

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

Journal of MCU Nakhondhat

P-ISSN: 2586-923X ปีที่ 7 ฉบับที่ 10 (ตุลาคม 2563)

E-ISSN: 2630-0362 Vol.7 No. 10 (October 2020)

❖ วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษาในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณะ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

◆ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.,ดร.

พระราชปรีดีทิพย์, ศ.,ดร.

พระเทพปัญญาสือ

พระสุวรณ์เมธาภรณ์, ผศ.,ดร.

พระราชปรีดีมณี, ผศ.,ดร.

พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.

◆ บรรณาธิการบริหาร

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

◆ กองบรรณาธิการ

พระครูสิริธรรมาภิรต, ผศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

พระครูโฆสิตวิธานกุล, ผศ.,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณิศภาพรรณ คุวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร สุขแสน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ดร.มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร.อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร.มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

💧 ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นางสาวปัญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

💧 ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระมหาศักดิ์ดา สิริเมธี

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

พระมหาอนันต์ อนันตเมธี

นายอภิรักษ์ คำหารพล

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

💧 ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

◆ ออกแบบปก

นายวินัย ชีระพิบูลย์วัฒนา

◆ จัดรูปเล่ม

พระบุญญฤทธิ์ ภาททจารี

◆ พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031, แฟกซ์. 075-446-676

◆ เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 086-4345903 แฟกซ์. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 10 ประจำปีพุทธศักราช 2563 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 7 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2564) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม ปีที่ 7 ฉบับที่ 10 นี้ประกอบด้วย บทความวิชาการ 8 เรื่อง บทความวิจัย 22 เรื่อง ในเล่มนี้ มีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ **ความเครียดในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด** โดย เบญจวรรณ ละหุการ , วลัยลักษณ์ สุวรรณภักดี, ทศณีย์ หนูนารณ และมลวิทย์ บุตรดำ ซึ่งบทความฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เห็นความสำคัญ ผลกระทบ และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดและการคลอดก่อนกำหนดซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญทางสูติศาสตร์ ภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด หมายถึง ภาวะเจ็บครรภ์คลอดที่เกิดในช่วงอายุครรภ์ ก่อน 37 สัปดาห์ โดยมีการหดรัดตัวของมดลูกอย่างสม่ำเสมอ ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงของปากมดลูกทำให้ปากมดลูกบาง และมีการเปิดขยาย เป็นสาเหตุของการเสียชีวิตและการทุพพลภาพของทารกแรกเกิด และหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาลเป็นเวลานาน ส่งผลกระทบต่อร่างกายและสภาพจิตใจ ความเครียดทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสารชีวเคมีในร่างกาย เกิดการหลั่งสารแคทีโคลามีน ทำให้กล้ามเนื้อมดลูกมีการหดรัดตัว ส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์มีอาการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดและเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนด อีกทั้งอาการเจ็บครรภ์เป็นสาเหตุของความเครียดในหญิงตั้งครรภ์ ยิ่งหญิงตั้งครรภ์มีความเครียดยิ่งไปกระตุ้นการหลั่งอะดรีนาลีน และคอร์ติซอลมากขึ้น ฮอร์โมนเหล่านี้มีผลต่อการหดรัดตัวของมดลูก นอกจากนี้หญิงตั้งครรภ์ที่มีความเครียดสูงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเผาผลาญในร่างกายมีการหลั่งฮอร์โมนต่าง ๆ มากขึ้น ส่งผลให้น้ำหนักตัวของหญิงตั้งครรภ์ลดลง น้ำหนักของทารกแรกเกิดน้อยกว่าปกติ และอาจเกิดภาวะแทรกซ้อนขณะตั้งครรภ์ได้ เพราะฉะนั้น

ควรดูแลเอาใจใส่ รวมทั้งให้ข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อลดความเครียด และลดภาวะแทรกซ้อนที่อันตรายที่อาจเกิดขึ้นในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
บทความวิชาการ : Academic Article	
ความเครียดในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด STRESS IN PRETERM LABOR PAIN เบญจวรรณ ละหุการ, วลัยลักษณ์ สุวรรณภักดี, ทศณีย์ หนูนารณ และมลิวลัย บุตรดำ	1
การส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย PROMOTING TO EXECUTIVE FUNCTIONS IN PRESCHOOL CHILDREN ดวงฤทัย เสมอคุ้มหอม, ปรียาสลิล ไชยวุฒิ, สุตารัตน์ วันงามวิเศษ และธมกร เขียวฤทธิเดช	15
การพัฒนาการเมืองตามหลักพุทธธรรม POLITICAL DEVELOPMENT IN ACCORDANCE WITH BUDDHIST PRINCIPLES พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ ล่องแก้ว), พระมหานรินทร์ สุรปัญญา (เอมพันธ์) และพูนศักดิ์ งามล	32
ข้อคิดการกระจายอำนาจการปกครองในสาธารณรัฐอินโดนีเซียที่มีต่อประเทศไทย THE IDEAS OF DECENTRALIZATION OF GOVERNMENT IN THE REPUBLIC OF INDONESIA TOWARDS THAILAND พงษ์มนัส ดือด และณัฐพล เลิศศิริสกุลชัย	44
การจัดการเรียนรู้ทางการพยาบาลโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก: ความท้าทายหรือหลุมพรางของอาจารย์พยาบาล NURSING LEARNING MANAGEMENT BY USING PROBLEM - BASED LEARNING (PBL): THE CHALLENGES OR PITFALLS FOR NURSE INSTRUCTORS นุชนาถ บุญมาศ และเมธอร์นินท์ ตั้งปฐมวงศ์	57
การจัดการสิ่งแวดล้อมในบ้านเพื่อควบคุมการกำเริบของโรคหืดในเด็ก ก่อนวัยเรียน: บทบาทที่ทำนายของพยาบาล HOME'S ENVIRONMENT MANAGEMENT FOR ASTHMA ATTRACT IN PRESCHOOLER: THE CHALLENGING NURSE' ROLE เมธอร์นินท์ ตั้งปฐมวงศ์, ศิราณี อิ่มน้ำขาว และสุจิตา ดิลการยทรัพย์	71

สารบัญ (ต่อ)

การเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัล	85
-----------------------------------	----

SOCIAL MOVEMENT IN DIGITAL AGE

สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล

ภาษาอังกฤษกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21	98
--	----

ENGLISH AND BUDDHISM PROPAGATION IN 21ST CENTURY

ชนมกร ประไกร และพระมหาวราวุธ วราทยานนท์

บทความวิจัย : Research Articles

การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2	113
---	-----

DEVELOPMENT OF A PARTICIPATORY MANAGEMENT APPROACH FOR EDUCATIONAL INSTITUTION: ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ไกรวุธ พนมพงษ์ และสินธะวา คามดิษฐ์

การพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32	128
--	-----

THE DEVELOPMENT OF TEACHER COMPETENCY IN ACTIVE LEARNING MANAGEMENT: A CASE STUDY OF SATUEK UNITED CAMPUS UNDER THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 32

ศักดิ์รินทร์ นิลรัตน์ศิริกุล และพีระศักดิ์ วรรณิตร

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี	142
--	-----

INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT USING COOPERATION BETWEEN PUBLIC AND PRIVATE PARTNERSHIP IN BANG BUA THONG DISTRICT, NONTABURI PROVINCE

นิวัฒน์ รังสร้อย, พีระพงษ์ วรรณศิริกุล และวาสนา รังสร้อย

การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี	154
--	-----

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH READING COMPREHENSION ABILITY BASED ON LOCAL CONTEXT READING MATERIALS WITH SCAFFOLDING TECHNIQUE OF UNDERGRADUATE STUDENTS

พนาน้อย รอดชู

สารบัญ (ต่อ)

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้บริโภคสินค้าเกษตร	167
LEGAL PROBLEMS CONCERNING THE PROTECTION OF RIGHTS AND LIBERTIES OF AGRICULTURAL PRODUCTS CONSUMERS	
ชุตินันท์ อาจารย์ยะศิริกุล, ศักกรพงศ์ สกุลเมธากาญจน์, กิตติกร เพชรน้ำแดง, ปุญญาดา จงละเอียด และพระสุริยา คงคาไหว	
การพัฒนาคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 1	182
THE DEVELOPMENT FOR TEACHER'S MANUALS, PROJECT - BASED LEARNING MANAGEMENT IN OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOL UNDER THE SURATTHANI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1 STUDENT	
เกริกฤทธิ์ นิลอุบล, ชุตศักดิ์ เอกเพชร และสถาพร สังขาสุนทรวิรักษ์	
กัลยาณมิตรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา	197
THE KALYANAMITTA WITH THE DEVELOPMENT OF THE QUALITY OF LIFE IN ACCORDING TO BUDDHISM	
ยุทธนา พูนเกิดมะเร็ง และพระสิทธิศักดิ์ พรหมสิทธิ์	
การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม พื้นที่ลุ่มน้ำสวายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ จังหวัดหนองคาย	209
INTEGRATION OF LOCAL KNOWLEDGE IN WATER AND ENVIRONMENT MANAGEMENT NAMSUAY RIVER BASIN TO STRENGTHEN ECONOMIC NONG KHAI PROVINCE	
ศรีเสด็จ กองแกน	
การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่มาเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล	220
ANALYZING FACTORS RELATING INTERNATIONAL BACKPACKERS' DECISION TO VISIT LIPE ISLAND IN SATUN	
ครรชิต เชื้อขำ, กานต์พิชชา ดุลยะลา, มะลิวัลย์ กาพย์เกิด, อัมมาน โสดาหวัน และสมชัย ปราบริณี	
การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี	234
THE DEVELOPMENT OF PEOPLE'S POLITICAL TRUST TOWARDS LOCAL POLITICIANS IN NONTABURI PROVINCE	
ไพบุลย์ สุขเจตน์, ยุทธนา ปราณีดี และสุรพล สุธะพรหม	

สารบัญ (ต่อ)

- การพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูล และประจักษ์พยานในเชิง 248**
วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ
สืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง

THE DEVELOPMENT INTERPRET DATA AND EVIDENCE SCIENTIFICALLY COMPETENCY
 OF GRADE 11TH STUDENT BY USING ARGUMENT - DRIVEN INQUIRY MODEL

จารุณันท์ พารักดี และสุมาลี ชูกำแพง

- การศึกษาเส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการ 261**
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้

THE STUDY TRAVELLING ROUTES AND BUDDHIST ACTIVITIES FOR THE PROMOTION
 OF CULTURAL TOURISM OF THE PAGODA IN SOUTHERN THAILAND

ปัญญาดี แพรภาน, สามิตร อ่อนคง, รัชชดา สุวรรณนวล, พระครูรัตนสุตากร และพระครูวาที
 ธรรมวิภาช

- การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ 276**
ผู้สอบบัญชีภาษีอากร

CHANGES IN INCOME TAX ON PERFORMANCE OF THE TAX AUDITOR

สรวรยา จินดาวงศ์

- การควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการ 289**
ควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร

INTERNAL CONTROL ACCORDING TO COSO GUIDELINES INFLUENCING THE
 EFFICIENCY OF INTERNAL CONTROL OF THE REVENUE OFFICE REGION 1 IN BANGKOK

อมรรัตน์ โคบุตร

- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา 300**
พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช สถาบันพระบรม
ราชชนก

FACTORS INFLUENCING OF STUDENTS ACTIVITIES TO DEVELOP 21ST CENTURY
 LEARNING SKILLS OF NURSING STUDENTS, BOROMARAJONANI COLLEGE OF NURSING
 NAKHON SI THAMMARAT PRABOROMARAJCHANOK INSTITUTE

บุญประจักษ์ จันทรวิน และสิงห์ กาญจนอารี

- การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษ 314**
ที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

THE DEVELOPMENT OF THE SOCIAL STUDIES TEACHERS CHARACTERISTICS
 INDICATORS IN 21 ST CENTURY IN NAKHON RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL
 SERVICE AREA OFFICE 7

ทัศนีย์ เหล่าบุราณ

สารบัญ (ต่อ)

ปัจจัยสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	327
THE RELATIVE FACTORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF STUDENT AFFAIRS OPERATIONS THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3 IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA	
อนุพงศ์ จุงใจ และวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง	
การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	340
PARTICIPATIVE ADMINISTRATION AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF SCHOOL MANAGEMENT UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3 IN PHRANAKHON SI AYUTTHAYA	
ราม เรือนทองดี และวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง	
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	351
THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CREATIVE LEADERSHIP AND ACADEMIC MANAGEMENT OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS IN SECONDARY SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3 IN PHRANAKHON SI AYUTTHAYA	
นายวรุฒ สุขสอน และวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง	
แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี	363
GUIDELINES FOR DEVELOPING THE PARTICIPATION OF THE EDUCATIONAL INSTITUTION COMMITTEES IN EDUCATIONAL MANAGEMENT OF SCHOOL UNDERSINGBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA	
จุฑามาศ แจ่มมี และวัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง	
การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใน ประเทศไทย	375
PERFORMANCE ANALYSIS OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN THAILAND	
รมิดา คงเขตวณิช และจิตาภรณ์ สันจรรย์ศักดิ์	

สารบัญ (ต่อ)

การประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียน
ขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 389

PROJECT EVALUATION OF EDUCATION MANAGEMENT USING DISTANCE LEARNING
TELEVISION OF SMALL SCHOOL IN TAK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE OFFICE
AREA 1

เพชรไพลิน สอนทิพย์ และจิตติมา วรณศรี

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

จ

ความเครียดในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด*

STRESS IN PRETERM LABOR PAIN

เบญจวรรณ ละหุการ

Benjawan Lahukarn

วลัยลักษณ์ สุวรรณภักดี

Walailuk Suwanpakdee

ทัศนีย์ หนูนารณ

Tassanee Noonart

มลิวัลย์ บุตรดำ

Maliwan Buddum

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช

College of Nursing, Nakhon Si Thammarat, Thailand

E-mail: benjawan@bcnnakhon.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เห็นความสำคัญ ผลกระทบ และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดและการคลอดก่อนกำหนดซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญทางสูติศาสตร์ ภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด หมายถึง ภาวะเจ็บครรภ์คลอดที่เกิดขึ้นในช่วงอายุครรภ์ก่อน 37 สัปดาห์ โดยมีการหดตัวของมดลูกอย่างสม่ำเสมอ ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงของปากมดลูกทำให้ปากมดลูกบาง และมีการเปิดขยาย เป็นสาเหตุของการเสียชีวิตและการทุพพลภาพของทารกแรกเกิด และหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาลเป็นเวลานาน ส่งผลกระทบต่อร่างกายและสภาพจิตใจ ความเครียดทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสารชีวเคมีในร่างกาย เกิดการหลั่งสารแคทีโกลามีน ทำให้กล้ามเนื้อมดลูกมีการหดตัว ส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์มีอาการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดและเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนด อีกทั้งอาการเจ็บครรภ์เป็นสาเหตุของความเครียดในหญิงตั้งครรภ์ ยิ่งหญิงตั้งครรภ์มีความเครียดยิ่งไปกระตุ้นการหลั่งอะดรีนาลีน และคอร์ติซอลมากขึ้น ฮอโมนเหล่านี้มีผลต่อการหดตัวของมดลูก นอกจากนี้หญิงตั้งครรภ์ที่มีความเครียดสูงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเผาผลาญในร่างกายมีการหลั่งฮอโมนต่าง ๆ มากขึ้น ส่งผลให้น้ำหนักตัวของหญิงตั้งครรภ์ลดลง น้ำหนักของทารกแรกเกิดน้อยกว่าปกติ และอาจเกิดภาวะแทรกซ้อนขณะ

* Received 31 May 2020; Revised 21 August 2020; Accepted 25 September 2020

ตั้งครรภ์ได้ เพราะฉะนั้นควรดูแลเอาใจใส่ รวมทั้งให้ข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อลดความเครียด และลดภาวะแทรกซ้อนที่อันตรายที่อาจเกิดขึ้นในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด

คำสำคัญ: ความเครียด, หญิงตั้งครรภ์, ภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด

Abstract

The Objectives of this research article were to highlight the effects and factors associated with stress in pregnant women with premature labor. Miscarriage, premature labor, and miscarriage are one of the most important problems in obstetrics. Premature labor is defined as a miscarriage that occurs during the pre - 37 week gestation period with constant contractions of the uterus. Together with changes in the cervix to make the cervix thin. And has expanded It is the leading cause of death and disability of newborn babies. And pregnant women with premature labor have to stay in the hospital for a long time. Affect the physical and mental state. Stress causes the transformation of biochemical substances in the body. The secretion of catecholamine. Causing the uterine muscles to have contraction As a result, pregnant women experience pain in the womb, preterm labor and the risk of preterm labor. Moreover, pregnancy pain is a common cause of stress in pregnant women. The more a pregnant woman is stressed, stimulating the release of adrenaline. And more cortisol These hormones affect uterine contractions. In addition, pregnant women with high stress will cause metabolic changes in the body to release more hormones. Resulting in weight loss of pregnant women The weight of the newborn baby is less than normal. And may cause complications while pregnant Therefore should take care of Provide accurate information to reduce stress. And reduce dangerous complications that may occur in pregnant women with pre - term labor conditions.

Keywords: Stress, Pregnant Women, Preterm Labor Pain

บทนำ

การเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ปัจจุบันยังพบแนวโน้มที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยทั่วไปพบประมาณร้อยละ 10 ของการตั้งครรภ์ (ฉวี เบาทรวง, 2555) ส่วนในประเทศไทยที่พัฒนาแล้วพบประมาณ ร้อยละ 8 - 10 ของการตั้งครรภ์ (จรินทร์ทิพย์ สมประสิทธิ์, 2557) จากการศึกษา

ในต่างประเทศพบว่าแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มของประชากร โดยพบร้อยละ 8 - 10 ของการคลอดในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยภาพรวมการคลอดก่อนกำหนดจะอยู่ในช่วง อายุครรภ์ 32 - 36 สัปดาห์ (85%) รองลงมา คือ อายุครรภ์น้อยกว่า 32 สัปดาห์ (10%) และน้อยกว่า 28 สัปดาห์ (5%) ตามลำดับ (World Health Organization, 2016) สำหรับในประเทศไทย จากสถิติของกระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ. 2552 ถึง พ.ศ. 2554 พบสถิติการคลอดทารกน้ำหนักตัวน้อยกว่า 2,500 กรัม ร้อยละ 8.03, 8.75 และ 8.39 ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ร้อยละ 7.5 ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2559) และสูงกว่าเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลกที่ได้กำหนดเกณฑ์การคลอดก่อนกำหนดให้ไม่เกินร้อยละ 5 ของการคลอดทั้งหมด (World Health Organization, 2016) แม้ว่า 1 ใน 3 ของการคลอดก่อนกำหนดมีข้อบ่งชี้ที่ต้องทำให้คลอด แต่ทารกที่เหลือ 2 ใน 3 เกิดจากการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดเป็นสาเหตุหลัก (เยื่อนต้นนิรันดร์, 2557); (ประภัทร วานิชพงษ์พันธุ์, 2554) จะเห็นได้ว่า อุบัติการณ์การเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดส่งผลให้เกิดการคลอดก่อนกำหนด โดยประเทศไทยยังคงพบอุบัติการณ์ดังกล่าวที่สูงกว่าเกณฑ์ การเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งต่อหญิงตั้งครรภ์ อันเนื่องจากภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดที่คุกคามส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล เกิดความไม่สุขสบายทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (พรศิริ เสนอิริ และคณะ, 2559) และหากมีการคลอดก่อนกำหนด ก็ส่งผลต่อทารก โดยพบว่าร้อยละ 75 ของอัตราการตายปริกำเนิดเกิดจากการคลอดก่อนกำหนด (Simhan, H. N. et al., 2014) สำหรับทารกที่ไม่เสียชีวิต ก็ส่งผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (Cunningham, F. G. et al., 2014) เพิ่มค่าใช้จ่ายของครอบครัวและภาครัฐในการดูแลรักษาทารกหลังคลอดก่อนกำหนดที่ต้องใช้ระยะเวลานาน (สุธิดา สิงห์ศิริเจริญกุล, 2555)

หญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด เมื่อต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาลมักส่งผลกระทบต่อร่างกายและสภาพจิตใจ กล่าวคือ ภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นเนื่องจากแนวทางในการรักษา เช่น การใช้ยาในการระงับการหดตัวของมดลูก ส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด เกิดอาการใจสั่น มือสั่น คลื่นไส้อาเจียน ปวดศีรษะ แน่นหน้าอก (วรพงศ์ ภูพงค์, 2556) อีกทั้งการถูกจำกัดกิจกรรม ก็ส่งผลให้เกิดภาวะกล้ามเนื้ออ่อนแรง มีอาการปวดสะโพกและหลัง ท้องผูก (Bigelow, C. & Stone, J., 2011) ส่วนผลกระทบทางด้านจิตใจ พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดจะเกิดความเบื่อหน่าย แบบแผนการนอนหลับเปลี่ยนแปลง และก่อให้เกิดความเครียดแก่หญิงตั้งครรภ์ (Rubarth, L. B. et al., 2012) โดยพบปัจจัยหลักที่ทำให้หญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดเกิดภาวะเครียด ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคย การถูกจำกัดกิจกรรม แบบแผนกิจวัตรประจำวันเปลี่ยนแปลง และความวิตกกังวลเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของ

ตนเองและทารกในครรภ์ (Maloni, J. A., 2011) อีกทั้งการเข้ารับการรักษาระยะเวลานาน ทำให้ขาดรายได้จากการหยุดงาน ก็เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดได้เช่นกัน (Sciscione, A. C., 2010) จะเห็นได้ว่า ความเครียดของหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดเกิดจากสาเหตุหลายประการ และส่งผลต่อการรับรู้ของหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ความเครียดที่เกิดขึ้นจะไปมีผลต่อการทำงานของระบบประสาทซิมพาเทติก (Sympathetic) กระตุ้นให้ร่างกายมีการตื่นตัวในการรับกับสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด เกิดการหลั่งของนอร์อีพิเนฟริน (Norepinephrine) เกิดการหลั่งของสารพรอสตาแกลนดิน ทำให้เกิดการเจ็บครรภ์ร่วมกับมีการเปลี่ยนแปลงของปากมดลูก (สายฝน ขวาลไพบูลย์, 2553) จึงส่งผลให้นำไปสู่การคลอดก่อนกำหนดเนื่องจากการเจ็บครรภ์ที่เพิ่มขึ้น

การเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด

การเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด หมายถึง การเจ็บครรภ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงก่อนอายุครรภ์ครบ 37 สัปดาห์ (ฉวี เบาทรวง, 2555); (จรินทร์ทิพย์ สมประสิทธิ์, 2557) หรือนับจากวันแรกของการมีประจำเดือนครั้งสุดท้าย ครบ 259 วัน (สายฝน ขวาลไพบูลย์, 2553) โดยมีการเปลี่ยนแปลงของปากมดลูก กล่าวคือ มีการเพิ่มขยายของปากมดลูกมากกว่า 1 เซนติเมตร หรือปากมดลูกมีความบางตัวตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป ร่วมกับการหดตัวของมดลูกอย่างสม่ำเสมอ 4 ครั้งใน 20 นาที หรือ 8 ครั้งใน 1 ชั่วโมง (วรพงศ์ ภูพงค์ และเย็น ตันนิรันดร์, 2558) ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้วจะใช้อายุครรภ์ตั้งแต่ 20 สัปดาห์ (American College of Obstetricians and Gynecologists, 2012)

ผลกระทบของการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด

จากการทบทวนวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดพบว่า สามารถแบ่งเป็น 4 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ผลกระทบต่อหญิงตั้งครรภ์ ส่วนใหญ่ผลกระทบต่อหญิงตั้งครรภ์ เกิดเนื่องจากภาวะแทรกซ้อนของหญิงตั้งครรภ์เอง เช่น ภาวะครรภ์เป็นพิษ ภาวะตกเลือดก่อนคลอด และแม้กระทั่งภาวะแทรกซ้อนจากการได้รับยาเร่งการหดตัวของมดลูก (วรพงศ์ ภูพงค์, 2556) เช่น Ritrodine, Terbutaline, Magnesium sulfate ซึ่งเป็นยาในกลุ่ม β - adrenergic receptor agonists ทำให้เกิดอาการใจสั่น มือสั่น คลื่นไส้ อาเจียน แน่นหน้าอก หายใจไม่สะดวก และหากมีอาการรุนแรงอาจพบภาวะน้ำคั่งในปอดได้ (สายฝน ขวาลไพบูลย์, 2553); (Simhan, H. N. et al., 2014) นอกจากนี้ภาวะแทรกซ้อนจากการต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลนาน ๆ ก็ส่งผลกระทบต่อหญิงตั้งครรภ์ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ กล่าวคือทางด้านร่างกาย การถูกจำกัดกิจกรรมโดยการนอนพักบนเตียงเป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้กล้ามเนื้ออ่อนแรง เกิด

ความรู้สึกรู้สึกเบื่ออาหาร ท้องผูก และผลจากการนอนพักผ่อนเพียงนาน ๆ (Bigelow, C. & Stone, J., 2011) หญิงตั้งครรภ์ก็จะเกิดภาวะเครียด ทั้งเครียดจากถูกจำกัดกิจกรรม และเครียดเนื่องจากกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับทารกในครรภ์ (Maloni, J. A., 2011) เกิดความไม่แน่ใจเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ว่าจะสามารถตั้งครรภ์จนครบกำหนดหรือไม่ เกิดความวิตกกังวลและความเครียดตามมา (Sciscione, A. C., 2010) ซึ่งความเครียดเหล่านี้จะส่งผลชัดเจนต่อการคลอดก่อนกำหนด

2. ผลกระทบต่อทารก ทารกคลอดก่อนกำหนด เป็นสาเหตุหลักของอัตราการตายปริกำเนิดปัญหาหรือภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นกับทารกที่คลอดก่อนกำหนดแตกต่างกันตามอายุครรภ์ที่คลอด โดยมักพบปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว กล่าวคือ ทารกแรกคลอดก่อนกำหนด มักเป็นทารกน้ำหนักตัวน้อย ส่วนใหญ่น้ำหนักตัวน้อยกว่า 2,500 กรัม (บุษกร พันธุ์เมธาฤทธิ์ และเนตรนภา เทพชนะ, 2555) หลังคลอดมักพบภาวะหายใจลำบาก เลือดออกในสมอง และการติดเชื้อ (ปิยะพร กองเงิน และคณะ, 2559) ภาวะเหล่านี้หากเกิดรุนแรงมากก็อาจส่งผลให้ทารกเกิดภาวะทุพพลภาพหรือเสียชีวิตขึ้นได้ นอกจากนี้ปัญหาในระยะยาวที่มักพบในทารกคลอดก่อนกำหนด ส่วนใหญ่จะเป็นทางด้านการเจริญเติบโต การพัฒนาทางกายและทางระบบประสาท (สายฝน ขวาลไพบูลย์, 2553) โดยพบภาวะเสี่ยงความพิการทางสมองของทารกคลอดก่อนกำหนด 40 - 100 เท่าของทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักตัวปกติ (จรินทร์ทิพย์ สมประสิทธิ์, 2557) การดูแลทารกคลอดก่อนกำหนด มักต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนาน จึงถือเป็นภาระที่สำคัญของครอบครัวและประเทศเป็นอย่างมาก (ณัฐญา เนตรหิน, 2555)

3. ผลกระทบต่อครอบครัว หญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดที่ต้องเข้ารับการนอนพัก รักษาตัวในโรงพยาบาล ต้องหยุดงานและหยุดการทำงานที่บ้าน เช่น เลี้ยงบุตร ทำกับข้าว ทำความสะอาดบ้าน เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อสามีและสมาชิกในครอบครัว (Sciscione, A. C., 2010) และบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือและสนับสนุน คือสามีและพยาบาล (นฤมล ชีระรังสิกุล, 2555) นอกจากนี้ ยังพบว่า การเข้ารับการรักษาด้วยภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดและการคลอดก่อนกำหนด ส่งผลต่อครอบครัวในด้านค่าใช้จ่ายทั้งของมารดาและทารกที่คลอดก่อนกำหนด (สายฝน ขวาลไพบูลย์, 2553)

4. ผลกระทบต่อประเทศ การดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดประเทศจะต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะหากมีการคลอดก่อนกำหนดเกิดขึ้นทารกคลอดก่อนกำหนด ต้องใช้ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาที่สูงมากเมื่อเทียบกับทารกที่คลอดปกติ อันเนื่องจากการดูแลทารกกลุ่มนี้ต้องใช้ระยะเวลานาน จึงทำให้ประเทศจะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการดูแลหญิงตั้งครรภ์และทารกกลุ่มนี้ (ณัฐญา เนตรหิน, 2555) จากรายงานของโรงพยาบาลศิริราช พบว่าประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาทารกที่

คลอดก่อนกำหนดเฉลี่ยรายละ 175,000 บาท เฉลี่ยทั่วประเทศ เป็นจำนวนเงินประมาณทั้งสิ้น 1,992,025,000 บาทต่อปี (สายฝน ขวาลไพบูลย์, 2553)

สรุป จากผลกระทบของการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดดังที่กล่าวไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ทารกที่คลอดก่อนกำหนดก็ยังสามารถเกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตหรือต้องได้รับการดูแลรักษาเป็นระยะเวลานาน อีกทั้งผลกระทบของการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดยังส่งผลต่อครอบครัวและสังคม รวมถึงผลกระทบต่อประเทศที่ต้องดูแลและรับผิดชอบในการรักษาทารกที่คลอดก่อนกำหนด ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบเป็นระยะเวลายาวนาน

ความเครียดในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด

ความเครียดเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสารชีวเคมีในร่างกาย เกิดการหลั่งสารแคทีโคลามีน ทำให้กล้ามเนื้อดลูกมีการหดตัว ส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์มีอาการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดและเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนดได้ (Simhan, H. N. et al., 2014) อีกทั้งอาการเจ็บครรภ์เป็นสาเหตุของความเครียดในหญิงตั้งครรภ์ ยิ่งหญิงตั้งครรภ์มีความเครียดยิ่งไปกระตุ้นการหลั่งอะดรีนาลีนและคอร์ติซอลมากขึ้นเช่นกันและฮอร์โมนเหล่านี้มีผลต่อการหดตัวของมดลูก นอกจากนี้ในหญิงตั้งครรภ์ที่เครียดสูงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเผาผลาญในร่างกายทำให้มีการหลั่งฮอร์โมนต่าง ๆ มากขึ้น เช่น คอร์ติคอยด์ (Corticoils) แคทีโคลามีน (Catecholamine) โกรธฮอร์โมน (Growth hormone) และ โพลแลกติน (Polactin) ส่งผลให้น้ำหนักตัวของหญิงตั้งครรภ์ลดลง อันส่งผลทำให้น้ำหนักของทารกแรกเกิดน้อยกว่าปกติ และอาจเกิดภาวะแทรกซ้อนตั้งครรภ์ เช่น การคลอดก่อนกำหนดได้ (ฐิติกานต์ ณ ปั่น, 2557) การกลัวการคลอด การต้องอยู่ในโรงพยาบาลโดยห้ามญาติเข้าเยี่ยม สร้างความเครียดในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดเพิ่มขึ้นตามวงจรแห่งความชั่วร้าย (Fear - Tention - Pain) (สินีนางู หงษ์ระนัย, 2555)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดความเครียดในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภทหลัก ๆ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ความเครียดจากการได้รับยาที่ยับยั้งการหดตัวของมดลูก พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับยาที่ยับยั้งการหดตัวของมดลูก มักจะเกิดความรู้สึกไม่สบายจากอาการข้างเคียงของยาที่ได้รับ เช่น อาการใจสั่น มือสั่น การช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันลดลง (Maloni, J. A., 2011) หรือแม้กระทั่งการปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลของเจ้าหน้าที่ เช่น การบันทึกการหดตัวของมดลูก การตรวจวัดสัญญาณชีพ การฟังอัตราการเต้นของหัวใจทารก ที่กระทำอย่างถี่ขึ้น (สุภาพร ชุมพรปาน, 2554) เหตุการณ์เหล่านี้จะทำให้หญิงตั้งครรภ์เกิดความวิตกกังวล กลัว เกิดความรู้สึกที่ไม่แน่นอนต่อการตั้งครรภ์ในครั้งนี้ ส่งผลให้เกิดความเครียดที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น

2. ความเครียดจากการนอนพักในโรงพยาบาล พบว่า การที่หญิงตั้งครรภ์มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดจำเป็นต้องนอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ด้วยการให้ยาที่ยับยั้งการหดตัวของมดลูกและถูกจำกัดกิจกรรมเพื่อลดการหดตัวของมดลูก (Bigelow, C. & Stone, J., 2011) การที่หญิงตั้งครรภ์ต้องนอนพักและถูกจำกัดกิจกรรมในโรงพยาบาลอยู่เป็นระยะเวลานาน (Sciscione, A. C., 2010) การช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันลดลงต้องอาศัยผู้ดูแลในการช่วยเหลือขณะที่อยู่โรงพยาบาล (วารุณี โสตะทวี, 2555) เหตุการณ์เหล่านี้ส่งผลกระทบทางด้านจิตใจของหญิงตั้งครรภ์ เช่น อารมณ์เสียเหงาเนื่องจากต้องอยู่แต่ในห้องพักไม่สามารถออกไปข้างนอก พูดคุยกับคนใกล้ชิดได้ บางครั้งก็เกิดอารมณ์เบื่อหน่าย เกิดความเครียดที่เพิ่มมากขึ้น

3. ความเครียดจากสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ในโรงพยาบาล พบว่า การที่เข้าพักรับการรักษาตัวในโรงพยาบาลส่งผลให้เกิดความเครียด เนื่องจากความไม่คุ้นเคยกับสิ่งแปลกใหม่ เช่น ห้องพัก เจ้าหน้าที่ กฎ ระเบียบของสถานที่ เกิดความรู้สึกไม่เป็นส่วนตัวเพราะต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นเป็นจำนวนมาก (Maloni, J. A., 2011) เมื่อเกิดความสงสัยเกี่ยวกับแผนการรักษาไม่กล้าซักถามเนื่องจากกลัวเจ้าหน้าที่ จึงเป็นการเพิ่มความเครียดแก่หญิงตั้งครรภ์ นอกจากนี้การใช้เครื่องมือทางการแพทย์ เช่น การใช้เครื่องให้สารน้ำเพื่อควบคุมปริมาณยาที่ให้เพื่อยับยั้งการหดตัวของมดลูก การติดเครื่องติดตามสุขภาพของทารกในครรภ์ เสียงของเครื่องมือและระยะเวลาการตรวจที่ถี่ขึ้นของเจ้าหน้าที่ ทำให้หญิงตั้งครรภ์ไม่ได้รับการพักผ่อนที่เต็มที่ (ณิมนันท์ ปันล่อม, 2551); (Cunningham, F. G. et al., 2014) เกิดความเครียดเพิ่มมากขึ้น

4. ความเครียดเกี่ยวกับครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม พบว่า การเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล ทำให้หญิงตั้งครรภ์รู้สึกถูกแยกจากครอบครัว เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว และหากต้องนอนโรงพยาบาลนาน ๆ ก็จะกังวล เป็นห่วงบุตรและกลัวตนเองเป็นภาระของครอบครัว (Maloni, J. A., 2011) ก่อให้เกิดความเครียดแก่หญิงตั้งครรภ์ นอกจากนี้หากครอบครัวมีสภาพเศรษฐกิจที่ดี การต้องนอนพักในโรงพยาบาลเป็นระยะเวลานาน ก็จะขาดรายได้ของครอบครัว

มีการเรื่องค่าใช้จ่ายในการรักษาตัวและค่าใช้จ่ายของครอบครัว (Sciscione, A. C., 2010) ซึ่งเป็นปัจจัยที่เพิ่มความเครียดให้แก่หญิงตั้งครรภ์มากยิ่งขึ้น

5. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลให้บุคคลมีการปรับตัวต่อความเครียดที่แตกต่างกัน พบว่า ปัจจัยพื้นฐานของบุคคลที่ส่งผลให้เกิดความเครียด แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

5.1 อายุ พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่อายุน้อย จะมีความสามารถในการคิดไตร่ตรอง ตัดสินใจในการแก้ปัญหาได้ไม่ดีเท่ากับผู้ที่อายุมากที่มีประสบการณ์และวุฒิภาวะที่สูงกว่า (สุภาพร ชุนหปราน, 2554) โดยหญิงตั้งครรภ์ที่อายุน้อย มักจะเกิดการตั้งครรภ์จากความไม่พร้อม หรือไม่ได้วางแผนการมีบุตรมาก่อน ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัว ก่อให้เกิดความเครียด วิตกกังวลได้ (สุธิดา สิงห์ศิริเจริญกุล, 2555); (รุจา แก้วเมืองฝาง และคณะ, 2560)

5.2 ระดับการศึกษา พบว่า มีผลต่อการรับรู้ การวิเคราะห์และจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงย่อมมีโอกาสพัฒนาด้านความคิด และการปฏิบัติมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า โดยอาศัยประสบการณ์ในอดีตและวิธีการที่เคยปฏิบัติแล้ว ประสบความสำเร็จมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น หรือเป็นแนวทางจัดการกับภาวะเครียดที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ความรู้มีความสำคัญต่อการจัดการความเครียด การได้รับความรู้ที่เฉพาะเจาะจงและตรงกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จะช่วยลดความเครียดลงได้ (จุฑามาส ชุมทอง, และชมพูนุช โสภจรรย์, 2551)

5.3 อาชีพ พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการพักผ่อนของหญิงตั้งครรภ์ เนื่องจากหญิงตั้งครรภ์ที่ทำงานหนัก จะมีเวลาในการพักผ่อนน้อย เกิดภาวะเครียดตามมา และพบว่ามีผลเกี่ยวเนื่องกับการใช้สารเสพติด การสูบบุหรี่ หรือดื่มสุรา ก่อให้เกิดปัจจัยเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนด (สายฝน ขวาลไพบูลย์, 2553)

5.4 สถานภาพและสัมพันธภาพในครอบครัว พบว่า ลักษณะครอบครัวมีผลต่อการปรับตัวทางจิตสังคมของหญิงตั้งครรภ์ โดยการได้รับความร่วมมือจากครอบครัวในการดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดเป็นสิ่งสำคัญ (ฉวีวรรณ อยู่สำราญ และคณะ, 2550) เพราะการได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวทำให้บุคคลเกิดอารมณ์ที่มั่นคง สามารถเผชิญกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและตระหนักถึงการมีคุณค่าในตนเอง ส่งผลให้เกิดการปฏิบัติตัวด้านสุขภาพเป็นไปในทางที่ดีและถูกต้อง (พรณี พินตานนท์ และคณะ, 2552)

5.5 รายได้ของครอบครัว พบว่า ครอบครัวที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว ก่อให้เกิดความขัดแย้งและความมั่นคงในชีวิตครอบครัว โดยหญิงตั้งครรภ์ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีจะสามารถเผชิญกับความเครียดได้ดีกว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ต่ำกว่า

5.6 การยอมรับการตั้งครรภ์ พบว่า การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ จะทำให้หญิงตั้งครรภ์เกิดความเครียดในการตั้งครรภ์ครั้งนี้ ซึ่งความเครียดครั้งนี้ อาจส่งผลต่อการคลอด

ก่อนกำหนด และบางรายเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ก็ต้องการให้การตั้งครรภ์สิ้นสุดลง (สุภาพร ชุมพราน, 2554) แตกต่างกับหญิงที่ตั้งครรภ์ที่ต้องการมีบุตร จะรู้สึกเป็นห่วง กังวลเกี่ยวกับสุขภาพของทารกในครรภ์

จากปัจจัยดังกล่าว พบว่าหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด มีปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดตั้งแต่ก่อนตั้งครรภ์ ขณะตั้งครรภ์ และขณะที่พักรักษาตัวในโรงพยาบาลด้วยอาการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ซึ่งความเครียดที่เกิดขึ้นอาจส่งผลให้การยับยั้งการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดไม่สำเร็จ เกิดการคลอดก่อนกำหนดตามมาได้ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดของหญิงตั้งครรภ์แต่ละบุคคลอาจแตกต่างกัน

ผลกระทบของความเครียดต่อการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด

ผลกระทบของความเครียดต่อการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ผลกระทบของความเครียดต่อหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด และผลกระทบของความเครียดต่อทารกในครรภ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลกระทบของความเครียดต่อหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด

เมื่อเกิดความเครียดขณะตั้งครรภ์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสรีรวิทยา ส่งผลให้เกิดการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ซึ่งประกอบด้วย

1. ผลต่อการทำงานของระบบประสาท เมื่อเกิดความเครียดจะกระตุ้นการทำงานของระบบประสาทซิมพาเทติก ซึ่งมีหน้าที่กระตุ้นการทำงานของร่างกายให้มีความตื่นตัวรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียด และไปกระตุ้นไฮโปทาลามัสให้มีการหลั่งของนอร์อิพิเนฟริน เกิดการเพิ่มขึ้นของอัตราการเต้นของหัวใจ แรงบีบตัวของหัวใจ และความตึงตัวของหลอดเลือด (Urech, C. et al., 2010) มีผลทำให้เลือดไปเลี้ยงมดลูกและทารกลดลง เป็นผลให้มดลูกหดตัว เกิดการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด

2. ผลของการทำงานของระบบทางเดินหายใจ สภาพจิตใจและอารมณ์ที่มีภาวะเครียดจากการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด จะทำให้หญิงตั้งครรภ์เกิดความไม่สบาย หายใจติดขัด ใจสั่น มือสั่น ปวดศีรษะ (วรพงศ์ ภูพงค์, 2556)

3. ผลต่อสภาพจิตใจและอารมณ์ ภาวะเครียดที่เกิดขึ้นจากการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดส่งผลให้หญิงตั้งครรภ์ แสดงออกทางความเครียด ได้แก่ หงุดหงิดง่าย มีความรู้สึกไม่มั่นคง รู้สึกเบื่อหน่าย นอนไม่หลับ (Rubarth, L. B. et al., 2012)

4. ผลต่อระบบทางเดินอาหาร ทำให้เกิดการระคายเคืองของกระเพาะอาหาร ลำไส้ ระบบขับถ่าย และการทำงานของกล้ามเนื้อเรียบ มีผลทำให้เกิดอาการจุกเสียดแน่นท้อง อาหารไม่ย่อย ท้องผูก มีอาการปวดหลังและสะโพก (Maloni, J. A., 2011)

ผลกระทบของความเครียดต่อทารกในครรภ์

ความเครียดที่เกิดขึ้นในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด จะส่งผลให้สมองส่วนหน้าหลังอะดรีนัลคอร์ติโคโทรปิกเพิ่มขึ้น เกิดการเผาผลาญพลังงานเพื่อนำไปใช้ของร่างกายมากกว่าการนำสารอาหารไปเสริมสร้างร่างกาย ทำให้ส่งผลกระทบต่อทารกในครรภ์ ดังนี้

1. อัตราการเต้นของหัวใจทารกเร็วกว่าปกติ เมื่อเกิดภาวะเครียดจะมีการหลั่งของคอร์ติโซนที่มากขึ้นทำให้หญิงตั้งครรภ์มีอาการหงุดหงิดเกิดภาวะเครียด ซึ่งฮอร์โมนคอร์ติโซนจะผ่านรกเข้าสู่กระแสเลือดของทารกในครรภ์ เป็นผลให้ทารกมีการเคลื่อนไหวและอัตราการเต้นของหัวใจที่เพิ่มมากขึ้น
2. ทารกเจริญเติบโตช้าและน้ำหนักตัวน้อยแรกคลอด ความเครียดที่เกิดขึ้นส่งผลให้การไหลเวียนของเลือดไปเลี้ยงรกและทารกน้อยลง ทำให้ทารกเจริญเติบโตช้าและน้ำหนักตัวน้อยแรกคลอด
3. พัฒนาการของทารก ความเครียดที่เกิดขึ้นส่งผลให้ทารกหลังคลอดร้องกวนและมีพัฒนาการที่ล่าช้าในด้านของการเจริญเติบโตภายหลังคลอด

สรุป

ภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดและการคลอดก่อนกำหนดเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญทางสูติศาสตร์ อันเนื่องมาจากการเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตและการทุพพลภาพของทารกแรกเกิด ปัจจุบันได้มีการพัฒนาการดูแลหญิงตั้งครรภ์เสี่ยงสูงรวมถึงการดูแลทารกแรกเกิดดีขึ้น แต่ก็ยังพบอุบัติการณ์การคลอดก่อนกำหนดที่สูงกว่าเป้าหมายขององค์การอนามัยโลก ปัจจุบันยังไม่สามารถหาสาเหตุที่แท้จริงของการเกิดภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดได้แน่ชัด แต่ก็เชื่อว่าการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดเกิดจากหลากหลายสาเหตุร่วมกันทั้งปัจจัยสาเหตุของหญิงตั้งครรภ์ และทารกในครรภ์ เมื่อเกิดภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ก็จะส่งผลกระทบต่อหญิงตั้งครรภ์ อันเนื่องมาจากการต้องเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ก่อให้เกิดความไม่สบายทั้งทางด้านร่างกาย เช่น การถูกจำกัดกิจกรรม ผลข้างเคียงจากการได้รับยาระงับการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด เป็นต้น และความไม่สบายทางด้านจิตใจ กล่าวคือ ภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ทำให้หญิงตั้งครรภ์เกิดความรู้สึกไม่แน่ใจเกี่ยวกับการตั้งครรภ์ กลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับทารกในครรภ์ ส่งผลให้เกิดความวิตกกังวลและความเครียดตามมา นอกจากนี้ผลกระทบที่เกิดต่อหญิงตั้งครรภ์ ปัญหาการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดและการคลอดก่อนกำหนดยังส่งผลกระทบต่อประเทศ ที่ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก เนื่องจากทารกที่คลอดก่อนกำหนดต้องใช้เวลาในการรักษาเป็นระยะเวลานาน ค่าใช้จ่ายจึงค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับทารกที่คลอดปกติ

ภาวะเครียด เป็นสภาวะหนึ่งของชีวิตที่ทุกคนต้องพบเจอ และเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการปรับตัวหรือการเปลี่ยนแปลงของร่างกายทั้งภายนอกและภายใน เพื่อคงไว้ซึ่งความสมดุลของร่างกาย ภาวะเครียดเกิดขึ้นได้จากหลากหลายสาเหตุ ทั้งจากภายในและภายนอกของตัวบุคคล โดยทุกปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องจะทำให้บุคคลเกิดการตอบสนองต่อสิ่งที่เข้ามา ส่งผลให้บุคคลเกิดการปรับตัวเพื่อจัดการกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบ ภาวะเครียดเกิดขึ้นตั้งแต่ระดับเซลล์ของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย ครอบคลุมไปจนกระทั่งด้านจิตใจ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่เข้ามากระทบต่อร่างกาย การประเมินความเครียด สามารถประเมินได้ทั้งทางด้านสรีรวิทยา การสังเกตพฤติกรรม และการรายงานผลด้วยตนเอง โดยใช้เครื่องมือวัดความเครียดที่หลากหลาย

จากการทบทวนวรรณคดีพบว่า ความเครียดเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด โดยพบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความเครียดในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด ได้แก่ ความเครียดจากการได้รับยาบัยยัง การหดตัวของมดลูก ความเครียดจากการนอนพักในโรงพยาบาล ความเครียดจากสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ในโรงพยาบาล ความเครียดเกี่ยวกับครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ยังมีผลจากปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้ความเครียดของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ความเครียดที่เกิดขึ้นจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสารชีวเคมีในร่างกาย เกิดการหลั่งของสารแคทีโคลามีน กล้ามเนื้อมดลูกเกิดการหดตัว ส่งผลให้เกิดภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดและเสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนดเกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิรินทร์ทิพย์ สมประสิทธิ์. (2557). ภาวะแทรกซ้อนทางสูติศาสตร์. สมุทรสาคร: พิมพ์ดี.
- จุฑามาส ขุมทอง และชมพูชัช โสภางารีย์. (2551). ผลของการให้ข้อมูลร่วมกับการใช้เทคนิคผ่อนคลายโดยการหายใจต่อความเครียดในขณะอยู่โรงพยาบาลของมารดาที่เจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด. วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 20(3), 29-38.
- ฉวี เบาทรง. (2555). การพยาบาลผดุงครรภ์ เล่ม 3 สตรีที่มีภาวะแทรกซ้อน. เชียงใหม่: ครองช้างพรินต์ติ้ง.
- ฉวีวรรณ อยู่สำราญ และคณะ. (2550). การสนับสนุนทางสังคม ความรู้และความสามารถในการดูแลตนเองของสตรีตั้งครรภ์ที่มีการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด. วารสารสภาการพยาบาล, 22(1), 60-72.
- ฐิติกานต์ ณ ปั่น. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดของหญิงตั้งครรภ์โรงพยาบาลอมก๋อย อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่. วารสารสาธารณสุขล้านนา, 10(2), 142-150.

- ณัฐญา เนตรหิน. (2555). สธ.เผยสถิติหญิงตั้งครรภ์คลอดก่อนกำหนด 6.4 - 8หมื่นคน/ปีกว่า 1 หมื่นรายเด็ก. เรียกใช้เมื่อ 29 กันยายน 2559 จาก http://www.thanonline.com/index.php?option=com_content&view=article&id=151171:64-8-1icu
- ถนิมนันท์ ปันล่อม. (2551). ประสิทธิภาพของการใช้แนวปฏิบัติทางคลินิกสำหรับการป้องกันการเกิดภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดในสตรีมีครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยง ณ คลินิกฝากครรภ์ในอำเภอแม่สร้อย. ใน วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการผดุงครรภ์ชั้นสูง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นฤมล ชีระรังสิกุล. (2555). ประสบการณ์ชีวิตของมารดาที่มีบุตรคลอดก่อนกำหนด. วารสารพยาบาลและการศึกษา, 5(1), 25-39.
- บุษกร พันธุ์เมธาฤทธิ และเนตรนภา เทพชนะ. (2555). ผลของการเตรียมความพร้อมตามความต้องการของมารดาต่อความพึงพอใจ และความวิตกกังวลของมารดาที่มีทารกเกิดก่อนกำหนดในหออภิบาลทารกแรกเกิด. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์, 32(2), 1-19.
- ประภัทร วาณิชพงษ์พันธุ์. (2554). สูตินรีเวชทันยุค OB - GYN in Practice 2011. กรุงเทพมหานคร: พี อี ลิฟวิ่ง.
- ปิยะพร กองเงิน และคณะ. (2559). ผลของโปรแกรมเสริมสร้างพลังอำนาจแก่สตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงในการคลอดก่อนกำหนดและสามีต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ จำนวนของการคลอดก่อนกำหนด และทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย. วารสารสภาการพยาบาล, 31(3), 67-82.
- พรรณี พิณตานนท์ และคณะ. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการเจ็บครรภ์และการคลอดก่อนกำหนดในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพศูนย์อนามัยที่ 10 เชียงใหม่. เรียกใช้เมื่อ 24 กรกฎาคม 2558 จาก <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:agWXN,PwtCkj:kcenter.anama.moph.go.th/download.p%3Finflid%3D795%26downloadfile%3Ddoc/0782.98604f765dcc3d0b4e2ec15d6a32.docx+&cd=2&hl=th&ct=clnk&gl=th>
- พรศิริ เสนอิริ และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการพยาบาลหญิงตั้งครรภ์เพื่อป้องกันการคลอดก่อนกำหนด. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 34(2), 164-173.
- เยื่อน ต้นนิรันดร์. (2557). เวชปฏิบัติเชิงประจักษ์ร่วมสมัยในเวชศาสตร์มารดาและทารกในครรภ์. กรุงเทพมหานคร: ยูเนี่ยน ครีเอชั่น.
- รุจา แก้วเมืองฝาง และคณะ. (2560). ผลของการฝึกโยคะต่อการลดความเครียดของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นครรภ์แรก. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 27(1), 73-84.

- วรพงศ์ ภู่งศ์. (2556). เวชศาสตร์มารดาและทารกในครรภ์ MATERNAL - FETAL MEDICINE. สมุทรสาคร: พิมพ์ดี.
- วรพงศ์ ภู่งศ์ และเยื่อน ตันนรินทร์. (2558). เวชปฏิบัติทางสูติศาสตร์ - นรีเวชวิทยา (28 - 30). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารุณี โสตะทวี. (2555). ผลของการใช้เทคนิคผ่อนคลายและการให้ความรู้ต่อความวิตกกังวลของหญิงตั้งครรภ์ผู้ใช้แรงงานที่เจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด. ใน วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ (การผดุงครรภ์ขั้นสูง). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สายฝน ขวาลไพบูลย์. (2553). คลอดก่อนกำหนด. กรุงเทพมหานคร: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2559). จำนวนการเกิดมีชีพทั้งประเทศจำแนกตามน้ำหนักเด็กแรกเกิด กลุ่มอายุมารดาและเพศ. พ.ศ. 2558. เรียกใช้เมื่อ 16 สิงหาคม 2560 จาก <http://203.157.19:191>
- สินีนาม หงษ์ระนัย. (2555). การใช้เทคนิคการบรรเทาปวดโดยไม่ใช้ยาในระยะที่หนึ่งของการคลอดการใช้ผลงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: แดเน็คอินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- สุธิดา สิงห์ศิริเจริญกุล. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด กับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น. ใน วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสูติศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภาพร ชุมพราน. (2554). ผลการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของสามีต่อความเครียดและการเจ็บครรภ์ซ้ำในหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด. ใน วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการผดุงครรภ์ขั้นสูง. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- American College of Obstetricians and Gynecologists. (2012). Management of preterm labor. Washington: DC: ACOG.
- Bigelow, C. & Stone, J. (2011). Bed rest in pregnancy. Mount Sinai Journal of Medicine, 78(2), 291-302.
- Cunningham, F. G. et al. (2014). Williams obstetrics. (24th ed.). New York: McGraw - Hill.
- Maloni, J. A. (2011). Lack of evidence for prescription of antepartum bed rest. Expert Review of Obstetrics & Gynecology, 6(4), 385-393.

- Rubarth, L. B. et al. (2012). Women's experience of hospitalized bed rest during high - risk pregnancy. *Journal of Obstetric Gynecology and Neonatal Nursing*, 41(3), 398-407.
- Sciscione, A. C. (2010). Maternal activity restriction and the prevention of preterm birth. *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 202(3), 1-5.
- Simhan, H. N. et al. (2014). *Creasy and Resnik's maternal - fetal medicine: Principles and practice*. (7th ed.). Philadelphia: PA: Elsevier/Saunders.
- Urech, C. et al. (2010). Effects of relaxation on psychobiological wellbeing during pregnancy: A randomized controlled trial. *Psychoneuroendocrinology*, 35(9), 1348-1355.
- World Health Organization. (2016). Preterm birth. *Health Statistics*. Retrieved August 15, 2017, from <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs363/en/>

การส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย*

PROMOTING TO EXECUTIVE FUNCTIONS IN PRESCHOOL CHILDREN

ดวงฤทัย เสมอคุ้มหอม

Duangruetai Seamkhumhom

ปรียาสลิล ไชยวุฒิ

Preyasalil Chaiyawut

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีราช สถาบันพระบรมราชชนก

Boromarajonani College of Nursing Chakriraj Prabomrajchanok Institute, Thailand

สุดารัตน์ วันงามวิเศษ

Sudarat Wanngamwiset

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี สถาบันพระบรมราชชนก

Boromarajonani College of Nursing Changwat Nonthaburi Prabomrajchanok Institute, Thailand

ธมกร เขียรฤทธิเดช

Thamakorn Thienphuridej

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani University, Thailand

E-mail: duangruetai@ckr.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็กและบุคลากรด้านสุขภาพมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงบริหาร ของเด็กปฐมวัย การคิดเชิงบริหารเป็นกระบวนการทางความคิดซึ่งเป็นการทำหน้าที่ระดับสูงของสมองที่ช่วยให้มนุษย์ควบคุมอารมณ์ ความคิด และการกระทำจนเกิดพฤติกรรมที่มุ่งสู่เป้าหมาย เด็กปฐมวัยอายุ 2 - 6 ปี เป็นวัยที่สำคัญในการวางรากฐานการเรียนรู้ในชีวิต เป็นช่วงเวลาที่เด็กมีการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะสมองส่วนหน้าซึ่งทำหน้าที่กำหนดเป้าหมาย วางแผนจัดลำดับการทำงาน คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม เป็นช่วงวัยที่มีอัตราการพัฒนาการคิดเชิงบริหารสูงที่สุด การคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัยประกอบด้วยทักษะ 5 ด้าน ได้แก่ การหยุด การยับยั้งพฤติกรรม การยืดหยุ่นทางความคิด การควบคุมอารมณ์ ความจำขณะทำงาน และการวางแผนจัดการ การส่งเสริมการคิดเชิงบริหารตั้งแต่วัยเด็กมีความสำคัญต่อการประสบความสำเร็จทั้งเรื่อง การเรียน การทำงาน สุขภาพ และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น การที่เด็กก่อนวัยเรียนมีการคิดเชิงบริหารต่ำ อาจส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนและปัญหาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ใน

* Received 3 June 2020; Revised 22 July 2020; Accepted 30 September 2020

อนาคต บุคลากรทางสุขภาพควรร่วมมือกับครู ผู้ดูแลส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดเชิงบริหารและวิธีการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็ก ครู ผู้ดูแลและผู้ปกครองควรได้รับการสนับสนุนให้สามารถประเมินการคิดเชิงบริหารของเด็กได้ พยาบาลผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กมีการพัฒนาทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีความพร้อมในเรียนรู้และเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของชาติ

คำสำคัญ: การคิดเชิงบริหาร, เด็กปฐมวัย, การเลี้ยงดู

Abstract

The Objectives of this research article were to enhance knowledge and understanding of parents, guardians, teachers, child caregivers, and health personnel about executive functions (EF) in order to organize EF promoting activities for preschoolers. Executive functions (EF) are high - level cognitive functions that regulate emotional and cognitive control and actions, leading to goal – directed behavior. Preschool years (those aged 2 - 6 years old) are an important age in laying the foundation for learning in life and when children have physical, mental, emotional, social and intellectual development. Especially, they quickly develop their front brain with functions to set goals, make plans, sequence tasks, initiate creativity, control emotion and behavior. Children in this age have the highest development rate of executive functions. There are five main skills in executive functions of preschoolers, namely: Inhibitory control, Shift/ Cognitive flexibility, Emotional control, working memory, and Planning/Organizing. Therefore, promoting executive functions since childhood plays an important role in achieving success in school, work, health, and living with others. Preschoolers with lower EF possibly have lower academic readiness and encounter undesirable behavior problems in the future. Health care personnel and teachers should enhance caregivers' knowledge and understanding of the executive functions of preschool- aged children and those related factors. Teachers and caregivers should be enabling them to screen for child executive function. Nurses play a key role in promoting and supporting children in physical, emotional, social and intellectual development, learning readiness and growing into quality adult citizens of the country by working with teachers/caregivers in children's development facilities in order to promote

children's health and learning in addition to providing recommendations for parents in parenting and promoting children's executive functions.

Keywords: Executive Functions, Preschool children, Parenting

บทนำ

การคิดเชิงบริหารเป็นการพัฒนาทางสมองซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และการเรียนรู้ เด็กก่อนวัยเรียนเป็นวัยที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ ทั้งพัฒนาด้านพื้นฐานอารมณ์ ประสาทสัมผัส และการเคลื่อนไหว การรับรู้ อารมณ์ การรับรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น รวมถึงกระบวนการรู้คิด ดังนั้นการส่งเสริม การคิดเชิงบริหารจึงเป็นการวางรากฐานในการพัฒนาการเรียนรู้และทักษะที่จำเป็น เช่น ทักษะ การคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Center on the Developing Child at Harvard University, 2014) เด็กปฐมวัย (อายุ 0 - 6) เป็นวัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานการเรียนรู้ในชีวิตของเด็กให้เติบโตเป็นประชากรที่มี คุณภาพของประเทศชาติ เป็นช่วงเวลาที่เด็กมีการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และ สติปัญญาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะสมองส่วนหน้าซึ่งทำหน้าที่กำหนดเป้าหมาย วางแผน จัดลำดับการทำงาน คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรม (World Health Organization., 2016) ปัญหาของเด็กไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อ่านหนังสือไม่ออก ร้อยละ 11.5 เขียนหนังสือไม่ได้ ร้อยละ 8.7 ซึ่งการส่งเสริมให้เด็กอ่านออกเขียนได้เป็นทักษะพื้นฐานใน การเรียนรู้ของเด็ก เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ รวมถึงความรอบรู้ทางด้านสุขภาพ นอกจากนี้การประเมินนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) พ.ศ. 2558 ของเด็กอายุ 15 ปี เพื่อทดสอบความสามารถการนำความรู้ไปประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตหรือสถานการณ์ที่ เกิดขึ้นจริง วัดทักษะด้านการอ่าน วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ พบว่า เด็กไทยมีคะแนนต่ำลง จากการสอบในพ.ศ.2555 นอกจากนี้ค่าเฉลี่ยคะแนนของเด็กไทยยังต่ำกว่ากลุ่มประเทศใน องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 55 จาก 72 ประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) สะท้อนถึงวิธีการคิดของเด็กไทยที่ไม่สามารถคิดใน เชิงวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งโลกในศตวรรษที่ 21 ขาดสาร ข้อมูล และองค์ความรู้ ต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เด็กจึงจำเป็นต้องอ่านหนังสือได้ เขียนหนังสือเป็น มีทักษะคิดคำนวณ เพื่อประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลนำสู่การแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ และ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (วิจารณ์ พานิช, 2556) ซึ่งการที่เด็กจะมีคุณลักษณะดังกล่าวได้ นั้น เด็กต้องมีความพร้อมในการเรียนรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ วางแผน ปรับเปลี่ยนวิธีคิดเพื่อ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้สำเร็จลุล่วงได้ นั่นคือ การคิดเชิงบริหาร

การคิดเชิงบริหาร (Executive Functions) คือ ความสามารถในการควบคุมกำกับและจัดการกับชีวิตของตนเอง การมีเป้าหมายของชีวิต ความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายชีวิต ความสามารถในการปรับตัว ปรับวิธีคิดของตนเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ความสามารถในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลหรือความรู้ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีอัตราการพัฒนาการคิดเชิงบริหารสูงที่สุด (Center on the Developing Child at Harvard University, 2014) เด็กปฐมวัยพัฒนาการคิดเชิงบริหาร 5 ด้าน ได้แก่ การหยุด การยับยั้งพฤติกรรม การยืดหยุ่นทางความคิด การควบคุมอารมณ์ ความจำขณะทำงาน และการวางแผนจัดการ (Hughes, C. et al., 2004); (Miller, L. A. et al., 2011) การศึกษาในต่างประเทศ พบว่า การคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาและความพร้อมในการเรียน ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถด้านการอ่าน การใช้ภาษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (McClelland, M. et al., 2014); (Willoughby, M. et al., 2017) และเด็กที่มีการคิดเชิงบริหารต่ำต่ำ เมื่อเป็นผู้ใหญ่มีปัญหาหลายเสพติด การหยุดเรียน การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการอย่าร้าง ปัญหาการประกอบอาชีพและเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม นอกจากนี้ยังมีปัญหาสุขภาพ เช่น โรคอ้วน โรคระบบทางเดินหายใจ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มากกว่าเด็กที่มีการคิดเชิงบริหารดี (Moffitt, T. E. et al., 2011)

ประเทศไทยมีการสำรวจการคิดเชิงบริหารในเด็กอายุ 2 - 6 ปี จำนวน 2,965 คน พบว่า เด็กไทยมีคะแนนการคิดเชิงบริหารต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 28.32 หรือประมาณ 1 ใน 3 ซึ่งเด็กปฐมวัยมีการคิดเชิงบริหารต่ำ อาจส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนและปัญหาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ต่อไปในอนาคต (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ, 2560) ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาการคิดเชิงบริหารตั้งแต่วัยเด็กจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการประสบความสำเร็จทั้งเรื่องการเรียนรู้ การทำงาน สุขภาพ และการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น เนื่องจากการวางรากฐานให้เด็กมีทักษะกระบวนการทางความคิด มีสมาธิ มีความจำที่พร้อมสำหรับการใช้งาน รู้จักตัดสินใจในแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย มีวินัย มีความรับผิดชอบ ควบคุมตนเองได้ รู้จักปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เด็กที่มีการคิดเชิงบริหารดีจะสามารถเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ได้ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนวิชาต่าง ๆ ต่อไป (Anderson, P., 2002); (Blair, C. & Razza, R. P., 2007); (Diamond, A., 2014) ทั้งนี้ในการส่งเสริมการการคิดเชิงบริหารของเด็กเกิดจากการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

การคิดเชิงบริหาร (Executive Functions: EF) เป็นการทำหน้าที่ระดับสูงของสมองที่ช่วยให้มนุษย์ควบคุมอารมณ์ ความคิด และการกระทำ จนเกิดพฤติกรรมที่มุ่งสู่เป้าหมาย (Goal directed behaviors) (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ, 2560) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ทักษะด้านการรู้คิด (Metacognition) เป็นความสามารถของเด็กในการใช้ความรู้สึกรู้จักคิดของตนเองในการตั้งเป้าหมาย วางแผนจัดลำดับความสำคัญของงาน ลงมือทำงานโดยไม่ต้องให้

คนอื่นบอก มีการคิดแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย ประเมิน ปรับปรุงงานให้ดีขึ้น และ 2) ทักษะด้านการควบคุมกำกับตนเอง (Self - Regulation) เป็นความสามารถของเด็กในยับยั้งควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองคิดไตร่ตรองก่อนลงมือปฏิบัติ ไม่วอกแวกกับสิ่งยั่วๆ มุ่งมั่นจ่อจ้อยอยู่กับสิ่งที่กำลังทำงานสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ การคิดเชิงบริหารเริ่มพัฒนาในเด็กเด็กปฐมวัยประกอบด้วยทักษะพื้นฐาน 3 ด้าน ดังนี้

1. ความจำขณะทำงาน (Working Memory) คือ การที่เด็กมีความสามารถในการเก็บรักษาข้อมูลไว้ในใจจดจำข้อมูลจากประสบการณ์เดิมในชีวิตมาคิด เปรียบเทียบ เชื่อมโยงและใช้ในการแก้ปัญหาในเหตุการณ์ใหม่ ความจำขณะทำงานเริ่มพัฒนาปลายขวบปีแรกต้องอาศัยการจดจ่อใส่ใจ (Attention)

2. การหยุด การยับยั้งพฤติกรรม (Inhibitory Control) คือ การที่เด็กสามารถยับยั้งพฤติกรรมของตนเองไม่หุนหันพลันแล่น หยุดคิดก่อนการลงมือกระทำและยืดเวลาของการตอบสนองเพื่อให้มีเวลาประเมินสถานการณ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น หยุดพฤติกรรมที่รบกวนผู้อื่นหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และควบคุมความคิดให้มีสมาธิจดจ่อในเรื่องที่กำลังกระทำ การหยุด การยับยั้งพฤติกรรมจะเริ่มพัฒนาช่วงอายุ 3 ปี ถึง 3 ปี 6 เดือน

3. การเปลี่ยนความคิด (Shift/Cognitive Flexibility) คือ การที่เด็กมีความสามารถในการเปลี่ยนมุมมองความคิด คิดยืดหยุ่นพลิกแพลง คิดนอกกรอบ และสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ไม่ยึดติดอยู่กับสถานการณ์ หรือปัญหาใดปัญหาหนึ่งจนทำให้เกิดผลกระทบด้านลบ ยอมรับในสิ่งที่แตกต่างจากเดิมได้ และมีความยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญห ด้วยวิธีที่หลากหลาย การเปลี่ยนความคิดเริ่มพัฒนาตั้งแต่เด็กอายุ 4 ปี ถึง 4 ปี 6 เดือน และต้องอาศัยความจำขณะทำงานและการหยุด การยับยั้งพฤติกรรมที่ดี

เมื่อเด็กมีทักษะพื้นฐานที่กล่าวมาเบื้องต้นที่ดีจะทำให้เด็กมีการคิดเชิงบริหารด้านอื่นตามมา ได้แก่

4. การควบคุมอารมณ์ (Emotional control) คือ การที่เด็กมีความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม เมื่อโกรธ ผิดหวัง หรือเสียใจใช้เวลาไม่นานในการปรับอารมณ์กลับมาสู่อารมณ์ปกติ การควบคุมอารมณ์เริ่มพัฒนาตั้งแต่เด็กอายุ 4 ปี 6 เดือน ถึง 6 ปี

5. การวางแผนจัดการ (Plan/Organize) คือ การที่เด็กสามารถวางแผนจัดการงานให้สำเร็จ โดยเริ่มตั้งแต่การตั้งเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญของงาน เริ่มต้นลงมือทำ ไม่ยึดติดกับปัญหาเล็กน้อยจนลืมหุ้ภาพรวมของงาน การคาดการณ์ผลของการกระทำเพื่อปรับปรุงงานให้ดีขึ้น การวางแผนจัดการเริ่มพัฒนาตั้งแต่เด็กอายุ 4 ปี 6 เดือน ถึง 6 ปีเมื่อเด็กเข้าสู่วัยเรียน (อายุ 6 - 8 ปี) จะมีองค์ประกอบของการคิดเชิงบริหารเพิ่มอีก 4 ด้าน ได้แก่

6. การริเริ่มและลงมือทำ (Initiating) คือ ความสามารถในการริเริ่มและลงมือทำงานตามความคิด เป็นทักษะในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง กล้าลองผิดลองถูก ลงมือปฏิบัติโดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง และไม่ต้องให้ผู้อื่นบอก

7. การตรวจสอบตนเอง (Self - Monitoring) คือ การที่เด็กสามารถตรวจสอบพฤติกรรมหรือการกระทำของตนเองทั้งในระหว่างการทำงาน หรือหลังจากการทำงานเสร็จสิ้นจากการทำงานแล้วเพื่อให้มั่นใจว่าการกระทำจะส่งผลดีต่อเป้าหมายที่วางไว้ หากพบข้อบกพร่องก็จะสามารถแก้ไขได้ทันเหตุการณ์ ทำให้เด็กรับรู้ถึงจุดอ่อนและจุดแข็งในการทำงานของตนเอง รวมไปถึงการตรวจสอบความคิด ความรู้สึกของตนเอง การกำกับติดตามปฏิกิริยาของตนเอง และดูผลกระทบจากพฤติกรรมของตนเองที่กระทบกับผู้อื่น

8. การวางแผนจัดระบบดำเนินการ (Planning & Organization) คือ การที่เด็กมีความสามารถในการคิดวางแผนการทำงานโดยเริ่มตั้งแต่การตั้งเป้าหมาย การจัดลำดับความสำคัญของงาน จัดระบบการทำงาน ลงมือทำงานจนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน และมีการประเมินผลการทำงาน

9. การมุ่งเป้าหมาย (Goal - Directed Persistence) คือ การที่เด็กมีความพากเพียรมุ่งมั่นอดสาหัส อดทนต่ออุปสรรคเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ทักษะพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ความจำขณะทำงาน การหยุด การยับยั้งพฤติกรรม การเปลี่ยนความคิด (Diamond, A, 2013) ในประเทศไทย นวลจันทร์ จุฑาภักติกุล และคณะ ศึกษาเกี่ยวกับการคิดเชิงบริหารในเด็กก่อน อายุ 2 - 6 ปี จึงเพิ่มทักษะการควบคุมอารมณ์ และการวางแผนจัดการ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาองค์ประกอบของการคิดเชิงบริหาร 5 ด้าน คือ ความจำขณะทำงาน การหยุด การยับยั้งพฤติกรรม การเปลี่ยนความคิด การควบคุมอารมณ์ และการวางแผนจัดการ (นวลจันทร์ จุฑาภักติกุล และคณะ, 2560)

การคิดเชิงบริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กปฐมวัยหากเด็กได้รับโอกาสในการพัฒนาการคิดเชิงบริหารจะเกิดประโยชน์กับตัวเด็กทำให้เด็กรู้จักการคิดไตร่ตรอง คิดก่อนตัดสินใจลงมือทำ รู้จักควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง ปรับเปลี่ยนความคิดเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไป สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ทำให้เกิดความสุขในการดำรงชีวิตและประสบความสำเร็จในการทำงานเมื่อเป็นผู้ใหญ่ (Diamond, A., 2014); (นวลจันทร์ จุฑาภักติกุล และคณะ, 2560) และหากเด็กไม่ได้รับการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารอาจทำให้เด็กมีปัญหาพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว เกร สมาธิสั้น ทักษะการเข้าสังคมและความไม่พร้อมในการเรียน เป็นต้น (Hughes, C. & Ensor, R., 2007); (McCabe et al., 2004) การที่เด็กปฐมวัยมีการคิดเชิงบริหารดีสัมพันธ์กับการที่เด็กมีความพร้อมในการเรียนเมื่ออายุมากขึ้น ประกอบด้วย ความสามารถด้านการอ่าน การใช้ภาษา คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

(Roebers, C. M. et al., 2011); (Swanson, H. L. et al., 2008) เนื่องจากการคิดเชิงบริหาร จะช่วยให้เด็กมีสมาธิจดจ่ออยู่กับสิ่งที่กำลัง เกิดความจำที่พร้อมนำไปใช้งาน ซึ่งในการเรียน นั้น เด็กต้องมีความสามารถในการจดจำกฎเกณฑ์การใช้คำ และสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์จึง จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ถูกต้อง (Blair, C. & Razza, R. P., 2007); (Willoughby, M. et al., 2017) และเด็กปฐมวัยที่มีการควบคุมและการจัดการตนเองต่ำ เมื่อเป็นผู้ใหญ่จะมีปัญหา สุขภาพ ด้านร่างกาย ได้แก่ โรคระบบหัวใจและหลอดเลือด โรคระบบทางเดินหายใจ สุขภาพ ช่องปากและฟัน และด้านจิตใจ ได้แก่ ภาวะซึมเศร้า นอกจากนี้ยังสามารถทำนาย รายได้ การดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ การใช้สารเสพติด การตั้งครมในวัยรุ่น ปัญหาการอยู่ร้าง ปัญหาอาชญากรรม และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ มากกว่าเด็กที่มีคะแนนความสามารถในการ ควบคุมกำกับและจัดการตนเองสูง เนื่องจากการคิดเชิงบริหารจะทำให้คนมีการคิดอย่างมี เหตุผล วางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน รู้จักหยุดคิดก่อนการตัดสินใจ รู้จักการควบคุม กำกับอารมณ์และพฤติกรรม และแสดงออกอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ (Moffitt, T. E. et al., 2011) ดังนั้นการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการ ฝึกให้เด็กรู้จักการตั้งเป้าหมาย คิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผลก่อนการตัดสินใจ ยึดหยุ่นความคิดในการแก้ไขปัญหาเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค มุ่งมั่น อดทน รู้จักการ ควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง มีความมั่นคงด้านอารมณ์ ทำให้ประสบความสำเร็จ ด้านการเรียน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะประสบ ความสำเร็จในด้านการงาน การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งมีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่ดี

พัฒนาการด้านการคิดเชิงบริหารเป็นกระบวนการทางความคิด (Mental Process) ของสมองส่วน Prefrontal Cortex ที่อยู่ภายในกลีบสมอง frontal lobe โดยสมองส่วน Prefrontal Cortex ประกอบด้วย Dorsolateral prefrontal cortex ทำหน้าที่กำหนด เป้าหมาย วางแผนและจัดลำดับการทำงาน การคิดริเริ่ม การปรับเปลี่ยนความคิด การยับยั้ง ช่างใจ คิดไตร่ตรอง ไม่หุนหันพลันแล่น และ Orbital prefrontal Cortex ทำหน้าที่ควบคุม อารมณ์ และพฤติกรรม (Hughes, C. & Ensor, R., 2008) โดยมีการศึกษาบทบาทการทำงานของ การคิดเชิงบริหารจากการสแกนสมองและตรวจการทำงานของสมอง (Neuroimaging) ซึ่งพบว่าการคิดเชิงบริหารจะพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงอายุ 2 - 6 ปี จากนั้นจะพัฒนาอย่าง ต่อเนื่องในอัตราที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจนถึงวัยรุ่นและพัฒนาเต็มที่ในวัยผู้ใหญ่ (Center on the Developing Child at Harvard University, 2014) ดังนั้นการฝึกการคิดเชิงบริหารให้เด็ก ก่อนวัยเรียนจึงเป็นแนวทางการฝึกทำหน้าที่ของสมองส่วนหน้าที่ช่วยให้เด็กมีความจำที่พร้อม สำหรับการใช้งาน มีการยืดหยุ่นทางความคิด และควบคุมกำกับอารมณ์และพฤติกรรมของ ตนเองเองได้

การคิดเชิงบริหารของเด็กเกิดจากจากประสบการณ์ที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จากการเล่น การลองผิดลองถูก การจัดสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมรอบตัวทั้งที่บ้าน โรงเรียน หรือ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น รวมถึงการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กโดยผู้ปกครอง เช่น การใช้คำพูดเพื่อกระตุ้นให้เด็กได้ลองทำกิจกรรมใหม่ๆ การให้เด็กลองคิดวางแผนการจัดการและลงมือปฏิบัติ เด็กจะได้ฝึกการวางแผนจัดการ ฝึกความอดทน มุ่งมั่น การคิดพลิกแพลงในการแก้ไขปัญหาเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้โดยผู้ดูแลอาจพูดเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการชมเชยเพื่อสร้างกำลังใจเมื่อเด็กทำกิจกรรมได้สำเร็จจุล่งตามเป้าหมาย เมื่อเด็กปฏิบัติบ่อย ๆ จะเกิดเป็นทักษะที่พร้อมจะดึงประสบการณ์เดิมเหล่านั้นมาใช้ในการแก้ไขปัญหาต่อไป (Bibok, M. B. et al., 2009) ซึ่งเด็กที่มีปัญหาด้านการวางแผนจัดการ การใช้งานความจำจากประสบการณ์เดิม การยืดหยุ่นทางความคิด การควบคุมอารมณ์และการหยุดยั้งพฤติกรรมที่หุนหันพลันแล่น ไม่มีสมาธิ มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ ความสามารถทางวิชาการ ความสามารถในการอ่าน การเขียน การสะกดคำ การเรียน การทำโครงการระยะยาว และการสอบเมื่อเด็กเข้าสู่วัยเรียน (Meltzer, L., 2007) นอกจากนี้ยังส่งผลต่อเนื่องระยะยาวสามารถทำนายกับเศรษฐกิจสังคมและสุขภาพในช่วงวัยกลางคนได้อีกด้วย (Casey, B et al., 2005) ในขณะเดียวกันถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมและพัฒนาคิดเชิงบริหารจะเกิดประโยชน์กับเด็กทั้งทางด้านความพร้อมในการเรียน การมีพฤติกรรมที่เหมาะสม การมีสุขภาพดี จริยธรรมและมีความประสบความสำเร็จในการทำงานเมื่อเป็นผู้ใหญ่ (Center on the Developing Child at Harvard University, 2014) โดยก่อนส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็ก พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้เกี่ยวข้องกับเด็กจำเป็นต้องทราบถึงระดับการคิดเชิงบริหารของเด็กซึ่งปัจจุบันมีเครื่องมือวัดที่หลากหลาย

การประเมินการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยสามารถประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กโดยตรง หรือการให้ผู้ปกครองหรือครูประจำชั้นเป็นผู้ประเมิน หรือสังเกตเด็กโดยใช้แบบสอบถามหรือแบบสังเกต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก เนื่องจากการประเมินการคิดเชิงบริหารในเด็กก่อนวัยเรียนในเด็กก่อนวัยเรียนนั้นมีข้อจำกัดในด้านความสามารถทางภาษาของเด็ก ทั้งการพูด การอ่าน และการเขียน รวมไปถึงการความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ดังนั้น นักจิตวิทยาจึงใช้วิธีที่ความน่าเชื่อถือและแม่นยำอย่างมาก นั่นคือ การสังเกตพฤติกรรมของเด็กผ่านการทำกิจกรรมเพื่อดูพัฒนาการของทักษะที่เกิดขึ้น (Miller, L. A. et al., 2011) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1. Minnesota Executive Function Scale - Early Childhood (MEFS) สำหรับเด็กอายุ 2 - 6 ปี เป็นลักษณะให้เด็กเลือกภาพสัตว์ตามรูปร่างและลักษณะที่กำหนดใส่ลงในกล่องที่มีให้เลือก 2 ใบ วัดความจำขณะทำงาน การหยุด การยับยั้งพฤติกรรมและการเปลี่ยน

ความคิดโดยก่อนการทดสอบจะให้เด็กฝึกซ้อมก่อนทดสอบจริง ใช้เวลาทดสอบ 2 - 7 นาที (Carlson, S. & Zelazo, P., 2014)

1.2. Head Toes Knees Shoulders (HTKS) สำหรับเด็กอายุ 2 - 6 ปี โดยให้เด็กจับอวัยวะด้านตรงข้ามกับที่ผู้ทดสอบสั่งโดยจะเริ่มตั้งแต่นิ้วเท้าก่อนและค่อยขึ้นมาที่หัวเข่า ไหล่และศีรษะวัดความจำขณะทำงาน การหยุด การยับยั้งพฤติกรรมและการเปลี่ยนความคิดโดยใช้เวลาทดสอบ 5 นาที (McCabe et al., 2004)

1.3. Dimensional Change Card Sort Task (DCCS) เป็นการวัดรูปสัณฐานที่มีสีและสัตว์ที่ต่างกันใช้สำหรับเด็กอายุ 3 - 7 ปี เป็นลักษณะให้เด็กเลือกภาพที่มีสีและรูปร่างแตกต่างกันให้เด็กเลือกหยิบใส่กล่องที่กำหนด วัดความจำขณะทำงาน การหยุด การยับยั้งพฤติกรรมและการเปลี่ยนความคิดก่อนการทดสอบจะให้เด็กฝึกซ้อมก่อน ใช้เวลาทดสอบ 5 นาที (Zelazo, P. D., 2006)

1.4. Day/Night เป็นการให้เด็กเลือกภาพตรงข้ามที่ผู้ทดสอบพูด เช่น ผู้ทดสอบว่า “Day” เด็กก็ต้องหยิบรูปดวงจันทร์ ถ้าผู้ทดสอบว่า “Night” เด็กก็ต้องหยิบรูปดวงอาทิตย์ ใช้ทดสอบในเด็กอายุ 2 - 3 ปี วัดความจำขณะทำงาน การหยุด การยับยั้งพฤติกรรมและการเปลี่ยนความคิด (Gerstadt, C. L. et al., 1994)

1.5. Grass /Snow Stroop Task เป็นการให้เด็กเลือกหยิบแผ่นสีของวัตถุที่ตรงกันข้ามกับที่ผู้ทดสอบพูด เช่น ผู้ทดสอบว่า “Grass” เด็กก็ต้องหยิบสีขาว ถ้าผู้ทดสอบว่า “Snow” เด็กก็ต้องหยิบสีเขียว ใช้ทดสอบในเด็กอายุ 2 - 3 ปี วัดความจำขณะทำงาน การหยุด การยับยั้งพฤติกรรมและการเปลี่ยนความคิด (Carlson, S. M. & Moses, L. J., 2001)

1.6. Tower-Building เป็นการให้เด็กต่อบล็อกไม้ทรงลูกบาศก์ขึ้นไปจำนวน 5 ก้อน ใช้ทดสอบในเด็กอายุ 3 - 6 ปี วัดการคิดเชิงบริหาร 5 ด้านการหยุด/ยับยั้งพฤติกรรม การยืดหยุ่นความคิด ความจำขณะทำงาน การควบคุมอารมณ์ และการวางแผนจัดการ (Kochanska, G. et al., 1996)

2.การประเมินโดยการสอบถามผู้ปกครองหรือครูประจำชั้น เป็นการประเมินการคิดเชิงบริหารของเด็กผ่านครูหรือผู้ปกครองเป็นผู้รายงานพฤติกรรมและการแสดงออกของเด็ก โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นมาเฉพาะและมีการประยุกต์ใช้ใหม่เหมาะสมกับบริบทหรือสิ่งแวดล้อมของเด็กในชีวิตประจำวันมีรายละเอียดดังนี้

2.1 Behavioral Rating Intervention of Executive Function-Preschool (BRIEF - P) พัฒนาโดย Gerard A Gioia et al. เป็นแบบสอบถามแบบมาตรฐานประมาณค่า สำหรับเด็กอายุ 2 - 5 ปี 11 เดือน ประเมินโดยครูหรือผู้ปกครองที่เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องเด็กเป็นหลักและรู้จักเด็กเป็นอย่างดี หรือเป็นครูที่สอนเด็กมาอย่างน้อย 6 เดือนและรู้จักพฤติกรรมของเด็กเป็นอย่างดี ข้อคำถามเป็นพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกในชีวิตประจำวันใน

ระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 63 ข้อ เกี่ยวกับปัญหาพฤติกรรมของเด็กที่พบหรือสังเกตเห็นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเกิดจากความบกพร่องของการคิดเชิงบริหาร 5 ด้าน ได้แก่ การหยุด/ยับยั้งพฤติกรรม การยืดหยุ่นความคิด ความจำขณะทำงาน การควบคุมอารมณ์ และการวางแผนจัดการ (Gerard A Gioia et al., 2003)

2.2 แบบประเมินการคิดเชิงบริหารในเด็กเด็กปฐมวัย (MU.EF-101) พัฒนาโดยนวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ สำหรับครูประจำชั้นประเมินพฤติกรรมเด็กในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาประกอบด้วยข้อคำถามทั้งสิ้น 32 ข้อ ประกอบด้วยทักษะ 5 ด้าน คือ การหยุด/การยับยั้งพฤติกรรม การยืดหยุ่นทางความคิด การควบคุมอารมณ์ ความจำขณะทำงาน และการวางแผนจัดการ (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ, 2560)

ไวทก๊อตสกีนักจิตวิทยาชาวรัสเซีย เสนอแนวคิดว่าการเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการที่เด็กสร้างความรู้ขึ้นจากการสังเกต การใช้ประสาทสัมผัส และประสบการณ์จากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็กมาเชื่อมโยงกับความรู้เดิมมาสร้างเป็นความเข้าใจในสิ่งนั้นตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคล โดยสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กผ่านสื่อภาษา ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การชี้แนะ การการกระตุ้นหรือการช่วยเหลือเพื่อให้เด็กเรียนรู้ โดยผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่หรือครูเป็นสร้างสิ่งแวดล้อมให้เด็กมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาใหม่ ๆ โดยการคิดเพิ่มเติมหรือสร้างโครงสร้างใหม่ (Vygotsky, L. S., 1978) จากแนวคิดของไวทก๊อตสกีร่วมกับการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การพัฒนาการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัยขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย สามารถจำแนกได้ 3 ด้าน คือ 1) ปัจจัยด้านเด็ก 2) ปัจจัยด้านผู้ปกครอง และ 3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1 ปัจจัยด้านเด็ก ประกอบด้วย

1.1 อายุของเด็ก เมื่อเด็กโตขึ้นสมองมีการพัฒนามากขึ้นทำให้เด็กสามารถคิดซับซ้อนเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้นตามวัย (Bibok, M. B. et al., 2009) การศึกษาของนวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ เกี่ยวกับการคิดเชิงบริหารในเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 2 - 6 ปี จำนวน 2,695 คน ในประเทศไทย พบว่า เด็กมีการคิดเชิงบริหารพัฒนามากขึ้นตามวัย และเด็กก่อนวัยเรียนของไทยร้อยละ 28 ที่มีการคิดเชิงบริหารต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด หากเด็กก่อนวัยเรียนได้มีโอกาสในการฝึกคิด ฝึกการตัดสินใจ การลองทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยมีผู้ปกครองคอยให้ข้อเสนอแนะก็จะทำให้เกิดการทำงานเชื่อมโยงกันของสมองส่วนหน้าทำให้เด็กสามารถคิดซับซ้อน เป็นเหตุเป็นผล ซึ่งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาการคิดเชิงบริหารในเด็กก่อนวัยเรียน (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ, 2560)

1.2 พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อเล็กมีความสำคัญในการทำกิจวัตรประจำวัน หากเด็กมีการใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี จะช่วยให้เด็กได้ใช้มือ สำรวจ สังเกต เปรียบเทียบ และแบ่งประเภทของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวหรือจากการจับต้องสิ่งของ

ต่าง ๆ การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กเช่น การวาดภาพระบายสี การปั้นดินน้ำมัน การทดลองด้วยสี การตัด พับ ฉีกปะกระดาษ การทำศิลปะประดิษฐ์ ฯลฯ เป็นการฝึกฝนให้มือและตาทำงานประสานกัน ทำให้เด็กมีความพร้อมในการเขียน การอ่าน หรือการใช้มือในการทำกิจกรรมในการช่วยเหลือตนเอง เช่น การจับช้อนในการรับประทานอาหาร การถือสิ่งของ การแปรงฟัน ฯลฯ เมื่อเด็กได้ลงมือทำด้วยตนเองทำให้เด็กเรียนรู้ในการนำสิ่งที่เรียนไปใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ (ฉันทิกา จันทรเปี้ย, 2558) จากการศึกษาของ Cameron, C. E. et al. เกี่ยวกับกล้ามเนื้อมัดเล็กกับการคิดเชิงบริหารในการพัฒนาความพร้อมทางการเรียนเมื่อเด็กเข้าสู่ชั้นอนุบาล ในเด็กอายุ 3 - 4 ปี จำนวน 213 คน ผลการศึกษาระบุว่า การเรียนรู้และการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ ต้องอาศัยกล้ามเนื้อมัดเล็ก การที่มีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กดีแสดงถึงการที่เด็กมีการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ สัมพันธ์กันซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการคิดเชิงบริหารและความพร้อมในการเรียนของเด็ก จะเห็นได้ว่ากล้ามเนื้อมัดเล็กมีความสำคัญในการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งในการพัฒนาการคิดเชิงบริหารในเด็กก่อนวัยเรียนต้องอาศัยการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม การเล่นหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นถ้าเด็กมีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กไม่สมวัยก็อาจเป็นอุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนาการคิดเชิงบริหารของเด็ก (Cameron, C. E. et al., 2012)

1.3 ความเครียดของเด็ก หมายถึง การที่เด็กรับรู้ว่ามีสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากสิ่งเร้าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ทำให้ตนเองรู้สึกไปในทางลบ หรือหมายถึง ความไม่สมดุลระหว่างสิ่งเร้ากับกลไกการปรับตัวของบุคคล สังเกตได้จากพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกที่เปลี่ยนไปจากเดิม เช่น รับประทานอาหารลดลง นอนไม่หลับ อารมณ์แปรปรวน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) เมื่อเด็กเกิดความเครียดในระยะยาวสมองส่วนไฮโปทาลามัสจะหลั่งฮอร์โมนคอร์ติโคโทรปินรีลีสซิงกระตุ้นต่อมใต้สมองส่วนหน้าหลั่งฮอร์โมนอะดรีนัลคอร์ติโคโทรฟิกออกมา โดยฮอร์โมนนี้จะกระตุ้นต่อมหมวกไตส่วนนอกให้หลั่งคอร์ติซอลเพิ่มขึ้น ร่างกายจึงเกิดการเปลี่ยนแปลง ส่งผลต่อด้านจิตใจและอารมณ์ของเด็ก ทำให้ขาดสมาธิและความระมัดระวัง หลงลืม ไม่สนใจสิ่งรอบตัว หากเครียดเป็นระยะเวลานานจะทำให้หลังคอร์ติซอลเพิ่มมากขึ้นส่งผลให้เซลล์ประสาทที่สมองฝ่อและลดจำนวนลง ส่งผลต่อสติปัญญาและความจำ หรือมีอาการซึมเศร้า วิตกกังวลมากกว่าปกติ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการพัฒนาการคิดเชิงบริหารของเด็กก่อนวัยเรียน (Vernon et al., 2016); (Ackerman, D. J. & Friedman-Krauss, A. H., 2017)

2 ปัจจัยด้านผู้ปกครอง

2.1 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง คือ จำนวนปีที่ผู้ปกครองได้รับ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงกว่าจะเรียนรู้วิธีการค้นหาข้อมูล หรือพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องของการเลี้ยงดูเด็กเพื่อพัฒนาการคิดเชิงบริหาร (Bernier, A. et al., 2010) จากการศึกษาของ Blair,

C. et al. เกี่ยวกับผลกระทบของวิธีการเลี้ยงดูทำนายการคิดเชิงบริหารของเด็กอายุ 36 - 60 เดือน จำนวน 1,292 คน ผลการศึกษาระบุว่า ผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาที่มากกว่า 14 ปี จะเข้าใจพัฒนาการตามช่วงวัยของเด็กจึงส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็ก เช่น เลือกอาหารที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก การจัดสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ วิธีการสื่อสารกับเด็ก การให้คำแนะนำ และการให้แรงเสริมทางบวกที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งมีความสำคัญในการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็ก (Blair, C. et al., 2011)

2.2 ความเครียดของผู้ปกครอง เป็นภาวะของอารมณ์หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหาและทำให้รู้สึกถูกกดดัน วุ่นวายใจ กลัว วิตกกังวล ส่งผลให้สภาวะสมดุลของร่างกายและจิตใจเสียไป (กรมสุขภาพจิต, 2555) การที่ผู้ปกครองมีความเครียดซึ่งอาจเกิดจากการทำงาน การใช้ชีวิตประจำวัน หรือจากความยากจนจะมีผลกับดูแลเอาใจใส่เด็ก การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็ก การเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในการทำกิจกรรมของครอบครัว ให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะเพื่อช่วยให้เด็กสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ผู้ปกครองที่มีความเครียดจะมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กลดลง เช่น การพูดคุย การเล่น การทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เด็กขาดการได้รับการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารซึ่งต้องอาศัยผู้ปกครองในการช่วยสอน เสนอแนะ หรือช่วยจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ (Wagner, S. L. et al., 2016)

2.3 การคิดเชิงบริหารของผู้ปกครอง คือ การรู้จักการควบคุมกำกับความคิด อารมณ์และพฤติกรรมของตัวผู้ปกครอง สอดคล้องกับการศึกษาของ Cuevas, K. et al. เกี่ยวกับการคิดเชิงบริหารของผู้ปกครองกับการพัฒนาการคิดเชิงบริหารในเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3 - 5 ปี ระบุว่า ผู้ปกครองเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก เป็นผู้ส่งเสริมให้การสนับสนุนการพัฒนาการคิดเชิงบริหารของเด็กทั้งการเป็นแบบอย่างในการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรม เป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก (Scaffolding) ดังนั้นการที่ผู้ปกครองมีการคิดเชิงบริหารดีจะรู้จักการคิดอย่างยืดหยุ่น การจัดการอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองที่เหมาะสม รู้จักการวางแผนการทำงาน ตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เหตุผล เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากพฤติกรรมของผู้ปกครอง (Cuevas, K. et al., 2014)

3. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

3.1 รายได้ของครอบครัว คือ เงินที่ใช้สำหรับใช้จ่ายภายในครอบครัว จากการศึกษาระยะยาวของ Sulik, M. J. et al. เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวที่มีรายได้ น้อยกับการแสดงออกพฤติกรรมของเด็กโดยมีการคิดเชิงบริหารเป็นสื่อกลาง ในเด็กอายุ 36 - 90 เดือน จำนวน 1,115 คน ในประเทศสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาระบุว่า การเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้เพียงพอกับการใช้จ่ายของครอบครัวทำให้ผู้ปกครองมีเวลาดูแลเอาใจใส่และอยู่ร่วมกับเด็กมากขึ้น มีเวลาในการอธิบายถึงพฤติกรรมการแสดงออกอย่างเหมาะสมกับ

เวลาหรือสถานการณ์ต่าง ทำให้เด็กพัฒนาการควบคุมกำกับตนเองและรู้จักคาดการณ์ผลของการกระทำซึ่งนั่นก็คือ การส่งเสริมการคิดเชิงบริหาร (Sulik, M. J. et al., 2015)

3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่โรงเรียนหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูประจำชั้นเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กและในหนึ่งวันเด็กใช้เวลาอยู่กับครูที่โรงเรียนประมาณ 8 ชั่วโมง ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารให้กับเด็กก่อนวัยเรียนจากการศึกษาของ Sutipan, P. et al. เกี่ยวกับผลการอบรมการสร้างวินัยเชิงบวกต่อการใช้วินัยเชิงบวกของครูและการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย อายุ 4 - 6 ปี จำนวน 60 คน ผลการศึกษาระบุว่า การใช้วินัยเชิงบวกในการจัดการเรียนการสอนของครู ทำให้ครูสามารถใช้สถานการณ์ให้เด็กได้ลองคิด เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ หรือใช้คำพูดโน้มน้าวให้ข้อเสนอแนะ การแนะนำ หรือให้แรงกระตุ้นทางบวก เช่น การชมเชย กับเด็กอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งเป็นการพัฒนาการคิดเชิงบริหารในเด็ก (Sutipan, P. et al., 2012)

สรุป

บุคลากรด้านสุขภาพ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และผู้ดูแลเด็กล้วนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กมีการพัฒนาทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีความพร้อมในเรียนรู้และเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของชาติ ซึ่งหนึ่งในทักษะที่จำเป็นต้องพัฒนาในเด็กปฐมวัย คือ การคิดเชิงบริหาร เนื่องจากเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียน การทำงาน การใช้ชีวิตประจำวัน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย การทราบการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัย ซึ่งในการพัฒนาการคิดเชิงบริหารในเด็กต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ได้แก่ ผู้ปกครอง ครูประจำชั้น และบุคลากรด้านสุขภาพ โดยผู้ปกครองเป็นผู้อบรมเลี้ยงดู และจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงบริหารขณะที่เด็กอยู่บ้าน ครูประจำชั้นเป็นผู้จัดกิจกรรมหรือรูปแบบการเรียนรู้ให้เด็กขณะอยู่ในโรงเรียนหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และบุคลากรทีมสุขภาพ ผู้มีบทบาทให้ความรู้ ให้คำแนะนำผู้ปกครองและครูเกี่ยวกับการประเมินการคิดเชิงบริหาร การส่งเสริมการคิดเชิงบริหาร รวมไปถึงการส่งต่อเด็กที่พบความผิดปกติไปยังทีมสหสาขาวิชาชีพเพื่อร่วมหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้เด็กปฐมวัยเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2555). คู่มือคลายเครียด. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2562 จาก <https://www.dmh.go.th/ebook/dl.asp?id=345>

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). ผลสำรวจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. เรียกใช้เมื่อ 2 มกราคม 2561 จาก http://www.trueplookpanya.com/new/cms_detail/news/24434
- ฉันทิกา จันทรเปี้ย. (2558). ตำราการพยาบาลเด็ก เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: พรวิวัน.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล และคณะ. (2060). การพัฒนาและ หาค่าเกณฑ์มาตรฐานเครื่องมือ ประเมินการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2560 จาก <http://kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/4650>
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: ส. เจริญการพิมพ์.
- Ackerman, D. J. & Friedman-Krauss, A. H. (2017). Preschoolers' Executive Function: Importance, Contributors, Research Needs and Assessment Options. In Policy Information Report and ETS Research Report Series.
- Anderson, P. (2002). Assessment and development of executive function (EF) during childhood. *Child Neuropsychology*, 8(2), 71-82.
- Bernier, A. et al. (2010). From external regulation to self-regulation: Early parenting precursors of young children's executive functioning. *Child development*, 81(1), 326-339.
- Bibok, M. B. et al. (2009). Parental scaffolding and the development of executive function. *New directions for child and adolescent development*, 2009(123), 17-34.
- Blair, C. et al. (2011). Salivary cortisol mediates effects of poverty and parenting on executive functions in early childhood. *Child development*, 82(6), 1970-1984.
- Blair, C. & Razza, R. P. (2007). Relating effortful control, executive function, and false belief understanding to emerging math and literacy ability in kindergarten. *Child development*, 78(2), 647-663.
- Cameron, C. E. et al. (2012). Fine motor skills and executive function both contribute to kindergarten achievement. *Child development*: 83(4), 1229-1244.
- Carlson, S. M. & Moses, L. J. (2001). Individual differences in inhibitory control and children's theory of mind. *Child development*, 72(4), 1032-1053.

- Carlson, S. & Zelazo, P. (2014). Minnesota executive function scale. Saint Paul, MN, Reflection Sciences.
- Casey, B. et al. (2005). Imaging the developing brain: what have we learned about cognitive development. *Trends in cognitive sciences*, 9(3), 104-110.
- Center on the Developing Child at Harvard University. (2014). Enhancing and Practicing Executive Function Skills with Children from Infancy to Adolescence. Retrieved July 20, 2019, from <https://developingchild.harvard.edu/science/key-concepts/executive-function>.
- Cuevas, K. et al. (2014). What's mom got to do with it? Contributions of maternal executive function and caregiving to the development of executive function across early childhood. *Developmental*, 17(2), 224-238.
- Diamond, A. (2013). Executive functions. *Annual review of psychology*, 64(1), 135-168.
- _____. (2014). Want to optimize executive functions and academic outcomes?: simple, just nourish the human spirit. In Paper presented . Minnesota Symposia on Child Psychology.
- Gerard A Gioia et al. (2003). BRIEF-P : behavior rating inventory of executive function - preschool version : professional manual. In *Psychological Assessment Resources*.
- Gerstadt, C. L. et al. (1994). The relationship between cognition and action: performance of children 312-7 years old on a stroop-like day-night test. *Cognition*, 53(2), 129-153.
- Hughes, C. et al. (2004). Executive functions in childhood: development and disorder. In: J.M. OATES and A. GRAYSON, eds., *Cognitive and language development in children*. In Chapter in book. Oxford: Milton Keynes .
- Hughes, C. & Ensor, R. (2007). Executive function and theory of mind: Predictive relations from ages 2 to 4. *Developmental psychology*, 43(6), 1447-1460.
- _____. (2008). Does executive function matter for preschoolers' problem behaviors. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 36(1), 1-14.
- Kochanska, G. et al. (1996). Inhibitory control in young children and its role in emerging internalization. *Child development*, 67(2), 490-507.

- McCabe et al. (2004). The development of self-regulation in young children: Individual characteristics and environmental contexts. In R. F. Baumeister & K. D. Vohs (Eds.), *Handbook of self-regulation: Research, theory, and applications* (pp. 340-6). New York: US: The Guilford Press.
- McClelland, M. et al. (2014). Predictors of early growth in academic achievement: The head-toes-knees-shoulders task. *Frontiers in psychology*, 5(1), 1-14.
- Meltzer, L. (2007). Executive function: Theoretical and conceptual frameworks. In *Executive function in education . From theory to practice*.
- Miller, L. A. et al. (2011). *Foundations of psychological testing* (3rd ed.). CA: SAGE: Thousand Oaks.
- Moffitt, T. E. et al. (2011). A gradient of childhood self-control predicts health, wealth, and public safety. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 108(7), 2693-2698.
- Roebers, C. M. et al. (2011). Schoolenrolment and executive functioning: A longitudinal perspective on developmental changes, the influence of learning context, and the prediction of pre- academic skills. *European Journal of Developmental Psychology*, 8(5), 526-540.
- Sulik, M. J. et al. (2015). Early parenting and the development of externalizing behavior problems: longitudinal mediation through children's executive function. *Child development*, 86(5), 1588-1603.
- Sutipan, P. et al. (2012). The impact of the 101 s positive discipline teacher training on teacher practices and preschoolers' executive function skills. Mahidol University.
- Swanson, H. L. et al. (2008). Growth in working memory and mathematical problem solving in children at risk and not at risk for serious math difficulties. *Journal of educational psychology*, 100(2), 343-358.
- Vernon et al. (2016). Predictors of behavioral regulation in kindergarten: Household chaos, parenting, and early executive functions. *Developmental psychology*, 52(3), 430-441.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: the Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge: MA: Harvard University Press.

- Wagner, S. L. et al. (2016). Higher cortisol is associated with poorer executive functioning in preschool children: The role of parenting stress, parent coping and quality of daycare. *Child Neuropsychology*, 22(7), 853-869.
- Willoughby, M. et al. (2017). Developmental delays in executive function from 3 to 5 years of age predict kindergarten academic readiness. *Journal of learning disabilities*, 50(4), 359-372.
- World Health Organization. (2016). Early child development - Child health and development. Retrieved July 3, 2017, from [http:// www.who.int/topics/early-child-development/child-health-development/en/](http://www.who.int/topics/early-child-development/child-health-development/en/)
- Zelazo, P. D. (2006). The Dimensional Change Card Sort (DCCS): A method of assessing executive function in children. *Nature protocols*, 1(1), 297-307.

การพัฒนาการเมืองตามหลักพุทธธรรม*

POLITICAL DEVELOPMENT IN ACCORDANCE WITH BUDDHIST PRINCIPLES

พระครูรัตนสุตากร (ปราโมทย์ ล่องแก้ว)

Phrakru Rattanasutakor (Pramote Longkeaw)

พระมหานรินทร์ สุรปณฺโญ (เอมพันธ์)

Phramaha Narin Surapinyo (Emphan)

พูนศักดิ์ กมล

Poonsak Kamol

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: phamote.k@gmail.com

บทคัดย่อ

ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วส่งผลทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นส่งผลทำให้เกิดปัญหาต่อการเมืองการขึ้นภายในประเทศ ปัญหาวิกฤตเหล่านี้เกิดจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันซึ่งมีความเห็นต่อต้านและสนับสนุนต่าง ๆ นานา และยังสะท้อนถึงความไม่เสมอภาคและความแตกแยกระหว่างชาวเมืองและชาวชนบทอีกด้วยจึงทำให้การเมืองไทยปั่นป่วนวุ่นวายไม่มีที่จะยุติลง ในฐานะผู้นำชุมชน ผู้นำสังคม และผู้นำประเทศชาติ ต้องถือธรรมเป็นใหญ่ คือ ปกครองด้วยความเคารพหลักการ กฎ ระเบียบ กติกา และสร้างความรัก ความสามัคคี ความผูกพันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้แก่ชนแก่ประชาชน แบ่งกันสิ่งของไม่หวงไว้คนเดียว มีความประพฤติสุจริตดีงาม เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน และต้องซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา และใจเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีที่ถูกต้องที่เหมาะสมแก่ประชาชน ชุมชน และสังคมเพื่อช่วยกันพัฒนาการเมืองไทย

ดังนั้น หลักพุทธธรรมจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ปัญหาวิกฤตได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นหลักธรรมสำหรับการพัฒนาการเมืองโดยเฉพาะ จากปัญหาการขาดจริยธรรมทางการเมืองของประชาชนชาวไทย ในเรื่องของการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งของประชาชน กับนักการเมืองเพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องมากเกินไปกับการไม่ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้ง พื้นฐานผู้นำทางการเมือง

* Received 17 June 2020; Revised 15 September 2020; Accepted 30 September 2020

ต้องซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา และใจเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีที่ถูกต้องที่เหมาะสมแก่ประชาชน ชุมชน และสังคมเพื่อช่วยกันพัฒนาการเมืองไทย ด้วยการนำหลักพุทธธรรมสำหรับการพัฒนาการเมืองในปัจจุบัน

คำสำคัญ: การพัฒนา, การเมือง, หลักพุทธธรรม

Abstract

Thailand ruled in a democratic system with the King as Head of State. There is a rapid development resulting in increased prosperity in various fields resulting in problems to the politics of the country. These crises are caused by conflicts between existing political groups. There are people who support and who resist and also reflects the inequality and division between urban and rural residents. Therefore causing Thai politics to turmoil, with no end to end. In the base of community leaders, social leaders and national leaders, they must be fair, that is, govern with respect for principles, rules, and regulations, and build up love, unity, bond and solidarity among the people. Share things that are not self - possessive Behave in good faith Respect and listen to each other's opinions And must be honest, physically, verbally and mentally in order to be a good and appropriate role model for people, communities and society to help develop Thai politics.

Therefore, Buddhism is one way that can be used to solve the crisis very well as it is a principle for political development especially. From the lack of political ethics of the Thai people In matters of purchasing the right to sell votes in the public elections With politicians in pursuit of too much self and their own interests With non - fulfillment of promises made to the people before the election Fundamentals of political leaders must be honest in their body, speech and mind to be a suitable role model for people, community and society to help develop Thai politics. With the introduction of Buddhist principles for political development in the present.

Keywords: The Development, Politics, Buddhism Principles

บทนำ

ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ในปัจจุบันประเทศไทยมีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ปัญหาการเมืองสำคัญที่เกิดขึ้นภายในประเทศจากการที่ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วส่งผลทำให้เกิดปัญหาต่อการเมืองการปกครองขึ้นภายในประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

ปัญหาวิกฤตการเมืองไทยในปัจจุบันเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ปัญหาเหล่านี้เกิดจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันซึ่งมีความเห็นต่อต้านและสนับสนุนต่าง ๆ นานา และยังสะท้อนถึงความไม่เสมอภาคและความแตกแยกระหว่างชาวเมืองและชาวชนบทอีกด้วยจึงทำให้การเมืองไทยปั่นป่วนวุ่นวายไม่มีทีท่าจะยุติลงและยังส่งผลถึงปัญหาในหลาย ๆ ด้านทำให้ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบอย่างมากมายและทำให้เสื่อมลง ปัญหาที่สำคัญ มีดังนี้ (ชาญวิทย์ ปริชาพาณชพัฒนา, 2563)

- 1) ปัญหาการใช้รัฐธรรมนูญโดยเกิดปัญหาการตีความเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่คลาดเคลื่อนเนื่องจากผู้มีอำนาจในประเทศพยายามตีความรัฐธรรมนูญเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้องรวมถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญบ่อยครั้งจนเกินไปทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบังคับใช้
- 2) ปัญหาการขาดความสามัคคีของประชาชนไทยซึ่งมีผลมาจากการมีความคิดเห็นทางด้านการเมืองการปกครองที่แตกต่างกันความไม่ยุติธรรมของกระบวนการทางสังคมต่าง ๆ รวมถึงการขัดผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมเกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น
- 3) ปัญหาการขาดจริยธรรมทางการเมืองของประชาชนชาวไทย เช่น การซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งของประชาชน นักการเมืองมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องมากเกินไป การไม่ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้ง เป็นต้น

ดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการพัฒนาการเมืองไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีปัญหามากมายหลายด้านจนกลายมาเป็นปัญหาวิกฤตทางการเมืองเกิดจากตัวบุคคลเป็นสำคัญ เช่น การเขียนกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม การใช้อำนาจทางกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม ผู้นำทางการเมืองมุ่งแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง และการจัดสรรผลประโยชน์ที่ไม่เป็นธรรมจึงทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชนชั้นและประชาชนจนกลายมาเป็นความเกลียดชัง ขาดความรัก ความสามัคคีในที่สุด ผู้เขียนเห็นว่าการพัฒนาการเมืองควรนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ ผู้นำทางการเมืองที่ประพฤติปฏิบัติตนได้ดีถูกต้องเหมาะสมย่อมจะเป็นแบบอย่างที่ดีที่ถูกต้องที่เหมาะสมแก่ประชาชน ชุมชน และสังคมเพื่อช่วยกันพัฒนาการเมืองไทยให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ต่อไป

ความหมายของการพัฒนา

การพัฒนา หมายถึง การกระทำที่ดีขึ้น คือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2526)

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการและได้กำหนดทิศทางและมุ่งที่จะควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงด้วยสภาวะการพัฒนามีสภาวะสมาชิกของสังคมได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนได้เต็มที่โดยไม่มีสภาวะครอบงำ เช่น ความบีบคั้นทางการเมือง (จิตยา สุวรรณขุ, 2517)

การพัฒนา หมายถึง การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวมได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเองได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนเอง ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2525)

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้าโดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถ้าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดีก็ไม่เรียกว่าการพัฒนา ขณะเดียวกันการพัฒนามิได้หมายถึงการเพิ่มขึ้นปริมาณสินค้าหรือรายได้ของประชาชนเท่านั้น แต่หมายความรวมถึงการเพิ่มความพึงพอใจและเพิ่มความสุขของประชาชนด้วย (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2549)

การพัฒนา หมายถึง กระบวนการเพื่อเพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง กระบวนการพัฒนาจึงจำเป็นต้องเป็นกระบวนการระยะยาวและส่งผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่มี 3 อย่าง คือ (โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์, 2549)

1. การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้า ถ้าเป็นเรื่องเศรษฐกิจก็เรียกว่าความเจริญทางเศรษฐกิจ ถ้าเป็นด้านสังคมก็เป็นเรื่องของความมีเหตุผล และสามารถใช้เหตุผลเป็นหลักในการตัดสินใจและลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี ดังนั้น การพัฒนาจึงหมายถึงความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม

2. การพัฒนา หมายถึง ความมั่นคง มีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคงมีเสถียรภาพ ไม่มีปัญหาเงินเฟ้อเงินฝืด และมีสังคมที่สงบสุข สังคมสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างสูง

3. การพัฒนา หมายถึง ความเป็นธรรม ในลักษณะที่ว่าประชาชนทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมและได้รับผลตอบแทนจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามควร ถ้าการพัฒนานั้นเป็นการพัฒนาประเภทที่มีผู้เข้าร่วมจำนวนไม่มากและผู้ที่ได้รับผลตอบแทนจากการพัฒนามีน้อยรายเป็นการพัฒนาไม่เหมาะสมเนื่องจากไม่ได้สร้างความเป็นธรรมให้กับสังคม

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคม ซึ่งได้แก่ คน กลุ่มคน การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคมด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรมและมีประสิทธิภาพ (จิตยา สุวรรณขุ, 2527)

สรุปว่า การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ของสังคมจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งที่มีคุณค่าเพิ่มขึ้น การพัฒนาผู้เขียนเห็นว่าจำเป็นต้องมีการพัฒนาจิตใจของคนในสังคม การพัฒนาจิตใจของคนในสังคมขึ้นอยู่กับโครงสร้างทางสังคมเป็นสำคัญ เพราะฉะนั้นควรพัฒนาจิตใจของผู้นำทางการเมืองก่อนเพราะบุคคลเหล่านี้อยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจ มีหน้าที่ และสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาได้ การพัฒนาจิตใจของผู้นำทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ปรัชญา แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนา

ปรัชญา แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนานี้ได้มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

พัฒนา บุนยรัตพันธ์ กล่าวว่า ปรัชญาที่เกี่ยวกับการพัฒนา คือ

ประการแรก ต้องตั้งอยู่บนรากฐานอันมั่นคงแห่งความศรัทธาในตัวเองว่าเป็นทรัพยากรที่มีความหมายและสำคัญที่สุด มนุษย์ทุกคนมีความสามารถที่จะพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้น ถ้ามีโอกาส การพัฒนาทั้งหลายจะปราศจากผลสิ้น ถ้าหากมองข้ามในเรื่องการพัฒนาบุคคลแต่ละคนให้มีทักษะที่ถูกทางและมีขีดความสามารถสูงขึ้น

ประการที่สอง การพัฒนาชุมชนก็คือความศรัทธาในเรื่องความยุติธรรมของสังคม (Social Justice) การมุ่งขจัดความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำต่ำสูงที่เห็นได้ชัดในหมู่มวลชนนั้นเป็นเรื่องที่อารยะสังคมพึงยึดมั่น

ประการสุดท้าย ความไม่รู้ ความด้อย และการใช้กำลังบังคับเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนาและความเจริญรุ่งเรืองจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยวิธีการให้การศึกษาเท่านั้น การให้การศึกษาและการให้โอกาสจะช่วยดึงพลังซ่อนเร้นในตัวคนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมและการพัฒนาจะมีประสิทธิภาพได้ก็จะต้องยึดหลักการรวมกลุ่มและการทำงานกับกลุ่มเพราะมนุษย์เราเป็นสัตว์สังคม การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจะช่วยให้คนได้เจริญเติบโตโดยเร็วที่สุด (พัฒนา บุนยรัตพันธ์, 2549)

ประเวศ วะสี กล่าวว่า แนวความคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนา คือ

1. คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญมากที่สุดของชุมชน แนวความคิดของการพัฒนาชุมชนเชื่อมั่นในพลังความสามารถของคน การดำรงอยู่หรือการล่มสลายของชุมชน การพัฒนาหรือเสื่อมถอยของชุมชนขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นสำคัญ การพัฒนาชุมชนจึงต้องให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คือ พัฒนาคนให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาตนเองและชุมชนจนมีมาตรฐานในการดำรงชีวิตหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของตนเองในระดับหนึ่ง

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในทุก ๆ ขั้นตอนทั้งร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมประเมินผล และร่วมรับผิดชอบที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าการพัฒนาชุมชนเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นแนวความคิดที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาชุมชน

3. การช่วยเหลือตัวเองของชุมชน จากความเชื่อในแนวความคิดเรื่องศักยภาพและพลังความสามารถของชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงเป็นการเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชน และชุมชนให้สามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตัวเอง การขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชนต้องเป็นสิ่งที่เกินขีดความสามารถของชุมชนเท่านั้นเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสุขภาพ (ประเวศ วะสี, 2541)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ กล่าวว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนา คือ

ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีสาระสำคัญ คือ มุ่งทำการเปลี่ยนแปลงลักษณะบุคคล โดยเฉพาะลักษณะจิตใจซึ่งปรากฏออกมาในรูปของทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และแรงจูงใจ เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงจะอาศัยกระบวนการสังคมที่ช่วยให้เกิดลักษณะบุคคลที่ต้องการ คือ การขัดเกลาทางสังคมซึ่งเป็นกระบวนการที่มีขอบเขตกว้างขวางและยาวนานแต่เป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตในสังคมของมนุษย์ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2540)

กล่าวโดยสรุปว่าการพัฒนา คือ การสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าจนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น การพัฒนาจำเป็นจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานอันมั่นคงแห่งความศรัทธาในตัวเองว่าเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพราะฉะนั้นการพัฒนาจึงต้องเริ่มต้นจากคนก่อนโดยเฉพาะผู้นำทางการเมืองเป็นสำคัญ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีที่ถูกต้องที่เหมาะสมแก่ประชาชน ชุมชน และสังคม การพัฒนานั้นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนา ก็คือ การพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกมีเหตุผล มีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม ดังนั้น การพัฒนาคนควรเริ่มต้นจากการพัฒนาจิตใจโดยการนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้

องค์ประกอบของการพัฒนา

องค์ประกอบของการพัฒนานี้ สนธยา พลศรี ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนที่สำคัญ มีดังต่อไปนี้ คือ (สนธยา พลศรี, 2550)

1. คนในชุมชน คนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของการพัฒนาชุมชนเนื่องจากการพัฒนาชุมชนเป็นการพัฒนาของคนโดยความร่วมมือกันของคนและเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคนในชุมชนโดยตรงทั้งที่เป็นบุคคล กลุ่ม และองค์กรต่าง ๆ

2. พุทธของชุมชน ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนสิ่งแวดล้อม ทุนทางสังคม ได้แก่ คุณภาพของคน การจัดระเบียบทางสังคม สถาบันทางสังคม กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม เทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น ทุนทางเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ ผลิตภัณฑ์ รายได้ แหล่งทุนของชุมชน เป็นทุนสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ป่าไม้ แร่ธาตุ ภูเขา แม่น้ำลำคลอง น้ำตก หาดทราย เป็นต้น ทุนเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่สนับสนุนให้การพัฒนาชุมชนประสบความสำเร็จ

3. วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา เช่น วัสดุสำนักงาน วัสดุก่อสร้าง เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ยานพาหนะ เครื่องมือ เครื่องจักร เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น วัสดุอุปกรณ์เหล่านี้ต้องมีคุณภาพเหมาะสม ทันสมัย และเพียงพอต่อกิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่กำหนดขึ้น

4. ยุทธศาสตร์หรือวิธีการพัฒนา การพัฒนาชุมชนมีหลายวิธีการ เช่น การให้การศึกษาอบรม การจัดระเบียบชุมชน การสร้างผู้นำ การสร้างกลุ่มและองค์กร การวางแผนและโครงการ การประสานงาน เป็นต้น ยุทธศาสตร์เหล่านี้เมื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนต้องเป็นยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับชุมชนจึงจะเป็นประโยชน์และสนับสนุนการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จ

5. กระบวนการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดำเนินงาน คือ การศึกษาชุมชน การวิเคราะห์ชุมชน การวางแผนและโครงการ การดำเนินงาน การประเมินผล และการทบทวน เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคซึ่งต้องดำเนินงานไปตามลำดับตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ

6. การสนับสนุนช่วยเหลือจากรัฐบาลและภาคเอกชน เป็นการสนับสนุนช่วยเหลือเฉพาะในสิ่งที่มีความจำเป็นเกินขีดความสามารถของชุมชนหรือเพื่อกระตุ้นเร่งเร้าให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวและเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนา

7. การบริหารและจัดการที่ดี เป็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับบุคคล กลุ่ม องค์กร การเงิน เวลา วัสดุ ครุภัณฑ์ อาคาร สถานที่ เป็นต้นให้มีประสิทธิภาพ

8. นักพัฒนาชุมชน เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นเตือน จูงใจ ประสานงาน ระดมพลัง หรือศักยภาพของชุมชนมาใช้ในการพัฒนา

9. การประสานงาน เพื่อเชื่อมประสานบุคคล กลุ่ม และองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนให้ดำเนินกิจกรรมสอดคล้องกันเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเป็นลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้

10. ผลของการพัฒนา เป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานพัฒนาชุมชนซึ่งทำให้คนที่ร่วมการพัฒนามีขวัญและกำลังใจที่เต็มเปี่ยมที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนให้ประสบความสำเร็จต่อไป

สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาคือคน คนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาเนื่องจากการพัฒนาเป็นการพัฒนาคน โดยความร่วมมือกันของคน และเพื่อประโยชน์ของคน การพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคนโดยตรง การพัฒนาควรเริ่มต้นจากผู้นำเป็นสำคัญ เช่น ผู้นำครอบครัว ผู้นำชุมชน ผู้นำสังคม และผู้นำประเทศชาติ เพราะบุคคลเหล่านี้อยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจ มีหน้าที่ และสามารถกำหนดทิศทางของการพัฒนาได้

หลักพุทธธรรมสำหรับการพัฒนาการเมือง

อธิปไตย 3 ประการ (ที.ปา. (ไทย) 11/305/364, อง.ตัก. (ไทย) 20/40/201) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ผู้นำ ผู้ปกครอง ผู้บริหารหน่วยงาน สถาบัน องค์การสังคม ชุมชนต้องรู้หลักอธิปไตย คือ รู้หลักความเป็นใหญ่ที่เรียกว่า อธิปไตย 3 ประการ ดังนี้

1. อัตตาธิปไตย ถือตนเป็นใหญ่ คือ ถือเอาตนเอง ฐานะ ศักดิ์ศรี เกียรติภูมิของตนเป็นใหญ่ กระทำการด้วยตนเองและสิ่งที่เนื่องด้วยตนเป็นประมาณ ในฝ่ายกุศลได้แก่เว้นชั่วทำดีด้วยเคารพตน

2. โลกาธิปไตย ถือโลกเป็นใหญ่ คือ ถือความนิยมของชาวโลกเป็นใหญ่ หวั่นไหวไปตามเสียงนินทาและสรรเสริญ กระทำการด้วยปรารถนาจะเอาใจหมู่ชน หาความนิยม หรือหวั่นกลัวเสียกล่าว่าเป็นประมาณ ในฝ่ายกุศลได้แก่เว้นชั่วทำดีด้วยเคารพเสียงหมู่ชน

3. ธรรมาธิปไตย ถือธรรมเป็นใหญ่ คือ ถือหลักการ ความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม เหตุผลเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารถนาสิ่งที่ได้ศึกษา ตรวจสอบตามข้อเท็จจริงและความคิดเห็นที่รับฟังอย่างกว้างขวางแจ้งชัดและพิจารณาอย่างดีที่สุดตามขีดแห่งสติปัญญา จะมองเห็นได้ด้วยความรู้ที่กระจ่างเป็นไปโดยชอบธรรมและเพื่อความดีงามเป็นประมาณอย่างสามัญ ได้แก่ ทำการด้วยความเคารพหลักการ กฎ ระเบียบ กติกา

สาราณียธรรม 6 ประการ (ที.ปา. (ไทย) 11/324/321) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกันเพื่อสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เป็นเพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจการ ร่วมองค์กร ร่วมชุมชน ธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี หลักการอยู่ร่วมกันเรียกว่า สาราณียธรรม 6 ประการ คือ

1. เมตตาการุณยธรรม ทำต่อกันด้วยเมตตา คือ แสดงไมตรีและความหวังดีต่อเพื่อนร่วมงาน ร่วมกิจการ ร่วมชุมชนตั้งเมตตาการุณยธรรมในเพื่อนร่วมงาน สถาบัน องค์การ สังคม ชุมชนทั้งต่อหน้าและลับหลังคือช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมหมู่คณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

2. เมตตาวีกรรม เจรจาต่อกันด้วยเมตตา คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน หรือแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดี ตั้งเมตตาวีกรรมในเพื่อนร่วมงาน สถาบัน องค์กร สังคม ชุมชนทั้งต่อหน้าและลับหลัง กล่าววาจาสุภาพแสดงความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง

3. เมตตามโนกรรม คิดต่อกันด้วยเมตตา คือ ตั้งจิตปรารถนาดี ตั้งเมตตามโนกรรมในเพื่อนร่วมงาน สถาบัน องค์กร สังคม ชุมชนทั้งต่อหน้าและลับหลัง คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน

4. สาธารณโภคี ได้มาแบ่งกันกินแบ่งกันใช้ คือ ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อยก็ไม่หวงไว้ผู้เดียวนำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่ายในเพื่อนร่วมงาน สถาบัน องค์กร สังคม ชุมชนให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน

5. สีลสามัญญตา ประพฤติให้ดีเหมือนเขา คือ มีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนร่วมงาน สถาบัน องค์กร สังคม ชุมชนทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ กติกา จารัตประเพณีอันดีงาม ไม่ประพฤติกรรมแหกคอก นอกกระเปียบเหยียบกฎ ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจหรือเสื่อมเสียของหมู่คณะ

6. ทัฐฐสามัญญตา ปรึบความเห็นเข้ากันได้ คือ มีทฐิตีงามเสมอกันกับเพื่อนร่วมงาน สถาบัน องค์กร สังคม ชุมชนทั้งต่อหน้าและลับหลัง เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน ตกลงกันได้ในหลักการสำคัญ ยึดถืออุดมคติหลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกันในข้อที่เป็นหลักการสำคัญอันจะนำไปสู่ความหลุดพ้น ล้นทุกข์ หรือขจัดปัญหา

สุจริต 3 ประการ

สุจริตคือการประพฤติดี หมายถึง การทำความดี การไม่ทำความผิด การทำสิ่งที่ดีงาม จัดเป็น 3 อย่าง คือ (คณะสงฆ์และรัฐบาล, 2558); (เสาวนุช ศิริมาลัยรักษ์, 2560)

1. ความประพฤติสุจริตทางกายเรียกว่า กายสุจริต ได้แก่ การเว้นจากการฆ่าสัตว์ การเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ด้วยอาการแห่งลักขโมย การเว้นจากการประพฤติผิดในกามทั้งหลายการประพฤติผิดประเวณีเว้นจากการทำชู้กับภรรยาหรือสามีผู้อื่นและคนที่ไม่ใช่ภรรยาหรือสามีของตนเอง บุคคลพึงรักษาความกำเริบทางกาย พึงสำรวมกาย ละกายทุจริต แล้วพึงประพฤติกายสุจริตการไม่เบียดเบียนสัตว์ทั้งปวง และเว้นขาดจากการดื่มน้ำเมาอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

2. ความประพฤติสุจริตทางวาจาเรียกว่า วาจาสุจริต ได้แก่ การพูดคำจริงไม่โกหก หลอกลวง การพูดไม่พูดคำหยาบคำที่ไม่งามไม่น่าฟัง การพูดประสานมิตรไม่ยุยงให้คนทั้งสองฝ่ายแตกสามัคคีกัน การพูดมีที่อ้างอิงไม่พูดเพื่อเจ้าไม่มีสาระ บุคคลพึงรักษาความกำเริบทางวาจา พึงสำรวมวาจา ละวาจาทุจริต แล้วพึงประพฤติวาจาสุจริตเว้นขาดจากการพูดเท็จคือพูดแต่คำ

สัตย์ ดำรงความสัตย์ มีถ้อยคำเป็นหลักเชื่อถือได้ ไม่หลอกลวงชาวโลก ไม่ฟังความฝ่ายนี้แล้วไปบอกฝ่ายโน้นเพื่อทำลายฝ่ายนี้หรือไม่ฟังความฝ่ายโน้นแล้วมาบอกฝ่ายนี้เพื่อทำลายฝ่ายโน้น

3. ความประพฤติดุสุจริตทางใจเรียกว่า มโนสุจริต ได้แก่ บุคคลพึงรักษาความกำเริบทางใจ พึงสำรวมใจ ละมโนทุจริต แล้วพึงประพฤติมโนสุจริตไม่คิดพยาบาทปองร้ายใคร ๆ มีจิตประกอบด้วยเมตตาไม่คิดเบียดเบียนใคร ๆ มีจิตประกอบด้วยกรุณามีความเห็นถูกต้องตามครรลองคลองธรรมเห็นว่าทำได้ดีทำชั่วได้ชั่ว ควรละอภิขมาคือความเพ่งเล็งอยากได้ของของเขา ควรละพยาบาทคือความคิดร้ายผู้อื่น ควรละมิฉฉาภิขมาคือความเห็นผิด

สรุป ผู้นำครอบครัว ผู้นำชุมชน ผู้นำสังคม และผู้นำประเทศชาติต้องถือธรรมเป็นใหญ่ คือ ปกครองด้วยความเคารพหลักการ กฎ ระเบียบ กติกา และสร้างความรัก ความสามัคคี ความผูกพันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน แบ่งกันสิ่งของไม่หวงไว้ผู้เดียว มีความประพฤติสุจริตดีงาม เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน และต้องซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา และใจ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีที่ถูกต้องที่เหมาะสมแก่ประชาชน ชุมชน และสังคมเพื่อช่วยกันพัฒนาการเมืองไทย

สรุป

ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบันมีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ประชาชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วส่งผลทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นรวมทั้งพัฒนาการทางด้านการเมืองการปกครอง ปัญหาวิกฤตการเมืองไทยในปัจจุบันเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยอย่างต่อเนื่องในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ปัญหาเหล่านี้เกิดจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันซึ่งมีความเห็นต่อต้านและสนับสนุนต่าง ๆ นานา และยังสะท้อนถึงความไม่เสมอภาคและความแตกแยกระหว่างชาวเมืองและชาวชนบทอีกด้วยจึงทำให้การเมืองไทยปั่นป่วนวุ่นวายไม่มีที่จะยุติลง

ผู้เขียนเห็นว่าปัญหาวิกฤตการเมืองไทยเหล่านี้สามารถแก้ไขได้ด้วยการนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับผู้นำทางการเมือง เช่น 1) ปัญหาการใช้รัฐธรรมนูญโดยเกิดปัญหาการตีความเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่คลาดเคลื่อนเนื่องจากผู้มีอำนาจในประเทศพยายามตีความรัฐธรรมนูญเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้องรวมถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญบ่อยครั้งจนเกินไปทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบังคับใช้ ปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีปฏิบัติ 3 ประการ คือ ผู้นำทางการเมืองต้องถือธรรมเป็นใหญ่ คือ ปกครองด้วยความเคารพหลักการ กฎ ระเบียบ กติกาตามรัฐธรรมนูญ 2) ปัญหาการขาดความสามัคคีของประชาชนไทยซึ่งมีผลมาจากการมีความคิดเห็นทางการเมืองการปกครองที่

แตกต่างกันความไม่ยุติธรรมของกระบวนการทางสังคมต่าง ๆ รวมถึงการขัดผลประโยชน์ของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมเกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้ด้วยสารานุกรม 6 ประการ คือ ผู้นำทางการเมืองต้องสร้างความรัก ความสามัคคี ความผูกพันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้แก่ชนแก่ประชาชน แบ่งปันสิ่งของไม่หวงไว้ผู้เดียว มีความประพฤติสุจริตดีงาม เคารพรับฟังความคิดเห็นกัน 3) ปัญหาการขาดจริยธรรมทางการเมืองของประชาชนชาวไทย เช่น การซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งของประชาชน นักการเมืองมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องมากเกินไป การไม่ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้ง เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้ด้วยสุจริต 3 ประการ คือ ผู้นำทางการเมืองต้องซื่อสัตย์สุจริตทางกาย วาจา และใจเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีที่ถูกต้องที่เหมาะสมแก่ประชาชน ชุมชน และสังคมเพื่อช่วยกันพัฒนาการเมืองไทย

เอกสารอ้างอิง

- คณะสงฆ์และรัฐบาล. (2558). หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- โฆสิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์. (2549). การศึกษาและการพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- ชาญวิทย์ ปรีชาพานิชพัฒนา. (2563). สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. เรียกใช้เมื่อ 21 กรกฎาคม 2563 จาก <https://sites.google.com/site/janisataprombut/3-rabxb-kar-pkkhrxng-khxng-prathes/01>
- จิตติยา สุวรรณชฎ. (2527). สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2517). สังคมวิทยาในวิทยาศาสตร์สังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประเวศ วะสี. (2541). ประชาคมตำบล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- พัฒน์ บุญยรัตพันธุ์. (2549). การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัทเลิฟและลิฟเพรสจำกัด.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2549). การพัฒนาเมืองและชนบทประยุกต์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฟอร์เพช.

- สนธยา พลศรี. (2550). เครือข่ายการเรียนรู้งานพัฒนาชุมชน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2525). สังคมไทย: แนวทางวิจัยและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2540). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- เสาวนุช ศิริมาลัยรักษ์. (2560). ศึกษาความสำคัญของสุจริต 3 ต่อการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ข้อคิดการกระจายอำนาจการปกครองในสาธารณรัฐอินโดนีเซียที่มีต่อ ประเทศไทย*

THE IDEAS OF DECENTRALIZATION OF GOVERNMENT IN THE REPUBLIC OF INDONESIA TOWARDS THAILAND

พงษ์มนัส ดีอด

Pongmanut Deeod

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

Mahamakut Buddhist University Isan Campus, Thailand

ณัฐพล เลิศศิริสกุลชัย

Nuttapol Lertsirisakulchai

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kaen University, Thailand

E-mail: pongmanut.dee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงรูปแบบการปกครองแบบการกระจายอำนาจโดยการปกครองของประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย จะเห็นว่าการกระจายอำนาจถือว่าเป็นรูปแบบการปกครองที่มีการถ่ายโอนอำนาจในการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากภาครัฐส่วนกลางไปยังองค์กรต่าง ๆ ให้บริหารจัดการได้ด้วยตนเอง อีกทั้งการกระจายอำนาจการปกครองของสาธารณรัฐอินโดนีเซียมีรูปแบบเด่นชัด กล่าวคือ มีการบริหารจัดการจังหวัดที่เกิดจากความต้องการของประชาชน มีการจัดเก็บภาษีสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้จังหวัดของตนเอง อีกทางหนึ่งประเทศไทย ถือว่ามีการบริหารราชการแบบกระจายอำนาจอยู่เช่นกัน แต่ยังมีความแตกต่างกับสาธารณรัฐอินโดนีเซีย กล่าวคือ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีวิวัฒนาการทางด้านการเรียกร้องการกระจายอำนาจในแต่ละที่แตกต่างกันมียุคอาณานิคม ยุคหลังประกาศเอกราช และยุคปฏิรูปหรือยุคปัจจุบันของอินโดนีเซีย แต่ไทยเกิดขึ้นเพียงจากรัฐธรรมนูญปี 2540 ที่เป็นต้นกำเนิดการกระจายอำนาจ หากนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับไทยนั้น จะพบว่าสิ่งที่เหมือนกันคือ การถูกแทรกแซงการปกครองด้วยรัฐบาลทหาร แต่สาธารณรัฐอินโดนีเซียหลังจากสิ้นสุดยุคนายพลทหารซูฮาร์โตก็ไม่เคยกลับไปมีรัฐบาลที่มาจากการทหาร และยากที่จะกลับไปเป็นประเทศที่เป็นรูปแบบของการรวมศูนย์อำนาจ แต่กลับเป็นประเทศไทยที่รัฐบาลนั้นมีการสลับสับเปลี่ยนที่เป็นทั้งพลเรือนและทหารมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน และปัจจุบัน

* Received 23 June 2020; Revised 15 September 2020; Accepted 1 October 2020

สาธารณรัฐอินโดนีเซียถือเป็นประเทศที่มีความโดดเด่นเรื่องการกระจายอำนาจในการบริหาร
สู่ท้องถิ่น และสำหรับประเทศไทยยังถือว่าต้องมีการแก้ไข และปฏิรูปการปกครองเพื่อความ
เป็นอำนาจอธิปไตยจะกลับมาที่ประชาชนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: สาธารณรัฐอินโดนีเซีย, การกระจายอำนาจ, รูปแบบการปกครอง

Abstract

This research article is a study of the decentralized form of governance by the rule of the Republic of Indonesia. It is seen that decentralization is considered to be a form of dominance with a mission to transfer the power to make decisions from central government to organizations to self - management. In addition, the decentralization of the rule of the Republic of Indonesia has a pronounced pattern. In other words, there is a provincial management caused by the needs of the people. Taxation can be effectively administered under its own province. On the other hand, Thailand is considered to have a decentralized administration as well, but there are differences with the Republic of Indonesia. In other words, the Republic of Indonesia. There is an evolution in the field of decentralization claims in each of the different colonial era. Indonesia's post - independence era and the reform era or the modern era of Indonesia. Inconstant, Thailand was only formed by the 1997 constitution that originated decentralization. If the information is compared to Thailand, it is found that the same thing is the intervention of the military government. At the end of the era, Suharto's military generals never returned to a military - backed government, and it was difficult to return to a country that was a form of centralization, but it was Thailand where the government had been switching to both civilians and soldiers until now. In the present, the Republic of Indonesia is a country that outstanding for its decentralization of local administration, and for Thailand, it is considered to be justice.

Keywords: Republic of Indonesia, Decentralization, Form of Government

บทนำ

การกระจายอำนาจการปกครอง คือ การถ่ายโอนอำนาจในการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากภาครัฐส่วนกลางไปยังองค์กรอื่น ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐส่วนภูมิภาค องค์กรอิสระ

องค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชนรวมถึงภาคประชาชนเป็นสำคัญในการไปดำเนินการกิจหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบอำนาจในการดูแลบริการประชาชน และจัดทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอันก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Bardhan, P., 2002); (Enikolopov, R. & Zhuravskaya, E., 2007) โดยการกระจายอำนาจพบว่าหากประเทศได้มีการกระจายอำนาจให้หน่วยงานปกครองสามารถบริหารจัดการได้ด้วยตนเองสามารถลดปัญหาการทุจริตและการทำงานล่าช้าได้เป็นจำนวนมาก (Fisman, R. & Gatti, R., 2002) ทั้งนี้อาจสรุปความหมายของการกระจายอำนาจในความหมายกว้าง ๆ คือการจัดสรรหรือแบ่งปันอำนาจการตัดสินใจอันเกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะ (Public Affairs) ของรัฐส่วนกลางไปยังหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการคนประชาชนในท้องที่เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นย่อมมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันออกไปตามภูมิภาค วิถีชีวิต วัฒนธรรม (จรัส สุวรรณมาลา, 2538)

อินโดนีเซีย เป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาค มีลักษณะภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะซึ่งถือเป็นภูมิศาสตร์ที่โดดเด่นของอินโดนีเซีย ทั้งนี้ยังมีจำนวนประชากรมากถึงประมาณ 248 ล้านคน และนับได้ว่าเป็นประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีประชากรและเนื้อที่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ปัจจัยในด้านประชากรขนาดของเศรษฐกิจและบทบาททางการเมืองระดับภูมิภาคแล้ว อินโดนีเซียยังถือว่าเป็นประเทศที่มีความสำคัญในระดับต้น ๆ ในเรื่องของระบบเศรษฐกิจและการเมืองของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และระดับโลกอีกด้วย (ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ, 2556) อีกทั้งยังเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งวัฒนธรรมของรัฐในแต่ละแห่งล้วนแต่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน ทั้งทางด้านความเชื่อ ศาสนา และความหลากหลายทางภาษา (ทวีศักดิ์ เผือกสม, 2555) ดังนั้น ปัจจัยดังกล่าวล้วนมีผลให้รูปแบบการปกครองของอินโดนีเซียเป็นการกระจายอำนาจในการปกครองซึ่งการปกครองในแต่ละส่วนนั้นมีความแตกต่างกันด้วยข้อจำกัดที่ว่า หมู่เกาะแต่ละเกาะนั้นมักจะโดนผู้มีอำนาจเข้ามาเพื่อจัดการปกครองให้เป็นแบบระบอบเผด็จการและการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง เพราะเชื่อว่าจะทำให้ระบบการปกครองนั้นมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันอินโดนีเซียก็ได้มีการใช้ระบบการปกครองแบบการกระจายอำนาจออกจากศูนย์กลาง (Decentralization) เนื่องจากจะเป็นการกระจายอำนาจในการบริหารให้กับรัฐบาลท้องถิ่นในการจัดการปกครองท้องถิ่นที่ทั่วถึงและก่อให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยในการปกครองมากที่สุด

จากการศึกษาวิจัยจะพบได้ว่าการรูปแบบการปกครองของอินโดนีเซียถือได้ว่าเป็นต้นแบบของการกระจายอำนาจในการปกครองในพื้นที่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันเนื่องมาจากมีการกระจายอำนาจในทางกฎหมายและแนวทางในการปฏิบัติโดยเกิดจากความต้องการของประชาชนหรือคนในท้องที่เป็น (Devas, N., 1997) มีการกระจายอำนาจทรัพยากรในการบริหารจังหวัดเช่น การบริหารเงิน การจัดเก็บภาษีโดยที่ไม่ผ่านจังหวัด

(Nasution, A., 2017) และให้มีการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองให้มีเอกลักษณ์เพื่อเป็นการส่งเสริมศักยภาพจังหวัดให้สามารถเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจอีกประการหนึ่ง (Firman, T., 2009) เห็นได้ว่ารูปแบบการปกครองดังกล่าวของประเทศอินโดนีเซียถือได้ว่ามีความเข้มแข็งในการจัดการดูแลจังหวัดของตนเองได้

รูปแบบการปกครองของอินโดนีเซีย

ปัจจุบันอินโดนีเซียมีระบบการปกครองแบบสาธารณรัฐ และมีรูปแบบการปกครองแบบรัฐเดี่ยว (Unitary State) มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและมีประธานาธิบดีเป็นทั้งประมุขของประเทศและประมุขของฝ่ายบริหาร โดยประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ดำรงตำแหน่งวาระละ 5 ปี ในแง่ของระบบพรรคการเมืองอินโดนีเซียมีพรรคการเมืองที่มีบทบาทโดดเด่นหลายพรรค จึงเรียกได้ว่าการเมืองอินโดนีเซียเป็นการเมืองแบบหลายพรรค (Multi - Party System) (ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ, 2556) ทั้งนี้ในการจัดการปกครองของประเทศอินโดนีเซียนั้น ได้รับอิทธิพลและผลกระทบจากหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นด้านภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์สังคม และการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อินโดนีเซียเป็นประเทศที่เคยตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกมาเป็นเวลายาวนาน ดังนั้นการศึกษาเรื่องการกระจายอำนาจ จึงไม่เพียงศึกษาแค่ยุคปัจจุบัน แต่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาทั้งในยุคอาณานิคมและยุคเอกราชและหาความเชื่อมโยงของรูปแบบการจัดการปกครองในแต่ละช่วงและปัจจัยต่าง ๆ ร่วมด้วย

สำหรับอินโดนีเซียนั้น มีการแบ่งการปกครองภายในประเทศออกเป็นหลายระดับและมีการเทียบเคียงชื่อหน่วยการปกครองของอินโดนีเซียเป็นภาษาไทย ตั้งแต่ (Provinsi) มณฑล, (Kebupaten) จังหวัด, (Kota) นคร, (Kecamatan) อำเภอ, (Kelurahan) ตำบล, (Desa) หมู่บ้าน, (Kampung, Dusun, Banjar, Jorong) กลุ่มบ้าน, คุ่มบ้าน (ทวีศักดิ์ เผือกสม, 2555)

พัฒนาการการกระจายอำนาจในแต่ละยุค

สามารถแบ่งการพัฒนาออกได้เป็น 3 ยุคสมัยทางการเมืองการปกครองได้แก่ การปกครองของอินโดนีเซียยุคอาณานิคม การปกครองอินโดนีเซียยุคหลังการประกาศเอกราช: ซูการ์โน และซูฮาร์โต และการกระจายอำนาจครั้งยิ่งใหญ่ภายหลังยุคของซูฮาร์โต ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

การปกครองของอินโดนีเซียยุคอาณานิคม ในยุคอาณานิคมนั้นถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการกระจายอำนาจ ซึ่งเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1903 ซึ่งเป็นยุคที่รัฐบาลอาณานิคมฮอลันดาได้มีการไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วนถึงรูปแบบการจัดการปกครองว่าควรจะอยู่ในรูปแบบการรวมศูนย์อำนาจหรือการกระจายอำนาจ ในการจะนำหลักการใดเข้ามาใช้ในการปกครองอันเนื่องมาจาก

หลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นลักษณะภูมิศาสตร์ สภาพสังคม ความหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม หากกล่าวโดยสรุปแล้วในช่วงนี้ลักษณะการปกครองในอินโดนีเซียยังคงเป็นการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ ต่อมาเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นได้ส่งกำลังทหารเข้ามารุกรานในเขตประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงประเทศอินโดนีเซียด้วย ในปี ค.ศ. 1942 ซึ่งทำให้รูปแบบการรวมศูนย์อำนาจยิ่งมีความเข้มข้นมากขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อการบริหารทรัพยากรและการระดมพลชนเพื่อประโยชน์ทางสงครามให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด หลังจากนั้นญี่ปุ่นได้พ่ายแพ้สงครามและได้ถอนตัวออกไปจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และฮอลันดาได้พยายามจะกลับมาครอบครองอินโดนีเซียอีกครั้งแต่ประสบปัญหาด้านการเรียกร้องของชาวอินโดนีเซียที่ไม่ต้องการที่จะตกไปอยู่ภายใต้การปกครองของใคร ต่อมาในปี ค.ศ. 1945 ขบวนการเรียกร้องเอกราช อันนำโดย ซูการ์โน และฮัตตะ ก็ได้ประกาศเอกราชโดยฝ่ายเดียว (Unitary Declaration Of Independence) ได้ปลดปล่อยอินโดนีเซียจากการปกครองของตะวันตก แต่อย่างไรก็ตามบางเกาะก็ยังคงตกอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลดัตช์ และดัตช์ได้ประกาศให้ดินแดนของตนในส่วนที่ครอบครองเป็นรัฐรวม หรือสหพันธรัฐ (Federal State) อันมีชื่อเรียกว่า สหพันธรัฐอินโดนีเซีย (United States Of Indonesia) เพื่อหวังให้ผู้ปกครองนครตามเกาะต่าง ๆ เข้าร่วมมือกับทางฮอลันดาในการเข้าร่วมฝ่ายขบวนการ ท้ายที่สุดก็ไม่เป็นผล เพราะฮอลันดาได้เป็นผู้พ่ายแพ้ให้กับทางการทหารและทางการทูตต่อฝ่ายขบวนการ ในปี ค.ศ. 1949 ทำให้ต้องยอมมอบเอกราชให้แก่อินโดนีเซียและความเป็นสหพันธรัฐที่ได้ก่อตั้งมาในระยะสั้น ๆ ก็ได้ถูกล้มเลิกไปในที่สุด (ทวีศักดิ์ เผือกสม, 2555)

การปกครองอินโดนีเซียยุคหลังการประกาศเอกราช: ซูการ์โน และซูฮาร์โต อินโดนีเซียหลังจากการได้รับเอกราชอย่างเป็นทางการ ได้ประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องของการฟื้นฟูประเทศหลังสงคราม ด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ รวมถึงการจัดการเมืองการปกครองในฐานะประเทศเกิดใหม่ โดยเฉพาะเกี่ยวกับรูปแบบของการบริหารราชการแผ่นดินที่อินโดนีเซียที่จะนำมาใช้ว่าจะยังคงยึดรูปแบบรวมศูนย์อำนาจตามที่ใช้มาดั้งเดิม หรือจะปรับไปใช้แนวทางการกระจายอำนาจให้มากขึ้น สำหรับแนวคิดรูปแบบรวมศูนย์อำนาจและแนวคิดการกระจายอำนาจ ซึ่งมีฝ่ายที่สนับสนุนที่เป็นแกนหลักของแนวคิดการรวมศูนย์อำนาจ นั่นก็คือ ซูการ์โน ฮัตตะ และกลุ่มนายทหารระดับสูงในกองทัพ เขาเชื่อว่าอินโดนีเซียนั้น เป็นสังคมที่มีความหลากหลายในทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม รวมถึงมีสภาพภูมิประเทศเป็นหมู่เกาะ เสี่ยงต่อความแตกแยก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีระบบการปกครองที่ทำให้รัฐบาลมีความเข้มแข็ง และสามารถสร้างความมั่นคงและเป็นหนึ่งเดียวให้กับประเทศ (Sulistiyanto, P. & Erb, M., 2005) ทั้งนี้ฝ่ายของการอยากให้เป็นการกระจายอำนาจ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่ได้ประโยชน์จากการอยู่ภายใต้ สหพันธรัฐอินโดนีเซียที่ดัตช์เป็นผู้สร้างขึ้น และเห็นว่า การกระจายอำนาจนั้นจะเป็นรูปแบบที่นำมาใช้ในการปกครองที่ได้

ประสิทธิภาพ เนื่องจาก เกิดการกระจายอำนาจการบริหารไปยังรัฐบาลที่อยู่ท้องถิ่นและเป็นตัวสร้างความเป็นปึกแผ่นได้ดีกว่า และเชื่อว่าจะสามารถช่วยลดความไม่พอใจของประชาชนในความรู้สึกถึงความถูกแบ่งแยกดินแดนออกไปเป็นรัฐอิสระ (Sulistiyanto, P. & Erb, M., 2005) อย่างไรก็ตามแนวคิดการกระจายอำนาจยังถูกมองว่าเป็นแนวคิดที่ฮอลันดาเคยใช้เพื่อพยายามเอาชนะขบวนการเรียกร้องเอกราช ดังนั้นแนวทางการกระจายอำนาจจึงถูกโจมตีอย่างหนัก ประหนึ่งว่าเป็นปีศาจร้าย (ทวีศักดิ์ เผือกสม, 2555)

แม้ว่าการกระจายอำนาจจะถูกตีตราว่าเป็นปีศาจร้าย แต่ก็ไม่ได้ถูกลบเลือนหายไปเลยทีเดียว เพราะในทศวรรษ 1950 รัฐบาลอินโดนีเซียก็ได้หยิบยกประเด็นการกระจายอำนาจขึ้นมาทบทวนอีกครั้ง และในปี ค.ศ. 1957 รัฐบาลของซูการ์โนได้ออกกฎหมายฉบับที่ 1/1957 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น (pemerintahan daerah) โดยเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการบริหารการปกครอง ที่สำคัญคือ กฎหมายนี้ยังมีการอนุญาตให้ท้องถิ่นสามารถเลือกผู้นำของตนเองผ่านที่สภามณฑลและสภาจังหวัดแต่งตั้งผู้ว่าการมณฑล (gubernur) และผู้ว่าราชการจังหวัด (bupati) ของตนเองได้ และยังให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการบริหารการคลังของตนเองได้อย่างมีอิสระในระดับหนึ่ง (Matsui, K., 2003) แม้ว่า ซูการ์โน ผู้ที่ซึ่งเป็นประธานาธิบดีคนแรกของประเทศ จะพยายามนำเอาระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภามาใช้ปกครองประเทศในช่วงแรก ๆ แต่ในภาวะที่ประเทศต้องเผชิญภัยคุกคามต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกิดการกบฏต่อต้านรัฐบาลขึ้นในเกาะสุมาตราและเกาะสุเวลี ในปี ค.ศ. 1959 (ทวีศักดิ์ เผือกสม, 2555) ทำให้รัฐบาลอินโดนีเซียไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายการกระจายอำนาจฉบับนี้ได้อย่างจริงจังมากนัก ด้วยเหตุนี้ทำให้เขาได้เปลี่ยนรูปแบบการปกครอง และตัดสินใจปรับเปลี่ยนรูปแบบการปกครองของประเทศครั้งสำคัญโดยการขยายอำนาจของฝ่ายบริหาร ลดความสำคัญของผู้แทนที่มาจาก การเลือกตั้งโดยประชาชน เปิดโอกาสให้กองทัพและกลุ่มการเมืองมุสลิมเข้ามามีอำนาจมากขึ้น และปฏิเสธที่จะกระจายอำนาจการปกครองออกจากศูนย์กลางไปให้ท้องถิ่น (ศาสตรินทร์ ต้นสุน, 2560) ซึ่งก็นำไปสู่ภายใต้การปกครองแบบกึ่งเผด็จการที่เรียกกันว่า “ประชาธิปไตยแบบชี้นำ” (Guided Democracy) ยุคนี้ซูการ์โนรวบรวมอำนาจการปกครองเข้าสู่ตัวประธานาธิบดี ยกเลิกการกระจายอำนาจประกาศยกเลิกรัฐสภา ทำให้กฎหมายหลายฉบับถูกล้มล้างตามไปด้วย รวมถึงกฎหมาย 1/1957 นั้นก็ถูกยกเลิกไปด้วยตามประกาศประธานาธิบดีฉบับที่ 6/1959 (ทวีศักดิ์ เผือกสม, 2555) แต่สิ่งที่ตามมาคือ การครองอำนาจของ ซูการ์โน ก็ยังถูกรุมเร้าด้วยปัญหาต่าง ๆ นานาหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาทางเศรษฐกิจ เงินเฟ้อ หนี้สาธารณะ รวมถึงความวุ่นวายทางการเมืองที่เกิดจากกลุ่มมุสลิมที่มีแนวคิดต่อต้านพ่อค้าชาวจีนและไม่พอใจรัฐบาลซูการ์โนซึ่งเป็นรัฐบาลปลอดศาสนา (secular) หรืออาจกล่าวได้ว่า ยังมีความวุ่นวายตามมาอยู่ตลอดนั่นเอง

จากปัจจัยดังกล่าวทำให้รัฐบาลของซูการ์โนถูกโค่นล้มและทำให้เกิดช่องทางที่นายพลทหารซูฮาร์โตเข้ามาเป็นผู้นำซึ่งเป็นอำนาจที่เป็นผู้นำคณะทางทหารและได้ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีคนต่อมา (Robison, R., 2005) ในยุคสมัยของประธานาธิบดีซูฮาร์โต ได้ขนานนามที่เรียกกันว่า “ยุคระเบียบใหม่” (New Order) ในยุคนี้ไม่ได้มุ่งถึงการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่มุ่งไปทางเสถียรภาพทางการเมือง ความมั่นคง ความสงบนิ่งทางการเมือง และในยุคนี้ถือเป็นยุคที่เกิดความรุ่งเรือง ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นรวมถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่อย่างไรก็ตามฐานของความชอบธรรมของซูฮาร์โตไม่ได้มาจากตัวแทนประชาชน เพราะหลักการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง ซูฮาร์โตถือเป็นผู้มีอำนาจเบ็ดเสร็จเหนือสถาบันหลักสามสถาบันของประเทศ อันได้แก่ กองทัพ ระบบราชการ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงมหาดไทย) และพรรคโกลการ์ (Golkar) และในยุคนี้ซูฮาร์โตมีการครองอำนาจอันยาวนานกว่า 32 ปี แต่ในระยะเวลาต่อมาก็ได้เกิดกระแสความไม่พอใจและเกิดการรวมตัวของชาวอินโดนีเซียในเรื่องผลกระทบทางเศรษฐกิจ ประชาชนมีความเดือดร้อนจากวิกฤติในครั้งนี้เป็นอย่างมาก และในที่สุดเมื่อวิกฤติเศรษฐกิจครั้งรุนแรงในภูมิภาคเอเชียทำให้ซูฮาร์โตถูกพลั้งประชาชนโค่นล้มลงจากอำนาจในที่สุดปี ค.ศ. 1998 และถือเป็นจุดสิ้นสุดของยุคระเบียบใหม่

การกระจายอำนาจครั้งยิ่งใหญ่ภายหลังยุคของซูฮาร์โต (Big Bang Decentralization) ภายหลังการปกครองยุคของซูฮาร์โต ที่มีการครองอำนาจมาเป็นระยะเวลายาวนานรวม 32 ปี ในยุคของ (Big Bang Decentralization) ได้เกิดกระแสการตื่นตัวของประชาชนเกี่ยวกับความต้องการเปลี่ยนแปลงยุคเผด็จการรวมศูนย์อำนาจให้เป็นการกระจายอำนาจอีกครั้ง ครั้นเหมือนในยุคของซูการ์โน เพราะเชื่อว่า การปกครองระบบการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น จะนำมาซึ่งความเป็นประชาธิปไตยในการบริหารการปกครองท้องถิ่นและประเทศ (Matsui, K., 2003) ทั้งนี้ในยุคนี้ก็ยังพบกับปัญหาที่ตามมาเช่นเคย คือ การประสบกับปัญหาความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ ศาสนา และปัญหาการแบ่งแยกดินแดน ซึ่งเคยรุมเร้าในอดีตได้กลับมาทวีความรุนแรงมากขึ้น แต่นับว่ายังมีความโชคดีที่อินโดนีเซียมีผู้นำและนักวิชาการที่ได้เห็นความสำคัญของการกระจายอำนาจและจะสามารถนำมาช่วยแก้ไขปัญหานี้ได้ ทั้งนี้การกระจายอำนาจครั้งยิ่งใหญ่นี้ยังได้มีการตรากฎหมายขึ้นมา 2 ฉบับ คือ กฎหมายฉบับที่ 22/1999 และฉบับที่ 25/1999 ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการกระจายอำนาจของอินโดนีเซียอย่างจริงจัง (ชำนาญ จันทร์เรือง, 2561) หลังจากนั้น ภายหลังยุคของ ซูฮาร์โต ผู้ที่ถือได้ว่าเป็นประธานาธิบดีคนแรกของอินโดนีเซีย นับจากนั้นมาอินโดนีเซียก็ได้มีประธานาธิบดีคนต่อมา คือ ยูซูฟ ฮาบิบิ ซึ่งรัฐบาลฮาบิบิถือเป็นผู้ที่ผลักดันกฎหมายฉบับดังกล่าว และได้ทำการจัดตั้งกลุ่มนักวิชาการขึ้นมาร่างกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ กลุ่มแรกรับผิดชอบการกระจายด้านการบริหาร

กลุ่มที่สองรับผิดชอบการกระจายอำนาจทางการคลัง ทั้งนี้สามารถกล่าวได้ว่า ถือเป็นยุคปฏิรูป (ค.ศ. 1998 - ปัจจุบัน) มีระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และมีการร่างกฎหมายที่สำคัญขึ้นถึง 4 ฉบับ (Tikson, D. T., 2008) ดังนี้

สำหรับกฎหมายฉบับที่ 22/1999 มีเนื้อหาว่าด้วยการกระจายอำนาจออกจากส่วนกลางไปยังการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความโปร่งใสในการบริหารงาน และทำให้องค์กรของรัฐได้ใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น อีกทั้งทำให้ประชาชนที่อยู่ห่างไกลได้รู้สึกถึงการไม่ถูกทอดทิ้งอีกด้วย นอกจากนี้ข้อดีของการถ่ายโอนอำนาจสู่ท้องถิ่นทำให้รัฐส่วนกลางได้มีหน้าที่เพียงแค่รับผิดชอบหน้าที่ใหญ่ ๆ เช่น นโยบายความมั่นคง การป้องกันประเทศ การเงินการคลัง การวางแผนเศรษฐกิจในระดับมหภาค เป็นต้น ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีหน้าที่ดูแลสาธารณูปโภค การศึกษา วัฒนธรรม สาธารณสุข เกษตรกรรม คมนาคม สิ่งแวดล้อม แรงงานและที่ดิน เป็นต้น (ทวีศักดิ์ เผือกสม, 2555)

กฎหมายฉบับที่ 25/1999 มีเนื้อหาว่าด้วยการบริหารจัดการการคลังระดับท้องถิ่น ซึ่งมีการกำหนดขึ้นเป็นครั้งแรกว่ารัฐบาลส่วนกลางจะต้องแบ่งรายได้ของตนให้กับท้องถิ่น รัฐบาลส่วนกลางจะต้องแบ่งสัดส่วนของรายได้ และมีการกำหนดว่า รายได้ออย่างน้อยอยู่ที่ร้อยละ 25 เป็นส่วนที่รัฐบาลส่วนกลางจัดเก็บได้ภายในประเทศ (ภานุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ, 2556) โดยมีข้อกำหนดว่ารายได้ออย่างน้อย 25% ที่รัฐบาลส่วนกลางจัดเก็บได้จากในประเทศต้องนำมาแบ่งให้กับท้องถิ่น และยังมีข้อกำหนดไว้อีกว่า ท้องถิ่นที่เป็นแหล่งรายได้จากทรัพยากรธรรมชาติจะต้องได้รับส่วนแบ่งรายได้เหล่านั้นจากรัฐบาลกลางด้วย โดยกฎหมายระบุว่า รายได้หลังหักภาษีจากน้ำมัน 15% จากก๊าซธรรมชาติ 30% และจากการป่าไม้ การประมง และการทำเหมืองแร่ 80% จะส่งเข้าท้องถิ่น

หากเปรียบเทียบกับกฎหมายฉบับที่ 22/1999 พบว่า กฎหมายฉบับที่ 23/1999 ยังถือว่าเป็นกฎหมายที่ยังเป็นการรวมอำนาจอยู่เล็กน้อย เนื่องจากรัฐบาลส่วนกลางยังเข้ามามีอำนาจในการดูแลในเรื่องรายได้ของท้องถิ่นอยู่

กฎหมายฉบับที่ 32/2004 มีเนื้อหาว่าด้วยการกระจายอำนาจทางการเมืองมีการเปลี่ยนแปลง ที่มาของผู้นำท้องถิ่น นั่นคือจากที่สภาท้องถิ่นเคยเป็นผู้เลือกผู้นำเหล่านี้ ก็เปลี่ยนให้ผู้นำท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน (ภานุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ, 2556) ทั้งนี้ยังมีการกำหนดว่าการเลือกตั้งนั้นจะต้องอยู่ในความดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลส่วนกลางนั่นเอง

กฎหมายฉบับที่ 33/2004 มีเนื้อหาว่าด้วย งบดุลการเงินระหว่างรัฐบาลส่วนกลางกับรัฐบาลส่วนท้องถิ่น เป็นกฎหมายที่ปรับปรุงแก้ไขเนื้อหา ของกฎหมายฉบับที่ 25/1999 เล็กน้อย (ทวีศักดิ์ เผือกสม, 2555) อาจกล่าวได้ว่าในการกระจายอำนาจและการปกครอง

ท้องถิ่นยังคงลงหลักปักฐานเป็นส่วนหนึ่งของการเมือง การปกครองของอินโดนีเซียอย่างมั่นคง นอกจากนี้ ถึงแม้ว่าในระยะเวลาต่อมาก็ได้มีการออกกฎหมายฉบับอื่น ๆ เข้ามาใช้แทนก็ตาม ทั้งนี้ก็เพื่อปรับปรุงรายละเอียดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ เช่น กฎหมายฉบับที่ 12/2008 เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การกระจายอำนาจของอินโดนีเซียในการที่จะมีการปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ ต่อไปนี้นั้น แต่ยังคงต้องพิจารณาจากหลากหลายปัจจัย ทั้งทางด้านความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา ความเชื่อ ศาสนา และอีกหลาย ๆ ปัจจัย รวมถึงความขัดแย้ง ภัยคุกคาม หรือแม้กระทั่งการแบ่งแยกดินแดน ทั้งนี้ทั้งนั้น การกระจายอำนาจจะต้องดำเนินไปด้วยการเกิดประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติ เพื่อให้การบริหารการปกครองประเทศเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อคิดความแตกต่างของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับกระจายอำนาจของอินโดนีเซีย

ประเทศไทยมีรูปแบบการปกครองเป็นรัฐเดี่ยวซึ่งมีการปกครองในกรอบประชาธิปไตย ระบบรัฐสภาภายใต้ราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 การปกครองในระบอบประชาธิปไตย กฎหมายเป็น กติกาที่จะกำหนดบทบาทหรือขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของแต่ละบุคคล ในการดำเนินการปกครอง กฎหมายที่สำคัญที่สุดก็คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งกฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยฉบับปัจจุบันตรา ขึ้นเมื่อ เมื่อ 20 มกราคม 2560 (ประคอง มาโต และปิยะ ตามพระหัตถ์, 2562) แต่โดยภายหลังมาได้มีการเข้ามาของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) โดยมี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นผู้รักษาการแทนนายกรัฐมนตรี ได้มีประกาศฉบับที่ 85/2557 และ 86/2557 ลงวันที่ 10 กรกฎาคม พุทธศักราช 2557 เกี่ยวกับการสรรหาสมาชิกสภาท้องถิ่นขึ้น ทดแทนสมาชิกสภาท้องถิ่นที่หมดวาระลง โดยกำหนดให้ใช้วิธีคัดเลือกโดยคณะกรรมการสรรหานั้น ก็ได้มีการกล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว เหตุการณ์นี้ก็ไม่มีวิ้ววที่จะเกิดขึ้น และเกิดข้อสังเกตขึ้นมาอาจหรืออาจจะเป็นสัญญาณที่สะท้อนว่าจะมีการรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลางหรือไม่ (สุภัทร ชูประดิษฐ์ และคณะ, 2562) (สุภัทร ชูประดิษฐ์ และคณะ, 2562) อย่างไรก็ตามเสียงของประชาชนและนักวิชาการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลาย ๆ ส่วนได้เป็นเสียงที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้มีการนำไปสู่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยเป็นทางการทั่วไป ในช่วงวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 และนับว่าเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกหลังรัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งผลการเลือกตั้งครั้งนี้ได้มีการเอื้อประโยชน์แก่พรรคพลังประชารัฐ ตั้งแต่การออกแบบการเลือกตั้ง การหาเสียง และการตัดสินของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และผลการเลือกตั้งขั้นสุดท้ายจากรัฐสภามีมติเลือกผู้ดำรงตำแหน่ง

นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันคือ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ทั้งนี้ผู้ศึกษามองว่า รูปแบบการปกครองนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประชาธิปไตยและเผด็จการ ซึ่งในแต่ละประเทศล้วนมีรูปแบบการปกครองที่อยู่ระหว่าง 2 ขั้ว ที่มีความแตกต่างกันออกไป (ประคอง มาโต และปิยะ ตามพระหัตถ์, 2562) ถึงอย่างไรก็ตามการมองการปกครองไทยในปัจจุบัน ล้วนมาจากมุมมองและวิสัยทัศน์ของแต่ละคน

สำหรับอินโดนีเซียและไทย มีความเหมือนกันในมุมมองแง่ของการเข้ามาแทรกแซงการปกครองทางทหารที่มีมายาวนาน แต่มีความต่างในแง่ที่ไทยเรานับแต่การรัฐประหาร พ.ศ. 2490 และตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการปกครองของไทยนั้นก็ได้มีการสลับสับเปลี่ยนรัฐบาลทั้งที่เป็นพลเรือนกับทหารมาโดยตลอดจนมาถึงปัจจุบัน แต่ของอินโดนีเซียภายหลังที่ซูฮาร์โต ได้ถูกยุติการปกครองอันยาวนานติดต่อกันกว่า 32 ปี ในปี 1998 อินโดนีเซียก็ไม่กลับไปสู่การปกครองแบบเผด็จการทหารอีกเลยในทางกลับกันยังมีความก้าวหน้าในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้นหรืออาจกล่าวได้ว่ามากกว่าไทยก็ว่าได้ เพราะเมื่อเปรียบเทียบกับไทยเราเมื่อมีการรัฐประหารคราใดก็มีการดึงอำนาจกลับเข้าส่วนกลางทุกครั้ง นอกจากนี้ยังมีกรณีที่น่าสนใจของอินโดนีเซีย นั่นก็คือ กรณีอาเจห์ที่มีปัญหาคล้าย ๆ กับกรณี 3 จังหวัดภาคใต้ของไทย แต่อินโดนีเซียแก้ปัญหาสำเร็จด้วยการกระจายอำนาจ กล่าวคือนับแต่อินโดนีเซียได้ประกาศเอกราชเมื่อ 17 ส.ค. 1945 อินโดนีเซียได้ถือโอกาสผนวกรวมเอาอาเจห์ไปเป็นส่วนหนึ่งของตน และในปี 1976 ขบวนการปลดปล่อยอาเจห์ (Free Aceh Movement หรือ Gerakan Aceh Merdeka - GAM) ซึ่งเป็นกองกำลังติดอาวุธได้ประกาศปลดปล่อยอาเจห์ในสมัยของรัฐบาลทหารซูฮาร์โต และได้มีการพยายามการเจรจาและทำการลงนามระหว่างรัฐบาลอินโดนีเซียกับ GAM เรียกว่า ข้อตกลงเฮลซิงกิ (Helsinki MOU) ในปี 2005 ข้อตกลงเฮลซิงกิ โดยตั้งอยู่บนหลักการที่ว่าคู่ขัดแย้งทั้ง 2 ฝ่ายที่จะยึดหลักสันติวิธีและหลักประชาธิปไตยในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยมีการนิรโทษกรรมให้แก่นักโทษหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับ GAM ทั้งหมดและกระจายอำนาจให้อาเจห์เป็นเขตปกครองตนเองที่มีอำนาจในการบริหารปกครองกิจการสาธารณะในทุกด้าน ยกเว้นด้านการต่างประเทศ การป้องกันประเทศ การเงิน และยังกำหนดให้รายได้ที่มาจากรทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเลของท้องถิ่นนั้นจะจัดสรรให้แก่อาเจห์ในอัตราส่วน 70% โดยอินโดนีเซียยังคงเป็นรัฐเดี่ยวเหมือนเดิม ซึ่งนับแต่นั้นมาอาเจห์ก็กลับคืนสู่ความสงบสุขจวบจนปัจจุบัน (ชำนาญ จันทร์เรือง, 2561) และเมื่อหันกลับมามองที่ไทยปัญหานี้ยังไม่สามารถแก้ไขได้อย่างถาวร เพราะยังมีเหตุการณ์ไม่สงบเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวเรื่อยมา อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหาเหล่านี้อาจต้องมองหลาย ๆ ด้านในการที่จะนำ การกระจายอำนาจเข้ามาแก้ไขปัญหาเหล่านี้ในไทย เพราะประเทศไทยถือมีความหลากหลายทางความคิด วัฒนธรรม ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการเข้าถึง ทรัพยากร

สรุป

อินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีประชากรราว 248 ล้านคน ซึ่งถือว่ามีประชากรและเนื้อที่ทั้งหมดในประเทศเยอะที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นประเทศที่มีความสำคัญในด้านการเมืองการปกครอง และทางเศรษฐกิจของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และระดับโลก ดังนั้นการกระจายอำนาจของอินโดนีเซียนั้นสำหรับแนวโน้มการกระจายอำนาจก็ยังคงดำเนินและเดินทางต่อไป หากแต่ในการเปลี่ยนแปลง แก้ไขหรือเพิ่มเติม อำนาจการกระจายการปกครองนั้นอาจจะไม่เปลี่ยนไปจากเดิมมาก ทั้งนี้จะเห็นว่า อินโดนีเซีย ถือเป็นประเทศที่มีความเป็นประชาธิปไตยเป็นอย่างมาก ทำให้ประชาชนรู้สึกถึงการไม่ถูกทอดทิ้งและรู้สึกคุณค่าในการความเป็นประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบกับไทยนั้นสิ่งที่เหมือนกันคือ การถูกแทรกแซงการปกครองด้วยรัฐบาลทหาร แต่อินโดนีเซีย หลังจากสิ้นสุดยุคนายพลทหารซูฮาร์โตก็ไม่เคยกลับไปมีรัฐบาลที่มาจากทหาร แต่กลับเป็นไทยที่ รัฐบาลนั้นมีการมีการสับเปลี่ยนที่เป็นทั้งพลเรือนและทหารมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน ซึ่งหากเปรียบเทียบกันในช่วงเวลาอินโดนีเซียได้ถือว่ามีหน้าไทยในเรื่องของการกระจายอำนาจและสิ้นสุดการถูกครอบงำด้วยรัฐบาลทหารมานาน และยากที่จะกลับไปเป็นประเทศที่มีการปกครองรูปแบบการรวมศูนย์อำนาจ แต่สำหรับประเทศไทยคงต้องดูต่อไปว่าความเป็นอำนาจธิปไตยจะกลับมาเป็นของประชาชนได้อย่างเต็มไม้เต็มมือหรือไม่ ท้ายที่สุด การกระจายอำนาจไม่ว่าจะยุคไหนจนถึงปัจจุบันล้วนจำเป็นต้องมองถึงปัจจัยทั้งความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม ทั้งทางด้านความเชื่อ ศาสนา และความหลากหลายทางภาษา เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ทางด้านความขัดแย้ง และเพื่อการจัดสรรการกระจายอำนาจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สุดต่อประชาชนสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- จรัส สุวรรณมาลา. (2538). การปฏิรูประบบการคลัง กระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมกองทุนการวิจัย.
- ชำนาญ จันทร์เรือง. (2561). มองอินโด มองไทย ในเรื่องการกระจายอำนาจ. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/645459>
- ทวีศักดิ์ เผือกสม. (2555). ประวัติศาสตร์อินโดนีเซีย: รัฐจารีตบนหมู่เกาะความเป็นสมัยใหม่แบบอาณานิคม และสาธารณรัฐแห่งความหลากหลาย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ.
- ประคอง มาโต และปิยะ ตามพระหัตถ์. (2562). รูปแบบการปกครองกับการเมืองการปกครองของไทย. วารสารวิจัยวิชาการ, 2(1), 171-182.
- ภาณุวัฒน์ พันธุ์ประเสริฐ. (2556). ระบบการปกครองท้องถิ่นของประเทศสาธารณรัฐอินโดนีเซีย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

- ศาสตรินทร์ ต้นสุน. (2560). รัฐธรรมนูญและสถาบันการเมืองที่เข้มแข็ง: ความสำเร็จของระบอบประชาธิปไตยในสาธารณรัฐอินโดนีเซีย. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์, 4(2), 28-48.
- สุภัทร ชูประดิษฐ์ และคณะ. (2562). แนวคิดการสร้างภาคีหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐกับเอกชน เพื่อยกระดับการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Social Sciences), 5(1), 469-483.
- Bardhan, P. (2002). Decentralization of governance and development. Journal of Economic perspectives, 16(4), 185-205.
- Devas, N. (1997). Indonesia: what do we mean by decentralization?. Public Administration and Development. The International Journal of Management Research and Practice, 17(3), 351-367.
- Enikolopov, R. & Zhuravskaya, E. (2007). Decentralization and political institutions. Journal of public economics, 91(11-12), 2261-2290.
- Firman, T. (2009). Decentralization reform and local-government proliferation in Indonesia: Towards a fragmentation of regional development. In Review of Urban & Regional Development Studies. Journal of the Applied Regional Science Conference, 21(2). 143-157.
- Fisman, R. & Gatti, R. (2002). Decentralization and corruption: evidence across countries. Journal of public economics, 83(3), 325-345.
- Matsui, K. (2003). Decentralization in Nation State Building of Indonesia. IDE Research Paper No. 2. Institute of Developing Economies (IDE-JETRO). Retrieved August 1, 2020, from https://ir.ide.go.jp/dspace/bitstream/2344/810/1/ARRIDE_ResearchPapers_No.2_matsui.pdf
- Nasution, A. (2017). The government decentralization program in Indonesia. In Central and Local Government Relations in Asia. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing.
- Robison, R. (2005). Fragmentation or nation-building?, in Burnell, P. & Randall, V., eds. Politics in the Developing World. Oxford: Oxford University Press.
- Sulistiyanto, P. & Erb, M. (2005). Introduction', in Erb, M., Sulistiyanyo, P. & Faucher, C., eds. Regionalism in Post-Suharto Indonesia. Abingdon, New York: RoutledgeCurzon.

Tikson, D. T. (2008). Indonesia towards decentralization and democracy', in Sato, F., ed. Foundations for Local Governance: Decentralization in Comparative Perspective. Heidelberg: Physical-Verlag.

**การจัดการเรียนรู้ทางการพยาบาลโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก:
ความท้าทายหรือหลุมพรางของอาจารย์พยาบาล***
**NURSING LEARNING MANAGEMENT BY USING PROBLEM - BASED
LEARNING (PBL): THE CHALLENGES OR PITFALLS
FOR NURSE INSTRUCTORS**

นุชนาถ บุญมาศ

Nuchanad Boonmas

เจนร์นินท์ ตั้งปฐมวงศ์

Chernin Tangpathomwong

วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

Srimahasarakham Nursing College, Thailand

E-mail: nuchanad@smnc.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการจัดการเรียนรู้ทางการพยาบาลโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก การประยุกต์ใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักในรายวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการเรียนรู้จากประสบการณ์ และมุมมองของทีมผู้สอน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักเป็นวิธีการสอนที่สามารถช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะสำคัญตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์ในทุกด้าน รวมทั้งเป็นกลวิธีในการเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้เป็นบัณฑิตพยาบาลแห่งยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งถูกคาดหวังให้เป็นผู้ที่สามารถคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถคิดเชิงระบบ ทำงานร่วมกับทีมสุขภาพได้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการติดต่อสื่อสาร การปรับตัว การรับฟังความรู้สึกของผู้รับบริการและทำงานร่วมกับผู้อื่นในทีมสุขภาพตลอดจนสามารถให้การพยาบาลแบบองค์รวมบนพื้นฐานการดูแลอย่างเอื้ออาทร เพราะกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักเป็นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้โดยใช้โจทย์ปัญหาเป็นสิ่งที่กระตุ้นเร้าให้ผู้เรียนต้องการค้นหาความรู้ตนเองผ่านกระบวนการกลุ่ม และเน้นการใช้ศักยภาพของผู้เรียนให้มากที่สุด ในการจัดเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอนสูงสุดของผู้เรียนนั้นประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่าง ทั้งด้านผู้สอน ผู้เรียน การเตรียมการสอน กระบวนการกลุ่ม และระยะเวลาของการเรียนรู้ ในขณะเดียวกันอาจมีปัจจัยบางประการที่ทำให้ผู้เรียนไม่บรรลุผลลัพธ์อย่างเต็มที่ ผู้เขียนได้รวบรวมและเรียบเรียง

* Received 25 June 2020; Revised 14 September 2020; Accepted 2 October 2020

ปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะและหลุมพรางที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เป็นหลัก อันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

คำสำคัญ: นักศึกษาพยาบาล, การจัดการเรียนรู้ทางการพยาบาล, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

Abstract

The Objectives of this article were to present the effectiveness of problem - based learning (PBL) in nursing education. It was applied to the Child and Adolescent Nursing course for nursing students. PBL is designed to support learners to develop key characteristics in all domains of Nursing Science, in accordance with the Thai Qualification Framework for Higher Education (TQF). The use of PBL is a strategy to prepare nursing students in 21st with the expected outcome of learning to be able to think, problem solving, systems thinking, collaboration, creative thinking, communication, adaptation, open mind, co - operation with healthcare team as well as holistic care. The learning process of PBL is to use a contextualized problem to motivate the learners to actively seek out all relevant knowledge through group process. It was found that the most effectiveness way of using PBL was associated with an important factor including instructor, learner, preparation, group process, and time - period. In this article, the authors have complied the relevant factors which could facilitate or inhibit learning outcome. This would effectively help apply problem - based learning (PBL) in Nursing education in the future.

Keywords: Nursing Students, Nursing Learning Management, Problem - Based Learning

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ในยุคศตวรรษที่ 21 ต้องคำนึงถึงลักษณะของผู้เรียนในปัจจุบันซึ่งมีความกระตือรือร้น มีความเป็นตัวของตัวเอง มีทักษะในเรื่องเทคโนโลยีข้อมูลและการสื่อสารสูง ชอบแสดงความคิดเห็น การแสดงออก ชอบการเรียนรู้ที่สนุก มีการเคลื่อนไหว มีการโต้ตอบ รวมถึงชอบสิ่งแปลกใหม่ และการเปลี่ยนแปลง (จิรวรรณ ดีประเสริฐ, 2557) การจัดการเรียนรู้จึงต้องออกแบบให้เหมาะสม กับลักษณะของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการสอน โดยใช้

หลักการสอนให้น้อยลง แต่เรียนรู้ให้มากขึ้น (Teach Less Learn More) ซึ่งประกอบด้วย การเรียนรู้ในสถานการณ์จริงในห้องเรียน เรียนด้วยความสนุก ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ อยากจะเรียน มีการประสมประสานแนวคิด ความจริงเชื่อมโยงเรื่องราวเพื่อพัฒนาความสามารถในการ คาดการณ์ จัดให้มีการเรียนรู้มากกว่าหนึ่งรูปแบบ เรียนรู้เป็นกลุ่มย่อย และกระตุ้นให้เกิดการ สะท้อนคิด การวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกัน เรียนรู้โดยการปฏิบัติ และใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการ เรียนรู้และขยายห้องเรียนให้กว้างขึ้น (วิภาดา คุณาวิทิกุล, 2558)

การพัฒนาผู้เรียนในยุคปัจจุบัน ผู้สอนจะใช้วิธีสอนแบบบรรยายหรือผู้สอนคอยบอก เล่าให้น้อยลง แต่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้น มุ่งจัดการเรียนรู้ในลักษณะที่ ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด โดยผ่านการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ลงมือปฏิบัติ คิด แก้ปัญหา ริเริ่มสร้างสรรค์ ทำงานเป็นกลุ่ม สรุปเป็นความรู้และสามารถนำเสนอได้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem Based Learning: PBL) นับเป็นวิธีการ สอนที่เหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นวิธีการเรียนการสอนที่ใช้ ปัญหาหรือสถานการณ์เป็นจุดเริ่มต้นของการแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นการเรียนที่พัฒนาทักษะ การคิดแก้ปัญหาการเรียนรู้ด้วยตนเองและการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยผู้เรียนสร้างความรู้ ใหม่จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลกเป็นบริบทการเรียนรู้ (Learning Context) เพื่อให้ ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ ตนศึกษา เป็นเทคนิคการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เผชิญหน้ากับ ปัญหาด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการคิดหลายรูปแบบ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2563)

แนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem Based Learning: PBL) มีการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) พัฒนาขึ้นครั้งแรกโดยคณะวิทยาศาสตร์สุขภาพ (Faculty of Health Sciences) มหาวิทยาลัย McMaster ประเทศแคนาดาได้นำมาใช้ในกระบวนการติว (Tutorial Process) ให้กับนักศึกษาแพทย์ฝึกหัด วิธีดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นรูปแบบ (Model) ที่ทำให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ นำไปใช้เป็นแบบอย่างการจัดการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง ใน ประเทศไทยการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักเริ่มใช้ครั้งแรกในหลักสูตรแพทยศาสตร ุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2531 และประยุกต์ใช้ในหลักสูตรสาธารณสุขศาสตร พยาบาลศาสตร์ ทั้งนี้การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นวิธีการเรียนรู้ที่นำมาปรับใช้ใน หลาย ๆ สาขาวิชา และได้รับการยอมรับว่าเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ให้ประสบการณ์ท้าทายความคิด ลักษณะนิสัยและการปฏิบัติ ร่วมกับการแก้ปัญหา เป็นการจูงใจผู้เรียนให้เรียนรู้การแก้ปัญหา โดยผ่านการสืบเสาะหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยการค้นพบตนเอง และจากการทำงานเป็นกลุ่ม (จิตารัตน์ เอกศิรินิมิตร, 2554)

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักมีดังนี้ (สถาบันพระบรมราชชนก, 2558)

ขั้นที่ 1 เสนอโจทย์ปัญหา (Encounter the Person Through Situation/ Scenario ผู้เรียนร่วมกัน Clarify Terms and Concepts โดยผู้เรียนทั้งกลุ่มร่วมกันอ่านโจทย์/สถานการณ์ ทำความเข้าใจกับคำศัพท์ หรือคำที่ผู้เรียนไม่ทราบ และแนวคิดต่าง ๆ เพื่อให้ทุกคนมีความเข้าใจที่ตรงกัน

ขั้นที่ 2 ระบุประเด็น ปัญหา (Identify Issues, Challenges, Problem Assets & Strengths) ผู้เรียนวิเคราะห์ประเด็นปัญหาของโจทย์/สถานการณ์ หรือข้อมูลสำคัญ

ขั้นที่ 3 ระบุข้อมูล/ความรู้ที่มีอยู่ (Explore Pre – Existing Information And Currents Knowledge Base) ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อระบุข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงของปัญหา และร่วมอภิปรายความรู้เดิมของผู้เรียนแต่ละคน ในขั้นตอนนี้อาจารย์ประจำกลุ่มพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นโดยใช้ความรู้เดิมที่เคยเรียนมาแล้ว จากประสบการณ์ที่เคยพบประเด็นใดที่ผู้เรียนยังไม่แน่ใจหรือยังมีคำตอบที่ไม่ชัดเจน จะเป็นวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ต่อไป

ขั้นที่ 4 ตั้งสมมติฐาน/กลไกของปัญหา (Generate Hypothesis/Issue & Their Possible Biopsychosocial Mechanisms) ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์สมมติฐานตามความรู้เดิม และร่วมกันกำหนดปัญหาการเรียนรู้ตามกลไกของสถานการณ์ พร้อมกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้

ขั้นที่ 5 ระบุความรู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมและจัดลำดับความสำคัญ (Identify Information Gaps, Identify Prioritize Learning Issues) ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อกำหนดความรู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ความรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญเพื่อการวางแผนการศึกษาค้นคว้าในกลุ่ม สรุปวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนทั้งกลุ่มเข้าใจตรงกัน

ขั้นที่ 6 ผู้เรียนทุกคนศึกษาด้วยตนเองและนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่ม โดยอิสระศึกษาค้นคว้าจากแหล่งการเรียนรู้/ข้อมูล/สื่อต่าง ๆ /Expert Person ตามที่วางแผนไว้ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

ขั้นที่ 7 Reporting ผู้เรียนจากรายงานข้อมูลสารสนเทศใหม่ที่ได้เข้ามา กลุ่มผู้เรียนนำมาอภิปราย วิเคราะห์ สังเคราะห์ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ แล้วนำมาสรุปเป็นหลักการและแนวทางเพื่อนำไปใช้อีกต่อไป

การจัดการเรียนรู้ทางการพยาบาล

การจัดการเรียนรู้ทางการพยาบาลมีเป้าหมายสำคัญคือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการคิดอย่างมี

วิจารณ์ญาณเป็นหนึ่งในทักษะการคิดขั้นสูงเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา (Problem solving) และการตัดสินใจทางคลินิก (Clinical Decision Making) (ลัดดาวัลย์ ไวยสุระสิงห์ และสุภาวดี นพ รุจจินดา, 2554) การจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2560) ของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยบูรณาการศาสตร์ทางการพยาบาล (Professional Meaning) ศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และการเรียนรู้เกี่ยวกับ ผู้รับบริการ (Client Meaning) เพื่อให้ได้บัณฑิตที่มีคุณลักษณะมีความรู้ความสามารถ เชิงวิชาชีพ มีคุณธรรมจริยธรรม ทักษะทางปัญญาทักษะ การวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสาร และความสัมพันธระหว่างบุคคล การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะการปฏิบัติการ พยาบาลรวมทั้งมีภาวะผู้นำสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบตามการเปลี่ยนแปลงของ สังคมและสิ่งแวดล้อม (วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม, 2560) การจัดการเรียนรู้รายวิชาการ พยาบาลเด็กและวัยรุ่นได้มีการนำวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้เพื่อพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ ของนักศึกษาให้สอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หนึ่งในวิธีการที่นำมาใช้ คือการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (PBL) ผู้เขียนได้นำมาประยุกต์ใช้ในรายวิชาโดยใช้ ประสบการณ์ตรงทั้งจากการศึกษาดูงานต่างประเทศ และการสอนมานานกว่า 10 ปี รวมทั้ง การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งทีมผู้สอนมีความเชื่อว่าวิธีดังกล่าวจะช่วยพัฒนาผลลัพธ์การ เรียนรู้ของนักศึกษาครอบคลุมทุกผลลัพธ์การเรียนรู้ที่รับถ่ายทอดจากหลักสูตรและเหมาะสม กับคุณลักษณะของผู้เรียนในปัจจุบัน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (PBL) ในรายวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น

การประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักในรายวิชาการพยาบาลเด็กและ วัยรุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนรวมทั้งเป็นกลวิธีในการ บรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาโดยเฉพาะด้านทักษะทางปัญญาและผลลัพธ์การเรียนรู้ด้าน อื่นไปพร้อมกัน โดยมีการเตรียมการจัดการเรียนรู้และการประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นหลักดังนี้

1. การทำความเข้าใจสถานการณ์และปัญหาการจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาการ พยาบาลเด็กและวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1 ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่รับถ่ายทอดในรายวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น คือ คุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ รับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2 ผลการประเมินผลการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้อง ด้านผู้เรียนพบว่าผลการ ประเมินตนเองตามผลลัพธ์การเรียนรู้รายด้านที่ต่ำที่สุดคือด้านทักษะทางปัญญา รวมทั้งมีวิธี การเรียนรู้ คือฟังจากการบรรยายมากที่สุด แต่การสืบค้นความรู้ด้วยตนเองยังน้อย หลังจากนั้น

ทีมผู้สอนนำผลการประเมินมาวิเคราะห์พบว่า ในรายวิชายังขาดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย การเรียนรู้ที่พัฒนานักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเองและสะท้อนการเรียนรู้ของตนเอง จึงเพิ่มวิธีสอนโดยจัดการเรียนรู้ใช้ปัญหาเป็นหลัก เพื่อเป็นกลวิธีในการพัฒนาทักษะทางปัญญาของผู้เรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ในรายวิชา (ดังตารางที่ 1)

2. เตรียมการสอนโดยประชุมอาจารย์ในภาควิชาเพื่อร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาที่กำหนดหน่วยการเรียนรู้ในประเด็น ต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การเลือกหน่วยการเรียนรู้ที่จะจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก จากการวิเคราะห์เนื้อหาในรายบทในรายวิชา ทีมผู้สอนได้กำหนดเนื้อหาในบทที่ 7 เรื่องการพยาบาลเด็กที่มีปัญหาระบบทางเดินหายใจ เนื่องจากเป็นปัญหาที่พบมากเป็นอันดับ 1 ในหอผู้ป่วยเด็ก เป็นเนื้อหาแกนหลักที่ไม่มีขอบเขตกว้างจนเกินไป สามารถสร้างโจทย์ได้ครอบคลุมเนื้อหาในบท นำไปสู่การสร้างโจทย์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2563) และผู้เรียนมีประสบการณ์มาบ้างพอสมควรแล้ว สามารถเชื่อมโยงความรู้ได้ดี สามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการแก้ปัญหาได้ จึงเป็นประเด็นที่ทีมผู้สอนนำมาพิจารณาในการเลือกเนื้อหา

2.2 การพัฒนาโจทย์ปัญหา (Case Scenario) ทีมผู้สอนสร้างโจทย์ “เด็กชาย ปกป้อง” ซึ่งมีข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยของระบบทางเดินหายใจ อายุ เพศ ระยะเวลาการเจ็บป่วย อาการและอาการแสดงที่อาจไม่เข้ากับโรคใดโรคหนึ่งอย่างชัดเจน และมีประวัติการเจ็บป่วยไม่ครบทั้งหมด แต่รายละเอียดการเจ็บป่วยทั้งหมดได้ระบุไว้ใน Chart Data ซึ่งจะถูกรวบรวมไว้กับผู้สอนประจำกลุ่ม

2.3 เขียนแผนการสอนรายบท และจัดทำคู่มือสำหรับผู้เรียนและผู้สอน คู่มือสำหรับผู้เรียนมีส่วนประกอบสำคัญ ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์การเรียนรู้รายบท 2) โจทย์ปัญหา (Case Scenario) 3) แผนการเรียนรู้รายครั้ง บทบาทผู้เรียน บทบาทผู้สอน 4) แบบประเมิน ส่วนคู่มือผู้สอนมีส่วนประกอบเพิ่มเติมจากคู่มือผู้เรียนดังนี้ 1) Chart Data เป็นข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับอาการสำคัญ ประวัติการเจ็บป่วย ประวัติครอบครัว ข้อมูลการรักษาที่ได้รับ อาการและอาการแสดง ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ 2) แนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้สำหรับผู้สอน ประกอบด้วย ประเด็นปัญหาจากโจทย์ (Cue Recognition or Problem) มโนทัศน์การเรียนรู้ (Learning Concept) คำถามนำ (Trigger Question) และ 3) Concept Mapping การพยาบาลเด็กที่มีปัญหาระบบทางเดินหายใจ

3. เตรียมผู้เรียนดังนี้ 1) ปฐมนิเทศผู้เรียนใช้เวลา 30 นาทีในสัปดาห์แรกของการเปิดการเรียนการสอน ชี้แจงกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก บทเรียนที่จัดการ

เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก อาจารย์ประจำกลุ่ม ตารางวัน เวลา สถานที่เรียน การประเมินผล
2) การแบ่งกลุ่ม การแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็น 11 - 12 คน/กลุ่ม

4. การดำเนินการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก ประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอน ประยุกต์จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่คมาสเตอร์ ประเทศแคนาดา โดยใช้เวลาในชั่วโมงการเรียนการสอน จำนวน 3 ครั้ง จำนวน 6 ชั่วโมงและชั่วโมงศึกษาด้วยตนเองดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก

ครั้งที่/ (ชม.)	ขั้นตอน PBL	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
ครั้งที่ 1 (2 ชม)	ขั้นที่ 1 เสนอโจทย์ ปัญหา (Encounter the person through situation/ Scenario)	1. ปฐมนิเทศผู้เรียนพร้อมแจก คู่มือ 2. ชี้แจงบทบาท หน้าที่ ความ รับผิดชอบ 3. แจก Case Scenario ให้แก่ผู้เรียนทุกคนในกลุ่ม	1. สมาชิกในกลุ่มเลือกประธานกลุ่ม เลข ากระดาน เลขาคณะดาษ 2. ประธานกลุ่มให้สมาชิกทุกคนร่วมกำหนด กติกากลุ่ม 3. ประธานกลุ่มให้สมาชิกทุกคนอ่าน Case Scenario 4. ประธานกลุ่มให้สมาชิกระบุคำศัพท์ที่ไม่ เข้าใจ /ไม่ทราบมาก่อน 5. ประธานกลุ่มให้สมาชิกอภิปรายทำความเข้าใจกับคำศัพท์ หากไม่สามารถอธิบาย ความหมาย /ทำความเข้าใจความหมายของ คำศัพท์ได้ไม่ตรงกัน ให้คงไว้เพื่อนำไประบุเป็น “Problem List” ในขั้นตอนที่ 2
	ขั้นที่ 2 ระบุประเด็น, ปัญหา (Identify issues, challenges, problem assets & strengths)	1. กระตุ้นผู้เรียนวิเคราะห์/ ระบุประเด็นปัญหาข้อมูล สำคัญจาก Case Scenario 2. ชี้แนะเมื่อผู้เรียนต้องการ ความช่วยเหลือ	1. ประธานกลุ่มให้สมาชิกอภิปรายประเด็น/ ปัญหา/ข้อมูลสำคัญที่พบจาก Case Scenario 2. ประธานกลุ่มให้สมาชิกระบุประเด็น/ ปัญหา/ข้อมูลสำคัญที่พบจาก Scenario” และทำ “Problem List”
	ขั้นที่ 3 ระบุข้อมูล/ ความรู้ที่มีอยู่ (Explore pre – existing information and currents knowledge base)	1. กระตุ้นผู้เรียนอภิปรายเพื่อ วิเคราะห์ข้อมูลที่มีความ เชื่อมโยงของปัญหา โดยใช้ ความรู้เดิมของผู้เรียนแต่ละ คน 2. ชี้แนะเมื่อผู้เรียนต้องการ ความช่วยเหลือ	1. ประธานกลุ่มให้สมาชิก นำ “Problem List” ไปตั้งคำถามที่ต้องการทราบ 2. ประธานกลุ่มให้สมาชิกระดมสมองเพื่อ วิเคราะห์/อภิปราย/หาคำตอบจาก “Problem List” แต่ละข้อ โดยใช้คำถามแบบ Informal เช่น คืออะไร? ทำอย่างไร? เพราะ อะไร? โดยอาศัยพื้นฐานความรู้เดิมของสมาชิกใน กลุ่ม
	ขั้นที่ 4 ตั้งสมมติฐาน/ กลไกของปัญหา (Generate hypothesis / issue & their possible biopsychosocial mechanisms)	1. ชี้แนะเมื่อผู้เรียนต้องการ ความช่วยเหลือ	1. ประธานกลุ่มให้สมาชิกในกลุ่มตั้งสมมติฐาน เพื่อหาคำตอบแต่ละประเด็น ตาม “Problem List”

ตารางที่ 1 ตารางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (ต่อ)

ครั้งที่/ (ชม.)	ขั้นตอน PBL	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
ครั้งที่ 1 (2 ชม.)	ขั้นที่ 5 ระบุความรู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติม และจัดลำดับความสำคัญ (Identify information gaps, Identify prioritize learning issues)	1. สรุปกิจกรรมการเรียนรู้ 2. กำหนดชิ้นงาน 3. นำเสนอแหล่งศึกษาค้นคว้าที่หลากหลาย เชื่อมโยงได้ และทันสมัย 4. ให้ผู้เรียนสะท้อนคิด	1. ประธานกลุ่มให้สมาชิกนำประเด็นที่ได้จากการอภิปรายในแต่ละ Problem List มากำหนดประเด็นการเรียนรู้ (learning issue) / วัตถุประสงค์การเรียนรู้ (learning objective) เพื่อค้นคว้าหาข้อมูล 2. ประธานกลุ่มให้สมาชิกนำประเด็นการเรียนรู้/วัตถุประสงค์การเรียนรู้มาจัดลำดับความสำคัญ 3. เลขากลุ่มสรุปประเด็นการเรียนรู้/วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 4. ประธานกลุ่มให้สมาชิกกำหนดรูปแบบของการรวบรวมความรู้ เช่น ตาราง/Concept Mapping 5. ประธานกลุ่มมอบหมายงานแก่สมาชิก
ครั้งที่ 2 (นอกเวลาภายในสัปดาห์ของการเปิดโจทย์)	ขั้นที่ 6 Self - study ครั้งที่ 1	1. เป็นที่ปรึกษา/อำนวยความสะดวก/ชี้แนะการสืบค้นข้อมูลเมื่อผู้เรียนต้องการให้ช่วยเหลือ	1. สมาชิกแต่ละคนค้นคว้าข้อมูลเชิงวิชาการตามประเด็นการเรียนรู้/วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ที่ได้รับมอบหมายโดยอิสระ 2. สมาชิกแต่ละคนนำความรู้ที่ค้นคว้ามาทำความเข้าใจด้วยตนเอง วิเคราะห์ความครบถ้วนของเนื้อหา แหล่งอ้างอิง ที่มา ความน่าเชื่อถือของข้อมูล 3. สมาชิกทุกคนนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มโดยอิสระ
ครั้งที่ 3 (2 ชม.)	ขั้นที่ 7 นำเสนอผลการศึกษา (Reporting ครั้งที่ 1)	1. กระตุ้นผู้เรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าตามประเด็นการเรียนรู้/วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด 2. รวบรวมอภิปรายและสำรวจประเด็นการเรียนรู้ / วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ที่ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ/มีคำตอบที่ไม่ชัดเจน 3. ร่วมสรุป/ให้ข้อเสนอแนะในประเด็นที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติม 4. กำหนดชิ้นงาน	1. ประธานกลุ่มให้สมาชิกนำเสนอสาระจากการศึกษาค้นคว้าที่ทำความเข้าใจมาแล้วเป็นอย่างดี ตามประเด็นการเรียนรู้/วัตถุประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งอ้างอิงที่มาให้สมาชิกทุกคนฟังภายในเวลาที่กลุ่มกำหนด 2. สมาชิกร่วมอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าตามประเด็นการเรียนรู้/วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด 3. เลขากลุ่มสรุปสาระการเรียนรู้และตรวจสอบความครอบคลุมตามประเด็นการเรียนรู้/วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 4. ประธานกลุ่มให้สมาชิกสำรวจประเด็นการเรียนรู้/วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ที่ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ/มีคำตอบที่ไม่ชัดเจน / วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติม

ตารางที่ 1 ตารางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (ต่อ)

ครั้งที่/ (ชม.)	ขั้นตอน PBL	บทบาทผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
		5. ให้ผู้เรียนสะท้อนคิด	5. ประธานกลุ่มมอบหมายงานแก่สมาชิกในประเด็นที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติม
ครั้งที่ 4 (2 ชม.)	Self - study ครั้งที่ 2	1. ประสานงาน/อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ (Expert Person) 2. นัดหมายและมอบหมายชิ้นงาน	1. ผู้เรียนศึกษาข้อมูล ประเด็นการเรียนรู้ / วัตถุประสงค์การเรียนรู้ ที่ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ/มีคำตอบที่ไม่ชัดเจน / วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมค้นคว้าหาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ
ครั้งที่ 5 (2 ชม.) (ภายใน สัปดาห์ ของการ ศึกษา ด้วย ตนเอง ครั้งที่ 2)	ปิดโจทย์ห้องเรียนใหญ่ (Reporting ครั้งที่ 2)	1. ร่วมอภิปราย/เพิ่มเติมประเด็นที่แตกต่าง ตามประเด็นการเรียนรู้/ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด 2. เป็นผู้นำในการสรุปประเด็นการเรียนรู้/ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3. ให้ผู้เรียนสะท้อนคิดและให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ตามที่กำหนด	1. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอสาระการเรียนรู้จากการศึกษาที่สรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์ และทำความเข้าใจเนื้อหาของกลุ่มมาเป็น อย่างดีตามรูปแบบที่แต่ละกลุ่มกำหนด เช่น ตาราง หรือ Concept Mapping ภายในเวลาที่กำหนด 2. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มเพิ่มเติมประเด็นที่แตกต่าง และร่วมอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าตามประเด็นการเรียนรู้/ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด 3. ผู้เรียนทุกคนร่วมกันสรุปประเด็นการเรียนรู้/ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 4. ผู้เรียนสะท้อนคิดและประเมินผล 5. ผู้เรียนประเมินผลกระบวนการกลุ่ม เพื่อนผลลัพธ์การเรียนรู้ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ โจทย์ปัญหาของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักโดยอิสระ 6. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มส่งรายงาน กลุ่มละ 1 ฉบับให้อาจารย์ประจำกลุ่ม ตามวัน เวลาที่กำหนด

ปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก: ความท้าทายหรือหลุมพราง

1. วิธีการจัดกลุ่มผู้เรียนและจำนวนผู้เรียนต่อกลุ่ม วิธีการจัดกลุ่มมีความสำคัญต่อการดำเนินกระบวนการกลุ่ม PBL เพราะต้องอาศัยความร่วมมือของสมาชิกในการสืบค้นข้อมูล อภิปราย ทำความเข้าใจ แก่ปัญหา นำเสนอและสรุปความรู้ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถ และมีรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่างกัน สมาชิกในกลุ่มจึงควรมีความหลากหลาย เพื่อเป็นส่วนส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผู้ที่กล้าแสดงออกสามารถช่วยสนับสนุนกระตุ้นเพื่อนด้วยการถามข้อคิดเห็นจากเพื่อนที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นมากนัก มีบทบาทที่ต่างกันในการแก้ปัญหาของทีม (วรรณพร บุญเปล่ง และคณะ, 2560) การจัดกลุ่มที่ไม่ได้

คำนึงถึงความสามารถและความหลากหลายของผู้เรียนอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้บรรยากาศการเรียนรู้ของกลุ่มเป็นไปในเชิงลบจากการบกร่องหน้าที่ของสมาชิก วิธีการจัดกลุ่มที่ช่วยให้เกิดความแตกต่างของผู้เรียนในกลุ่ม ได้แก่ 1) การจัดกลุ่มตามรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินผู้เรียนเพื่อจัดประเภทของรูปแบบการเรียนรู้ เช่น สนใจสิ่งที่มองเห็น ชอบการพูดคุย นิยมการอ่าน ชอบการลงมือทำและจัดผู้เรียนแต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีรูปแบบการเรียนรู้ต่างกัน (บุญเดือน วัฒนกุล และคณะ, 2559) 2) การจัดกลุ่มตามผลคะแนนเฉลี่ยโดยจัดสมาชิกที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสูง กลาง ต่ำ ไว้ในกลุ่มเดียวกันทุก ๆ กลุ่ม (สิริวัฒน์ อายุวัฒน์, 2560)สำหรับการจัดจำนวนผู้เรียนต่อกลุ่มไม่ควรเป็นกลุ่มใหญ่หรือย่อยเกินไปเพราะทำให้การแสดงความคิดเห็น อภิปรายไม่ทั่วถึงหรือได้รับการระงับมากมากเกินไป จำนวนสมาชิกที่เหมาะสมควรมี 8 - 12 คนต่อกลุ่ม (สุภาพ เหมือนชู, 2562) ในปีการศึกษาที่มีนักศึกษาจำนวนมาก อาจจัดให้อาจารย์ดูแล 2 กลุ่ม พร้อม ๆ กัน หรือมีการบูรณาการระหว่างรายวิชาที่เกี่ยวข้องกัน โดยพัฒนาโจทย์ให้มีความครอบคลุมทั้ง 2 รายวิชา ทำให้มีจำนวนผู้สอนมากขึ้น และจำนวนผู้เรียนต่อกลุ่มลดลง

2. คุณภาพของโจทย์ โจทย์เป็นองค์ประกอบหลักของการสอนแบบ PBL โจทย์ที่มีคุณภาพจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ โจทย์ที่ดีจะต้องน่าสนใจ กระตุ้นผู้เรียนให้อภิปรายและเรียนรู้ในระดับลึกมากกว่าการท่องจำ เชื่อมโยงความรู้เดิมกับข้อมูลใหม่ (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2563) สำหรับโจทย์ปัญหาในการสอนทางการพยาบาล ควรเป็นสถานการณ์ในโรงพยาบาลหรือชุมชนที่พบบ่อยที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน คำตอบมีได้หลากหลาย วิธีการแก้ปัญหาได้หลายทาง (นภาพร พุฒินิษฐ์ และคณะ, 2563); (สิริวัฒน์ อายุวัฒน์, 2560) และครอบคลุมวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด โดยปรับความยากง่ายที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละชั้นปี ประสพการณ์การพัฒนาโจทย์ของผู้เขียนพบว่าการแสดงข้อมูลในโจทย์มากเกินไป กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้น้อยถึงแม้จะเป็นเนื้อหาที่ไม่เคยทราบมาก่อน หลังจากปรับปรุงโจทย์ให้สั้นกระชับ มีข้อมูลสำคัญแต่ยังไม่ครบถ้วน และแสดงรายละเอียดการเจ็บป่วยไว้ใน Chart Data สำหรับผู้สอนประจำกลุ่ม พบว่าสามารถสร้างความสนใจของผู้เรียนเพิ่มบรรยากาศในการเรียนรู้ที่สนุกสนานและสร้างวัฒนธรรมการสืบเสาะของผู้เรียนตั้งแต่วิธีแรกของการสอน

3. บทบาทผู้สอนประจำกลุ่ม ผู้สอนประจำกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้จัดเตรียมและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพตามธรรมชาติในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม PBL โดยสร้างบรรยากาศที่น่าเรียนรู้ เป็นที่ปรึกษา ส่งเสริมให้กระบวนการกลุ่มดำเนินไปด้วยดี ช่วยสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้รับ เป็นผู้ประเมินผู้เรียนและให้ผู้เรียนสะท้อนผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (พิชญะวีร์ สินสวัสดิ์ และอรพิน สว่างวัฒนเศรษฐ์, 2560) และต้องเกี่ยวข้องกับกระบวนการกลุ่มของผู้เรียนให้น้อยที่สุด (นภาพร

พุทธิวิชัย และคณะ, 2563) โดยผู้สอนไม่ได้เป็นผู้เชี่ยวชาญประจำกลุ่มหรือผู้นำความรู้มาบอกผู้เรียน การแสดงบทบาทของผู้สอนประจำกลุ่มที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทำให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ถูกตัดตอน มีทัศนคติที่ดีในการเรียนแบบ PBL บทบาทของผู้สอนที่มีส่วนลดทอนความสามารถของผู้เรียนได้แก่ ผู้สอนทำหน้าที่มากกว่าประธานกลุ่ม หรือคอยกำกับการทำงานหน้าที่ของประธานกลุ่ม (สิริวัฒน์ อายุวัฒน์, 2560) ผู้สอนมีการบรรยาย (นภาพร พุทธิวิชัย และคณะ, 2560) ตัดสินคำตอบของผู้เรียน ยุติบรรยายการอภิปรายโดยเร็ว ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณครูคือผู้รู้ทุกเรื่อง มีคำตอบอยู่แล้วแต่ไม่บอกผู้เรียน (วรรณพร บุญเปล่ง และคณะ, 2560) ดังนั้นการทำความเข้าใจในบทบาทผู้สอนประจำกลุ่มจึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้การขับเคลื่อนของกระบวนการของกลุ่มมีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่เท่าที่ควรจะเป็น เช่นการเตรียมผู้สอนโดยมีข้อมูลนำเข้าเกี่ยวกับเกี่ยวกับมุมมองของผู้เรียนและผู้สอนเพื่อร่วมวิพากษ์และทำความเข้าใจร่วมกัน การถอดบทเรียนของทีมผู้สอนประจำกลุ่มเกี่ยวกับการบริหารกระบวนการกลุ่มอย่างไรเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดของการเรียนรู้แบบ PBL การจัดทำคู่มือสำหรับผู้สอนประจำกลุ่มเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันเป็นต้น

4. ผู้เรียน ผู้เรียนในยุคปัจจุบันเป็นเด็กรุ่นใหม่ที่เกิดและที่เติบโตมาพร้อมเทคโนโลยีหรือที่เรียกว่า Generation Z มีลักษณะเด่นคือ มีความชำนาญด้านเทคโนโลยี เกิดมาพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกรอบด้าน ต้องการคำอธิบายและเหตุผล แต่สามารถหาคำตอบได้ทุกที่จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวและเทคโนโลยี มีความอดทนต่ำ ถ้ากล่าวในแง่ของวิธีการเรียนรู้เด็กในยุคนี้จะชอบเรียนรู้จากการลงมือทำ เรียนรู้ผ่านการร่วมมือกัน เรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี ต้องการถูกท้าทาย ไม่ชอบเป็นเพียงผู้รับข่าวสารแต่พร้อมที่จะสื่อสารและแบ่งปัน การสอนแบบ PBL นับเป็นวิธีที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้เรียนยุคใหม่นี้ แต่เป็นความท้าทายสำหรับผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับปัจจัยนำเข้าด้านผู้เรียนที่เปลี่ยนไปจากเดิม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้สิ่งที่เป็คุณลักษณะเด่น และปรับปรุงแก้ไขบางประการที่เป็นอุปสรรค เพื่อให้ผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ที่ดีขึ้น จึงควรวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองโจทย์ของการสอนที่เปลี่ยนไป เช่น อาจปรับระยะเวลาโดยภาพรวมให้สั้นกระชับและกำหนดกิจกรรมแต่ละครั้งชัดเจน เพิ่มความน่าสนใจและความท้าทายของโจทย์ สร้างบรรยากาศในเชิงบวกต่อการเรียนรู้ เตรียมแหล่งข้อมูลให้หลากหลายและทันสมัย เพิ่มช่องทางการเรียนรู้และสื่อสารแบบออนไลน์ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ใช้จุดเด่นของตนเองอย่างสูงสุดเต็มความสามารถมากขึ้นและเกิดผลลัพธ์ที่คุ้มค่ากับการลงทุนด้านเวลา

5. ระยะเวลาในการสอน ได้แก่ระยะเวลาโดยภาพรวมทั้งหมด ระยะเวลาการสอนแต่ละครั้ง และระยะห่างของเวลาในการสอนแต่ละครั้ง ซึ่งมีผลกระทบต่อระยะความสนใจของผู้เรียน ระยะเวลาการเรียนที่นานเกินไปทำให้ลดทอนความสนใจและไม่อยู่ในบรรยากาศของการถูกกระตุ้นเร้าให้หาคำตอบที่สงสัยอย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนไม่รับรู้จุดหมายของการเรียน (สิริวัฒน์

อายุวัฒน์, 2560) ระยะเวลาที่สั้นเกินไปทำให้มีเวลาในการทำความเข้าใจไม่เพียงพอ ทำให้การนำเสนอความรู้ไม่ผ่านการวิเคราะห์ สกัด สรุปมาเป็นอย่างดี เป็นเพียงการจดจำสิ่งที่อ่านมาจากการทบทวนงานวิจัยและผลการวิพากษ์ของผู้สอนจึงนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้โดย 1) กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งที่ 1 ให้เสร็จสิ้นจนถึงขั้นที่ 5 (การระบุนิยามที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมและจัดลำดับความสำคัญ) เพื่อให้นักศึกษาได้รับภาระงานที่ต้องรับผิดชอบในการศึกษาค้นคว้า 2) กำหนดภาระงานและมอบหมายเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนรู้แต่ละครั้ง 3) สมาชิกกลุ่มกำหนดเวลาของแต่ละขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนมีจุดหมาย ผู้เรียนอภิปรายได้โดยอิสระแต่ต้องมั่นคงต่อเวลา

สรุป

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักนั้นใช้เวลาในการเรียนรู้ และมีความยุ่งยากในการเตรียมการสอน มากกว่าการเรียนรู้แบบปกติ แต่ให้ผลลัพธ์ที่คุ้มค่ากับการลงทุนด้านเวลา หากกระบวนการเรียนรู้เป็นไปตามหลักการตามธรรมชาติและเต็มความสามารถของผู้เรียน ในขณะเดียวกันอาจมีอุปสรรคจากปัจจัยเหล่านั้นเช่นกัน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักควรเริ่มจากการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี เตรียมโจทย์ที่มีลักษณะที่จะการกระตุ้นเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยได้ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ อาจมีลักษณะสั้น กระชับ แต่ยังมีข้อมูลไม่ชัดเจนครบถ้วน การเตรียมคู่มือสำหรับอาจารย์ผู้สอน ควรมีเนื้อหาที่ชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทของผู้สอน ผู้เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง รวมทั้งแนวทางการตั้งคำถาม วัตถุประสงค์การเรียนรู้หลักเพื่อให้แต่ละกลุ่มได้รับผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงกัน การทำความเข้าใจกับผู้สอนรวมเพื่อสร้างทัศนคติอันดี ผู้สอนประจำกลุ่มทุกคนจำเป็นต้องมีความเชื่อมั่นว่ากระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักนั้นทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ได้เช่นกัน และยังเป็นการฝึกให้ผู้เรียนใช้เป็นวิธีในการได้มาซึ่งความรู้ รวมทั้งเชื่อมั่นศักยภาพและความสามารถของผู้เรียนในการที่จะแสดงศักยภาพตามธรรมชาติ ในด้านการเตรียมผู้เรียนควรมีการเตรียมผู้เรียน การทำความเข้าใจถึงกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก บทบาทผู้เรียน และสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักเพราะเป็นปัจจัยตั้งต้นที่ทำให้การเรียนรู้สามารถดำเนินไปได้

เอกสารอ้างอิง

ไพศาล สุวรรณน้อย. (2563). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem – based Learning: PBL). เรียกใช้เมื่อ 26 พฤษภาคม 2563 จาก <http://ph.kku.ac.th/thai/images/file/km/pbl-he-58-1.pdf>

- จิรวรรณ ดีประเสริฐ. (2557). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 5(ฉบับพิเศษ), 1-2.
- อิตารัตน์ เอกศิรินิมิตร. (2554). ประสบการณ์การสอน PBL ของสำนักวิชาพยาบาลศาสตร์. จุลสาร PBL วลัยลักษณ์, 4(2), 9-12.
- นภาพร พุฒิวิชัย และคณะ. (2560). ผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 1 ต่อทักษะทางปัญญาของนักศึกษาพยาบาล. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 4(1), 1-14.
- _____. (2563). แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ PBL สำหรับนักศึกษาพยาบาล. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 7(2), 324-335.
- บุญเดือน วัฒนกุล และคณะ. (2559). ความแตกต่างของรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 10(1), 54-61.
- พิชญาวีร์ ลินสวัสดิ์ และอรพิน สว่างวัฒนเศรษฐ์. (2560). การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อส่งเสริมความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล. วารสารพยาบาลตำรวจ, 9(1), 59-71.
- ลัดดาวัลย์ ไวยสุระสิงห์ และสุภาวดี นพจุจินดา. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริงเพื่อเสริมสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี. วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 4(3), 63-77.
- วรรณพร บุญปลั่ง และคณะ. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์. Journal of Nursing Science, 4(1), 1-14.
- วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม. (2560). หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560. มหาสารคาม: วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม.
- วิภาดา คุณาวิกติกุล. (2558). การเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ ในยุคศตวรรษที่ 21. พยาบาลสาร, 42(2), 152-156.
- สถาบันพระบรมราชชนก. (2558). คู่มือครูในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักสำหรับวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก. นนทบุรี: โรงพิมพ์ยุทธินทร์การพิมพ์.
- สิริวัฒน์ आयวัฒน์. (2560). การเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลัก (Problem - Based Learning: ความท้าทายของการศึกษาพยาบาลในการพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 27(2), 15-30.

สุภาพ เหมือนชู. (2562). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหา
สุขภาพ 1. วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 12(1), 47-58.

การจัดการสิ่งแวดล้อมในบ้านเพื่อควบคุมการกำเริบของโรคหืดในเด็ก ก่อนวัยเรียน: บทบาทที่ท้าทายของพยาบาล*

HOME'S ENVIRONMENT MANAGEMENT FOR ASTHMA ATTRACT IN PRESCHOOLER: THE CHALLENGING NURSE' ROLE

เชอร์นินทร์ ตั้งปฐมวงศ์

Chernin Tangpathomwong

ศิราณี อิมน้ำขาว

Siranee Imnamkhao

สุจิตา ทิลการยทรัพย์

Sujima Tilkaraysurp

วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม

Srimahasarakham Nursing College, Thailand

E-mail: chernin@smnc.ac.th

บทคัดย่อ

บทบาทสำคัญของพยาบาลในการควบคุมปัจจัยกระตุ้น ซึ่งเป็นสาเหตุของอาการหอบกำเริบในเด็ก ถือเป็นบทบาทที่สำคัญและหนึ่งในการจัดการที่ต้องดำเนินการคือการจัดการสิ่งแวดล้อมในบ้านสำหรับเด็กโรคหืด เนื่องจากหากการจัดการไม่เหมาะสม จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการควบคุมโรคทำได้ไม่เต็มที่ เด็กก่อนวัยเรียนที่ป่วยเป็นโรคหืดต้องใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในบ้าน มีการศึกษาพบว่าจำนวนและชนิดของปัจจัยกระตุ้นให้เจ็บหืดในบ้านมากกว่านอกบ้าน หากเด็กโรคหืดสัมผัสปัจจัยกระตุ้นเป็นประจำจะทำให้เกิดอาการหอบกำเริบบ่อย ๆ และการควบคุมโรคไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ดังนั้นการจัดการสิ่งแวดล้อมในบ้านซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของพ่อ แม่ ผู้ปกครองที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำควบคู่กับการใช้ยาอยู่เสมอ เพื่อให้เด็กโรคหืดสามารถควบคุมโรคได้ และยังคงระดับการควบคุมโรคให้อยู่ระดับ Control การจัดการปัจจัยกระตุ้นในบ้านแต่ละชนิดมีความแตกต่างกันและหลากหลายวิธีขึ้นอยู่กับบริบทของบ้าน บทบาทของพยาบาลในการกระตุ้นให้ผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดูแลเด็กก่อนวัยเรียนถือว่าเป็นบทบาทที่ท้าทาย การสร้างส่วนร่วมของครอบครัวให้เป็นผู้บริหารร่วมในการวางแผนการพยาบาลเพื่อควบคุมโรคของเด็กก่อนวัยเรียน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในบ้านสำหรับเด็กโรคหืด และบทบาทพยาบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมในบ้านสำหรับโรคหืดในเด็กก่อนวัยเรียน อันจะเป็น

* Received 2 July 2020; Revised 21 September 2020; Accepted 11 October 2020

ประโยชน์ต่อการวางแผนการดูแล การให้คำแนะนำสำหรับครอบครัวและติดตามการดำเนินการเพื่อให้ควบคุมการกำเริบของโรคได้ผลดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การจัดสิ่งแวดล้อมในบ้าน, เด็กก่อนวัยเรียนโรคหืด, ครอบครัวเป็นศูนย์กลาง, การควบคุมโรคหืด

Abstract

Nurse's role for stimuli control that cause exacerbation of asthma attract in children. It is an important role and the home's environment management is one of the management to be performed for asthmatic children. Because if environment management is not suitable it should be non effectiveness of disease control. Preschoolers with asthma take time of their lives indoors. The research have shown that the number and type of triggers in the home is greater than outside. If a child with asthma is exposed to triggers on a regular basis, it will cause frequent attacks of asthma attacks , disease control is not as effective as it should be Therefore, it is imperative that the home environment, which is a key role caregiver by the responsible parent, is necessary to always care with medication. So that children with asthma can control the disease and still maintain the disease control level to the control level. The management of each type of stimulus in the home is different and in many ways depending on the home context. The role of nurses in encouraging parents, who are primarily responsible for the care of pre - school children is challenging. Creating family involvement as co - administrators in pre - school disease control nursing planning. The objective of this article is to review knowledge about the home environment for asthmatic children control. Using the concept role of nursing in home environmental management for asthma in preschool children. This will be useful for planning care. Provide advice for families and follow up on actions to help control relapse effectively.

Keywords: Home's Environment Management, Asthma in Preschooler, Family - Center Care, Asthmatic Control

บทนำ

โรคหัดพบได้ทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ แต่ระดับความรุนแรงในเด็กจะมากกว่าผู้ใหญ่ เนื่องจากหลอดลมมีขนาดเล็ก และเด็กมีอาการหอบบ่อยกว่าผู้ใหญ่ เนื่องจากสรีระของปอดยังไม่แข็งแรงและการดูแลตนเองของเด็กยังทำได้ไม่เต็มที่ โดยเฉพาะเด็กก่อนวัยเรียน ยังดูแลตนเองได้ไม่เต็มที่ในการหลีกเลี่ยงปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้เกิดอาการหอบ มีการศึกษาพบว่ามากกว่า ร้อยละ 50 ของเด็กที่เป็นโรคหัด มักเริ่มมีอาการก่อนอายุ 3 ปีและร้อยละ 80 มีอาการก่อนอายุ 6 ปี (อรพรรณ โพชนุกูล และ สมบูรณ์ จันทรสกุลพร, 2558) ซึ่งเป็นช่วงวัยก่อนเรียน ที่ธรรมชาติของเด็กจะเรียนรู้ผ่านการเล่น การสำรวจพื้นที่ต่าง ๆ ในบ้าน ปีนป่าย และยังไม่รู้กฎระเบียบแบบแผน การปฏิบัติตัวตามช่วงวัย ส่งผลให้เด็กคลานไปมาบนพื้นบ้าน ปีนป่ายและเล่นของเล่นเช่นตุ๊กตาผ้า หรือตุ๊กตาที่มีขนในห้องนอน การเล่นกับสัตว์เลี้ยงที่มีขน การสัมผัสกับเพื่อนที่ติดเชื้อในทางเดินหายใจในขณะที่ไปรับบริการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือสถานพัฒนาเด็ก เนิสเซอร์ ซึ่งมีการศึกษายืนยันว่า เมื่อเด็กเล็กมีอาการหอบมากจะแสดงอาการตื่นกลัวอย่างรุนแรง (Karel Koenig et al., 2003) นอกจากนั้นยังทำให้คุณภาพชีวิตของเด็กเหล่านี้ ลดต่ำลง (Chiang, L., 2005) มีการวิ่งเล่นกับเพื่อน จึงมักละเลยข้อจำกัดในการทำกิจกรรมของตนเอง เป็นสาเหตุให้เกิดอาการหอบในขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ศูนย์พัฒนาเด็กและที่บ้านได้บ่อย ๆ ปัจจุบันการรักษาผู้ป่วยโรคหัดในเด็กอย่างเหมาะสม จะสามารถควบคุมโรคและป้องกันอาการหัดกำเริบเฉียบพลันได้ ส่งผลให้ผู้ป่วยและครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดี (ฐิตินันท์ ไมตรี, 2558) บทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพของเด็กจึงเป็นหน้าที่หลักของผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัว

เป้าหมายในระยะยาวของการรักษาโรคหัดตามแนวทางของ GINA 2020 คือการควบคุมอาการและสามารถคงไว้ซึ่งระดับของการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้ พร้อมกับการลดความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนและการเสียชีวิต จึงจะเป็นได้ว่า การควบคุมโรคไม่ให้หัดกำเริบถือเป็นอีก 1 เป้าหมายหลักที่สำคัญสำหรับผู้ป่วยเด็กโรคหัดด้วยก่อนเรียน อายุ 1 - 6 ปี ซึ่งถือเป็นผู้ป่วยที่ต้องพึ่งพาผู้ดูแลในการควบคุมโรค ให้ได้รับการดูแลที่ต่อเนื่องเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากหัดกำเริบ โดยผู้ดูแลควรมีส่วนร่วมในการวางแผนรักษา ให้มีความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วยเด็กโรคหัด มีความรู้เรื่องโรค สามารถประเมินอาการผิดปกติและปฏิบัติตัวได้อย่างถูกต้องเมื่อหัดกำเริบ หลีกเลี่ยงสิ่งกระตุ้นและจัดการสิ่งแวดล้อม ร่วมกับการมีทักษะในการใช้ยารักษาโรคหัดได้ ดังนั้นบทบาทของพยาบาลในการให้การประเมินอาการ การร่วมในการวางแผน การให้คำแนะนำติดตามและกระตุ้นเสริมพลังอำนาจให้กับผู้ปกครอง เนื่องจากปัญหาในการควบคุมโรคหัด พบว่าในการรักษาผู้ป่วยเด็กโรคหัดที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละโรงพยาบาลได้มีการศึกษาและให้ความสำคัญกับการวางแผนการจำหน่าย เพื่อดูแลผู้ป่วยเด็กโรคหัดอย่างต่อเนื่อง ให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลที่ถูกต้องเหมาะสม ให้ผู้ดูแลมีส่วนร่วมในการ

วางแผนจำหน่ายร่วมกับพยาบาล เพื่อจัดการปัญหาด้วยตนเองได้ รู้วิธีป้องกันหัดกำเริบและวิธีปฏิบัติตัวเมื่อหัดกำเริบได้ การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม การหลีกเลี่ยงสารก่อภูมิแพ้ มีทักษะการใช้ยารักษาโรคหัด สามารถใช้ยาพ่นสูตรร่วมกับอุปกรณ์ช่วยพ่นยาได้ ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนจากการใช้ยา ทำให้เด็กปลอดภัย ทำกิจกรรม เล่นและออกกำลังกายได้ปกติ บทบาทพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยเด็กโรคหัดให้ควบคุมโรคได้ คือการป้องกันอาการหัดกำเริบ สามารถควบคุมโรคได้ สนับสนุนองค์ความรู้ตามมาตรฐาน

การดูแลผู้ป่วยเด็กโรคหัดที่มีความก้าวหน้า ซึ่งเป็นผู้ดูแลหลักเป็นบุคคลที่สำคัญของเด็กวัยก่อนเรียนในการจัดการกับสิ่งแวดล้อมในบ้าน การลดปัจจัยเสี่ยงหรือตัวกระตุ้นการจับหัดให้อาการกำเริบ จึงถือเป็นบทบาทที่ทำหายอย่างยิ่ง

ผลกระทบต่อการเกิดอาการโรคหัดในเด็กก่อนวัยเรียน

เด็กโรคหัดมีโอกาสดำเนินการหอบได้เสมอ จึงมักเกิดผลกระทบกับเด็กและครอบครัวในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม ผลกระทบด้านร่างกายจากทางเดินหายใจที่ตีบแคบ จะส่งผลให้เด็กหายใจไม่สะดวก ไอ หายใจเสียงดังหวีดหรือหายใจลำบากเมื่อสัมผัสสิ่งกระตุ้น หรือต้องจำกัดกิจกรรมเพราะเหนื่อย และอาการเกิดมากตอนกลางคืนส่งผลให้การนอนหลับพักผ่อนของเด็กไม่เพียงพอ หากมีอาการเล็กน้อยอาจสามารถหายได้เองหรือจากการใช้ยาขยายหลอดลม แต่หากมีอาการรุนแรงและไม่ได้รับการรักษาอย่างทันท่วงที อาจเป็นสาเหตุให้เด็กเสียชีวิตได้ แม้ไม่พบงานวิจัยที่สนับสนุนว่าโรคหัดมีผลกระทบต่อสติปัญญาของเด็กโดยตรงโดยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยในเด็กวัยเรียนกลับพบว่าเด็กโรคหัดหากเกิดอาการกำเริบต้องขาดเรียนมากที่สุดเมื่อเทียบกับโรคเรื้อรังอื่น ๆ การศึกษาหลายฉบับชี้ให้เห็นว่าเด็กโรคหัดนั้นมีระยะเวลาการมาเรียนน้อยกว่าเด็กปกติ และในช่วงเวลาเรียนต้นตัวไม่เต็มที่เนื่องจากเหนื่อยล้าจากการต้องตื่นกลางดึกจากอาการหอบ โดยเฉพาะกลุ่มที่ควบคุมโรคไม่ดี โดยการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า เด็กวัยเรียนกลุ่มที่ควบคุมโรคไม่ได้ร้อยละ 70 จะขาดเรียนเฉลี่ย 6 วัน (Dean et al., 2009) ผลจากการขาดเรียนและการไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้อย่างปกติ แต่ในเด็กก่อนวัยเรียนเป็นช่วงที่เด็กต้องเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็ก เนิสเซอร์ี การที่เด็กมีอาการหอบกำเริบจะส่งผลให้เด็กไม่ได้ไปรับบริการและเด็กต้องปรับตัวใหม่ เกิดปัญหาของการปรับตัว และเด็กวัยก่อนเรียนต้องพึ่งพาผู้อื่นตลอดเวลาจึงส่งผลกระทบต่อการทำบทบาทของผู้ปกครอง

ปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้เกิดอาการหอบ

อาการหอบเกิดขึ้นจาก 2 สาเหตุหลัก ได้แก่ ปัจจัยที่ทำให้เกิดพยาธิกำเนิด และปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้เกิดอาการหอบ โดยโรคหัดในเด็กมักเกิดจากกรรมพันธุ์เป็นสาเหตุหลัก มีการศึกษา

ในอดีตหลายฉบับที่ยืนยันว่าเด็กที่เป็นโรคหืด ส่วนใหญ่แล้วจะมีประวัติญาติสายตรงในครอบครัวเป็นโรคหืด หรือภูมิแพ้ โดยการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า เด็กที่มีคนในครอบครัวเป็นโรคหืดจะมีโอกาสเป็นโรคหืดเพิ่มขึ้น 3.10 เท่า (95% CI = 1.80 - 5.36) เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่ไม่มีคนในครอบครัวเป็นโรคหืด (Mathew, A. et al., 2012) โดยเฉพาะเด็กที่มีบิดา มารดาเป็นโรคหืด จะมีโอกาสเป็นโรคหืดมากที่สุดถึง 6.4 เท่า (95% CI: 3.2 - 13.2) และยังพบว่าเด็กที่มีพี่น้องเป็นโรคภูมิแพ้จะมีโอกาสเป็นโรคหืดมากถึง 3.4 เท่า (95% CI: 2.1 - 5.4) (K.A.W. Karunasekera et al., 2005) นอกจากนี้ยังพบว่า การมีประวัติคนในครอบครัวเป็นโรคหืดหรือภูมิแพ้ ทำให้การควบคุมโรคหืดของเด็กนั้นลดลง และมีความรุนแรงของอาการหอบมากขึ้น โดยพบว่า เด็กที่มีอาการหอบ มีประวัติคนในครอบครัวเป็นโรคภูมิแพ้มากกว่าเด็กที่ไม่มีอาการหอบ 2.8 เท่า (95% CI = 1.4-5.4) (Ahmet U Demir et al., 2010) และยังพบว่าผู้ป่วยที่ไม่มีประวัติญาติสายตรงเป็นโรคหืด มีแนวโน้มที่จะควบคุมโรคได้ดีกว่าผู้ป่วยที่มีประวัติญาติสายตรงเป็นโรคหืด 2.2 เท่า (95% CI: 1.2 - 4.0) (สุจิตรา สีดาดี และชนิกานต์ วิไลฤทธิ์, 2557) สำหรับปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้เกิดอาการหอบ มีดังนี้

1. การติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ โดยในกลุ่มเด็กก่อนวัยเรียนพบว่า กลุ่มที่มีอาการหอบมีประวัติเคยติดเชื้อในทางเดินหายใจส่วนล่าง มากกว่ากลุ่มที่ไม่มีอาการหอบ และเมื่อมีอาการจะก่อให้เกิดความรุนแรงมาก

2. การสัมผัสกับสารก่อภูมิแพ้ และสารระคายเคืองทางเดินหายใจ ซึ่งเป็นสารที่สามารถกระตุ้นให้ระบบภูมิคุ้มกันเกิดปฏิกิริยากับแอนติเจนที่สัมผัสเข้าไป ซึ่งพบได้ทั้งในบ้านและนอกบ้าน ได้แก่ 2.1) เชื้อรา ซึ่งเจริญเติบโตได้ดีในภูมิอากาศแบบร้อนชื้น เช่นประเทศไทย โดยสปอร์ของรา สามารถปลิวในอากาศได้ทั้งภายในและภายนอกได้ตลอดปี โดยเฉพาะบริเวณที่มีความอับชื้น 2.2) สัตว์เลี้ยงมีขน เช่น สุนัข แมว กระต่าย หนู ซึ่งพบสารก่อภูมิแพ้ของสัตว์เหล่านี้ ในขน รังแค ขน น้ำลาย และสิ่งขับถ่าย จากการศึกษาพบว่า การเลี้ยงสัตว์ที่มีขนปุยมีความสัมพันธ์ทางลบกับระดับการควบคุมโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และยังพบว่าเด็กที่เล่นกับสัตว์เลี้ยงที่มีขนปุยจะมีโอกาสเกิดอาการหอบเพิ่มขึ้น 1.76 เท่า (95% CI: 1.071 - 2.904) (Mathew, A. et al., 2012) 2.3) ไรฝุ่น ซึ่งสารก่อภูมิแพ้เป็นสารโปรตีนจากตัว เปลือก และอุจจาระของไรฝุ่น จากการศึกษาพบว่า การมีไรฝุ่นในบ้านทำเด็กมีโอกาสเกิดโรคหืดเพิ่มขึ้น 1.5 เท่า (95% CI = 1.1 - 1.9 (K.A.W. Karunasekera et al., 2005) 2.4) ควันไฟ ควันบุหรี่ ควันธูป เป็นปัจจัยกระตุ้นที่ไม่ได้ทำให้เกิดอาการแพ้ แต่กระตุ้นให้เกิดการระคายเคืองทางเดินหายใจ เป็นสาเหตุให้เกิดหลอดลมอักเสบ 2.5) เกสรดอกไม้ เป็นสารก่อภูมิแพ้ที่ปลิวทั่วไปในอากาศ ละอองมีขนาดเล็กมาก เด็กมักจะแพ้ส่วนประกอบที่เป็นโปรตีนในเกสร ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของพืชแต่ละชนิด จากการศึกษาพบว่า การรับเอาละอองเกสรมีความสัมพันธ์กับระดับความรุนแรงของอาการหอบ 2.6) แมลงสาบ เป็นแมลงที่ลอกคราบปีละหลายครั้ง ซึ่งเศษ

โปรตีนจากเปลือกหุ้มตัว ขา น้ำลาย และอุจจาระ ล้วนแต่เป็นสารก่อภูมิแพ้ได้หมด และ 2.7) ฝุ่นบ้าน คือ การรวมกันของเศษละอองต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งรวมของสารก่อภูมิแพ้ ว่าฝุ่นบ้านเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดอาการหอบเพิ่มขึ้น 3.74 เท่า (95% CI = 1.18 - 11.80) (Pablo A Mora et al., 2011) จะเห็นได้ว่าปัจจัยด้าน 2.1 - 2.7 เป็นปัจจัยกระตุ้นที่พบในสิ่งแวดล้อมในบ้านทั้งสิ้น

3. การเปลี่ยนแปลงของอากาศ อากาศที่เปลี่ยนแปลงจะมีผลกระทบทำให้หลอดลมมีการหดเกร็ง ส่งผลให้เด็กมีอาการหอบ โดยการศึกษาที่ผ่านมาพบว่ากลุ่มที่ควบคุมโรคไม่ได้อยู่ในพื้นที่ ๆ สัมผัสอากาศหนาวมากกว่ากลุ่มที่ควบคุมโรคได้ 3.1 เท่า (95% CI = 1.8 - 5.3) (สุจิตรา สิตาดี และชนนิกานต์ วิไลฤทธิ์, 2557)

4. การเปลี่ยนแปลงของอารมณ์ เป็นสาเหตุกระตุ้นให้เกิดอาการหอบหืดได้แก่ ความเศร้าโศกเสียใจ ความโกรธ ความวิตกกังวล ความตื่นเต้นดีใจ หรือตกใจ ซึ่งในเด็กก่อนวัยเรียนหากเด็กไม่ได้รับการตอบสนองความต้องการ ปัญหาในการสื่อสารด้วยภาษาตามช่วงวัย จะก่อให้เกิดปัญหาด้านอารมณ์ที่ผู้ดูแลอาจไม่ได้สนใจ ก่อให้เป็นตัวกระตุ้นการจับหืดได้

จะเห็นได้ว่าการจัดการปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้เกิดอาการหอบเป็นบทบาทหลักของผู้ดูแลในการลด หลีกเลี่ยง ป้องกันไม่ให้เด็กโรคหืดสัมผัสกับปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้เกิดอาการหอบโดยการจัดการที่เหมาะสมตามปัจจัยชักนำและปัจจัยส่งเสริมให้เกิดอาการของโรคหลายประการ ได้แก่ การจัดการฝุ่นและไรฝุ่น แมลงสาบ ขนและรังแคของสัตว์ เชื้อรา ละอองเกสร ควันบุหรี่ สารระคายเคืองทางเดินหายใจต่าง ๆ อาหาร การติดเชื้อทางเดินหายใจ อากาศ การออกกำลังกาย อารมณ์ โดยการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า การควบคุมสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดอาการหอบของผู้ดูแลสามารถทำนายการควบคุมโรคได้ร้อยละ 8 ($R^2 = 0.08$, $p < 0.017$) (Robin S. Everhart et al., 2011)

บทบาทของพยาบาลกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในบ้านเพื่อควบคุมการกำเริบของโรค

เป้าหมายระยะยาวของการรักษาโรคหืดในเด็กคือ การคงระดับการควบคุมโรคได้ (Control) การสัมผัสกับปัจจัยกระตุ้นเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กโรคหืดเกิดอาการหอบที่พบบ่อย และการควบคุมโรคไม่ดีเท่าที่ควร (Robin S. Everhart et al., 2011) การจัดการปัจจัยกระตุ้นจึงเป็นการลดสาเหตุของการเกิดอาการหอบ และทำให้การควบคุมโรคได้ผลดีขึ้น ปัจจัยกระตุ้นรอบตัวเด็กโรคหืดมีหลายชนิดซึ่งบุคคลในครอบครัวเป็นผู้มีศักยภาพสูงสุดในการจัดการปัจจัยกระตุ้น ทั้งนี้จะต้องมีการจัดการปัจจัยกระตุ้นเหล่านี้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละครอบครัว พยาบาลจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้บุคคลในครอบครัวสามารถจัดการสิ่งแวดล้อมได้และส่งเสริมให้ใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต โดยเริ่มตั้งแต่การ

ประเมินว่าสิ่งแวดล้อมในบ้านของเด็กโรคหืดถึงปัจจัยกระตุ้น เพื่อนำไปสู่การวางแผนในการจัดการปัจจัยกระตุ้นดังกล่าวร่วมกับผู้ดูแลเด็กโรคหืด รวมทั้งมีการติดตามเป็นระยะ และส่งต่อประสานงานกับเครือข่ายในชุมชน โดยมีบทบาทสำคัญดังกล่าวประกอบด้วย 1) การประเมินปัจจัยกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมในบ้าน 2) การร่วมวางแผนการจัดการปัจจัยกระตุ้นตามบริบทของแต่ละครอบครัว 3) การติดตาม 4) การส่งต่อและประสานความร่วมมือจากเครือข่ายชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินปัจจัยกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมในบ้าน บทบาทของพยาบาลก่อนจะให้คำแนะนำและร่วมในการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละครัวเรือน มีความจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจร่วมกันกับพ่อแม่ ผู้ปกครองในการทำการประเมินปัจจัยกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่ภายในบ้าน เนื่องจากการประเมินเพื่อค้นหาปัจจัยกระตุ้นที่เป็นปัจจัยหลักสำคัญที่สามารถก่อให้เกิดอาการหอบในเด็กโรคหืด ได้แก่ ไรฝุ่น (Domestic หรือ House Dust Mite) ฝุ่นบ้าน ตุ๊กตาขนปุย พรม ซากหรือสะเก็ดแมลงสาบ ละอองเกสร และ สปอร์จากเชื้อรา รังแคจากสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว เป็นต้น รวมทั้งครอบคลุมประวัติหรือความเสี่ยงต่อการใกล้ชิดกับสมาชิกในครอบครัวที่มีอาการหืดหรือการติดเชื้อไวรัสในระบบทางเดินหายใจ ควันบุหรี่ ควันไฟจากเตาหุงต้มที่ใช้ไม้หรือถ่าน หรือก๊าซเป็นเชื้อเพลิง

การประเมินที่เหมาะสมได้จากการใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ว่ามีสิ่งกระตุ้นเหล่านี้ในบ้าน โดยในแบบสอบถามระบุสิ่งกระตุ้นที่ผู้ปกครองสามารถตอบได้ทันที โดยสิ่งที่ต้องตระหนักคือควรเป็นการตรวจสอบ (Check List) ไม่ควรเป็นการถามปลายเปิดเพราะผู้ดูแลไม่ทราบปัจจัยกระตุ้นทั้งหมด ควรเพิ่มการประเมินปัจจัยกระตุ้นในผู้ป่วยเด็กรายใหม่เพิ่มเติมจากการประเมินอาการ การควบคุมโรค การค้นหาปัจจัยกระตุ้นและจัดการกำจัดปัจจัยเหล่านี้ นับเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยทำให้การควบคุมอาการของโรคหืดดีขึ้น ปัจจัยกระตุ้นในสิ่งแวดล้อมมีอยู่หลายชนิดทั้งที่เป็นและไม่ใช่สารก่อภูมิแพ้ กรณีที่พยาบาลสามารถเยี่ยมบ้านได้ควรมีการสังเกตสภาพสิ่งแวดล้อมในบ้านและทำการสัมภาษณ์ผู้ดูแลเรื่องการปฏิบัติ เหตุผลหรือปัญหาอุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดล้อมในบ้านเพื่อประกอบการตัดสินใจวางแผน

2. การร่วมวางแผนการจัดการปัจจัยกระตุ้นตามบริบทของแต่ละครอบครัว พยาบาลนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินปัจจัยกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมในบ้าน นำมาวางแผนร่วมกันกับผู้ปกครองเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละครอบครัว ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเด็กโรคหืดและผู้ดูแลในการปรับสภาพแวดล้อมที่บ้านให้เหมาะสม โดยปรับสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดี กำจัดสิ่งกระตุ้นที่เป็นปัจจัยเสริมทำให้เกิดอาการหอบตามบริบทดังนี้

2.1 ไรฝุ่นบ้าน มีแนวทางในการจัดการดังนี้

2.1.1 การซักผ้าปูเตียง ผ้าคลุมที่นอน ปลอกหมอน ปลอกหมอนข้าง และผ้าห่มในน้ำร้อนที่มีอุณหภูมิสูง 55 - 60 องศาเซลเซียส นานมากกว่า 30 นาที เนื่องจากการนำเครื่องนอนเหล่านี้ไปผึ่งแดดอย่างเดียวไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการกำจัดไรฝุ่น

2.1.2 การเลือกใช้ชุดเครื่องนอนควรเลือกใช้ผ้าใยสังเคราะห์ที่ผลิตพิเศษ (ทอแน่น) หรือเรียกว่าผ้ากันไรฝุ่น หากใช้เครื่องนอนกันไรฝุ่นควรซักในน้ำอุณหภูมิปกติ

2.1.3 หลีกเลี่ยงการปูพรมในห้องนอน

2.1.4 หลีกเลี่ยงการใช้เครื่องเรือนและของเล่นที่ประกอบด้วยนุ่นหรือสำลี และการใช้ผ้าหรือขนสัตว์หุ้ม

2.1.5 ทำความสะอาดม่าน และ ของเล่นเด็กที่มีขนด้วยน้ำร้อนเป็นระยะ ๆ

2.1.6 กรณีที่ครอบครัวสามารถจัดหาเครื่องฟอกอากาศ การใช้เครื่องฟอกอากาศ ที่มีการกรองอากาศที่มีประสิทธิภาพสูง (High - Efficiency Particulate Air filter (HEPA)) ซึ่งมีประสิทธิภาพในการกำจัดไรฝุ่นในอากาศมากกว่า 95%

2.1.7 ปัจจุบันนี้มีสารเคมีเพื่อกำจัดตัวไรฝุ่น แต่ยังไม่เป็นที่ยอมรับถึงประสิทธิภาพและความปลอดภัย

2.2 ฝุ่น สามารถจัดการได้โดย

2.2.1 หลีกเลี่ยงการปูพรมในห้องนอน และหลีกเลี่ยงการใช้เครื่องเรือนและของเล่นที่ประกอบด้วยนุ่นหรือสำลี รวมทั้งการใช้ผ้าหรือขนสัตว์หุ้ม และทำความสะอาด มุ้ง และของเล่นเด็กที่มีขน ด้วยการซักเป็นระยะ ๆ

2.2.2 หลีกเลี่ยงการสะสมของที่เกิดการสะสมของฝุ่น เช่น หนังสือ

2.2.3 ถูบ้านเป็นประจำทุกวัน หากมีเครื่องดูดฝุ่นควรใช้เครื่องดูดฝุ่น

2.2.4 หลีกเลี่ยงการกวาดบ้านในขณะที่เด็กอยู่ในบ้าน หากเด็กอยู่ด้วยตลอดเวลาให้ถูอย่างเดียว

2.3 สารก่อภูมิแพ้จากแมลงสาบ

2.3.1 ควรทำความสะอาดบ้านเรือนให้สะอาดอยู่เสมอ ปิดฝาภาชนะเก็บเศษอาหารให้มิดชิดและควรกำจัดขยะและเศษอาหารภายในบ้านทุกวัน

2.3.2 กำจัดน้ำขังในที่ต่าง ๆ เช่น ในอ่างน้ำ ขาดูกับข้าว ที่ล้างจาน เพราะแมลงสาบชอบอยู่ในบริเวณเหล่านี้

2.3.3 จัดหาฝาครอบท่อน้ำเสียให้ครบทุกที่

2.3.4 ควรกำจัดแมลงสาบโดยการใช้เหยื่อล่อเพื่อให้แมลงสาบนำกลับไปกินที่รังจึงจะสามารถกำจัดแมลงสาบทั้งหมดได้

2.4 เชื้อรา เกิดจากความชื้น ดังนั้นควรปรับปรุงแก้ไขบริเวณที่มีน้ำขังเป็นประจำซึ่งอาจเป็นแหล่งของเชื้อราในบ้าน เช่นในห้องน้ำและห้องครัว ไม่ควรนำกระถางต้นไม้ไว้ในบ้าน และห้องนอนเพราะอาจมีเชื้อราอยู่ในดินในกระถาง

2.5 การป้องกันสารก่อภูมิแพ้จากละอองเกสรดอกไม้ ควรแนะนำให้ปิดหน้าต่างและประตูในช่วงฤดูที่มีการกระจายของละอองเกสรสูงหรือขณะลมแรง การติดเครื่องปรับอากาศ เครื่องฟอกอากาศที่เป็นระบบกรองอากาศที่มีประสิทธิภาพสูง (High - Efficiency Particulate Air filter (HEPA)) จะช่วยทำให้ปริมาณละอองเหล่านี้ลดลงได้

2.6 สารก่อภูมิแพ้จากขนและรังแคของสัตว์ที่ดีที่สุดคือ ไม่ควรเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ ที่มีขนภายในบ้าน หรือถ้าเลี้ยงควรเลี้ยงไว้นอกบ้าน และไม่ควรรนำสัตว์มาบริเวณที่พักผ่อนเป็นประจำ โดยเฉพาะห้องนอน และควรอาบน้ำให้ 1 - 2 ครั้ง/สัปดาห์เพื่อลดสารก่อภูมิแพ้ และไม่ควรให้เด็กเล่นคลุกคลีใกล้ชิดกับสัตว์เลี้ยงเหล่านี้

2.7 ควันบุหรี่ ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลเด็กหรือผู้ใกล้ชิดที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน ควรงดสูบบุหรี่และไม่ควรสูบบุหรี่ในห้องที่มีเด็กอยู่ด้วยอย่างเด็ดขาด หรือถ้ามีสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่ควรแนะนำให้เลิกสูบบุหรี่

2.8 ควันไฟจากการใช้เตาถ่าน ทำได้โดยการหลีกเลี่ยงการสัมผัสการประกอบอาหารโดยใช้เตาที่มีควันควรใช้ในบริเวณที่มีอากาศถ่ายเทได้ดี และควรหลีกเลี่ยงควันจากขดยาจุดกันยุง ควันธูป เนื่องจากเป็นสารระคายเคืองที่ทำให้เกิดอาการหอบได้ง่าย

2.9 การใกล้ชิดกับบุคคลที่เป็นหวัด หรือ การติดเชื้อไวรัสในทางเดินหายใจของสมาชิกในบ้าน

2.9.1 ส่งเสริมให้มีโภชนาการที่ดี มีสุขภาพแข็งแรง

2.9.2 หลีกเลี่ยงการส่งเด็กไปอยู่ในสถานที่ที่มีเด็กอยู่อย่างแออัด

2.9.3 หลีกเลี่ยงการใกล้ชิดกับผู้ที่มีการหวัด หรือ การติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจอื่น ๆ

2.9.4 ควรให้วัคซีนบางชนิด เช่น วัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ อาจจะป้องกันการกระตุ้นให้เกิดอาการหอบได้

2.10 การจัดการปัจจัยกระตุ้นอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดอาการหอบ ได้แก่ การออกกำลังกาย อาหารที่กระตุ้นให้เกิดอาการแพ้ และสภาพอากาศ สามารถทำได้โดย

2.10.1 การออกกำลังกายให้มีช่วงอบอุ่นร่างกายก่อน (Warm - Up) ประมาณ 6 - 10 นาที อาจสามารถลดอาการหอบหืดได้ และไม่ควรรออกกำลังกายแบบหักโหม ควรออกกำลังกายแบบค่อยเป็นค่อยไปอาจพิจารณาให้ยาสูดขยายหลอดลมก่อนออกกำลังกาย 15 - 30 นาที จะสามารถช่วยป้องกันการจับหืดเนื่องจากการออกกำลังกายได้

2.10.2 การหลีกเลี่ยงอากาศเย็นสามารถทำได้โดยการใส่เสื้อผ้าหนา ๆ หม่มผ้าให้อบอุ่น และหลีกเลี่ยงการออกนอกบ้านในขณะอากาศเย็นมาก ๆ เช็ดตัวและผมให้แห้งทันที พร้อมกับสวมเสื้อผ้า ให้อบอุ่นหลังจากอาบน้ำ สระผมหรือเมื่ออยู่ในสถานที่ที่มีอากาศเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2.10.3 การหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารที่แพ้และคอยสังเกตว่าเด็กมีอาการแพ้อาหารหรือไม่ หากมีอาการแพ้ให้หยุดรับประทานทันที

2.10.4 การบริหารอารมณ์ไม่ให้เปลี่ยนแปลงเร็วจนเกินไป เช่น หงุดหงิด ร้องไห้ โดยการปลอบโยน เบี่ยงเบนความสนใจ อธิบายเหตุผลให้ฟังเสมอ เมื่อว่ากล่าวตักเตือน หรือทำท่าโทษเด็กโรคหืด รวมทั้งชมเชยเสมอเมื่อทำในสิ่งที่ถูกต้อง

3. การติดตาม ควรมีการติดตามถึงปัญหาอย่างสม่ำเสมอ พยาบาลสามารถสร้างช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายช่องทางในการใช้เชื่อมต่อและให้คำปรึกษา เช่น Group Line การติดตามโดยการโทรศัพท์ การติดตามโดยการเยี่ยมบ้าน เพื่อประเมินถึงความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัญหาอุปสรรค เพื่อให้คำแนะนำในการปรับปรุง ปรับเปลี่ยนวิธีการที่เหมาะสมกับบริบทของบ้านมากขึ้น รวมทั้งเพื่อเป็นการเสริมสร้างพลังใจแก่ผู้ดูแลเด็กโรคหืด

4. การส่งต่อและประสานความร่วมมือจากเครือข่ายชุมชนในการดูแลสุขภาพ โดยให้ข้อมูลแก่บุคคลากรในพื้นที่เพื่อให้มีการดูแลที่ต่อเนื่อง เป็นผู้คอยติดตาม สอบถาม เสริมกำลังใจ เช่น พยาบาลในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นต้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการนำสู่การปฏิบัติ ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างกรณีศึกษาเพื่อให้เกิดความชัดเจนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทได้

กรณีศึกษาที่ 1 เด็กโรคหืดอายุ 5 ปี 2 เดือน เพศชาย ได้รับการวินิจฉัยเป็นโรคหืด 1 ปี นัดเข้าคลินิกโรคหืด (Asthma) เดือนละครั้ง ไม่เคยขาดนัด การประเมินระดับการควบคุมโรคโดยสอบถามอาการใน 1 เดือนที่ผ่านมา พบว่ามีอาการหอบในช่วงกลางคืนและใช้ยาขยายหลอดลม 3 - 4 ครั้งต่อสัปดาห์ ไม่มีอาการหอบช่วงกลางวัน ทำกิจกรรมได้ตามปกติ ผลการตรวจสมรรถภาพปอด 76% Predicted ลักษณะผู้ปกครอง ผู้ดูแลหลักคือยาย อายุ 54 ปี อาชีพทำสวน สมาชิกในบ้าน ได้แก่ คุณตา อายุ 63 ปี และน้องสาวอายุ 2 ปี บทบาทของพยาบาลในการให้คำแนะนำและดูแลการจัดการสิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินการ ดังตัวอย่างดังนี้

1. การประเมินปัจจัยกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมในบ้าน พยาบาลทำการประเมินสิ่งแวดล้อมในบ้าน พบว่าเป็นบ้านไม้ชั้นเดียว มี 1 ห้องนอน ชักที่นอน หมอน มุ้ง ปีละ 2 - 3 ครั้ง ตาสุบบุหรี่ยวันละ 10 มวน เลี้ยงไก่ 6 ตัว แมว 2 ตัว ลานบ้านเป็นพื้นดิน มีต้นไม้รอบบ้าน อยู่ใกล้ถนน มีฝุ่นคลุ้งกระจายเมื่อรถวิ่งผ่าน เมื่อเด็กมาพบแพทย์ที่คลินิกได้ประเมินระดับการ

ควบคุมโรค พบว่าอยู่ในระดับ Uncontrol หลังจากนั้นประเมินความสม่ำเสมอของการพ่นยา วิธีการพ่นยา วิธีการจัดการของผู้ดูแลเมื่อเด็กเกิดอาการหอบ และประเมินสิ่งแวดล้อมในบ้าน โดยการตรวจสอบรายการ (Check list) พยาบาลระบุสิ่งแวดล้อมในบ้านที่น่าจะเป็นปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้เกิดอาการหอบ ซึ่งจากการวิเคราะห์จะพบว่าปัจจัยกระตุ้นที่พบในกรณีศึกษาครั้งนี้ คือ 1.1) การดูแลความสะอาดของเครื่องนอน 1.2) การมีสมาชิกในครอบครัวสูบบุหรี่ 1.3) มีสัตว์เลี้ยง ที่เป็นสัตว์ปีกและสัตว์เลี้ยง และ 1.4) พบว่ามีฝุ่นฟุ้งกระจายบริเวณบ้าน

2. การร่วมวางแผนการจัดการปัจจัยกระตุ้นตามบริบทของแต่ละครอบครัวบทบาทของพยาบาลในการร่วมวางแผนกับสมาชิกในครอบครัวและการให้คำแนะนำและทางเลือกในการปฏิบัติและร่วมวางแผนกับผู้ดูแลในการหลีกเลี่ยงปัจจัยกระตุ้นภายใต้บริบทที่สามารถทำได้ คือ 1) ขอความร่วมมือของคุณตาในการเลิกสูบบุหรี่ หากยังเลิกไม่ได้ให้งดสูบบุหรี่ในบ้านและบอกเด็กไม่ให้เข้าใกล้ไม่เข้าใกล้คุณตาเมื่อสูบบุหรี่ 2) เก็บของใช้ในบ้านให้มีน้อยชิ้นที่สุด 3) ไม่ให้สัตว์เลี้ยงเข้าใกล้บริเวณบ้านและบอกเด็กงดเล่นกับสัตว์เลี้ยง 4) การทำความสะอาดเครื่องนอนให้ซักเดือนละ 1 ครั้งเพื่อลดการสะสมฝุ่น การกำจัดไรฝุ่นอาจทำได้โดยการนำมาแช่ในน้ำร้อนจัดก่อนนำไปซัก หรือนำมารีดหลังซัก

3. การติดตาม หลังจากนั้น 1 สัปดาห์ติดตามทางโทรศัพท์เพื่อประเมินการจัดการปัญหา อุปสรรคที่พบจากการจัดการสิ่งแวดล้อมพบว่ายังไม่ลดการสูบบุหรี่ และยังสูบบุหรี่ในบ้าน และลักษณะบ้านแคบเด็กจึงไม่สามารถอยู่ห่างไกลได้

4. การส่งต่อและประสานความร่วมมือจากเครือข่ายชุมชนในการดูแลสุขภาพจึงส่งต่อข้อมูลแก่และประสานความร่วมมือจากเครือข่ายในชุมชนในการติดตามเยี่ยมบ้านต่อ

กรณีศึกษาที่ 2 เด็กโรคหืดอายุ 4 ปี 7 เดือน เพศหญิง ได้รับการวินิจฉัยเป็นโรคหืด 8 เดือน มาพบแพทย์ที่คลินิกโรคหืด (Asthma) เดือนละครั้ง อาการใน 1 เดือนที่ผ่านมา พบว่ามีอาการไอแห้ง ๆ และมีอาการหอบในช่วงกลางคืนเกือบทุกคืน ไม่มีอาการหอบช่วงกลางวัน ทำกิจกรรมได้ตามปกติ ผลการตรวจสมรรถภาพปอดปกติ ลักษณะผู้ปกครอง ผู้ดูแลหลักคือ มารดา อายุ 36 ปี อาชีพค้าขาย สมาชิกในบ้าน ได้แก่ พ่อ ปู่ ย่า และน้องสาว สิ่งแวดล้อมในบ้านเป็นอาคารพาณิชย์ติดถนน ในบ้านไม่มีคนสูบบุหรี่ ในบ้านปูพรมในห้องนั่งเล่น ในห้องนอนของเด็กมีตุ๊กตาขนปุย 4 ตัว และเด็กกอดนอนทุกคืน มีหนังสือจำนวนมาก เมื่อเด็กมาพบแพทย์ที่คลินิกได้ประเมินระดับการควบคุมโรค พบว่าอยู่ในระดับ ควบคุมได้บางส่วน (Partly Control) หลังจากนั้นประเมินความสม่ำเสมอของการพ่นยา วิธีการพ่นยา วิธีการจัดการของผู้ดูแลเมื่อเด็กเกิดอาการหอบ

1. การประเมินปัจจัยกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมในบ้าน พยาบาลทำการประเมินสิ่งแวดล้อมในบ้าน โดยประเมินสิ่งแวดล้อมในบ้านโดยการตรวจสอบรายการ (Check list) พยาบาลระบุสิ่งแวดล้อมในบ้านร่วมกับครอบครัวในสิ่งที่น่าจะเป็นปัจจัยกระตุ้นที่ทำให้เกิด

อาการหอบ ได้แก่ 1.1) ผื่นจากการมีบ้านเป็นอาคารพาณิชย์ติดถนน 1.2) การปูพรมในบ้านในส่วนห้องนั่งเล่นซึ่งเป็นสถานที่ที่เด็กจะมาทำกิจกรรมกับครอบครัว 1.3) มีตุ๊กตาขนปุยจำนวนมากในบริเวณห้องนอน 1.4) มีหนังสือจำนวนมากซึ่งในกระดาษ หนังสือมีสารเคมีและอาจมีฝุ่นละอองผ่นก่อดันตรายได้

2. การร่วมวางแผนการจัดการปัจจัยกระตุ้นตามบริบทของแต่ละครอบครัวบทบาทของพยาบาลในการร่วมวางแผนกับสมาชิกในครอบครัวและการให้คำแนะนำและทางเลือกในการปฏิบัติและร่วมวางแผนกับผู้ดูแลในการหลีกเลี่ยงปัจจัยกระตุ้นภายใต้บริบทที่สามารถทำได้คือ 2.1) ไม่ปูพรมในบริเวณที่พักผ่อนของบ้าน 2.2) แนะนำใช้ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน ผ้าห่มเป็นชนิดกันไรฝุ่น 2.3) แนะนำให้ใช้เครื่องฟอกอากาศในห้องนอน 2.4) เก็บหนังสือและตุ๊กตาขนปุยออกจากห้องนอนและไม่ควรกอดนอนเปลี่ยนเป็นหมอนข้างที่หุ้มด้วยผ้ากันไรฝุ่น 2.5) เก็บของใช้ในบ้านให้มิดชิดขึ้นที่สุด

3. การติดตาม หลังจากนั้น 1 สัปดาห์ติดตามทางโทรศัพท์เพื่อประเมินการจัดการปัญหา อุปสรรคที่พบจากการจัดการสิ่งแวดล้อมพบว่าสามารถจัดการสิ่งแวดล้อมได้ตามคำแนะนำ

4. การส่งต่อและประสานความร่วมมือจากเครือข่ายชุมชนในการดูแลสุขภาพจึงส่งต่อข้อมูลเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการจัดการสิ่งแวดล้อมในบ้านอย่างต่อเนื่อง และการติดตามผลการดูแลสุขภาพของเด็ก

สรุป

การจัดการสิ่งแวดล้อมในบ้านจำเป็นต้องทำควบคู่กับการพ่นยาอยู่เสมอ เพื่อลดการสัมผัสสิ่งกระตุ้นที่ทำให้เกิดอาการหอบของเด็กโรคหืด ซึ่งเด็กโรคหืดวัยก่อนเรียนมีโอกาสมั้สัมผัสกับปัจจัยกระตุ้นได้มากเพราะเป็นวัยที่ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในบ้าน มีพฤติกรรมการเล่นและการใช้ชีวิตที่อาจเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยกระตุ้นอาการหอบได้ทุกเมื่อ ซึ่งพยาบาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยผู้ดูแลค้นหาปัจจัยกระตุ้น เพื่อการจัดการอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของแต่ละครอบครัว รวมทั้งการเสริมสร้างพลังใจแก่ผู้ดูแลซึ่งมีศักยภาพสูงสุดในการดูแลเด็กโรคหืด เพราะเด็กโรคหืดมาตรวจตามนัดเพียงระยะเวลาสั้น ๆ แต่การปฏิบัติการดูแลสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กนั้นเป็นบทบาทสำคัญของบุคคลในครอบครัว และคงไว้ให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดูแลเด็กโรคหืด เพื่อให้เด็กสามารถคงระดับการควบคุมโรคให้อยู่ในระดับควบคุมได้ (Control) ใช้ชีวิตประจำวันดังเช่นเด็กทั่วไป ลดผลกระทบจากการเจ็บป่วยของเด็กโรคหืดต่อไป **ข้อเสนอแนะ** จากกรณีศึกษาจะเห็นได้ว่าหากพยาบาลและครอบครัวให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน โดยการทำบทบาทของการเป็นผู้ประเมินผู้ให้ความรู้ด้วยการวางแผนแบบมีส่วนร่วม ทำหน้าที่เป็น ผู้เสริมพลังอำนาจในผู้ปกครองซึ่ง

เป็นผู้ดูแลหลักของเด็ก และการทำหน้าที่ในการติดตามและส่งต่อให้กับภาคีเครือข่ายสุขภาพและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยลดและขจัดปัจจัยกระตุ้นการเกิดโรคหืด อาการหอบกำเริบ ก่อให้เกิดผลดีต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของเด็กและครอบครัวได้ ทั้งนี้สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญอีกประเด็นคือ ในปัจจุบันมีการทดสอบภูมิแพ้ ควรส่งเสริมให้เด็กและครอบครัวได้ทราบถึงสิ่งสารก่อภูมิแพ้ของเด็กโดยเร็ว เพื่อวางแผนการดูแลได้เหมาะสมกับเด็กแต่ละราย รวมทั้งควรมีการสำรวจสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยกระตุ้นแก่เด็กโรคหืดรายใหม่ทุกรายเพื่อค้นหาปัจจัยที่ทำให้เกิดอาการหอบ จะช่วยป้องกันการเกิดอาการหอบกำเริบในเด็กโรคหืดได้

เอกสารอ้างอิง

- ฐิตินันท์ โมตรี. (2558). ผลของการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเด็กโรคหืดต่อความรู้และทักษะของผู้ดูแล. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจิตรา สีดาคี และชนนิกานต์ วิไลฤทธิ์. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการควบคุมโรคหืดในผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาในโรงพยาบาล ลำปางยามาศ จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 23(1), 30-36.
- อรพรรณ โพชนุกูล และ สมบูรณ์ จันทร์สกุลพร. (2558). โรคภูมิแพ้ทางเดินหายใจในเด็ก. พระนครศรีอยุธยา: เทียนวัฒนาพรินต์ติ้ง.
- Ahmet U Demir et al. (2010). Asthma and Allergic Diseases in School Children from 1992 to 2007 with Incidence Data. *Journal of Asthma*, 47(10), 1128-1135.
- Chiang, L. (2005). Exploring the health - related quality of life among children with moderate Asthma. *Journal of nursing Research*, 13(1), 31-39.
- Dean et al. (2009). The Impact of Uncontrolled Asthma on Absenteeism and Health - Related Quality of Life. *Journal of Asthma*, 46(9), 861-866.
- K.A.W. Karunasekera et al. (2005). Genetic and environmental risk for asthma in children aged 5 - 11 years. *Sri Lanka Journal of Child Health*, 34(3), 79-83.
- Karel Koenig et al. (2003). Parents' perspectives of asthma crisis hospital management in infants and toddlers: An interpretive view through the lens of attachment theory. *Journal of Pediatric Nursing*, 18(4), 233-243.
- Mathew, A. et al. (2012). Prevalence and Risk Factors of Asthma in School Going Children in South India. *Nepal Journal of Epidemiology*, 2(1), 171-178.

- Pablo A Mora et al. (2011). Factor structure and longitudinal invariance of the Medical Adherence Report Scale - Asthma. *Psychol Health*, 26(6), 713-727.
- Robin S. Everhart et al. (2011). Differences in Environmental Control and Asthma Outcomes Among Urban Latino, African American, and Non-Latino White Families. *Pediatric Allergy, Immunology, and Pulmonology*, 24(3), 165-169.

การเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัล*

SOCIAL MOVEMENT IN DIGITAL AGE

สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล

Surasak Srithammakul

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

E-mail: ass.tae@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้จะกล่าวถึงแนวคิดของการเคลื่อนไหวทางสังคมกับสังคมดิจิทัล เป็นเครื่องมือที่บุคคลนำสื่อมาเป็นตัวกลางในการออกมาเรียกร้องเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปในทิศทางที่กลุ่มคนต้องการ ซึ่งการเกิดขึ้นของสังคมดิจิทัลโดยเฉพาะสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์เอื้อประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากการสื่อสารผ่านสังคมดิจิทัลนั้นเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two - way Communication) ทำให้ผู้รับสารสามารถเปลี่ยนสถานะไปเป็นผู้ส่งสารได้ จึงเป็นการกระจายอำนาจของการสื่อสารในวงกว้าง โดยมีลักษณะการส่งเสริมการรวมกลุ่มกันทางสังคมและการร่วมมือกันในการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเป็นกาลเฉพาะในโลกเสมือนจริง การเคลื่อนไหวทางสังคมในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จึงเป็นการเคลื่อนไหวที่สามารถเกิดได้ง่ายกว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคสื่อสารมวลชนในอดีต การเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัลต้องพิจารณาถึงค่านิยม ความเชื่อ และอุดมการณ์ ของบุคคลสำคัญในสถาบันทางสังคมและขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมถึงพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม เพื่อสนองความต้องการร่วมกันในด้านต่าง ๆ และเพื่อการคงอยู่ของสังคมโดยรวม แบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมที่มีความชัดเจนแน่นอน และเป็นไปตามวัฒนธรรมของสังคม ในฐานะพลเมืองที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม การเรียนรู้และเข้าใจถึงสิทธิและความรับผิดชอบในสังคมออนไลน์ย่อมเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดี การเรียนรู้ในโลกดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมเกิดเสียงสาธารณะที่สามารถเปิดพื้นที่ให้เสียงท้องถิ่นพูดในเรื่องราวของตนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การเคลื่อนไหวทางสังคม, สังคมดิจิทัล, อุดมการณ์ทางการเมือง

* Received 4 July 2020; Revised 21 September 2020; Accepted 14 October 2020

Abstract

This article is about the concept of social movement and digital society, which is the tool used as media by people in order to demand for the social change in the direction they desire. The arising of digital society, especially online social media, really benefits the social movement since the communication through digital society is a two - way communication that allows the message receiver to be the message sender as well, therefore, the communication can be reached in wider scale. It promotes the social gathering and operation in performing a specific activity in a specific time in the virtual world. So, the social movement in various dimensions including political dimension, economic dimension, and social dimension, can happen more easily than the social movement in the mass media age in the past. For the social movement in the digital age, the value, belief, and ideology of the important persons in social institute shall be considered. The consideration must also be performed on the social movement and behavior of members in the society in order to respond to mutual needs in various aspects and for the survival of the society. The patterns of various behaviors are consistent with the clear - cut social norm and with the cultures of the society. As a good digital citizen who lives in the society, learning and understanding the right and responsibility in social media is the basic important thing - learning in digital world including economic, social, and political opportunities, and cultures, leading to the public voice that makes it possible for the local people to have an opportunity to speak up their opinions and stories.

Keywords: Social Movement, Digital Society, Political Ideology

บทนำ

การเคลื่อนไหวทางสังคม หรือที่เรียกว่า Social Movement เป็นการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีจุดมุ่งหมายชัดเจนและมีเป้าหมายเดียวกัน โดยกลุ่มคนเหล่านี้อาจจะมีการดำเนินการต่อต้านหรือยกเลิกการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทิศทางที่ตนปรารถนา ทั้งประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงเชื้อชาติ ฯลฯ ซึ่งกลุ่มคนที่เข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวทางสังคมมีความหลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละบริบท บางกลุ่มเป็นคนที่ออกมาต่อสู้เพื่อปลดแอกจากอำนาจผู้ปกครองที่ไม่เป็นธรรม บางกลุ่มเป็นคนที่เรียกร้องสวัสดิการและความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น บางกลุ่มก็

ออกมาเรียกร้องสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียม ความเป็นคนนั้นมีความเท่าเทียมกันไม่ว่าจะยาก ดีมีเงิน ร่ำรวยเทียบพำนักรักคือ คนที่ดำเนินชีวิตเหมือนกันและบางกลุ่มเป็นชนชั้นกลางไปจนถึงชนชั้นสูงที่แย่งชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างกัน (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 2563)

ปัจจุบันการสื่อสาร ถือเป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญสำหรับการเคลื่อนไหวทางสังคม หากปราศจากการสื่อสารเป็นไปไม่ได้เลยที่จะมีการเชื่อมต่อรวมตัว แสดงพลังเพื่อการต่อรองแบบรวมหมู่ (collective action) หลังจากที่เกิดประเด็นแล้ว ในอดีตการเชื่อมต่อรวมตัว หรือการปลุกระดมเชิญชวนให้คนออกมาเคลื่อนไหวประเด็นสาธารณะต่างก็พึ่งพาการสื่อสารทั้งนั้น แต่สำหรับในโลกไซเบอร์การเข้าถึงชุมชนพบปะ ไม่จำเป็นต้องเลือกเวลา สถานที่ ชุมชนและอัตลักษณ์ที่ตายตัวเช่นนั้น สังคมออนไลน์ที่ก่อร่างสร้างตัวขึ้นตามสถานะของสังคมข้อมูลข่าวสาร (Information society) บนพื้นที่ไซเบอร์ (Cyberspace) เปิดช่องทางให้สะท้อนทิศทางร่วมกันในการแสดงตัวตน และสะท้อนความคาดหวังต่ออุดมการณ์ของสังคมผ่าน “สื่อสังคมออนไลน์” (Social media) ซึ่งจัดจำแนกรวมกลุ่มความหลากหลายให้เชื่อมต่อเข้าหากันได้ตามรสนิยมและพฤติกรรมการใช้งานเนื้อหาที่ ผู้ใช้เป็นผู้ผลิตเนื้อหาได้เอง (User - Generated Content หรือ UGC) บนฐานราก (Platform) ของเทคโนโลยีสารสนเทศเครือข่ายการสื่อสารสมัยใหม่ (Communication network) ความเป็นเครือข่าย (Network) คือโครงสร้างสำคัญของสังคมที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของผู้บริโภคข้อมูล (Michael Hardt & Antonio Negri, 2000)

ส่วนที่มีการแข่งขันและต่อสู้เป็นอย่างมากในช่วงหลายปีที่ผ่านมาอยู่ที่ฐานแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ แม้เฟซบุ๊ก (Facebook) จะยังเป็นสื่อสังคมออนไลน์หลัก แต่ก็ไม่มีความแน่นอนใดว่าจะอยู่ยั่งยืนยง สื่อสังคมออนไลน์รายอื่นอย่างยูทูบ (YouTube) ทวิตเตอร์ (Twitter) อินสตาแกรม (Instagram) ก็พัฒนาตัวไล่ตามขึ้นมาต่อเชื่อมผู้คนในตลาดระดับโลก อีกทั้งยังพัฒนาแพลตฟอร์มสื่อสังคมและการสื่อสารหน้าใหม่ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับภูมิภาคที่ยังคอยแย่งความสนใจและเวลาของประชาชนผู้บริโภคสื่อออกไป อย่างในกรณีของโปรแกรม “ไลน์” (Line) ที่ก้าวขึ้นมาเป็นที่นิยมของสังคมไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลายประเทศ โดยมีผู้ใช้จำนวนมากจนแทบจะแทนที่การโทรศัพท์ในแบบดั้งเดิมร่วมกับโปรแกรมแมสเซนเจอร์ของเฟซบุ๊ก (Facebook Messenger) และ “วอทส์แอป” (Whatsapp) ซึ่งทำงานคล้ายกันและเป็นที่นิยมในฝั่งตะวันตก วัฏจักรการเกิดขึ้นและหายไปจากความนิยมของแพลตฟอร์มการสื่อสารและสื่อสังคมออนไลน์สมัยใหม่เหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ส่วนหนึ่งของสังคมโลกร่วมสมัย บนโลกไซเบอร์ ผู้คนต่างมีสิทธิเสรีภาพอย่างเต็มเปี่ยมในการเข้าถึงและใช้งาน รวมถึงเลิกใช้ปิดบัญชีได้ตลอดเวลา ผู้พัฒนาแพลตฟอร์มและโปรแกรมต่างต้องแย่งชิงผู้ใช้ให้อยู่กับแพลตฟอร์มของตนได้นานที่สุด เพื่อสร้างรายได้ซึ่งมักมาจากการโฆษณาและวิเคราะห์ใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลผู้ใช้และพฤติกรรมการใช้งานและแสดงความสนใจในรูปแบบต่าง ๆ ในฝั่งของ

รัฐบาลก็ยังให้ความสนใจใช้ประโยชน์สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในหลายทาง ซึ่งในขณะเดียวกันก็คอยระแวดระวังตรวจสอบพื้นที่ไซเบอร์ในหลายระดับ ในฐานะพื้นที่ในการแผ่อำนาจปกครองควบคุมและระวังภัยคุกคาม สังคมการเมืองออนไลน์ของไทยที่สร้างและรวมตัวกันอยู่บนแพลตฟอร์มเหล่านี้จึงต้องปรับตัวกับกระแสและเงื่อนไขในหลายทาง ประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างรู้จังหวะจะโคน เพื่อกล่อมเกลาคิดไปจนถึงขับเคลื่อนสังคมรอบข้าง

ด้วยภาพของปรากฏการณ์ในมิติต่าง ๆ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในยุคดิจิทัลที่อาจย้อนมากดดันต่อประเด็นเหล่านี้ในสังคมจริง ความสนใจของผู้คนต่อประเด็นดังกล่าวได้ถูกแสดงออกในหลายทิศทางโดยเฉพาะในโลกออนไลน์ การสื่อสารในโลกจริงยังกระเพื่อมต่อไปถึงทุกส่วนของสังคมข้อมูลข่าวสารของบุคคล กระแสและวิวาทะได้หล่อหลอมระบบคุณค่าส่วนหนึ่งในสังคมไทยร่วมสมัยผ่านความเป็นสังคมเครือข่าย (Network Society) บนโลกอินเทอร์เน็ต บนโครงสร้างที่ยึดโยงปฏิบัติการทางสังคมและการเมืองออนไลน์อยู่ที่ “เครือข่าย” ซึ่งเชื่อมต่อกันอยู่บนแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Platform) เดียวกัน ของผู้คนภายใต้ความสนใจร่วมกัน “แพลตฟอร์ม” นี้รองรับการรวมจับกลุ่มเครือข่ายสนทนา สร้างพื้นที่สื่อสารสาธารณะ ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งพื้นที่เฉพาะเรื่องการเมืองโดยตรง หรือเป็นเรื่องนานาสาธะและข่าวสารประจำวันของผู้คนธรรมดา รวมถึงประเด็นทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่พอจะมองเห็นความหลากหลายทางความคิดได้ถูกสื่อออกมาให้ศึกษาได้ไม่แพ้การศึกษาในพื้นที่จริง

ความหมายของการเคลื่อนไหวทางสังคม

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการเคลื่อนไหวทางสังคม ดังนี้

Turner, Ralph H. & Killian, Lewis M. ได้ให้ความหมายของกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม คือ การรวมกลุ่มปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปลี่ยนแปลงหรือยับยั้งการเปลี่ยนแปลงสังคม หรือในกลุ่มที่ตนเองมีส่วนร่วม (Turner, Ralph H. & Killian, Lewis M., 1957)

Kornhauser, W. ใช้ทฤษฎีนี้กับการเคลื่อนไหวทางสังคมในหนังสือของเขาที่ชื่อ “การเมืองของ Mass Society” เขากล่าวว่าในสังคมมวลชน ความผิดปกติและความเห็นแก่ตัวทำให้กลุ่มเล็ก ๆ ในท้องถิ่นและเครือข่ายลดลง สิ่งที่เหลืออยู่หลังจากนี้คือชนชั้นสูงที่มีอำนาจ ข้าราชการจำนวนมหาศาลและบุคคลที่โดดเดี่ยว ในสังคมนี้บัพเพอร์ที่อยู่ตรงกลางระหว่างการกีดกร่อนแบบยอตนและการไม่ใช่อยอดและช่องทางปกติสำหรับผู้ที่ไม่ได้เป็นชนชั้นสูงที่มีอิทธิพลต่อชนชั้นสูงก็ไม่ได้ผล สิ่งนี้ทำให้คนที่ไม่ใช่ชนชั้นรู้สึกแปลกแยกมากขึ้นและอ่อนไหวต่อความคลั่งไคล้ (Kornhauser, W., 1959)

Habermas, J. ได้กล่าวว่า ขบวนการสังคมแนวใหม่หรือที่เรียกว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อกว่ายี่สิบปีมานี้เอง (Habermas, J., 1981) ในขณะที่ (Gunder, Frank A. & Fuentes, M. กลับเห็นว่าขบวนการสังคม “แนวใหม่” นั้น แท้จริงแล้วไม่ใช่เรื่องใหม่แต่อย่างใด แต่ความน่าสนใจอยู่ที่ประเด็นใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นมากกว่า (Gunder, Frank A. & Fuentes, M., 1989) ซึ่งประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นใหม่มี 2 เรื่องที่น่าสนใจ ประการแรกคือเกิดการเปลี่ยนแปลงนิยามของคำว่า “การเมือง” จากความหมายเดิมที่มีนัยในเชิงการเมืองระดับรัฐชาติ รัฐบาลและพรรคการเมือง มาเป็นการเมืองภาคประชาชน และประการที่สอง ขบวนการสังคมแนวใหม่สนใจขบวนการต่อต้านอำนาจ (Resistance Movements) และการปฏิเสธกฎระเบียบ (Civil Disobedience) ไม่เฉพาะในประเทศและรัฐของตนเท่านั้น แต่รวมถึงการต่อสู้เรียกร้องระหว่างประเทศด้วย ทั้งนี้เป็นการสนองตอบความต้องการขยายพื้นที่ของประชาชนไม่ให้ถูกจำกัดเหมือนดังแต่ก่อน และเป็นการลดช่องว่างระหว่างรัฐและประชาชนลงอย่างไรรก็ตามผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นคือการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองหรือโครงสร้างสังคมเพื่อลดข้อขัดแย้ง

Gail Omvedt ให้ทัศนะว่าการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ถือเป็นขบวนการทางสังคมในความหมายที่ว่า การจัดองค์กรโครงสร้างและอุดมการณ์ทั่วไปในแนวกว้างที่มุ่งจะเปลี่ยนแปลงสังคม (Gail Omvedt, 1993)

Lyman, Ford M. ได้กล่าวว่าขบวนการหมายรวมถึงกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตบรรทัดฐานของสังคม เพื่อบรรลุเป้าหมายไม่เฉพาะการปฏิรูปทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองเท่านั้น แต่ยังมุ่งหวังที่จะบรรลุเป้าหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมและสิทธิส่วนบุคคลแต่ไม่อาจเป็นไปได้ในขณะนี้ ภายใต้บริบทการบริหารบ้านเมืองตามทัศนคติและบรรทัดฐานแบบดั้งเดิม (Lyman, Ford M., 1995)

ไชยรัตน์ เจริญสินโอสถ ได้สรุป ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ไว้ว่า 1) ขบวนการเคลื่อนไหวเหล่านี้ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของชนชั้นเพียงอย่างเดียว 2) ประเด็นการเรียกร้องไม่ใช่เรื่องเดิม ๆ ที่เป็นผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของคนจำนวนมากจากหลายกลุ่มหลายชนชั้น 3) ผู้เรียกร้องที่มีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวด้วยตัวเองไม่ใช่การเรียกร้องผ่านกลไกของรัฐหรือกลไกทางการเมือง เนื่องจากการไม่เชื่อมั่นไม่ศรัทธาความเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองและความจริงใจของรัฐ และ 4) เป้าหมายของการเรียกร้องต้องการสร้าง “กติกากฎเกณฑ์ชุดใหม่ในการดำรงชีวิต” ไม่ใช่การช่วงชิงอำนาจของรัฐดังเช่นขบวนการเคลื่อนไหวที่เป็นมาในอดีต (ไชยรัตน์ เจริญสินโอสถ, 2542)

ประภาส ปิ่นตบแต่ง กล่าวว่า แต่ก็เป็นการเริ่มต้นพัฒนาการการให้ความหมายการเคลื่อนไหวทางสังคมเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีขบวนการทางสังคมที่สามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคมข้ามชาติหรือองค์กรพัฒนาเอกชนข้ามชาติ

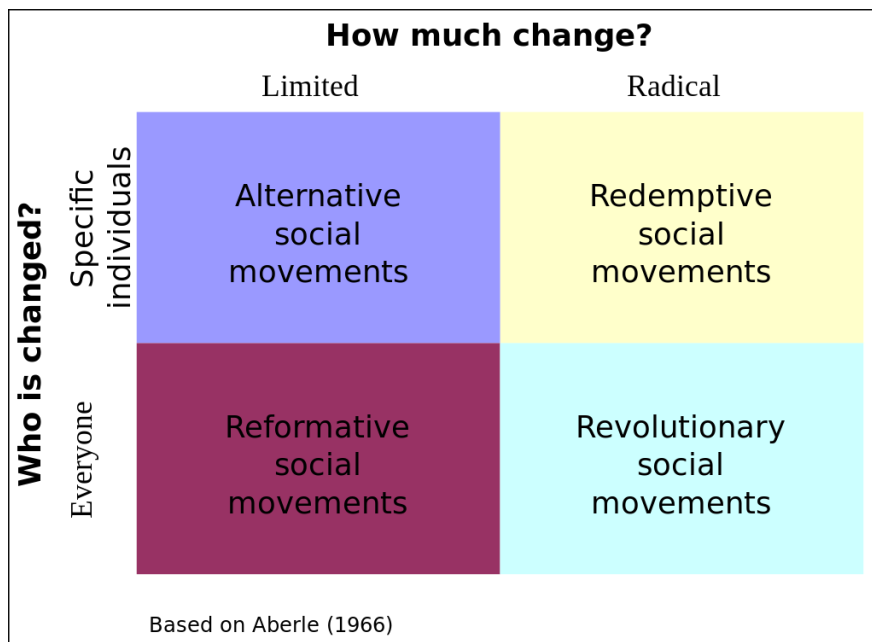

ซึ่งมีการเคลื่อนไหวบนประเด็นปัญหาต่างกันไปได้ชัดเจนกว่าทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่ คือ ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization Theory) และทฤษฎีขบวนการทางสังคมใหม่ (New Social Movement Theory) (ประภาส ปันตบแต่ง, 2552)

กล่าวโดยสรุป การเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นการเรียกร้องของกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่ง ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทิศทางที่ตนเองปรารถนาเป็นการกระทำรวมหมู่ที่มี จุดมุ่งหมายร่วมกันทางสังคม โดยผู้เข้าร่วมจะถูกกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกและการตื่นตัวเรื่อง นั้น ๆ ซึ่งมีลักษณะของการผลักดันและเรียกร้อง ในรูปแบบของการเคลื่อนไหวต่อต้าน การแสดงอัตลักษณ์ การปลุกจิตสำนึก โดยมีอุดมการณ์ร่วมกันว่าการเคลื่อนไหวดังกล่าวจะนำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงสังคมในทางที่ตนปรารถนา และในกระบวนการเคลื่อนไหวนั้นอาจส่งผลต่อ ระบบค่านิยมและความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสังคมต่าง ๆ หรือความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจรัฐ และประชาชน

ประเภทของการเคลื่อนไหวทางสังคม

นักสังคมวิทยา Aberle, David F. กล่าวว่า ความแตกต่างระหว่างการเคลื่อนไหวทางสังคมตามสิ่งที่บุคคลต้องการเปลี่ยนและการเปลี่ยนแปลงที่บุคคลต้องการ ขบวนการปฏิรูป พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างโดยเฉพาะเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม ขบวนการ ปฏิวัติพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงทุกแง่มุมของสังคมอย่างสมบูรณ์ (Aberle, David F., 1966) เช่นเดียวกับกลุ่มอนาธิปไตยการเคลื่อนไหว Redemptive จะหมายถึง “การแสวงหา” และ เป้าหมายของพวกเขาคือการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงภายในหรือเติบโตทางจิตวิญญาณใน บุคคล องค์การที่ผลักดันการเคลื่อนไหวในประเด็นต่าง ๆ อาจรวมถึงกลุ่ม Anonymus, New Age หรือกลุ่มหัวรุนแรงชาวคริสต์ การเคลื่อนไหวทางเลื่อมมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาตนเอง และจำกัดการเปลี่ยนแปลงเฉพาะต่อความเชื่อและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลรวมถึงขบวนการ ต่อต้านพยายามที่จะป้องกันหรือเลิกทำการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม อาทิ ขบวนการ เคเคเค (Ku Klux Klan: KKK) ซึ่งสนับสนุนแนวคิดความยิ่งใหญ่ของคนผิวขาว ชาตินิยมคน ผิวขาว และต่อต้านการย้ายถิ่น รวมไปถึงขบวนการนาซีใหม่ (Neo Nazi Movement) ที่ สนับสนุนแนวทางชาตินิยม การเหยียดผิว การเหยียดเพศ และการต่อต้านชาวยิว กลับมา ดำเนินการเคลื่อนไหวอย่างเข้มข้นมากขึ้น

ภาพที่ 1 ประเภทของการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวของ Aberle, David F.

Aberle, David F. ได้แบ่งประเภทของการเคลื่อนไหวทางสังคม เป็น 4 ประเภท (Aberle, David F., 1966) กล่าวคือ

1. การเคลื่อนไหวทางสังคมทางเลือก (Alternative Social movement) มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบางประการของบุคคลเป็นสำคัญ

2. การเคลื่อนไหวทางสังคมแบบไถ่ถอน (Redemptive Social movement) เป็นขบวนการที่ต้องการเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม ให้ความสนใจอย่างมากกับการรื้อถอนด้านอัตลักษณ์ (Identities) ระบบความคิด (Way of thinking) คุณค่า (Values) และภาคปฏิบัติของวาทกรรม (Discursive practice) เป็นการเผชิญหน้ากับประเด็นที่ไม่ใช่แค่เกี่ยวข้องกับตัวนักศึกษาเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงชุดความคิดต่าง ๆ ที่ครอบงำสังคมอยู่ ขบวนการประเภทนี้พัฒนาขึ้นจากเงื่อนไขของระบบแห่งการเลือกปฏิบัติอันมีรากฐานมาจากวัฒนธรรมทั้งวัฒนธรรมภายในสังคมและวัฒนธรรมการกดขี่ที่มาจากภายนอก (เช่น สืบทอดจากยุคอาณานิคม) ประเด็นทางอัตลักษณ์ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ เพศ สัญชาติ และลักษณะเฉพาะบุคคล อันนำไปสู่การเรียกร้องเกี่ยวกับเสรีภาพและการปลดปล่อย เพื่อให้หลุดพ้นจากการกดขี่เหล่านั้น

3. ขบวนการปฏิรูปทางสังคม (Reformative Social movement) เป็นขบวนการที่ต้องการมีส่วนร่วมเคลื่อนไหวทั้งเชิงสถาบันและเชิงคุณค่า ตั้งแต่ผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลง

นโยบาย เปลี่ยนแปลงตัวบุคคล หรือร่วมตีความในบรรทัดฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วในสังคม ขบวนการเช่นนี้ พัฒนาขึ้นจากการที่ปัญหาเกิดขึ้นจากผลของนโยบาย ทั้งในส่วนของ สถาบันการศึกษา ไปจนถึงระดับรัฐบาล หรือแม้กระทั่งสถาบันทางสังคมและเศรษฐกิจ อาจเกิดขึ้นเพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อนักศึกษาโดยตรง และนโยบายที่ กระหน่ำต่อหลักการและคุณธรรมในสังคม ขบวนการประเภทนี้มักปรากฏในประเทศที่ปกครอง โดยระบอบประชาธิปไตย และมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่ประสบความสำเร็จในอดีต เป็นตัวอย่างให้เห็น

4. ขบวนการปฏิวัติทางสังคม (Revolutionary Social movement) ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงสถาบันทางสังคม ทั้งในระบบเศรษฐกิจและระบบการเมืองอาสสะท้อนถึงคุณค่าเชิงวัฒนธรรมบางประการของนักกิจกรรมที่รู้สึกว่าถูกทรยศโดยสถาบันทางการเมืองในขณะนั้น เช่น สถาบันการเมืองที่หักหลังต่อคุณค่าของประชาธิปไตย แต่กระนั้น การเปลี่ยนแปลงเชิงคุณค่าก็ไม่ใช่เป้าหมายหลัก ขบวนการประเภทนี้พัฒนาขึ้นจากเงื่อนไขของการกีดกัน (Deprivation) ทั้งทางด้านสิทธิมนุษยชนในระบบการเมือง หรือการกีดกันที่สร้างความเหลื่อมล้ำในระบบเศรษฐกิจ การก่อร่างของขบวนการมักมาจากการที่นักศึกษา มองเห็นทางเลือกใหม่ที่ดีกว่าในระบบเดิม อันส่งผลให้ระบบเก่าขาดความชอบธรรมโดยทั่วไปเกิดสาเหตุที่ระบบการเมืองไม่สามารถปรับตัวตามสังคมที่เปลี่ยนไป เช่น ขบวนการประชาธิปไตยในเกาหลีใต้ ขบวนการประชาธิปไตยในยุโรปตะวันออก เป็นต้น

ขั้นตอนของการเคลื่อนไหวทางสังคม

นักสังคมวิทยาอย่าง Blumer, Herbert และ Charles Tilly ได้ศึกษาวงจรชีวิตของ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งมีกระบวนการสี่ขั้นตอน ในระยะเริ่มแรก ผู้คนตระหนักถึง ปัญหาและมีผู้นำเกิดขึ้น ตามด้วยขั้นตอนการรวมตัวกัน เมื่อคนเข้าร่วมและจัดระเบียบเพื่อ เผยแพร่ปัญหาและสร้างความตระหนัก ในขั้นตอนการจัดตั้งสถาบันการเคลื่อนไหวไม่ต้องการ อาสาสมัครระดับรากหญ้าอีกต่อไป เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้น ซึ่งมักจะมีพนักงานที่ได้รับค่าจ้าง เมื่อคนตกอยู่ห่างออกไปนำมาใช้เคลื่อนไหวใหม่เคลื่อนไหวประสบความสำเร็จนำเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่ขอหรือคนไม่ใช้ปัญหาอย่างจริงจังเคลื่อนไหวตกอยู่ในขั้นตอนการลดลง การเคลื่อนไหวทางสังคมแต่ละครั้งที่กล่าวถึงข้างต้นจะเห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์มีศักยภาพที่จะ เปลี่ยนวิธีการที่ผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น Twitter, Facebook ฯลฯ ซึ่งได้รับการกระตุ้นเตือนผ่านกิจกรรมโซเชียลมีเดียของกลุ่มคนคือการเคลื่อนไหวทางสังคม ท้ายที่สุด แล้วการเคลื่อนไหวทางสังคมเพิ่งเริ่มต้นด้วยการเปิดใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มักจะเกี่ยวกับ สาเหตุที่เกิดขึ้นใหม่หรือปัญหาในใจของบุคคลหรือกลุ่มคนนั้น ๆ เชิงอุดมคติ การรับรู้ปัญหา สามารถแพร่กระจายได้อย่างรวดเร็วด้วยการคลิกโดยที่มีผู้คนนับพันทั่วโลกได้รับการแจ้ง ในเวลาเดียวกัน สามารถสร้างผู้ชมผ่านโซเชียลมีเดียโดยไม่ต้องพบปะผู้คนทีบุคคลเป็นแรง

บันดาลใจในการแสดงความคิดหรือสิ่งต่าง ๆ ผ่านทางความคิดของบุคคลโดยไม่สนใจว่าความคิดเหล่านี้จะดีหรือไม่ดี แต่ต้องการโพสต์ แชร์ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นเพื่อนให้ผู้ชมโซเชียลมีเดียเข้ามาดูเท่านั้น (Blumer, Herbert, 1969); (Charles Tilly, 1978)

สถานภาพทางสังคมในยุคดิจิทัลทางการเคลื่อนไหวของสังคมไทย

โลกและสังคมร่วมสมัยได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ตลอดมาจนถึงปัจจุบันด้วยแรงขับเคลื่อนสำคัญหลายประการ กระแสการเปิดเสรีและเชื่อมต่อหลายภาคส่วนของหลายสังคมเข้าหากันได้ถูกพัฒนาในหลายมิติ บนเส้นทางต่อเชื่อมของเทคโนโลยีการสื่อสารความสามารถและความเร็วสูง ซึ่งถูกพัฒนาเร่งความเร็ว ตลอดจนความซับซ้อนในการเชื่อมต่อขึ้นหลายเท่าตัว เพื่อรองรับทุกกิจกรรมของชีวิตในศตวรรษที่ 21 และยังคงครอบคลุมถึงกลไกไปถึงชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง ของผู้คนในสังคมร่วมสมัยของเราอย่างกว้างขวางทั่วถึงไปตามการต่อเชื่อมอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน อำนาจ พลัง การครอบงำควบคุมปกครองและต่อต้าน ขบวนการเคลื่อนไหวและรูปแบบของปฏิบัติการบนพื้นที่การสื่อสารร่วมสมัยที่เกิดขึ้นตามมาพร้อมกันทำให้การเมืองยุคดิจิทัลได้เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงจากการเมืองในยุคก่อนหน้า การเมืองของสังคมประชาธิปไตยยุคก่อนหน้าที่สื่อวิทยุ โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์เคยมีบทบาทสำคัญกำลังแพร่กระจายขยายวงไปสู่การเมืองบนโครงข่ายอินเทอร์เน็ต บนฐานรากแพลตฟอร์มการสื่อสารแบบใหม่ (Platforms) ของผู้มีอำนาจรายใหม่ พร้อมไปกับแนวรบดั้งเดิมในพื้นที่ทางกายภาพ ที่ขยายออกไปสู่แนวรบบนพื้นที่ไซเบอร์ (Cyberwarfare) การเมืองยุคดิจิทัลจึงเป็นความสนใจหลักของเนื้อหาในหน่วยการศึกษานี้ ที่จะชวนให้ผู้อ่านได้สำรวจปริณทลทางความรู้ของการเมืองในสังคมร่วมสมัยของเราเกือบทั้งโลกนี้ไปด้วยกัน

ในสังคมยุคดิจิทัล ปฏิเสธไม่ได้ว่าอินเทอร์เน็ตได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และประชาธิปไตย โดยอินเทอร์เน็ตถือเป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของ การบริหารงาน การให้บริการของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ช่องทางการสื่อสารชวนเชื่อ ในทางการเมือง พื้นที่ในการนัดพบกันของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาชน การสื่อสารกิจกรรมการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบของการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารระหว่างกันทั้งสิ้น อินเทอร์เน็ตจึงถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการช่วยย่นระยะทาง และระยะเวลาในการสื่อสาร รวมทั้งยังสามารถส่งผ่านข้อมูลได้แพร่หลาย และเกิดความสะดวกมากยิ่งขึ้น

ในสังคมดิจิทัลปัจจุบัน ที่กำลังเผชิญกับปัญหาความขัดแย้ง และวิกฤติทางการเมือง ทำให้อินเทอร์เน็ตกลายมาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการต่อสู้ทางการเมือง อาทิเช่น เฟสบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) กระดานสนทนา (Web board) หรือแม้กระทั่งการเผยแพร่

คลิปวิดีโอผ่านทางเว็บไซต์ยูทูบ (www.youtube.com) และทำให้เกิดเป็นสังคมออนไลน์ขึ้น ซึ่งเป็นพื้นที่ในการรวมตัวกัน เพื่อแสดงความคิดเห็น พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง รวมไปถึงยังเป็นการรายงานความเคลื่อนไหวของการชุมนุม ที่มีความรวดเร็วในการนำเสนอข้อมูล ดังนั้นอินเทอร์เน็ตจึงเป็นการเปิดพื้นที่สาธารณะที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น (พริดา ชัยอนันต์, 2563)

หากนำเรื่องสื่อออนไลน์กับการเคลื่อนไหวทางสังคมไทยมาพิจารณาร่วมกันในอีกแง่ ปัจจัยภายในองค์กรของกลุ่มอิสระเองก็เอื้อต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองยุคใหม่เช่นกัน ตั้งแต่การทำงานเป็นทีม การไม่มีผู้นำที่เป็นทางการ การไม่มีสายบังคับบัญชา การทำงานที่ไม่ยึดติดกับตำแหน่งและโครงสร้าง รวมทั้งไม่ต้องมีสมาชิกจำนวนมาก ๆ โดยกลุ่มอิสระมองว่า ตัวกิจกรรมเป็นแรงจูงใจ และความสำเร็จเป็นรางวัลสำหรับการทำงานโดยตัวมันเอง ในขณะเดียวกันวัฒนธรรมองค์กรของกลุ่มอิสระบางกลุ่มยังเน้นการคิดนอกกรอบและท้าทายแบบแผนเดิม ๆ ของการเคลื่อนไหว รวมทั้งแฝงไปด้วยความคิดเสรีนิยมใหม่ที่ทำให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน เสรีภาพ ความเป็นประชาธิปไตย และองค์กรภาคประชาสังคม (NGOs) เพื่อเรียกร้องในการแก้ไขปัญหาทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ (Cheangsan, U., 2013) ตามรูปแบบกิจกรรม อุดมการณ์และเป้าหมายขององค์กร NGOs ในประเทศไทยมีบทบาทในสังคมมายาวนานกว่า 40 - 50 ปี ทั้งนี้ในสังคมไทยเอ็นจีโอเหล่านี้มีทั้งที่เป็นกลุ่มบุคคลและองค์กร ซึ่งรวมไปถึงมูลนิธิหรือหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ ที่ทำงานด้านการพัฒนา หากลองยกตัวอย่างองค์กรเอ็นจีโอตัวเก่าและเป็นที่รู้จักของประเทศไทย ก็เช่น สภาอากาศไทย

อย่างไรก็ดี หากลองพิจารณาขบวนการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ในภาพรวมโดยอนุโลม วิวัฒนาการที่สำคัญของขบวนการเคลื่อนไหวมักเป็นไปในเชิงพลวัตของขบวนการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะในด้านยุทธศาสตร์ (Strategy) กลยุทธ์ (Tactic) และกรอบ (Frame) การดำเนินการเคลื่อนไหว ด้วยเหตุนี้ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และกรอบการดำเนินการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคปัจจุบันจึงมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นอันเป็นผลจากการเรียนรู้จากความสำเร็จและความล้มเหลวของขบวนการเคลื่อนไหวในอดีต ทั้งนี้ แนวคิดของ Geoffrey Pleyers & Marlies Glasius ได้กล่าวไว้ว่า 1) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมดำเนินการเคลื่อนไหวโดยใช้พื้นที่และเครือข่ายที่เอื้อต่อการขยายตัวของตนเองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้พื้นที่สาธารณะและท้องถนน 2) ผู้ที่เข้าร่วมขบวนการเคลื่อนไหวมักมีภูมิหลังใกล้เคียงกัน โดยมักเป็นกลุ่มบุคคลที่ทิศทางการทำงานคลุมเครือและเป็นบุคคลที่รับข่าวสารผ่านเครือข่ายข้อมูลที่กว้างขวางระดับโลก และ 3) ขบวนการเคลื่อนไหวมีข้อเรียกร้องที่ใกล้เคียงกัน คือ มุ่งเน้นประเด็นว่าด้วยประชาธิปไตย ความยุติธรรมทางสังคม และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งประเด็นสุดท้ายนี้เป็นวิวัฒนาการที่สำคัญ เพราะเป้าหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไม่จำเป็นต้องเป็นการท้าทายอำนาจรัฐหรือช่วงชิงพื้นที่ทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่งอีก

ต่อไป แต่อาจเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเป้าหมายทั้งสองประการในเวลาเดียวกันก็ได้ (Geoffrey Pleyers & Marlies Glasius, 2011)

นอกจากนี้ อีกวิวัฒนาการหนึ่งที่น่าสนใจของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม คือ รูปแบบการจัดองค์กรของขบวนการเคลื่อนไหว แต่เดิมขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมักมีการจัดองค์กรที่เป็นรูปธรรมและมีลักษณะรวมศูนย์ ดังจะเห็นได้จากการมีเป้าหมายและกลุ่มผู้นำขบวนการเคลื่อนไหวที่ชัดเจน แต่ในยุคปัจจุบัน รูปแบบการจัดองค์กรของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นนามธรรมและมีการกระจายอำนาจมากขึ้น อย่างไรก็ตาม นักวิชาการจำนวนหนึ่งระบุว่าวิวัฒนาการดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะบทบาทที่เพิ่มมากขึ้นของสื่อออนไลน์ (Social Media) ในฐานะสื่อกลางและเครื่องมือสำหรับการถ่ายทอดข้อมูล ระดมทรัพยากรและระดมคนให้เข้าร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (ภาณุภัทร จิตเที่ยง, 2563)

การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในภาพอุดมคติของการเมืองที่เปิดกว้างต่อการมีส่วนร่วม (Participatory Politics) พื้นที่สื่อสังคมเหล่านี้อาจพัฒนาการรวมกลุ่มสนทนาต่อไปเป็นชุมชนออนไลน์ สร้างความเข้าใจร่วมกัน และเรียนรู้ร่วมกัน หรืออาจใช้ถกเถียงปัญหา หรือขับเคลื่อนกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองก็ได้ ในงานการศึกษาเครือข่ายร่วมสมัยมักมองว่าแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ร่วมสมัย รวมถึงตัวบริษัทอย่างเฟซบุ๊กเองก็มองตัวเองเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองอันทรงประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นแนวทางที่ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีจนเป็นเหมือนดั่งแกวส์สารพัดนึกของมวลชน (Technological Determinism) แต่ในการสังเกตการณ์ปรากฏการณ์การเมืองร่วมสมัยก็ยังเห็นกระแสความเข้าใจที่ไหลไปบนเทคโนโลยีอย่างหลุดลอยจากความเป็นจริง ความวิตกกังวลต่อความไร้เสถียรภาพของชนชั้นกลางร่วมสมัยเปิดสู่บทสนทนาวิวาทะที่ไม่เป็นทางออกของปัญหา และยังอาจมีการแบ่งแยก ก้าวร้าวรุนแรง ต่อกลุ่มแนวคิดปฏิบัติของตนได้

สรุป

การเคลื่อนไหวทางสังคมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพึ่งพาดิจิทัล ซึ่งเป็นสื่อกลางที่สามารถเข้าถึงผู้คนได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เป็นอีกสิ่งที่สามารถทำให้เกิดการขับเคลื่อนทางสังคมได้ไม่แพ้การสื่อสารแบบมวลชน เพราะในปัจจุบันมีจำนวนผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตทั่วโลกส่วนใหญ่ใช้สมาร์ทโฟนเป็นหลักไม่ว่าจะใช้ ดูข่าว เล่นโซเชียล หรืออะไรก็ตาม ทำให้การเข้าถึงข่าวสารต่าง ๆ นั้นสะดวกเข้าได้ทุกที่ทุกเวลา ดิจิทัลจึงมีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตและการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มคนในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามหากเอ่ยถึงวัฒนธรรมที่ได้รับคามนิยมในหมู่มวลชนซึ่งมีบทบาทในเชิงการเมือง ต้องยอมรับว่าความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งมีมายาวนานอย่างยิ่ง และก่อนหน้าที่วัฒนธรรมกลุ่มนี้จะถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ฝ่ายรัฐหรือฝ่ายปกครองเคยใช้“วัฒนธรรมสมัยนิยม”เป็นเครื่องมือโฆษณาประชาสัมพันธ์

หรือแม้แต่ใช้ในบทบาทเชิง “โฆษณาชวนเชื่อ” (Propaganda) ด้วยซ้ำ หากมองความสัมพันธ์ระหว่างสองสิ่งในเบื้องต้น จะเห็นการใช้สื่อที่ปรากฏในวัฒนธรรมร่วมสมัยอย่างเข้มข้นและเห็นได้ชัดในช่วงที่สถานการณ์บ้านเมืองไม่ปกติ วัฒนธรรมร่วมสมัยถูกใช้ในการทางการเมืองในยุคใหม่ สื่อสิ่งพิมพ์ ข่าวสาร และโซเชียล คือสิ่งที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในเชิงการเมือง

ในฐานะพลเมืองที่ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม การเรียนรู้และเข้าใจถึงสิทธิและความรับผิดชอบในสังคมออนไลน์ย่อมเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ดี นอกจากนั้น การเรียนรู้เกี่ยวกับโอกาสแห่งศตวรรษใหม่ที่โลกดิจิทัลสร้างขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงฉับพลันของโลกดิจิทัลนั้น มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อเสียคือเราเห็นข่าวปลอมเยอะขึ้นมาก รวมถึงเกิดคำถามเรื่องความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลและอาชญากรรมไซเบอร์ แต่ขณะเดียวกัน ข้อดีคือเกิดเสียงสาธารณะที่สามารถเปิดพื้นที่ให้เสียงท้องถิ่นพูดในเรื่องราวของตนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล. (2563). Social movement คืออะไร ทำไมจึงสำคัญ. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤษภาคม 2563 จาก <https://www.amnesty.or.th/latest/blog/47/>
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2542). วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะ และความเป็นอื่น. กรุงเทพมหานคร: วิชาษา.
- ประภาส ปันตบแต่ง. (2552). กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิไฮน์ริค เบิลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.
- พริดา ชัยอนันต์. (2563). อินเทอร์เน็ตกับการเคลื่อนไหวทางการเมือง. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤษภาคม 2563 จาก <https://natchapblog.wordpress.com/>
- ภาณุภัทร จิตเที่ยง. (2563). เหยี่ยงสองด้านของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เจาะลึก Social. เรียกใช้เมื่อ 25 พฤษภาคม 2563 จาก <https://thematter.co/social/two-side-of-social-movement/41000>.
- Aberle, David F. (1966). The Peyote Religion among the Navaho. Chicago: Aldine.
- Blumer, Herbert. (1969). Collective Behavior. Principles of Sociology. New York: Barnes and Noble.
- Charles Tilly. (1978). From Mobilization to Revolution. New York: Routledge.
- Cheangsan, U. (2013). History of Kanmuang Phak Prachachon (people's politics): the ideas and practices of political activists in the present. Bangkok: Thammasat University.

- Gail Omvedt. (1993). *Reinventing Revolution: New Social Movements in South Asia*. New York: Routledge.
- Geoffrey Pleyers & Marlies Glasius. (2011). Post - 2011 Movements: Democracy, Social Justice, Dignity. *Development and Change*, 44(3), 547-567.
- Gunder, Frank A. & Fuentes, M. (1989). Ten Theses on Social Movements. *World Development*, 17(2), 179-191.
- Habermas, J. (1981). New Social Movement. *Telos*, 49(2), 33-37.
- Kornhauser, W. (1959). *The Politics of Mass Society*. New York: The Free Press.
- Lyman, Ford M. (1995). *Social Movement: Critics, Concepts, Case Studies*. London: Macmillan.
- Michael Hardt & Antonio Negri. (2000). *Empire*. Cambridge, MA, USA: Harvard University Press.
- Turner, Ralph H. & Killian, Lewis M. (1957). *Collective Behavior*. Englewood Cliffs, NJ.: PrenticeHall.

ภาษาอังกฤษกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21*

ENGLISH AND BUDDHISM PROPAGATION IN 21ST CENTURY

พระมหาวรสาละยะ วรสายานนท์

Phramaha Varasaya Varasayananda

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Mahamakut Buddhist University, Lanna Campus, Thailand

ชนมกร ประไกร

Chanomkorn Prakrai

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University, Thailand

E-mail: chanomkorn@gmail.com

บทคัดย่อ

ประเทศไทยมีผู้นับถือพระพุทธศาสนาจำนวนมาก กอปรกับชาวตะวันตกหันมาสนใจพระพุทธศาสนาเพราะศรัทธาพระหรือครูผู้สอนเป็นแบบอย่างที่ดีและมีความรู้ความสามารถในการสอน แจกแจงหัวข้อธรรมหัวข้อธรรม พร้อมทั้งวิธีปฏิบัติอย่างชัดเจน สามารถนำพุทธศาสนาออกเผยแผ่แก่นานาอารยประเทศทั่วโลกทั้งในยุโรปและอเมริกา ทำให้มีวัดไทยพุทธศาสนาเกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั้งยังมีชาวตะวันตกเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุในประเทศไทยเป็นจำนวนมากขึ้น กลายเป็นพระภิกษุที่มีชื่อเสียงที่โด่งดังหลายรูป ที่เป็นเช่นนั้นเหตุผลหลัก คือ ศาสนาพุทธมีคำสอนที่เป็นสันติอหิงสา ไม่สนับสนุนการใช้ความรุนแรง และมีคำสอนที่เป็นเหตุเป็นผล ตั้งอยู่บนบริบทสังคมแห่งศีลธรรมจรรยาบรรณที่ควรประพฤติ จากการศึกษาข้อมูลโครงการสนทนารธรรมกับพระสงฆ์ (Monk Chat) และโครงการฝึกปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามวัดและสำนักปฏิบัติธรรมต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย ปรากฏว่า ชาวต่างชาติสนใจพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ ถือเป็นเป้าหมายหนึ่งในการเรียนรู้พุทธศาสนาภาษาอังกฤษจึงเป็นสื่อกลางในการสอนดังกล่าว หากภิกษุผู้เป็นทูตในการสั่งสอนมีทักษะภาษาอังกฤษดี จะเป็นคุณูปการต่อพุทธศาสนานานาและสามารถนำคำสอนจากพระไตรปิฎกแปลภาษาอังกฤษเผยแผ่สู่ชาวตะวันตกที่สนใจมากยิ่งขึ้น ดังนั้น พระสงฆ์จำเป็นต้องรู้ภาษาอังกฤษเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่พระสงฆ์ที่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาไม่เพียงพอต่อความต้องการการเรียนรู้พระพุทธศาสนาและการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของชาวต่างชาติที่เพิ่มมากขึ้น พร้อมกับควรสนับสนุนส่งเสริมพระภิกษุสงฆ์ให้มีทักษะ

* Received 6 July 2020; Revised 22 September 2020; Accepted 15 October 2020

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อให้เกิดการเผยแพร่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ภาษาอังกฤษ, การเผยแพร่พระพุทธศาสนา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

Thailand is known as the center of Buddhism where a number of population are Buddhists. Westerners seem to be interested in Buddhism because of monks' manners and teaching quality. They are good role models and able to explain the Dhamma or demonstrate how to practice clearly, thus Buddhism spread to the western countries with many Thai Buddhist temples across Europe and America. Moreover, many westerners have ordained and became famous monks who give sermons to laypeople. Considering the fact above, one of the main reasons is that Buddhism upholds the principles of peacefulness and non - violence and teachings are based on reasoning basis and morality in society. A study of many programs, such as Monk Chat and Meditation Retreat found that the number of foreigners has increased dramatically in various temples across Thailand, especially in Chiang Mai. Many foreigners visit Chiang Mai every year and Chiang Mai become the center of practicing Buddhism for foreigners at the same time. English is the main language and has the important role for the monks who are teachers for communicating and teaching. If monks who are diplomats to teach dhamma to people can speak English. They can translate Tipitaka into English and interpret the meaning of Buddhist books to propagate Buddhism in foreign lands. With the reasons given above, the monks should know English and be able to communicate English well. Unfortunately, the number of the monks who know both Buddhism and English are still low comparing to the increasing demand of the foreigners who need to study Buddhism and meditation. 20st century skill sets are needed to be promoted for monks to spread Buddhism effectively.

Keywords: English, Buddhism Propagation, 21st Century

บทนำ

ปัจจุบันภาษาอังกฤษเป็นที่ยอมรับถูกใช้เป็นภาษากลางและมีความเป็นสากลในการสื่อสารระหว่างประเทศทั่วโลก ภาษาอังกฤษจัดว่าเป็นภาษาที่มีคนพูดมากที่สุดในโลก และใช้มากที่สุดในทางการเมืองและสังคมเศรษฐกิจ จัดเป็นภาษาที่มีอิทธิพลสูงที่สุดในโลก ในองค์การสหประชาชาติ ภาษาที่อนุญาตให้ใช้ มี 5 ภาษา ได้แก่ ภาษาฝรั่งเศส (French) ภาษารัสเซีย (Russian) ภาษาจีน (Mandarin) ภาษาสเปน (Spanish) และภาษาอังกฤษ (English) แต่ภาษาอังกฤษใช้บ่อยและมากที่สุด รวมทั้งเป็นภาษาที่ใช้ในวิทยาการคอมพิวเตอร์ของโลกอีกด้วย (เลิศ เกษรคำ, 2541)

ปัจจุบันพบว่า ภาษาอังกฤษใช้เป็นภาษาแรกและภาษาราชการ (English used as the first or official language) ในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก โดยมากพูดกันในสหราชอาณาจักรอังกฤษ (United Kingdom) สหรัฐอเมริกา (United States) แคนาดา (Canada) ออสเตรเลีย (Australia) ไอร์แลนด์ (Ireland) นิวซีแลนด์ (New Zealand) และประเทศในแถบแอฟริกา (Africa) แคริบเบียน (Caribbean) ทั้งในเอเชียใต้ (South Asia) เป็นต้นด้วย อีกทั้งยังกลายเป็นภาษาถิ่นที่ถูกใช้มากเป็นอันดับสามรองจากภาษาจีนกลาง และภาษาสเปน (David Crystal, 2003) และยังมีอีกหลายประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (English as an official or second language) ได้แก่ อินเดีย (India) ฮองกง (Hong Kong) ปากีสถาน (Pakistan) เมียนมา (พม่า) (Myanmar) เนปาล (Nepal) ศรีลังกา (Sri Lanka) บรูไน (Brunei) บังกลาเทศ (Bangladesh) มาเลเซีย (Malaysia) ฟิลิปปินส์ (Philippines) สิงคโปร์ (Singapore) เป็นต้น (สรพร ศิริจันทร์, 2557) เดวิส แกรดดอล (Davis Graddol) กล่าวว่า งานวิจัยเรื่อง English Next ของสถาบันภาษา British Council นับวันจำนวนผู้เรียนภาษาอังกฤษทั่วโลกจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ คาดว่าในอีก 10 – 15 ปีข้างหน้า (ประมาณปี 2015 - 2020) จำนวนผู้เรียนจะเพิ่มสูงสุดถึง 2 พันล้านคน (ถนอมจิตต์ สารอดและคณะ, 2559) จากงานวิจัยนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่า ประชากรโลกต่างเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษในสังคมโลกยุคใหม่

อีกประการหนึ่ง การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการสื่อสารในศตวรรษที่ 21 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาษาอังกฤษมีบทบาทมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นที่นิยมสามารถเข้าถึงทุกคนได้อย่างง่ายดาย ผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี พ.ศ. 2560 มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 3.4 พันล้านคน จากประชากรโลกมีทั้งหมด 7.3 พันล้านคน แสดงให้เห็นว่า การเข้าถึงข้อมูลการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมทางภาษาได้เกิดขึ้นในวงกว้างที่ต้องอาศัยภาษาที่เป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างกลุ่มที่มีภาษาต่างกัน นั่นก็คือ ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาที่ยอมรับและเป็นสากลเข้าใจกันได้ทั่วโลก (สำนักยุทธศาสตร์, 2560) ดังนั้น ภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษากลาง หรือ ELF (English as a

Lingua Franca) หมายถึง ผู้เรียนและคู่สนทนามีภาษาแม่ต่างกัน ต้องใช้ภาษาอังกฤษเพื่อเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร (เอชน ยามาตี, 2561) ในวาระประชุมสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียนซัมมิต (ASEAN Summit) โดยที่ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในสมาชิกของสมาคมอาเซียน ในปี 2007 วาระการประชุมได้ระบุในกฎบัตรอาเซียนข้อที่ 34 ให้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางเพื่อการทำงานหรือปฏิบัติการ “the Working Language of ASEAN Shall be English” ทั้งนี้ เพื่อความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงาน ในกรณีที่สมาชิกของสมาคมมีพื้นฐานภาษาแตกต่างกัน”

สำหรับพุทธศาสนา จัดว่าเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือทั่วโลก ตามสถิติระบุว่า มีพุทธศาสนิกชนจำนวน 487 ล้านคนทั่วโลก (กรุงเทพธุรกิจ, 2561) ในการประชุมชาวพุทธนานาชาติ ครั้งที่ 4 เนื่องใน “วันวิสาขบูชาโลก พ.ศ. 2550” ซึ่งจัดขึ้นที่พุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม (ศุภวรรณ อาริจิตรานุสรณ และสินีนาถ ศุภรัตน์เมธ, 2560) มีนักบวชนิกายต่าง ๆ และชาวพุทธจากทั่วโลกมาประชุมกัน จะเห็นว่าการประชุมดังกล่าว ภาษาอังกฤษถูกใช้เป็นตัวกลางในการสื่อสารในกลุ่มชาวพุทธนานาชาตินั้น บทความนี้ต้องการนำเสนอความสำคัญของการพัฒนาภาษาอังกฤษของพระสงฆ์ไทยเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมพร้อมกับการสื่อสารไร้พรมแดนให้มีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาด้านศีลธรรมและจริยธรรมที่ยั่งยืน

ความสำคัญและปัญหาภาษาอังกฤษกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เริ่มตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้าส่งพระสาวกออกไปประกาศศาสนา หลังจากออกพรรษาแล้ว เมื่อพรรษาแรกที่จำพรรษา ณ เมืองพาราณสี ตรัสแก่พระอรหันตชีนาสพ 60 รูป ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวันว่า “จรถ ภิกขเว จาริกิ พุพฺพชนิตาย พุพฺพชนสุชาย โลกานุกมปาย อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺสานํ.” แปลว่า “เธอทั้งหลาย จงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย” (พิมพ์ิมล แก้วมณีและคณะ, 2558) และในรัชสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช เมื่อประมาณหลังพุทธปรินิพพานล่วงแล้ว ราวปี พ.ศ. 236 พระเจ้าอโศกมหาราชได้ส่งพระสมณทูตไปยังดินแดนต่าง ๆ เพื่อประกาศพระพุทธศาสนา 9 สายด้วยกัน ประเทศไทยเป็นหนึ่งใน 9 สายนั้น รวมเข้ากับแถบประเทศในคาบสมุทรแหลมสุวรรณภูมิ (พระครูญาณเพชรรัตน์, 2557) แนวคิดเรื่องการเลือกภาษาในการเผยแผ่ พระพุทธเจ้าทรงใช้ภาษาบาลีเป็นสื่อกลางในการประกาศพระศาสนา หลังพุทธกาลเมื่อครั้งสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งที่ 1 พระมหากัสสปเถระก็ใช้ภาษาบาลีนี้ถามตอบพระธรรมวินัยในปฐมสังคายนาในถ้ำสัตตบรรณ (พระมหาประสิทธิ์ ญาณปทีโป, 2558) เหตุที่ใช้ภาษาบาลีก็เพราะการสังคายนาทำกันในแคว้นมคธ โดยที่ภาษาบาลีมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่ง คือ ภาษามาคธี (Magadhi) คือเป็น

ภาษาพูดกันในแคว้นมคธ เพราะความรุ่งเรืองของแคว้นมคธ แผ่ขยายอาณาเขตการปกครองกว้างขวาง ศูนย์กลางพุทธศาสนาก็จะตั้งมั่นในแคว้นมคธ โดยการอุปถัมภ์จากกษัตริย์เมืองมคธ จึงทำให้ภาษามคธเป็นภาษาที่คนพูดกันโดยมาก และเป็นภาษาในการเผยแผ่พุทธศาสนาในยุคแรก ๆ

จะเห็นได้ว่า พระพุทธเจ้าทรงเลือกภาษาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ ภาษาที่นิยมและคนพูดกันโดยมาก หรือที่เรียกว่า ภาษาที่เป็นภาษากลาง เพราะศูนย์กลางการปกครองสมัยนั้นคือแคว้นมคธ ด้วยเหตุผลดังกล่าว อาจคาดการณ์ได้ว่า เนื่องจากความนิยมในการใช้ภาษาประชาชนนั่นเอง ซึ่งถ้าพระองค์ยังทรงพระชนม์อยู่ ภาษาอังกฤษคงจะเป็นอีกภาษาหนึ่งที่พระพุทธเจ้าจะเลือกใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเช่นกัน ในสังคมยุคปัจจุบันนี้ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่สังคมโลก ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากอิทธิพลของภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นภาษากลางและเป็นสากล ทั้งปัจจุบันเห็นได้ว่า ชาวตะวันตกหันมาสนใจพุทธศาสนามากขึ้น เป็นอีกความท้าทายที่พระสงฆ์ในปัจจุบันจะต้องให้ความสำคัญฝึกทักษะด้านภาษาอังกฤษของตนทั้ง 4 ทักษะ ฟัง พูด อ่าน เขียน ให้ชำนาญสามารถนำไปใช้ได้จริงในการเผยแผ่พุทธศาสนา

การที่ชาวตะวันตกให้ความสนใจในการศึกษาพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้น (พระทีณวิมน์ สุขสง, 2558) เห็นได้จากปรากฏการณ์ที่ผ่านมา เช่น มีการประกาศให้พระพุทธศาสนาเป็นหนึ่งในศาสนาที่สำคัญในประเทศอิตาลี รวมทั้งเกิดกระแสการนำหลักการปฏิบัติสมาธิไปประยุกต์ใช้ในงานสาขาอาชีพต่าง ๆ ในบางประเทศ เช่น ในประเทศอังกฤษ ได้มีการนำหลักการทำสมาธิในเชิงพุทธไปสอนในโรงเรียนประถมในประเทศอังกฤษ รวมทั้งได้จัดชั่วโมงการนั่งสมาธิลงในตารางเรียนประจำสัปดาห์ในหลายโรงเรียน ในประเทศแคนาดา มีกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจบางเขต ได้มีกิจกรรมนั่งสมาธิร่วมกันทุกเช้าก่อนออกไปทำหน้าที่ดูแลรักษาบ้านเมือง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาศักยภาพของพระธรรมทูตสายต่างประเทศความรู้ทางภาษาท้องถิ่นที่พระธรรมทูตไปอยู่ประจำ โดยเข้าใจพื้นฐานชีวิตและวัฒนธรรมของคนในสังคมที่ตนเองต้องการจะไปเผยแผ่ รวมถึง ทฤษฎีความรู้สากลของโลกที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการเผยแผ่ เช่น ภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ อารยธรรมโลก และหลักการของศาสนาหลักอื่น ๆ ของโลก เป็นต้น (อุตร เขียวอ่อน, 2561) จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ภาษาอังกฤษเป็นปัจจัยหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ ผ่านโครงการ Monk Chat เป็นหนึ่งโครงการที่ช่วยเพิ่มความสามารถด้านภาษาอังกฤษของพระสงฆ์ จะช่วยเพิ่มศักยภาพการเผยแผ่พุทธศาสนาสู่สังคมโลกได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้น การพัฒนาทักษะด้านภาษาของภิกษุสามเณรจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อตอบสนองความต้องการในการศึกษาพระพุทธศาสนาของชาวต่างชาติในนานาอารยประเทศ และที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยอีกด้วย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา จัดให้มีโครงการ Monk Chat เพื่อส่งเสริมความรู้ภาษาอังกฤษและเผยแผ่พระพุทธศาสนาขึ้น ตามที่วิจัยรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับชาวต่างชาติของพระสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (วีรยุทธ พงษ์ศิริ, 2560) ระบุในงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดตั้งโครงการ วัดอุปสมงค์ พัฒนาการ ประโยชน์ และผลสมฤทธิ์ว่า ประมาณปี พ.ศ. 2546 จากแนวคิดของศาสตราจารย์เกียรติคุณ แสง จันทร์งาม ที่ต้องการจะเปิดเวทีให้พระนิสิตของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กลุ่ม 1 ที่ต้องการจะฝึกภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติที่มาเยี่ยมชมวัดเจติยหลวงวรวิหาร ซึ่งมีวัดอุปสมงค์เพื่อเป็นเวทีให้พระนิสิตนักศึกษาและสมาชิก ในการฝึกฝนทักษะภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติ ขณะเดียวกันได้เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นอีกด้วย โครงการนี้เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของสงฆ์ 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ต่อมามหาวิทยาลัยพายัพ นำโดยอาจารย์จอห์น บัตต์ (อดีตรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยพายัพ) และอาจารย์มาร์ธา มีความสนใจโครงการนี้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาศักยภาพการใช้ภาษาอังกฤษและเสริมสร้างให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนาให้กับผู้เข้าร่วมโครงการ ดังนั้น ทางมหาวิทยาลัยพายัพ จึงได้ส่งนักศึกษากลุ่มแรกเข้าร่วมทำกิจกรรมกับพระนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หลังจากนั้น ท่านอาจารย์ศาสตราจารย์เกียรติคุณ แสง จันทร์งาม มีความเห็นว่าการตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับพุทธธรรม ของพระนักศึกษากับชาวต่างชาติ นั้น ยังเป็นปัญหาอยู่มาก เนื่องจากพระนักศึกษายังไม่เข้าใจใน หลักธรรมเท่าที่ควร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องฝึกอบรมพุทธธรรมภาคภาษาอังกฤษแก่พระนักศึกษา ได้ร่วมมือกับพระมหาบุญณสมบัติ ปากาโร (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ ศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา) ในการฝึกอบรมหลักสูตรนี้ ปัจจุบันโครงการนี้ตั้งอยู่บริเวณหน้าอาคาร สำนักหอสมุด วัดเจติยหลวง เชียงใหม่ หรือด้านข้างพระวิหารหลวง เปิดทำการทุกวัน ในเวลาประมาณ 09.00 – 19.00 นาฬิกา โดยมีพระนักศึกษาที่เป็นสมาชิกโครงการ Monk Chat ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาทำหน้าที่ เพื่อสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยคำถามที่ชาวต่างชาติถามบ่อยที่สุด ได้แก่ What is Buddhism? What is monk's daily routine? What is life after death? เป็นต้น (วีรยุทธ พงษ์ศิริ, 2560)

ความสำเร็จในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยโครงการ Monk Chat แก่ชาวต่างชาติ อยู่ในระดับสูงมาก อยู่ที่ 95 เปอร์เซ็นต์ ส่วนการเรียนการสอนการสนับสนุนด้านการศึกษา ภาษาอังกฤษในห้องเรียนของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา วัดเจติยหลวง จังหวัดเชียงใหม่ อยู่ในระดับสูงเช่นกัน อยู่ที่ 92 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้เพิ่มโครงการ Monk Chat เข้าไปอยู่ในกิจกรรมท่องเที่ยว

ของจังหวัดเชียงใหม่ มีเว็บไซต์ต่างประเทศที่ช่วยเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์การเผยแพร่ ได้แก่ www.Lonelyplanet.com และ www.tripadvisor.com ส่วนด้านการศึกษาพระสงฆ์ และนักศึกษาได้ฝึกฝนทักษะการพูด การฟังภาษาอังกฤษ เพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยชาวต่างชาติจะได้รับประโยชน์จากการสนทนาร่วมกับพระสงฆ์ พร้อมกับเป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อความเข้าใจพระพุทธศาสนาและการฝึกวิปัสสนากรรมฐานที่ชาวต่างชาติในปัจจุบันให้ความสนใจอย่างมาก (วีรยุทธ พงษ์ศิริ, 2560)

จากการเผยแพร่งดงาม ช่วยให้ผู้ชมและผู้คนมีศีลธรรมมากขึ้น ซึ่งปัญหาของการขาดศีลธรรมอันเนื่องมาจากปัจจัยหลัก 2 ประการ (พระมหาจักรพล สิริธโร, 2563) กล่าวคือ

1. ผู้เผยแพร่พระพุทธศาสนาหรือผู้ส่งสาร อันได้แก่ พระภิกษุสงฆ์หรือบรรพชิตมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอต่อการเผยแผ่หลักพุทธธรรม ขาดเครื่องมือการสื่อสารและทักษะการใช้เครื่องมือสำหรับสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เครื่องมือและการสื่อสารที่ไม่สอดคล้องกับยุคสมัย และใช้การสื่อสารที่ยากต่อการเข้าใจ

2. ผู้ศึกษาธรรมหรือผู้รับสาร ผู้เรียนหรือผู้สนใจพระพุทธศาสนาเน้นการศึกษารวมจากการให้ทานมากจนเกินไป โดยขาดการศึกษาและการทำความเข้าใจแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา

จากปัญหาการดังกล่าวทำให้ทราบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการแบบเชิงรับ โดยการศึกษาหลักคำสอนจากวัดหรือพระภิกษุสงฆ์และกิจกรรมทางศาสนาที่สำคัญต่าง ๆ โดยขาดการยืดหยุ่น ทั้งวิธีการสอนและการสื่อสารให้ตรงกลุ่มเป้าหมายและประชาชนทุกระดับ การเลือกใช้เครื่องมือหรือวิธีการสื่อสารในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญอันจะนำหลักคำสอนเผยแผ่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21

การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองมาตามลำดับ มีหลักคำสอนที่ทันสมัยในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตถูกใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก มีเว็บไซต์ต่าง ๆ มากมาย การเผยแผ่ธรรมะผ่านทางอินเทอร์เน็ตจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยการนำหลักธรรมคำสอนมาเผยแผ่ให้ผู้สนใจ ได้เข้าไปเรียนรู้ธรรมะทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้นและยังทำให้มีชาวต่างชาติได้สนใจศึกษาพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ช่วยอำนวยความสะดวก ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นชุมชนเมืองแห่งการเรียนรู้ของโลกไร้พรมแดน (พระมหาภิกขิตถ์ สิริบุญโญ, 2562) แต่กระนั้น การเผยแผ่พระพุทธศาสนายังจำกัดวงแคบหรือสำหรับประชาชนบางกลุ่มที่สามารถเข้าถึงได้ ขณะเดียวกันแนวโน้มผู้ศึกษาธรรมยังลดลงอย่างต่อเนื่อง (พระครูสังฆรักษ์พิทยา ญาณธโร, 2561) โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ อันเนื่องมาจากปัจจัยภายในและภายนอก

ปัจจัยภายใน อันได้แก่ พระภิกษุสงฆ์สามเณรบวชน้อยลง ผู้เข้ามาเป็นพระภิกษุสามเณรบวชตามประเพณีหรือบวชระยะสั้น พร้อมกันนั้นคณะสงฆ์ไม่ปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันที่ถูกขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีและนวัตกรรมการสื่อสาร

ปัจจัยภายนอก กล่าวคือ การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีและนวัตกรรม การสื่อสารไร้พรมแดนขยายตัวอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการดำเนินชีวิตและเศรษฐกิจทั่วโลกทั้งทางบวกและทางลบ รวมถึงพระพุทธศาสนา จากปัจจัยดังกล่าวทำให้ต้องปรับเปลี่ยนและทบทวนกระบวนการทศน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง (พระมหาจักรพล สิริโร, 2563) ตามหลักการศึกษาศตวรรษที่ 21 แห่งยูเนสโก ซึ่งเน้นรูปแบบการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น สร้างสรรค์ สนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้จากสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีที่เป็นแหล่งเรียนรู้ นอกห้องเรียน โดยมีองค์ประกอบ 4 รูปแบบ อันประกอบด้วย

1. การเรียนรู้เพื่อรู้ เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด การพิจารณาความเป็นจริง การฝึกสติสมาธิโดยเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิตตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา

2. การเรียนรู้เพื่อให้นำไปปฏิบัติได้ เป็นการเรียนรู้หลักพระพุทธศาสนาเชิงบูรณาการระหว่างความรู้ทางพระพุทธศาสนาและการฝึกปฏิบัติ โดยมนุษย์เป็นผู้กำหนดวิถีในการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง

3. การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน เรียนรู้หลักธรรมการดำรงชีวิตร่วมกันผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยมีความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสังคมอันเนื่องมาจากเหตุและปัจจัย

4. การเรียนรู้เพื่อชีวิต การศึกษาพระพุทธศาสนาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามแนวทางของกฎแห่งกรรมเพื่อให้ความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ผู้ศึกษาธรรมะมีส่วนร่วมแทนที่พระสงฆ์จะเป็นผู้บรรยายเพียงอย่างเดียว (พระมหาจักรพล สิริโร, 2563) โดยเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้มาเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมหรือชี้แนะการศึกษาศาสนา ตามทฤษฎีของเบนจามิน บลูม ได้จำแนกการเรียนการสอนออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ซึ่งการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ล้วนเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทั้งสิ้น โดยการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนตามทฤษฎีของเบนจามิน จำแนกระดับความสามารถในการรับรู้ของผู้เรียนในแต่ละด้านไว้ดังนี้

1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หมายถึง ความสามารถจากการเรียนรู้ทางด้านสติปัญญา แบ่งออกเป็น 6 ชั้นเรียงลำดับจากต่ำไปสูง ได้แก่

- 1.1 ความจำความเข้าใจ

- 1.2 การนำไปประยุกต์ใช้

- 1.3 การรู้จักวิเคราะห์

- 1.4 การประเมินค่า
- 1.5 การสร้างสรรค์
2. ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) หมายถึง พฤติกรรมการรับรู้ของบุคคล ได้แก่
 - 2.1 การรับรู้
 - 2.2 การตอบสนอง
 - 2.3 การเห็นคุณค่า
 - 2.4 การจัดระบบ
 - 2.5 การสร้างลักษณะนิสัยตามค่านิยม

3. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมที่บ่งถึงความสามารถในการแสดงออกมาจากการรับรู้เรียนรู้ ได้แก่

- 3.1 การเลียนแบบการทำตามคำแนะนำการทำตามแบบการหาความถูกต้อง
- 3.2 การทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ

จากทฤษฎีดังกล่าว การเผยแพร่ธรรมะสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้ธรรมะหรือผู้ที่มีความสนใจเน้นการศึกษาด้วยตนเองจากความสนใจของตนเองเป็นหลักผ่านช่องทางการสื่อสารและเทคโนโลยีต่าง ๆ

ส่วนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในแต่ละยุคมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างอันออกไป (พระครูสังฆรักษ์พิทยา ญาณธโร, 2561) พอจะแบ่งออกเป็น 5 ยุคหลัก ดังต่อไปนี้

1. ยุคการสื่อสารโดยคำพูดการเผยแพร่พระพุทธศาสนาใช้วิธีมุขปาฐะหลักการสื่อสารการเผยแพร่พระพุทธศาสนาตั้งแต่ยุคแรก (ยุคก่อนใช้ตัวอักษร) ยุคที่พระพุทธเจ้าและพระสาวกอยู่ ใช้หลักการสื่อสารธรรมะ คือการใช้แบบ มุขปาฐะ (การท่องจำ) เพื่อพระพุทธเจ้าได้สอนให้แก่พระภิกษุ อุบาสก และอุบาสิกา ในสถานที่ ต่าง ๆ

2. ยุคการสื่อสารโดยการเขียนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยเขียนตามผนังถ้ำจารึกลงใบลาน ยุคที่เริ่มมีการสื่อสาร โดยจารึกลงผนังถ้ำและรูปปั้นต่าง ๆ เมื่อมีการพัฒนาเครื่องมือการสื่อสาร ก็ได้มีการจารึกคำสอนพระพุทธเจ้า และเรื่องราวต่างตามผนังถ้ำต่างที่ได้พบเห็นกันมา

3. ยุคการสื่อสารโดยการพิมพ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาโดยการพิมพ์หนังสือ พระไตรปิฎก คัมภีร์ ตำราทางพระพุทธศาสนา ยุคที่มีการพัฒนาเครื่องมือในการทำสำเนาและการพัฒนาของภาษา ก็มีการจารึกคำสอนพระพุทธเจ้า ลงในใบลานต่าง และในหนังสือพระไตรปิฎก ที่เราได้พบเห็นกันมา

4. ยุคการสื่อสารโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทางวิทยุโทรทัศน์ (ยุคสื่อไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์)

5. ยุคการสื่อสารโดยโทรคมนาคมและดิจิทัลมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางดาวเทียม และอินเทอร์เน็ต ยุคที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้คอมพิวเตอร์ มือถือ และโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมถึงคำสอนพระพุทธเจ้า ในระบบ Facebook, YouTube, Instagram ต่าง ๆ ที่ทำให้พระพุทธศาสนาเข้าสู่ยุคคนรุ่นใหม่ได้ง่าย เนื่องจากสังคมสารสนเทศเป็นยุคในการบริโภคข่าวสาร และเป็นปัญหาในสถานการณ์ปัจจุบันในยุคดิจิทัล ที่คนรุ่นใหม่และรุ่นกลาง ไม่มีเวลาไปวัดฟังธรรม เนื่องจากมีภาระในการทำมาหากินเลี้ยงดูครอบครัว จนไม่มีเวลาจะเข้าวัด และทั้งหมดนี้ก็มีการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามยุคสมัย เพื่อจะได้ดำรงคำสอนของพระพุทธเจ้าสืบต่อไป

จะเห็นว่ารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแต่ละยุคสมัยสอดคล้องกับการพัฒนาของอารยธรรมในแต่ละยุคตามความเจริญของช่วงเวลานั้น ๆ ซึ่งปัจจุบันการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอยู่ในยุคที่ 5 โดยมีเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือในการเผยแผ่ พระสงฆ์ควรปรับตัว โดยการศึกษาการใช้เครื่องมือสมัยใหม่เพื่อพัฒนาการเผยแผ่ให้มีประสิทธิภาพพร้อมกับพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศตวรรษที่ 21 ให้สมบูรณ์และศึกษาอยู่ตลอดเวลาพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

นอกจากนี้ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาควรสนับสนุนให้พระสงฆ์พัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อปรับตัวให้เข้ากับโลกปัจจุบัน (เหิงยีน ถิ ทุ ฮ่า และสิรินาถ จงกลกลาง, 2561) อันประกอบด้วย ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ได้แก่ การมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) การคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problems Solving) การสื่อสารและการร่วมมือทำงาน (Communication and Collaboration) ทักษะสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) ได้แก่ ความรู้พื้นฐานด้านสารสนเทศ (Information Literacy) ความรู้พื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information, Communications and Technology Literacy; ICT Literacy) ความรู้พื้นฐานด้านสื่อ (Media Literacy) และ ทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and Career Skills) ได้แก่ ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว (Flexibility and Adaptability) การมีความคิดริเริ่มและการชี้นำตนเอง (Initiative and Self - Direction) ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross Cultural Skills) การเพิ่มผลผลิตและความรู้รับผิดชอบ (Productivity and Accountability) ความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ (Leadership and Responsibility) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information, Media, and Technology Skills) การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีจุดมุ่งหมายพื้นฐานการศึกษา คือการเรียนรู้เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สามารถดำรงชีพอยู่ในโลกตามยุคสมัยได้อย่างมีคุณภาพ เมื่อสังคมเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษาเปลี่ยน นักวิชาการหลายท่านเห็นตรงกันว่า หากยังหลงติดอยู่กับสิ่งเก่า ๆ ที่เคยใช้ได้ผลในยุคเก่า ย่อมจะส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่สอดคล้องกับโลกที่เป็นจริง

ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตที่ยังจะเข้มข้นนั้น การตัดสินใจได้ในระดับบุคคลหรือระดับหน่วยงาน อย่างตระหนักในศักยภาพของตนเองไม่จำเป็นต้องรอนโยบายหรือคำสั่งจากระดับชาติหรือ ส่วนกลางโดยเฉพาะ เรื่องการสอน การเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการเป็นผู้นำเพื่อเป็นส่วน หนึ่งในการนำพาผู้เรียน ให้ก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญได้อย่างสอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไป (อมรรัตน์ เตชะนอกและคณะ, 2563) ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการสอนของพระสงฆ์ จึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมาก

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 มีแนวทางในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาที่เหมาะสม (พระครูสังฆรักษ์พิทยา ญาณธโร, 2561) ดังต่อไปนี้

1. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านไลฟ์สดทางเฟซบุ๊ก (Facebook Live) โดยใช้ ภาพนิ่งหรือวิดีโอสั้นเพื่อนำเสนอกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด เช่น งานสวดมนต์ข้ามปี งานบรรพชา สามเณร งานอุปสมบท การมาฆบูชา วันวิสาขบูชา พร้อมกันใช้การสื่อสารให้ทันสมัย เปิดให้มีการ แสดงความคิดเห็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อโซเชียลไลน์แอด (Line@) ในการนำเสนอ กิจกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญของวัด เช่น งานสวดมนต์ข้ามปี งานบรรพชาสามเณร งานอุปสมบท การมาฆบูชา วันวิสาขบูชา พร้อมกันใช้การสื่อสารให้ทันสมัย เปิดให้มีการแสดงความคิดเห็นทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านเว็บไซต์ (Website) โดยใช้เป็นภาพนิ่ง หรือเป็นสื่อ วิดีโอสั้น เป็นกิจกรรมที่วัดนั้น ๆ ได้จัดงาน เช่น งานบรรพชา สามเณร งานอุปสมบท งานวันมาฆบูชา งานวันวิสาขบูชา งานสวดมนต์ข้ามปี โดยสอดแทรกหัวข้อธรรมนั้น ๆ และ ขยายใจความในหัวข้อธรรมให้เข้าใจง่าย โดยใช้ภาษาในการสื่อสารแบบสมัยใหม่พร้อมทั้งเปิด ให้มีการแสดงความคิดเห็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

4. พัฒนาเว็บไซต์ห้องสมุดพระพุทธศาสนาโลกให้ประสบความสำเร็จอย่างเป็น รูปธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาโลกอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

5. พัฒนาศักยภาพพระภิกษุสงฆ์สามเณรผ่านการฝึกอบรมทักษะในศตวรรษ ที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เพื่อการเข้าถึงข้อมูลและการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาพร้อมกับชี้แนะแนวทางในการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสม ถูกต้องตามพระธรรมวินัย สำหรับพระสงฆ์สามเณร

6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัดและสำนักสงฆ์ที่มีความพร้อมเป็นที่ตั้งของศูนย์การ เรียนรู้ ไอซีทีชุมชน และเป็นศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาผ่านระบบ E - Learning รวมถึง จัดเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมด้วย

7. พัฒนาแอปพลิเคชันเกี่ยวกับธรรมะสำหรับสมาร์ทโฟน เพื่อขยายการเข้าถึงธรรมะได้ง่ายและกว้างในทุกระดับชั้นการศึกษาและประชาชนที่สนใจ

8. ควรมีหน่วยงานหรือองค์กรในการสนับสนุนด้านทุนและความรู้ในการสร้างเว็บไซต์ของวัดในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบการสื่อสารสองทางกับประชาชนเพื่อให้เกิดความตระหนักรู้และใกล้ชิดกับธรรมะและสามารถนำไปปฏิบัติได้

9. ควรมีหน่วยงานหรือองค์กรในการตรวจสอบเนื้อหาธรรมะที่เผยแพร่โลกออนไลน์ โดยเนื้อหาให้ถูกต้องและเป็นไปตามพระไตรปิฎก

10. สนับสนุนให้มีการแปลหนังสือธรรมะเป็นภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ แล้วนำไปเผยแพร่ตามช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจสามารถเข้ามาอ่านได้ทุกที่ทุกเวลา โดยสอดคล้องกับ การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทางสื่อสังคมออนไลน์ได้ตลอดเวลา หากมีการศึกษาค้นคว้าพระพุทธศาสนาได้ทุกหนทุกแห่ง ซึ่งปัจจุบันกระจายไปแทบทุกมุมโลกสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดด้วยเงื่อนไขของกาลเวลาหรือสถานที่ สอดคล้องกับพระธรรมคุณข้อหนึ่งในมหานามสูตร อังคุตตรนิกาย ฉักกนิบาต คำหนึ่งว่า “อกาลโก” หมายถึงไม่ประกอบด้วยกาลคือไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลา บรรลุได้ทันที บรรลุเมื่อใดเห็น ผลได้ทันที เป็นจริงอยู่อย่างใดก็เป็นอย่างนั้นไม่จำกัดด้วยกาล หากนำมาใช้ในการศึกษาก็จะกลายเป็นว่ามีการศึกษาค้นคว้าพระพุทธศาสนาโดยไม่ถูกจำกัดด้วยกาลเวลาอีกต่อไป ในโลกอนาคตผู้ที่มีความรู้ การเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีที่ทันสมัยจึงจะทำให้มีโอกาสอยู่รอดในสังคมได้อย่างรู้เท่าทัน (พระมหาบุญไทย ปุณณมโน, 2557)

จากรูปแบบในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีการกระจายช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามโซเชียลมีเดียที่หลากหลายเพื่อประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และทุกกลุ่มเข้าถึงธรรมะได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว พร้อมกับการนำเสนอเนื้อหาสาระด้านธรรมด้วยภาษาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ มีใช้การสื่อสารที่ง่ายต่อการเข้าใจและมีความยืดหยุ่นในการนำเสนอสื่อในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอัปโหลดรูปภาพ วิดีโอ หรือการเสนอมัลติมีเดีย เช่น การปาฐกถา การบรรยาย การสัมมนา การสัมภาษณ์ หรือ ธรรมะข้อคิดสกิดใจที่เป็นรูปแบบของคลิปวิดีโอสั้น ๆ ที่ใช้ภาษาง่ายและน่าสนใจ

สรุป

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปสู่สังคมโลกในนานาอารยประเทศ ที่มีการเชื่อมต่อกันอย่างไร้พรมแดนในทุกมิติ ภาษาอังกฤษได้เป็นสื่อกลางเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาควรมีทั้งเชิงรุกและแบบเชิงรับ ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ให้มีความรู้ความสามารถในพุทธธรรมทางพุทธศาสนาและภาษาอังกฤษในระดับนานาชาติ มีความจำเป็นอย่างมากเพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไป

อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้พุทธศาสนาทั้งภายในประเทศ ไทยและต่างประเทศ ประเทศไทยมีชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและสนใจศึกษา พุทธศาสนาและฝึกปฏิบัติสมาธิธรรมฐานเพิ่มขึ้นทุกปี แต่พบว่า พระสงฆ์ที่มีความรู้ทั้งด้าน พุทธศาสนาและภาษาอังกฤษมีจำนวนไม่มากพอ โดยวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ โรงเรียนปริยัติ ธรรม และมหาวิทยาลัยสงฆ์ทุกแห่ง ควรเพิ่มการฝึกอบรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภาค ภาษาอังกฤษแก่พระสงฆ์ให้มากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว พร้อมกับสนับสนุน ส่งเสริมพระภิกษุสงฆ์สามเณรให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อให้การเผยแผ่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด แก่ประชาชนและผู้สนใจ **ข้อเสนอแนะ** 1) บทความนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พุทธ ศาสนาได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษที่จะเผยแผ่คำสอนให้แก่ชาวตะวันตกที่หันมา สนใจพุทธศาสนา 2) ควรศึกษาสถานปฏิบัติธรรม หรือสถานที่ให้ความรู้แก่ชาวตะวันตกอยู่แล้ว ว่ามีประสิทธิภาพอย่างไร แต่ละแห่งนั้นมีหลักการและวิธีการที่สัมฤทธิ์ผลอย่างไร 3) ควร สนับสนุนส่งเสริมทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับผู้เผยแผ่ให้เหมาะสม 4) ควร กำหนดแนวทางในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้เหมาะสมกับพระธรรมวินัย

เอกสารอ้างอิง

- เลิศ เกษรคำ. (2541). ไวยากรณ์และเทคนิคภาษาอังกฤษ ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอ็ด ยูเคชั่น.
- เหิงยีน ถิ หู ฮ่า และสิรินาถ จงกลกลาง. (2561). การศึกษาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดกาบัง ประเทศเวียดนาม. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6(2), 14-24.
- เอษณ ยามาลี. (2561). ความท้าทายของการประยุกต์ใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาสากล ใน บริบทการเรียนการสอนของไทย. วารสารวารสารราชพฤกษ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา, 16(3), 19-29.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2561). ประชากรโลกชาวพุทธกำลังลดลง. เรียกใช้เมื่อ 3 กันยายน 2563 จาก www.bangkokbiznews.com
- ณอมจิตต์ สารอดและคณะ. (2559). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา สาขาพลศึกษาด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ. วารสาร มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 33(3), 39-66.
- พระครูญาณเพชรรัตน์. (2557). ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก. วารสารสันติ ศึกษาปริทรรศน์ มจร, 2(2), 80-93.

- พระครูสังฆรักษ์พิทยา ญาณธโร. (2561). ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยยุคดิจิทัล. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระทินวัฒน์ สุขสง. (2558). แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกตะวันตก. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหากิตติธัช สิริบุญโญ. (2562). ลักษณะคำสอนที่ทันสมัยในพระพุทธศาสนา. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 5(2), 121-134.
- พระมหาจักรพล สิริธโร. (2563). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 11(1), 80-90.
- พระมหาบุญไทย ปุญญมโน. (2557). การศึกษาพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 1 กันยายน 2563 จาก <http://www.phd.mbu.ac.th/index.php/2014-08-28-08-57-4/73-21>
- พระมหาประสิทธิ์ ญาณปทีโป. (2558). บาลีภาษาของพระพุทธศาสนาเถรวาท. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 1(1), 7-15.
- พิมพิมล แก้วมณีและคณะ. (2558). ประโยชน์สุขคืออะไร: มุมมองทางเศรษฐกิจและสังคม. วารสารวารสารพฤกษกรรมศาสตร์ สถาบันวิจัยพฤกษกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 21(2), 101-118.
- วิริยยุทธ พงษ์ศิริ. (2560). MONK CHAT: รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนากับชาวต่างชาติของพระสงฆ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวารสารพุทธศาสตร์ศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 8(2), 34-43.
- ศุภวรรณ อารีจิตตานุสรณ์ และสินีนาถ ศุกลรัตน์เมธ. (2560). การศึกษาบทบาทพุทธมณฑลในบริบทของชุมชน ต่อการวางผังและแผนพัฒนาพื้นที่. วารสารฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(1), 2126-2140.
- สรพรพร ศิริจันทร์. (2557). การเตรียมความพร้อมด้านเจตคติและการสร้างเสริมความเข้าใจของครูสอนภาษาอังกฤษคนไทย ในภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางเพื่ออาเซียน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 8(1), 46-60.
- สำนักยุทธศาสตร์. (2560). รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานยุทธศาสตร์.
- อมรรัตน์ เตชะนอกและคณะ. (2563). การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7(9), 1-15.
- อุดร เขียวอ่อน. (2561). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของพระธรรมทูตสายต่างประเทศ. วารสารมหาจุฬาวិชาการ, 5(1), 159-167.

David Crystal. (2003). The Cambridge Encyclopedia of the English Language. (2nd ed.). London: Cambridge University Press.

การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2*

DEVELOPMENT OF A PARTICIPATORY MANAGEMENT APPROACH
FOR EDUCATIONAL INSTITUTION: ROI ET PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

ไกรวุธ พนมพงษ์

Kaivoot Panompong

สินธวา คามดิษฐ์

Sinthawa Khamdit

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: mangkabia@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางในการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้บริหาร จำนวน 61 คน ครูผู้สอนจำนวน 274 คน รวม 335 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษา โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Multistage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา และแบบสอบถามแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าอำนาจจำแนกรายข้อได้ค่าระหว่าง 0.22 - 0.78 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัด

* Received 2 June 2020; Revised 15 July 2020; Accepted 1 October 2020

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า 1) แนวทางการบริหารแบบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นรูปแบบที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ ปฏิบัติได้ มีประโยชน์ และควรนำไปทดลองใช้ในสถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน และองค์ประกอบย่อย 20 ข้อ 3) คุณภาพรูปแบบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา โดยรวมมีความเหมาะสมและสอดคล้องทุกข้อ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, สถานศึกษา, พัฒนา

Abstract

The Objectives of this research article were 1) to study the current state of participation for educational institutions. Roi Et Primary Educational Service Area Office 2 2) to study the current state Desirable condition And guidelines for participatory management for educational institutions Roi Et Primary Educational Service Area Office 2 3) To develop a participatory management approach for educational institutions. Roi Et Primary Educational Service Area Office 2 The samples used in the research consisted of School administrators and teachers in educational institutions Under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area 2, 61 administrators, 274 teachers, a total of 335 people. By simple random sampling (Multistage Sampling) The tools used for data collection were questionnaires, current conditions, participation for educational institutions. And a questionnaire on the teachers' participatory management guideline in educational institution administration. Under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area 2, the statistics used for data analysis were mean, percentage, standard deviation. Income classification power, income between 0.22 - 0.78, and confidence in the whole of 0.96 The research found that; 1) Current conditions, participation of teachers in the administration of educational institutions. Under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area 2, it was found that overall was at a high level. 2) Guidelines for participatory administration for educational institutions Under the Office of Roi Et Primary Educational Service Area 2 The results of the study were as follows: 1) Guidelines for teachers' participation in education administration. It is a model that is correct,

complete, practical, useful and should be used for further experimentation in other educational institutions. 2) School It consists of 5 main components and 20 sub - elements. 3) Evaluation of the educational institution participation guidelines For the Roi Et Primary Educational Service Area Office 2 by 7 experts in total, the suitability was at a high level. and is very possible.

Keywords: Participation, School, Develop

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านต่าง ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และโดยเฉพาะเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกันพลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยียุคดิจิทัลส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเป็นความรวดเร็วที่นักวิชาการเห็นตรงกันว่าเพียงจะเริ่มต้นเท่านั้น ในระยะถัดไปจะยิ่งทวีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามไปด้วยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนที่มีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อเด็กในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตามผู้นำหรือผู้บริหารจะต้องมีทักษะที่สำคัญเพื่อเตรียมพร้อมในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น (สุวัฒน์ จุลสุวรรณ, 2562)

โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่รัฐให้ทำหน้าที่ให้การศึกษาภาคบังคับกับประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมที่จะเกื้อหนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสามารถพัฒนาประเทศทุกด้าน ดังนั้นการที่จะทำให้โรงเรียนขนาดเล็กจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและมาตรฐานของโรงเรียนก็มักจะดูที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ (ธีระ รุญเจริญ, 2562) การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กให้ขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในเรื่อง 1) คุณภาพให้เกิดขึ้นในด้านคุณภาพครู คุณภาพแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมแห่งเรียนรู้คุณภาพของสถานศึกษาคุณภาพการบริหารจัดการ 2) โอกาสของประชากรวัยเรียนให้ผู้ด้อยโอกาสที่อาศัยอยู่ในท้องที่ต่าง ๆ ของประเทศได้มีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และ 3) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเข้ามาสนับสนุนการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา นอกจากจะต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะทางการบริหาร มีพฤติกรรมและคุณลักษณะสำคัญที่จะบริหารงานในหน้าที่ให้ไปสู่เป้าหมาย ยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องปฏิบัติเรียนรู้และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ, 2560)

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนจึงเป็นแนวคิดและนโยบายการบริหาร และจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นโดยผลของกฎหมาย โดยในระยะเริ่มต้น กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 และให้มีการบริหารจัดการศึกษาโดยองค์คณะบุคคล ที่เรียกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากการสรรหาบุคคลในแต่ละภาคส่วนของชุมชน ได้แก่ ผู้แทน ผู้ปกครอง 2 คน ผู้แทนองค์กรชุมชน 2 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 คน ผู้แทน ศิษย์เก่า 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และสรรหาบุคคลในโรงเรียน 2 คน คือ ผู้แทนครู 1 คน และผู้บริหารโรงเรียน 1 คน และต่อมาได้กำหนดไว้ในบทบาทหน้าที่ และวิธีการสรรหา ไว้ในกฎหมายทั้งในพระราชบัญญัติและกฎกระทรวงศึกษาธิการ (พระราชบัญญัติ ระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

ดังนั้น โรงเรียนจำเป็นต้องมีแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจตามบทบาทที่กฎหมายกำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านคุณภาพ การศึกษาที่เป็นผลผลิตทางสังคมและคุณภาพของความร่วมมือของคนในชุมชนในการเข้ามามี ส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาในฐานะความเป็นเจ้าของโรงเรียน โดยยึดหลักการบริหาร แบบมีส่วนร่วมที่คำนึงถึงความสำคัญของการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนา คุณภาพผู้เรียน ผู้สังคม และประเทศด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะนิสิตสาขาวิชาการ บริหารการศึกษา จึงได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัย ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา และการบริหารและการจัดการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และแนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวข้องกับการบริหารงานในสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นำมาวิเคราะห์แล้วสังเคราะห์

1.2 นำผลการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา ดังนี้

1.2.1 กรอบแนวคิดในการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยงาน 4 งาน 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานบริหารทั่วไป (กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา, 2550)

1.2.2 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี การบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่จะใช้ในการวิจัย มาประยุกต์เป็นตัวชี้วัด 5 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล 5) การมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์

1.3 นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา ที่ได้จากการสังเคราะห์มาใช้ในการสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

1.4 นำแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

1.5 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

1.6 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 2,596 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 299 คน และครูจำนวน 2,297 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 335 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 61 คน และ ครูจำนวน 274 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบ Multistage Sampling (สุ่มแบบหลายขั้นตอน) โดยดำเนินการดังนี้

2.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 2,596 คน ผู้วิจัยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน 5 % ได้กลุ่มตัวอย่าง 335 คน

2.2.2 เมื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 คน แล้วทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Sampling) ดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มอำเภอในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มา 50% จาก 8 อำเภอ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก ได้กลุ่มตัวอย่าง 4 อำเภอ คือ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอพนมไพร อำเภอสว่างแดนดิน และอำเภอธวัชบุรี

ขั้นที่ 2 แบ่งโรงเรียนของแต่ละอำเภอที่สุ่มได้ตามเกณฑ์การแบ่งขนาดของโรงเรียน ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน 0 – 120 คน

โรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 121 – 500 คน

โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียน 501 – 1500 คน

พบว่า มีโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 171 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 62 โรงเรียนและ โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 6 โรงเรียน

ขั้นที่ 3 ให้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม สุ่มโรงเรียนแต่ละขนาดจากอำเภอที่สุ่มได้ในขั้นที่ 1 โดยใช้สัดส่วน 4: 1 ของจำนวนโรงเรียนในอำเภอตัวอย่างตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียนโดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้จำนวนขนาดเล็ก จำนวน 43 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 15 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน

ขั้นที่ 4 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารและครูจากโรงเรียนตัวอย่างตามรายชื่อโรงเรียนในขั้นตอนที่ 3 จำนวนผู้บริหารและครู

335 คน (ตามตารางของ Krejcie & Morgan) โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนขนาดของสถานศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) แบบเติมค่าและประมาณค่าแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดโดยมีแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert Type) มี 5 ระดับ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยกำหนดเกณฑ์เป็นระดับคะแนน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองและติดต่อบริการแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

5. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การจัดทำข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

5.1.1 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

5.1.2 ตรวจสอบการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

5.1.3 บันทึกข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์วิธีการทางสถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

5.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2.2 วิเคราะห์คะแนนจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยนำข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในระยะที่ 1 มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยการคำนวณ PNI modified

1.2 นำสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ที่มีค่าความต้องการจำเป็นที่มีค่าสูงมาใช้ในการออกแบบสัมภาษณ์ แล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และให้ผู้เชี่ยวชาญยืนยันความเหมาะสม

1.3 นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เลิศ (Best Practices) ได้แก่ โรงเรียนเมืองปทุมรัตน์ โรงเรียนชุมชนบ้านโคกหม และโรงเรียนบ้านภูดิน

1.4 นำแบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็น และทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)

1.5 ออกแบบแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1.6 ประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ต่อไปนี้

2.1 คุณวุฒิทางการศึกษา ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท

2.2 มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาการศึกษา หรือการวิจัย และประเมินผลการศึกษา หรือการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 7 คน ประกอบด้วย

2.2.1 นายอานนท์ นามเพ็ง วุฒิการศึกษา กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลเมืองใหม่สุวรรณภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2.2 นายกาญจน์บัณฑิต โชติจันทร์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านโคกหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2.3 นายวชิระ วงษ์ชาติ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองปทุมรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2.4 นายพิน สิทธิสาร กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดธาตุ(ธรรมธาดากิจจานุสรณ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2.5 นายสันติภพ โชติจันทร์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านภูดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2.6 นายวิรัตน์ สิทธิลา กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนครูราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.2.7 นายมงคล ภูศรีอ่อน กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบัวขาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินเพื่อประเมินแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) แบบเติมคำ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ

4.2 ผู้วิจัยจัดส่งคู่มือแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 และแบบประเมินให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ ด้วยตนเองและติดต่อบรรลุแบบประเมินด้วยตนเอง

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การจัดกระทำข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

5.1.1 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบประเมินที่ได้รับคืน

5.1.2 ตรวจสอบการให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้

5.1.3 บันทึกข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์วิธีการทางสถิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

5.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน โดยคำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2.2 วิเคราะห์คะแนนจากแบบประเมิน ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ปรากฏผลดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$)

2. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$)

3. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$)

4. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$)

5. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการบริหารทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด พบว่า สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครู ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการบริหารทั่วไป อยู่ในระดับมากและด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก ทั้งอาจเป็นเพราะว่าการบริหารจัดการในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 บริหารจัดการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 39 หมวดที่ 5 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไว้ 4 งาน และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเป็นวัฒนธรรมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง และผู้บริหารเห็นความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมทำให้การบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 งาน ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขมีความขัดแย้งน้อยที่สุด ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ สมยศ อาพันธ์ศรี ได้สรุปการมีส่วนร่วมมีความสำคัญและความจำเป็นคือช่วยส่งเสริมประชาธิปไตยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยอมรับปัญหาช่วยแก้ไขปัญหาลดความขัดแย้งได้ผลงานตามความต้องการที่แท้จริงและทุกภาคส่วนพึงพอใจกับผลงาน สอดคล้องกับรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยองค์คณะบุคคลในสถานศึกษากับขอข่ายภารกิจการบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสอดคล้องโดยการบริหารงานสถานศึกษาใน 4 ด้านได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคลและ 4) การบริหารงานทั่วไป มีการดำเนินงานในลักษณะการมีส่วนร่วม 4 รูปแบบ (สมยศ อาพันธ์ศรี, 2545)

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน และองค์ประกอบย่อย 20 ข้อ ข้อค้นพบที่ปรากฏดังนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันได้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เช่น ศึกษาต่อ อบรมเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องทำให้มีการบริหารจัดการที่ดี สอดคล้องกับการนำเสนอของ อุดม เหลืองสด การบริหารแบบมีส่วนร่วมมี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล 5) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ส่วนงานบริหารสถานศึกษา (อุดม เหลืองสด, 2545)

3. ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะใน 4 ประเด็น คือ 1) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษามีความถูกต้อง 2) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษามีความสมบูรณ์ 3) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสามารถนำไป ปฏิบัติได้ 4) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษามีประโยชน์ ผลการสนทนากลุ่ม พบว่าแนวทางการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นแนวทางที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์ ปฏิบัติได้ และมีประโยชน์และควรนำไปทดลองใช้ในสถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป ผู้วิจัยได้นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงเครื่องมือเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน มีองค์ประกอบย่อย 20 ข้อ สอดคล้องกับแนวคิดของ Cohen, J. M. & Uphoff, N. T., อุดม เหลืองสด และเมตต์ เมตต์การุณจิต สารสำคัญที่นำมาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิด 5 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 5) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Cohen, J. M. & Uphoff, N. T., 1981); (อุดม เหลืองสด, 2545); (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553) สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พจนารถ วาดกลิ่น ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมี 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบย่อยอีก 16 องค์ประกอบ (พจนารถ วาดกลิ่น, 2556)

4. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูหัวหน้าฝ่าย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามแนวคิดของอุดม เหลืองสด ได้สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วม มี 5 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจ หมายถึง การกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญแล้วร่วมตัดสินใจทั้งในช่วงเริ่มต้น ช่วงวางแผน และช่วงปฏิบัติตามแผน 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์กำหนดวิธีการ และแนวทางดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หมายถึง การทำประโยชน์ให้กับงานทั้งช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์วัสดุอุปกรณ์แรงงาน หรือโดยการบริหารประสานงาน และขอความช่วยเหลือ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การประเมินว่าการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ทั้งการประเมินความก้าวหน้า 5) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การรับผลประโยชน์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มทั้งทางบวกและทางลบ (อุดม เหลืองสด, 2545)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1) ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการบริหารทั่วไปอยู่ในระดับมาก และด้านการบริหารงบประมาณ อยู่ในระดับมากตามลำดับส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก

2) ผลการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ทุกข้อ 3) ผลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะใน 4 ประเด็น คือ 3.1) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา มีความถูกต้อง 3.2) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษามีความสมบูรณ์ 3.3) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้ 3.4) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษามีประโยชน์ ผลการสนทนากลุ่มพบว่าแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นแนวทางที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ ปฏิบัติได้ และมีประโยชน์และควรนำไปทดลองใช้ในสถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

4) ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า ผู้บริหารและครูหัวหน้าฝ่าย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก **ข้อเสนอแนะ** 1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโดยใช้โรงเรียนที่มีสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 3) ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีผลต่อสภาพที่พึงประสงค์ของการมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 4) ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่พึงประสงค์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. (2550). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 24 ก หน้า 24 (16 พฤษภาคม 2560).
- ธีระ รุญเจริญ. (2562). สภาพและปัญหาการบริหารและจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พจนารถ วาดกลิ่น. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานด้านวิชาการ โรงเรียนในสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พชรวิทย์ จันทรศิริศิริ. (2560). นโยบายและการวางแผนกลยุทธ์สำหรับสถานศึกษายุคใหม่. มหาสารคาม: อภิชาติการพิมพ์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.
- สมยศ อาพันศิริ . (2545). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพมหานคร: บรรณากิจ.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2562). ภาวะผู้นำทางการศึกษา. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

อุดม เหลืองสด. (2545). การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานการประกันคุณภาพ การศึกษาโรงเรียนบ้านเก่าวิทยา จังหวัดกาญจนบุรี. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1981). Rural Development Participation: Concept and Measure For Project Design Implementation and Evaluation. New York: Cornell University Press.

การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กรณีศึกษาสหวิทยา
เขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32*

THE DEVELOPMENT OF TEACHER COMPETENCY IN ACTIVE
LEARNING MANAGEMENT: A CASE STUDY OF SATUEK UNITED
CAMPUS UNDER THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA 32

ศักดิ์นรินทร์ นิลรัตนศิริกุล

Saknarin Ninratsirikul

พีระศักดิ์ วรฉัตร

Peerasak Worrachat

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University, Thailand

E-mail: nok39653@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) พัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก และ 3) พัฒนาคู่มือพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การดำเนินการวิจัย มีลักษณะเป็นการวิจัยแบบผสม แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 175 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม ระยะที่ 2 การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศติดตาม โดยมีกลุ่มเป้าหมาย เป็นครูผู้สอนในสหวิทยาเขตสตึกที่สมัครใจ จำนวน 13 คน และระยะที่ 3 การพัฒนาคู่มือพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับ มาก 2) การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

* Received 5 June 2020; Revised 12 July 2020; Accepted 1 October 2020

2 ครอบ พบว่า สามารถพัฒนาผู้ร่วมวิจัย ให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 3) การพัฒนาคู่มือพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะครู, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, วิจัยเชิงปฏิบัติการ

Abstract

The objectives of this research article were to 1) Study the current conditions and the desirable condition of teachers' competency by Active learning 2) Develop teachers' competency by Active learning in Satuek Association Committee and 3) Develop of teacher' competency handbook in Active learning. The research process had 3 stages as 1) to study of current conditions and the desirable condition of teachers' competency by Active learning. The 175 sample who were selected by Stratified random sampling gave information. The instrument was questionnaires. 2) Development of teachers' competency in Active learning. The study was Action Research using workshops and supervision strategy. The target group was 13 voluntary teacher in the Association Committee. And 3) Development of teacher' competency handbook in Active learning. Committee. There were 7 experts who were selected by purposive sampling gave information. The statistics used were percentage, mean, and standard deviation. The research findings revealed that; 1) The current conditions of teachers' competency was at Moderate level and the desirable condition of teachers' competency was at a much level. 2) Teachers' competency development in Active Learning in the Association Committee by using 2 - cycles. The results can be summarized as follows: 1) Teachers' competency development in Active Learning. The co - researcher to know, understand and can manage Active Learning achieve the goal set. 3) Development of teacher' competency handbook in Active learning in Satuek Association Committee, Appropriate Assessment Results and The handbook possibility over all was in high level.

Keywords: Develop Teachers' competency, Active Learning Management, Action Research

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอให้ครูพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดเป็นนโยบาย “ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้” ที่มุ่งหวังให้มีการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน เพื่อเอื้อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสมากขึ้นในการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีปฏิสัมพันธ์และรู้จักการทำงานเป็นทีม ได้ฝึกคิดวิเคราะห์ วางแผน แก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ รวมทั้งมีโอกาสได้พัฒนาจิตใจให้เห็นคุณค่าของการเป็นคนดี ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น และสังคมส่วนรวม และที่สำคัญต้องพัฒนาผู้เรียนให้ค้นหาศักยภาพและความชอบของตนเองได้ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการนิเทศ ติดตามการดำเนินการตามนโยบาย (เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์, 2561) ซึ่งจากการดำเนินการตามนโยบายพบว่า โดยภาพรวมการดำเนินโครงการส่งผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยวัดจากความสามารถทักษะของผู้เรียนที่สามารถสร้างผลงานในการประกอบอาชีพและการแข่งขันในระดับต่าง ๆ ของประเทศ (สุเทพ ชิตยวงษ์, 2562) อีกทั้งได้มีการเสนอให้ครูผู้สอนพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดปรัชญาประสบการณ์นิยม และทฤษฎีการเรียนรู้แบบพุทธิปัญญา ซึ่งมีแนวคิดมาจาก จอห์น ดิวอี้ นักปรัชญาการศึกษาได้แต่งหนังสือ DEMOCRACY AND EDUCATION ซึ่งเป็นหนังสือที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาในสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก ดิวอี้ เชื่อว่า ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (John, C. B, 2011) ในทำนองเดียวกันกับนักวิชาการทางการศึกษา Bonwell, C. C., & Eison, J. A. ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนมีการเรียนรู้ ที่มากขึ้นสามารถจดจำเนื้อหาการเรียนได้ยาวนานขึ้นมีการส่งเสริมความคิดขั้นสูงและการสร้างความรู้ ได้ด้วยตนเองของผู้เรียนโดยอาศัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และมีการส่งเสริมการเรียนรู้ ด้วยกันเป็นกลุ่มในชั้นเรียน (Bonwell, C. C., & Eison, J. A., 1991)

สหวิทยาเขตสตึกเป็นเขตของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 มีสถานศึกษา 8 แห่ง ในอำเภอสตึก ได้มีพันธกิจพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพ และคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สร้างโอกาส ความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำ ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง ตามแนวคิด No Child Left Behind (NCLB) อีกทั้งยังมีเป้าประสงค์ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิด

ริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 มีสุขภาวะที่เหมาะสมตามวัย มีความสามารถในการพึ่งตนเองและปรับตัวต่อการเป็นพลเมืองและพลโลกที่ดี ครูต้องเป็นผู้เรียนรู้ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู น้อมนำพระราชดำรัสให้ครูรักเด็ก เด็กรักครู มีความรู้ โดยเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมและทักษะในการใช้เทคโนโลยีควรมีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลประเมินผลอย่างเป็นระบบ พัฒนาผู้เรียนให้เข้าสู่ยุคประเทศไทย 4.0 ได้อย่างไรก็ตาม จากรายงานการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา 2561 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 พบว่า ในหัวข้อมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้เสนอจุดที่ควรพัฒนา คือ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสนใจ และเข้าร่วมกิจกรรม ให้บุคคลภายนอกรับรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาในโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ให้มากขึ้น อย่างเป็นระบบส่งเสริมผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรท้องถิ่น และสนับสนุนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบจัดการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย อีกทั้งพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยอย่างต่อเนื่อง ครูควรให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนทันทีเพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้พัฒนาตนเอง อีกทั้งออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเพิ่มความสามารถในการอ่าน ความสามารถในการสื่อสาร การคิดคำนวณ และคิดวิเคราะห์ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีให้มากยิ่งขึ้น ควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้ครบทุกรายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32, 2561)

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูภายในสังกัดยังมีข้อจำกัดที่จะต้องพัฒนาให้ครูจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนเกิดทักษะในการดำรงชีวิต ทักษะการทำงาน เพื่อการดำรงชีวิตในอนาคต จึงต้องพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32
2. เพื่อพัฒนาสมรรถนะครู สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ให้มีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถ ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
3. เพื่อพัฒนาคู่มือการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สหวิทยาเขตสตึก จำนวน 286 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สหวิทยาเขตสตึก จำนวน 175 คน โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด กับตารางสำเร็จรูปของเคจซีมอร์แกน (Krejcie and Morgan) คำนวณหาค่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรที่ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถาม และติดตามเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้อง IOC การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม และการหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบสอบถาม

5.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูล

1.1 ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ซึ่งเป็นครูผู้สอนภายในสถานศึกษา สหวิทยาเขตสตึกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ที่สมัครใจ จำนวน 13 คน

1.2 ศึกษาวิเคราะห์ที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 1 คน เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศ ติดตาม

1.3 หัวหน้างานวิชาการของสถานศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ในแต่ละสถานศึกษาจำนวน 8 คน เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การนิเทศ ติดตาม

2. กลยุทธ์ในการพัฒนา ประกอบด้วย

2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการ มีกิจกรรมในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

2.1.1 การให้ความรู้ความเข้าใจแก่กลุ่มผู้ร่วมวิจัย

2.1.2 การดำเนินการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.2 การนิเทศติดตาม มีกิจกรรมนิเทศโดยเน้นกระบวนการนิเทศภายในออนไลน์ ดังนี้

2.2.1 การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.2.2 การสัมภาษณ์ผู้รับการนิเทศ

2.2.3 การนิเทศออนไลน์จัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

3. วิธีการศึกษา คำนคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ เคมมิส และแม็กแท็กการ์ท (Kemmis and McTaggart) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

3.1 การวางแผน (Planning)

3.2 การปฏิบัติ (Action)

3.3 การสังเกต (Observation)

3.4 การสะท้อนผล (Reflection)

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าตั้งแต่ เมษายน 2563 ถึงเดือน พฤษภาคม 2563

วงรอบที่ 1 ระหว่าง วันที่ 30 เมษายน – 15 พฤษภาคม 2563

วงรอบที่ 2 ระหว่าง วันที่ 18 - 27 พฤษภาคม 2563

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 แบบทดสอบก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติ

5.2 แบบสังเกต

5.3 แบบสัมภาษณ์

5.4 แบบบันทึกการประชุมระดมความคิด

5.5 แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

5.6 แบบประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สหวิทยาเขตสตึก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานของผู้ร่วมวิจัย โดยเครื่องมือต่าง ๆ ในทุกกิจกรรมในแต่ละวงจรรอบในการวิจัยปฏิบัติการมาวิเคราะห์อย่าง มีระบบ มาศึกษาวิเคราะห์ และแปลความร่วมกัน สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ข้อดีข้อเสียในการที่จะนำไปใช้หรือควรปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปพัฒนาในวงจรต่อไป

8. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

8.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความสอดคล้อง IOC การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ และการหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบทดสอบ

8.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 การพัฒนาคู่มือพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ในการตรวจสอบยืนยันคู่มือการพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำคู่มือเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและแบบประเมินฯ ด้วยตนเอง

4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินตามลำดับ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของคู่มือ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือ โดยดัชนีความสอดคล้อง IOC

5.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ในการพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ผู้วิจัยได้สรุปผลตามจุดประสงค์ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้ เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 โดยรวม

สมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การออกแบบการเรียนรู้	2.67	0.92	ปานกลาง	4.58	0.59	มากที่สุด
2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.80	1.03	ปานกลาง	4.77	0.42	มากที่สุด
3. การใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้	2.62	1.00	ปานกลาง	4.22	0.88	มาก
4. การวัดและประเมินผล	2.54	0.99	ปานกลาง	4.40	0.65	มาก
โดยรวม	2.64	0.98	ปานกลาง	4.47	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน ของสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าระดับสูงที่สุด คือ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ และระดับต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบด้านการใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้

ระยะที่ 2 การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32

สรุปผลการดำเนินในวงรอบที่ 1 โดยการใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศติดตาม พบว่า การพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นไปด้วยความรวดเร็ว มีประโยชน์ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีวิธีการที่หลากหลายและรูปแบบต่าง ๆ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ แต่ยังมีปัญหาในเรื่องของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งพบว่าผู้ร่วมวิจัยยังปัญหาด้าน

การใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล คือยังเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่ไม่สัมพันธ์กับเนื้อหา สารการเรียนรู้ และการเลือกเครื่องมือการวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัย จึงได้ประชุมร่วมกันและมีความเห็นตรงกันว่าควรจะมีการประชุมเชิงปฏิบัติการและดำเนินการนิเทศ ติดตามในในรอบที่ 2 ต่อไป

ผลการดำเนินงานในรอบที่ 2 โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศ ติดตามจากการให้คำแนะนำ ชี้แนะ สาธิตและจำลองสถานการณ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของวิทยากร ประกอบกับให้ผู้ร่วมวิจัยได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้กับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเป็นอย่างดีและพบว่า ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของผู้ร่วมวิจัย มีความรู้ความเข้าใจการใช้สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งเทคนิค วิธีการหลากหลายมากขึ้น ทำให้บรรยากาศในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความน่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น

ระยะที่ 3 การพัฒนาคู่มือพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ความเป็นมาและความสำคัญ	4.14	0.69	มาก	4.43	0.53	มาก
2.วัตถุประสงค์	4.86	0.38	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
3.วิธีดำเนินการ	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
4.การติดตามและประเมินผล	3.71	0.49	มาก	4.14	0.38	มาก
โดยรวม	4.32	0.61	มาก	4.43	0.54	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กรณีศึกษาสหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ตามแนวคิด No Child left Behind (NCLB) ที่มีความต้องการให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่ม และสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะและคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 มีสุขภาวะที่เหมาะสมตามวัย มีความสามารถในการพึ่งตนเองและปรับตัวต่อการเป็นพลเมืองและพลโลกที่ดี ดังที่ สำนักงานปฏิบัติการศึกษา ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย จนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ (สำนักงานปฏิบัติการศึกษา, 2545) สอดคล้องกับ ทักษิณ เกษตัน ได้ทำการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ สภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ทักษิณ เกษตัน, 2561)

2. การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ได้ 2 วงรอบสรุปผลได้ ดังนี้

ผลการดำเนินงานทั้ง 2 วงรอบทำให้ครูผู้ร่วมวิจัยได้มีความรู้ความเข้าใจในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากยิ่งขึ้น จนสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ให้พัฒนาต่อไป ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น ผู้วิจัยได้ใช้กลยุทธ์การประชุมปฏิบัติการและการนิเทศ ติดตาม ในการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อีกทั้งจากการใช้กลยุทธ์ประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ผู้ร่วมวิจัยทั้ง 13 คน มีความรู้ ความเข้าใจ ในการเขียนแผนการเรียนรู้เชิงรุกและการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ และ แนะนำชี้แนะ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งมีการสังเกต สัมภาษณ์และยังมีการทำ

แบบทดสอบก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือทำให้ทราบถึง ความสามารถในการเขียนแผนการเรียนรู้เชิงรุกจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ละเอียด เอี่ยมสุวรรณ ได้กล่าวว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นวิธีสมาชิกในห้องประชุมต้องร่วมกันศึกษา , ศึกษาค้นคว้า ตลอดจนทำความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติเพื่อทักษะปฏิบัติงาน ตามหัวข้อประชุมในครั้งนั้น หัวใจสำคัญของการประชุมในรูปแบบนี้ คือเรียนรู้ , ฝึกปฏิบัติ พร้อมนำไปปฏิบัติในการปฏิบัติงานจริง เช่น ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างแบบทดสอบแก่บุคลากร เป็นต้น ประกอบกับจากการใช้กลยุทธ์การนิเทศ ติดตาม โดยผู้วิจัยได้ประสานหัวหน้าฝ่ายวิชาการในโรงเรียนของผู้ร่วมวิจัยหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย มาร่วมเป็นผู้ร่วมนิเทศในครั้งนี้ และได้วางการนิเทศ ทำให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งได้รับความร่วมมือในการรับการนิเทศของผู้ร่วมวิจัย ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ละเอียด เอี่ยมสุวรรณ, 2556) สอดคล้องกับแสน สมนึก ได้ให้ความสำคัญของการนิเทศภายในไว้ว่า การนิเทศภายใน มีความสำคัญ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการปฏิบัติการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถนำหลักการ แนวคิดและกระบวนการนิเทศมาใช้ดำเนินการบริหารโรงเรียนได้อย่างดี (แสน สมนึก, 2541) สอดคล้องกับดารา ดาวดิงส์ ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรในการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านของนักเรียนโรงเรียนหนองโนวิทยา อำเภอนองบุรีศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 โดยใช้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายในผลการพัฒนาบุคลากรในการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านของนักเรียนโรงเรียนหนองโนวิทยา โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้สร้างความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านของนักเรียน การนิเทศภายในตามกิจกรรมการนิเทศ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านของนักเรียนมีความถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การประเมินผลการพัฒนาบุคลากรในการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านของนักเรียนโรงเรียนหนองโนวิทยา พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด บรรลุตามวัตถุประสงค์ (ดารา ดาวดิงส์, 2557)

3. การพัฒนาฝีมือพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาฝีมือจากแนวคิดของนักวิชาการ นักการศึกษา อีกทั้งยังได้ดำเนินการพัฒนาตามกระบวนการของวิจัยเชิงปฏิบัติการจึงทำให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นและการแก้ไขปัญหา เพราะมีการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการและยังมีผลของการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทำให้มีความเป็นไปได้ในระดับ มาก สอดคล้องกับ มะลิวัน สมศร ได้ศึกษาการสร้างคู่มือพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้การสร้างคู่มือพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษา

ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการของคู่มือพัฒนา การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโปรแกรม โดยกระบวนการของคู่มือพัฒนา พบว่า คู่มือพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการของครูผู้สอนในสถานศึกษาที่สร้างขึ้น โดยรวมอยู่ในระดับ มาก (มะลิวัน สมศรี, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1) สภาพปัจจุบันของสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเรียงองค์ประกอบ เรียงข้อมูลมากที่สุด ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ลำดับรองลงมาคือ การออกแบบการเรียนรู้ และต่ำที่สุด ได้แก่ การวัดและประเมินผล และสภาพที่พึงประสงค์ ของสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเรียงองค์ประกอบ เรียงข้อมูลจากมากที่สุด ได้แก่ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือ การออกแบบการเรียนรู้ และต่ำที่สุดคือ การใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ 2) การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้ 2 วงรอบสรุปผลได้ ดังนี้ 2.1) ผลการการพัฒนาสมรรถนะครูในวงรอบที่ 1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้รับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจโดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศติดตาม ปัญหาที่พบ คือ ผู้ร่วมวิจัยอีก 2 คน มีปัญหาด้านการใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล ผู้วิจัยจึงนำปัญหานี้ไปดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ต่อไป 2.2) ผลการดำเนินงานในวงรอบที่ 2 ได้รับคำแนะนำเพิ่มเติมจากวิทยากร ประกอบกับให้ผู้ร่วมวิจัยได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความมั่นใจให้กับกลุ่มผู้ร่วมวิจัยเป็นอย่างดีและ พบว่า สามารถพัฒนาผู้ร่วมวิจัยที่มีปัญหาด้านการใช้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล ให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้บรรลุเป้าหมาย 3) การพัฒนาคู่มือพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีพัฒนา และ 4) การติดตามและประเมินผล ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของคู่มือการพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สหวิทยาเขตสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก **ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้** 1) ในการพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป้าหมายสำคัญอยู่ที่ความเอาใจจริงเอาใจของครู มีการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้มีความน่าสนใจ ส่งผลให้เกิดผลที่ดีต่อผู้เรียน 2) ผู้บริหารควรจัดให้มีการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของครูผู้สอนต่อเนื่อง เพื่อจะได้พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และ

พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียน 3) ควรมีการร่วมมือกับจากผู้บริหารและชุมชน ในการสร้างแหล่งเรียนรู้ที่ใกล้กับสถานศึกษา เพื่อให้เป็นการเรียนรู้ที่หลากหลาย และยัง อนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ อีกทั้งยังเป็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่มี ประสิทธิภาพ **ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป** 1) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เป็นลักษณะของการส่งผลทางตรงและทางอ้อม 2) ควรมีการวิจัยติดตาม การนำคู่มือการพัฒนาสมรรถนะครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอื่น ๆ 3) ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ควรใช้อย่างน้อย 1 ปีการศึกษา เพื่อประโยชน์ ของนักเรียนและสถานศึกษา ในการเพิ่มกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์. (2561). คู่มือการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ดารา ดาวดิ่งส์. (2557). การพัฒนาบุคลากรในการเสริมสร้างนิสัยรักการอ่านของนักเรียน โรงเรียนหนองโนวิทยา อำเภอนองบุรีศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทักษิณ เกษตัน. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- มะลิวัน สมศรี. (2558). การพัฒนาคู่มือพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการของครู. ใน วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ละเอียต เอี่ยมสุวรรณ. (2556). คู่มือการตรวจสอบผลการดำเนินงานโครงการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกรมควบคุมโรค.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. (2561). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี บประมาณ พ.ศ. 2560. บุรีรัมย์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 32.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูป การศึกษา.
- สุเทพ ชิตยวงษ์. (2562). รายงานนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

- แสน สมนึก. (2541). คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- Bonwell, C. C. & Eison, J. A. (1991). Active Learning: Creating Excitement in the Classroom. ERIC Clearinghouse on Higher Education. Washington: George Washington University.
- John, C. B. (2011). Engaging Ideas: The Professor's Guide to Integrating Writing, Critical Thinking and Active Learning in the Classroom. New York: John Wiley Hesler.

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ
และเอกชนในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี*

INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT USING COOPERATION BETWEEN
PUBLIC AND PRIVATE PARTNERSHIP IN BANG BUA THONG DISTRICT,
NONTHABURI PROVINCE

นิวัฒน์ รังส้อย

Niwat Rungsoi

พีระพงษ์ วรภักดิ์ระกุล

Peerapong Woraphatthirakul

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

วาสนา รังส้อย

Wasana Rungsoi

โรงเรียนวัดลานบุญ

Watlanboon School, Thailand

E-mail: nptechnical@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยศึกษาจากพื้นที่พื้นที่ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 35 คน ได้แก่ ผู้บริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ เพื่อพิจารณาข้อเท็จจริง ด้วยการวิเคราะห์ อ่านผล ดีความ และหาข้อสรุป ซึ่งผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยการใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 1) ความชัดเจนในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบาย 2) ความพร้อมและความพอเพียงของทรัพยากร 3) ความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน และ 4) การกำหนดภารกิจและมอบหมายงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชน ตลอดจนสร้างการทำงานที่สอดคล้องกันให้บรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งการส่งเสริมที่เป็นรูปธรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยอาศัยการร่วมลงทุนระหว่าง

* Received 10 June 2020; Revised 20 July 2020; Accepted 5 October 2020

รัฐและเอกชน ด้านนโยบาย ด้านกฎหมายที่เกิดจากการบังคับใช้ ด้านคุณภาพของการบริการ และด้านศักยภาพของหน่วยงาน/องค์กร มีผลโดยตรงต่อการบั่นทอนสะท้อนปัญหาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนทาง ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี และเปิดเวทีพื้นที่ให้ระดมความคิดเห็นต่อความจำเป็นในการสร้างความร่วมมือ ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญและมองว่าเป็นปัญหาที่เผชิญร่วมกันและต้องแก้ไขร่วมกันของภาครัฐและเอกชน และร่วมจัดทำแผนการพัฒนาความร่วมมือที่จะเกิดขึ้นสู่ความยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: ความร่วมมือ, ภาครัฐและเอกชน, การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

Abstract

The objectives of this research article were to study the guidelines of infrastructure development using cooperation between public and private partnership in Bang Bua Thong district, Nonthaburi province. A qualitative research with in - depth interview was used and the key informants were 35 people which including administrators of local government organizations and engage in real estate business in order to consider the facts with analysis, reading, interpretation and conclusions. The finding indicates as follow; The guidelines of infrastructure development using cooperation between public and private partnership in Bang Bua Thong district, Nonthaburi province includes 1) clarity in the goals and objectives of the policy 2) availability and sufficiency of resources 3) knowledge and understanding of workers and 4) the assignment of tasks and assignments affects the effectiveness of joint investment between public and private partnership as well as creating consistent work in order to achieve the goal, including concrete promotion in order to increase competitiveness more quickly and efficiently by using joint investment between public and private. Legal, policy arising from enforcement, the quality of service and the potential of the agency /organization which directly affects the undermining of the problems between the public and private sectors of the infrastructure development in Bang Bua Thong district, Nonthaburi Province. And To organize a forum to provide space for mobilization of ideas for the need to create cooperation in the infrastructure development in Bang Bua Thong district, Nonthaburi province and give an opinion that it is a common problem and must

be solved together by the public and private sectors in order to create a platform for sharing opinions and co - develop a plan to develop cooperation that will lead to sustainability.

Keywords: Cooperation, Public and Private Sectors, Infrastructure Development

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบัน มีการพัฒนาและการเจริญเติบโตเพิ่มมากขึ้นในหลาย ๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชากรต่างมีอัตราการเติบโตที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้การขยายตัวด้านที่อยู่อาศัยของประชาชนไหลออกไปสู่พื้นที่ชานเมืองของกรุงเทพมหานครอย่างรวดเร็ว หน่วยงานราชการหลายแห่งย้ายออกไปสู่ชานเมืองมากขึ้น หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบด้านพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน ไม่สามารถพัฒนาหรือเตรียมแผนเพื่อรองรับสถานะของการเป็นเมืองได้ทันทั่วทั้งที่ ทั้งนี้ ในเขตชานเมืองของกรุงเทพฯ โดยเฉพาะจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็น 1 ใน 5 จังหวัดของเขตปริมณฑลที่อยู่ในสถานะการกลายเป็นเมือง คือ มีสัดส่วนของประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองเพิ่มขึ้นและมีอัตราการเพิ่มของประชากรสูงกว่าอัตราการเพิ่มของประชากรโดยรวม (จรัส สุวรรณมาลา และคณะ, 2550)

จากสถานะกลายเป็นเมืองดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานถือเป็นปัจจัยสำคัญในการรองรับและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทที่สำคัญในการดำเนินการและพัฒนาโครงสร้างพื้นที่ของชุมชนภายใต้นโยบายการกระจายอำนาจในรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยต้องมีการบริหารจัดการงบประมาณจากส่วนกลางและงบประมาณที่จัดเก็บได้ในท้องถิ่นที่ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (มานิตย์ จุมปา, 2551) การพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานถือว่าเป็นหัวใจหลักของแผนพัฒนาที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ก่อให้เกิดการสร้างงาน เพิ่มผลิตภาพและศักยภาพการผลิตในระยะยาว แต่เนื่องจากการลงทุนดังกล่าวต้องใช้เม็ดเงินจำนวนมาก และการใช้งบประมาณของประเทศ (รสคนธ์ รัตนเสริมวงศ์, 2546) ดังนั้น หากเป็นการลงทุนจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว อาจจะไม่สามารถระดมเงินทุนได้เพียงพอ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านการระดมทุน และการดำเนินนโยบายด้านการลงทุนที่ต้องคำนึงถึงเสถียรภาพการคลังของประเทศด้วย (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2543) ดังตัวอย่างของปัญหาจากการขยายตัวของเมือง เช่น ปัญหาการจราจรติดขัด จำเป็นต้องขยายเส้นทางคมนาคมรองรับการเดินทางเข้าออก ซึ่งการนำแนวความคิดในการแก้ไขในกรณีนี้คือ ภาครัฐได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน (Public - Private Partnership : PPP) (พนินท์ เครือไทย และชีขสาส์ ช่างเรียน, 2554) ในการก่อสร้าง

ถนนสายหลักและเส้นทางรถไฟฟ้ามหานคร เช่น สายฉลองรัชธรรม (สีม่วง เต่าปูน - บางใหญ่) ซึ่งได้ดำเนินการเสร็จสิ้นจนประสบความสำเร็จ และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง เพราะการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนนั่นเอง (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2544)

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” โดยนำแนวทางการร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (Public - Private Partnership: PPP) มาใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการ และสร้างประโยชน์ให้กับประชาชนในพื้นที่ และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยการใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลักสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 35 คน ได้แก่ ผู้บริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์โดยใช้คำถามเหมือนกันทุกคน และการศึกษาจากข้อมูลที่มีผู้บันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น (Unobtrusive Research) โดยลักษณะข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured Interview or Formal Interview) จากผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วยผู้บริหารขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ การสัมภาษณ์มีลักษณะคล้ายกับการใช้แบบสอบถาม โดยกำหนดเป็นคำถามปลายเปิด คำถามต่าง ๆ ได้ถูกกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าแล้ว เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว โดยจะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน (Standardized Questionnaire) มีลำดับขั้นตอนเหมือนกัน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ และ สืบค้นข้อมูลจาก Internet ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาถึง แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับกับองค์การในการบริหารจัดการให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จ รวมถึงปัญหา และอุปสรรค เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในพื้นที่ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (PPP: Public - Private Partnership)
2. นำแบบสัมภาษณ์ไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลหลักและทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 32 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษามีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

1. ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก มาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละบุคคล และจัดลำดับความสำคัญและคุณลักษณะของข้อมูล
2. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาจัดลำดับความสำคัญ แล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยสรุปว่า ในปัจจุบันแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยการใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือในแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่จะทำให้เกิดความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นข้อเสนอที่ทั้งเป็นแนวทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นแล้วในปัจจุบัน และยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1.1 ตั้งคณะทำงานร่วมหรือชุดเฉพาะกิจร่วมเพื่อบริการสาธารณะหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.2 การประสานแผนปฏิบัติราชการภายในระหว่างภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ที่ต้องการ มีความร่วมมือกันในการดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่เห็นว่าได้รับปัญหาร่วมกัน

หรือจำเป็นต้องมีความร่วมมือกันในเรื่องนั้น ๆ โดยการหารือและตั้งเป็นโครงการว่าจะตั้งโครงการลักษณะนี้อีกก็ต้องตั้งโครงการลักษณะนี้เช่นกัน

1.3 แต่ละหน่วยงานมาพูดคุยและวางแผนร่วมกัน โดยอาจมีผู้มีอำนาจสูงสุด และผู้มีอำนาจเหนือกว่า เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นแกนกลางประสาน มานั่งพูดคุยและวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เผชิญร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน

1.4 การมีหน่วยงานกลางมาประสานการทำงานในลักษณะความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนและเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจเหนือกว่าหรือสูงกว่า

1.5 การทำ MOU หรือการทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ต้องการดำเนินงานความร่วมมือในด้านหรือเรื่องนั้น ๆ ร่วมกัน

1.6 หน่วยงานกำกับ ดูแล มาเป็นพี่เลี้ยงหรือมาเป็นหน่วยงานกลางเชื่อมประสานเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานแบบความร่วมมือในเรื่องหนึ่งเรื่องใด เช่น หน่วยงานระดับจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การภาครัฐ องค์การ ภาคเอกชน หรือสถาบันการศึกษา

1.7 จัดประชุมสัมมนา ที่มีทั้งนักวิชาการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การภาครัฐ องค์การภาคเอกชน เพื่อให้เห็นภาพของความร่วมมือและจัดทำในเรื่องของแผนการพัฒนาความร่วมมือที่จะเกิดขึ้น โดยร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน กำหนดออกมาเป็นแผนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันจัดบริการสาธารณะว่าจะมีอะไรบ้าง แล้วแผนที่เกิดขึ้นนี้จะบรรจุเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นเรื่องของความร่วมมือกันดำเนินการ พร้อมทั้งดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบ

2. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยการใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยสรุปว่า

2.1 ด้านกฎหมายที่เกิดจากการบังคับใช้

2.1.1 ปัญหาความโปร่งใสของคณะกรรมการคัดเลือกและคณะกรรมการกำกับดูแล

2.1.2 ปัญหาการจัดทำสัญญาร่วมทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน แม้พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556 เพราะเงื่อนไขเหล่านี้ล้วนแต่มีโอกาสสร้างภาระหรือค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจำนวนมากให้แก่ภาครัฐ และเป็นเงื่อนไขที่มีหลักการและแนวคิด แตกต่างจากตัวอย่างสัญญาจ้างมาตรฐาน

2.1.3 ปัญหาการขาดกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุน ในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556 กำหนดให้จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ

2.1.4 ปัญหาความไม่โปร่งใสจากการดำเนินโครงการ เนื่องจากส่วนใหญ่โครงการขนาดใหญ่ หรือเมกะโปรเจกต์หลายโครงการมีมูลค่าสูงกว่าพันล้านขึ้นไป ซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก ดังนั้น อาจเป็นเหตุให้มีการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบได้

2.2 ด้านนโยบาย

2.2.1 ปัญหาการจำกัดการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในการสร้าง การรับรู้ดังกล่าว ซึ่งมีขอบเขตจำกัดเพียงระดับนโยบายและส่วนกลางเท่านั้น สำหรับส่วนท้องถิ่นยังมีกระบวนการความร่วมมือค่อนข้างน้อย ซึ่งอาจทำให้ความร่วมมือทั้งสองฝ่ายนั้นก่อให้เกิดประโยชน์เฉพาะกลุ่มได้

2.2.2 ปัญหาการขาดนโยบายที่ชัดเจน เนื่องจากโครงการร่วมทุนในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นโครงการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ เช่น ระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชน ระบบทางพิเศษ เป็นต้น

2.2.3 ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ่อยครั้ง ทำให้ความชัดเจนเชิงนโยบายในด้านแผนการลงทุน และโครงสร้างพื้นฐานขาดความต่อเนื่อง

2.3 ด้านคุณภาพของการบริการ ปัญหาเรื่องคุณภาพของการบริการ ในการดำเนินกิจการของภาคเอกชนคือการแสวงหากำไรสูงสุด มากกว่าคุณภาพการให้บริการและอัตราค่าบริการที่เหมาะสม

2.4 ด้านศักยภาพของหน่วยงาน/องค์กร การดำเนินโครงการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนส่วนใหญ่มักเป็นการให้สัมปทานหรือการทำสัญญาระยะยาว เมื่อมีการลงนามในสัญญาแล้ว การแก้ไขเป็นไปด้วยความลำบาก ซึ่งอาจเป็นความเสี่ยงที่ภาครัฐต้องรับภาระหรือเสี่ยงประมาณจากการร่วมลงทุนให้แก่ภาคเอกชน เมื่อเกิดการฟ้องร้องในอนาคต

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้โดยผู้วิจัยสามารถนำเสนอประเด็นในการอภิปรายผลการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 แนวทางในการพัฒนาความร่วมมือแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยการใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ในเรื่องของนโยบาย (Policy) วิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) เป้าหมาย (Goals) การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งความร่วมมือแบบ Collaboration เป็นความร่วมมืออย่างเป็นทางการมากที่สุดระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือองค์การสององค์การขึ้นไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยแต่ละฝ่ายมีความรับผิดชอบร่วมกันตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงานและการประเมินผล ความร่วมมือ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้าง หน้าที่ กฎเกณฑ์การปฏิบัติงานร่วมกัน การพัฒนาหรือปรับปรุงการบริการงาน

ภายในหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ กระบวนการ และบุคคลโดย มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อขับเคลื่อนและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการราชการ รวมทั้งเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้ศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เป็นการเพิ่มบทบาทให้หน่วยงานเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐบาล จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน สร้างทางเลือกทางการทำงานให้มากขึ้น และเป็นการขยายการเข้าถึงบริการของรัฐกับภาคประชาชน ในขณะเดียวกันจะเป็นการลดข้อจำกัด ด้านงบประมาณ การลงทุน ในโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลในช่วงที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้รัฐบาลจัดเก็บรายได้ ไม่เพียงพอกับความต้องการ การลงทุน ซึ่งการร่วมทุนรูปแบบ PPP ดังกล่าวนั้นเป็นที่ยอมรับจากทั่วโลกว่าจะช่วยลดข้อจำกัดด้านงบประมาณ และการก่อกวนสาธารณะของภาครัฐ ช่วยให้รัฐบาลสามารถขยายการลงทุนในโครงการพื้นฐานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อความต้องการของประชาชน ประโยชน์ของ PPP เกิดขึ้นกับทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วม (Stakeholders) สรุปได้ดังนี้ 1) ประโยชน์ต่อภาครัฐ โครงการ PPP สามารถสนับสนุนการดำเนินงานภาครัฐ โดยสร้างความคุ้มค่า ทางการเงินจะช่วยให้ประหยัดต้นทุนได้ เนื่องจากเอกชนรายนั้นจะสามารถออกแบบเพื่อก่อให้เกิดการประหยัด ในการดำเนินโครงการ รวมทั้งรัฐบาลไม่มีภาระค่าใช้จ่ายหรือการลงทุนกว่าการก่อสร้างจะดำเนินการแล้วเสร็จ และยังเป็นการแบ่งหน้าที่การบริหารความเสี่ยงที่ได้รับจากความรู้ประสบการณ์จากภาคเอกชน รวมถึงความสามารถในการบริหารจัดการระบบงบประมาณของภาครัฐ ในกรณีที่ภาครัฐได้พิจารณาถึงความคุ้มค่าทางการเงินแล้ว เห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะให้เอกชนร่วมดำเนินการ จะทำให้ภาครัฐสามารถจัดสรรงบประมาณดังกล่าว ไปลงทุนในโครงการอื่น ๆ ตามความจำเป็นและเหมาะสมมากขึ้น รวมทั้งยังเป็นการช่วยลดปัญหาความล่าช้าและค่าใช้จ่าย เพิ่มขึ้นของโครงการ เนื่องจากเอกชนต้องบริหารจัดการเงินด้วยตนเอง จึงมีแรงจูงใจให้ก่อสร้างเสร็จภายใน ระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อลดค่าใช้จ่ายและภาระดอกเบี้ย อีกทั้งเพื่อให้สามารถเรียกเก็บค่าบริการจากรัฐได้เร็วขึ้น 2) ประโยชน์ต่อภาคเอกชน โครงการ PPP สามารถเพิ่มโอกาสการทำธุรกิจให้กับภาคเอกชน ในการให้บริการสาธารณะด้วยควมมีประสิทธิภาพ และในบางครั้งที่สภาพเศรษฐกิจเริ่มชะลอตัว (Economic Downturn) จะถือว่าเป็นการสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศโดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมลงทุนในโครงการของรัฐ นอกจากนี้ ในการลงทุนในรูปแบบ PPP ภาคเอกชนจะมีโอกาสเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) ประโยชน์ต่อประชาชน ในการให้บริการสาธารณะของโครงการ PPP ประชาชนผู้รับบริการสามารถได้รับบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพในราคาที่เหมาะสมมีมาตรฐาน เนื่องจากโครงการ PPP เป็นการดำเนินงาน และให้บริการโดยรวมความเชี่ยวชาญของทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ภายใต้เงื่อนไขการกำกับดูแลที่เหมาะสม ของภาครัฐให้การบริการของภาคเอกชน

คู่สัญญา PPP สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความน่าเชื่อถือ ในการบริการ และกำหนดกลไกราคาที่เหมาะสมกับผู้บริโภค โดยค่าตอบแทนจะถูกหักทันทีหากไม่สามารถให้บริการได้ตามมาตรฐานที่ภาครัฐกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิตติธัช อิมวัฒนกุล ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา (กิตติธัช อิมวัฒนกุล, 2553)

ประเด็นที่ 2 สภาพปัญหาและจุดอ่อนของการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยการใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในเรื่องของการเมืองแทรกแซง ขาดการบูรณาการ การต่อต้านจากกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์ในบางเรื่อง กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับไม่เอื้ออำนวย เป็นกระบวนการเรียนรู้โดยผ่านการทำงานร่วมกันซึ่งต้องอาศัยแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน คือ มีรูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องมีหน้าที่ในการเป็น ผู้อำนวยการความสะดวก มีการสร้างวิสัยทัศน์ของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมแข่งขันในกระบวนการการทำงานทุกคนต้องเป็นกำลังสำคัญของกลุ่ม ผู้ปฏิบัติงานต้องเห็นและเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างงาน มีการรับฟังและตีชมผลงาน และงานที่จะต้องสร้างความรู้สึกรู้สึกพอใจและความสำเร็จแก่ผู้ปฏิบัติ ต้องมีการทบทวนสะท้อนความคิดถึงสิ่งที่ได้ทำไปแล้ว มีการเรียนรู้ผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงทักษะและผลงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสมาชิกกลุ่มทุกคนสามารถพัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญของตนอย่างต่อเนื่อง (Agranoff, R. & McGuire, M., 2003) การแสวงหาการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เกิดความเหมาะสม ในการเปลี่ยนแปลงกฎ ระเบียบ หรือบางสิ่งบางอย่างภายในองค์กร เพื่อก่อให้เกิดความยืดหยุ่น ตลอดจนสร้างการทำงานที่สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนนั้น จะต้องมีการประชุมและรับฟัง ทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้นให้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จิรศักดิ์ จิยะจันทน์ ศึกษาการบริหารองค์การที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสายงานปฏิบัติการนครหลวง บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด พบว่า การบริหารองค์การที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน (จิรศักดิ์ จิยะจันทน์, 2563) พร้อมทั้งงานวิจัยของ สมภพ ทบหลง ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอสามชัย จังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาพบว่า การก่อสร้างถนนควรก่อสร้างให้เรียบร้อยและเกิดความสะดวกสบาย ควรจัดให้มีไฟฟ้าส่องสว่างครบทุกแยก ควรมีการบริการที่รวดเร็วขึ้น ควรมีการบริการน้ำดื่มที่สะอาดและราคาถูก รางระบายน้ำควรมีสภาพมั่นคงแข็งแรงขึ้น (สมภพ ทบหลง, 2557)

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางในการพัฒนาความร่วมมือแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยการใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า PPP ที่ดีกว่านั้น คือ "เอกชนร่วมกับท้องถิ่น" เช่น เทศบาลตั้ง "บริษัทหรือบริษัท" ร่วมกันเข้ามาขอ Concession จากรัฐส่วนกลางพัฒนาให้ตอบสนองความต้องการท้องถิ่น ไทยก็มี เช่น บริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด หรือเคทีของกรุงเทพมหานคร (โดยกทม.ถือหุ้นกว่า 90%) ส่วนที่ต่างจังหวัด นำร่องคือที่ขอนแก่น เรียกว่า "ขอนแก่นโมเดล" โดยหอการค้าจังหวัดจับมือกับเทศบาลเมืองขอนแก่นลงทุนทำโครงการรถโมโนเรลของเมืองขอนแก่น เป็นการกระจายการลงทุน รัฐส่วนกลางก็ไม่ต้องแบกภาระไปทั่วประเทศ และเป็นบริษัทที่เป็นนิติบุคคลของตัวเอง "หนี้สาธารณะก็ถูกคิดอีกแบบ มิใช่มาแบกเป็นหนี้สาธารณะของประเทศ" แล้วเอา PPP ของท้องถิ่นมาขอเช่าสัมปทาน 30 - 60 - 99 ปี ของหน่วยงานของรัฐเป็น "บริษัทวิสาหกิจ" เช่น กทม.เช่าสวนรถไฟ 30 ปี 400 ล้านบาท จาก ร.ฟ.ท. เช่นเดียวกับขอนแก่นโมเดลกำลังขอเช่าที่ดินที่สถานีขอนแก่นจาก ร.ฟ.ท. ซึ่งสถานีดังกล่าวนี้อาจจะมีรถไฟหัวจักรวิ่งผ่านมาในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า เพื่อนำไปพัฒนา โดยจะขอสัมปทานมาทำมิโมโนเรล 30 กิโลเมตรของจังหวัด รัฐบาลก็กำลังใจกว้างเปิดให้บริษัทวิสาหกิจเข้ามาสัมปทานเป็น PPP รัฐวิสาหกิจ แต่ก็ต้องมองรัฐบาลเองว่าพร้อมหรือยัง เราคงต้องกระตุ้นจากท้องถิ่นและเอกชนที่ร่วมมือกันให้มากกว่าขอนแก่นโมเดลด้วย

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยตั้งคณะกรรมการในการทำงาน พุดคุยและวางแผน ประสานงานในการดำเนินงาน เพื่อแก้ไขปัญหาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นแกนกลางประสาน มานั่งพุดคุยและวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เผชิญร่วมกัน มีการทำ MOU หรือการทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ซึ่งมีหน่วยงานคอยกำกับ ดูแล ประสานงานในการทำงาน มีการประชุมสัมมนาจากหน่วยงานระดับจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การภาครัฐ องค์การภาคเอกชน หรือสถาบันการศึกษา ร่วมกันวางแผนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน จัดโครงการหรือกิจกรรม และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ด้านกฎหมาย ด้านนโยบาย ด้านคุณภาพของการบริการ และด้านศักยภาพของหน่วยงาน/องค์กรข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งนี้ 1) แนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยรัฐสามารถพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านเศรษฐกิจของประเทศได้รวดเร็ว

และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 2) ควรส่งเสริมให้มีการสนับสนุนทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยการใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 3) เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงสังคมในกิจการต่าง ๆ เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ กิจการโรงพยาบาล การสาธารณสุข โรงเรียน การศึกษา ที่อยู่อาศัยหรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้มีรายได้น้อยหรือปานกลาง ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ โดยมีความเป็นไปได้ในการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนมากขึ้น 4) การจัดทำและดำเนินโครงการร่วมลงทุนตั้งแต่การเสนอโครงการ การคัดเลือกเอกชน การจัดทำสัญญาร่วมลงทุนและการกำกับดูแลโครงการร่วมลงทุน จะเป็นไปตามหลักความเป็นหุ้นส่วนระหว่างรัฐ และเอกชน (Partnership) ซึ่งเป็นหลักการ PPP สาธารณสุข รวมถึงการจัดสรรความเสี่ยงและผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่เอกชนอย่างเหมาะสมเป็นธรรม 5) ควรมีการเปิดเวทีเพื่อให้มีพื้นที่ให้ระดมความคิดเห็นต่อความจำเป็นในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญและมองว่าเป็นปัญหาที่เผชิญร่วมกันและต้องแก้ไขร่วมกันของภาครัฐและเอกชน และร่วมจัดทำแผนการพัฒนาความร่วมมือที่จะเกิดขึ้น ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมองปัจจัยอื่นที่ความแตกต่างไปจากงานวิจัยนี้ เพื่อให้เกิดมุมมองแนวคิดที่หลากหลาย พร้อมทั้งควรศึกษาในระดับพื้นที่เป็นรายภูมิภาค เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำมาปรับปรุงกลยุทธ์ของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ 2) ควรเปลี่ยนเครื่องมือหรือเทคนิคในการวิจัย เพราะอาจทำให้ค้นพบหัวข้อที่น่าสนใจอื่น ๆ พร้อมทั้งการร่วมกันทำความเข้าใจปัญหา นำมาเชื่อมโยงกับความสามารถและกำหนดทางเลือกใหม่ของการบริหาร มีความปรารถนาร่วมกันที่จะผลักดันการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ นำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ต่อไป 3) ควรศึกษาในเชิงปริมาณเพิ่มเติมเพื่อเป็นการอธิบายในรายละเอียดบางอย่างให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งการเพิ่มเติมแปรที่มีส่วนสำคัญในเรื่องนี้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์เพื่อเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กิตติธัช อิมวัฒน์กุล. (2553). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของ องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา. ใน โครงงานหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธา. สำนักวิชา วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี.

- จรัส สุวรรณมาลา และคณะ. (2550). โครงการวิจัยเรื่องวิถีใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. ใน โครงการวิจัยสถาบันวิถีใหม่ท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรศักดิ์ จิยะจันทน์. (2563). การบริหารองค์การที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสายงานปฏิบัติการนครหลวง บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5(1), 240-253.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2543). หลักกฎหมายปกครองเกี่ยวกับบริการสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- พนินท์ เครือไทย และชัชชาติ ช่างเรียน. (2554). การประเมินประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา จังหวัดอุดรธานีและจังหวัดพิษณุโลก. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- มานิตย์ จุมปา. (2551). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รศ.ดร. รัตนเสริมวงศ์. (2546). การบริหารราชการส่วนภูมิภาค. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมภาพ ทบหลง. (2557). ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาภู อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2544). วิธีคิดเชิงซ้อนในการวิจัยชุมชน : พลวัตและศักยภาพของชุมชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Agranoff, R. & McGuire, M. (2003). Collaborative public management: New strategies for local governments. Washington, D.C.: Georgetown University Press.

การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ
โดยใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนแบบเสริมต่อการเรียนรู้
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี*

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH READING COMPREHENSION
ABILITY BASED ON LOCAL CONTEXT READING MATERIALS
WITH SCAFFOLDING TECHNIQUE OF
UNDERGRADUATE STUDENTS

พนาน้อย รอดชู

Phananoi Rotchu

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Suratthani Rajabhat University, Thailand

E-mail: phananoi@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจระหว่าง ก่อนเรียนกับหลังเรียน 2) เพื่อศึกษาแรงจูงใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนแบบเสริมต่อการเรียนรู้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ที่มีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียวแบบมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาคณะครุศาสตร์ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและแบบสอบถามแรงจูงใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t - test for dependent) ผลการวิจัย พบว่านักศึกษามีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักศึกษาที่เรียนด้วยสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนแบบเสริมต่อการเรียนรู้ มีแรงจูงใจในการเรียนอยู่ในระดับมากทั้งรายด้านและภาพรวมได้แก่ด้านประโยชน์ของการอ่านภาษาอังกฤษ ($\bar{X}$ = 4.3, S.D = .051) ด้านความสนใจ ความตั้งใจและความเอาใจใส่ในการเรียน ($\bar{X}$ = 4.49, S.D = .052) ด้านความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ ($\bar{X}$ = 4.42, S.D = .060) เนื้อหาของการใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น ประกอบด้วย บทอ่านที่มีเนื้อหา หรือเรื่องราวเกี่ยวกับสื่อวัฒนธรรม

* Received 11 June 2020; Revised 19 July 2020; Accepted 5 October 2020

ท้องถิ่นที่ผู้เรียนเกี่ยวข้อง เนื้อหาประกอบด้วยหัวข้อคือ 1) อาหารประจำท้องถิ่น (Local Foods) 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) 3) สถานที่สำคัญที่น่าสนใจ (Places of interest) 4) วิถีชีวิต (Way of Life) 5) บุคคลสำคัญ (Significant people) 6) เทศกาล (Festival) 7) การแต่งกาย (Costume) 8) ศิลปะการแสดงประจำท้องถิ่น (Southern Show)

คำสำคัญ: การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ, สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น, การเสริมต่อการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research article were to study the English reading comprehension ability, and the motivation of undergraduate students towards the use of Local context material with scaffolding technique. The samples were 30 students of undergraduate students, Suratthani Rajabhat University by simple random sampling. The instruments of research consisted of lesson plans, English reading test and questionnaire. Data were analyzed by using mean, standard deviation, and t - test for dependent. The results of the research showed that the reading comprehension ability after using Local context material with scaffolding technique was higher than that before significantly at the .05 level and the students' motivation towards the use of Local context material with scaffolding technique was at a high level in overall and each aspect the useful of reading English ($\bar{X}$ = 4.3, S.D. = .0.51) to be determined to learn ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = .0.52) successful learner ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = .0.60) .Local context material were as follows 1) Local Foods 2) Local Wisdom 3) Places of interest) 4) Way of Life 5) Significant people) 6) Festival 7) Costume 8) Southern Show.

Keywords: Reading Comprehension, Local Context Reading Material, Scaffolding

บทนำ

การจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2558 โดยประชาคมอาเซียนประกอบด้วย 3 เสาหลัก การศึกษาเป็นหนึ่งในประชาคมด้านสังคมและวัฒนธรรม ในด้านสังคมและวัฒนธรรมประชาคมอาเซียน ประชาชนในภูมิภาคอาเซียนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ วัฒนธรรมและเทคโนโลยีมากขึ้น เกิดสังคมพหุวัฒนธรรม และจากการที่อาเซียนใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาในการทำงาน คนไทยจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งด้านทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะการทำงาน รวมทั้งภาษาเพื่อการสื่อสาร (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมประจำชาติ ซึ่งเป็นเสมือนหนึ่งโครงสร้างหลักที่ยึดเหนี่ยวความเป็นชาติ เป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคม สร้างความสงบเรียบร้อยและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชาติ แต่ในความเป็นวัฒนธรรมนี้ก็ยิ่งแบ่งออกเป็นวัฒนธรรมส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายการจัดการศึกษาไทยปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น เพราะหน้าที่ของการศึกษาคือการถ่ายทอดวัฒนธรรม การจัดการศึกษาทั้งในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2511)

การรับรู้ภาษาที่สอง ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมและปฏิบัติในสถานการณ์ทางสังคมวิทยา ภาษาศาสตร์ ภาษาและวัฒนธรรมจึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การบูรณาการวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนภาษาจึงมีการศึกษาอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมอื่นอย่างแท้จริง การเรียนการสอนสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นในรายวิชาภาษาอังกฤษ น่าจะสามารถส่งเสริมทั้งความเข้าใจวัฒนธรรมระดับนานาชาติ และความเข้าใจวัฒนธรรมของตนเองของผู้เรียนได้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์ของการเรียนภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษานานาชาติ นั้น ก็เพื่อใช้อธิบายวัฒนธรรมของตนและเข้าใจวัฒนธรรมของชาติอื่น สอดคล้องกับ Kreishan R.A. & Saidat, A.M. ที่กล่าวว่าทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ เพราะเป็นพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ เป็นทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ให้ทันโลกทันเหตุการณ์ (Kreishan R.A. & Saidat, A.M., 2011)

ดังนั้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นของผู้เรียน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเข้าใจและภูมิใจในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของตน สามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้ทางวัฒนธรรมของตนกับชาวต่างชาติได้ จึงควรมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยเป็นภาษาอังกฤษมากขึ้น การจัดการเรียนรู้ที่จะนำวัฒนธรรมไทยมาผสมผสานกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และวัฒนธรรมนานาชาติจะช่วยให้ผู้เรียนไทยได้เปิดโลกทัศน์ของตนทำให้รู้จักและเข้าใจเพื่อนมนุษย์ในสังคมโลกมากขึ้น ได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่คล้ายคลึง แตกต่างและหลากหลาย ซึ่งการเรียนการสอนรู้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นจะส่งผลให้ผู้เรียนเรียนรู้เนื้อหาสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเข้าใจ มีความรู้อย่างเพียงพอ สามารถสื่อสารหรือแลกเปลี่ยนความรู้วัฒนธรรมของตนกับผู้อื่นได้ ความรู้ดังกล่าวได้มาจากทักษะการอ่านเป็นหลัก แต่ปัญหาที่พบก็คือ การอ่านภาษาอังกฤษเป็นทักษะซึ่งผู้เรียนยังไม่ได้รับการฝึกฝนอย่างพอเพียงทั้งในและนอกห้องเรียน ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาการอ่าน

ภาษาอังกฤษ คือ ผู้เรียนมีพื้นฐานทางภาษาอังกฤษแตกต่างกัน ประกอบกับความสามารถและความถนัดทางภาษาของผู้เรียนแต่ละคนต่างกัน ผู้เรียนยังขาดทักษะและกลวิธีในการอ่านภาษาอังกฤษ ตลอดจนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการแสวงหาความรู้จึงยังไม่สามารถนำความรู้ทางภาษาไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้เรียนยังมีปัญหาในการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคมากในการอ่านเพื่อความเข้าใจ เพราะบริบทหรือเนื้อหาที่นำมาให้ผู้เรียนอ่านยังไกลตัว ไม่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันหรือประสบการณ์เดิมส่งผลให้ผู้เรียนไม่มีแรงจูงใจในการอ่าน ไม่เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายจากการอ่านอีกทั้งผู้เรียนมีบทบาทน้อยในการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน (เสาวลักษณ์ รัตนวิทย์, 2556)

แนวคิดของ Vygotsky, L.S. ที่เกี่ยวข้องและจำเป็นกับการอ่านซึ่งได้นำเสนอไว้ว่า ถ้าผู้สอนมอบหมายงานให้ผู้เรียนแล้วผู้เรียนทำได้สำเร็จโดยไม่ต้องช่วยเหลือแสดงว่าผู้เรียนทำได้เองอยู่แล้ว ผู้เรียนไม่ได้รับการสอนอะไรเลย สิ่งที่คุณเรียนทำได้เองตามลำพังและไม่ต้องช่วยเหลือตามแนวคิดของ Vygotsky, L.S. เรียกว่า บริเวณพัฒนาการจริง (Zone of Actual Development : ZAD) การเรียนการสอนจะเกิดขึ้นจริงบริเวณรอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development : ZPD) ระดับเหนือกว่าบริเวณที่ผู้เรียนสามารถทำงานได้เองตามลำพัง (Vygotsky, L.S., 1978) อะไรก็ตามที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยการช่วยเหลือและสนับสนุนจากผู้สอน เพื่อน และสิ่งแวดล้อมทางการเรียนการสอน เรียกได้ว่าอยู่ภายในบริเวณรอยต่อพัฒนาการ ความสามารถใหม่ของผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ภายในบริเวณรอยต่อพัฒนาการเท่านั้นการเรียนรู้จะเริ่มจากสิ่งที่รู้แล้วไปยังสิ่งใหม่เสมอ การสอนที่ดีต้องคำนึงถึงและสร้างขึ้นจากการเชื่อมโยงของสองสิ่งนี้ การสอนดังกล่าวใช้คำว่า การเสริมต่อการเรียนรู้ คือ สร้างความสามารถทางปัญญา ต้องเริ่มจากพื้นฐานที่ผู้เรียนและสามารถทำได้แล้วความรู้ใหม่จะถูกสร้างเหนือสิ่งที่รู้แล้ว ผู้สอนต้องให้การเสริมต่อการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการสร้างตั้งแต่พื้นฐานไปสู่บรรยากาศของสิ่งที่ยังไม่รู้ การเสริมต่อการเรียนรู้ต้องเริ่มต้นจากสิ่งที่อยู่ใกล้กับประสบการณ์ของผู้เรียน และสร้างสิ่งที่อยู่ไกลจากประสบการณ์ออกไป ดังนั้นการเริ่มต้นงานอ่านใหม่ ๆ การเสริมต่อการเรียนรู้ควรเป็นรูปธรรม เป็นสภาพภายนอกที่มองเห็นทฤษฎีของ Vygotsky, L.S. แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้เริ่มจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเนื้อหาสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยใช้การอ่านด้วยกลวิธีการเสริมต่อการเรียนรู้มาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี (Vygotsky, L.S., 1978)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การดำเนินการทดลอง ดำเนินการดังนี้

การกำหนดแบบแผนการทดลองการทดลองใช้รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) ที่มีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียวแบบมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest - Posttest Design) โดยมีแบบแผนการทดลองดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538)

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

การวัดก่อนการทดลอง	การจัดกระทำ	การวัดหลังการทดลอง
T ₁	X	T ₂

X = การจัดกระทำ (Treatment)

T₁ = การทดสอบก่อนที่จะจัดกระทำการทดลอง (Pretest)

T₂ = การทดสอบหลังจากที่จัดกระทำการทดลอง (Posttest)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ คือนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี คณะครุศาสตร์ ภาควิชาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 250 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี คณะครุศาสตร์ ภาควิชาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรจัดกระทำ คือ การสอนอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้สื่อสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้

3.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจแรงจูงใจในการเรียน

4. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของการใช้สื่อสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้ ประกอบด้วย บทอ่านที่มีเนื้อหา หรือเรื่องราวเกี่ยวกับสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผู้เรียน

เกี่ยวข้อง มีประสบการณ์หรือมีความรู้พื้นฐานเดิมอยู่บ้าง ซึ่งได้พิจารณาคัดเลือกและสร้างเนื้อหาในชั้นวางแผนโดยพิจารณาความเหมาะสมกับผู้เรียนและจุดประสงค์ในการอ่านเป็นสำคัญ เนื้อหาประกอบด้วยหัวข้อคือ 1) อาหารประจำท้องถิ่น (Local Foods) 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) 3) สถานที่สำคัญที่น่าสนใจ (Places of interest) 4) วิถีชีวิต (Way of Life) 5) บุคคลสำคัญ (Significant People) 6) เทศกาล (Festival) 7) การแต่งกาย (Costume) 8) ศิลปะการแสดงประจำท้องถิ่น (Southern Show)) เป็นการนำเรื่องราวความเป็นจริงที่มีอยู่ในสังคมของผู้เรียนมาจัดการเรียนการสอน ซึ่งใช้เนื้อหาสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสื่อเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยพิจารณาความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือบทอ่านมีลักษณะการเขียนที่หลากหลาย เช่น เป็นบทอ่านประเภทบรรยาย (Descriptive) บทอ่านประเภทเล่าเรื่อง (Narrative) หรือบทอ่านประเภทอธิบาย (Expository) เป็นต้น บทอ่านมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการสอน มีคำศัพท์ใหม่ที่มีบริบทใกล้เคียงกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ประสบการณ์เดิมในการทำความเข้าใจบทอ่านได้ และเพลิดเพลินกับเนื้อหาที่อ่านในบทอ่านมีเนื้อเรื่องไม่ยาวเกินไป มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน, บทอ่านมีเนื้อหาใกล้เคียงตัวและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนมีความหลากหลาย และมีลักษณะการนำเสนอที่น่าสนใจชวนให้ติดตาม

5. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

5.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 40 ข้อ ใช้สำหรับการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งแบบทดสอบดังกล่าวได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อและนำไปหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้เสนอแนะข้อแก้ไขในแต่ละข้อคำถามของแบบทดสอบ แต่ละข้อได้ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหามากกว่า 0.50 นำแบบทดสอบด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจหาค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก คัดเลือกแบบทดสอบแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ

5.2 แบบสอบถามแรงจูงใจ เป็นแบบสอบถามเพื่อวัดแรงจูงใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้เลือกประเมิน 5 ระดับ ได้แก่ (5) = มากที่สุด (4) = มาก (3) = ปานกลาง (2) = น้อย (1) = น้อยที่สุด ตามลำดับ การดำเนินการสร้างแบบสอบถามแรงจูงใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้ มีขั้นตอน ดังนี้

5.2.1 ศึกษาหลักการ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม

5.2.2 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามแรงจูงใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้สื่อสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้

5.2.3 นำแบบสอบถามแรงจูงใจการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจ ความครอบคลุมของคำถามในแบบสอบถาม และนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไข โดยพิจารณาให้คะแนน ดังนี้

+1 ประเด็นคำถามนั้นมีความสอดคล้อง

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าประเด็นคำถามนั้นมีความสอดคล้องหรือไม่

- 1 ประเด็นคำถามนั้นไม่สอดคล้อง

5.2.4 จากนั้นนำผลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยในแต่ละข้อ เรียกค่านั้นว่า “ดัชนีความสอดคล้อง” ถ้าข้อใดมีดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าประเด็นคำถามนั้นมีความจำเป็นต้องถาม แต่ถ้าต่ำกว่า 0.5 ให้ตัดออกหรือแก้ไขปรับปรุง แล้วนำมาให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาใหม่

5.2.5 นำแบบสอบถามแรงจูงใจที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับ กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความบกพร่องต่าง ๆ ให้ได้รูปแบบที่ถูกต้องและสมบูรณ์ ถ้ายังไม่สมบูรณ์นำกลับไปแก้ไขอีกครั้ง

5.2.6 นำแบบสอบถามแรงจูงใจที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและสมบูรณ์แล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

6.1 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre - test) กับกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และดำเนินการสอนโดยใช้สื่อสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้ โดยดำเนินการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ทั้งหมด 8 แผน รวม 24 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 8 สัปดาห์

6.2 การดำเนินการหลังการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post - test) โดยใช้แบบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและวัดแรงจูงใจในการเรียนโดยใช้แบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนโดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมไว้มาวิเคราะห์ ดังนี้

7.1 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากแบบวัดความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติทีแบบไม่อิสระ (t - dependent)

7.2 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) จากแบบสอบถามแรงจูงใจในการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

8. สมมติฐานของการวิจัย

ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แรงจูงใจในการเรียนอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในครั้งนี้ ผู้รายงานขอเสนอผลการวิจัยเป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนประสบการณ์การอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง

การอ่านเพื่อความเข้าใจ N	Mean ($\bar{X}$)	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน 30	18.48	2.410	16.699	.000*
หลังเรียน 30	22.54	2.252		

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนประสบการณ์การอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. แรงจูงใจในการเรียนโดยใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นและการเสริมต่อการเรียนรู้ในระดับมาก ระดับแรงจูงใจในการเรียนโดยใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นและการเสริมต่อการเรียนรู้ของกลุ่มทดลอง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงระดับแรงจูงใจโดยใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนแบบเสริมต่อการเรียนรู้

รายด้านและภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับแรงจูงใจ
ด้านประโยชน์ของการอ่านภาษาอังกฤษ	4.30	0.51	มาก
ด้านความสนใจ ความตั้งใจและความเอาใจใส่ในการเรียน	4.49	0.52	มาก
ด้านความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ	4.42	0.60	มาก
เฉลี่ยรวม	4.40	0.54	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า แรงจูงใจการเรียนรู้ของนักศึกษาที่ใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นและการเสริมต่อการเรียนรู้ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

บทอ่านจากสื่อสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นำมาใช้ประกอบการสอนอ่านภาษาอังกฤษ น่าสนใจ เป็นสิ่งใกล้ตัว ชวนอ่าน ผู้เรียนมีความคุ้นเคย และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีความกระตือรือร้น รักการอ่าน เนื่องจากเห็นความสำคัญและประโยชน์ของสื่อที่อ่านจึงส่งผลให้นักศึกษามีความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวีริยา ทองประดิษฐ์ ที่พบว่าผู้เรียนที่เรียนทักษะการอ่านโดยใช้เนื้อหาบริบทท้องถิ่นภาคใต้มีพัฒนาการในรายกวีวิธีการอ่านสูง การสอนเนื้อหาจากสื่อสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นการให้ประสบการณ์จริงแก่ผู้เรียน การที่ผู้เรียนได้อ่านเรื่องที่พบเห็นบ่อย ๆ หรือปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวันจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการอ่านมากยิ่งขึ้น การจัดกิจกรรมการอ่านเป็นการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เรียนสามารถอ่านเนื้อเรื่องได้อย่างประสบความสำเร็จผ่านกิจกรรมก่อนอ่าน ระหว่างอ่าน และหลังอ่าน ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงเรื่องที่อ่านกับประสบการณ์เดิม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอ่านและการเรียนรู้แบบร่วมมือ อีกทั้งเน้นการรู้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นที่คุ้นเคย จะช่วยให้ผู้อ่านใช้ความรู้เดิม (Schema) เติบโตความรู้ที่อ่านได้ดีขึ้น เป็นการบูรณาการสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเข้ากับบทเรียน ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริง และเชื่อมโยงชีวิตจริงที่ผู้เรียนมีประสบการณ์เข้ากับสิ่งที่เรียนได้ ทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการอ่านว่าสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีทั้งกิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่และกิจกรรมกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนได้ เป็นการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและพัฒนาการอ่านของผู้เรียน (สุวีริยา ทองประดิษฐ์, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ในขั้นตอนการสอนอ่านแต่ละขั้นว่าการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ดียิ่งขึ้นและเป็นการตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล เนื่องจากบางคนชอบทำงานเดี่ยว บางคนชอบทำงานคู่ บางคนชอบทำงานกลุ่ม ดังนั้นการจัดกิจกรรมที่หลากหลายสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการอ่านภาษาอังกฤษได้ เพราะผู้เรียนมีโอกาใช้ความสามารถได้อย่างเต็มที่ในการทำงานเดี่ยว และมีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อต้องทำงานร่วมกันเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม

ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในตนเองที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการอ่าน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกแสดงออกทางความคิดมากขึ้น ทั้งนี้เพราะผู้รายงานให้อิสระแก่นักศึกษาในการทำงาน ไม่เคร่งครัดและคอยให้คำแนะนำตลอดจนช่วยเหลือเมื่อนักศึกษาเกิดปัญหา จึงทำให้นักศึกษาไม่วิตกกังวลในการทำกิจกรรม บรรยากาศในการเรียน ไม่เคร่งเครียด ผู้เรียนมีความสนุกสนานในการเรียน มีความกระตือรือร้น สนใจ ใฝ่รู้ และประการสำคัญ คือ ครูสามารถควบคุมชั้นเรียนในขณะที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมได้ เนื่องจากกิจกรรมการอ่านทำให้ผู้เรียนสนใจและเห็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรสุดา นาวารักษ์ ที่พบว่า การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อที่มีความหลากหลายทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารสูงขึ้น การนำสื่อสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนประสบการณ์การอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้ ประกอบการสอนอ่านได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้เลือกกิจกรรมที่ตนสนใจ และลงมือปฏิบัติจริงทั้งกิจกรรมเดี่ยว กิจกรรมคู่ และกิจกรรมกลุ่ม การให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษา มาก ๆ สร้างสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง ตลอดจนนำสื่อสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผู้เรียนคุ้นเคย พบเห็นบ่อย ๆ และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนมาใช้สอนอ่านทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในข้อความและเนื้อหาที่ปรากฏบนสื่อจะทำให้บรรลุจุดประสงค์ของการอ่านมากขึ้น (พรสุดา นาวารักษ์, 2562)

2. แรงจูงใจในการเรียนโดยใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นและการเสริมต่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก การใช้ภาษาอังกฤษตามสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้แสดงบทบาทที่กำหนดขึ้นเอง ซึ่งจะต้องใช้ทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่านและทักษะการเขียน เป็นการใช้ทักษะสัมพันธ์ สอดคล้องกับการนำหลักการของแนวการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสาร เป็นการฝึกให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งจะพัฒนาความสัมพันธ์ของผู้เรียนด้วยกันและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียน เป็นการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้ผู้เรียนสนใจเรียน เกิดแรงจูงใจและมีทัศนคติที่ดี ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะทางภาษาโดยใช้เรื่องราวเกี่ยวกับสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น หัวข้อเกี่ยวกับอาหารท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยว เทศกาลต่าง ๆ บุคคลสำคัญ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้เรื่องการอ่าน การออกเสียง คำศัพท์ สำนวน โครงสร้างของภาษาอังกฤษ และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา รวมทั้งผสมผสานเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติอื่น ๆ ได้อีกด้วย

การนำเสนอเนื้อหาวัฒนธรรมไทยเป็นภาษาอังกฤษ ช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนและมีความมั่นใจที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยโดยใช้ภาษาอังกฤษ สามารถใช้คำศัพท์ สำนวน และโครงสร้างภาษาอังกฤษเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย สามารถแสดงความคิดเห็น สนทนา และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชาวต่างชาติได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

Lapp, D. & Flood, J. ที่กล่าวไว้ว่าการใช้ภาพประกอบในบทอ่าน หรือใช้ภาพเป็นสื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการอ่าน พยายามทำความเข้าใจบทอ่าน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจบทอ่านมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีความเข้าใจลึกซึ้ง เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมตนเองเมื่อได้ศึกษาวัฒนธรรมของผู้อื่นควบคู่ไปด้วยจะทำให้มีความรู้กว้างขวาง มีความคิดวิเคราะห์ เปรียบเทียบความเหมือนและความต่างระหว่างวัฒนธรรมของตน และของผู้อื่นได้ เกิดเป็นกระบวนการค้นหาความหมายและนำไปสู่ความรู้ใหม่ และมุมมองใหม่ ซึ่งจะช่วยพัฒนาทักษะและความสามารถในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้ บรรยากาศในการเรียนผ่อนคลาย สนุกสนาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีระบบ ผู้สอนใช้กลวิธีการเสริมต่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิด ค้นหา รวบรวมคำพูดได้ตามความคิดอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดชะงัก โดยไม่ต้องเริ่มต้นใหม่ ผู้เรียนมีความมั่นใจ และมีความสุขในการเรียน (Lapp, D. & Flood, J., 1986) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ชาย แซ่ลี้ม พบว่า ผู้สอนคอยพูดกระตุ้นผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ เช่น อธิบาย ยกตัวอย่าง ชี้แนะ ให้แนวทางเสริมต่อความคิดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนนั้นไม่ยาก เกิดกำลังใจในการเรียน และอบอุ่นใจในการเรียน (ศักดิ์ชาย แซ่ลี้ม, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรัญญา วาหารักษ์ ที่พบว่าเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่ควรสอนนั้นควรเกี่ยวข้องกับประเทศต่าง ๆ ในโลกไม่ใช่ประเทศที่พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่เท่านั้น นอกจากนั้นยังเชื่อว่าวัฒนธรรมไทยเป็นสิ่งที่ควรสอนเพราะช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในการถ่ายทอดข้อมูลจากทักษะหนึ่งไปสู่อีกทักษะหนึ่ง เช่น อ่านข้อความจากสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นแล้วนำข้อมูลที่ได้อ่านมาถ่ายทอด อ่านส่วนประกอบของอาหารแล้วเติมคำลงในช่องว่างหรือสรุปเป็นภาพวาด นอกจากนี้การเลือกสื่อที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจข้อความที่อ่านสามารถถ่ายทอดข้อมูลได้ ทำให้มีแรงจูงใจในการเรียน การจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายที่เหมาะสมกับเนื้อหาจากสื่อที่นำมาใช้ในการสอน ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน มีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ เช่น การนำเสนอสิ่งที่อ่าน การออกแบบผลิตภัณฑ์และการคิดเมนูอาหารใหม่ ๆ เป็นต้น การใช้ภาษาอังกฤษตามสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้แสดงบทบาทที่กำหนดขึ้นเอง การนำเสนอเนื้อหาวัฒนธรรมไทยเป็นภาษาอังกฤษช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยโดยใช้ภาษาอังกฤษ สามารถใช้คำศัพท์สำนวน และโครงสร้างภาษาอังกฤษเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย สามารถแสดงความคิดเห็น สนทนา และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับชาวต่างชาติ (ศรัญญา วาหารักษ์, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่เรียนโดยใช้สื่อสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่เรียนโดยใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนอ่านแบบเสริมต่อการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแรงจูงใจในการเรียนโดยใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นตามแนวการสอนแบบการเสริมต่อการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะ ผู้รายงานมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนและการศึกษาในครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า การใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นประกอบการสอนอ่านภาษาอังกฤษ ทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสูงขึ้น ผู้สอนภาษาอังกฤษควรนำวิธีการนี้ไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะในการอ่านและนำความรู้ไปใช้อย่างมีวิจารณญาณ การเลือกสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นประกอบการสอนอ่านนั้นควรเลือกเรื่องที่ใกล้ตัวผู้เรียน ควรคำนึงถึงความรู้ ด้านสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นของผู้เรียน ประสบการณ์เดิมและความสนใจของผู้เรียนเป็นหลัก เพราะปัจจัยดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น สนใจ ตั้งใจอ่าน และสามารถอ่านได้เข้าใจยิ่งขึ้น
- 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการอ่านเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการแสดงออกทางความคิด ทำให้บรรยากาศในการเรียนไม่เคร่งเครียด ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ผู้สอนสามารถควบคุมชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้เรียนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาการใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นประกอบการสอนในหลักสูตรสาขาวิชาอื่น ๆ ควรมีการทดลองใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปของ streaming webinar website ควรนำเนื้อหาจากสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นมาสร้างเป็นชุดฝึกเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง พูด และทักษะการเขียน ควรนำสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นมาเป็นเนื้อหาในการสอนภาษาอังกฤษในชั้นปีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย. (2556). การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา: กลยุทธ์สู่ความสำเร็จในการพัฒนาการเรียนรู้หนังสือเพื่อปวงชน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิกจำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2511). การปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พรสุตา นาวารักษ์. (2562). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยบูรณาการการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารร่วมกับวิดีโอสตรีมมิ่งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์

- ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อวิชาการและงานอาชีพ.
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์สุวีริยาสน.
- ศรัณญา วาหะรักษ์. (2558). การนำเสนอวัฒนธรรมในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลายและการรับรู้ของครู. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษานาชาติ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศักดิ์ชาย แซ่ลิ้ม. (2562). การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษโดยบูรณาการการสอนภาษา
เพื่อการสื่อสารร่วมกับวิดีโอสตรึมมิงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ใน วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษเพื่อวิชาการและงานอาชีพ.
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.
2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ.
- สุวีริยา ทองประดิษฐ์. (2560). กลวิธีการอ่านที่จำเป็น ปัญหา ความต้องการ และความสนใจใน
การฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้เนื้อหาบริบทท้องถิ่น. ใน วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษานาชาติ.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Kreishan R. A. & Saidat, A. M. (2011). The effect of religious and culture schemata
o Jordanian students, comprehension of English texts. International Journal
of Academic Research, 3(4), 339-347.
- Lapp, D. & Flood, J. (1986). Teaching Students to Read. New York: Newbury House.
- Vygotsky, L.S. (1978). Mind in Society : the Development of Higher Psychological
Process. Boston: Harvard University Press.

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
ของผู้บริโภคสินค้าเกษตร*

LEGAL PROBLEMS CONCERNING THE PROTECTION
OF RIGHTS AND LIBERTIES OF AGRICULTURAL
PRODUCTS CONSUMERS

ชุตินันท์ อจาริยะศิริกุล

Chutinan Ajariyasirikul

ศักรพงษ์ สกุนเมธากาญจน์

Sakrapong Skunmethakarn

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathumthani University, Thailand

กิตติกร เพชรน้ำแดง

Khittikhorn Petchnumdaeng

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Suratthani Rajabhat University, Thailand

บุญญาดา จงละเอียด

Punyada Chonglaiad

พระสุริยา คงคาไหว

Phra Suriya Kongkawai

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: chutinan788@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคสินค้าเกษตร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร โดยเก็บข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสารศึกษาหลักกฎหมาย หนังสือตำรา รายงานผลการวิจัย บทความจากวารสารสิ่งพิมพ์รัฐบาล วิทยานิพนธ์ เอกสารข้อมูลจากหน่วยงานขององค์กรของรัฐและเอกชน และเอกสารต่าง ๆ และจากความเห็นทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคสินค้าเกษตร ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักกฎหมาย และนำข้อมูลที่ได้มาเรียงลำดับความสำคัญและวิเคราะห์เนื้อหา และจัดลำดับข้อมูล พร้อมนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า การเกิดปัญหาทาง

* Received 13 June 2020; Revised 11 July 2020; Accepted 6 October 2020

กฎหมายในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่มีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐาน 2) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานด้านการปฏิบัติหน้าที่และความเหมาะสมเชี่ยวชาญของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าเกษตร และ 3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้บริโภคสินค้าเกษตร ดังนั้น แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในข้างต้น เห็นควรให้เพิ่มเติมบทนิยามของคำว่า “ผู้บริโภคการเกษตร” และมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐาน แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 โดยแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างองค์กรที่ทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยจัดตั้งเป็นหน่วยงานกลาง และเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดให้มีผู้ไกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภคสินค้าเกษตรของเอกชนและผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน รวมถึงวิธีไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยผู้ไกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภคสินค้าเกษตรอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ, ผู้บริโภค, สินค้าเกษตร

Abstract

The objectives of this research article were to Study the problems and solutions of problems related to the protection of the rights and freedoms of consumers agricultural products. Using qualitative research methods by studying information from documents and collecting various information from legal study documents, books, texts, research reports articles from journals, government publications, dissertations, information documents from public and non-governmental organizations. The documents from a legal opinion on the protection of the rights and liberties consumers of Agricultural products with the objective of obtaining the law and take the obtained data to prioritize and analyze the content and rank the data along with presenting descriptive information. The study found that the Legal problems are 1) Legal issues regarding lack of regulations to protect the rights and freedoms of consumers damaged by substandard agricultural products; 2) Legal problems related to Perform duties and appropriateness and expertise of the Agricultural Consumer Protection Board. 3) legal issues relating to the mediation process for consumer grievances of agricultural products. Therefore, the solutions mentioned above

Agree to add the definition of the term “Agricultural consumers” and has set guidelines to protect the rights and liberties of consumers who have been damaged by substandard agricultural products. Of the Consumer Protection Act 2522 by revising the organizational structure responsible for setting agricultural standards by establishing a central agency and it is the opinion that the amendment should be made to the 2008 Consumer Procedure Act, requiring a mediator of private consumers of agricultural products and community disputes mediators. Including clear and concrete ways to mediate disputes by the mediator of agricultural consumer cases.

Keywords: Protection of Rights and Freedoms, Consumer, Agricultural Products

บทนำ

ปัจจุบัน มาตรการป้องกันการผลิต การนำเข้า หรือการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่เป็นอันตราย อันเนื่องมาจากการเปิดเสรีทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งทำให้มีการนำเข้าและส่งออกสินค้าได้ง่าย โดยที่หน่วยงานของรัฐยังไม่สามารถให้การคุ้มครองผู้บริโภคได้เต็มที่ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายไทยที่แสดงสิทธิของผู้บริโภคและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคสินค้าเกษตรอย่างชัดเจนฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กฎหมายฉบับนี้บัญญัติแสดงและคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค 5 ประการ คือ 1) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอ เกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ 2) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ 3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ 4) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา และ 5) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ หรือ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 กำหนดไว้ (พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541, 2522)

ต่อมา สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาผ่านร่างกฎหมายสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคอีกฉบับหนึ่ง คือ ร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค และมีการประกาศพระราชบัญญัติฉบับนี้ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2551 โดยกำหนดให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (คือ ตั้งแต่วันที่ 24 สิงหาคม 2551 เป็นต้นไป) (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551, 2551) พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ถูกบัญญัติขึ้น เนื่องจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาเห็นว่าในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยนั้นได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการผลิตสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ผู้บริโภคโดยส่วนใหญ่นั้นยังขาดความรู้และความเข้าใจในเรื่องคุณภาพของสินค้าหรือบริการ ตลอดจนเทคนิค

ทางการตลาดของผู้ประกอบการเกษตร อีกทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ เป็นเหตุให้ผู้บริโภคโดยส่วนใหญ่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากบรรดาผู้ประกอบการธุรกิจอยู่เสมอ นอกจากนี้เมื่อเกิดมีคดีข้อพิพาทขึ้นระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจสินค้าเกษตรกับผู้บริโภค กระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายยังต้องใช้เวลาอันนานและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ต่าง ๆ ในคดี ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของผู้บริโภค อีกทั้งในการดำเนินคดีความทางศาลผู้บริโภคยังต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงควรที่จะให้มีกฎหมายเฉพาะในการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภคสินค้าเกษตร เพื่อช่วยเหลือผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรให้ได้รับการแก้ไขเยียวยาได้อย่างรวดเร็ว และยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเกษตรต่าง ๆ นั้นหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าเกษตรและบริการให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศผู้นำเข้าสินค้าเกษตรจึงต้องตระหนักถึงคุณภาพของสินค้าเกษตรที่นำเข้ามาบริโภคภายในประเทศ รัฐบาลไทยจึงมองเห็นความสำคัญในการควบคุมมาตรฐานสินค้าและบริการการเกษตรในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรจะแต่งตั้งคณะกรรมการวิชาการขึ้นมาคณะหนึ่งจำนวนไม่เกิน 15 คน ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำร่างมาตรฐานทั่วไป ตามที่คณะกรรมการมาตรฐานสินค้าเกษตรให้ความเห็นชอบ โดยการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรจะกำหนดในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการ กรรมวิธี กระบวนการจัดการผลิต หรือคุณลักษณะของสินค้าที่เกี่ยวกับคุณภาพและความปลอดภัย รวมถึงหีบห่อ การบรรจุหีบห่อ การทำเครื่องหมายหรือฉลาก การตรวจสอบ ประเมิน ทดสอบ วิเคราะห์ หรือวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือข้อกำหนดรายการอย่างอื่นที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตร (พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551, 2551) ในการกำหนดมาตรฐานบังคับหรือมาตรฐานทั่วไปของสินค้าเกษตรจะมีทั้งหมด 3 ประเภท คือ 1) มาตรฐานสินค้า 2) มาตรฐานระบบการผลิต และ 3) มาตรฐานข้อกำหนดทั่วไป

จากดังกล่าวข้างต้น ปรากฏว่าการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคสินค้านั้นยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคในการใช้บังคับกฎหมายหลายประการ เช่น การที่ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลให้ประชาชนผู้บริโภคสินค้าเกษตรไม่ได้รับการคุ้มครองในสุขภาพอนามัย ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ อีกทั้งไม่ได้รับการบำบัดรักษาที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานตามหลักวิชาการทางการแพทย์ เป็นการไม่สอดคล้องกับทฤษฎีทางกฎหมายได้แก่ หลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน หลักการจัดองค์กรทางปกครองในรูปแบบคณะกรรมการ หลักความเสมอภาค และทฤษฎีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคสินค้าเกษตร อนึ่งมีกฎหมายหลายฉบับที่กำหนดนิยามความหมายของ “ผู้บริโภค” ไว้อย่างกว้าง ๆ ไม่ได้กำหนดนิยามความหมายของ “ผู้บริโภคการเกษตร” ไว้เป็นการเฉพาะซึ่งต้องนำ

กฎหมายใดมาบังคับใช้ต่อการทำละเมิดของผู้ประกอบกิจการร้านจำหน่ายสินค้าเกี่ยวกับเกษตรนั้น แตกต่างกับกฎหมายของต่างประเทศหลายประเทศที่กำหนด “เกณฑ์” ประกอบไว้ด้วย ซึ่งสะดวกแก่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล

จากการศึกษาพบว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นกฎหมายตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 นั้นจำเป็นที่จะต้องมีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงเป้าหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ประสงค์จะคุ้มครองผู้บริโภค การเกษตรตามวัตถุประสงค์ของการบัญญัติกฎหมายออกมาใช้บังคับ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคสินค้าเกษตร

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสารโดยศึกษาหลักกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคสินค้าเกษตร หนังสือ ตำรา รายงานผลการวิจัย บทความจากวารสารสิ่งพิมพ์รัฐบาล วิทยานิพนธ์ เอกสารข้อมูลจากหน่วยงานขององค์กรของรัฐและเอกชน และเอกสารต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมตลอดไปถึงข้อมูลที่ได้จากเครือข่ายระหว่างประเทศ หรือ อินเทอร์เน็ต (International Network หรือ Internet) และจากความเห็นทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคสินค้าเกษตร ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งหลักกฎหมาย และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ และจัดลำดับข้อมูล นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคสินค้าเกษตร ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่มีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐาน

1.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่มีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐาน ปัจจุบันระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าเกษตรมากขึ้น รวมถึงกลไกเกี่ยวกับการตลาดของผู้ผลิตที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภค ผู้บริโภคส่วน

ใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าเกษตร ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการรับประกันสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยต่อชีวิต ทำให้ผู้บริโภคถูกเอารัดเอาเปรียบอยู่เสมอ อนึ่งเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น กระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูงและใช้เวลานานสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบไม่ได้รับความเป็นธรรม อันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ สมควรให้มีหลักเกณฑ์สำหรับการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายจากการที่ผู้ผลิตสินค้าเกษตรที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานสินค้าเกษตรที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ผลิตหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าเกษตรให้ดียิ่งขึ้น ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่มีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐาน พิจารณาจากการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคและองค์กรของผู้บริโภค เพื่อต้องการให้มีการรวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นกลาง ความถูกต้องเป็นธรรมอย่างแท้จริงเพื่อให้เกิดพลังในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคการเกษตร โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐ ทั้งนี้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดตั้ง อำนาจในการเป็นตัวแทนของผู้บริโภค โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนและสังคมและการสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญมุ่งเน้นให้การจัดตั้งเป็นองค์กรของผู้บริโภคดำเนินไปอย่างอิสระและเป็นกลาง เพื่อเป็นการทำหน้าที่ของขององค์กรของผู้บริโภคสมบูรณ์และเกิดประโยชน์กับประชาชนสูงสุด จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การที่ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลให้ประชาชนผู้บริโภคสินค้าเกษตร ไม่ได้รับการคุ้มครองในสุขภาพอนามัย ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจ อีกทั้งไม่ได้รับการบำบัดรักษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามหลักวิชาการทางการแพทย์ เป็นการไม่สอดคล้องกับทฤษฎีทางกฎหมายมหาชน ได้แก่ หลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่มีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งต่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการบริโภคสินค้าการเกษตรของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม มีกฎหมายหลายฉบับที่กำหนดนิยามความหมายของ“ผู้บริโภค” ไว้อย่างกว้าง ๆ แต่ไม่มีกฎหมายฉบับใดกำหนดนิยามความหมายของ “ผู้บริโภคการเกษตร” ไว้เป็นการเฉพาะซึ่งต้องนำกฎหมายใดมาบังคับใช้ต่อการทำละเมิดของผู้ประกอบกิจการจำหน่ายสินค้าเกี่ยวกับเกษตรกรรมนั้น แตกต่างกับกฎหมายของต่างประเทศหลายประเทศที่กำหนด “เกณฑ์” ประกอบไว้ด้วย ซึ่งสะดวกแก่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล

1.2 แนวทางการแก้ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่มีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐาน จากปัญหาข้างต้นควรให้มีการบัญญัติกฎหมายกำหนดนิยามความหมายของคำว่า “ผู้บริโภคการเกษตร” และมีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐาน ในการกำหนดว่าใครคือผู้บริโภค โดยอาศัยหลักความสัมพันธ์ทางสัญญา ได้ส่งผลกระทบต่อสิทธิในชีวิต ร่างกายของผู้บริโภคสินค้าเกษตรที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจของผู้บริโภคโดยตรง การกำหนดกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคจึงออกมาในรูปของการขยายความรับผิดชอบของผู้ขายไปสู่บุคคลอื่น ๆ แต่ก็ไม่อาจรับรองหรือให้ความมั่นใจว่าจะมีผลจะเป็นที่น่าพอใจในทุกครั้ง ประชาชนผู้บริโภคสินค้าเกษตรต้องอยู่บนความเสี่ยง คือ ได้รับอันตรายต่อสุขภาพ ร่างกาย หรือชีวิต อันเกิดจากการบริโภคสินค้าเกษตรที่ไม่มีคุณภาพและไม่ได้มาตรฐาน ทำให้รัฐไม่สามารถให้ความคุ้มครองและความปลอดภัยในสุขภาพอนามัย ชีวิต ร่างกายของประชาชนผู้บริโภคสินค้าเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานด้านการปฏิบัติหน้าที่และความเหมาะสมเชี่ยวชาญของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าเกษตร

2.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานด้านการปฏิบัติหน้าที่และความเหมาะสมเชี่ยวชาญของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าเกษตร ในปัจจุบันประเทศไทยนำมาตรฐานขององค์การระหว่างประเทศที่ทำหน้าที่กำหนด มาตรฐานระหว่างประเทศซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรฐานกลางโดยนำมาตรฐานที่ใช้คุ้มครองสุขอนามัยของมนุษย์ของ Codex (Codex Alimentarius Commission; Codex) หรือคณะกรรมการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศมาปรับใช้ และกำหนดเป็นมาตรฐานที่เหมาะสมเพื่อใช้บังคับภายในประเทศ โดยกำหนดเป็นมาตรฐานทั่วไป เป็นการกำหนดระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะต่าง ๆ ของตัวสินค้าเกษตร วิธีและขั้นตอนการผลิต รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับสุขลักษณะความปลอดภัยเพื่อส่งเสริมสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพมีมาตรฐานปลอดภัยต่อสวัสดิภาพสุขอนามัยของประชาชน พืช และสัตว์ เพื่อความมั่นคงของประเทศ เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทย พบว่า การงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคมีหลายด้านทั้งด้านการป้องกัน ด้านการปราบปราม และด้านการเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้บริโภค ในด้านการปราบปรามนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐมักจะถือเอาอำนาจหน้าที่ในเรื่องการควบคุมกำกับให้ผู้ประกอบการธุรกิจสินค้าเกษตรปฏิบัติตามกฎหมายเป็นหลักโดยไม่ได้นำถึงนโยบายที่ได้ปรากฏอยู่ในตัวบทกฎหมายว่าการควบคุมกำกับหรือการปราบปรามนั้น เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยต้องแยกพิจารณาว่ากิจกรรมทางธุรกิจใดต้องควบคุมกำกับหรือปราบปรามเข้มงวด เพราะเป็นภัยอันตรายต่อประชาชนส่วนใหญ่ กิจกรรมทางธุรกิจใดเป็นเรื่อง

ต้องควบคุมกำกับหรือป้องปรามโดยเน้นการร่วมมือเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชน ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีนโยบายในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสม ทศนคติในการใช้อำนาจเหนือเอกชนก็จะเพิ่มขึ้นตลอดไป และการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค อันมีกลวิธีที่สำคัญอยู่ที่การสร้างความรู้เข้าใจและการร่วมมือระหว่างรัฐและผู้ประกอบธุรกิจสินค้าเกษตรย่อมเป็นไปได้ยากลำบากมากขึ้น นอกจากนี้การดำเนินงานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคส่วนใหญ่จะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเฉพาะในส่วนกลางเท่านั้น ขณะที่ในส่วนภูมิภาคยังคงดำเนินการได้อย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ ถึงแม้จะมีอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัดก็ตาม แต่คณะอนุกรรมการดังกล่าวก็ดำเนินการในลักษณะของงานพิเศษจากงานในหน้าที่ที่จังหวัดต่าง ๆ จะต้องดำเนินการเนื่องจากต่างฝ่ายต่างอ้างอำนาจตามกฎหมายในการกำหนดมาตรฐานสินค้า ก่อให้เกิดความสับสนแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายมาตรฐานสินค้าเกษตรและกฎหมายอาหารและการที่มาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารเรื่องเดียวกันมีความซ้ำซ้อนกันจึงส่งผลกระทบต่อการทำงานของสำนักงานตามกฎหมายในการควบคุมตรวจสอบที่ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมความปลอดภัยของสินค้าเกษตรและอาหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การกระทำดังกล่าวจึงส่งผลให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานด้านการปฏิบัติหน้าที่และความเหมาะสมเชี่ยวชาญของคณะกรรมการในการคุ้มครองผู้บริโภคการเกษตรในการทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตร ดังนั้น การที่ประเทศไทยไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานด้านการปฏิบัติหน้าที่และความเหมาะสมเชี่ยวชาญของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าเกษตร จึงทำให้เกิดผลเสียกับการดำเนินการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศไทยที่ขาดความเป็นเอกภาพ ส่งผลให้เป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหาร ซึ่งตกอยู่ภายใต้บังคับกฎหมายที่ต้องขอรับใบอนุญาตจากสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติและสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และต้องขอรับการตรวจสอบและได้รับใบรับรองตามมาตรฐานที่ทั้งสองหน่วยงานกำหนดด้วยจึงสามารถผลิตและจำหน่ายสินค้าได้ ทำให้ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารเพิ่มสูงขึ้น อนึ่ง ในปัจจุบันยังพบว่า ยังไม่มีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถตรวจสอบประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ กระทบต่อความเชื่อถือในคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร

2.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานด้านการปฏิบัติหน้าที่และความเหมาะสมเชี่ยวชาญของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าเกษตร จากปัญหาดังกล่าวที่จะมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นเพิ่มไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เกี่ยวกับมาตรฐานด้านการปฏิบัติหน้าที่และความเหมาะสมเชี่ยวชาญของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าเกษตร โดยระบบคณะกรรมการควรจะต้องพิจารณาในประเด็นที่เกี่ยวกับองค์ประกอบ จำนวน คุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และประเภทของกรรมการไม่ว่าจะเป็นกรรมการ โดยตำแหน่งหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งอำนาจหน้าที่อย่างรอบด้านและมีความ

เหมาะสมกับการนำระบบคณะกรรมการมาใช้ในกฎหมาย คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าเกษตร ควรมีหน่วยงานกลางที่จะกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการ และติดตามประเมินผลการทำงานของคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นตามนี้ดังกล่าว

3. ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้บริโภคสินค้าเกษตร

3.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้บริโภคสินค้าเกษตร ในปัจจุบันกระบวนการไกล่เกลี่ยเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้บริโภคสินค้าเกษตรในชั้นของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคดังที่ได้กล่าวมาแล้วยังไม่มีกฎหมายกำหนดให้อำนาจหน้าที่ไว้ชัดเจน ซึ่งในทางปฏิบัติการนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยยังเป็นเพียงการปฏิบัติตามระเบียบหรือคำสั่งภายในของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเท่านั้น ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการใช้อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายหลัก ยังไม่มีบัญญัติให้อำนาจหน้าที่โดยชัดแจ้งที่จะให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินการเจรจาไกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจและหน้าที่รับเรื่องราวร้องทุกข์จากฝ่ายผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายที่เกิดความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมในข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมขึ้นจากสินค้าหรือบริการอันเนื่องมาจากการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจสินค้าเกษตร เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีมติดำเนินคดีแทนผู้บริโภคแต่เพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นข้อพิพาทที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทในชั้นของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ในปัจจุบันจึงยังมีการจำกัดเฉพาะเรื่องราวร้องทุกข์จากผู้บริโภคที่เป็นฝ่ายได้รับความเสียหายจากสินค้าการเกษตรจากผู้ประกอบธุรกิจเท่านั้น มิได้เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบธุรกิจสินค้าเกษตรที่ประสงค์จะให้มีการนำข้อพิพาทเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยนอกศาลได้มีโอกาสเสนอให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินการไกล่เกลี่ยนอกศาลได้ด้วย จากการศึกษา พบว่า ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการไกล่เกลี่ยเป็นอย่างมาก โดยมีแนวคิดที่จะพยายามให้คดีความที่เกิดขึ้นนั้นสามารถยุติได้ในชั้นไกล่เกลี่ย เพราะเป็นการลดปริมาณคดีในชั้นศาลและรักษาผลประโยชน์ของคู่พิพาททั้งสองฝ่าย ในปัจจุบันกระบวนการไกล่เกลี่ยเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้บริโภคสินค้าเกษตรในชั้นของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคยังขาดความชัดเจนในเนื้อหาของกฎหมายเพราะเป็นบทบัญญัติกฎหมายที่มีความหมายอย่างกว้าง ทำให้ประชาชนเกิดความกังวลไม่สามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกฎหมายได้ จึงไม่สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคและทฤษฎีการแก้ไขปัญหที่เรียกร้องให้มีการปฏิบัติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน ส่งผลทำให้ขัดต่อวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของการบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้หากในอนาคตปัญหาทางกฎหมายดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขจะทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม เพราะอาจมีการใช้ข้อยกเว้นนี้เป็นข้ออ้าง

ในการที่จะเลือกปฏิบัติต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้ จึงสมควรที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเลือกนำเฉพาะข้อดีของแต่ละทฤษฎีมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดบนพื้นฐานแห่งสภาพปัญหาและสภาพแวดล้อมของคดีหรือข้อพิพาทนั้น ๆ ด้วย นอกจากนี้ กฎหมายที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยมีหลายฉบับที่ได้กล่าวถึงการดำเนินการไกล่เกลี่ย แต่กฎหมายที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยในปัจจุบันนั้นเหมาะสมกับคู่พิพาทที่มีอำนาจหรือฐานะที่เท่าเทียมกัน แต่ข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคและผู้ประกอบธุรกิจสินค้าเกษตรเป็นลักษณะของข้อพิพาทที่คู่พิพาทมีความแตกต่างกันในเรื่องของอำนาจการต่อรอง และความรู้ ความเชี่ยวชาญในการทำสัญญาซื้อขาย ซึ่งการระงับข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคและเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรจะต้องอยู่ภายใต้ของการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากการทำสัญญากับผู้ประกอบธุรกิจสินค้าเกษตรได้รับการเยียวยาความเสียหายด้วยความเหมาะสมและเป็นธรรม กฎหมายที่เกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยและระงับข้อพิพาทในปัจจุบันจึงอาจจะไม่สามารถคุ้มครองผู้บริโภคในเพื่อให้ได้รับการเยียวยาได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยและการระงับข้อพิพาทในคดีผู้บริโภค

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า การที่ไม่มีบทบัญญัติกำหนดกรอบและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้บริโภคสินค้าเกษตรโดยคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าเกษตร ทำให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการทำสัญญาซื้อขายสินค้าเกษตรนั้น ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการที่นาน และเสียค่าใช้จ่ายในกระบวนการดังกล่าวมาก เมื่อได้นำคดีของตนมาฟ้องร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่การฟ้องร้องต่อศาลมีกฎเกณฑ์และขั้นตอนที่ปฏิบัติตามรวมถึงรายละเอียดที่ค่อนข้างซับซ้อนมาก ทำให้การเยียวยาความเสียหายและการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้บริโภคสินค้าเกษตรไม่อาจจะเยียวยาได้สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าเกษตร คือ ความประหยัด ความสะดวก และความรวดเร็วทั้งยังอาจจะสร้างความขัดแย้งเพิ่มขึ้นไปอีกด้วย และยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ จึงทำให้ไม่สามารถเยียวยาสิทธิของผู้บริโภคสินค้าเกษตรได้อย่างเหมาะสม โดยประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่เป้าหมายของกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคการเกษตรสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพสูงสุดในการบังคับใช้กฎหมายของเรื่องนี้ในอนาคต

3.2 แนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้บริโภคสินค้าเกษตร จากปัญหาข้างต้น ควรที่จะมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นเพิ่มไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในกระบวนการไกล่เกลี่ยเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้บริโภคสินค้าเกษตรโดยคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โดยบัญญัติกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรเพื่อจำหน่ายในตลาดสดหรือตลาดกลางซื้อขายสินค้าในประเทศต้องผลิตสินค้าเกษตรให้เป็นไปตามมาตรฐานและขอรับการตรวจสอบและได้รับใบรับรอง

ตามมาตรฐานก่อนจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค สามารถขอให้มีการใกล้เคียงก่อนฟ้องคดีในชั้นของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้ด้วย อีกทั้งผู้ใกล้เคียงนั้นว่ามีบทบาทสำคัญต่อระบบการใกล้เคียงข้อพิพาท ซึ่งการใกล้เคียงจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้ใกล้เคียงด้วยเป็นสำคัญ แต่ปัจจุบันบทบัญญัติแห่งกฎหมายไทยยังไม่มีกำหนดถึงคุณสมบัติของผู้ใกล้เคียงที่เป็นมาตรฐาน จึงส่งผลต่อการใกล้เคียงก่อนฟ้องคดีโดยคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และควรออกกฎหมายมากำหนดคุณสมบัติให้มีมาตรฐานเดียวกันทั้งการใกล้เคียงในศาลและนอกศาล รวมทั้งผู้ที่จะทำหน้าที่ในการใกล้เคียงในชั้นของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้คู่กรณีและสร้างมาตรฐานของระบบใกล้เคียงที่ดี อีกประการหนึ่งก็คือ รูปแบบและกระบวนการใกล้เคียงในชั้นของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าเกษตรยังไม่มีกฎหมายออกมากำหนดขั้นตอนและกระบวนการใกล้เคียงให้เป็นรูปธรรม เพื่อเกิดมาตรฐานเดียวอันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำระบบการใกล้เคียงไปใช้ในทางปฏิบัติของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ตลอดจนชุมชน จึงควรมีการจัดตั้งศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทในชั้นของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคและมีการออกข้อบังคับหรือระเบียบของศูนย์กำหนดถึงขั้นตอนและกระบวนการเพื่อเป็นแนวทางในการใกล้เคียงข้อพิพาท

อภิปรายผล

1. ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่มีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคซึ่งได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐานจากการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและเหตุผลจากเอกสารต่าง ๆ พบว่า การที่ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติในการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลให้ประชาชนผู้บริโภคลินค้าเกษตรไม่ได้รับการคุ้มครองในสุขภาพอนามัย ชีวิตร่างกาย หรือจิตใจ อีกทั้งไม่ได้รับการบำบัดรักษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตามหลักวิชาการทางการแพทย์ เป็นการไม่สอดคล้องกับทฤษฎีทางกฎหมายมหาชน ได้แก่ หลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่มีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภค ที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการบริโภคสินค้าการเกษตรของประเทศไทย ควรเพิ่มเติมบทนิยามของคำว่า “ผู้บริโภคการเกษตร” ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 จากเดิมซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้บริโภค” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจเพื่อให้ซื้อ และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้าหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ แม้มิได้เป็นผู้เสียค่าตอบแทนก็ตาม เพิ่มเติมเป็น “ผู้บริโภคการเกษตร” หมายความว่า ผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากการผลิตที่ปลอดภัยและการเก็บเกี่ยวพืชผักผลไม้ที่เป็นสินค้าเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงที่เป็นอันตราย

ร้ายแรงต่อสุขภาพหรือชีวิต ให้อยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด และจัดพิมพ์การปฏิบัติที่ดีด้านการเกษตร และแนวทางสำหรับการผลิตและการเก็บเกี่ยวที่ปลอดภัยสำหรับผลิตผลทางการเกษตรที่เป็นผลิตผลสด แต่ละชนิด สอดคล้องกับ ฉัตรสมุน พฤทธิญาณุ โภท กล่าวไว้ว่า ในอดีตมีการปรากฏของกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค เช่นกัน กฎหมายบางฉบับมีระยะเวลายาวนานนับพันปี เช่น กฎหมายชื่อว่า “The Old Testament” เป็นกฎหมายที่พบในพระคัมภีร์เก่าของศาสนาคริสต์ หรือกฎหมายชื่อว่า “The Code of Hammurabi” เป็นกฎหมายของพระเจ้าฮัมมูราบี หรือตัวบทและประมวลกฎหมายเหล่านี้เป็นกฎหมายที่กำหนดถึงมาตรการควบคุมไม่ให้มีการทุจริตสำหรับทวีปยุโรปหลักในเรื่องกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเริ่มมีขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 15 และ 16 เช่น ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส กฎหมายได้กำหนดให้ผู้บริโภคสามารถวางไข่นำผู้ที่นำมาขายได้ หรือในประเทศออสเตรียมีกฎหมายบังคับให้ผู้ขายนมสดที่มีการเจือปนปลอมแปลงต้องตีนมสดของตนเองจนหมด ส่วนในสหรัฐอเมริกา การคุ้มครองผู้บริโภคปรากฏในรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจรัฐสภากำหนดมาตรฐานการชั่ง ตวง วัด รวมถึงในมลรัฐก็มีการออกกฎหมายให้อนุญาตตรวจสอบอาหารในหลาย ๆ ประเภทด้วย เป็นต้น (ฉัตรสมุน พฤทธิญาณุ, 2551) และ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีการบริโภคหรือใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ทั้งสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิตและร่างกายของมนุษย์ ซึ่งได้แก่อาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค และสิ่งที่มนุษย์บริโภคเพื่อความพึงพอใจหรือความสะดวกสบาย เช่น ยานพาหนะ เครื่องประดับ เครื่องสำอาง เป็นต้น การบริโภคสิ่งต่าง ๆ นั้น ทุกคนย่อมต้องการบริโภคสิ่งที่คุณภาพและความปลอดภัย ถ้าบุคคลใดกระทำการอันทำให้การบริโภคไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้บริโภคหรือทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ไม่มีความปลอดภัยหรือไม่มีความปลอดภัย การกระทำนั้นย่อมเป็นการละเมิดก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค สิทธิพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ คือ “สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย” (วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, 2538) ตามที่ วิษณุ เครืองาม อธิบายว่า ผู้ขายสินค้ามีหน้าที่ตรวจสอบสินค้าที่นำมาขายว่ามีคุณภาพดีและตรงกับความต้องการของผู้ซื้อสินค้านั้นหรือไม่ (วิษณุ เครืองาม, 2542)

2. ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานด้านการปฏิบัติหน้าที่และความเหมาะสมเชี่ยวชาญของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าเกษตร ปัจจุบันประเทศไทยนำมาตรฐานขององค์การระหว่างประเทศที่กำหนด มาตรฐานระหว่างประเทศซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรฐานกลางโดยนำมาตรฐานที่ใช้คุ้มครองสุขอนามัยของมนุษย์หรือคณะกรรมการมาตรฐานอาหารระหว่างประเทศมาปรับใช้ กำหนดเป็นมาตรฐานที่เหมาะสมเพื่อใช้บังคับภายในประเทศ จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทย พบว่าด้านการคุ้มครองผู้บริโภคมีหลายด้านทั้งด้านการป้องกัน ด้านการปราบปราม และด้านการเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้บริโภค ในด้านการปราบปรามนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐมักจะถือเอาอำนาจหน้าที่ในเรื่องการควบคุมกำกับให้ผู้ประกอบธุรกิจสินค้าเกษตรปฏิบัติตามกฎหมายเป็นหลัก

โดยไม่ได้คำนึงถึงนโยบายที่มีได้ปรากฏอยู่ในตัวบทกฎหมายว่าการควบคุมกำกับหรือการปราบปรามนั้น เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม อนึ่ง ในปัจจุบันยังพบว่า ยังไม่มีระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถตรวจสอบประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ กระทั่งต่อความเชื่อถือในคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร ควรแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างองค์กรที่ทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศไทยโดยรวมอำนาจหน้าที่ของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยจัดตั้งเป็นหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่กำหนด ควบคุม กำกับดูแลงานด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารตั้งแต่ระดับเพาะปลูก กระบวนการผลิต การแปรรูป การขนส่ง และการจำหน่ายแก่ผู้บริโภคไม่เกิดความทับซ้อนในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นผู้รักษากฎหมาย และสามารถกำกับดูแลงานด้านความปลอดภัยอาหารได้ตั้งแต่เพาะปลูกจนถึงผู้บริโภค สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ระบุว่า การแต่งตั้งกรรมการในคณะกรรมการพิจารณาทางปกครอง โดยมากจะตั้งจาก ผู้เป็นข้าราชการตำแหน่งต่าง ๆ ตามความรู้ความสามารถในการรับผิดชอบ เพราะข้าราชการจะมีเรื่องของวินัยกำกับในการปฏิบัติหน้าที่ที่จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต อย่างไรก็ตาม ในกรณีต้องการความโปร่งใสหรือต้องการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนก็อาจแต่งตั้งบุคคลในภาคเอกชนเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการได้ และในบางกรณีที่ต้องการผู้ที่มีความรู้ความสามารถสูงในด้านใดโดยเฉพาะ ก็จะกำหนดให้มีกรรมการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิได้ โดยไม่เลือกกว่าบุคคลดังกล่าวจะมาจากรัฐหรือภาคเอกชน ในการแต่งตั้งกรรมการซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒินี้ มีหลักการว่า การแต่งตั้งต้องระบุตัวบุคคลว่าเป็นผู้ใด (พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539, 2539)

3. ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการใกล้เคียงเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้บริโภคสินค้าเกษตร ในปัจจุบัน การที่ไม่มีบทบัญญัติกำหนดกรอบและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการใกล้เคียงเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้บริโภคสินค้าเกษตรโดยคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าเกษตร ทำให้ผู้บริโภคที่ได้รับเสียหายจากการทำสัญญาซื้อขายสินค้าเกษตรนั้น ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการที่นาน และเสียค่าใช้จ่ายในกระบวนการดังกล่าวมาก เมื่อได้นาคติของตนมาฟ้องร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่การฟ้องร้องต่อศาลมีกฎเกณฑ์และขั้นตอนที่ปฏิบัติตามรวมถึงรายละเอียดที่ค่อนข้างซับซ้อนมาก ทำให้การเยียวยาความเสียหายและการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้บริโภคสินค้าเกษตรไม่อาจจะเยียวยาได้ สอดคล้องกับหลักการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าเกษตร คือ ความประหยัด ความสะดวก และความรวดเร็ว ทั้งยังอาจจะสร้างความขัดแย้งเพิ่มขึ้นไปอีกด้วย และยังขาดความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ จึงทำให้ไม่

สามารถเยียวยาสิทธิของผู้บริโภคสินค้าเกษตรได้อย่างเหมาะสม ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดให้มีผู้ไกล่เกลี่ยคดี ผู้บริโภคสินค้าเกษตรของเอกชนและผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน วิธีไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยผู้ไกล่เกลี่ยคดี ผู้บริโภคสินค้าเกษตรเอกชน สอดคล้องกับ ปรัชญา อยู่ประเสริฐ กล่าวว่า การระงับข้อพิพาท คือ วิธีการยุติข้อพิพาท ข้อโต้แย้ง ข้อเรียกร้องระหว่างคู่พิพาท ไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากนิติกรรมหรือนิติเหตุโดยสันติวิธีที่คู่พิพาทเจรจากันเองหรือมีบุคคลที่สามมาช่วยในการเจรจาหรือชี้ขาดข้อพิพาท (ปรัชญา อยู่ประเสริฐ, 2563) ตามที่ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลผู้ประกอบการให้มีละเมิดสิทธิผู้บริโภคและเป็นหน่วยงานที่ให้ผู้บริโภคได้ใช้สิทธิร้องเรียน เมื่อไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการใช้สินค้าและบริการ ผ่านช่องทางการรับเรื่องราวร้องทุกข์ต่าง ๆ ของ สคบ. ได้ เช่น ร้องเรียนด้วยตนเอง ณ สคบ. (ส่วนกลาง) ศาลากลางจังหวัดทุกจังหวัด เทศบาลเมือง เทศบาลนคร องค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่ง หรือร้องเรียนผ่านระบบรับเรื่องราวร้องทุกข์อิเล็กทรอนิกส์ (เดลินิวส์, 2558) และสุภัทร แสงประดับ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหากฎหมายในการพิจารณาคดีคุ้มครองผู้บริโภค ในประเทศไทย พบว่า ในกรณีการพิจารณาเรื่องราวร้องทุกข์ การไกล่เกลี่ยของเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมักจะไม่ประสบผลสำเร็จเป็นเหตุให้การดำเนินคดีผู้ประกอบการธุรกิจต้องล่าช้าออกไป และจากสถิติ ผู้ประกอบการธุรกิจมักจะไม่เชื่อฟังหรือขัดคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่มากขึ้นเรื่อย ๆ นอกจากนี้ ในกรณีที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีมติให้ดำเนินคดีผู้ประกอบการรายใดแล้ว เมื่อคดีนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคโดยรวม มักจะให้มีตินั้นมีผลต่อผู้บริโภครายอื่นที่ได้ร้องเรียนลักษณะเดียวกัน หรือที่จะมาร้องเรียนในภายหลังด้วยซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 ไม่ได้กำหนดให้อานาจเรื่องนี้ไว้ (สุภัทร แสงประดับ, 2551)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคสินค้าเกษตรในครั้งนี้ เป็นวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาเชิงเอกสาร โดยผลการวิจัยสรุปได้ว่า เกิดปัญหาหลักใน 3 ประเด็น คือ 1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่มีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าเกษตรที่ไม่ได้มาตรฐาน 2) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานด้านการปฏิบัติหน้าที่และความเหมาะสมเชี่ยวชาญของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าเกษตร และ 3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยเรื่องราวร้องทุกข์ของผู้บริโภคสินค้าเกษตร ที่จะส่งผลกระทบต่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริโภคสินค้าเกษตร โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ควรให้มีการบัญญัติกฎหมายกำหนดนิยามความหมายของคำว่า “ผู้บริโภคการเกษตร” ขึ้นมาใหม่ 2) ควรแก้ไข

ปัญหาโดยแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างองค์กรที่ทำหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารของประเทศไทยโดยรวมอำนาจหน้าที่ของสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยจัดตั้งเป็นหน่วยงานกลางเพื่อทำหน้าที่กำหนด ควบคุม กำกับดูแลงานด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร 3) ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 กำหนดให้มีผู้ไกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภค สินค้าเกษตรของเอกชนและผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชน วิธีไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยผู้ไกล่เกลี่ยคดีผู้บริโภคสินค้าเกษตรเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- เดลินิวส์. (8 ตุลาคม 2558). กระบวนการร้องเรื่องราวจ้างทุกข์. เรียกใช้เมื่อ 11 กันยายน 2563 จาก เดลินิวส์ ออนไลน์: <https://www.dailynews.co.th/economic/321384>
- ฉัตรสุมน พงศ์วิบูลย์. (2551). การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ: นโยบาย หลักกฎหมาย และการบังคับใช้. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ปรัชญา อยู่ประเสริฐ. (2563). การไกล่เกลี่ยคดีแพ่ง นิติกรรม สัญญา หนังสือ. เรียกใช้เมื่อ 11 กันยายน 2563 จาก <https://oja.coj.go.th/th/file/get/file/2020061647ac749ed627145e3472c3b8b9a07319165023.pdf>
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541. (2522). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96 ตอนที่ 72 มาตรา 4 (4 พฤษภาคม 2522).
- พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551. (2551). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 37 ก มาตรา 15,16 (22 กุมภาพันธ์ 2551).
- พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539. (2539). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 113 ตอนที่ 60 ก มาตรา 75 (14 พฤศจิกายน 2539).
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551. (2551). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 38 ก (25 กุมภาพันธ์ 2551).
- วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. (2538). สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.
- วิชญ์ เครื่องงาม. (2542). คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยนให้. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ.
- สุภัทร แสงประดับ. (2551). ปัญหากฎหมายในการพิจารณาคดีคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สุราษฎร์ธานีเขต 1*

THE DEVELOPMENT FOR TEACHER'S MANUALS, PROJECT - BASED
LEARNING MANAGEMENT IN OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOL
UNDER THE SURATTHANI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA
OFFICE 1 STUDENT

เกริกฤทธิ์ นิลอุบล

Kergrit Nilubol

ชูศักดิ์ เอกเพชร

Chusak Ekpetch

สถาพร สังขาสุนทรวิรัช

Sathaporn Sungkawsuttirak

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Suratthani Rajabhat University, Thailand

E-mail: cklove1994@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครู 2) พัฒนาคู่มือครู 3) ประเมินผลการใช้คู่มือครู ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 226 คน โดยใช้แบบสอบถาม ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาคู่มือครู ประเมินดัชนีความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 3 การทดลองและประเมินผลการใช้คู่มือครู จำนวน 20 คน โดยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบประเมินความเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที่ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครู อยู่ในระดับปานกลาง ด้านปัจจัยสนับสนุน มีระดับปัญหาสูงสุด รองลงมาคือด้านหลักสูตรและการวางแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ผลการพัฒนาคู่มือครู ในการสร้างเนื้อหาประกอบไปด้วย โครงงานและการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ประเภทของโครงงาน บทบาทหน้าที่ของครูและนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน สมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการเป็นครูที่ปรึกษาโครงงาน

* Received 17 June 2020; Revised 1 August 2020; Accepted 6 October 2020

การสร้างหลักสูตรและโครงสร้างรายวิชาโครงการ กระบวนการขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ 3) ผลการใช้คู่มือ พบว่า ความรู้ความเข้าใจในการใช้คู่มือครู มีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองใช้สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนทดลองใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือครู อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเนื้อหา มีระดับความเหมาะสมสูงสุด ผลการประเมินความพึงพอใจหลังการใช้คู่มือครูอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการออกแบบและรูปเล่ม

คำสำคัญ: การพัฒนาคู่มือ, คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the operational of Project – Based Learning management. 2) to develop teacher's manual. 3) evaluate the use of teacher's manual. The research procedure consisted of 3 steps as follows: Step 1: Study of Project – Based Learning management, including 226 teachers in Opportunity Expansion School by using questionnaires. Step 2: Develop the teacher's manual. The index of item - objective congruence by 5 experts. Step 3: trail and evaluate of teacher's manual, including 20 respondants by using cognitive test, satisfaction survey form and suitability evaluation form. The data were analyzed by using mean, standard deviation and statistics. The results of the reach revealed that: 1) the operational problems in Project – Based Learning management in overall and each aspects were at a moderate level. Supporting factors Has the highest problem, curriculum Project – Based Learning management plan. 2) The results of the development for teacher's manual, consist of the introduction, Project and project learning management, Project types, Teachers and students role in Project – Based Learning management, Competencies and Guidelines for Developing Competency as Project Counselors, Curriculum and Program structure, and Project – Based Learning management Procedures. 3) The result of using the manual found that the knowledge and understanding in using the teacher's manual had a higher mean after trial than before trial with statistical significance at .01. The evaluation of the suitability of the teacher's manual in overall and each aspect were at a high level. The content is the most suitable level. The

result of satisfaction evaluation after using the teacher's manual in overall and each aspect were at a high level, including design and format books.

Keywords: The Development of Manuals, Project - Based Learning, Educational Expansion School

บทนำ

บริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในศตวรรษที่ 21 และการเข้าสู่ยุคดิจิทัลทำให้ภาวะทางสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในของโลกของการทำงาน การดำรงชีวิต การศึกษา เศรษฐกิจ อีกทั้งในยุคศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วในทุกด้านโดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีการสื่อสารความรู้ความคิด ที่เผยแพร่ไปได้อย่างรวดเร็วเพียงชั่ววินาทีผ่านเครื่องมือการสื่อสารต่าง ๆ สภาพสังคมที่มีความเป็นยุคดิจิทัลมากขึ้น บริบทที่เป็นโลกไร้พรมแดนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้โดยไม่มีสิ่งใดขวางกั้น โลกมีลักษณะแคบลงสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นและอีกทั้งโลกยังหมุนเร็วมากขึ้น จากการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่มีความหลากหลายและเป็นไปได้อย่างรวดเร็วภายในระยะเวลาไม่นาน สอดคล้องกับ จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ กล่าวว่า ท่ามกลางแนวโน้มสำคัญ ๆ แห่งศตวรรษที่ 21 ที่เต็มไปด้วยพลวัตโลกที่สลับซับซ้อน ส่งผลกระทบสูงต่อคนรุ่นใหม่ตั้งแต่แนวโน้มประชากรที่ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ บริบทความขัดแย้งทางการเมือง ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลและวิทยาการต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม แนวโน้มภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงขึ้นเป็นลำดับ ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนแนวโน้มการเคลื่อนย้ายของประชากรข้ามชาติชนกลุ่มน้อย การเรียกร้องสิทธิโอกาสความเสมอภาค และความเป็นอยู่ที่ดี สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นบริบทท้าทายและตั้งคำถามต่อการใช้ชีวิตของคนยุคใหม่ (จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์, 2561)

อย่างไรก็ตาม ในศตวรรษที่ 21 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรจะต้องพยายามเปลี่ยนบทบาทครูจากผู้บรรยายมาเป็นคณะครูร่วมกันออกแบบกิจกรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนใช้เป็นเครื่องมือไปเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเสนอแนะเครื่องมือการเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะผ่านเทคโนโลยีให้เข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียน เรียกกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ว่า Active Learning ที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) กระบวนการจัดการศึกษาด้วยการให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมได้รับประสบการณ์ตรง นอกจากเป็นการจัดกระบวนการแนะแนวให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและผู้อื่น รู้สภาพแวดล้อม รู้ปัญหา และรู้วิธีการที่จะจัดการกับตนเองอย่างสร้างสรรค์ การจัดการเรียนการสอนมีหลายวิธีที่สามารถนำมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการ

สอนได้อย่างเหมาะสม ไม่สามารถกำหนดได้ว่าวิธีใดดีที่สุด แต่สามารถพิจารณาจากวัตถุประสงค์จากการสอนได้ว่าต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้อะไรบ้างจากการสอนในเนื้อหา อาทิ เช่น การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิธีสอนแบบชั้นทั้ง 4 ของอริยสัจสี่ วิธีสอนแบบสาธิต วิธีสอนแบบแก้ปัญหา วิธีสอนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน สอดคล้องกับ วัฒนา มัคคสมัน กล่าวไว้ว่า แนวคิดในการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปในหลาย ๆ ด้าน ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณสำหรับด้านคุณภาพความสามารถของผู้สอนในการจัดการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้ปฏิบัติได้แก่ ครู อาจารย์ยังปรากฏว่า การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับความก้าวหน้าของสังคมในยุคข้อมูลข่าวสาร อย่างน้อย 2 ประการ คือ 1) ครูเน้นวิธีสอนแบบนำความรู้มาบอกนักเรียน 2) ไม่ค่อยส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (วัฒนา มัคคสมัน, 2554) และอนัญญา อินทรภักดี ยังกล่าวไว้ว่า ครูจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญและให้ผู้เรียนมีบทบาทมากขึ้น นำวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ มาใช้เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทักษะการคิด เช่น การจัดการสอนแบบบูรณาการการสอนโดยใช้โครงงาน (อนัญญา อินทรภักดี, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ ที่สรุปว่า การพัฒนาภูมิปัญญาไทย นอกจากการจัดการเรียนการสอนภายในห้องแล้ว การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพคือ การทำโครงงาน (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ, 2557) นอกจากนี้อดิگانต์ ทองมาก ยังได้กล่าวว่า การทำโครงงานช่วยให้นักเรียนได้สัมผัสจริง โครงงานเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องที่เกี่ยวกับโลกแห่งความเป็นจริงเป็นการบังคับกลาย ๆ ให้นักเรียนต้องใช้และปรับสิ่งที่รู้มาใช้จริง เพราะโครงงานเป็นกิจกรรมเน้นการมีส่วนร่วมในการเลือกและตัดสินใจซึ่งจะช่วยเพิ่มความสนใจและแรงจูงใจให้นักเรียนซึ่งมีความรู้ต่างกัน ได้แสดงออกอย่างเท่าเทียมกัน นักเรียนซึ่งอ่อนในด้านใดด้านหนึ่งอาจใช้ความสามารถพิเศษด้านอื่นของตนช่วยให้งานสำเร็จได้ไม่แพ้ผู้อื่น ตลอดจนให้ความรู้สึกผ่อนคลายจากความซ้ำซากจำเจ นักเรียนมีอิสระในการเลือกหัวข้อที่ตนสนใจรวมทั้งบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการทำให้นักเรียนมีความรู้สึกผ่อนคลายจากวิธีการเรียนแบบปกติ (อดิگانต์ ทองมาก, 2552) สอดคล้องกับ วัชรรา เล่าเรียนดี กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการทำโครงงานเป็นการจัดการเรียนรู้ด้วยการให้ปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้วิธีการและผลของงานโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานของการแสวงหาความรู้ การทำโครงงานอาจให้ปฏิบัติเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มใช้เวลาในการปฏิบัติตามความยากง่ายซับซ้อนของกิจกรรมและเนื้อหาผลการเรียนรู้ด้วยโครงงานคือผลลัพธ์ผลผลิตการนำเสนอผลงานและการปฏิบัติงานการเรียนรู้ด้วยการทำโครงงานอาจเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานโดยที่การเรียนรู้ด้วยการทำโครงงานนั้นผู้เรียนเป็นผู้ควบคุมโครงงานที่จะปฏิบัติ (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2560) และ

สิ่งที่เขาจะปฏิบัติตามโครงการและโครงการนั้นอาจจะไม่ตอบสนองต่อปัญหาใดปัญหาหนึ่งก็ได้ ในทางกลับกันข้าม การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนั้นต้องมีปัญหานั้นไปสู่การเรียนรู้เป็น ปัญหาเฉพาะที่ต้องหาคำตอบหรือแก้ปัญหานั้นด้วยกระบวนการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ แบบโครงการเป็นกระบวนการที่ได้ผลดีในการนำมาใช้เพื่อส่งเสริมทักษะสำคัญของผู้เรียนยุค ใหม่ให้ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้สารสนเทศยุค ดิจิทัลกล่าวคือ ความรู้พื้นฐานในการอ่านเขียนคิดคำนวณรู้วิทยาศาสตร์รู้เศรษฐศาสตร์ในรูป เทคโนโลยีการประดิษฐ์คิดค้น กล่าวคือความสามารถปรับตัวจัดการความซับซ้อนและนำ ตนเองรวมทั้งการมีความสงสัยใฝ่รู้มีความคิดสร้างสรรค์ให้มีความกล้าเสี่ยงตลอดจนการคิดขั้น สูงมีทักษะในการมีเหตุมีผลการผลิตภาพสูง กล่าวคือสามารถจัดลำดับความสำคัญการวางแผนการจัดการเพื่อผลลัพธ์การใช้เครื่องมือ ในการแสวงหาความรู้ตามความเป็นจริงอย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตผลผลิตที่ตรงตามความต้องการและเกิดผลผลิตที่มีคุณภาพ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพกล่าวคือความสามารถในการทำงานเป็นทีมการร่วมมือกันและทักษะ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลความรับผิดชอบต่อตนเองในฐานะพลเมือง และมีปฏิสัมพันธ์ด้านการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
2. เพื่อพัฒนาคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
3. เพื่อประเมินผลการใช้คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 จำนวน 27 โรงเรียน 531 คน และกลุ่มตัวอย่างเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 27 โรงเรียน กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 226 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามสภาพการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

2. พัฒนาคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ประเมินความสอดคล้องของคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถทางด้านโครงงาน ครูผู้สอนรายวิชาโครงงาน ครูที่มีผลงานการแข่งขันศิลปหัตถกรรมในรายการกิจกรรมโครงงานจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินความสอดคล้องของคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

3. ทดลองใช้คู่มือครูและประเมินผลการใช้คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 เครื่องมือบางกึ่งจำนวน 4 โรงเรียน 80 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมของคู่มือในครั้งนี้ ประกอบด้วย ครูผู้สอน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเครื่องข่ายบางกึ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 จำนวน 4 โรงเรียน 20 คน โดยเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นครูผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และรายวิชาโครงงานหรือค้นคว้าอิสระ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน ก่อน – หลังการใช้คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเครื่องข่ายบางกึ่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 แบบประเมินความพึงพอใจคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ในรูปแบบแจกแจง ความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean: $\bar{X}$) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และ วิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือโดยการหาความเที่ยง (Reliability) ตามสูตรการหาค่าความเที่ยงของครอนบาค และสถิติทดสอบที่

ผลการวิจัย

การพัฒนาคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

1.1 สภาพการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 สรุปได้ดังนี้ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งประกวดโครงงานหรือจัดการเรียนการสอนในรายวิชาโครงงาน บูรณาการโครงงานในรายวิชา และสาเหตุส่วนใหญ่ที่โรงเรียนไม่มีการส่งประกวดโครงงานหรือจัดการเรียนการสอนในรายวิชาโครงงาน บูรณาการโครงงานในรายวิชา มาจากความพร้อมของนักเรียนและครูผู้สอนตามลำดับ วิธีการให้นักเรียนคิดและเลือกหัวข้อในการทำโครงงานส่วนใหญ่มีการใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดและกำหนดปัญหาเพื่อนำมาสู่การทำโครงงาน รองลงมา มีการกำหนดขอบเขตหรือประเด็นเพื่อนำไปสู่ปัญหาและหัวข้อของโครงงาน และให้นักเรียนเป็นผู้คิดแต่เรื่องหัวข้อโครงงานตามความ ตามลำดับ การวางแผนในการทำโครงงานของนักเรียนส่วนใหญ่ครูผู้สอนจะให้คำปรึกษาในการวางแผนทำโครงงาน รองลงมา ให้นักเรียนสืบค้นและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อโครงงาน การหาแหล่งข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการทำโครงงาน ครูส่วนมากใช้วิธีแนะนำข้อมูลในการทำโครงงานตามหัวข้อของนักเรียนแต่ละกลุ่ม การจัดหาอุปกรณ์ส่วนใหญ่ครูเป็นผู้จัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน และรองลงมานักเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเอง โดยได้มาจากร้านขายเครื่องมืออุปกรณ์ร้านค้าทั่วไป และวัสดุ อุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่น สถานที่ในการทำโครงงาน ส่วนมากจะเป็นภายนอกโรงเรียน รองลงมา ห้องปฏิบัติการ และห้องเรียน ตามลำดับ โดยใช้เวลาเรียนในวิชาเวลาหลังเลิกเรียน และวันหยุด ตามลำดับ งบประมาณที่ได้ส่วนมากมาจากงบประมาณของโรงเรียน และผู้ปกครองสนับสนุน ตามลำดับ วิธีการเขียนโครงงาน ครูใช้วิธีการชี้แนะวิธีการเขียนรายงานที่ถูกต้องในห้องเรียนและให้คำปรึกษาในระหว่างการเขียนรายงานโครงงานนำเสนอโครงงานในรูปแบบการจัดนิทรรศการหรือจัดแสดงในงานวิชาการของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ใช้วิธีการประเมินร่วมกับครูที่ปรึกษาท่านอื่น เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน โดยประเมินจากการนำเสนอโครงงานและประเมินรูปแบบประกอบส่วนใหญ่เคยใช้เทคโนโลยีช่วยในการเรียนการสอนโครงงาน ในการหาข้อมูลในการสอน การส่งงาน และการติดต่อสื่อสารตามลำดับ และครูส่วนใหญ่ ไม่เคยให้นักเรียนส่งงานผ่านโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook Line Messenger E – mail

1.2 ปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับดังนี้ ด้านปัจจัยสนับสนุน มีระดับปัญหาสูงสุด รองลงมาคือด้านหลักสูตรและการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ด้านขั้นตอน

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ส่วนด้าน บทบาทหน้าที่ของครูในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน มีระดับปัญหาต่ำที่สุด

2. ผลการพัฒนาคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ประกอบไปด้วย บทนำ การศึกษาและครูในศตวรรษที่ 21 บทที่ 1 โครงงานและการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน บทที่ 2 ประเภทของโครงงาน บทที่ 3 บทบาทหน้าที่ของครูและนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน บทที่ 4 สมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการเป็นครูที่ปรึกษาโครงงาน บทที่ 5 การสร้างหลักสูตรและโครงสร้างรายวิชาโครงงาน บทที่ 6 กระบวนการขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน และตัวอย่างโครงงาน ความสอดคล้องของคู่มือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00 แสดงว่าคู่มือมีความเหมาะสมและสอดคล้องสามารถนำไปใช้ได้

3. ผลการใช้คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 ปรากฏผลดังนี้

3.1 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจในการใช้คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทดสอบก่อน – หลังการใช้คู่มือหาค่า t - test เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ พบว่าผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจในการใช้คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 มีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองใช้สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนทดลองใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 พบว่า ความเหมาะสมของคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านอยู่ในระดับสูง เรียงลำดับดังนี้ ด้านเนื้อหา มีระดับความเหมาะสมสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการใช้ภาษา ด้านการออกแบบและรูปเล่ม ตามลำดับ ส่วนด้านการจัดการบทเรียน มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 พบว่า ความพึงพอใจหลังการใช้คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการออกแบบและรูปเล่ม รองลงมา ด้านเนื้อหา ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมากตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

1.1 จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการส่งประกวดโครงงานหรือจัดการเรียนการสอนในรายวิชาโครงงาน บูรณาการโครงงานในรายวิชา และสาเหตุส่วนใหญ่ที่โรงเรียนไม่มีการส่งประกวดโครงงานหรือจัดการเรียนการสอนในรายวิชาโครงงาน บูรณาการโครงงานในรายวิชา มาจากความพร้อมของนักเรียนและครูผู้สอนตามลำดับ วิธีการให้นักเรียนคิดและเลือกหัวข้อในการทำโครงงาน ส่วนใหญ่มีการใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดและกำหนดปัญหาเพื่อนำมาสู่การทำโครงงาน รองลงมา มีการกำหนดขอบเขตหรือประเด็นเพื่อนำไปสู่ปัญหาและหัวข้อของโครงงาน และให้นักเรียนเป็นผู้คิดแต่เรื่องหัวข้อโครงงานตามความ ตามลำดับ การวางแผนในการทำโครงงานของนักเรียนส่วนใหญ่ครูผู้สอนจะให้คำปรึกษาในการวางแผนทำโครงงาน รองลงมาให้นักเรียนสืบค้นและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อโครงงาน การหาแหล่งข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการทำโครงงาน ครูส่วนมากใช้วิธีแนะนำข้อมูลในการทำโครงงานตามหัวข้อของนักเรียนแต่ละกลุ่ม การจัดหาอุปกรณ์ส่วนใหญ่ครูเป็นผู้จัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน และรองลงมานักเรียนจัดหาวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเอง โดยได้มาจากร้านขายเครื่องมืออุปกรณ์ ร้านค้าทั่วไป และวัสดุ อุปกรณ์ที่หาได้ในท้องถิ่น สถานที่ในการทำโครงงานส่วนมากจะเป็นภายนอกโรงเรียน รองลงมา ห้องปฏิบัติการ และห้องเรียน ตามลำดับ โดยใช้เวลาเรียนในวิชา เวลาหลังเลิกเรียน และวันหยุด ตามลำดับ งบประมาณที่ได้ส่วนมากมาจากงบประมาณของโรงเรียน และผู้ปกครองสนับสนุน ตามลำดับ วิธีการเขียนโครงงาน ครูใช้วิธีการชี้แนะวิธีการเขียนรายงานที่ถูกต้องในห้องเรียนและให้คำปรึกษาในระหว่างเขียนรายงานโครงงาน นำเสนอโครงงานในรูปแบบการจัดนิทรรศการหรือจัดแสดงในงานวิชาการของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ ใช้วิธีการประเมินร่วมกับครูที่ปรึกษาท่านอื่น เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน โดยประเมินจากการนำเสนอโครงงานและประเมินรูปเล่มประกอบ ส่วนใหญ่เคยใช้เทคโนโลยีช่วยในการเรียนการสอนโครงงาน ในการหาข้อมูลในการสอน การส่งงาน และการติดต่อสื่อสารตามลำดับ และครูส่วนใหญ่ ไม่เคยให้นักเรียนส่งงานผ่านโซเชียลมีเดีย เช่น Facebook Line Messenger E - mail สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวี ผานิล ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนโครงงานวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตภาคใต้ พบว่า การทำโครงงานส่วนใหญ่นักเรียนเป็นผู้คิดและเลือกหัวข้อโครงงานวิทยาศาสตร์ตามความสนใจ ครูใช้คำถามกระตุ้นนักเรียนให้คิดและกำหนดปัญหา ครูให้คำปรึกษาในทุกขั้นตอนของการทำโครงงาน นักเรียนเป็นผู้จัดหาวัสดุ

อุปกรณ์และเครื่องมือในการทำโครงการซึ่งหาได้ทั่วไปในท้องถิ่น สถานที่ในการทำโครงการของนักเรียนคือห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ โดยส่วนใหญ่ นักเรียนจะทำในช่วงเวลาว่างหรือช่วงเลิกเรียน และวันหยุด ด้านงบประมาณได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองนักเรียน ด้านการนำเสนอเป็นการจัดนิทรรศการหรือการแสดงผลงานวิชาการในโรงเรียน ด้านการประเมินโครงการครูที่ปรึกษาได้ประเมินร่วมกับครูท่านอื่นโดยการประเมินจากกระบวนการทำงาน (วิภาวี ผานิล, 2558)

1.2 จากการศึกษาปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับดังนี้ 1) ด้านปัจจัยสนับสนุน มีระดับปัญหาสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวี ผานิล พบว่า ปัญหาการดำเนินการในการทำโครงการวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตโรงเรียนภาคใต้พบว่าโรงเรียนจำนวนมากมีข้อจำกัดด้านปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ งบประมาณสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำโครงการ มีระดับปัญหามากที่สุด 2) ด้านหลักสูตรและการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ และ 3) ด้านขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (วิภาวี ผานิล, 2558) สอดคล้องกับ สลิลนา ภูมิพาณิชย์ พบว่า ครูมีระดับปัญหาการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่าครูมีปัญหาการออกแบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับ เทคนิคการสอน/รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความรู้ในการเลือกรูปแบบการเรียนรู้หรือวิธีสอนที่เหมาะสมกับธรรมชาติวิชา การเลือกรูปแบบการเรียนรู้หรือวิธีสอนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน และวิธีการออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลเพื่อใช้ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง 4) ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ (สลิลนา ภูมิพาณิชย์, 2562) สอดคล้องกับ ประภาพร ศิริสกุลวัฒนาพร และคณะ พบว่า ปัญหาของครูด้านการวัดและการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางถ้าพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงปัญหาจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก พบว่า ครูมีปัญหาในวิธีการวัดผลมีความหลากหลาย และข้อสอบครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาครูสามารถสร้างเครื่องมือวัด ประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และเกณฑ์การประเมินผลมีความเที่ยงธรรม โปร่งใสและศึกษาทำความเข้าใจระเบียบการวัดผล เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนด้านบทบาทหน้าที่ของครูในการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ มีระดับปัญหามากที่สุด (ประภาพร ศิริสกุลวัฒนาพร และคณะ, 2563)

2. พัฒนาคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบโครงการของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มากำหนดขอบข่าย องค์ประกอบ และเนื้อหาสาระ ดังนี้ คือ ประกอบไปด้วย บทนำ การศึกษาและครูในศตวรรษที่ 21 บทที่ 1 โครงงานและการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน บทที่ 2 ประเภทของโครงงาน บทที่ 3 บทบาทหน้าที่ของครูและนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน บทที่ 4 สมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการเป็นครูที่ปรึกษาโครงงาน บทที่ 5 การสร้างหลักสูตรและโครงสร้างรายวิชาโครงงาน บทที่ 6 กระบวนการขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน และตัวอย่างโครงงาน ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาคู่มือตามขั้นตอนดังกล่าวไว้ในบทที่ 3 พบว่าผลการประเมินคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคู่มือ (IOC) นั้น ความสอดคล้องของคู่มือ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.80 – 1.00 แสดงว่าคู่มือมีความเหมาะสมและสอดคล้องสามารถนำไปใช้ได้ สอดคล้องกับ ปุณณพินัล กริสกรี พบว่า ผลการพัฒนาคู่มือ ได้คู่มือประกอบด้วย บทนำ คำชี้แจงในการใช้คู่มือ การส่งเสริมพัฒนาการเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และแบบฝึกเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และ ด้านสติปัญญา ได้คู่มือที่มีดัชนีความสอดคล้องด้านเนื้อหา 0.80 ขึ้นไป และคู่มือที่มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นคู่มือปฏิบัติงานต้องผ่านการประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านจุดประสงค์ โครงสร้าง องค์ประกอบของคู่มือ และด้านเนื้อหาภายในคู่มือ โดยคู่มือที่มีความเหมาะสมนั้นมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (ปุณณพินัล กริสกรี, 2559)

3. ทดลองใช้คู่มือครูและประเมินผลการใช้คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1

3.1 ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจในการใช้คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแบบทดสอบก่อน – หลังการใช้คู่มือหาค่า t - test เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ พบว่าผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจในการใช้คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 มีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองใช้สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนทดลองใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็น

เพราะว่าครูผู้สอนได้ศึกษารายละเอียด รวมถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ที่อยู่ในคู่มือและมีระยะเวลาในการใช้คู่มือเป็นเวลา 1 เดือน ทำให้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

3.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 พบว่า ความเหมาะสมของคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านอยู่ในระดับสูง เรียงลำดับดังนี้ ด้านเนื้อหา มีระดับความเหมาะสมสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการใช้ภาษา ด้านการออกแบบและรูปเล่ม ตามลำดับ ส่วนด้านการจัดการบทเรียน มีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดคล้อยกับ นิวัฒน์ รักษรอต พบว่า ความเหมาะสมของคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของโรงเรียนในกลุ่มสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน และอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงตามลำดับคือ ด้านการนำไปใช้มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา และด้านรูปเล่มมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (นิวัฒน์ รักษรอต, 2558) และสอดคล้องกับ สุรัสวดี จินดาเนตร ที่กล่าวว่า คู่มือเป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติของผู้ใช้ให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างใดอย่างหนึ่งให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกันให้มากที่สุดและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย (สุรัสวดี จินดาเนตร, 2553)

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 พบว่า ความพึงพอใจหลังการใช้คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการออกแบบและรูปเล่ม รองลงมา ด้านเนื้อหา ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมากตามลำดับสอดคล้องกับ สุเทพ ไชยวุฒิ พบว่า คณาจารย์คณะครุศาสตร์ มีความพึงพอใจต่อคู่มือการบริหารจัดการงานวิชาการของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปเล่มของคู่มือ ด้านเนื้อหาของคู่มือ และด้านการนำคู่มือไปใช้ (สุเทพ ไชยวุฒิ, 2560) และประไพ บวรฤทธิเดช พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมพัฒนาการคิดวิเคราะห์ และครูผู้ใช้คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาการคิดวิเคราะห์ สำหรับครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด (ประไพ บวรฤทธิเดช, 2554)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีปัญหาในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านปัจจัยสนับสนุน มีระดับปัญหาสูงสุด รองลงมาคือด้านหลักสูตรและการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ผลการพัฒนาคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในการสร้างเนื้อหาประกอบไปด้วย โครงงานและการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ประเภทของโครงงาน บทบาทหน้าที่ของครูและนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน สมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการเป็นครูที่ปรึกษาโครงงาน การสร้างหลักสูตรและโครงสร้างรายวิชาโครงงาน กระบวนการขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน และตัวอย่างโครงงาน ผลการใช้คู่มือ พบว่า ความรู้ความเข้าใจในการใช้คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองใช้สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนทดลองใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านอยู่ในระดับสูง ด้านเนื้อหา มีระดับความเหมาะสมสูงสุด ผลการประเมินความพึงพอใจหลังการใช้คู่มือครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการออกแบบและรูปแบบ ข้อเสนอแนะ

- 1) จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้บริหารควรตระหนักถึง ความสำคัญในจัดการบริหารงานวิชาการ การส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน พัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานให้มากขึ้นภายในสถานศึกษา
- 2) คู่มือที่สร้างขึ้นผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปใช้ เช่น ใช้ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู การพัฒนาหลักสูตร โดยสามารถนำคู่มือเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เกิดการบูรณาการและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบรรลุคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดท้องถิ่น
- 3) ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาครูการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม และได้ประสิทธิภาพของเครื่องมือรวมทั้งผลสะท้อนในการปฏิบัติ
- 4) ควรมีการศึกษาผลที่ได้จากการที่ครูผู้สอนทดลองใช้คู่มือกับผู้เรียน เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือรวมทั้งผลสะท้อนในการปฏิบัติการ
- 5) ควรมีการขยายผลการศึกษาไปสู่โรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้จากการพัฒนาคู่มือ

เอกสารอ้างอิง

- จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์. (2561). ความท้าทายของศตวรรษที่ 21 กับการเรียนรู้ยุคใหม่. วารสารประชาคมวิจัย, 23(137), 2-7.
- นิวัฒน์ รัชร์รอด. (2558). การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ของโรงเรียนในกลุ่มสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 2(1), 87-101.
- ประไพ บวรฤทธิเดช. (2554). การวิจัยและพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาการคิดวิเคราะห์ สำหรับครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. จันทรเกษมสาร, 17(32), 11-19.
- ประภาพร ศิริสกุลวัฒนาพร และคณะ. (2563). การวิจัยเรื่องการศึกษาปัญหาและความ ต้องการในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 3. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 14(1), 80-9.
- ปณณพินัด กริสกรี. (2559). การพัฒนาคู่มือส่งเสริมพัฒนาการเด็กสำหรับครูปฐมวัยในศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดนครศรีธรรมราช. นาคบุตรปริทรรศน์, 7(1), 11-19.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. (2557). การสอนคิดด้วยโครงงาน การเรียนการสอนแบบบูรณา การ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับ คุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21. นครปฐม: เพชรเกษมพรินต์ติ้ง กรุ๊ป.
- วัฒนา มังคสมัน. (2554). การสอนแบบโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภาวี ผานิล. (2558). การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนโครงงาน วิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตภาคใต้. ใน รายงานวิจัย. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สลิลนา ภูมิพาณิชย์. (2562). การวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการออกแบบการ จัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงสำหรับครูในสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21(1), 261-276.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). รายงานประจำปี 2558 สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ = Annual report 2015 Office of the Basic Education Commission. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

- สุเทพ ไชยวุฒิ. (2560). การพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการงานวิชาการของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. พิษณุพนธ์สาร, 13(2), 129-147.
- สุรัสวดี จินดาเนตร. (2553). การพัฒนาคู่มือการสอนโครงงานคณิตศาสตร์สำหรับครู ในช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนดาราวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่. ใน สารนิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคณิตศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อดิگانต์ ทองมาก. (2552). การใช้วิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงงานเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษและทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านควนสวรรค์จังหวัดตรัง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนัญญา อินทรภักดี. (2558). ผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบแก้ปัญหาที่มีต่อความสามารถในการโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 5. Veridian E - Journal, 8(3), 478-493.

กัลยาณมิตรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ตามแนวทางพระพุทธศาสนา*

THE KALYANAMITTA WITH THE DEVELOPMENT OF
THE QUALITY OF LIFE IN ACCORDING TO BUDDHISM

ยุทธนา พูนเกิดมะเร็ง
Yutthana Poonkirtmaring
พระสิทธิศักดิ์ พรหมสิทธิ์
Phra Sitthisak Promsit
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
E-mail: yuttana.poon@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องกัลยาณมิตรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธศาสนา โดยบทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ คือ 1.เพื่อศึกษาหลักการคบกัลยาณมิตรในพุทธศาสนาเถรวาท 2.เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางพุทธศาสนา และ 3.เพื่อศึกษาการคบกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยนำข้อมูลที่ศึกษามาสรุปผลได้ดังต่อไปนี้ ผลการวิจัย พบว่า การคบกัลยาณมิตรในพุทธศาสนาเถรวาท คำว่า กัลยาณมิตรมีตามนัยแห่งสังคาลสูตรมี 2 ประเภท คือ มิตรแท้กับมิตรเทียม การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนามีจุดมุ่งหมายดังนี้ 1) จุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ในโลก (กามโลก) นี้ เพื่อทำให้เกิดความเจริญมั่นคง ทำให้เป็นคนไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตและทำให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนอื่นได้ในโลกปัจจุบัน 2) จุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ในโลกหน้า (รูปโลก) คือการพัฒนาให้มีธรรม ที่เรียกว่าอินทรีย์ 5 ได้แก่ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา 3) จุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์สูงสุด (อรุณโลก) คือการทำลายกิเลส ซึ่งมนุษย์สามารถพัฒนาตนเองให้ถึงขั้นทำลายกิเลสได้ด้วยวิธีการพัฒนาตนเองให้มีจิตใจเข้มแข็งเพื่อทำลายกิเลสอันเป็นสิ่งที่ทำให้เศร้าหมองจากความชั่ว การรู้จักคบกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธศาสนาได้แบ่งด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ 1) ด้านชีวิตประจำวัน ด้วยการแนะนำให้มี ความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้านการทำงานต่าง ๆ 2) ด้านสังคม ช่วยเหลือกันและกันไม่สร้างปัญหาให้แก่ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย 3) ด้านศีลธรรม แนะนำให้มีธรรม คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิและปัญญา อันเป็นหลักปฏิบัติทางใจให้ถึงความหลุดพ้น และ

* Received 18 June 2020; Revised 25 July 2020; Accepted 7 October 2020

4) ด้านการศึกษา คือ กัลยาณมิตรจะแนะนำให้พบสิ่งดีมีประโยชน์เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตทางโลกียวิสัย

คำสำคัญ: กัลยาณมิตร, การพัฒนา, คุณภาพชีวิต

Abstract

The Objectives of this research article were to Buddhism are 1. To study the principles of the Kalyanamitta in Theravada Buddhism 2. To study the development of the quality of life in accordance with the Buddhist 3. To study the Kalyanamitta for the development of quality of life in accordance with Buddhism which a documentary data to the summarized as follows: The results of research follows as: The principles of the Kalyanamitta in Theravada Buddhism. The Kalyanamitta in Singalasutta means true and false friends. The development of the quality of life in accordance with the Buddhist aims 1) Aim for the benefit in the world of sense - desire (Kamaloka) for created stability make it a non - negligent way of life and make a good model for others 2) Aim for the benefit in the world of form (Rupaloka) for developing has a dharma as the controlling faculty (Indriya 5) are the confidence (Saddha), effort (Viriya), mindfulness (Sati), concentration (Samadhi) and wisdom (Panna) 3) Aim for the benefit in the formless world (Arupaloka) is a destruction of sensuality in which humans can develop themselves to the point of destroying sensuality with methods of self - development to have strong minds. The Kalyanamitta for the development of quality of life in accordance with Buddhism has divided as follows: 1) About diary life; with consult to be a diligent and do not ignore any tasks, 2) About society; help each other and do not be a trouble for community and the relevance. 3) About morality; advise the dhamma are faith, effort, mindfulness, mediation and wisdom there are the practice principle for disengagement and 4) About education; the virtuous will advise good things for achievement. In worldly is mean progress in worlds and also advice the benefits for this life and next life till nirvana.

Keywords: The Kalyanamitta, Development, The Quality of Life

บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อดำรงวิถีชีวิตความเป็นมนุษย์ เมื่ออยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะต้องสื่อสารติดต่อและมีความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันในฐานะระดับต่าง ๆ เช่น ในฐานะบิดามารดากับบุตร มิตรกับมิตร และคนที่รู้จักกันในสังคม เป็นต้น เมื่อมีความเกี่ยวข้องกันเช่นนี้ ต่างก็มีความคิดเห็นหรือทฤษฎีเป็นของตนเองในการสื่อสารคบหาสมาคม เป็นที่ประจักษ์โดยทั่วไป ตามข้อมูลข่าวทั่วทุกมุมโลกที่ปรากฏเป็นปัญหาความขัดแย้งภายในสังคมปัจจุบันคงเกิดจากหลายปัจจัย เชื่อแน่ว่าหนึ่งในปัจจัยเหล่านั้น คือ การถือเอาตามทฤษฎีของตนเองเป็นใหญ่ และบุคคลอีกจำพวกคือ พวกคนพาล ซึ่งมีคำกล่าวที่ว่า “การไม่คบคนพาล การคบบัณฑิต และการบูชาคนที่ควร บูชา นี้เป็นอุดมมงคล” “คบคนเช่นใด ก็เป็นคนเช่นนั้น” “ผู้ใด แม้มิได้ทำความชั่ว แต่เกลือกกลัว กับผู้ทำบาป ผู้นั้นย่อมพลอยถูกระวางใน กรรมชั่ว และเสื่อมเสียชื่อเสียงยิ่ง ๆ ขึ้น” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551) และยังมีงานวิจัยที่กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดจากการคบปามิตรหรือคนที่เราควรคบหา ที่จะทำให้เสียประโยชน์ในชีวิตปัจจุบัน ไม่มีความพร้อมคือการดำเนินชีวิตและการพัฒนาที่เป็นไปโดยไม่ถูกต้องหลักศีลธรรมของพระพุทธศาสนา แล้วยังกล่าวถึงปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของเราด้วย (บุญมี แทนแก้ว, 2542); (วิไลรัตน์ พุกชาภิรมย์, 2547)

กัลยาณมิตรจึงมีความสำคัญเพราะจะคอยแนะนำการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการดำเนินชีวิตที่ดั่งงามประสพผลดีและเกิดความสุขพระพุทธเจ้าให้เรา เลือกรับคบบัณฑิตและละเว้นคนพาลเสีย และการบูชาคนที่ควรบูชาจัดเป็นมงคลอย่างยิ่ง (ขุ.ขุ. 25/6/3) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) มิตรภาพในพุทธปรัชญา หมายถึง ความเป็นเพื่อนที่รักใคร่คุ้นกัน มีไมตรีจิตต่อกัน อาจจะร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วยหรือไม่ก็ได้ มี 2 ประเภท คือ 1) มิตรเทียม 2) มิตรแท้ ส่วนคำว่า “กัลยาณมิตร” หมายถึง มิตรแท้ ที่มีความหมาย ในหลักคุณธรรมความดีต่าง ๆ ที่บุคคลมีและแสดงออกต่อผู้อื่น ส่วนมิตรภาพในทัศนะของ อริสโตเติล หมายถึง คุณธรรมอย่างหนึ่งที่จำเป็นสำหรับมนุษย์ในการดำเนินชีวิต หรือทางแห่ง ความยุติธรรมเพื่อสร้างสังคมให้เกิดสันติสุขมี 3 ประเภท คือ มิตรภาพเพื่อผลประโยชน์ มิตรภาพเพื่อความสำเร็จ และมิตรภาพเพื่อความดี (พระมหาศรีศมิ ชุตติโก(ดั่งได้), 2547) กัลยาณมิตรจึงจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตนเป็นและการดำเนินชีวิตในสังคมให้อยู่อย่างมีความสุขได้ ซึ่งปัจจุบันนับว่ากัลยาณมิตรจะมีน้อยลงมากขึ้นทุกที จะเห็นว่าจากข่าวสารที่เกิดขึ้นปัจจุบัน คนพาลมีมากขึ้น บัณฑิตมีน้อยลง โดยเฉพาะมีการกระทำความชั่ว คิดชั่ว พุศชั้วของคนพาลมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อย ๆ หากปล่อยไว้โดยไม่รีบหาทางป้องกันหรือไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องโดยเร็ว คนพาลก็จะสร้างปัญหาแก่สังคมมากขึ้นในอนาคตและจะยากต่อการแก้ไขอย่างแน่นอน

ดังนั้น การคบหาสมาคมกับกัลยาณมิตรหรือบัณฑิตจะนำความเจริญมาสู่ตนเองในด้านต่าง ๆ อย่างไร เพื่อการพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นได้อย่างไร ทำไมจึงต้องคบหากัลยาณมิตร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการคบกัลยาณมิตรเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมไทย ทั้งทางด้านชีวิตประจำวัน ด้านการศึกษา ด้านสังคม ด้านศีลธรรมและด้านเศรษฐกิจว่ามียังอย่างไรบ้าง และผลของการคบกัลยาณมิตรสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนพร้อมทั้งส่งผลในการแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการคบกัลยาณมิตรในพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางพุทธศาสนา
3. เพื่อศึกษาการคบกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าทางเอกสารตามลำดับ รวบรวมข้อมูลแล้วค้นคว้านำมาเรียบเรียงย่อความ จากข้อมูลที่เชื่อถือได้ ข้อมูลปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และค้นคว้าข้อมูลทุติยภูมิจากหนังสือ บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลมาศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการคบกัลยาณมิตรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตมาประกอบแล้วนำเสนอผลงานวิจัยอภิปรายผล สรุปผลและข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาหลักการคบกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนาเถรวาท การพัฒนาคุณภาพชีวิตในพระพุทธศาสนาเถรวาทและความสัมพันธ์ระหว่างการคบกัลยาณมิตรกับพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนาปัจจุบัน

2. ขอบเขตด้านเอกสาร ศึกษาค้นคว้าจากหลักฐานข้อมูลเอกสาร คือ เอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539 และ เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ วรรณคดี ตำราวิชาการ บทความวิชาการ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ สื่อออนไลน์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

ผลการวิจัย

จากการศึกษากัลยาณมิตรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนามีผลการวิจัย คือ

1. การคบกัลยาณมิตรในพุทธศาสนาเถรวาท คำว่า กัลยาณมิตร คือ มิตรที่ดี มีน้ำใจดีงาม เอื้อเฟื้อเกื้อกูลประโยชน์ตนและประโยชน์มิตร เป็นผู้ยินดีในกุศลธรรม มีสุจริตธรรม เป็นต้น บุคคลผู้ช่วยชี้แนะบอกกล่าว สั่งสอนในทางที่เป็นกุศล กัลยาณมิตรรวมไปถึงบุคคลผู้อยู่ใกล้ชิดก็จัดเป็นกัลยาณมิตรแท้ มีลักษณะที่น่าสนใจ มีมิตรมีเยื่อใย มีน้ำใจเอื้อเฟื้อหวังดีและปรารถนาดีต่อกัน พระพุทธองค์ทรงให้ความสำคัญในการคบหา การเสวนาคนดีที่เป็นกัลยาณมิตร พฤติกรรมที่เรียกว่า การคบ พอสรุได้ 3 ประการ คือ 1) การร่วมมือ หมายถึง การตกลงใจร่วมกัน เช่น ร่วมกิน ร่วมนอน ร่วมงาน ร่วมพรรค ร่วมพวก ร่วมสุข ร่วมทุกข์ และร่วมคิด เป็นต้น 2) การรับ หมายถึง รับเป็นเพื่อน รับเป็นนาย รับเป็นลูกน้อง รับเป็นสามี รับเป็นภรรยา รับเป็นผู้อดหนุน และรับเป็นอื่น ๆ 3) การให้ หมายถึง ให้ความไว้วางใจ ให้ความสนับสนุนทุกอย่าง เช่น ให้ยศ ให้ตำแหน่ง ให้คำชมเชย ให้คะแนนเสียง ให้เกียรติ ที่สุด แม้แต่การปรบมือ ในสังคมมนุษย์ พระพุทธองค์ทรงตรัสเน้นไปที่ประโยชน์สูงสุดสำหรับการคบค้าสมาคมกับกัลยาณมิตร ที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือต้องรู้หลักการและวิธีการเลือกคบมิตรที่ดีที่สามารถแนะนำให้หลุดจากทางแห่งความเสื่อมชกเข้าสู่ทางที่ดีและถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา กัลยาณมิตรมีตามนัยแห่งสังคตสูตร มี 2 ประเภท คือ มิตรแท้กับมิตรเทียม มิตรแท้ คือ บุคคลที่เป็นกัลยาณมิตร 4 ประเภท คือ มิตรมีอุปการะ มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ มิตรแนะนำประโยชน์ มิตรมีความรักใคร่ และในขัศควิสาณสูตรนิตเทส กัลยาณมิตรมี 2 ประเภท คือ อคาริกมิตรกัลยาณมิตร ทางโลกเป็นมิตรที่ดี คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือเป็นที่พึ่งในเรื่องทั่วไปในทางโลก เช่น ให้คำปรึกษาเรื่องความรู้วิชาการทางโลก และ อนุคาริกมิตรหรือกัลยาณมิตรทางธรรม อันได้แก่ภิกษุ สามเณร รวมไปถึงนักบวชในพุทธศาสนาท่านอื่น ๆ ถ้าบุคคลเลือกคบกัลยาณมิตรจะนำความสุขความเจริญมาสู่ตนและสังคมทั้งในโลกนี้และโลกหน้าจนถึงพระนิพพาน กัลยาณชน ผู้ประพฤติกัลยาณธรรมเป็นปกติ นอกจากจะได้ชื่อว่าเป็นกัลยาณชนแล้ว ชีวิตของผู้นั้นย่อมสงบสุข ไม่มีเวรภัย ไม่มีศัตรูโดยตรงคือ เว้นจากฆาตกร เว้นจากลักทรัพย์ เว้นจากพูดเท็จ เว้นจากดื่มสุราเมรัย และ ประพฤติพรหมจรรย์ คือเว้นจากกาเมถุนธรรม โดยอ้อมได้แก่ เบญจศีลเบญจธรรม ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติเบื้องต้น ของมนุษย์ ที่ทำให้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ และทำให้มนุษย์ต่างจากสัตว์โลกประเภทอื่น กัลยาณมิตรที่ดีต้องเป็นกัลยาณมิตรที่ไม่เป็นมิถฉาภิภูฏฐิ (บุญมี แทนแก้ว, 2542) คือ เห็นผิดหรือไม่คิด ที่จะทำอะไรผิด ๆ ทำแต่สิ่งที่ถูกต้องเสมอเมื่อทำผิดถูกกล่าวตักเตือนก็ไม่ถือโทษโกรธเคืองยอมรับความคิดเห็นคนอื่น ให้เกียรติผู้อื่นเสมอไม่ถือตัวว่าเก่งหรือไม่อดดีดื้อรั้นและคิดเสมอว่าผู้แนะนำหรือตักเตือนเสมือนเป็นผู้ ชี้บอกขุมทรัพย์และยินดีปรับปรุงแก้ไขยอมรับระเบียบวินัยกฎข้อบังคับ แม้แต่ขนบธรรมเนียม ประเพณีของสังคมนั้น ๆ เพราะระเบียบวินัยข้อบังคับเหล่านี้เป็นเกณฑ์ของสังคม ทั้งทางโลกและทาง ธรรมที่จะต้องร่วมกันปฏิบัติเพื่อความเจริญของสังคมโดยรวม

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ เพื่อให้เกิดคุณงามความดี การพุดดี การกระทำความดี และคิดดีทั้งนี้เพื่อสร้างสมคุณงามความดีต่าง ๆ ให้งอกงามไพบูลย์ สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับชีวิตตลอดจนถึงการทำมาหาเลี้ยงชีพ และยังได้เอื้ออำนวยแก่การทำกิจต่าง ๆ ที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปพร้อมกันนั้นก็ยังเป็นการฝึกอบรมชีวิตด้านกาย และวาจาใจ ของบุคคล ให้มีความพร้อมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นถึงความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคม คือ การอยู่ร่วมกัน ด้วยดีระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ในสภาพที่เกื้อกูลกัน สมาชิกแต่ละคนนอกจากจะสามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยดีแล้ว ยังมีโอกาสที่จะกระทำความดีงามหรือเข้าถึงสิ่งมีค่าสูงขึ้นไปอีกด้วย การเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทำให้สังคมเกิดความสันติสุขมีความสุขเจริญในทุกด้าน ในทางพระพุทธศาสนาชีวิตต้องพัฒนา คือ การพัฒนากายกับการพัฒนาจิต พัฒนาให้กายมีคุณภาพในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในการประกอบสัมมาอาชีวะเพื่อการดำรงชีวิตและพัฒนาคุณภาพใจ คือ ให้มีจิตใจที่เข้มแข็งอดทน มีคุณธรรมให้อยู่ในโลกอย่างมีความสุขดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิต จึงมีประโยชน์ที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองในด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้าในชีวิต มีสภาพชีวิตที่เป็นคุณปราศจากโทษ ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติในทุก ๆ ด้าน ทำให้ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีคุณภาพสูงขึ้นมีความสุขมีความสมบูรณ์ทั้งด้านสุขภาพได้แก่ สุขภาพกาย และสุขภาพจิต ด้านสังคม ได้แก่ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี และด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพ คือมีรายได้สามารถเลี้ยงตนเอง และครอบครัว เป็นต้น ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตจึงมีส่วนสำคัญมากที่สุดเพราะทำให้บุคคลสามารถดำรงตนเองให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และสังคม รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และไม่ทำตนให้เป็นภาระที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายที่สามารถสรุปดังนี้ **1) จุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ในโลกนี้ (กามโลก)** เพื่อทำให้เกิดความเจริญมั่นคงทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ทำให้เป็นคนไม่ประมาทในการดำเนินชีวิตทำให้สร้างฐานะได้อย่างมั่นคง เหมาะสม และทำให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนอื่นได้ในโลกปัจจุบันนี้อีกด้วย 1.1) เพื่อให้ชีวิตมีความเจริญก้าวหน้า 1.2) เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ทางกายภาพ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านร่างกาย หมายถึง ความต้องการปัจจัย 4 ด้านสังคม หมายถึง ความปรารถนาสร้างหลักฐานของครอบครัว หลักฐานในหมู่คณะ ด้านจิตใจหรือด้านศาสนา หมายถึง ความจำเป็นต้องมีศีล คือ การละเว้นจากความชั่ว และมีธรรม คือ การประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม อันเป็นรากฐานของกิจการทั้งปวง 1.3) เพื่อการพัฒนาความประพฤติ ให้มีความประพฤติดีขึ้นให้กลายเป็นคนมีระเบียบวินัย มีความสุจริตทางกายวาจาและการประกอบสัมมาอาชีวะ ในระดับการพัฒนาศีล เว้นการพุดเท็จ เว้นการพุดส่อเสียด เว้นจากพุดคำหยาบคาย เว้นการพุดเพ้อเจ้อ เหลวไหล ให้มีธรรมคือพรหมวิหารธรรม เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขาธรรม ให้มีกุศลธรรมในจิตใจ **2) จุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ในโลกหน้า (รูปโลก)** คือการพัฒนาให้มีธรรม ที่เรียกว่าอินทรีย์ 5 ได้แก่ ศรัทธา

วิริยะ สติ สมาธิและปัญญา การพัฒนาตนเองให้มีศรัทธา คือ ให้มีความเชื่อ เชื่ออย่างมีเหตุผล มั่นใจในความจริง ความดีของสิ่งที่นับถือปฏิบัติอยู่นั้น เชื่อว่าสัตว์โลกทั้งปวงเป็นกรรมเป็นของตนเอง ใครทำกรรมดีก็ได้รับผลดี ใครทำกรรมชั่วก็ได้รับผลชั่วแห่งกรรมนั้น ให้มีความพากเพียร เป็นความเพียรเพื่อละอกุศลธรรม และเจริญกุศลธรรมให้สมบูรณ์พร้อม มีความแข็งขันมุ่งมั่นทำงานอย่างต่อเนื่องให้มี ความระลึกได้ การมีสติในตัวเอง ดังนั้น เมื่อมีผู้มีอินทรีย์ 5 ประการแล้วย่อมกระทำแต่กรรมดี อันจะส่งผลให้ไปเกิดในภพภูมิที่ดีในโลกหน้า จึงนับว่าเป็น การพัฒนามีจุดมุ่งหมายถึงโลกหน้านั่นเอง 3) จุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์สูงสุด (อรุโณโลก) คือ การทำลายกิเลส ซึ่งมนุษย์สามารถพัฒนาตนเองให้ถึงขั้นทำลายกิเลสได้ด้วยวิธีการการพัฒนาตนเองให้มีจิตใจเข้มแข็งเพื่อทำลายกิเลสอันเป็นสิ่งที่ทำให้เศร้าหมองความชั่วที่แฝงอยู่ใน ความรู้สึกนึกคิดทำให้จิตใจ ชุ่มฉ่ำไม่บริสุทธิ์ และเป็นเครื่องปรุงแต่งความคิดให้ทำการกรรมซึ่ง นำไปสู่ปัญหาความยุ่งยากเดือดร้อนและความทุกข์ สรุปความได้ว่า เป้าหมายของการพัฒนา คือ เพื่อประโยชน์ในโลกนี้ คือ การประพฤติปฏิบัติในทางที่ดีงาม มีมารยาทสังคมทางกาย วาจา และใจประกอบด้วยกุศลธรรมงดเว้นอกุศลธรรมทั้งหลาย ผูกพันปฏิบัติตนให้มีคุณธรรมคือ เมตตา กรุณา มุทิตา หวังประโยชน์ต่อสรรพสัตว์ เพื่อประโยชน์ในโลกหน้าโดยการพัฒนาชีวิตให้มี ศีล เพื่อการเกิดในภพภูมิที่ดีและเพื่อประโยชน์อย่างสูงสุด คือ เป็นการขจัดทำลายเหล่า กิเลสอาสวะทั้งปวงออกจากจิตใจ คือ พระนิพพาน นั่นเอง

3. การคบถกัลยาณมิตรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา พบว่า กัลยาณมิตรจะหนุนนำให้เรามีความเจริญด้านต่าง ๆ คือ 1) ด้านชีวิตประจำวัน การคบหา สมาคมกับกัลยาณมิตรนั้น เป็นเหตุให้ชีวิตดำเนินไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองทั้งหน้าที่การงาน ตำแหน่ง ชื่อเสียง ดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง การครองตนให้ดีตามหลักธรรมในสังคัลกสูตรเรื่อง ทิศ 6 คือ ทิศเบื้องหน้า คือ บิดามารดา ทิศเบื้องขวา คือ ครูอาจารย์ ทิศเบื้องหลัง คือ สามิ ภรรยา ทิศเบื้องซ้าย ทิศเบื้องต่ำ คือ บ่าว เจ้านายหรือนายจ้าง และทิศเบื้องบน ได้แก่ สมณพราหมณ์ ดังนั้น ผู้หวังความเจริญพึงปฏิบัติต่อกับทิศเหล่านี้ตามคำแนะนำของกัลยาณมิตร ควรรักษาศีล มีความประพฤติเจียมตัว อ่อนน้อมถ่อมตน ย่อมได้ยศ มีความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้าน ย่อมไม่หวั่นไหวในอันตรายเพราะการสงเคราะห์แสวงหามิตรที่ดี 2) ด้านสังคม การคบถกัลยาณมิตรจะชักนำเข้าสู่ทางชีวิตที่ดีงาม แนะนำทางที่ถูกต้องแล้วก็จะทำให้บุคคลเริ่ม รู้จัก เริ่มมีความเข้าใจหรือความเห็นทางที่ถูกต้อง การคบถกัลยาณมิตรมีส่วนช่วยให้สังคม สงบสุขเพราะคนไม่เบียดเบียนกันด้านต่าง ๆ 3) ด้านศีลธรรมการคบถกัลยาณมิตรนั้นทำให้ ศีลธรรมเกิดขึ้นและเจริญขึ้นภายในจิตใจเพราะกัลยาณมิตรจะนำพาให้มีการรักษาศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 หรือศีล 227 เป็นต้น จะชักนำให้ทำกุศลกรรม คือ กรรมดีมีคุณ มีประโยชน์เกื้อกูล แก่ ตนและสังคม 4) ด้านการศึกษา การคบถกัลยาณมิตรนั้นทำให้มีความเจริญด้านการศึกษา ด้วยการแนะนำสั่งสอน อบรม พัฒนายกระดับทางจิตใจ กรณีตัวอย่างพระสารีบุตรเป็น

กัลยาณมิตรต่อศิษย์ คือ พระโลสกะ ที่ท่านนำมาบวชเณรและสงเคราะห์ช่วยเหลือทุกด้านจนบรรลुพระอรหันต์ในที่สุดและเรื่องบัณฑิตสามเณรอายุ 7 ขวบบวชมาแล้วได้พระพระเถระแสดงความเป็นกัลยาณมิตร แบบต่อตัว คอยตอบคำถามโดยไม่เบื่อหน่ายจนสามเณรได้บรรลुพระอรหันต์

อภิปรายผล

การคบกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา พบว่าการพัฒนา คือ การทำให้ดีขึ้น เจริญขึ้น เป็นการพัฒนาทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจมนุษย์ เป็นสัตว์ที่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นจนสามารถเข้าสู่นิพพาน การคบกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา พบว่า

1. ด้านชีวิตประจำวัน การอยู่ในสังคมการเลือกคบคนเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต เพราะการคบคนถือเป็นการกำหนดอนาคตของตนเอง ความเป็นไปในอนาคตจะรุ่งโรจน์หรือตกต่ำ การคบกัลยาณมิตรย่อมเป็นเหตุให้บุคคลถึงความเจริญรุ่งเรืองต่อการเลี้ยงชีพ เพราะคนกัลยาณมิตร ย่อมไม่แนะนำในทางเสียหาย ป้องกันมิตรผู้ประมาท และยังไม่ชักนำไปในทางเสียหาย ไม่แนะนำให้ทำความชั่ว แต่แนะนำให้ทำแต่ความดี คือ กายสุจริต วาจาสุจริต มโนสุจริต เจริญด้วยศีลและธรรม แนะนำให้มีความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้านการทำงานต่าง ๆ อันเป็นเครื่องนำไปสู่ความสำเร็จในการเลี้ยงชีพและดำเนินชีวิตของมนุษย์ ดัง ในงานวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์สถานภาพ คุณสมบัติ และบทบาท ของพระ โสตาบัน ในพระพุทธศาสนาเถรวาท” พระมหารุ่ง ปัญญาจุฑาโธ (แรกชำนาญ) ได้กล่าวถึงการสมาคมด้วยกับสัตบุรุษ และ เว้นจากการเสวนากับอสัตบุรุษ อันได้แก่ คนพาล ซึ่งเป็นเหตุปิดกั้นไม่ให้บรรลุธรรม เพราะคน พาล ย่อมตัดเสียซึ่งประโยชน์ทั้งสอง เป็นไปเพื่อความเสื่อม ย่อมมีอบายและทุกติเป็นที่ไปในเบื้องหน้าน่า บุคคลให้ออกห่างความเป็นอริยะและการบรรลุธรรมเพราะการคบคนพาลนำมาซึ่งความทุกข์ฝ่ายเดียว (พระมหารุ่ง ปัญญาจุฑาโธ(แรกชำนาญ), 2547)

2. ด้านสังคม การคบหากัลยาณมิตรนั้นสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านสังคมและวัฒนธรรม มีการแสดงออกในทางที่สร้างสรรค์ในทางดีชอบช่วยเหลือกันและกันไม่สร้างปัญหาให้แก่ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การคบมิตรในพระพุทธศาสนา” พระมหาทองพูล สติสมปนโน (เสื่อเขียว) ได้สรุปไว้ว่า มิตรในทางพุทธศาสนามีความหมาย 3 ประการ คือ หนึ่งความหมายตามศัพท์ มิตร หมายถึง ผู้มีความเมตตา เพราะคำว่า มิตระ มีรากศัพท์เดียวกับเมตตา มีความรักใคร่ สนิทสนมกัน สุขหรือทุกข์ก็ไม่ทิ้งกัน คบกันด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ สองความหมายที่คนทั่วไปเข้าใจ มีหลายคำคือ มิตร เกลอสหาย หมายถึง เพื่อน เกลอสหรือสหาย ผู้ที่ทำอะไรถูกใจตน ผู้ที่คบกันนานเท่าใดก็ยิ่งมีความรักต่อกันไม่เปลี่ยนแปลง ผู้ที่คบกันโดยไม่เลือกชาติ ศาสนา เพศ หรือชั้นวรรณะ เป็นต้น สามความหมายขยาย

เป็นความหมาย ที่ไม่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล แต่ขยายไปถึงการสื่อสารข้อมูล สิ่งแวดล้อม องค์ความรู้ต่าง ๆ เป็นต้น ที่ คนจะต้องเกี่ยวข้อง ศึกษาเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน ถ้าเลือกสื่อหรือ อยู่ใน สิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี จะทำให้ตนเองเสื่อมเสียได้ง่าย แต่ถ้าเลือกสิ่งที่ดีก็ทำให้ชีวิต พัฒนาการไป ในทางที่ดีได้ (พระมหาทองพูล สติสมปนโน (เสือเขียว), 2547)

3. ด้านศีลธรรม การคบหากัลยาณมิตรมีผลต่อการพัฒนาคุณค่าชีวิตทางจิตใจ ผู้ที่เป็น กัลยาณชน จะทำให้เรามีโอกาสได้ปฏิบัติธรรม ได้ถูกชักจูงไปในทางที่ถูกต้องไม่ว่าจะทำ จะพูด หรือจะคิด ก็มักจะโน้มเอียงไปทางกุศลธรรม ห่างไกลจากอกุศลธรรม ดังในงานวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความเป็นกัลยาณมิตรของผู้ประเมิน ภายนอกตาม ความคิดเห็นของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดกรุงเทพฯ” วิไลรัตน์ พลุกษาริรมย์ ได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดจากการคบ ปาปมิตร หรือคน ที่เรา ควรคบหา ที่จะทำให้เสียประโยชน์ในชีวิตปัจจุบัน ไม่มีความพร้อม คือ การดำเนินชีวิตและการพัฒนา ที่เป็นไปโดยไม่ถูกต้องหลักศีลธรรมของพระพุทธศาสนาแล้วยัง กล่าวถึงปัจจัยภายนอก ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของเราอีกด้วย (วิไลรัตน์ พลุกษาริรมย์, 2547)

4. ด้านการศึกษา การคบกัลยาณมิตรจะแนะนำให้เจริญด้วยการศึกษาหาความรู้เพื่อ ทำให้ประสบความสำเร็จในการดำรงชีวิตและความเจริญในการทำงาน ดังบุคคลตัวอย่าง คือ พระสารีบุตรเถระมีบทบาท และผลงานด้านการเผยแผ่ เป็นที่แพร่หลาย ได้รับการยกย่องให้ เป็นธรรมเสนาบดี พอสรุปได้ 2 ลักษณะ (พระกิตติศักดิ์ ยโสธโร (แก้วเหลา), 2539) คือ ก. บทบาทโดยตรง บทบาทส่วนนี้ท่านเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยให้คำแนะนำ ปรีกษา สอนทนา ตอบปัญหาธรรมและการแสดงธรรมเป็นต้น โดยเฉพาะกับหลักธรรมที่ท่านรับฟัง โดยตรง จากพระพุทธเจ้า ประกอบกับปัญญาที่เฉลียวฉลาดของท่าน แล้วนำไปถ่ายทอดแก่ พุทธ บริษัทและ บุคคลทั่วไปด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น วิธีอธิบายขยายข้อความ วิธี เปรียบเทียบ ด้วยวิธีวิเคราะห์ ด้วยการย้อนถาม และด้วยการปฏิเสธ ข. บทบาทโดยอ้อม บทบาทในส่วนนี้คือ การที่ท่านได้ทูลถาม ถึงเรื่องที่เกิดขึ้นใน พระพุทธศาสนาถึงเรื่องที่เป็น สาเหตุให้บุคคลเป็นมหาบุรุษ เรื่องเกี่ยวกับการ แดกแยกของลัทธิ เรื่องการประพฤติไม่ เหมาะสมของภิกษุ แล้วทูลขอให้ทำการสังคายนาพระธรรม วินัย (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุต โต), 2543)

ผลการคบกัลยาณมิตรนั้น จัดเป็นความดีเป็นมงคล เพราะทำให้ได้รับยกย่องจากสังคม เป็นเหตุนำไปสู่ความสุขความเจริญในชีวิต รู้จักรักษาตนและมีคนคุ้มครอง เป็นที่รักแก่ชนทั้งหลายปราศจากภัยคือความสะดุ้งกลัวด้านจิตใจปราศจากอุปัทวะ คืออันตรายที่เกิดขึ้นจาก ความฟุ้งซ่าน ปราศจากอุปสรรค คือความท้อแท้ ความเดือดร้อน ความติดขัดในอารมณ์ มีสัมมาทิฐิและมีสติไม่ประมาทในชีวิต ยึดศีลธรรม จริยธรรมในการดำเนินชีวิต และไม่สร้าง ปัญหาความ เดือดร้อน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

กัลยาณมิตรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้นจะหนุนนำให้เรามีความเจริญด้านต่าง ๆ คือ

- 1) ด้านชีวิตประจำวัน การคบหาสมาคมกับกัลยาณมิตรนั้นเป็นเหตุให้ชีวิตดำเนินไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ทั้งหน้าที่การงานตำแหน่งชื่อเสียง ดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ครองตนให้ดีตามหลักธรรมในสังคาลสูตรเรื่องทศ 6 คือทศเบื้องหน้าบิฑามารดา มีอุปการคุณแก่บุตร ทศเบื้องขวา ครูอาจารย์ สอนให้ศิษย์ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ทศเบื้องหลัง คือ สามิ ภรรยา ต้องมีความรัก ยกย่องให้เกียรติกันและกัน ทศเบื้องซ้าย มิตรที่ดีจริงใจ เมื่อตนมีความสุข สบาย ก็ควรสงเคราะห์มิตรบ้างตามสมควร ทศเบื้องต่ำ คือ บ่าว เจ้านายหรือนายจ้าง ควรสงเคราะห์อนุเคราะห์ให้มีความเป็นอยู่ตามฐานะแห่งตน และทศเบื้องบน ได้แก่สมณพราหมณ์ผู้มีศีลวัตรที่ดีงาม ควรอุปถัมภ์ตามสมควร ดังนั้น ผู้หวังความเจริญพึงปฏิบัติต่อทศเหล่านี้ตามคำแนะนำของกัลยาณมิตร ควรทำตนให้ถึงพร้อมด้วยศีล มีความประพฤติเจียมตนไม่ดื้อกระด้าง บุคคลเช่นนั้นย่อมได้ยศ มีความขยันหมั่นเพียร ไม่เกียจคร้าน ย่อมไม่หวั่นไหวในอันตรายเพราะการสงเคราะห์แสวงหามิตรที่ดี
- 2) ด้านสังคม การคบกัลยาณมิตรจะชักนำเข้าสู่ทางชีวิตที่ดีงาม การไปสู่จุดหมายของพระพุทธศาสนาได้นั้นก็ต้องอาศัยความมีกัลยาณมิตรเป็นสำคัญ เพราะว่าเมื่อมีกัลยาณมิตรมีผู้ที่ชี้แนะทางที่ถูกต้องแล้วก็จะทำให้บุคคลเริ่มรู้จัก เริ่มมีความเข้าใจหรือความเห็นทางที่ถูกต้อง การคบกัลยาณมิตรมีส่วนช่วยให้สังคมสงบสุขเพราะคนไม่เบียดเบียนกันด้านต่าง ๆ 2.1) สังคมของคฤหัสถ์ หรือ อุบาสกอุบาสิกาในฐานะเป็นชาวพุทธ กัลยาณมิตรจะชี้แนวทาง แนะนำให้เคารพกฏกติกาของสังคมเพราะสังคม แต่ละสังคมมีกฎระเบียบ กติกา ขนบ ประเพณีที่แตกต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาสังคมมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ให้เกิดความสงบสุข จากการทำ หน้าที่กัลยาณมิตร จึงเป็นประโยชน์ที่จะนำไปสู่ความดี นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นแนวปฏิบัติ คือ สัจจะ ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์ต่อกัน ทมะ การรู้จักข่มจิตข่มใจ เพื่อการฝึกฝนปรับปรุงตน ขันติ ความอดทน เข้มแข็งของจิตใจ อดทนต่อความยากลำบาก และจาคะ การสละความเห็นแก่ตัว โดย แบ่งปันให้แก่ผู้ที่สมควรได้รับ
- 2.2) สังคมบรรพชิต คือ สังคมของพระภิกษุในธรรมวินัย การคบกัลยาณมิตรทำให้สังคมของบรรพชิตพัฒนาขึ้น ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัส เน้นไปที่ประโยชน์สูงสุด ซึ่งเหมาะสมกับภาวะของผู้ตั้งใจ สละ และอุทิศตนเข้าบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าทรงเป็นกัลยาณมิตรของเหล่าบรรพชิต ด้วยการทรงบัญญัติพระวินัยให้เป็นหลักปฏิบัติเพื่อความสงบแห่งสังคมสงฆ์
- 2.3) ด้านศีลธรรม การคบกัลยาณมิตรนั้นทำให้ศีลธรรมเกิดขึ้นและเจริญขึ้นภายในจิตใจเพราะกัลยาณมิตรจะนำพาให้มีการรักษาศีล 5 ศีล 8 ศีล 10 หรือศีล 227 เป็นต้น จะชักนำให้ทำกุศลกรรม คือ กรรมดีมีคุณ มีประโยชน์เกื้อกูล แก่ตนและสังคม เพราะเกิดจากมูลเหตุที่เป็นกุศล 3 ประการ ได้แก่ โอลงะ ไม่อยากได้ของคนอื่น โทสะ ไม่คิดประทุษร้ายคนอื่น และอโมหะ ไม่หลงใหลมัวเมาในโลกธรรมฝ่ายดีและไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรมฝ่ายเสื่อม

2.4) ด้านการศึกษา การคบคบกัลยาณมิตรนั้นทำให้มีความเจริญด้านการศึกษา ด้วยการแนะนำสั่งสอน อบรม พัฒนายกระดับทางจิตใจ กรณีตัวอย่างพระสารีบุตรเป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์ คือ พระโลสกะที่ท่านนำมาบวชเณรและสงเคราะห์ช่วยเหลือทุกด้านจนบรรลุพระอรหันต์ในที่สุด ดังนั้นการปฏิบัติตนในลักษณะเช่นนี้ของพระสารีบุตรถือเป็นการแสดงความเป็นกัลยาณมิตรที่กระทำต่อลูกศิษย์แม้เป็นสามเณรนับว่าเป็นตัวอย่างของผู้เป็นกัลยาณมิตรต่อบุคคลทั้งหลายที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวท่านเอง ดังนั้น การคบหากัลยาณมิตรทำให้มีความเจริญในอาชีพ หน้าที่การงาน ได้พัฒนากาย วาจาใจให้สูงขึ้นด้วยศีลธรรม อันจะมีผลให้ได้รับความสุขสงบในโลกปัจจุบันและเมื่อตายไปแล้วผลของการทำกุศลนั้นจะส่งผลให้ได้รับสุคติภูมิในภพหน้าแม้ที่สุดการบรรลุธรรมขั้นอริยบุคคลขั้นใดขั้นหนึ่งมีพระโสดาบันเป็นต้นเพราะผลของการคบหากัลยาณมิตรสังคม คบหากัลยาณมิตรมีความเจริญในอาชีพ หน้าที่การงาน ได้พัฒนากาย วาจาใจให้สูงขึ้นด้วยศีลธรรมอันจะมีผลให้ได้รับความสุขสงบในโลกปัจจุบัน และเมื่อตายไปแล้ว ผลของการทำกุศลนั้น จะส่งผลให้ได้รับสุคติภูมิในภพหน้า แม้ที่สุดการบรรลุธรรมขั้นอริยบุคคลขั้นใดขั้นหนึ่ง มีพระโสดาบัน เป็นต้น เพราะผลของการคบหากัลยาณมิตรนี้เอง **ข้อเสนอแนะ** ผู้วิจัยจึงเห็นว่าครั้งต่อไปควรทำวิจัยเรื่องเหล่านี้ 1) ศึกษาทัศนคติในการการคบมิตรของเยาวชนไทย 2) ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทการทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรของผู้บริหารในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- บุญมี แท่นแก้ว. (2542). ความจริงของชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พระกิตติศักดิ์ ยโสโร (แก้วเหลา). (2539). การศึกษาบทบาทของพระสารีบุตรเถระในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). พุทธธรรมฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส อาร์ พรินติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด.
- พระมหาทองพูล สติสมปนโน (เสื่อเขียว). (2547). การคบมิตรในพระพุทธศาสนา. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาศรีม ชุตินิโก (ดวงใต้). (2547). ศึกษาเปรียบเทียบมิตรภาพในพุทธปรัชญาเถรวาทกับอริสโตเติล. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหารุ่ง ปญญาวุฑฺโฒ(แรกชำนาญ). (2547). การศึกษาเชิงวิเคราะห์สถานภาพคุณสมบัติและบทบาทของพระ โสดาบันในพระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิไลรัตน์ พฤษภาภิรมย์. (2547). ความเป็นกัลยาณมิตรของผู้ประเมิน ภายนอกตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและ
สิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ
จังหวัดหนองคาย*

INTEGRATION OF LOCAL KNOWLEDGE IN WATER AND
ENVIRONMENT MANAGEMENT NAMSUAY RIVER BASIN TO
STRENGTHEN ECONOMIC NONG KHAI PROVINCE

ศรีเสด็จ กองแกน

Srisadet Kongkan

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน)

The Agricultural Research Development Agency (Public Organization), Thailand

E-mail: miniketsada@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพสภาพในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยทั่วไปชาวบ้านจะใช้วิธีการแบบเรียบง่ายโดยอาศัยสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ โดยอาศัยแนวคิด วิธีการ ที่สอดคล้องกับพื้นที่ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในชุมชน อันเกิดจากความสามารถและประสบการณ์สืบทอดกันมาที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน เพื่อการจัดสรรน้ำและการใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำสวายในการหล่อเลี้ยงชีวิต ชาวบ้านมาอย่างยาวนาน 2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งเรื่องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาการใช้เทคโนโลยีในการจับสัตว์น้ำ เป็นต้น ปัญหา เหล่านี้หน่วยงานภาครัฐพยายามเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหา 3) การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ

* Received 18 June 2020; Revised 18 July 2020; Accepted 7 October 2020

ต้องทำในเชิงบูรณาการทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคชุมชนเพื่อความเข้าใจ และรับทราบแนวทางปฏิบัติร่วมกัน

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม, ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ

Abstract

The objectives of this article research to 1) study the conditions of water resources and environment management in the Namsuay river basin by integrating local wisdom. 2) study the problems and obstacles in the management of water resources and the environment in the Namsuay river basin by integrating local wisdom. 3) Develop local knowledge in water resources and environment management in the Namsuay river basin to enhance economic security. This research is a qualitative research use the study from large focus group discussions/group interviews and from participatory and non - participatory observation. The research found that: 1) The conditions in the management of water resources and the environment of the Namsuay river basin by integrating local knowledge In general, villagers use simple methods based on what is inherited from their ancestors. By using the concept of the method that is consistent with the area including materials that are available in the community caused by the ability and experience that is consistent with the tradition. Culture and way of life of the villagers for water allocation and use of Namsuay river basins to nourish life villagers for a long time. 2) Problems and obstacles in the management of water resources and the environment, Namsuay river basin by integrating local wisdom including the use of water for agriculture, drought, flooding, the use of technology in catching fish, etc. These problems, government agencies are trying to accelerate the resolution. 3) Developing local wisdom in managing water resources and the environment. Namsuay basin area to strengthen economic security must do integration in the government. Local government organization and community sectors for understanding and being informed of common practices.

Keywords: Local Knowledge, Water and Environment Management, Strengthen Economic

บทนำ

น้ำเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในชีวิตประจำวันมนุษย์อาศัยน้ำเป็นอย่างมาก ทั้งการใช้อำนาจน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค น้ำเพื่อการเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ซึ่งนับวันปริมาณการใช้น้ำของมนุษย์จะยิ่งมากขึ้น ในขณะที่แหล่งน้ำมีจำนวนจำกัด ทำให้เกิดความจำเป็นต้องมีการจัดการทรัพยากรน้ำที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการจัดการแหล่งน้ำ การใช้ประโยชน์จากน้ำ และการควบคุมสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำให้เกิดความสมดุลและใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป (ประกอบ วิโรจน์กุล, 2540) ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำที่ประเทศไทยประสบอยู่และกำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบันมีหลายประการ ได้แก่ ปัญหาน้ำเน่าเสีย อันมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย ทั้งน้ำเสียจากภาคการเกษตร การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ น้ำเสียจากภาคอุตสาหกรรมและน้ำเสียจากชุมชน ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน ปัจจุบันเกิดขึ้นในระดับวิกฤตในหลายพื้นที่และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น (ชลธร ทิพย์สุวรรณ, 2557) กลุ่มน้ำสวยถือเป็นพื้นที่สร้างรายได้ทางการเกษตรที่หลากหลายโดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่นาข้าว มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 86.56 ของพื้นที่ทั้งหมด และมีการปลูกพืชพลังงานและอาหารประเภทมันสำปะหลัง อ้อยโรงงานและยางพาราประมาณร้อยละ 0.77, 3.67 และ 1.06 ของพื้นที่ทั้งหมดตามลำดับ แต่ต้องเผชิญกับปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค - บริโภค และเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง โดยมีสาเหตุมาจากแหล่งกักเก็บน้ำไม่เพียงพอ มีแหล่ง/อ่างเก็บน้ำแต่ไม่มีระบบส่งน้ำ แหล่งน้ำตื้นเขิน ทำให้ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เต็มที่ บางพื้นที่ไม่มีน้ำไหลผ่าน ส่วนใหญ่ในช่วงฤดูน้ำหลากจะเกิดน้ำท่วมพื้นที่การเกษตรในพื้นที่ลุ่ม ส่วนพื้นที่ที่อยู่ใกล้ลำน้ำสายหลัก/ลำห้วยต่าง ๆ จะเกิดน้ำท่วมฉับพลัน เนื่องจากลำน้ำ/ลำห้วยนั้นตื้นเขินและการบุกรุกที่ดินสาธารณะ เช่น ตามริมตลิ่งริมน้ำ เพื่อทำการเกษตร ทำให้ลำน้ำ ธรรมชาติแคบลง จึงระบายน้ำไม่ทัน อีกทั้งการเกิดน้ำท่วมในช่วงฤดูน้ำหลาก พื้นที่ที่อยู่ริมห้วย/แม่น้ำ จะมีน้ำท่วม สร้างความเสียหายแก่เกษตรกรที่มีการทำเกษตรกรรม ในพื้นที่โดยรอบ ตามข้าวสาคู สภาพของกลุ่มน้ำสวยซึ่งสาขาของแม่น้ำโขง ที่ไม่สามารถระบายลงแม่น้ำโขงได้ เพราะน้ำโขงยังมีระดับสูง ประกอบกับมีฝนตกลงมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้น้ำท่วมพื้นที่การเกษตร พุงนา สวนปาล์ม สวนยูคาลิปตัส ของเกษตรกรเป็นบริเวณกว้าง อีกทั้งผลกระทบจากน้ำสวยไหลท่วมหากน้ำไม่ลดลงภายใน 7 - 10 วัน ต้นข้าวที่เพิ่งปักดำก็จะเน่าตาย ปัญหาดังกล่าวที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้พยายามหาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวแต่ยังไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาได้ถาวร (ข้าวสาคู, 2561)

พื้นที่กลุ่มน้ำสวยถือว่าเป็นพื้นที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีชาวบ้านในพื้นที่กำลังพัฒนาความรู้และภูมิปัญญาของตนเองด้านการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในรูปของ Tacit Knowledge ให้เป็น Explicit Knowledge บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการเสริมสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่นใน

การจัดการทรัพยากรน้ำ การศึกษารูปแบบและแนวทางในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสวายให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปประยุกต์ใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำอื่น ๆ ที่มีภูมิโนเวทใกล้เคียงกันได้อย่างเหมาะสมกับบริบทชุมชน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Miles, M.B. & Huberman, A.M., 1994) ร่วมกับแนวคิดเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กรมทรัพยากรน้ำ, 2550) แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและการวิเคราะห์ชุมชน (กิตติชัยรัตน์, 2555) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ (เกษม จันทรแก้ว, 2539) และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กิตติชัยรัตน์, 2555)

ดังนั้น โครงการวิจัย “การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ จังหวัดหนองคาย” จึงเป็นการนำสิ่งที่ป็นองค์ความรู้มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น มาบูรณาการสร้างเป็นแนวทางการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้กับคนในชุมชนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสภาพในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. เพื่อพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ จังหวัดหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Sources) การสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม (Large Group Discussions/ Group Interviews) และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ คือ การสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม (Large Group Discussions/ Group Interviews) ระดมสมอง (Brain Storming) ร่วมกับผู้นำชุมชน ราษฎรชาวบ้านและประชาชน ทั้ง 6 ตำบล ในเขต 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ที่แม่น้ำไหลผ่าน โดยจัดสนทนากลุ่ม ระดมสมอง ตำบลละ 1 ครั้ง รวมจำนวน 6 ครั้ง ตามพื้นที่แม่น้ำไหลผ่าน ซึ่งในแต่ละพื้นที่แม่น้ำไหลผ่านจะมีสภาพการจัดการ ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำ

สวຍโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ได้ทำหนังสือขอความร่วมมือผู้นำชุมชนได้คัดเลือกปราชญ์ชาวบ้านและประชาชนที่มีวิถีชีวิตทางการเกษตรและการใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำสวຍเป็นหลัก ซึ่งในแต่ละตำบลจะมีหมู่บ้านทั้งหมด 14 - 15 หมู่บ้าน คัดเลือกประชาชนมาร่วมสนทนากลุ่มและประชุมกลุ่มย่อย หมู่บ้านละ 5 - 10 คน รวมทั้ง 6 ตำบล ในเขตอำเภอเมืองหนองคาย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย จำนวน 900 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) และเข้าร่วมตามวันและเวลาที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสำรวจชุมชน (Community Survey) โดยจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่ โดยผู้ศึกษาจะทำการสังเกตเพื่อศึกษาบริบท ลักษณะความชีวิตความเป็นอยู่ และสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำสวຍ โดยรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึกตามประเด็นที่กำหนดไว้และถ่ายภาพ สังเกตทุกแง่มุม โดยถือว่าพฤติกรรมทุกด้านของชุมชนมีความสำคัญในการที่จะทำให้เกิดความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการน้ำด้านต่าง ๆ

2. การสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม (Large Group Discussions/ Group Interviews)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยการลงสำรวจพื้นที่ เริ่มจากการเข้าสู่สนาม และการกำหนดบทบาทผู้วิจัยเป็นประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในชุมชน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting Data) การสังเกตในพื้นที่ และการสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลการสนทนากลุ่มใหญ่/สัมภาษณ์กลุ่ม ข้อมูลจากการสังเกตการณ์พร้อมบันทึกภาพ เพื่อประกอบกับการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาและถอดบทเรียนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวຍเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และจากการสัมภาษณ์ มาตรวจสอบความถูกต้องโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าซึ่งคุณภาพ (Triangulation) โดยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) จาก 3 แหล่ง คือ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลและด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกัน พร้อมกันนั้นก็ได้อาศัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แล้วนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytical Induction) เพื่อตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษา การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ จังหวัดหนองคาย พบว่า

1. สภาพสภาพในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

สภาพสภาพในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น จากสถานการณ์ที่ผ่านมาชาวบ้านมีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยทั่วไปจะใช้วิธีการแบบเรียบง่ายโดยอาศัยสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ โดยอาศัยแนวคิด วิธีการ ที่สอดคล้องกับพื้นที่ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในชุมชน อันเกิดจากความสามารถและประสบการณ์สืบทอดกันมา ซึ่งถือเป็นการจัดการหรือการปฏิบัติในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน เพื่อการจัดสรรน้ำและการใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำสวยในการหล่อเลี้ยงชีวิต ซึ่งในพื้นที่ลุ่มน้ำสวยเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ สิ่งมีชีวิต ที่หล่อเลี้ยงชาวบ้านมาอย่างยาวนาน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในลุ่มน้ำสวย มีหลากหลายประเด็น ทั้งเรื่องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาการใช้เทคโนโลยีในการจับสัตว์น้ำ เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้หน่วยงานภาครัฐพยายามเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหา โดยใช้วิธีการทำประชาคมและให้ผู้นำชุมชนประชาสัมพันธ์ไปยังชาวบ้านถึงผลกระทบและสาเหตุที่หน่วยงานภาครัฐได้ออกกฎหมายมาบังคับใช้กับชาวบ้าน อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐเองมาลงพื้นที่ในการชี้แจงสาเหตุให้ชาวบ้านได้เข้าใจเพื่อจะได้รับความร่วมมือจะทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างราบรื่นยิ่งขึ้น

2.2 พฤติกรรมการใช้บริการลุ่มน้ำสวย โดยส่วนมากจะเป็นเรื่องของการทำเกษตรกรรมที่หลากหลาย โดยส่วนมากประชาชนในพื้นที่จะใช้สารเคมีในการทำเกษตรและปล่อยน้ำเสียลงสู่ลุ่มน้ำสวยทำให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางน้ำได้รับความเสียหาย สัตว์น้ำเริ่มสูญพันธุ์เนื่องจากได้รับน้ำเสียจากการกำจัดวัชพืชและยาฆ่าแมลง ซึ่ง

พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนส่งผลเสียต่อระบบนิเวศน์ทางธรรมชาติ อีกทั้งการนำสิ่งกีดขวางทางน้ำและขาดระบบการบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรม

2.3 สาเหตุที่ทำให้การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายที่ผ่านมาไม่สำเร็จ เกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ชาวบ้านขาดจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรน้ำ ชาวบ้านขาดความรู้ถึงผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรน้ำที่ผิดประเภท ผลเสียจากการใช้สารเคมี และที่สำคัญชาวบ้านขาดการประชุมปรึกษาหารือในการหาทางออกให้กับลุ่มน้ำ อีกทั้งต้องประสานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ

3. การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ จังหวัดหนองคาย

3.1 เนื่องจากการใช้บริการลุ่มน้ำสวายมีการขัดขวาง เอารัดเอาเปรียบ หรือผิดระเบียบข้อบังคับการใช้บริการลุ่มน้ำสวายมาโดยตลอด เนื่องจากขาดระเบียบข้อบังคับที่เป็นรูปธรรม สาเหตุหลักชาวบ้านในพื้นที่เคยใช้น้ำเป็นลักษณะต่างคนต่างใช้ ไม่มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลลุ่มน้ำสวายมาทำความเข้าใจในการใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำ แต่เมื่อมีหน่วยงานราชการมาดูแลและสั่งห้ามจึงทำให้ชาวบ้านต่อต้าน

3.2 ขาดการดูแลรับผิดชอบของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องหรือขัดขวางการใช้บริการลุ่มน้ำสวาย โดยส่วนมากจะเป็นการเข้ามาดูแล รักษา และพัฒนา แต่บางอย่างภาครัฐอาจจะใช้กฎหมายเป็นแนวทางในการปฏิบัติโดยปราศจากแนวคิดที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างกรณีที่ประมงสั่งห้ามนำสิ่งกีดขวางทางน้ำ โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นแล้วสัตว์น้ำจะอาศัยอยู่ภายใต้พุ่มไม้ที่ชาวบ้านนำไปแช่ในน้ำเพื่อให้ปลาได้อยู่อาศัย พอเรือออกมาสัตว์น้ำไม่มีที่พักพิงจึงหนีลงสู่ลำน้ำโขงทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำหายไป เพราะทฤษฎีกับการปฏิบัติจริงอาจสวนทางกัน เพราะฉะนั้น การจัดการทรัพยากรน้ำจึงจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและประชาร่วมระดมความคิดเห็นพัฒนาร่วมกัน

3.3 การใช้บริการลุ่มน้ำสวายทางหน่วยงานภาครัฐควรนำกฎหมายมาบังคับใช้ โดยส่วนมากประชาชนยอมรับและปฏิบัติตาม เพียงแต่มีชาวบ้านบางกลุ่มไม่เข้าใจในเจตนาของการใช้กฎหมายจึงเกิดการต่อต้าน คัดค้าน ก่อให้เกิดการทะเลาะกันระหว่างภาครัฐและชาวบ้าน หรือแม้กระทั่งการที่ชาวบ้านได้ชี้แนะข้อปฏิบัติที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐควรรับฟังและนำไปปรับเข้ากับกฎหมายเพื่อรองรับให้ทุกฝ่ายขับเคลื่อนไปด้วยกันอย่างเรียบง่าย

3.4 การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายต้องบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่ต้องทำในเชิงบูรณาการทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคชุมชนเพื่อความเข้าใจและรับทราบแนวทางปฏิบัติร่วมกันจะได้ไม่เกิดการต่อต้านและจะได้พัฒนาเพื่อประโยชน์แก่ชาวบ้านในพื้นที่อย่างทั่วถึง

อภิปรายผล

จากการศึกษา การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ จังหวัดหนองคาย มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. สภาพสภาพในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสภาพทั่วไปของกลุ่มน้ำสวายจากบริบท จะเริ่มจากบ้านผือ อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี ลงมาบ้านคอกช้าง อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย หลังจากนั้นไหลสู่ทางหลวงหมายเลข 2 ตรงอำเภอสระใคร ตรงที่มีป้ายพยานาคเขียนเข้าสู่หนองคาย หลังจากนั้นจะไหลเข้ามาฝั่งซ้ายไปที่โพนสว่าง ไปที่ค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ต่อไปด้วยตำบลวัดธาตุ ตำบลหาดคำ ตำบลหินโงม ตำบลสีกายและบ้านเตื่อ เหล่านี้คือบริบทฝั่งซ้ายของลำน้ำสวาย ที่น้ำในฝั่งขวาเข้าสู่บ้านธาตุอำเภอเพ็ญ ตำบลจอมศรี อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี ลงสู่เหล่าต่างคำ ตำบลทุ่งหลวงและตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ออกปากน้ำโขงที่บ้านปากสวาย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ซึ่งจะเป็นท้องที่ของตำบลวัดหลวง ในส่วนของท้องที่ที่เกี่ยวข้องหลักมีอยู่ 10 ท้องที่ ในส่วนของอำเภอประกอบไปด้วย อำเภอบ้านผือ อำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี อำเภอสระใคร อำเภอเมือง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย อันนี้คือบริบทของลำน้ำสวาย จากต้นของลุ่มน้ำจนมาถึงประตูเปิด - ปิดระบายน้ำ บ้านปากสวาย มีประมาณ 150 กิโลเมตร แต่พื้นที่ทำการศึกษาวิจัย ลุ่มน้ำสวายจะไหลผ่านอยู่หกตำบล คาบเกี่ยวระหว่าง 2 อำเภอในจังหวัดหนองคาย คือ อำเภอเมือง กับ อำเภอโพนพิสัย เริ่มต้นที่ ตำบลเหล่าต่างคำ ตำบลหาดคำ ตำบลหินโงม ตำบลทุ่งหลวง ตำบลสีกาย ตำบลบ้านเตื่อ ส่วนประวัติของเป็นมาของลุ่มน้ำสวาย ไม่สามารถอธิบายได้ว่ากำเนิดมาตั้งแต่ยุคใด แต่ชาวบ้านในพื้นที่เรียกกลุ่มน้ำสวายว่า “น้ำซวย” มาตลอด

2. ในส่วนของการแก้ปัญหาและอุปสรรค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทำ MOU เมื่อก่อนมี 6 ตำบลปัจจุบัน เหลือ 4 ตำบล เข้ามาแก้ไขปัญหได้บางส่วน ทำให้สามารถกักเก็บน้ำได้ดีขึ้นแต่มื่อน้ำหลากมาในแต่ละปีพื้นที่ตรงนี้ก็ขาดเหมือนเดิม เพราะน้ำตรงนี้ใช้ร่วมกัน 6 ตำบล หรืออาจเป็นเพราะว่าตรงนี้ทำไม่ได้มาตรฐานซึ่งอาจเกิดจากงบประมาณไม่เพียงพอในการที่จะทำให้พื้นที่ตรงนี้ได้มาตรฐาน ซึ่งถ้าสามารถกักเก็บน้ำได้ส่วนนี้ได้ก็นองเกษตรกรรมจะมีน้ำเพียงพอในการทำนาปรังและการทำไร่ทำสวน สร้างมูลค่าเพิ่มทางการเกษตรได้มหาศาล สภาพปัญหาลุ่มน้ำสวายดังกล่าว ได้มีการลงข่าวการเกิดอุทกภัยในลุ่มน้ำสวายซึ่งก่อเกิดผลกระทบทางการเกษตรในพื้นที่อย่างกว้างขวาง สำนักข่าวไทย ได้รายงานข่าวสถานการณ์น้ำท่วม โดยกล่าวถึงลุ่มน้ำสวายซึ่งได้รับผลกระทบหลายช่องทาง น้ำโขงที่หนองคายหนุนลำน้ำสาขาระบายไม่ทัน น้ำโขงที่หนองคาย กลับมาเพิ่มสูงทะเล 10 เมตร หลังมีฝนตกในพื้นที่และทางตอนเหนือ ทำให้การระบายน้ำจากลำน้ำสาขาที่ไม่มีประตูระบายน้ำเป็นไปได้อย่างยากมากขึ้น

เนื่องจากน้ำทางตอนเหนือคือที่สถานีเชียงคาน จังหวัดเลย มีระดับเพิ่มขึ้น 28 เซนติเมตร ทั้งนี้จากระดับน้ำโขงที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้การระบายน้ำลำน้ำสาขาที่ไม่มีประตูระบายน้ำและเป็นที่ลุ่มต่ำถูกน้ำในแม่น้ำโขงหนุน จนน้ำในลำห้วยระบายลงน้ำในแม่น้ำโขงได้น้อย และเอ่อล้นเข้าท่วมพื้นที่การเกษตรในเขตบ้านเชียงอาด ตำบลเหล่าต่างคำ อำเภอโพนพิสัย และเขตบ้านดอนชุด ตำบลหาดคำ อำเภอเมืองหนองคายเป็นวงกว้าง (สำนักข่าวไทย, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับชูศักดิ์ วิทยาทัด ได้อธิบายถึงอุปสรรคหรือปมปัญหาในการจัดการลุ่มน้ำในประเทศไทยด้วยมุมมองทางสังคมวิทยา ซึ่งมีหลายด้านด้วยกัน โดยได้ตั้งประเด็นว่าระบบการจัดการลุ่มน้ำที่รัฐใช้หน่วยเชิงกายภาพขนาดใหญ่ และจัดตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำ เป็นการผนวกกลุ่มคนชายขอบในพื้นที่ต้นน้ำหรือลุ่มน้ำตอนบน เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยที่รัฐสามารถควบคุมกำกับได้มากขึ้น และจะโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพยากรไปเป็นของรัฐ อันจะทำให้เกิดภาวะแปลกแยกกับชุมชนท้องถิ่น และเกิดปัญหาความสัมพันธ์แบบไม่เสมอภาคระหว่างศูนย์กลางกับชายขอบ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เห็นได้ว่าปัญหาการจัดการลุ่มน้ำของรัฐจึงเป็นปัญหาของความสัมพันธ์เชิงอำนาจในหลายด้าน ทั้งด้านชนชั้น ชาติพันธุ์ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้วางแผนกับผู้ได้รับผลกระทบ และการขาดความรู้ความเข้าใจลุ่มน้ำในมิติเชิงนิเวศสังคม และวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง (ชูศักดิ์ วิทยาทัด, 2547)

3. การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ จังหวัดหนองคาย จำเป็นต้องมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา ทั้งปัจจัยที่ก่อให้เกิดการพัฒนา และปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้และการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการน้ำในชุมชน ภาครัฐจำเป็นต้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ โครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ของชุมชนด้านการจัดการน้ำเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการน้ำด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ บุญธิวา พันธุ์เพ็ง ได้ศึกษารูปแบบการเกษตรกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชน กรณีอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเกษตร และรูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชน โดยเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเกษตรแล้ว จะทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชน รวมถึงวิธีการในการจัดการทรัพยากรน้ำ และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด นอกจากนี้ยังมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชน อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเกษตร ผลการศึกษาพบว่าในอดีตชุมชนมีการประกอบเกษตรกรรม ในลักษณะการผลิตเพื่อการยังชีพ จึงทำให้มีรูปแบบของการจัดการทรัพยากรน้ำที่เรียบง่าย เช่น การสร้างฝายไม้ แต่ในปี 2518 เป็นต้นมา ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเกษตร โดยการเข้ามาของระบบชลประทานของภาครัฐ ประกอบกับการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจของทางภาครัฐ ทำให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกมากกว่าในอดีต

หลายเท่า จึงทำให้มีปัญหการจัดการทรัพยากรน้ำ ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการแย่งชิงทรัพยากรน้ำ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ลุ่มน้ำ ปัญหาลุ่มน้ำต้นเงิน การขาดงบประมาณ (บุญธิวา พันธุ์เพ็ง, 2550)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

กล่าวโดยสรุป สภาพในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยทั่วไปชาวบ้านจะใช้วิธีการแบบเรียบง่ายโดยอาศัยสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ โดยอาศัยแนวคิด วิธีการ ที่สอดคล้องกับพื้นที่ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในชุมชน อันเกิดจากความสามารถและประสบการณ์สืบทอดกันมาที่สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน เพื่อการจัดสรรน้ำและการใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำสวยในการหล่อเลี้ยงชีวิต ชาวบ้านมาอย่างยาวนาน ส่วน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งเรื่องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาการใช้เทคโนโลยีในการจับสัตว์น้ำ เป็นต้น ปัญหา เหล่านี้หน่วยงานภาครัฐพยายามเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ ต้องทำในเชิงบูรณาการทั้งภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคชุมชนเพื่อความเข้าใจและรับทราบแนวทางปฏิบัติร่วมกัน **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** 1) หน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่รับฟังสภาพปัญหาจากบ้านเพื่อนำไปกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนา 2) หน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่นควรบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาระบบทรัพยากรน้ำ 3) สร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายผู้มีส่วนได้เสียจากการใช้ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม 2) ควรพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

เกษม จันทรแก้ว. (2539). หลักการจัดการลุ่มน้ำ. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- กรมทรัพยากรน้ำ. (2550). 60 ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กิตติชัย รัตนะ. (2555). ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการลุ่มน้ำห้วยแม่ท้อ จังหวัดตาก. ใน การประชุมวิชาการแห่งชาติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 9. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน.
- ข่าวสด. (2561). น้ำท่วมหนองคาย. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2562 จาก https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_1502858
- ชลธร ทิพย์สุวรรณ. (2557). การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการลุ่มน้ำสาขาแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภูมิภาคลุ่มน้ำโขงและสาละวินศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ชูศักดิ์ วิทยาภัก. (2547). แนวคิดการจัดการลุ่มน้ำ. ใน บทนำเสนอประกอบการเสวนา “การสำรวจความรู้สิทธิชุมชนกับลุ่มน้ำ” วันที่ 19 มกราคม 2547. ห้องประชุมศูนย์ประชุมนานาชาติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญธิวา พันธุ์เพ็ง. (2550). การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเกษตรกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำในชุมชน กรณีอำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประกอบ วิโรจนกุล. (2540). ใครเกี่ยวข้องกับน้ำอยู่บ้าง. กรุงเทพมหานคร: โลกสีเขียว.
- สำนักข่าวไทย. (2561). น้ำโขงที่หนองคายหนุนลำนํ้าสาขาระบายไม่ทัน. เรียกใช้เมื่อ 18 กันยายน 2562 จาก <https://tna.mcot.net/view/5b6bd7cce3f8e40ad1f4bc40>
- Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). Qualitative data analysis: An expand source book. (2nd ed.). Thousand Oaks, Calif: Sage.

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว
ต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่มาเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล*
ANALYZING FACTORS RELATING INTERNATIONAL BACKPACKERS'
DECISION TO VISIT LIPE ISLAND IN SATUN

ครรชิต เชื้อขำ

Khanchit Chuarkham

กานต์พิชชา ดุยยะลา

Kanphitcha Dunyala

มะลิวัลย์ กาศย์เกิด

Maliwan Gapkird

อัมมาน โสตาหวัน

Ammarn Sodawan

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง

Prince of Songkla University, Trang Campus, Thailand

สมชัย ปราบรัตน์

Somchai Prabrat

มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Hatyai University, Thailand

E-mail: ammarnt@psu.ac.th

บทคัดย่อ

เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูลเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เนื่องจากมีความโดดเด่นของธรรมชาติ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมามีหลากหลายรูปแบบและการท่องเที่ยวแบบแบ็คแพ็คเป็นรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมในปัจจุบัน การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ จำนวน 386 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ และอาชีพของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ทวีปและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็ค

* Received 21 June 2020; Revised 20 July 2020; Accepted 8 October 2020

แพ็คเกจทัวร์ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล นอกจากนี้ยังพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกจอร์ ซึ่งประกอบด้วย การพักผ่อน ตกปลา ดำน้ำ อาบแดด และการเรียนรู้วัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกิจกรรม แค้มป์ปิ้ง เดินป่า ฮันนีมูน และพายเรือคายัค ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกจอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล อีกทั้งยังพบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกจอร์ ซึ่งประกอบด้วย เพื่อนร่วมการเดินทาง ช่องทางการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว และสถานที่พัก มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: พฤติกรรมนักท่องเที่ยว, เกาะหลีเป๊ะ, การท่องเที่ยวแบบแบ็คแพ็คเกจอร์

Abstract

Lipe island locating in Satun province, is one of the travel destinations among foreign travelers because of its unique nature. There are many travel forms, and backpacking travel is found to be one of the most popular travel forms nowadays. The objective of this study is to analyze the factors related to the decision - making of international backpackers for a visit to Lipe island, Satun. The study is a quantitative research, collecting 386 international backpackers in total as data input. Specifically, it deploys a questionnaire as a research tool. As of this study's findings, various characteristics, especially gender, age, marital status, income, and occupation of international backpackers, were detected to be relative factors on the decision - making for a visit to Lipe island, Satun, at the significance level of 0.05. On the other hand, different continents and educational levels among international backpackers are not correlated with their decision - making for the same visit. Besides, tourism activities relative to international backpackers, including relaxation, fishing, diving, sunbathing, and cultural learning, were all found to be significantly related to the decision - making for a visit to Lipe island, Satun, at the significance level of 0.05. While other types of activities, such as camping, juggle trekking, honeymoon, and kayaking, were found no relation to the decision - making for the visit. In addition to these findings, tourism behaviors among international backpackers, consisting of travel

companion, travel information channels, and accommodations, were found related to the decision - making for the visit at the significance level of 0.05.

Keywords: Tourist behavior, Lipe island, Backpacker tourism

บทนำ

แบ็คแพ็คเกอร์ เป็นคำที่ปรากฏในนิตยสารการท่องเที่ยวตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1970 และในเวลาต่อมา Pearce, P. ได้นำเสนอบทความชื่อ "The Backpacker Phenomenon: Preliminary Answers to Basic Questions" (Pearce, P., 1990) โดยในบทความได้กล่าวถึงรูปแบบการท่องเที่ยวแบบแบ็คแพ็คไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นที่พักแบบประหยัด มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับนักท่องเที่ยวอื่น มีอิสระและยืดหยุ่นในการเดินทาง เน้นท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดยาวหรือวันหยุดที่ไม่เป็นทางการ วันปกติบ้างในบางครั้ง การท่องเที่ยวแบบแบ็คแพ็คโดยทั่วไปมักจะสัมพันธ์กับกลุ่มนักเรียนหรือกลุ่มคนหนุ่มสาวที่มีงานทำครั้งแรกหรือกลุ่มหนุ่มสาวอายุน้อยเนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่ต้องการใช้เวลาว่างในการหาประสบการณ์ เรียนรู้และความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะท่องเที่ยว (Majstorovic, V. et al., 2013); (Paris, C. M. & Teye, V., 2010); (Dayour, F., 2013) ซึ่งความต้องการสิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากความต้องการภายในจิตใจเพื่อเติมเต็มความต้องการส่วนตัวและในขณะเดียวกันคุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่เป้าหมายสามารถสร้างความสนใจเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เช่นเดียวกัน (Martins, M., 2015); (Mohammad, B. A. M. A. & Som, A. P. M., 2010) ส่วนเงินที่มีอยู่หรือรายได้ถือเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่สำคัญของการท่องเที่ยวแบบแบ็คแพ็ค รวมทั้งการเลือกที่พักตามความชอบของตนเอง โดยเน้นที่พักราคาประหยัด และมีการใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าหาความรู้การท่องเที่ยว นอกจากนี้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อการเข้าถึงพื้นที่เป้าหมายรวมทั้งความสะดวกของที่พักต่างก็สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ได้เป็นอย่างดี (Zubair, F. N. I. & Bouchon, F., 2014)

ในปี พ.ศ. 2561 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มีการรวบรวมข้อมูลนักท่องเที่ยวทั่วโลกระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม 2561 ที่เข้ามาประเทศไทย จำนวน 38,178,194 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561) ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวจากยุโรป จำนวน 6,603,695 คน นักท่องเที่ยวจากเอเชีย - แปซิฟิก จำนวน 27,136,484 คน นักเที่ยวจากอเมริกา จำนวน 1,534,008 คน นักเที่ยวจากแอฟริกา จำนวน 200,328 คน นักท่องเที่ยวจากเอเชียตะวันออกเฉียงกลาง จำนวน 767,796 คน และนักท่องเที่ยวจากเอเชียใต้ จำนวน 1,935,883 คน ปัจจุบันประเทศในกลุ่มเอเชีย - แปซิฟิก เป็นพื้นที่จุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกและเป็นตลาดที่ใหญ่ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว สำหรับประเทศไทยจึงเป็นหนึ่งในพื้นที่จุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เนื่องจากมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

ที่อุดมสมบูรณ์ มีทรัพยากรทางธรรมชาติ แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ รวมทั้งวิถีชาวบ้าน ซึ่งเป็นจุดเด่นที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติได้เป็นอย่างดี การท่องเที่ยวแบบแบ็คแพ็ค ถือได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยการท่องเที่ยวแบบแบ็คแพ็คเป็นการท่องเที่ยวแบบไม่ต้องการวางแผนล่วงหน้า ไม่ต้องมีแพ็คเกจทัวร์และเน้นประหยัดค่าใช้จ่าย ถือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างจากการท่องเที่ยวโดยทั่วไป จากข้อมูลทางสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพบว่า ในปี พ.ศ. 2561 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติแบบแบ็คแพ็ค จำนวน 9,677,129 คน เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561)

เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ถือว่าเป็นเกาะที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ และนักท่องเที่ยวชาวไทย เป็นเกาะที่มีธรรมชาติสมบูรณ์ มีชายหาดที่สวยงาม มีน้ำทะเลที่ใสสะอาด และจากข้อมูลทางสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยพบว่าในปี พ.ศ. 2561 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติแบบแบ็คแพ็คที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดสตูล จำนวน 180,000 คน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561)

เนื่องด้วยนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล มีหลากหลายรูปแบบ ดังนั้น คณะผู้วิจัยสนใจใคร่รู้ถึงปัจจัยและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล โดยเฉพาะเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ นักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Cochran ซึ่งเหมาะสมกับกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่ชัด โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% และได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 386 คน หลังจากนั้นจึงสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการแบบบังเอิญจากนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล (Cochran, W. G., 1977)

2. เครื่องมือในการวิจัย

งานวิจัยนี้ เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล โดยใช้แบบสอบถามเป็นภาษาอังกฤษ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามและจำนวนครั้งของการมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และส่วนที่ 3 กิจกรรมการท่องเที่ยว

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามจากจากบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยมีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.89 หลังจากนั้นได้นำไปปรับปรุง ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้ เก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ระหว่างตุลาคม 2562 - กุมภาพันธ์ 2563

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้ค่าความถี่และร้อยละ สำหรับการบรรยายข้อมูลเชิงพรรณนา และใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติไคสแควร์ (Chi - Square - Test) สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ	จำนวนครั้งที่มาเกาะหลีเป๊ะ			
				ครั้งแรก	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	มากกว่า 3 ครั้ง
เพศ	ชาย	161	41.7	121	23	9	8
	หญิง	225	58.3	195	23	1	6
	รวม	386	100				
อายุ	<=20 ปี	10	2.6	6	4	0	0
	21 - 30 ปี	212	54.9	187	18	5	2
	31 - 40 ปี	125	32.4	95	18	4	8
	41 - 50 ปี	25	6.5	17	3	1	4
	51 - 60 ปี	14	3.6	11	3	0	0
	61 ปีขึ้นไป	0	0.0	0	0	0	0
	รวม	386	100				
สถานภาพ	โสด	291	75.4	250	27	8	6
	สมรส	92	23.8	63	19	2	8
	อยู่ร้าง	0	0.0	0	0	0	0

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	จำนวนครั้งที่มาเกาะหลีเป๊ะ				
			ครั้งแรก	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	มากกว่า 3 ครั้ง	
หม้าย สามี/ภรรยาเสียชีวิต	3	0.8	3	0	0	0	
รวม	386	100					
ทวีป	เอเชีย - แปซิฟิก	30	7.8	30	0	0	0
	ยุโรป	313	81.1	247	43	9	14
	อเมริกา	43	11.1	39	3	1	0
	รวม	386	100				
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	51	13.2	47	4	0	0
	พนักงานบริษัท	228	59.1	188	29	1	10
	ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	16	4.1	14	2	0	0
	ธุรกิจส่วนตัว	59	15.3	42	8	5	4
	อาชีพอิสระ	32	8.3	25	3	4	0
	รวม	386	100				
รายได้ต่อเดือน (USD)	<=10,000 \$	83	21.5	76	7	0	0
	10,001 - 15,000 \$	58	15.0	47	3	0	8
	15,001 - 20,000 \$	51	13.2	46	4	1	0
	20,001 - 25,000 \$	106	27.5	80	14	8	4
	>=25,001 \$	88	22.8	67	18	1	2
	รวม	386	100				
ระดับการศึกษา	มัธยม	131	33.9	107	18	2	4
	ปริญญาตรี	156	40.4	123	19	4	10
	ปริญญาโท	99	25.7	86	9	4	0
	ปริญญาเอก	0	0.0	0	0	0	0
	รวม	386	100				

2. ข้อมูลจำนวนครั้งที่มาเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของข้อมูลจำแนกตามจำนวนครั้งที่มาเกาะหลีเป๊ะ

ข้อมูลการมาเกาะหลีเป๊ะ	จำนวน	ร้อยละ
ครั้งแรก	316	81.9
ครั้งที่ 2	46	11.9
ครั้งที่ 3	10	2.6
มากกว่า 3 ครั้ง	14	3.6
รวม	386	100

3. ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยว

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลจำแนกตามกิจกรรมการท่องเที่ยว

ข้อมูลกิจกรรม	จำนวน	ร้อยละ
พักผ่อน	356	33.3
ตกปลา	9	0.9
ดำน้ำ	200	18.7
แคมป์ปิ้ง	9	0.9
เดินป่า	44	4.1
อาบแดด	278	26
ฮันนีมูน	12	1.1
พายเรือคายัค	32	3.0
เรียนรู้วัฒนธรรม	129	12
รวม	1069	100

4. ข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยว

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลจำแนกตามพฤติกรรมการท่องเที่ยว

ข้อมูลพฤติกรรม			จำนวน	ร้อยละ	จำนวนครั้งที่มาเกาะหลีเป๊ะ			
					ครั้งแรก	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	มากกว่า 3 ครั้ง
เพื่อนร่วมการเดินทาง	ไม่มี (เดินทางคนเดียว)	30	7.8	21	5	0	4	
	ครอบครัว	92	23.8	65	16	2	9	
	เพื่อน	212	54.9	188	15	8	1	
	เพื่อนร่วมงาน	1	0.3	1	0	0	0	
	อื่น ๆ (แฟน/หุ้นส่วน)	51	13.2	41	10	0	0	
	รวม	386	100					
ช่องทางการรับข้อมูลการท่องเที่ยว	เพื่อน	163	42.2	133	17	5	8	
	วารสารท่องเที่ยว	20	5.2	12	5	2	1	
	บริษัททัวร์	14	3.6	11	2	0	1	
	อินเทอร์เน็ต	185	48.0	158	22	2	3	
	อื่น ๆ (แฟน/นักท่องเที่ยวกุุ่มอื่น)	4	1.0	2	0	1	1	
	รวม	386	100					
สถานที่พัก	รีสอร์ท	148	38.3	127	14	5	2	
	แค้มป์ปิ้ง	0	0.0	0	0	0	0	
	บังกะโล	229	59.4	185	28	5	11	
	อื่น ๆ (โรงแรม/เกสต์เฮาส์)	9	2.3	4	4	0	1	
	รวม	386	100					

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของข้อมูลจำแนกตามพฤติกรรมการท่องเที่ยว (ต่อ)

ข้อมูลพฤติกรรม	จำนวน	ร้อยละ	จำนวนครั้งที่มาเกาะหลีเป๊ะ			
			ครั้งแรก	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	มากกว่า 3 ครั้ง
เหตุผลในการเลือกสถานที่พัก	สิ่งอำนวยความสะดวก	51	13.2			
	สภาพแวดล้อม	88	22.8			
	ราคา	215	55.7			
	ความสะดวกในการเข้าถึง	28	7.3			
	อื่นๆ(ใกล้ชายหาด/ คุณภาพที่พักและบริการ)	4	1.0			
	รวม	386	100			

5. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 1.1 เพศที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 1.2 อายุที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 1.3 สถานภาพที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 1.4 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 1.5 รายได้ที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 1.6 อาชีพที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 1.7 ทวีปที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 1 พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ และอาชีพที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนทวีปและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ดังตารางที่ 5 โดย

มีรายละเอียดดังนี้ (ดูตารางที่ 1) 1) จำนวนเพศชายน้อยกว่าเพศหญิงในการมาครั้งแรกและจำนวนเท่ากันในการมาครั้งที่ 2 ส่วนการมาครั้งที่ 3 และมากกว่า 3 ครั้ง จำนวนเพศชายมากกว่าเพศหญิง 2) อายุระหว่าง 21 - 30 ปี มีจำนวนมากที่สุดในการมาครั้งแรกและครั้งที่ 3 ส่วนอายุระหว่าง 31 - 40 ปี มีจำนวนมากที่สุดในกลุ่มที่มามากกว่า 3 ครั้ง และทั้งสองช่วงอายุดังกล่าวมีจำนวนเท่ากันในการมาครั้งที่ 2 3) คนสถานภาพโสดมีจำนวนมากที่สุดในการมาครั้งแรก ครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 ส่วนสถานะภาพสมรส มีจำนวนมากที่สุดในกลุ่มที่มามากกว่า 3 ครั้ง 4) อาชีพพนักงานบริษัทมีจำนวนมากที่สุดในการมาครั้งแรก ครั้งที่ 2 และมากกว่า 3 ครั้ง ส่วนอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีจำนวนมีจำนวนมากที่สุดในการมาครั้งที่ 3 5) รายได้ระหว่าง 20,001 - 25,000 USD มีจำนวนมากที่สุดในกลุ่มที่มาครั้งแรก และครั้งที่ 3 ส่วนจำนวนมากที่สุดในการมาครั้งที่ 2 คือ รายได้มากกว่าหรือเท่ากับ 25,001 USD นอกจากนี้ รายได้ระหว่าง 10,001 - 15,000 USD มีจำนวนมากที่สุดในกลุ่มที่มามากกว่า 3 ครั้ง

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1.1 - 1.7

ตัวแปรอิสระ	สถิติที่ใช้	ค่าสถิติ	ค่านัยสำคัญ	ผลการทดสอบ
สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล				
เพศ	Chi - Square - Test	13.782	0.003	ยอมรับ
อายุ	Chi - Square - Test	32.492	0.001	ยอมรับ
สถานภาพ	Chi - Square - Test	19.423	0.004	ยอมรับ
ระดับการศึกษา	Chi - Square - Test	9.932	0.128	ปฏิเสธ
รายได้	Chi - Square - Test	47.913	0.000	ยอมรับ
อาชีพ	Chi - Square - Test	34.148	0.001	ยอมรับ
ทวีป	Chi - Square - Test	4.594	0.076	ปฏิเสธ

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 2.1 การพักผ่อนมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 2.2 กิจกรรมตกปลามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 2.3 กิจกรรมดำน้ำมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 2.4 กิจกรรมแคมป์ปิ้งมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 2.5 กิจกรรมเดินป่ามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 2.6 กิจกรรมอาบแดดมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 2.7 กิจกรรมฮันนีมูนมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 2.8 กิจกรรมพายเรือคายัคมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 2.9 กิจกรรมการเรียนรู้วัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 2 พบว่า กิจกรรม พักผ่อน ตกปลา ดำน้ำ อาบแดด และการเรียนรู้วัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกิจกรรม แค้มป์ปิ้ง เดินป่า ฮันนีมูน และพายเรือคายัค ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2.1 - 2.9

ตัวแปรอิสระ	สถิติที่ใช้	ค่าสถิติ	ค่านัยสำคัญ	ผลการทดสอบ
สมมติฐานการวิจัยที่ 2 กิจกรรมการท่องเที่ยว				
พักผ่อน	Chi - Square - Test	9.50	0.023	ยอมรับ
ตกปลา	Chi - Square - Test	64.52	0.000	ยอมรับ
ดำน้ำ	Chi - Square - Test	10.567	0.014	ยอมรับ
แค้มป์ปิ้ง	Chi - Square - Test	2.815	0.421	ปฏิเสธ
เดินป่า	Chi - Square - Test	6.472	0.091	ปฏิเสธ
อาบแดด	Chi - Square - Test	25.293	0.000	ยอมรับ
ฮันนีมูน	Chi - Square - Test	2.744	0.433	ปฏิเสธ
พายเรือคายัค	Chi - Square - Test	7.729	0.052	ปฏิเสธ
เรียนรู้วัฒนธรรม	Chi - Square - Test	14.672	0.002	ยอมรับ

สมมติฐานการวิจัยที่ 3 พฤติกรรมการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 3.1 เพื่อนร่วมการเดินทางมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 3.2 ช่องทางการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

สมมติฐานที่ 3.3 สถานที่พักมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดิน ทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล

การทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 3 พบว่า เพื่อนร่วมการเดินทาง ช่องทางการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว และสถานที่พักมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 7 โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ดูตารางที่ 4) 1) มีการเดินทางท่องเที่ยวกับเพื่อน จำนวนมากที่สุดในกลุ่มที่มาครั้งแรกและครั้งที่ 3 ส่วนเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัว มีจำนวนมากที่สุดในกลุ่มที่มาครั้งที่ 2 และมากกว่า 3 ครั้ง 2) การรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านอินเทอร์เน็ต มีมากที่สุดในกลุ่มที่มาครั้งแรกและครั้งที่ 2 ส่วนกลุ่มที่มาครั้งที่ 3 และมากกว่า 3 ครั้ง ส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านเพื่อน 3) นิยมที่พักบังกะโลเป็นจำนวนมากในกลุ่มที่มาครั้งแรก ครั้งที่ 2 และมากกว่า 3 ครั้ง ส่วนกลุ่มที่มาครั้งที่ 2 นิยมพักที่รีสอร์ทและบังกะโลเป็นจำนวนที่เท่ากัน

ตารางที่ 7 ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3.1 - 3.3

ตัวแปรอิสระ	สถิติที่ใช้	ค่าสถิติ	ค่านัยสำคัญ	ผลการทดสอบ
สมมติฐานการวิจัยที่ 3 พฤติกรรมการท่องเที่ยว				
เพื่อนร่วมการเดินทาง	Chi - Square - Test	41.328	0.000	ยอมรับ
ช่องทางการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว	Chi - Square - Test	28.218	0.005	ยอมรับ
สถานที่พัก	Chi - Square - Test	15.724	0.015	ยอมรับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ และอาชีพของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ต่างก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล นอกจากนี้ยังพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 21 - 30 ปี สถานภาพโสด รายได้ระหว่าง 20,001 - 25,000 USD อาชีพพนักงานบริษัท/ธุรกิจส่วนตัว และมาจากประเทศในกลุ่มยุโรป ซึ่งสอดคล้องกับการค้นพบของ Dayour, F. เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่ไปยัง The Cape Coast - Elmina Conurbation ประเทศกานา ระหว่างเดือนสิงหาคม - ตุลาคม ปี ค.ศ. 2011 ว่าส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุน้อย มีสถานภาพโสด และเดินทางมาจากประเทศในกลุ่มยุโรป (Dayour, F., 2013) ซึ่งสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ไปยังประเทศจอร์แดน ระหว่างปี ค.ศ. 2002 - 2008 ที่ค้นพบโดย (Mohammad, B. A. M. A. & Som, A. P. M. และยังสอดคล้องกับการค้นพบของ Jonsson, C. & Devonish, D.

เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางไปยัง The Caribbean Island of Barbados ระหว่างเดือนธันวาคม ค.ศ. 2006 ถึงเดือนมีนาคม ค.ศ. 2007 (Mohammad, B. A. M. A. & Som, A. P. M., 2010); (Jonsson, C. & Devonish, D., 2008) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Adam & Adongo ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมายังประเทศกานา ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อายุระหว่าง 20 - 30 ปี เป็นชาวยุโรปและอเมริกา (Adam, I. & Adongo, C. A., 2016)

กิจกรรมถือเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ ประกอบด้วย การพักผ่อน ตกปลา ดำน้ำ อาบแดด และการเรียนรู้วัฒนธรรม ซึ่งรูปแบบกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับการค้นพบของ Zubair, F. N. I. & Bouchon, F. ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางไปยังเกาะมัลดีฟส์ (Zubair, F. N. I. & Bouchon, F., 2014) และ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Buasri, R. et al. ที่พบว่า การพักผ่อนเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวจีนและชาวเกาหลีที่เดินทางมาประเทศไทยชื่นชอบ ส่วนกิจกรรม แคมป์ปิ้ง เดินป่า ฮันนีมูนและพายเรือคายัค ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ (Buasri, R. et al., 2015)

นอกจากนี้ยังพบว่า เพื่อนร่วมการเดินทาง ช่องทางการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว และสถานที่พักซึ่งเป็นปัจจัยจากพฤติกรรมการท่องเที่ยวล้วนมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล ของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมากับเพื่อนหรือครอบครัว เลือกพักที่รีสอร์ทหรือบังกะโล ที่มีราคาถูก สภาพแวดล้อมเหมาะสมและมีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งเสาะหาข้อมูลการท่องเที่ยวผ่านอินเทอร์เน็ตและเพื่อนที่รู้จักกัน สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่ไปยังเกาะมัลดีฟส์ ซึ่งค้นพบโดย Zubair, F. N. I. & Bouchon, F. และสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ในประเทศกลุ่มยุโรปที่ค้นพบโดย Majstorovic, V. et al. นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Adam, I. & Adongo, C. A. ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมายังประเทศกานา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์นั้น มีการกลับมาเที่ยวซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวเดิม นิยมการเดินทางแบบกลุ่มขนาดเล็ก มีการควบคุมงบประมาณการใช้จ่ายในการท่องเที่ยว นิยมเลือกที่พักแบบโฮสเทล เนื่องจากราคาไม่สูงมาก รวมทั้งพบว่านักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ใช้เทคโนโลยีเป็นหลักสำหรับการหาข้อมูลด้านการท่องเที่ยว (Zubair, F. N. I. & Bouchon, F., 2014); (Majstorovic, V. et al., 2013); (Adam, I. & Adongo, C. A., 2016)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล จากผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ สถานภาพ รายได้ และอาชีพที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนทวีปและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่เกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 2 กิจกรรมการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล จากผลการวิจัยพบว่า กิจกรรม พักผ่อน ตกปลา ดำน้ำ อาบแดด และการเรียนรู้วัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกิจกรรม แค้มป์ปิ้ง เดินป่า ฮันนีมูน และพายเรือคายัค ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 3 พฤติกรรมการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล จากผลการวิจัยพบว่า เพื่อนร่วมการเดินทาง ช่องทางการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว และสถานที่พักมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติประเภทแบ็คแพ็คเกอร์ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). ศูนย์วิจัยด้านการตลาดการท่องเที่ยว. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2563 จาก <https://intelligencecenter.tat.or.th/articles/11859>
- Adam, I. & Adongo, C. A. (2016). Do Backpackers Suffer Crime? An Empirical Investigation of Crime Perpetrated Against Backpackers in Ghana. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 27(2), 60-67.
- Buasri, R. et al. (2015). An Investigation of International Tourists from China, Korea and India of Different of Motivation and Country Perception When Making a Decision to Visit Thailand. *The Macrotheme Review*, 4(5), 96-106.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed). New York: John Wiley & Sons.

- Dayour, F. (2013). Motivations of Backpackers in the Cape Coast - Elmina Conurbation, Ghana. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure*, 2(3), 1-12.
- Jonsson, C. & Devonish, D. (2008). Does Nationality, Gender, and Age Affect Travel Motivation? A Case of Visitors to The Caribbean Island of Barbados. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 25(3 – 4), 398-408.
- Majstorovic, V. et al. (2013). The Presence of Backpacking Tourism in Europe. *Turizum*, 17(4), 145-154.
- Martins, M. (2015). The Tourist Imagery, the Destination Image and the Brand Image. *Journal of Tourism and Hospitality Management*, 3(2), 1-14.
- Mohammad, B. A. M. A. & Som, A. P. M. (2010). An Analysis of Push and Pull Travel Motiva - tions of Foreign Tourists to Jordan. *International Journal of Businesses and Management*, 5(12), 14-50.
- Paris, C. M. & Teye, V. (2010). Backpacker Motivations: A Travel Career Approach. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 19(3), 244-259.
- Pearce, P. (1990). *The Backpacker Phenomenon: Preliminary Answers to Basic Questions*. Townsville: Department of Tourism, James Cook University.
- Zubair, F. N. I. & Bouchon, F. (2014). Maldives as a Backpacker's Destination: Supply and Demand Perspectives. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 144(2014), 256-263.

การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อ
นักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี*
THE DEVELOPMENT OF PEOPLE'S POLITICAL TRUST TOWARDS
LOCAL POLITICIANS IN NONTHABURI PROVINCE

ไพบุลย์ สุขเจตน์

Piboon Sukajatanee

ยุธนา ปราณีต

Yuttana Praneet

สุรพล สุธะพรหม

Surapon Suyaprom

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: piboon2493@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น 2) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน และ 3) พัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ตามหลักอุปทานิยธรรม ระบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ และการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากประชาชนกลุ่มตัวอย่างจังหวัดนนทบุรี จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เช่น การสื่อสารของนักการเมืองเข้าไม่ถึงประชาชนในบางพื้นที่ พฤติกรรมของนักการเมืองที่ประชาชนได้รับรู้จากข่าวและการวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อ นโยบายอาจจะปฏิบัติบ้างและไม่ได้บ้าง 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรมนักการเมือง ด้านนโยบาย ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น (อปท.) และด้านการสื่อสารทางการเมือง ตามลำดับ 3) การพัฒนานักการเมืองระดับท้องถิ่นตามหลักอุปทานิยธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี ดังนั้นนักการเมืองต้องมีความสามัคคีในการทำงานร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ มีความรับผิดชอบ

* Received 25 June 2020; Revised 28 July 2020; Accepted 8 October 2020

ต่อหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับในการเป็นผู้นำของประชาชน เคารพผู้อาวุโส เป็นผู้ไม่ลุแก่อำนาจ และอนุรักษ์ท้องถิ่น สนับสนุนและส่งเสริมทำนุบำรุงศาสนาและบุคคล ทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

คำสำคัญ: การพัฒนา, ความไว้วางใจทางการเมือง, นักการเมืองระดับท้องถิ่น

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) To study the problems of local political participation. 2) To study the factors influencing the people's political trust on the local politicians. and 3) the development of people's political trust on local politicians in Nonthaburi Province. Methodology was the mixed method; The qualitative research, data were collected from 18 key informants, with in - depth - interview. Data were analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research, data were collected from 400 samples, derived from people who were in Nonthaburi Province. with questionnaires and the data were analyzed by descriptive statistics; frequency, percentile, mean and standard deviation. Findings were as follows: 1) Problems of political participation of people were that politicians did not get the message. Policies may and may not be applicable. People got to know the politicians' behaviors and action from various news and criticism from media. Politicians' some policies could and could not be implemented resulting the people's political participation and trust. 2) Factors influencing the people's political trust on Local politicians in Nonthaburi Province, by overall were at high level. The means considered in order from high to low were as: political behavior, Policy, Local administration (LAO) and political communication respectively. 3) The development of people's political trust on local politicians in Nonthaburi Province, according to Aparihaniyadhamma Principle to build political trust among the people in Nonthaburi could be explained as follows: the Politicians must have unity in working with various organizations in the area; be responsible for duties; comply with the rules and regulations of public leadership; respect the elderly local politicians; must not abuse one's authority; preserve locality; support, promote and act as a good person to be a role model for society.

Keywords: The Political Trust, Political Trust, Local Politicians

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของประชาธิปไตย เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันฝึกสอนทางการเมือง การปกครอง ให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนได้เสียในการปกครอง การบริหารท้องถิ่น อันนำมาซึ่งความเลื่อมใสและศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยในที่สุด (ชูศักดิ์ เทียงตรง, 2518) คือ การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครอง โดยการเลือกตั้งตัวแทนของตนเองที่ผ่านกระบวนการเลือกตั้ง มาเพื่อเป็นผู้บริหารและรับผิดชอบ แก้ปัญหาให้กับประชาชนในท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชน ขณะเดียวกันการเมืองประชาธิปไตยแบบตัวแทนอยู่ในภาวะวิกฤติและถูกมองว่าไม่สามารถสร้างความไว้วางใจหรือความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะในแง่ของการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนซึ่งมีมากขึ้นเรื่อย ๆ แนวความคิดในการปฏิรูปทางการเมืองจึงได้เริ่มขึ้น จนกระทั่งได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 อันนับเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการปฏิรูปกลไกประชาธิปไตยใหม่ กลไกอำนาจในหลายส่วนได้ถูกปฏิรูปเสียใหม่โดยเฉพาะในส่วนของการปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้ระบอบนี้ สถาบันทางการเมืองจะต้องได้รับการยอมรับจากประชาชน รัฐบาลประชาธิปไตยจำเป็นต้องได้รับความไว้วางใจจากประชาชน และต้องสามารถสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ที่ดีแก่ประชาชนได้ ฉะนั้น การตัดสินใจของรัฐบาลจึงส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมวลสมาชิกในระบบการเมือง รัฐบาลจึงเป็นตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งมีพันธกิจทางการเมืองต่อประชาชน และมีสิทธิอำนาจโดยสมบูรณ์ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ทั้งยังต้องผูกพันตัวเองให้สามารถสนองตอบข้อเรียกร้องของประชาชนที่ได้ให้ความไว้วางใจและตัดสินใจเลือกตนขึ้นมาให้มีและใช้อำนาจในการปกครอง (Aberbach, Joel D. & Walker, Jack L., 1970)

จากการศึกษา การพัฒนาบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี พบว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประสบกับปัญหาความขัดแย้งความเป็นอิสระและพัฒนาการเป็นไปอย่างเชื่องช้า ไม่สามารถเข้าถึงประชาชน และประชาชนขาดการมีส่วนร่วม ทั้งเรื่องความรู้ การเข้าใจของภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำงานร่วมกับประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับและได้รับความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ ในการมอบหมายภารกิจที่ต้องการการมีส่วนร่วมจากประชาชน องค์การที่เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั้งหลายทั้งภายในและภายนอก ระหว่างหน่วยงาน หรือแม้กระทั่งการขอความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ มีเรื่องผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องทำให้การควบคุมสั่งการขาดความโปร่งใสในการทำงาน การกระจายอำนาจยังไม่เพียงพอ ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วม (จริยา มหายศนันท์, 2558)

ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจและไว้วางใจนักการเมือง และเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ตามหลักการบริหารนิยธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแจกแบบสอบถาม จากประชาชนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านทั้ง 6 อำเภอ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของแต่ละกลุ่ม ประกอบด้วย อ.เมืองนนทบุรี อ.ปากเกร็ด อ.บางกรวย อ.บางใหญ่ อ.บางบัวทอง และ อ.ไทรน้อย จำนวน 400 คน จากการคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane, 1967) และตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง จากประชากรแต่ละกลุ่ม ตามตารางที่ 1 ในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูล

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ คือ จากพระไตรปิฎก และข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ

อำเภอ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
อ.เมืองนนทบุรี	171,893	69
อ.ปากเกร็ด	151,407	61
อ.บางกรวย	169,947	68

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ (ต่อ)

อำเภอ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
อ.บางใหญ่	165,512	67
อ.บางบัวทอง	175,189	71
อ.ไทรน้อย	158,902	64
ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	992,850	400

จากนั้น นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสังคมศาสตร์โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย

ผลการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี พบว่า สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี เช่น การสื่อสารของนักการเมืองกับประชาชนที่สื่อไม่ตรงกัน นักการเมืองเข้าไม่ถึงประชาชน พฤติกรรมและการกระทำของนักการเมืองที่ประชาชนได้รับรู้จากข่าวต่าง ๆ การวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อ และนโยบายของนักการเมือง บางนโยบายอาจจะทำได้หรือทำไม่ได้บ้าง ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และต่อความไว้วางใจของประชาชน

2. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี พบดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี โดยรวม ($n = 400$)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านพฤติกรรมนักการเมือง	3.62	0.76	มาก
ด้านนโยบาย	3.59	0.76	มาก
ด้านการสื่อสารทางการเมือง	3.44	0.82	มาก
ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น (อปท.)	3.51	0.78	มาก
โดยรวม	3.54	0.72	มาก

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมีความไว้วางใจทางการเมืองต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านพฤติกรรมนักการเมือง ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.76) รองลงมาได้แก่ ด้านนโยบาย

($\bar{X}$ = 3.59, S.D. = 0.76) ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น (อปท.) ($\bar{X}$ = 3.51, S.D. = 0.78) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสื่อสารทางการเมือง ($\bar{X}$ = 3.44, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

3. การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ตามหลักอภิปรายนิยธรรม เพื่อสร้างความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ตามหลักอภิปรายนิยธรรม โดยรวม (n = 400)

การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมือง ของนักการเมืองตามหลักอภิปรายนิยธรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ (ความสามัคคี)	3.53	0.80	มาก
พร้อมเพรียงกันประชุม (ความรับผิดชอบ)	3.56	0.82	มาก
ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่บัญญัติ (การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ)	3.55	0.78	มาก
สักการะ เคารพ นับถือ บูชาท่านผู้ใหญ่ทั้งหลาย (การเคารพผู้อาวุโส)	3.63	0.81	มาก
ไม่บังคับปกครองสตรีทั้งหลาย (สิทธิเสรีภาพ)	3.63	0.75	มาก
สักการะ เคารพนับถือ บูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย (การอนุรักษ์)	3.70	0.75	มาก
การอารักขา ค้ำครอง ป้องกันโดยธรรมแก่พระอรหันต์ (ทำนุบำรุงศาสนาบุคคล)	3.66	0.76	มาก
โดยรวม	3.61	0.72	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ประชาชนจังหวัดนนทบุรี มีความไว้วางใจทางการเมืองต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.61, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ สักการะ เคารพนับถือ บูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย (การอนุรักษ์) ($\bar{X}$ = 3.70, S.D. = 0.75) รองลงมาได้แก่ การอารักขา ค้ำครอง ป้องกันโดยธรรมแก่นักบวช (การสนับสนุนคนดี) ($\bar{X}$ = 3.66 S.D. = 0.76) ไม่บังคับปกครองสตรีทั้งหลาย (สิทธิเสรีภาพ) ($\bar{X}$ = 3.63, S.D. = 0.75) สักการะ เคารพนับถือ บูชาต่อปูชนียสถานทั้งหลาย (รักสันติภาพ) ($\bar{X}$ = 3.63, S.D. = 0.81) พร้อมเพรียงกันประชุม ($\bar{X}$ = 3.56, S.D. = 0.82) ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่บัญญัติ (การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ) ($\bar{X}$ = 3.55, S.D. = 0.87) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ($\bar{X}$ = 3.53, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามปัจจัย ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

โดยรวม ความไว้วางใจของประชาชน ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นจังหวัดที่เป็นปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ความหนาแน่นของประชาชนและมีประชากรจากหลากหลายพื้นมาอาศัย ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองเกิดจากหลายปัญหา เช่น การสื่อสารของนักการเมืองกับประชาชนที่สื่อไม่ตรงกัน นักการเมืองเข้าไม่ถึงประชาชน ถึงเฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น ประชาชนจะเห็นจากข่าวสารบางช่องทาง พฤติกรรมและการกระทำของนักการเมืองที่ประชาชนได้รับรู้จากข่าวต่าง ๆ การวิพากษ์วิจารณ์จากสื่อ และนโยบายของนักการเมือง ตอนที่หาเสียงกับหลังเลือกตั้ง บางนโยบายอาจจะทำได้หรือทำไม่ได้ ซึ่งนักการเมืองต้องสื่อให้ประชาชนเข้าใจ และภาพลักษณ์ของระบบการเมืองโดยรวมที่ทำให้เกิดความแตกแยกในสังคม ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง และต่อความไว้วางใจของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจริยา มหายศนันท์ ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า สภาพทั่วไปขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจยังไม่มีอิสระเพียงพอ ประชาชนยังขาดการมีส่วนร่วม (จริยา มหายศนันท์, 2558)

2. จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี

2.1 ด้านพฤติกรรมนักการเมือง พบว่า อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนเห็นว่านักการเมืองถือเป็นบุคคลสาธารณะ จึงต้องมีความรับผิดชอบมากกว่าปกติ จะทำกิจกรรมที่ทำให้เกิดประเด็นที่ประชาชนรับรู้ได้ หรือบางครั้งผ่านสื่อต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ ซึ่งประชาชนจะคาดหวังกับนักการเมืองที่ตนเองเลือก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรินทร์ รongกลัด ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจในองค์กร การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ของพนักงานบริษัทผลิตเครื่องดื่มและอาหารแห่งหนึ่ง” ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความไว้วางใจในองค์กร การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรอยู่ในระดับสูง (วรินทร์ รongกลัด, 2559)

2.2 ด้านนโยบาย พบว่า อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับคำมั่นสัญญาที่นักการเมืองได้หาเสียงไว้ ถ้านักการเมืองมีสัจจะจะทำได้อย่างที่หาเสียงไว้ประชาชนก็จะเกิดความไว้วางใจว่านักการเมืองที่ตนเลือกน่าเชื่อถือ พุดจริงทำจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทราวดี ศรีบุญสม ได้วิจัยเรื่อง “ความไว้วางใจของสาธารณชนที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง” ปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อความไว้วางใจของสาธารณชนที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเรียงตามค่าของสัมประสิทธิ์ ได้แก่ 1) การได้รับความรู้ของ

ประชาชนในด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตย 2) กลไกในการตรวจสอบความโปร่งใส บริสุทธิ์ยุติธรรมของการเลือกตั้ง (ภัทราวดี ศรีบุญสม, 2559)

2.3 ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น (อปท.) พบว่า อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนต้องการนักการเมืองท้องถิ่นกับหน่วยงานท้องถิ่นทำงานไปด้วยกันไม่มีการแทรกแซงการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพงษ์ หนูดำ ได้วิจัยเรื่อง “ความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลชองกับองค์การบริหารส่วนตำบลปลักหน” ผลการศึกษาพบว่าระดับความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลชองอยู่ในระดับปานกลาง (จักรพงษ์ หนูดำ, 2557)

2.4 ด้านการสื่อสารทางการเมือง พบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชน โดยรวม อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า นักการเมืองท้องถิ่นมีการสื่อสารทางการเมืองเป็นตัวกลางระหว่างประชาชนและรัฐบาล โดยเป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ นักการเมือง ต้องเป็นนักประชาสัมพันธ์ในการทำงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เป็นการสื่อสารที่มีความเป็นกลางระหว่างรัฐกับประชาชน สื่อสารเพื่อให้สังคมเกิดความปรองดอง การสื่อสารที่เข้าถึงข้อมูลจริงและด้วยตนเองในการลงพื้นที่ เป็นการสื่อสารตามกฎหมายระเบียบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิตพล กาญจนกิจ ได้วิจัยเรื่อง “ความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นไทย: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล” ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง การสื่อสารทางการเมือง การระดมเมือง (ชิตพล กาญจนกิจ, 2545)

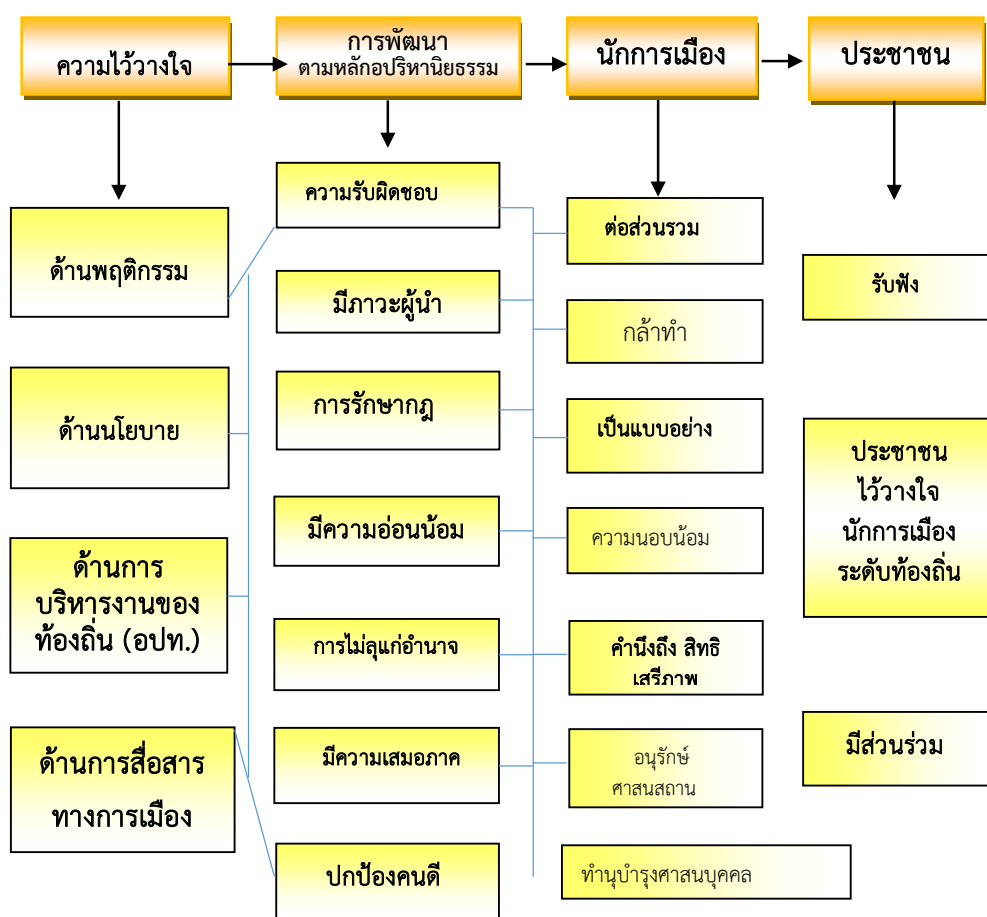
3. จากผลการวิเคราะห์การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี ตามหลักอุปทานิยธรรม พบว่า การนำหลักอุปทานิยธรรมมาพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า ประชาชนต้องการนักการเมืองท้องถิ่นที่มีความรับผิดชอบหน้าที่และยึดประโยชน์สาธารณะเป็นที่ตั้ง ให้โอกาสประชาชนได้ร่วมออกความคิดเห็นและได้ร่วมในการบริหารและรับผิดชอบท้องถิ่นของตนเอง มีจิตสำนึกเพื่อประชาชนและสาธารณะประโยชน์ส่วนรวม เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น พฤติกรรมนักการเมืองที่ควรจะเป็นคนประพฤติดี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี ได้วิจัยเรื่อง “บูรณาการการดำเนินงานตามแนวอุปทานิยธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักอุปทานิยธรรม ในพระพุทธศาสนา หมายถึง ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อมมีแต่ความเจริญฝ่ายเดียวมี 7 ประการ มาใช้ในการดำเนินงานทำให้มีการวางแผน

งานที่ดีมีระบบในการดำเนินงานด้านการบริการสาธารณะ ตรงตามเป้าหมายยิ่งขึ้น ลดภาวะความเสียหาย เสียเวลา ความสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทำให้การดำเนินงานเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประชาชนได้รับความพึงพอใจ (ปณณพงค์ วงศ์ณาศรี, 2555)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” ได้องค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี

จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” อธิบายได้ว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนต่อนักการเมือง ใน 4 ประเด็น คือ ด้านพฤติกรรมนักการเมือง ด้านนโยบาย ด้านการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และด้านการสื่อสาร ซึ่งสามารถพัฒนาทั้ง 4 ประเด็นนี้ให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ เมื่อมีการเลือกตั้งประชาชนก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยไปเลือกตั้ง ซึ่งจะได้รับเลือกตั้งเข้ามา จะเห็นว่านักการเมืองในจังหวัดนนทบุรีหลายที่มีความสามารถ ประชาชนก็จะเลือกเข้ามาหลายสมัยติดต่อกัน โดยนักการเมืองต้องมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ให้ความร่วมมือสร้างความสามัคคีในท้องถิ่น เป็นผู้ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม มีความอ่อนน้อมต่อผู้อาวุโส ไม่ลุแก่อำนาจ รู้รักประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น และให้การสนับสนุนคนดีผู้ที่เป็นแบบอย่างของสังคม อธิบายได้ดังนี้

ด้านพฤติกรรมนักการเมือง การพัฒนาให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ นักการเมืองจะต้องประพฤติตนอย่างมีภาวะผู้นำ มีจิตสำนึกต่อประชาชน มีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม มีจิตอาสาทำกิจกรรมเพื่อสร้างความร่วมมือ โดยมีพื้นฐานการปฏิบัติตนตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ประการ เป็นที่ตั่งตั้งนี้ เมื่อมีประชุมก็ไม่ขาด แสดงให้ประชาชนเห็นถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและการให้ความร่วมมือความสามัคคีกับหน่วยงานต่าง ๆ ของนักการเมืองท้องถิ่นยึดหลักความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีประชุมก็ประชุมไม่ขาด อยู่จนครบวาระไม่ขาดองค์ประชุม นักการเมืองท้องถิ่นยอมรับและสามารถปฏิบัติได้ตามกฎระเบียบ เจื่อนใจในท้องถิ่นในพื้นที่ได้ให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโส ผู้เป็นหลักคอยให้คำปรึกษาแนะนำของชุมชน ก็จะได้รับคำแนะนำ นักการเมืองท้องถิ่นไม่ลุแก่อำนาจ ในบทบาทความเป็นนักการเมือง รักสันติภาพเพื่อให้สังคม ชุมชน อยู่ร่วมกันอย่างสงบ อนุรักษ์ประเพณีและกิจกรรมของท้องถิ่น กิจกรรมใดที่ช่วยเหลือได้ก็ช่วยเหลือ เช่น การร่วมประชุมกับโรงเรียนในพื้นที่เพื่อหาแนวทางและทางออกที่ดีให้กับคนในพื้นที่ ปกป้องคนดีนักการเมืองท้องถิ่นเสาะหาคนดีคนเก่งมาสนับสนุนเด็กในพื้นที่ เช่น สนับสนุนส่งเสริมการมีครูเฉพาะทางมาสอนในโรงเรียน

ด้านนโยบาย การพัฒนาให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ นักการเมืองท้องถิ่นต้องปฏิบัติตามนโยบายที่เคยกำหนดไว้ก่อนก่อนได้รับเลือกตั้ง มีความรับผิดชอบต่อคำมั่นสัญญากับประชาชน ชุมชน พยายามให้นโยบายเป็นไปตามเป้าหมายและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และหน่วยงานในท้องถิ่น โดยมีพื้นฐานการปฏิบัติตนตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ประการ เป็นที่ตั่งตั้งนี้ เมื่อมีประชุมเพื่อวางนโยบายร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ก็ไม่ขาด ให้ความร่วมมือกับท้องถิ่น แสดงให้ประชาชนเห็นถึงการมีส่วนร่วมในการทำงาน และหาแนวทางเพื่อให้นโยบายมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ ยึดหลักความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีประชุมก็ประชุมไม่ขาด อยู่จนครบวาระไม่ขาดองค์ประชุม นักการเมืองท้องถิ่นยอมรับและสามารถปฏิบัติได้ตามกฎระเบียบ เจื่อนใจในท้องถิ่นในพื้นที่ได้ให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโส ผู้เป็นหลักคอยให้

คำปรึกษาแนะนำของชุมชน ก็จะได้รับคำแนะนำ นักการเมืองท้องถิ่นไม่ลู่แก่อำนาจ ในบทบาทความเป็นนักการเมือง รักสันติภาพเพื่อให้สังคม ชุมชน อยู่ร่วมกันอย่างสงบ กิจกรรมใดที่ช่วยเหลือได้ก็ช่วยเหลือ เช่น การร่วมประชุมกับโรงเรียนในพื้นที่เพื่อหาแนวทางและทางออกที่ดีให้กับคนในพื้นที่ปกป้องคนดี สร้างบารมีด้วยการทำนุบำรุงศาสนาบุคคล นักการเมืองท้องถิ่นเสาะหาคนดีคนเก่งมาสนับสนุนเด็กในพื้นที่ เช่น สนับสนุนส่งเสริมการมีครูเฉพาะทางมาสอนในโรงเรียน

ด้านการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การพัฒนาให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ นักการเมืองท้องถิ่นต้องเป็นตัวแทนประชาชนในการนำเสนอ ติดตาม ตรวจสอบการทำงาน การดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น มีความพยายามรักษาผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม โดยมีพื้นฐานการปฏิบัติตามหลักอปปรานิชธรรม 7 ประการ เป็นที่ตั่งตงนี้ นักการเมืองท้องถิ่นต้องมีความรับผิดชอบต่อการเข้าร่วมประชุมเพื่อวางนโยบายร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ แสดงให้ประชาชนเห็นถึงการมีส่วนร่วมและสร้างความสามัคคีกับหน่วยงานในท้องถิ่นในการทำงาน และหาแนวทางเพื่อให้นโยบายมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ ยึดหลักความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีประชุมก็ประชุมไม่ขาด อยู่จนครบวาระไม่ขาดองค์ประชุม นักการเมืองท้องถิ่นยอมรับและสามารถปฏิบัติได้ตามกฎระเบียบ เงื่อนไขในท้องถิ่นในพื้นที่ได้ ให้ความเคารพนอบน้อมนับถือผู้อาวุโส ผู้เป็นหลักคอยให้คำปรึกษาแนะนำของชุมชน ก็จะได้รับคำแนะนำ นักการเมืองท้องถิ่นไม่ลู่แก่อำนาจ ในบทบาทความเป็นนักการเมือง รักสันติภาพเพื่อให้สังคม ชุมชน อยู่ร่วมกันอย่างสงบ

ด้านการสื่อสาร การพัฒนาให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจ นักการเมืองท้องถิ่นต้องสื่อสารกับประชาชนได้หลากหลายช่องทาง และสารที่สื่อต้องตรงกัน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจหาข้อตกลงร่วมกัน ในการติดตามปัญหาและข้อเรียกร้องของท้องถิ่น ติดตามผลงานและความก้าวหน้าในการดำเนินกิจกรรม ตรวจสอบการทำงาน การดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น มีความพยายามรักษาผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวม โดยมีพื้นฐานการปฏิบัติตามหลักอปปรานิชธรรม 7 ประการ เป็นที่ตั่งตงนี้ ต้องหมั่นชี้แจงเมื่อมีประชุมเพื่อวางนโยบายร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ก็มีความรับผิดชอบ สามารถสื่อสารกับทีมงานของท้องถิ่นได้ หลังประชุมเรื่องใดที่ประชาชนควรรับรู้และรับทราบ หมั่นแจ้งหรือแสดงให้ประชาชนเห็นถึงการมีส่วนร่วมและมีการติดตามการทำงาน ต้องหมั่นชี้แจงเป็นประจำให้ประชาชนมีความรู้สึกรู้ว่าบริหารท้องถิ่นไปด้วยกันกับตัวแทนที่เลือกเข้าไป การหาแนวทางเพื่อให้นโยบายมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ รับฟังความคิดเห็นและกระบอกเสียงจากประชาชน นอบน้อมต่อคำแนะนำจากผู้ที่มีประสบการณ์ ยึดหลักความรับผิดชอบต่อหน้าที่ อยู่จนครบวาระไม่ขาดองค์ประชุม นักการเมืองท้องถิ่นยอมรับและสามารถปฏิบัติได้ตามกฎระเบียบ เงื่อนไขในท้องถิ่นในพื้นที่ได้ ให้ความเคารพนับถือผู้อาวุโส ผู้เป็นหลักคอยให้

คำปรึกษาแนะนำของชุมชน ก็จะได้รับคำแนะนำ นักการเมืองท้องถิ่นไม่ลู่แก่อำนาจ ในบทบาทความเป็นนักการเมือง เป็นผู้สื่อสารที่ดีในการเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น คนชุมชน ต้องเคารพบูชาปูชนียสถานตามประเพณี ระลึกถึงคุณงามความดีของปูชนียบุคคลเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบและเป็นสุข กิจกรรมใดที่ช่วยเหลือได้ก็ช่วยเหลือ เช่น การร่วมประชุมกับโรงเรียนในพื้นที่เพื่อหาแนวทางและทางออกที่ดีให้กับคนในพื้นที่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่น ในจังหวัดนันทบุรี นักการเมืองที่เป็นผู้นำที่ดีและบริหารท้องถิ่นเยี่ยม ควรปฏิบัติตนตามหลักอธิปไตยธรรม คือ เป็นผู้มีความสามัคคีในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ รู้กฎระเบียบและปฏิบัติเป็นแบบอย่าง เข้าหาให้ความเคารพผู้อาวุโส เข้าใจคนทุกชนชั้นว่ามีเสรีภาพเท่าเทียมกันทั้งหญิงและชาย สถานที่ใดที่ประชาชนในพื้นที่เคารพศรัทธาก็ร่วมอนุรักษ์และช่วยบำรุง จากบริบทของจังหวัดที่มีคนหลากหลายภูมิลำเนา นักการเมืองระดับท้องถิ่นจะต้องเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ให้ประชาชนเห็นความมุ่งมั่นและตั้งใจจริง นักการเมืองต้องมีความสามัคคีกันในการทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง นักการเมืองเป็นผู้นำเป็นบุคคลสาธารณะ และเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม สามารถรวมใจของทุกคนได้ จึงสามารถแก้ปัญหาและสร้างความสามัคคีทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของท้องถิ่นไปด้วย เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องพื้นที่ เข้าถึงประชาชน ลงสมัครก็ครั้งก็หนก้นังใจประชาชนเสมอ จากการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนันทบุรี” มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** จากการศึกษาวิจัยพบว่า การพัฒนาความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนันทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ด้านพฤติกรรมนักการเมือง นักการเมืองท้องถิ่น ต้องปฏิบัติตนต่อหน้าที่และประชาชน และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และปฏิบัติตนตามกฎหมายข้อบังคับ 2) ด้านนโยบาย นักการเมืองท้องถิ่น ต้องสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจการดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่เป็นจริงไม่ให้ประชาชนเกิดข้อกังขา 3) ด้านการสื่อสาร นักการเมืองท้องถิ่นต้องสื่อสารกับประชาชนให้หลากหลายช่องทาง และทันต่อสถานการณ์ 4) ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น (อปท.) นักการเมืองท้องถิ่นต้องร่วมมือกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนของงานนโยบาย กิจกรรม โครงการที่ต้องรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวม และไม่ลู่แก่อำนาจ **ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ** 1) ด้านพฤติกรรมนักการเมือง นักการเมืองท้องถิ่น ต้องให้ความร่วมมือกับทุกองค์กรทุกหน่วยงานในท้องถิ่น มีความซื่อสัตย์โปร่งใสต่อหน้าที่ ให้ความร่วมมือมีการติดตามนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่นเป็นประจำ 2) ด้านนโยบาย นักการเมืองท้องถิ่น ต้องสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจการดำเนินกิจกรรม

โครงการต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่เป็นจริงไม่ให้ประชาชนเกิดข้อกังขา 3) ด้านการสื่อสาร นักการเมืองท้องถิ่นต้องสื่อสารกับประชาชนให้สม่ำเสมอ ร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่นร่วมกับประชาชนเป็นประจำ ในการติดตามผลงานความต้องการของประชาชน 4) ด้านการบริหารงานของท้องถิ่น (อปท.) นักการเมืองท้องถิ่นต้องร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนของงานนโยบาย กิจกรรม โครงการที่ต้องรักษาผลประโยชน์ของประชาชนและส่วนรวม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น” 2) ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “อิทธิพลพฤติกรรมของนักการเมืองท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน” 3) ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่นกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน” 4) ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “ปัจจัยความสัมพันธ์นักการเมืองท้องถิ่นกับการบริหารหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น”

เอกสารอ้างอิง

- จริยา มหายศนันท์. (2558). การพัฒนาบทบาทและหน้าที่ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จักรพงษ์ หนูดำ. (2557). ความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลระหว่างองค์การ บริหารส่วนตำบลชองกับองค์การบริหารส่วนตำบลปลักหน. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 12(2), 106-135.
- ชิตพล กาญจนกิจ. (2545). ความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นไทย: ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศักดิ์ เทียงตรง. (2518). การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี. (2555). บุรณาการการดำเนินงานตามแนวอธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ภัทราวดี ศรีบุญสม. (2559). ความไว้วางใจของสาธารณชนที่มีต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง. วารสารบัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2(2), 210-224.
- วรินทร์ รongกลัด. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจในองค์การ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ของพนักงาน

บริษัทผลิตเครื่องดื่มและอาหารแห่งหนึ่ง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Aberbach, Joel D. & Walker, Jack L. (1970). Political Trust and Racial. New York:
Addison - Wesley.

Taro Yamane. (1967). Statistic: An Introductory Analysis. New York: Harpen and
Row.

การพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูล และประจักษ์พยาน
ในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการ
เรียนรู้แบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง*

THE DEVELOPMENT INTERPRET DATA AND EVIDENCE
SCIENTIFICALLY COMPETENCY OF GRADE 11TH STUDENT BY USING
ARGUMENT - DRIVEN INQUIRY MODEL

จารุนันท์ พากักดี

Jarunun Phapakdee

สุมาลี ชุกำแพง

Sumalee Chookhampaeng

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: 61010556003@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและ
ประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างน้อยร้อยละ 70 ของ
ผู้เรียนให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะที่
ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียนที่มีปัญหาคะแนนสมรรถนะการ
แปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์ จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการ
วิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง
จำนวน 9 แผน 13 ชั่วโมง 2) แบบวัดสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและ ประจักษ์พยาน
ในเชิงวิทยาศาสตร์ 3) แบบสังเกต และ 4) แบบบันทึกอนุทิน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) จาก
การพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่านักเรียนมีสมรรถนะการแปล
ความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ ดังนี้ ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 มีคะแนน
เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 54.90 วงจรปฏิบัติการที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 64.70 และวงจร
ปฏิบัติการที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 76.47 โดยจะพบว่าในวงจรปฏิบัติการที่ 3
นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด 2) นักเรียนมีคะแนนสมรรถนะการแปล

* Received 25 June 2020; Revised 29 July 2020; Accepted 9 October 2020

ความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มในวงจรปฏิบัติการที่ 1 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 วงจรปฏิบัติการที่ 2 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 41.17 และวงจรปฏิบัติการที่ 3 จำนวน 16 คนคิดเป็นร้อยละ 94.11 โดยพบว่าในวงจรปฏิบัติการที่ 3 มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด

คำสำคัญ: การสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง, สมรรถนะการแปลความหมายข้อมูล และประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์, การจัดการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research article were to develop the Interpret Data and Evidence Scientifically Competency of Grade 11 student that pass the criterion of 70 percent of full score, in order to pass the criterion of 70 percent of students using argument - driven inquiry model. Target group consisted of 17 students who has a Interpret Data And Evidence Scientifically Competency problem. The research instrument were 1) 9 lesson plans using argument - driven inquiry model 2) Interpret Data And Evidence Scientifically test 3) student's learning behavior observation forms 4) student's learning experience recording forms. The results were as follows: 1) The Interpret Data And Evidence Scientifically Competency of grade 11th student after learning with argument - driven inquiry model. showed that the students Interpret Data And Evidence Scientifically Competency mean scores in the first, the second, and the third cycles were 54.90, 64.70, and 76.47 percent respectively. It obviously be seen that the students' mean score passed the criteria in the third cycles. 2) The number of students that had mean score of Interpret Data And Evidence Scientifically competency passed the criterion of 70 percent of full score in the first, the second, and the third cycle had 2 students (11.76%), 7 students (41.17%), and 16 students (94.11%), respectively. It could be seen that the number of students passed the criteria in third cycle.

Keywords: Argument - Driven Inquiry Model, Interpret Data and Evidence Scientifically Competency, Learning Management

บทนำ

ในโลกปัจจุบันความรู้ ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมเยาวชนให้สามารถดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมที่วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นพื้นฐานโดยส่งผลกระทบต่อทุกชีวิตในทุกระดับ ทั้งตัวบุคคล อาชีพการงาน และในสังคมวัฒนธรรมของทุก ๆ ชีวิตทำให้บุคคลสามารถรับรู้ และตัดสินใจประเด็นปัญหาของสังคมที่เกิดจากผลกระทบของวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีอย่างมีความรู้ความเข้าใจมีส่วนร่วมในสังคมระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลกอย่างเต็มความภาคภูมิใจ เป้าหมายของการศึกษาวิทยาศาสตร์ คือการทำให้นักเรียนทุกคนมีความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ซึ่งรวมถึงความรู้มิติต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์ได้แก่ ความรู้ความสามารถทางสติปัญญา กระบวนการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างวิทยาศาสตร์กับเทคโนโลยีด้วย (สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ, 2551)

การรู้วิทยาศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญเนื่องจากการรู้วิทยาศาสตร์เป็นความสามารถของบุคคลที่จะเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เข้ากับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ และแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างไตร่ตรอง (OECD, 2013) นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการตั้งคำถาม ค้นหาการแก้ไขปัญหา อีกทั้งยังมีความสามารถในการสืบเสาะ วิเคราะห์ ตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และถูกต้องรวมไปถึงการตัดสินใจโดยใช้การโต้แย้งจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่สมเหตุสมผล (Holbrook, J. & Rannikmae, M., 2007) ตัวชี้วัดประการหนึ่งที่สำคัญว่าเยาวชน หรือนักเรียนเป็นผู้รู้วิทยาศาสตร์คือ นักเรียนต้องมีความสามารถ 3 ประการ ได้แก่ 1) การอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ 2) การประเมินและออกแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์และ 3) การแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งกำหนดโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) (OECD, 2012) ดังนั้นการพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถดังกล่าวจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาวิทยาศาสตร์ในยุคปัจจุบันสำหรับความสามารถในการแปลความหมาย ข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์เป็นความสามารถที่ผู้วิจัยสนใจในการศึกษารุ่นนี้หมายถึงความสามารถในการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการสร้างคำถามอ้างอิงหรือลงข้อสรุป นำเสนอข้อมูลที่ได้รับในรูปแบบอื่น เช่น ใช้คำพูดของตนเอง แผนภาพ หรือการแสดงแทนอื่น ๆ นอกจากนี้ยังต้องสร้างข้อสรุปที่สมเหตุสมผลบนพื้นฐานของประจักษ์พยานข้อมูล หรือประเมินข้อสรุปที่ผู้อื่นสร้างขึ้นว่าสอดคล้องกับประจักษ์พยานที่มีหรือไม่ รวมถึงสามารถให้เหตุผลสนับสนุนหรือโต้แย้งข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2559) (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการใช้ชีวิตของนักเรียนในปัจจุบัน หากนักเรียนขาด

สมรรถนะนี้ก็ขาดความสามารถพื้นฐานในด้านต่าง ๆ และทำให้มีข้อจำกัดในการใช้วิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

จากการประเมินการรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทยยังคงไม่เป็นที่น่าพอใจตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000, 2003, 2006, 2009, 2012 และ 2015 พบว่านักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการรู้วิทยาศาสตร์ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยมาตรฐานซึ่งองค์การเพื่อความร่วมมือ และพัฒนาทางเศรษฐกิจกำหนดไว้ที่ 501 คะแนน โดยนักเรียนไทยได้คะแนนการรู้วิทยาศาสตร์เฉลี่ย 436, 429, 421, 425, 444 และ 421 ตามลำดับ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2557) ซึ่งผลการประเมินของโครงการ PISA ในปี ค.ศ. 2015 พบว่านักเรียนไทยมีคะแนนด้านสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับนักเรียนในต่างประเทศ

จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตห้องเรียนพบว่านักเรียนส่วนมากยังไม่สามารถ วิเคราะห์ข้อมูล แปลผลข้อมูล ระบุนิยามพื้นฐาน หลักฐานและการให้เหตุผลจากตำราวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องได้ รวมไปถึงไม่มีการกล่าวอ้างหลักฐานที่นำมาสนับสนุนข้อสรุปที่สมเหตุสมผลได้ ซึ่งผู้วิจัยนำแบบทดสอบจากงานวิจัยของ (จิรารัตน์ แสงศร, 2560) จัดทำขึ้นโดยเป็นแบบทดสอบวัดสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์ จำนวน 16 ข้อ 20 คะแนน มาทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 โรงเรียนบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2562 จำนวน 28 คน พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยรวมของสมรรถนะด้านนี้เท่ากับ 10.57 ของคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 52.85 เมื่อนำคะแนนที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่ามีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 11 คน และมีนักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์ จำนวน 17 คน ซึ่งนักเรียนที่มีคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์เป็นนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง เป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์และสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองวิธีการที่ใช้ร่วมกับการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์แล้วสามารถสนับสนุนให้นักเรียนมีการสร้างความรู้และได้ลงมือปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นคือ การโต้แย้ง ซึ่งการโต้แย้งเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาทางวิทยาศาสตร์เพราะการมีส่วนร่วมในการโต้แย้งของนักเรียนเป็นการฝึกปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ที่ประกอบด้วยการสร้างความรู้และแสดงเหตุผลข้อกล่าวอ้างเบื้องต้น (Berland, L.K. & McNeill, K.L., 2009) โดยความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจและทักษะการมีส่วนร่วมในการโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์มีดังนี้ 1) บุคคลต้องใช้ความรู้หรือโครงสร้างมโนทัศน์ (Conceptual Structure) ได้แก่ ทฤษฎี กฎการรวมมโนทัศน์เข้าด้วยกัน และใช้กระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) มาให้เหตุผลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ 2) บุคคลต้องรู้

และใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีธรรมชาติ และการสร้างองค์ความรู้ของวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนา และประเมินค่าข้อกล่าวอ้างเบื้องต้น 3) บุคคลต้องมีส่วนร่วมในการโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการทางสังคมในรูปแบบการสื่อสารการอธิบายการโต้แย้งและการอภิปรายความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Sampson et al, 2011) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ด้วยกระบวนการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ร่วมกับวิธีการโต้แย้งจึงมีความสำคัญในการนำนักเรียนไปสู่จุดประสงค์ที่ต้องการทั้งทางด้านความรู้ ด้านคุณลักษณะ และด้านทักษะกระบวนการ รวมถึงเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์

การจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ได้นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาและพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้งสามารถที่จะกระตุ้นและพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ในตัวผู้เรียนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อย่างน้อยร้อยละ 70 ของผู้เรียนให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิจัยในรูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/4 โรงเรียนบรบือ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ที่มีคะแนนสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 17 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง เรื่องระบบย่อยอาหารจำนวน 9 แผน รวมทั้งสิ้น 13 ชั่วโมง

2.2 แบบวัดสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 ชุด ชุดละ 5 ข้อ ข้อสอบเป็นแบบอัตนัย (เขียน - ตอบอิสระ) โดยทดสอบเมื่อ

สิ้นสุดการจัดกิจกรรมเรียนรู้แบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง ในแต่ละวงจรปฏิบัติการ

2.3 แบบบันทึกอนุทิน เป็นแบบบันทึกที่ให้นักเรียนเขียนหลังการจัดการเรียนรู้เสร็จในแต่ละวงจรการจัดการเรียนรู้

2.4 แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน เป็นแบบสังเกตที่ใช้สังเกตพฤติกรรมนักเรียนถึงการแสดงออกการมี สมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ โดยใช้สังเกตในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นที่ 1 ขั้นวางแผน

3.1.1 สำนวสสภาพปัญหาของผู้เรียนรวมถึงสภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบรบือที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน และทำการทดสอบความสามารถในการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อหา กลุ่มเป้าหมายในการทำวิจัย

3.1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ การสร้างเครื่องมือวิจัย และการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง

3.1.3 สร้างเครื่องมือวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้งจำนวน 9 แผน แบบสังเกต แบบบันทึกอนุทิน แบบวัดสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์

3.2 ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติการการเรียนการสอน

ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง เรื่องการย่อยอาหาร ซึ่งในแต่ละวงจรปฏิบัติการจะประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่แตกต่างกัน

3.3 ขั้นที่ 3 ขั้นสังเกต

3.3.1 สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน และทำการบันทึกลงในแบบสังเกตที่สร้างขึ้นเมื่อจบแผนการสอนในแต่ละแผน

3.3.2 นักเรียนบันทึกข้อมูลลงแบบบันทึกอนุทินของนักเรียน เมื่อจบแผนการสอนในแต่ละแผน

3.3.3 นำแบบวัดสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์
ในเชิงวิทยาศาสตร์มาทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายหลังจากสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนการสอนครบ
ทุกแผนในแต่ละวงรอบ

3.4 ขั้นที่ 4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาในด้านปริมาณ และคุณภาพเพื่อ
ประเมินผล และตรวจสอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรวมถึงกระบวนการวิจัยพบว่า
เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ หากไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้จะต้องหา
แนวทางเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาปรับปรุงจากแบบสังเกตสังเกต หรือแบบบันทึกอนุทินของ
นักเรียน เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการดำเนินการวิจัยในวงรอบต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ประเภท

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์
คะแนนสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์มาเทียบกับ
เกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มมาวิเคราะห์จำนวนผู้ที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ดังกล่าวโดยใช้ค่า
ร้อยละ และนำผลที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์อย่างน้อยร้อยละ 70 ของผู้เรียนให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ
70 ของคะแนนเต็ม

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การนำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกต
พฤติกรรม และแบบบันทึกอนุทินจากการทำกิจกรรมในชั้นเรียน นำมาวิเคราะห์ ตีความและ
สรุปผลในรูปของการบรรยาย

ผลการวิจัย

นักเรียนมีคะแนนรวมสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยาน
เชิงวิทยาศาสตร์ที่ได้จากแบบทดสอบวัดสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์
พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังจากที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะ
ที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้งในวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ
54.90 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และพบว่ามียกเว้นนักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน
2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 ของผู้เรียน ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็น
ร้อยละ 64.70 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และพบว่ามียกเว้นนักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70
จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 41.17 และในวงจรปฏิบัติการที่ 3 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็น
ร้อยละ 76.47 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งมีนักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน
16 คน คิดเป็นร้อยละ 94.11 ของผู้เรียน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีคะแนนสมรรถนะการแปล
ความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์สูงขึ้น และมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์

ร้อยละ 70 ในวงจรปฏิบัติการที่ 1, 2 และ 3 เพิ่มขึ้นตามลำดับเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้งในแต่ละวงรอบปฏิบัติการ เมื่อเขียนกราฟแสดงพัฒนาการของร้อยละของคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ ในแต่ละวงจรปฏิบัติการแสดง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ร้อยละคะแนนสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยาน
ในเชิงวิทยาศาสตร์ในแต่ละวงจรปฏิบัติการ

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ ในวงจรปฏิบัติการที่ 1, 2 และ 3 สูงขึ้นตามลำดับหลังจากที่นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง.

อภิปรายผล

วงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนรวมสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 54.90 โดยคะแนนอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 ของผู้เรียน ซึ่งนักเรียนส่วนมากไม่สามารถระบุข้อสันนิษฐาน เหตุผลในเรื่องที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ แยกแยะข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ และประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามในวงรอบนี้นักเรียนสามารถแปลงข้อมูลจากรูปแบบหนึ่งไปสู่รูปแบบอื่น ๆ สามารถวิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และลงข้อสรุปได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญ

ในขั้นที่ 2 การออกแบบวิธีการตรวจสอบและการเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างข้อโต้แย้งชั่วคราวของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนได้ฝึกการแปลงข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาทิการสังเกตและจดบันทึกข้อมูลในรูปของตารางที่นักเรียนออกแบบเอง การนำเสนอผลการสังเกตด้วยรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสื่อข้อมูลให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนเข้าใจ เมื่อเกิดการฝึกฝนเช่นนี้ จึงส่งผลให้เกิดการพัฒนาเรื่องทักษะการแปลงข้อมูลจากรูปแบบหนึ่งไปสู่รูปแบบอื่น ๆ และทักษะวิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์และลงข้อสรุป สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Walker, J. P. & Sampson, V., 2013) ที่กล่าวว่าขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างข้อโต้แย้งชั่วคราวจะช่วยให้นักเรียนได้แปลความข้อมูลที่ได้จากการสืบเสาะหาความรู้จากการทดลอง รวมถึงช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักการวิเคราะห์และแปลความข้อมูล โดยมีการนำเครื่องมือทางคณิตศาสตร์ และคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ร่วมด้วย และจากการที่นักเรียนไม่สามารถระบุข้อสันนิษฐาน เหตุผลในเรื่องที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ แยกแยะข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ และประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ไม่ได้ อาจเป็นเพราะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างข้อโต้แย้งชั่วคราว นักเรียนยังไม่เข้าใจในหลักการสร้างข้อโต้แย้ง ซึ่งในขั้นนี้เป็นขั้นที่นักเรียนได้ร่วมกันประเมินข้อมูลว่า ข้อมูลใดเป็นหลักฐานที่น่าเชื่อถือ และสร้างข้อสรุปที่มีความสอดคล้อง ระหว่างข้อกล่าวอ้างและหลักฐานได้ ส่งผลให้การเสนอข้อคิดเห็นของนักเรียนยังไม่เป็นข้อโต้แย้ง และไม่สามารถอธิบายเชื่อมโยงระหว่างหลักฐาน และข้อกล่าวอ้างได้ และขั้นที่ 4 กิจกรรมการโต้แย้ง นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ไม่สามารถหาหลักฐานจากแหล่งที่แตกต่างกันได้ ซึ่งนำมาเฉพาะจากผลการทดลอง หรือจากอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถแยกแยะข้อโต้แย้งและประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ได้ชัดเจน ดังนั้นผู้สอนต้องอธิบายหลักการสร้างข้อโต้แย้งให้กับนักเรียนก่อนเริ่มกิจกรรม และให้นักเรียนได้กำหนดคำตอบหรือข้อกล่าวอ้างของตนก่อนที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และข้อกล่าวอ้างนั้นต้องสามารถใช้เป็นแนวทางในการสำหรับตรวจสอบได้ ซึ่งการสร้างข้อกล่าวอ้างที่ถูกต้องเป็นแนวทางในการสร้างการทดลองหรือการสำรวจเพื่ออธิบายคำตอบนั้น สามารถส่งเสริมการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ได้ (Cetin, P.S. & Eymur, G., 2017)

วงจรมปฏิบัติการที่ 2 เมื่อทำการแก้ปัญหา และปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการทำการสอนในวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่านักเรียนมีคะแนนรวมสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานเชิงวิทยาศาสตร์เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 64.70 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และพบว่ามีนักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 41.17 โดยมีคะแนน และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นหลังจากจบวงจรที่ 2 เนื่องจากนักเรียนสามารถแปลงข้อมูลจากรูปแบบหนึ่งไปสู่รูปแบบอื่น ๆ สามารถวิเคราะห์

ข้อมูล แปลความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ แล้วลงข้อสรุปได้ดีขึ้นอย่างมาก เริ่มมีการระบุข้อสันนิษฐาน ให้เหตุผลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ได้ดีขึ้น แต่นักเรียนยังมีความสามารถในการแยกแยะข้อโต้แย้ง และการประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ ที่ยังต่ำเช่นเดิม โดยผู้วิจัยคิดเห็นว่าการระบุข้อสันนิษฐาน และการให้เหตุผลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่ดีขึ้นนั้นเป็นผลเนื่องมาจากในขั้นที่ 3 ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลและสร้างข้อโต้แย้งชั่วคราว และขั้นที่ 4 กิจกรรมการโต้แย้ง เป็นขั้นที่นักเรียนได้ร่วมกันประเมินข้อมูลว่า ข้อมูลใดสามารถใช้เป็นหลักฐานที่น่าเชื่อถือและสร้างข้อสรุปที่มีความสอดคล้องระหว่างข้อกล่าวอ้างและหลักฐานได้ อีกทั้งยังได้ประเมินความคิดหรือข้อโต้แย้งของบุคคลภายนอกจึงช่วยพัฒนาการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ และการระบุข้อสันนิษฐาน ประจักษ์พยานที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภัทรวรรณ ไชยมงคล, 2559) ที่กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมการโต้แย้ง ในการแสดงความคิดเห็นบนพื้นฐานของหลักฐาน และเหตุผลของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ และที่นักเรียนมีความสามารถในการแยกแยะข้อโต้แย้ง และการประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ ที่ยังต่ำเช่นเดิมอาจเป็นผลเนื่องมาจากในขั้นที่ 4 กิจกรรมการโต้แย้ง นักเรียนยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร และไม่ได้จดบันทึกความคิดเห็นเมื่อเพื่อนแสดงความคิดเห็น ส่งผลให้ไม่สามารถทำการแยกแยะระหว่างข้อโต้แย้งที่มาจากประจักษ์พยานและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์กับที่ มาจากการพิจารณาจากสิ่งอื่น หรือประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาที่หลากหลายได้ ซึ่งผู้สอนต้องกระตุ้นให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการแสดงความคิดเห็น และแนะนำให้นักเรียนจดบันทึกความคิดเห็นเมื่อเพื่อนแสดงความคิดเห็นต่อกลุ่มของตนเอง จากนั้นให้ทำการแยกแยะข้อโต้แย้งที่เพื่อนได้เสนอมาว่า ข้อโต้แย้งใดตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักฐาน หรือตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาสิ่งอื่น (จิรารัตน์ แสงศร, 2560)

วงจรปฏิบัติการที่ 3 เมื่อทำการแก้ปัญหา และปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการทำการสอนในวงจรปฏิบัติการที่ 2 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 76.47 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งมีนักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 94.11 ของผู้เรียนโดยมีคะแนน และจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เพิ่มขึ้นหลังจากจบวงจรที่ 3 เนื่องจากนักเรียนสามารถแยกแยะข้อโต้แย้ง และประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ได้ดีขึ้น โดยผู้วิจัยคิดเห็นว่าการพัฒนาความสามารถด้านการแยกแยะข้อโต้แย้ง และประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์ที่ดีขึ้นนั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากในขั้นที่ 4 กิจกรรมการโต้แย้ง ผู้สอนได้กระตุ้นให้นักเรียนได้เห็นถึงความสำคัญของการโต้แย้ง นักเรียนกล้าเสนอความคิดเห็นในการโต้แย้งมากขึ้น มีการจดบันทึกความคิดเห็นในขณะที่เพื่อนได้แสดงความคิดเห็นต่อกลุ่ม และได้นำข้อคิดเห็นที่เพื่อนได้เสนอหรือโต้แย้งไปทำการแยกแยะข้อโต้แย้ง ว่าข้อ

โต้แย้งโต้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักฐาน หรือตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาสิ่งอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tuba, D. & Sedat, U. ที่กล่าวว่ารูปแบบการสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้งสามารถทำให้เกิดการโต้แย้งเพื่อคัดค้านข้อเสนอที่ผิดได้ ทำให้นักเรียนได้อธิบายและสร้างข้อโต้แย้งได้ดีขึ้นและแยกแยะข้อโต้แย้งที่ผิดพลาดซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของทักษะการโต้แย้ง (Tuba, D. & Sedat, U., 2012) และในกิจกรรมการโต้แย้งนักเรียนยังได้แสดงความคิดเห็นต่อข้อสรุปของเพื่อนอย่างมีเหตุผลซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถลงข้อสรุปโดยใช้หลักฐานที่มีความสมเหตุสมผลได้ (สันติชัย อนุวรชัย, 2553)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้งทั้ง 3 วงจรปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าวงจรปฏิบัติการที่ 1 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 54.90 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และพบว่ามีนักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 วงจรปฏิบัติการที่ 2 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 64.70 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และพบว่ามีนักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 41.17 วงจรปฏิบัติการที่ 3 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 76.47 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ซึ่งมีนักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 94.11 ของผู้เรียน ดังนั้นสามารถกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง สามารถที่จะพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนได้ **ข้อเสนอแนะทั่วไป**

- 1) ในการจัดการเรียนรู้ แบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้งผู้สอนควรเข้าใจขั้นตอนกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นกิจกรรมมีหลายขั้นตอนดังนั้น ผู้สอนต้องวางแผนกิจกรรม คำถาม และเวลาให้เหมาะสมในการกิจกรรมการเรียนรู้
- 2) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง มีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมที่ผู้เรียนไม่คุ้นเคย ผู้สอนควรมีการอธิบายการทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอนให้นักเรียนเข้าใจ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินไปได้อย่างมีคุณภาพ
- 3) ในการทำงานกลุ่ม ผู้สอนควรพยายามกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น รวมถึงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พร้อมกับการแบ่งหน้าที่ในการทำงานให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ด้านการแยกแยะระหว่างข้อโต้แย้งโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีประจักษ์พยาน (หลักฐาน) หรือตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาอื่น ๆ และตัวบ่งชี้ด้านการประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาที่หลากหลายซึ่งระหว่างการจัดการเรียนรู้มีการพัฒนาน้อยกว่าด้านอื่น ๆ
- 2) ควรพัฒนากิจกรรมการเรียนแบบสืบเสาะที่ขับเคลื่อน

ด้วยกลวิธีการโต้แย้งที่น่าสนใจมากขึ้น โดยมีการออกแบบกิจกรรมให้เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวนักเรียน และนักเรียนใช้อุปกรณ์ที่หาได้ง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน 3) ความสำเร็จที่ให้นักเรียนทำแบบวัดสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ให้ครบทุกข้อ เพราะจะทำให้ผู้วิจัยสามารถประเมินสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนแต่ละคนได้ตรงกับความเป็นจริงที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- จิรารัตน์ แสงศร. (2560). การพัฒนาสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่อง การสังเคราะห์ด้วยแสงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาบริการการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- ภัทรวรรณ ไชยมงคล. (2559). การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่อง ปริมาณสารสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยรูปแบบการสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาเคมี. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2557). ผลการประเมิน PISA 2012 คณิตศาสตร์การอ่านและวิทยาศาสตร์นักเรียนรู้อะไร และทำอะไรได้บ้าง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- _____. (2559). สรุปผลการวิจัย PISA 2015. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สันติชัย อนุวรชัย. (2553). ผลของการเรียนการสอนชีววิทยาด้วยด้วยรูปแบบการเรียนการสอนสืบสอบร่วมกับกลวิธีการโต้แย้งที่มีต่อความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์และความมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาวิทยาศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนีย์ คล้ายนิล และคณะ. (2551). ความรู้และสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์สำหรับโลกวันนี้. กรุงเทพมหานคร: เซเวนพรีนติ้งกรุ๊ป.
- Berland, L.K., & McNeill, K.L. (2009). Using a learning progression to inform scientific argumentation in talk and writing. *Science Education*, 94(5), 765-793.
- Cetin, P. S., & Eymur, G. (2017). Developing students' scientific writing and presentation skills through argument driven inquiry: An exploratory study. *Journal of Chemical Education*, 94(7), 837-843.

- Holbrook, J. & Rannikmae, M. (2007). Nature of science education for enhancing scientific literacy. *International Journal of Science Education*, 29(11), 275-288.
- OECD. (2012). *PISA 2015 Item Submission Guidelines: Scientific Literacy*. Paris: OECD.
- _____. (2013). *PISA 2015 Assessment and Analytical Framework*. Paris: OECD.
- Sampson et al. (2011). Argument-driven inquiry as a way to help students learn how participate in scientific argumentation and craft written arguments: An exploratory study. *Science Education*, 95(2), 217-257.
- Tuba, D. & Sedat, U. (2012). The Effect of Argument-Driven Inquiry on Pre-Service Science Teachers' Attitudes and Argumentation Skills. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46(2012), 5035-5039.
- Walker, J. P. & Sampson, V. (2013). Learning to argue to learn: argument-driven inquiry away to help undergraduate chemistry students learn how to construct arguments and engage in argumentation during a laboratory course. *Journal of research in science teaching*, 50(5), 561-596.

การศึกษาเส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้*

THE STUDY TRAVELLING ROUTES AND BUDDHIST ACTIVITIES FOR THE
PROMOTION OF CULTURAL TOURISM OF THE PAGODA IN SOUTHERN
THAILAND

บัญญัติ แพรกปาน

Banyat Praekpan

สามิตร อ่อนคง

Samit Onkong

พัชลดา สุวรรณวล

Patchlada Suwannual

พระครูรัตนสุตากร

Phrakru Rattanasutakor

พระครูวาทีธรรมวิภา

Phrakhu Wateethammawipat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: banyat2010@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบ กิจกรรม อัตลักษณ์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ 2) ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและการส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ 3) นำเสนอเส้นทางและประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ การวิจัยแบบผสม ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ พระบรมธาตุไชยา พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช พระมหาธาตุวัดเขียนบางแก้ว ในการศึกษาผู้วิจัยได้คัดเลือกพื้นที่พระธาตุแดนใต้ มีผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ตัวแทนคณะสงฆ์จำนวน 9 รูป นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนาจำนวน 9 คน ผู้นำท้องถิ่นจำนวน 9 คน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจำนวน 9 คน นักท่องเที่ยวจำนวน 300 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 336 รูป/คน ผลการวิจัย พบว่า 1) แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แหล่งมีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถาน

* Received 26 June 2020; Revised 30 July 2020; Accepted 9 October 2020

เน้นการรักษาแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม เน้นความสำคัญทางด้านศาสนา 2) กิจกรรมการท่องเที่ยว การทำบุญสาธุอธิษฐาน รับต้ายาย นำผ้าขึ้นธาตุ อัฐลักษณะทางวัฒนธรรม มวยไชยา มโนราห์ หนังตะลุง ลิเกป่า สามารถกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวออกมาได้เป็น 3 เส้นทาง เส้นทางที่ 1 เส้นทางวันเดียว (ไม่ค้างคืน) เส้นทางที่ 2 เส้นทางวันเดียว (ค้างคืน) เส้นทางที่ 3 เส้นทาง 2 วัน 1 คืน และ 3) การเสนอเส้นทาง และกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้ ผู้วิจัยเสนอรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีชื่อว่า “Source Dharma Model”

คำสำคัญ: เส้นทาง, กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา, การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

The Objectives of this research article were 1) To study the models, activities, identity and cultural tourism of the Pagoda in Southern Thailand. 2) To study the Tourist behaviour and learning promotion and Communication and value of cultural tourism of the Pagoda in Southern Thailand. 3) To present the routes and tourism resource assessment in Buddhism throughout the way to promote culture tourism activities of the pagoda in the southern Thailand, this is the Mixed Method research i.e quantity and quality research. The content scope composed of cultural tourism routes i.e Chaiya Pagoda, Nakhon Si Thammarat Pagoda, Khean Bangkaew Pagoda, the Focus on the area of Pagoda's Southern. The key performants i.e in the name of Monk for three, cultural tourism and history for two, tourism Manager for three, in the name of tourist for four and tourists for 300, totally 312 persons. The research found that: 1) Three tourists area have the model on history and architecture emphasized on original tradition and culture based on religion. 2) The tourism activities ; donation on special festival, cloths parade to cover the Pagoda, cultural identity, Chiya boxing, Manorah, Talung Shadow and Likepa, We can divide the routes into three routes i.e One day (without rest, Two days (with rest) and Two days and one night and 3) The presentation on routes and Buddhism activities and cultural tourism promotive activities in the Southern Thailand, the researcher has presented on tourism routes model calls “Source Dharma Model”.

Keywords: Routes, Buddhism Activities, Cultural Tourism

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ

ชนบธรรมเนียม วิถีชีวิตไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยว ที่จะสามารถเพิ่มสมรรถนะและขีดของการแข่งขัน ของประเทศไทยต่อประเทศคู่แข่งได้ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2556 ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวไว้ในหัวข้อ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อม ชุมชน ศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวไว้ดังนี้ คือ เพื่อเป็นการเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน โดยรักษาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปกรรม โบราณคดี เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และใช้ผังเมืองเป็นกลไก ประสานการจัดการ สิ่งแวดล้อมเมืองให้เกิดความน่าอยู่และยั่งยืน (ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว, 2554) การท่องเที่ยวได้ถูกกล่าวถึง ในฐานะของธุรกิจการค้าบริการที่มีศักยภาพที่สามารถช่วยขยายการจ้างงาน การกระจายรายได้ และการหารายได้จากเงินตราต่างประเทศ และได้ถูกบรรจุให้เป็น “แนวทางเร่งด่วนในการฟื้นฟู เศรษฐกิจ และสังคม” ในประเทศไทยได้มีการจัดลำดับศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวระดับจังหวัด การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม เป็นรูปธรรมการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งซึ่งเน้นความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องกับมรดกประเพณีที่สืบทอดต่อ ๆ กันมา และ วัฒนธรรมที่ดึงดูดความสนใจ โดยสิ่งที่ดึงดูดความสนใจ นักท่องเที่ยวนั้นมีหลายอย่างประกอบด้วย วิถีชีวิต พิพิธภัณฑสถาน การแสดง แหล่งโบราณคดี ศิลปะ ละคร การแสดงดนตรีสากล และการแสดงดนตรีพื้นบ้าน ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา หัตถกรรมงาน ฝีมือ และการกระทำอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม (จุฑามาศ คงสวัสดิ์, 2550)

ดังนั้น วัฒนธรรมที่นำมาใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวจึงมีความหมายรวมถึงสถานที่ท่องเที่ยว ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา ได้แก่ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน ศิลปวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน สถานที่แสดงทางด้านชนบธรรมเนียม ประเพณี การละเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ งาน หัตถกรรม และสินค้าในท้องถิ่นต่าง ๆ ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ภาคใต้ หรือแดนใต้ เป็นดินแดนทาง งามด้วยอารยธรรมทางพระพุทธศาสนา มีพระบรมธาตุเจดีย์และพุทธศิลป์ เป็นสัญลักษณ์อำนาจ การเมืองการปกครอง การสัจจและท่องเที่ยว และเป็นศูนย์รวมความศักดิ์สิทธิ์ ศรัทธาความเชื่อ และ พิธีกรรมของผู้คนสองฝั่งทะเล (วรารณ สุวัฒน์โชติกุล, 2559) ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความสำคัญที่เกิดจาก ความศรัทธาของผู้คน อันแสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความสัมพันธ์ของพระธาตุสำคัญในภาคใต้ที่มีต่อ ชุมชนในฐานะสัญลักษณ์พลังศรัทธาของผู้คนในภาคใต้นั้น งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเฉพาะพระ ธาตุที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก เป็นพระธาตุสำคัญและชุมชนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ความเชื่อและ พิธีกรรม ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รอบแหล่งที่ตั้งพระธาตุสำคัญในภาคใต้ ของไทย จำนวน 3 องค์ ได้แก่ 1) พระธาตุ ไขยา วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร อำเภอไชยา จังหวัด สุราษฎร์ธานี 2) พระบรมธาตุเจดีย์ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) พระธาตุบางแก้ว วัดเขยิบางแก้ว อำเภอบางขัน จังหวัดพัทลุง

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของพระธาตุสำคัญในภาคใต้ ดังกล่าวว่าสมควรศึกษาวิจัย รูปแบบ กิจกรรม อัตลักษณ์ และกระบวนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และการส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ และรวบรวมข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นงานวิจัยเรื่องนี้ครอบคลุมถึงด้านความเชื่อ วัฒนธรรม และการวิเคราะห์คุณค่าและความสัมพันธ์ของพระธาตุที่มีต่อชุมชนในฐานะสัญลักษณ์ พลังศรัทธาของผู้คน เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ในเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เส้นทางและ ประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งจะนำมาซึ่งความเข้าใจและความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ ของประชาชนในภาคใต้ และประชาชนทั่วไป และเป็นการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้ง 3 แห่ง มาอยู่ในแผนการท่องเที่ยว อีกทั้งผู้ที่มาท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้ถึงความเป็นมา วัฒนธรรม รูปแบบกิจกรรม อัตลักษณ์ ของพระธาตุแต่ละองค์ ทั้งยังช่วยดำรงไว้ซึ่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันสวยงามของชาติสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบ กิจกรรม อัตลักษณ์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและการส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้
3. เพื่อนำเสนอเส้นทางและประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้” เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบการวิจัยแบบผสม (Mix Method) ซึ่งประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนในการวิจัย 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแบบ รูปแบบ กิจกรรม อัตลักษณ์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ การวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้

การวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนาพูดคุย และการสนทนากลุ่ม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนคณะสงฆ์ รวม 9 รูป นักวิชาการด้านประวัติ

ศาสนาทางพระพุทธศาสนา รวม 9 คน ผู้นำท้องถิ่น รวม 9 คน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวม 9 คน โดยเน้นผู้มีส่วนได้เสียและมีบทบาทต่อกระบวนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ ซึ่งทำให้ทราบถึงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ จำนวน 3 แหล่ง

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและการส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ การวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 300 คน นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและการส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาพัฒนาเป็นเส้นทางและประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาเป็นเส้นทางและประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพจากขั้นตอนที่ 1 และการวิจัยเชิงปริมาณจากขั้นตอนที่ 2 มาพัฒนาเป็นเส้นทางและประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนาพูดคุย และการสนทนากลุ่ม รวมทั้งหมด 36 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างเส้นทางและประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ การวิจัยในขั้นตอนนี้สำคัญมาก ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนาพูดคุย และการสนทนากลุ่ม โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งหมด 36 รูป/คน โดยเน้นผู้มีส่วนได้เสียและมีบทบาทต่อกระบวนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้พร้อมทั้งนำข้อมูลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 3 มาประกอบการวิเคราะห์ด้วย ซึ่งทำให้ทราบถึงเส้นทางและประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา เก็บรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจำนวน 3 แหล่ง ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเส้นทางและประเมินทรัพยากรการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา แนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้

ผลการวิจัย

การศึกษาเส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงการลงพื้นที่การสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งนำมาเสนอ 3 ประเด็น ดังนี้

1. เพื่อศึกษารูปแบบ กิจกรรม อัตลักษณ์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ การศึกษาเอกสารข้อมูลภาคสนามการสัมภาษณ์เชิงลึกพร้อมทั้งกับอาศัยแนวคิด ทฤษฎีมาเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับรูปแบบ กิจกรรม อัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อนำมาประมวลผล วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลนำเสนอผลโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ดังนี้

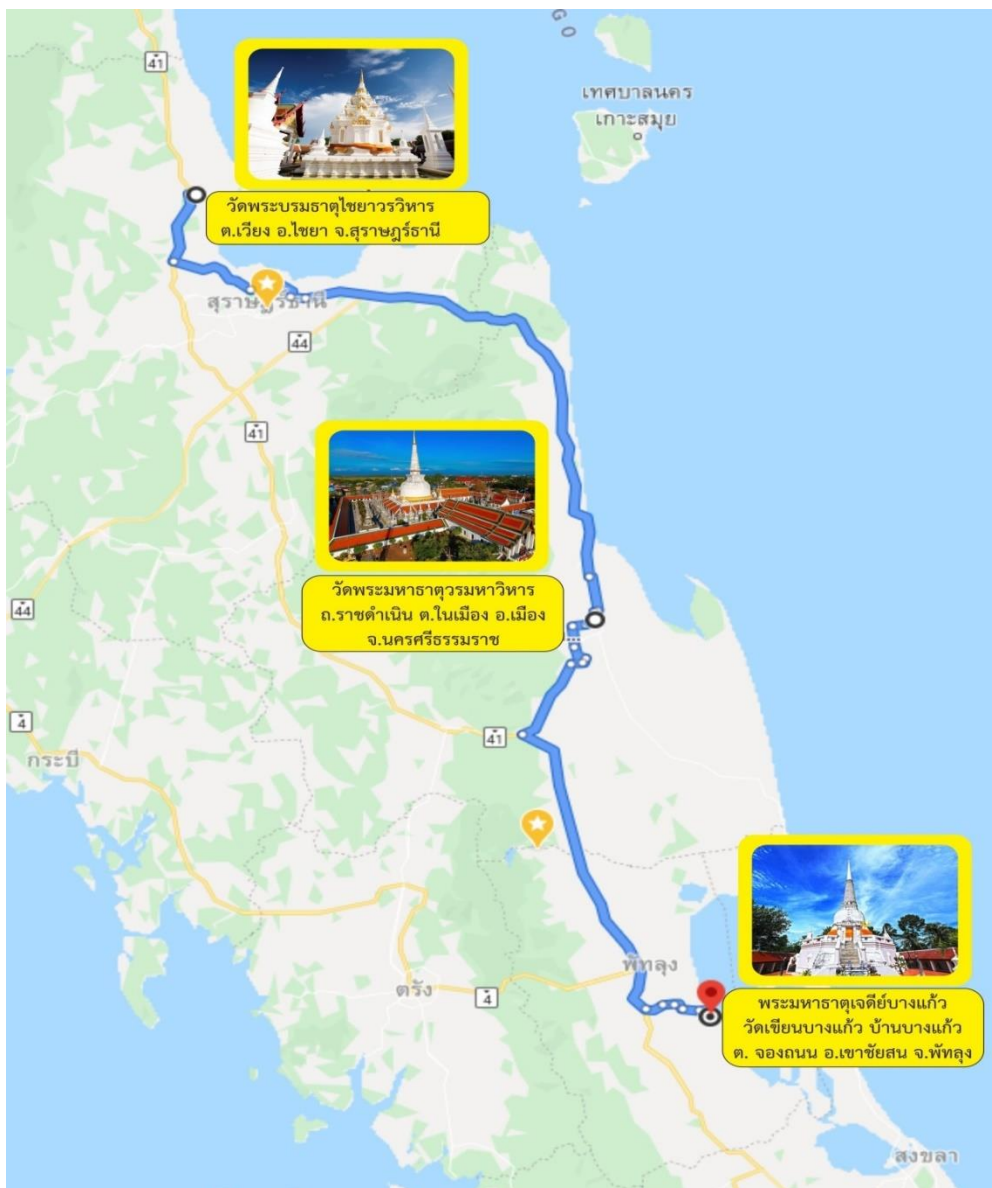
- 1) รูปแบบการท่องเที่ยวของพระธาตุแดนใต้ พบว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถาน เน้นการรักษาแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม เน้นความสำคัญทางด้านศาสนา
- 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวของพระธาตุแดนใต้ ศาสนา และพิธีกรรมทางศาสนา ได้แก่ การทำบุญ สวดมนต์ รับต๋ายาย พิธีกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำของทุกปีคือพิธีบวงสรวงพระธาตุเป็นพิธีกรรมที่ปฏิบัติและสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษวัฒนธรรมวันหลอมหรับ การนำผ้าขึ้นธาตุ กิจกรรมจำหน่ายพระเครื่องและของเก่าหายาก ชมโบราณสถาน ประวัติศาสตร์ และไหว้พระ
- 3) อัตลักษณ์ วิถีชีวิต เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร ได้แก่ กิจกรรมค้าขายเครื่องถมนครสามกษัตริย์ งานฝีมือโบราณที่ถือเป็นเอกลักษณ์ของนครศรีธรรมราช เครื่องถมหลากหลายทั้งแหวน สร้อย กำไล พาน ชันและอื่น ๆ กิจกรรมค้าขายอาหาร ขนมจีนน้ำยาเส้นสด ข้าวยา ขนมลา มังคุดคัต 4) อัตลักษณ์ ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาล ได้แก่ ประเพณีตักบาตรรูปเทียน ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาจะมีพุทธศาสนิกชนพร้อมใจกันมาทำบุญในวัดพระมหาธาตุเป็นจำนวนมาก ใช้เป็นสถานที่ประกอบราชพิธีและพิธีที่สำคัญในอดีต เช่น การแต่งตั้งเจ้าเมือง การถือน้ำพิพัฒน์สัตยา พิธีแรกนาขวัญ พิธีโล้ชิงช้า ประเพณีอาบน้ำคนแก่เป็นประเพณีเกี่ยวเนื่องมาจากประเพณีสงกรานต์ชาวนครศรีธรรมราชเชื่อว่าในวันที่ 14 เมษายน เทวดาที่เฝ้ารักษาเมืองทั้งหลายจะพากันขึ้นไปเมืองสวรรค์กันหมด ทั้งเมืองจึงปราศจากเทวดา วันนี้จึงเรียกว่า “วันว่าง” ประเพณีลากพระ วันลากพระจะทำกันในวันออกพรรษา ประเพณีสวดด้าน การสวดด้านจะมีเฉพาะในวันพระหรือในวันธรรมสวนะ ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาล ประกอบด้วย ประเพณี สวดมนต์ (รับต๋ายาย) กิจกรรมการชิงเปรต ประเพณีชักพระบก 5) อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้แก่ ทางด้านอาหารพื้นบ้าน ได้แก่ ไข่เค็มไชยา ผัดไทยไชยา ทางด้านเครื่องแต่งกาย ผ้าทอโบราณพุมเรียง อัตลักษณ์ทางศิลปะการต่อสู้ ได้แก่ มวยไชยา อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณี จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ทางด้านอาหาร อาหารพื้นบ้าน ขนมจีนน้ำยาเส้นสด ข้าวยา แกงไตปลา ไข่ปลาทอดทะเลน้อย ข้าวสังข์หยด ผลไม้ เช่น มังคุดคัต ด้านเครื่องประดับ เครื่องถม นครสามกษัตริย์ เครื่องแต่งกาย ผ้ายกเมืองนคร ผ้าทอเหมราชลายไทย ผ้าทอโบราณพุมเรียง อัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม พระบรมธาตุเจดีย์เป็นเจดีย์สถาปัตยกรรมแบบล้านนา มีจุดเด่นที่ยอดเจดีย์ ซึ่งหุ้มด้วยทองคำแท้ พระบรมธาตุเจดีย์ เป็นทรงระฆังคว่ำ (โอคว่ำ) ปากระฆังติดกับพื้นกำแพงแก้ว อัตลักษณ์ทางด้านหัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ย่านลิเภา ลูกปัดนโนรห์ อัตลักษณ์ ศิลปะการแสดง ตั่งหนังตะลุง มโนรห์ ลิเกป่า 6) อัตลักษณ์ด้านโบราณสถาน ได้แก่ พระวิหารคด

พระวิหารหลวง พระอุโบสถ พระพุทธรูปศิลาทรายแดง 3 องค์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา
วิหารทรงม้า พระบรมธาตุเจดีย์ วิหารสามจอม ด้านประติมากรรม วิหารทับเกษตร วิหารหลวง
พระบรมธาตุเจดีย์บางแก้ว โบสถ์มหาอุดม พระเวียง วิหารถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา พิพิธภัณฑ
สังฆรักษ์ พระจุลาครีมหาโพธิ์ พระสองพี่น้อง พระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัยในพระอุโบสถ

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและการส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารคุณค่า
ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยเก็บ
รวบรวมข้อมูลจากศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและการส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสาร
คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ สามารถสรุปได้ 2 ประเด็นดังนี้
1) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีเหตุผลในการเดินทางมาเที่ยวชมเพื่อพักผ่อน วิธีการ
เดินทางมายังพระธาตุแดนใต้ คือ รถยนต์ส่วนตัว มักจะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงความสะดวก
เมื่อใดก็ได้ที่อยากไป จำนวนสมาชิก 2 - 5 คน เวลาที่ใช้ในการเที่ยวชม 1 - 2 ชั่วโมง ค่าใช้จ่ายใน
การเดินทาง 101 - 500 บาท ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพระธาตุแดนใต้จากสื่ออินเทอร์เน็ต/โทรทัศน์/
วิทยุ สิ่งดึงดูดใจให้มาเที่ยวพระธาตุแดนใต้ โบราณคดี การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้
มีความน่าสนใจ และจะมาเที่ยวอีกครั้ง 2) ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการส่งเสริม
การเรียนรู้และการสื่อสารคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ในภาพรวม
อยู่ในระดับมากทุกด้านเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่
ด้านการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและสิ่งดึงดูดใจ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

3. เพื่อนำเสนอเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งแนวทางการ
ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้

ภาพที่ 1 เส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้

ดังนั้นการสร้าง เส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้ที่สร้างขึ้นในครั้งนี้จึงเป็นเส้นทางที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูล
การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาชุมชน การทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและการสนทนากลุ่ม

ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดเส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้ ที่มีชื่อว่า “Source Dharma Model” ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยได้แก่ การกำหนดเส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้

1. S = Stupa (เจดีย์พระบรมธาตุไชยา พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช)
2. O = Ornament (เครื่องถมสามกษัตริย์)
3. U = Unseen Thailand (เจดีย์มหัศจรรย์ของพระธาตุไร่เงา พระธาตุนครศรีธรรมราช)
4. R = Ritual relics (บวงสรวงพระธาตุ พระบรมธาตุ วัดเขียนบางแก้ว จังหวัดพัทลุง)
5. C = Culture (วันหลอมหมรับ จังหวัดนครศรีธรรมราช)
6. E = Earthenware (เครื่องปั้นดินเผา พระบรมธาตุ วัดเขียนบางแก้ว จังหวัดพัทลุง)
7. D = Divine place (สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ พระบรมธาตุไชยา พระธาตุนครศรีธรรมราช พระบรมธาตุ วัดเขียนบางแก้ว จังหวัดพัทลุง)
8. H = History (เมืองประวัติศาสตร์ พระบรมธาตุไชยา พระธาตุนครศรีธรรมราช พระบรมธาตุ วัดเขียนบางแก้ว จังหวัดพัทลุง)
9. A = Antique (โบราณวัตถุ ถ้วย ชาม พระบรมธาตุไชยา พระธาตุนครศรีธรรมราช พระบรมธาตุ วัดเขียนบางแก้ว พัทลุง)
10. R = Relics wrap tradition (ประเพณี แห่ผ้าขึ้นธาตุ พระธาตุนครศรีธรรมราช พระบรมธาตุ วัดเขียนบางแก้ว จังหวัดพัทลุง)
11. M = Making merit for ancestors (ทำบุญให้บรรพบุรุษ พระบรมธาตุไชยา พระธาตุนครศรีธรรมราช)
12. A = Architecture (สถาปัตยกรรม พระบรมธาตุไชยา พระธาตุนครศรีธรรมราช พระบรมธาตุ วัดเขียนบางแก้ว จังหวัดพัทลุง)

จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถให้คำอธิบายแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาเส้นทาง Source Dharma Model ที่ได้จากการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้

อภิปรายผล

1. รูปแบบ กิจกรรม อัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการศึกษา พบว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถาน เน้นการรักษาแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม เน้นความสำคัญทางด้านศาสนา เนื่องจากมีประวัติยาวนานนับแต่โบราณกาล ทั้งนี้เนื่องจากเป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและมีประวัติมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศันสนีย์ กระจ่างโฉม และคณะ การวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อยกระดับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมในเส้นทางอารยธรรมล้านนา ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมในพื้นที่อารยธรรมล้านนาอยู่ในระดับดีแต่ ยังคงต้องมีการพัฒนาความพร้อมในการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมให้สูงขึ้น โดยเฉพาะความพร้อมในด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงเสนอแนวทางการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรม เพื่อยกระดับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอารยธรรมล้านนา (ศันสนีย์ กระจ่างโฉม และคณะ, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ รอดพัน การวิจัยเรื่อง ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาในอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว มีศักยภาพด้านการจัดการและการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวของพระธาตุแดนใต้ มีกิจกรรมดังนี้ 1) ศาสนา และพิธีกรรมทางศาสนา ได้แก่ การทำบุญสาธุตือนสิบ รับต่ายาย พิธีกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำของทุกปีคือพิธีบวงสรวงพระธาตุเป็นพิธีกรรมที่ปฏิบัติและสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษวัฒนธรรมวันทองหมรับ การนำผ้าขึ้นธาตุ กิจกรรมจำหน่ายพระเครื่องและของเก่าหายาก ชมโบราณสถาน ประวัติศาสตร์ และไหว้พระ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเน้นไปทางพิธีกรรมทางศาสนาความเชื่อในสมัยโบราณของจังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ซึ่งพิจารณาได้จากการทำบุญสาธุตือนสิบ รับต่ายาย เป็นพิธีทางศาสนาที่เหมือนกัน และประเพณีการนำผ้าขึ้นธาตุ และห่มผ้าพระธาตุของจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุง (พรทิพย์ รอดพัน, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนิธิภัทร บาลศิริ การวิจัย เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดวิถีชีวิตภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ชุมชนมอญบางกระดี เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมอญบางกระดีมีวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ดังนี้ มีความเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา พิธีกรรมนับถือผีบรรพบุรุษ ผีประจำชุมชน มีการทำบุญตักบาตรเป็นประจำ มีการธำรงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีในแต่ละเดือนอย่างเคร่งครัด 3) อัตลักษณ์วิถีชีวิต เสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร ได้แก่ กิจกรรมค้าขายเครื่องถนอมนครสามกษัตริย์

งานฝีมือโบราณที่ ถือเป็นเอกลักษณ์ของนครศรีธรรมราช เครื่องถมหลากหลายทั้งแหวน สร้อย กำไล พาน ชันและอื่น ๆ กิจกรรมค้าขายอาหาร ขนมจีนน้ำยาเส้นสด ข้าวยา ขนมลา มังคุดคัต ทั้งนี้เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีประวัติศาสตร์ ตำนาน แตกต่างกันทำให้แต่ละแหล่งท่องเที่ยวมีอัตลักษณ์แตกต่างกัน (นิธิภัทร บาลศิริ, 2559) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิจิรา คลังสมบัติ การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดอุดรธานี การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลายทั้งในธรรมชาติและ การทอผ้ามัดหมี่ในวิถีชีวิตงานวิจัยครั้งนี้ได้เกิดความคิดประดิษฐ์ลวดลายผ้าทอมัดหมี่ลาย “หอนางอุสา” ซึ่งเป็นโบราณวัตถุเพิงหินที่พิกตามตำนาน “อุสา – บารส” อันเลื่องชื่อมีความสวยงามเป็นที่ประทับใจไป ในท้องถิ่นเกิดเอกลักษณ์และนวัตกรรมใหม่ที่ส่งเสริมการสร้างการมีขีดความสามารถเป็นเสน่ห์ดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มมากยิ่งขึ้น 6) อัตลักษณ์ด้านโบราณสถาน ได้แก่ พระวิหารคด พระวิหารหลวง พระอุโบสถ พระพุทธรูปศิลาทรายแดง 3 องค์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา วิหารทรงม้า พระบรมธาตุเจดีย์ วิหารสามจอม ด้านประติมากรรม ทั้งนี้เนื่องจากโบราณสถานและโบราณวัตถุเป็นสิ่งสำคัญและเป็นองค์ประกอบสำคัญในความรู้สึกรักของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป การมีโบราณสถานและโบราณวัตถุประจำวัดเป็นสิ่งสำคัญ (นิจิรา คลังสมบัติ, 2557) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิยานันท์ จิตรโรจน์รักษ์ การวิจัยเรื่อง การศึกษาอัตลักษณ์งานสถาปัตยกรรมประเภทศาสนสถานเพื่อส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษากรุงเทพมหานครเขตบางเขน ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของพื้นที่เขตบางเขนมีองค์ประกอบทางด้านศักยภาพในการดึงดูดด้านการท่องเที่ยวทั้งส่วนที่เป็นอัตลักษณ์ของอาคารศาสนสถาน เส้นทางคมนาคม ตลอดจนมีกิจกรรมหลาย หลายในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ (อธิยานันท์ จิตรโรจน์รักษ์, 2560)

2. พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีเหตุผลในการเดินทางมาเที่ยวชมเพื่อพักผ่อนวิธีการเดินทางมายังพระธาตุแดนใต้ คือ รถยนต์ส่วนตัว มักจะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงความสะดวกเมื่อใดก็ได้ที่อยากไป จำนวนสมาชิก 2 - 5 คน เวลาที่ใช้ในการเที่ยวชม 1 - 2 ชั่วโมง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง 101 - 500 บาท ทราบข้อมูลเกี่ยวกับพระธาตุแดนใต้จากสื่ออินเทอร์เน็ต/โทรทัศน์/วิทยุ สิ่งดึงดูดใจให้มาเที่ยวพระธาตุแดนใต้ โบราณคดี การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้มีความน่าสนใจ และจะมาเที่ยวอีกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเดินทางไม่สูงจนเกินไปและนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็วและทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิญญู แก้วกัลยา และคณะ การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติในเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยว มีทัศนคติต่อแหล่งท่องเที่ยวทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี มีการรับรู้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการโดยรวมต่อแหล่ง

ท่องเที่ยวอยู่ในระดับค่อนข้างมากเล็กน้อย มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวในเรื่องจำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยวต่ำสุด 1 ครั้ง สูงสุด 10 ครั้ง ส่วนใหญ่มีเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวคือ ความคุ้มค่าด้านการเงิน/ความประหยัดจากการท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมต่อการท่องเที่ยวอยู่ในระดับพึงพอใจมีแนวโน้มพฤติกรรมการท่องเที่ยวอยู่ในระดับดี มีการแนะนำ/บอกต่อในการท่องเที่ยวอยู่ในระดับอาจจะแนะนำ/บอกต่อ (วรัญญ์ แก้วกัลยา และคณะ, 2560)

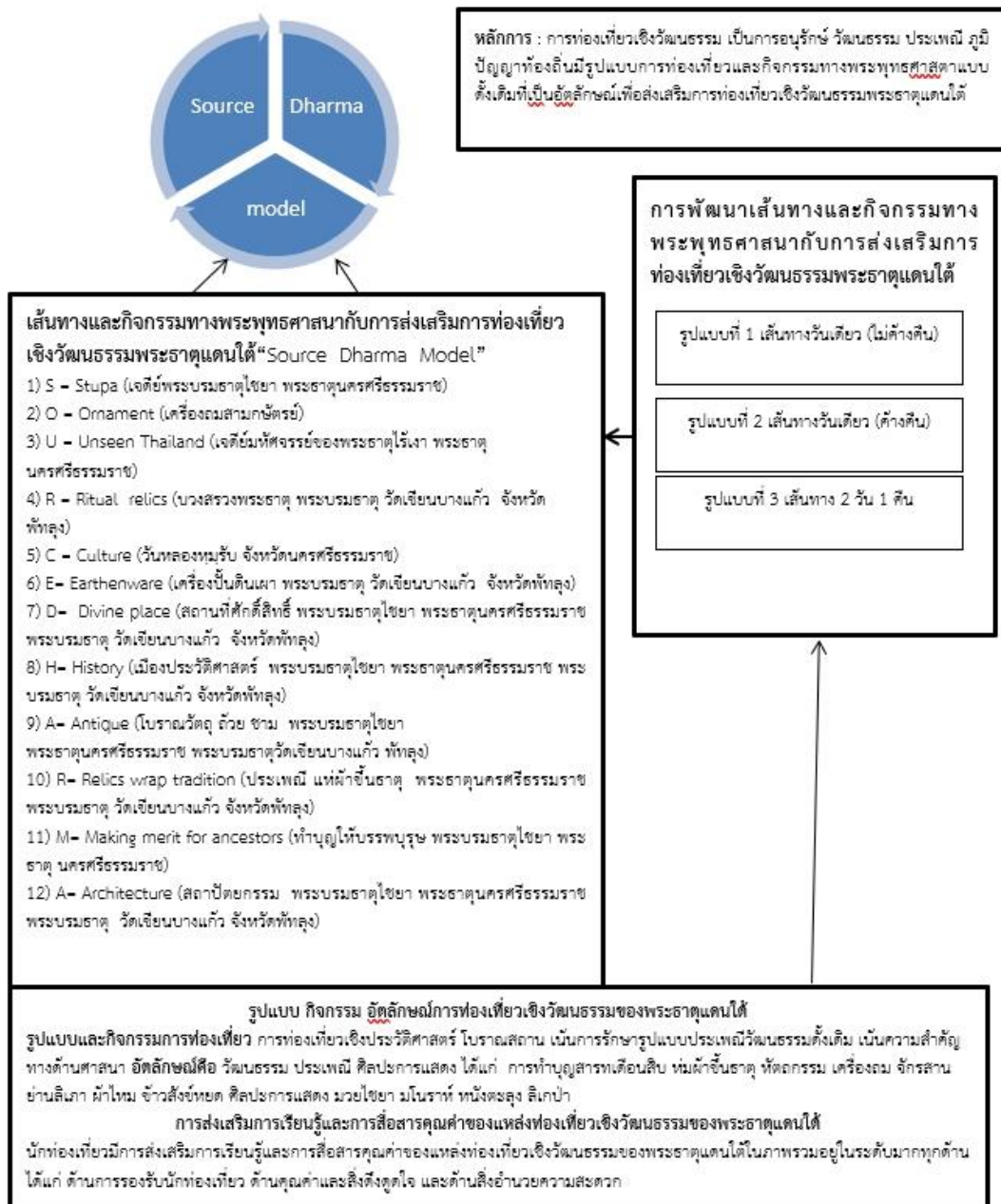
3) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสารคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่าและสิ่งดึงดูดใจ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้งนี้เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวมีระบบการบริหารจัดการที่ดีในการรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศันสนีย์ กระจ่างโหม และคณะ การวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อยกระดับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมในเส้นทางอารยธรรมล้านนา ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมในพื้นที่อารยธรรมล้านนา เมื่อพิจารณาจากศักยภาพของปัจจัย ทั้ง 3 ด้าน พบว่า สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมในพื้นที่อารยธรรมล้านนาอยู่ในระดับดีแต่ ยังคงต้องมีการพัฒนาความพร้อมในการส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมให้สูงขึ้น โดยเฉพาะความพร้อมในด้านการรองรับด้านการท่องเที่ยว (ศันสนีย์ กระจ่างโหม และคณะ, 2561) และสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรมปรีดา ทองลาและคณะ การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนพื้นฐาน วิถีชีวิตชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า ชุมชนริมน้ำจันทบุรีเป็นชุมชนที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่งในการสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ประวัติความเป็นมาอันยาวนานของชุมชน ซึ่งเปรียบเสมือนพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต (เปรมปรีดา ทองลา และคณะ, 2556)

4) นำเสนอเส้นทางและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพระธาตุแดนใต้ การสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาชุมชน การทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและการสนทนากลุ่ม ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดเส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้ ที่มีชื่อว่า “Source Dharma Model” ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยได้แก่ สำหรับการกำหนดเส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้ ทั้งนี้เนื่องจากการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวนำจุดเด่นของการท่องเที่ยวแต่ละแหล่งท่องเที่ยวมา กำหนดให้สอดคล้องกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัชลดา สุวรรณวลและคณะ การวิจัยเรื่อง เส้นทางและเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปี ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อารยธรรมศรีวิชัยของชุมชนลุ่มน้ำตาปี ที่มีชื่อว่า “LIFE SMILE” ซึ่งมี

องค์ประกอบย่อย สำหรับการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อารยธรรมศรีวิชัยของชุมชน
ลุ่มน้ำตาปี (ภัสลดา สุวรรณวล และคณะ, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 Source Dharma Model

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้ ที่สร้างขึ้นในครั้งนี้เป็นแนวทางที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก รูปแบบ อัตลักษณ์ กิจกรรมทางพระพุทธศาสนา และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว การทบทวนแนวคิด ทฤษฎี การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ตัวแทนคณะสงฆ์ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา ผู้นำท้องถิ่น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว รวมจำนวนทั้งสิ้น 336 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัย พบว่า 1) แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 3 แหล่งมีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณสถาน เน้นการรักษาแบบประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม เน้นความสำคัญทางด้านศาสนา 2) กิจกรรมการท่องเที่ยว การทำบุญสวดมนต์ ถวายเทียน ถวายน้ำ ผ้าขี้ริ้ว ถวายดอกไม้ ธูปเทียน มวยไชยา มโนราห์ หนังตะลุง ลิเกป่า สามารถกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวออกมาได้เป็น 3 เส้นทาง เส้นทางที่ 1 เส้นทางวันเดียว (ไม่ค้างคืน) เส้นทางที่ 2 เส้นทางวันเดียว (ค้างคืน) เส้นทางที่ 3 เส้นทาง 2 วัน 1 คืน และ 3) การเสนอเส้นทางและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนากับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพระธาตุแดนใต้ ผู้วิจัยเสนอรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่มีชื่อว่า “Source Dharma Model” ข้อเสนอแนะ 1) จากผลการวิจัยที่ได้เส้นทาง “Source Dharma Model” เป็นองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ควรดำเนินการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง 2) จากผลการวิจัยที่ได้เส้นทาง “Source Dharma Model” เป็นองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง ควรนำไปจัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา และยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวมถึงการขับเคลื่อน “Source Dharma Model” ให้เกิดขึ้นในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุงอย่างจริงจังเพื่อเป็นการสร้างความยั่งยืนของเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพระธาตุแดนใต้

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาศ คงสวัสดิ์. (2550). การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม. นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชาชีวัฒน์ ศรีแก้ว. (2554). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: สมานการพิมพ์.

- นิจิรา คลังสมบัติ. (2557). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดอุดรธานี. ใน รายงานวิจัย. กองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก.
- นิธิภัทร บาลศิริ. (2559). การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอด วิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอัตลักษณ์ชุมชนมอญบางกระดี่ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- เปรมปรีดา ทองลา และคณะ. (2556). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบนพื้นฐานวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี. ใน รายงานวิจัย. กองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พรทิพย์ รอดพัน. (2560). ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อการพัฒนา ในอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา. ใน รายงานวิจัย. กองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- ภัชลดา สุวรรณนวล และคณะ. (2561). เส้นทางและเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ลุ่มแม่น้ำตาปี. ใน รายงานวิจัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรัญญู แก้วกัลยา และคณะ. (2560). แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- วราภรณ์ สุวัฒน์โชติกุล. (2559). การวิเคราะห์ใหม่: สถาปัตยกรรมพระบรมธาตุไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- คันสนีย์ กระจำโนม และคณะ. (2561). การศึกษาเพื่อยกระดับเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้คุณค่าสถาปัตยกรรมในเส้นทางอารยธรรมล้านนา. ใน รายงานวิจัย. กองทุนสนับสนุนงานวิจัย สกว.
- อัยยำนันท์ จิตรโรจน์รักษ์. (2560). การศึกษาอัตลักษณ์งานสถาปัตยกรรมประเภทศาสนสถานเพื่อส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษากรุงเทพมหานครเขตบางเขน. ใน รายงานวิจัย. กองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของผู้สอบบัญชีภาษีอากร*

CHANGES IN INCOME TAX ON PERFORMANCE OF THE TAX AUDITOR

สวรรณยา จินดาวงศ์

Sawanya Jindawong

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: sawanya.jin@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรโดยรวม 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน 3) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์ 4) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ด้านการบรรลุเป้าหมาย ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเปิดตารางของ Krejcie และ Morgan ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สอบบัญชีภาษีอากร จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยการใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ ทดสอบค่าความทนทาน (Tolerance) และค่า VIF (Variance Inflation Factors) และทดสอบสมมติฐานด้วยการใช้การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการวิจัย พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ทุกด้าน ได้แก่ ด้านค่าใช้จ่าย และด้านอัตราภาษีเงินได้ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรทุกด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์ และด้านการบรรลุเป้าหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

* Received 26 June 2020; Revised 31 July 2020; Accepted 9 October 2020

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลง, ภาษีเงินได้, การปฏิบัติงาน, ผู้สอบบัญชีภาษีอากร

Abstract

The Objectives of this research article were: 1) to study effective income tax changes, overall performance of tax auditors, 2) to study effective tax changes, performance of tax auditors. Operational processes 3) To study effective tax changes, the performance of the tax auditor. The timeliness of the results 4) to study effective tax changes, the performance of the tax auditor. Achieving goals Krejcie and Morgan's open - table data were collected using a primary sampling method from a sample of 400 tax auditors using questionnaires. The data were analyzed by descriptive statistics with frequency, percentage, mean, and standard deviation (SD). Inferential statistics were used to Test the relationship between independent variables By using multiple regression analysis, tolerance and VIF (variance inflation factors) test, and hypothesis testing using multiple regression analysis at a statistical significance level 0.05. The results of the study found that: the changes in income tax were all aspects, namely expenses. And income tax rates Have a positive relationship and impact on the performance of the tax auditors in all areas, including operational processes. The timeliness of results And achieving goals Statistically significant at 0.05.

Keywords: Change, Income Tex, Performance, Tax Auditor

บทนำ

ในปัจจุบันงบการเงินของแต่ละธุรกิจ มีผลกระทบต่อสาธารณะชนที่ใช้ประโยชน์จากงบการเงินตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน และผู้ใช้งบการเงินไม่ได้อยู่ในสถานะที่จะทราบได้ว่า ข้อมูลที่ถูกรวบรวมมาเพื่อจัดทำงบการเงินนั้นถูกต้อง ครบถ้วน และสมเหตุสมผลหรือไม่ ดังนั้น ผู้ใช้งบการเงินเหล่านี้จึงต้องการความเชื่อมั่นว่า งบการเงินนั้นมีความถูกต้องตามควรและได้จัดทำขึ้นตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ซึ่งถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของผู้สอบบัญชีที่ควรแสดงความเห็นต่องบการเงินอย่างอิสระ ไม่ลำเอียง เพื่อแสดงให้เห็นให้ผู้ใช้งบการเงินได้เกิดความเชื่อมั่นในรายงานทางการเงิน ซึ่งจะพิจารณาได้จากผลงานของผู้สอบบัญชี ได้แก่ รายงานของผู้สอบบัญชีและงบการเงินที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งเป็นธุรกิจที่งบการเงินยังไม่มีนัยสำคัญหรือมีจำนวนเงินที่ไม่มากเพียงพอแก่การที่ต้องตรวจสอบ และให้ความเห็นหรือรับรองว่า รายงานทางการเงินได้จัดทำตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรอง

ทั่วไป จึงจัดให้มีการตรวจสอบและรับรองบัญชีตามประมวลรัษฎากร ซึ่งกระทำโดยผู้สอบบัญชีภาษีอากร (กรมสรรพากร, 2560)

ผู้สอบบัญชีภาษีอากรมีหน้าที่ตรวจสอบงบการเงินของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การปฏิบัติงานตรวจสอบงบการเงินของผู้สอบบัญชีภาษีอากรจัดเป็นการตรวจสอบงบการเงิน ผสมกับการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎระเบียบให้เป็นไปตามแนวทางและวิธีการที่ กรมสรรพากรกำหนด โดยมีวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบงบการเงินคือ ได้มีการแสดงความเห็นว่างบการเงินนั้นได้แสดงฐานะทางการเงิน ผลการดำเนินงานของธุรกิจโดยถูกต้อง ตามควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปและตามหลักเกณฑ์ของประมวล รัษฎากร เพื่อให้งบการเงินที่ผ่านการตรวจสอบแล้วนั้นมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไป ประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินทุกฝ่าย ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของผู้สอบบัญชีภาษีอากร จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจ และเนื่องจากการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรต้อง มีการติดต่อประสานงานกับธุรกิจทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน ผู้สอบ บัญชีภาษีอากรควรมีบุคลิกภาพที่ดีในการทำงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษี อากรมีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยการเปลี่ยนแปลงทางด้าน ภาษีเงินได้ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานหรือไม่ อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สอบบัญชีภาษีอากร ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย สามารถนำข้อมูล ไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาความรู้ และความสามารถในการ สอบบัญชีแก่ผู้สอบบัญชีภาษีอากร เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการสอบบัญชี และเป็นประโยชน์ ช่วยให้ผู้สอบบัญชีภาษีอากรสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย และสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ ผู้สอบบัญชีภาษีอากรโดยรวม
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ ผู้สอบบัญชีภาษีอากร ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน
3. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ ผู้สอบบัญชีภาษีอากร ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์
4. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ ผู้สอบบัญชีภาษีอากร ด้านการบรรลุเป้าหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สอบบัญชีภาษีอากร จำนวน 3,418 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สอบบัญชีภาษีอากร จำนวน 400 คน โดยเปิดตารางของ Krejcie & Morgan

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานด้านการสอบบัญชี และประสบการณ์ทำงานด้านอื่นนอกเหนือจากการเป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากร

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภาษีเงินได้ของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงภาษีเงินได้ของผู้สอบบัญชีภาษีอากรทั้ง 2 ด้าน จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ด้านค่าใช้จ่าย จำนวน 3 ข้อ และด้านอัตราภาษีเงินได้ จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยครอบคลุมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรทั้ง 3 ด้าน จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน จำนวน 4 ข้อ ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์ จำนวน 4 ข้อ และด้านการบรรลุเป้าหมาย จำนวน 4 ข้อ

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

- 4.2 นำผลศึกษาตามข้อ 1 มากำหนดโครงร่างแบบสอบถามตามประเด็นสำคัญ โดยพิจารณาเนื้อหาให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์ และสมมุติฐานในการวิจัย

- 4.3 นำแบบสอบถามที่สร้างตามกรอบแนวคิด นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความเหมาะสม การใช้สำนวนและความถูกต้องของการใช้ภาษาที่ครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แนะนำ แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของการ

4.5 ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความถูกต้องอีกครั้ง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

5.1 ดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม ตามจำนวนเท่ากับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของเอกสาร

5.2 ยื่นขอหนังสือราชการ จากคณะกรรมการบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

5.3 ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามทางอีเมลให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการเริ่มส่งแบบสอบถาม ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2563 จำนวน 400 ฉบับ ตามชื่อ ที่อยู่ของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย โดยแนบแบบสอบถาม เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบกลับภายใน 15 วัน หลังจากได้รับแบบสอบถาม

5.4 เมื่อครบระยะเวลา 30 วัน ได้ทำการแบบสอบถามตอบกลับมาเสร็จสิ้น

5.5 ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับตอบกลับคืน เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker, D. A. ที่เสนอว่า การใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลควรมีอัตราการตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงเป็นที่ยอมรับได้ (Aaker, D. A., 2014)

5.6 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแบ่งได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้สอบบัญชีภาษีอากรในประเทศไทย โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ

ตอนที่ 2 และ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการดำเนินการวิจัย ได้กำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ดังนี้

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	กำหนดให้	5	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	กำหนดให้	4	คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	กำหนดให้	3	คะแนน

ระดับความคิดเห็นน้อย	กำหนดให้	2	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	กำหนดให้	1	คะแนน

แล้วหาค่าเฉลี่ยของคำตอบแบบสอบถาม โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

7. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือวิจัย โดยทำการทดสอบเครื่องมือ 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การตรวจสอบความตรง (Validity)

การตรวจสอบความตรง เป็นการวัดคุณภาพของเครื่องมือที่สร้างขึ้นกับองค์ประกอบที่ต้องการวัดอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเครื่องมือแต่ละชนิดมีจุดมุ่งหมายเฉพาะตัว ดังนั้นเครื่องมือที่มีความตรงในจุดมุ่งหมายหนึ่งได้ โดยไม่จำเป็นจะต้องครอบคลุมจุดมุ่งหมายทั้งหมด (Wainer, H. & Braun, H. I., 1988) โดยการตรวจสอบนั้น จะพิจารณาทีละข้อว่ามีลักษณะข้อความเป็นอย่างไร และทุกข้อมีคุณภาพตามเกณฑ์ในแต่ละแบบการประเมินนั้น ๆ หรือไม่ สำหรับการศึกษาครั้งนี้เป็นการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หมายถึง คุณภาพของเครื่องมือวัดที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องตรงตามเนื้อเรื่องที่ต้องการวัดหรือวัดได้ครอบคลุมเนื้อเรื่องทั้งหมด (วัลลภ ลำพาย, 2547) ของตัวแปรที่ต้องการวัด โดยการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ พิจารณาความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ตามนิยามเชิงปฏิบัติการหรือไม่ (Gable, 1986) เพื่อหลีกเลี่ยงความคิดเห็นที่แบ่งเป็น 2 ขั้ว จำนวนผู้เชี่ยวชาญควรมีตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป (สุวิมล ติรภานันท์, 2546)

ดังนั้น ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการนำนิยามศัพท์ในการวิจัย คือ นิยามทางทฤษฎี นิยามเชิงปฏิบัติการ โครงสร้างการสร้างข้อคำถาม และร่างแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อคำถามที่สร้างขึ้น โดยแสดงค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์โดยใช้วิธี (Index of Item - Objective Congruence: IOC) โดยค่าดัชนีความสอดคล้องต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ด้วยคะแนนการประเมิน 3 ระดับ คือ

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้อง กับนิยามของตัวแปรที่กำหนด

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อความนั้น สอดคล้อง กับนิยามของตัวแปรที่กำหนด

ให้คะแนน - 1 ถ้าแน่ใจว่าข้อความนั้น ไม่สอดคล้อง กับนิยามของตัวแปรที่กำหนด

หลังจากนั้นนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมารวมกัน เพื่อคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งมีสูตรคำนวณ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

เมื่อ IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence)

$\sum R$ = ผลรวมของคะแนนตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละ

ข้อความ

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

เกณฑ์ในการหาค่าความสอดคล้อง ระหว่างข้อความกับนิยามการวัดตัวแปรที่กำหนด 1) ข้อความที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 – 1.00 มีความตรงผ่านเกณฑ์สามารถนำไปใช้ในการทดสอบก่อนการใช้งานได้ 2) ข้อความที่มีค่า IOC น้อยกว่า 0.50 ไม่ผ่านเกณฑ์ต้องปรับปรุงแก้ไข

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability)

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทำการทดสอบ (Pre - test) จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ หลังจากได้ผลแล้ว จึงนำมารวบรวมเพื่อทำการทดสอบความเชื่อมั่น โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้วัดค่าความเที่ยงที่กว้างขวางมากที่สุดวิธีหนึ่ง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ควรมีค่าในระดับ 0.70 ขึ้นไป และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Corrected Item Total Correlation) ควรมีค่าตั้งแต่ 0.3 (Hair, J. F. et al., 2006)

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และทดสอบผลกระทบด้วยการใช้การวิเคราะห์พหุคูณถ้อย (Multiple Regression Analysis) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปร ซึ่งประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

ส่วนที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณการทดสอบค่าความทนทาน (Tolerance) และค่า VIF (Variance Inflation Factors)

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สอบบัญชีภาษีอากร จำนวนทั้งสิ้น 400 คน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50 มีอายุน้อยกว่า 35 ปี จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.25 มีสถานภาพโสด จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 74.75 มีประสบการณ์ทำงานด้านการสอบบัญชีอยู่ที่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50 มีประสบการณ์ทำงานด้านอื่นนอกเหนือจากการเป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับวางระบบบัญชี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 และจำนวนรายห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ผ่านตรวจสอบและรับรองบัญชีในปีที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มี 101 - 200 ราย จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00

2. ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้จำแนกรายด้าน ของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้จำแนกรายด้าน ของผู้สอบบัญชีภาษีอากรโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ ในด้านค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอัตราภาษีเงินได้ อยู่ในระดับน้อย

2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ ด้านค่าใช้จ่าย จำแนกรายข้อคำถาม มีความคิดเห็น

เกี่ยวกับทักษะด้านการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ ด้านค่าใช้จ่ายโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในระดับรายข้อคำถาม พบว่าการสนับสนุนให้จ้างงานต่อเนื่องโดยสามารถนำรายจ่ายค่าจ้างพนักงานมาหักรายได้ 3 เท่า การลดภาระดอกเบี้ยจ่ายโดยสามารถหักรายจ่ายดอกเบี้ยเพิ่มได้ 1.5 เท่า และโครงการสินเชื่อเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการ เพื่อเสริมสภาพคล่องธุรกิจและแบ่งเบาค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ ด้านอัตราภาษีเงินได้ จำแนกรายข้อคำถาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ ด้านอัตราภาษีเงินได้โดยรวม อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในระดับรายข้อคำถาม พบว่า การลดอัตราภาษีหัก ณ ที่จ่าย เพื่อเพิ่มสภาพคล่องให้กับผู้ประกอบการ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเร่งคืนภาษีเงินได้นิติบุคคลให้ผู้ประกอบการ และการปรับเพิ่มอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล อยู่ในระดับน้อย

3. ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จำแนกรายด้านของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ดังนี้

3.1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จำแนกรายด้าน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในระดับรายด้าน พบว่า ผู้สอบบัญชีภาษีอากรมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน และด้านการบรรลุเป้าหมาย อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความทันเวลาของผลลัพธ์ อยู่ในระดับน้อย

3.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน จำแนกรายข้อคำถาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านกระบวนการปฏิบัติงานโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในระดับรายข้อคำถามพบว่า ผู้สอบบัญชีภาษีอากรสามารถใช้ความรู้ความสามารถในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในการสอบได้อย่างถูกต้อง สามารถจัดระบบการไหลเวียนของงานได้อย่างเหมาะสมและคล่องตัวในการปฏิบัติงานโดยรวม และสามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในการสอบบัญชีได้ถูกต้องสมเหตุสมผลและทันกาล อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้สอบบัญชีภาษีอากรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับน้อย

3.3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์ จำแนกรายข้อคำถาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์โดยรวม อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในระดับรายข้อคำถาม พบว่า ผู้สอบบัญชีภาษีอากรมุ่งเน้นการใช้

เทคนิคตรวจสอบบัญชีที่หลากหลาย เพื่อได้รับข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้สอบบัญชีภาษีอากรพิจารณาหลักฐานที่ได้กับข้อมูลจริง เพื่อให้เหตุผลประกอบการรับรองรายงานและสอบทานได้ การให้ความสำคัญกับการหาหลักฐานมาอ้างอิง เพื่อตรวจสอบข้อพิสูจน์ที่เป็นความจริง และการตระหนักถึงการรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐานให้มีความเพียงพอเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย

3.4 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านการบรรลุเป้าหมาย จำแนกรายข้อคำถาม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านการบรรลุเป้าหมายโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในระดับรายข้อคำถาม พบว่า ผู้สอบบัญชีภาษีอากรมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน เพื่อปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้ด้วยความรวดเร็วถูกต้องแม่นยำและเหมาะสมกับงาน การมีการประยุกต์ใช้แนวคิดใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผู้สอบบัญชีภาษีอากรปฏิบัติงานตามหน้าที่ได้รับมอบหมายอย่างถูกต้องและประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง อยู่ในระดับน้อย

ส่วนที่ 2 สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ดังนั้น เพื่อให้ได้คำตอบในงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยด้วยสมมติฐานที่ 1 สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานดังกล่าวได้ดังนี้

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ได้รับการสนับสนุนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านกระบวนการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ดังนั้น เพื่อให้ได้คำตอบในงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยด้วยสมมติฐานที่ 2 สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ดังกล่าวได้ดังนี้

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ได้รับการสนับสนุนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

3. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านความทันเวลาของผลลัพธ์ของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ดังนั้น เพื่อให้ได้คำตอบในงานวิจัยตาม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยด้วยสมมติฐานที่ 3 สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ดังกล่าวได้ดังนี้

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์ ได้รับการสนับสนุนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

4. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการบรรลุเป้าหมายของผู้สอบบัญชีภาษีอากร ดังนั้น เพื่อให้ได้คำตอบในงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยด้วยสมมติฐานที่ 4 สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐาน ดังกล่าวได้ดังนี้

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านการบรรลุเป้าหมายได้รับการสนับสนุนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 1 ผลการวิเคราะห์ของหน่วยวิเคราะห์ทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้โดยรวมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ด้านค่าใช้จ่าย และด้านอัตราภาษีเงินได้ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยรวม ทั้งนี้เพราะผู้สอบบัญชีภาษีอากรมีความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการด้านภาษีก็นำมาเปลี่ยนแปลงหลายอย่างที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี โดยเฉพาะเรื่องการปรับโครงสร้างภาษีเงินได้ การเลื่อนยื่นแบบและชำระภาษีต่าง ๆ การขยายระยะเวลายื่นแบบทั้งการยื่นแบบกระดาษและยื่นผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับ CPD&ACCOUNT กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นประเด็นที่กล่าวถึงมานานแล้ว แนวคิดในการจัดการเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลง มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความเห็นมาโดยตลอด ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ต้องปรับปรับตัวให้ทันตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง จากหัวข้อเรื่องสถานการณ์ “ไวรัสโควิด - 19 (COVID - 19) กับ บทบาทของนักบัญชี” นักบัญชีหลายท่านก็คงจะสงสัยว่าเกี่ยวอะไรกัน ถ้ามองทั่ว ๆ ไป ก็ไม่เกี่ยวข้องกัน จากภาวะวิกฤตโควิดในช่วงที่ผ่านมา นักบัญชีและผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีได้เห็นมาตรการในการเลื่อนยื่นภาษีจากทางกรมสรรพากรที่ออกมามากมายอย่างไม่เคยมีมาก่อน (CPD & ACCOUNT, 2563)

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ 2, 3, 4 ผลการวิเคราะห์ของหน่วยวิเคราะห์ทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์ และด้านการบรรลุเป้าหมาย มีอิทธิพลเชิงบวก เนื่องจากผู้สอบ

บัญชีภาษีอากรมีความเข้าใจ และพร้อมรับฟังความคิดเห็นจากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจ ให้ความสำคัญกับการยอมรับในสิทธิ หน้าที่ และความเท่าเทียมกัน และมีความเชื่อมั่นในผลการปฏิบัติงานและการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องและเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งมีการเปิดรับประสบการณ์จากผู้สอบบัญชีคนอื่นหรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจและนำไปปรับใช้ในอนาคต นอกจากนี้ผู้สอบบัญชีภาษีอากรยังให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานสอบบัญชี โดยใช้ความรู้ความสามารถทางด้านการสอบบัญชีอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้ผลการตรวจสอบมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับได้ และให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานสอบบัญชีโดยยึดหลักความระมัดระวัง รอบคอบ และเป็นไปตามมาตรฐานที่รับรองโดยทั่วไป ทั้งนี้ผู้สอบบัญชีภาษีอากรได้มีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการบัญชีและการสอบบัญชีอย่างเพียงพอ และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติการสอบบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานให้เกิดความยืดหยุ่นเพื่อรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมและทันกาล และที่สำคัญได้มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ดีที่สุดในสภาวะการที่แตกต่างกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ นิพนธ์ เห็นโชคชัย และศิลปะพร ศรีจันเพชร กล่าวว่า หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีภาษีอากรจะต้องตรวจสอบตามแนวทางและวิธีการที่กรมสรรพากรกำหนด โดยเน้นการทดสอบความถูกต้องแสดงข้อมูลและรายการถูกต้องเป็นจริงตรงตามเอกสารประกอบการลงบัญชีที่เกิดขึ้นจริง ถูกต้องเชื่อถือได้ ต้องตรวจสอบความถูกต้องในส่วนที่เป็นสาระสำคัญทางด้านภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร และผู้สอบบัญชีภาษีอากรต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ และหาทางแก้ปัญหาเหล่านั้นโดยมีเหตุผลในการตรวจสอบหลักฐานต่าง ๆ โดยต้องอาศัยความชำนาญและไหวพริบด้วย (นิพนธ์ เห็นโชคชัยและศิลปะพร ศรีจันเพชร, 2545)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ ผู้สอบบัญชีภาษีอากร จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเชิงอนุมาน ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยการใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณการทดสอบค่าความทนทาน และค่า VIF และทดสอบสมมติฐานด้วยการใช้การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภาษีอากรทุกด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน ด้านความทันเวลาของผลลัพธ์ และด้าน

การบรรลุเป้าหมาย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษีเงินได้ทุกด้าน ได้แก่ ด้านค่าใช้จ่าย และด้านอัตราภาษีเงินได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 **ข้อเสนอแนะ**

1) ผู้สอบบัญชีภาษีอากร ต้องฝึกอบรมพัฒนาตนเองในการทำงานอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาตนเองในสาขาอื่น ๆ ที่ช่วยในการทำงานให้เกิดความสำเร็จในการสอบบัญชีมากขึ้น ได้แก่ ระบบบริหารจัดการอื่น ๆ ระบบเทคโนโลยี ที่ประกอบการทำงานให้สำเร็จ และมีประสิทธิภาพมากที่สุด 2) ผู้สอบบัญชีภาษีอากร ควรศึกษาและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และควรให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีอยู่เสมอ พัฒนาความรู้ความสามารถ รวมทั้งต้องมีการปรับตนเองอย่างเหมาะสม เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกรสอบบัญชีภาษีอากร และก่อให้เกิดความเชื่อมั่นให้กับผู้ใช้งบการเงินต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2560). โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใหม่เริ่มใช้ปี 2560. เรียกใช้เมื่อ 25 มีนาคม 2562 จาก <http://www.rd.go.th/publish/57043.0.html>
- นิพนธ์ เห็นโชคชัยและศิลปะพร ศรีจันทพร. (2545). คู่มือการสอบบัญชี. กรุงเทพมหานคร: ทีพีเอ็นเพรส.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วัลลภ ลำพาย. (2547). เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุวิมล ติรภานันท์. (2546). การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Aaker, D. A. (2014). Aaker on Branding 20: Principles that Drive Success. New York: Morgan James Publishing.
- CPD & ACCOUNT. (2563). CONTENT and ITS' VALUE นำเสนอข้อมูลมีมูลค่าเพิ่ม ศักยภาพสื่อสารนักบัญชียุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: ธรรมนิติ.
- Gable. (1986). Instrument development in the affective domain. Boston: MA: Kluwer-Nijhoff.
- Hair, J. F. et al. (2006). Multivariate Data Analysis. (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Wainer, H. & Braun, H. I. (1988). Test Validity. Hilldale: NJ: Lawrence Earlbaum Associates.

การควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการ
ควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร*
INTERNAL CONTROL ACCORDING TO COSO GUIDELINES
INFLUENCING THE EFFICIENCY OF INTERNAL CONTROL OF THE
REVENUE OFFICE REGION 1 IN BANGKOK

อมรรัตน์ โคบุตร

Amornrat Kobut

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: amornratmonnle2703@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 336 คน โดยการกำหนดขนาดตัวอย่างจากสูตรของยามาเน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และทดสอบสมมติฐานด้วยการใช้การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวแปรอิสระ คือ การควบคุมภายใน 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม และด้านการประเมินความเสี่ยง และตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการควบคุมภายใน 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวางแผน และด้านการดำเนินงาน ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อปฏิบัติในการทำงาน หรือช่วยกำกับการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับกฎระเบียบแบบแผนที่ได้กำหนดไว้ และสร้างเสริมประสิทธิภาพการควบคุมภายในให้แข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้องค์กรดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัย พบว่า การควบคุมภายในด้าน

* Received 26 June 2020; Revised 1 August 2020; Accepted 9 October 2020

สภาพแวดล้อมการควบคุม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ด้านการวางแผนและด้านการดำเนินงาน การควบคุมภายในด้านการประเมินความเสี่ยง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ด้านการดำเนินงาน แต่ไม่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ด้านการวางแผน

คำสำคัญ: การควบคุมภายใน, ประสิทธิภาพการควบคุมภายใน, กรมสรรพากร

Abstract

The Objectives of this research article were to study internal control according to COSO guidelines that influence the internal control efficiency of the Revenue Office Region 1 in Bangkok. Its objective is to study internal control according to COSO guidelines that influence the internal control efficiency of the Revenue Office Region 1 in Bangkok. The data was collected from 336 personnel of the Regional Revenue Office in Bangkok by determining the sample size from the Yamane formula. At a 95% confidence level, questionnaires were used to collect data. The data were analyzed by descriptive statistics, frequency, percentage, mean, and standard deviation (SD), and hypothesis was tested by using multiple regression analysis. Regression Analysis) at the statistical significance level of 0.05, the research variables were independent variables, namely internal control in 2 areas, consisting of control environment. And the risk assessment aspect and the dependent variable were the effectiveness of internal control in 2 aspects, consisting of planning, And operational aspects The results obtained from this research can be used as work practices. Or help supervise operations in accordance with the rules and regulations set forth And strengthen internal control efficiency in the long run. The results of the study showed that the internal control of the control environment Have a positive influence on the effectiveness of internal control Planning and operations Internal control in risk assessment Have a positive influence on the effectiveness of internal control Operational aspects But does not influence the effectiveness of internal control Planning.

Keywords: Internal Control, Internal Control Efficiency, The Revenue Department

บทนำ

การบริหารจัดการองค์กรให้บรรลุเป้าหมายและก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดสิ่งสำคัญที่แต่ละองค์กรให้ความสนใจ คือ การจัดให้มีระบบการควบคุมภายในที่มีคุณภาพ เพื่อวัดและประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด การควบคุมภายในไม่ได้หมายถึงการควบคุมภายในเฉพาะทางด้านบัญชีและการเงินเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงการควบคุมภายในด้านการบริหาร และการควบคุมภายในด้านการปฏิบัติงานด้วย ผู้บริหารจึงต้องปลูกจิตสำนึกให้บุคลากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมภายในและร่วมมือกัน เพื่อช่วยรักษาไว้ซึ่งการควบคุมภายใน และในขณะเดียวกันบุคลากรทุก ๆ คนในองค์กรก็จะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในเรื่องการควบคุมภายในด้วย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและสมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย, 2548) ซึ่งการควบคุมภายในประกอบไปด้วย 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุมด้านการประเมินความเสี่ยงด้านกิจกรรมการควบคุมด้านสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการติดตามและประเมินผล (อำนาจ ธีระวนิช, 2547) และประโยชน์ของการจัดให้มีการควบคุมภายในที่ดี เมื่อหน่วยงานนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจะเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้บริหารมีความมั่นใจว่าการดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับ และมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติงานของพนักงานและลูกจ้างได้ปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง รายงานทางการเงินต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้นถูกต้อง เชื่อถือได้และทันเวลาที่กำหนด ตลอดจนมีการป้องกันความผิดพลาด การทุจริตหรือสูญหายของทรัพย์สินไว้อย่างรัดกุม ประโยชน์ที่จะได้รับจากการควบคุมภายในนอกจากจะลดความผิดพลาด ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแล้ว ยังทำให้การใช้ทรัพยากรและการดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นด้วย (อำนาจ ธีระวนิช, 2547)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างเสริมประสิทธิภาพการควบคุมภายในให้กับสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกำหนดทิศทางในการทำงาน และนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนากระบวนการควบคุมภายในขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามปลายปิด (Close-ended Questionnaire) โดยใช้แบบสอบถามกับบุคลากรของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร และผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้กรอกข้อมูลในแบบสอบถามด้วยตนเอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นบุคลากรของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นจำนวนทั้งสิ้น 2,130 คน (กรมสรรพากร, 2560)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นตัวแทนที่ดี ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) โดยใช้สูตรในการคำนวณของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยยอมให้มีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 5% ซึ่งสูตรที่ใช้ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดยที่ n แทน จำนวนหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนหรือขนาดประชากร

e แทน ค่าความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อน

(0.05)

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ

$$n = \frac{2,130}{1 + 2,130(0.05)^2}$$

$$n = \frac{2,130}{6.325}$$

$$n = 336$$

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ คือ การควบคุมภายใน 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม และด้านการประเมินความเสี่ยง
2. ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการควบคุมภายใน 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวางแผน และด้านการดำเนินงาน

เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยเรื่องการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งการสร้างเครื่องมือการวิจัยนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการและโครงสร้างของตัวแปรที่ต้องการจะศึกษา จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสร้างข้อคำถาม โดยแบบสอบถามมี 4 ส่วน ดังนี้ คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก ข้อคำถามในแบบสอบถามส่วนนี้ เป็นคำถามที่ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลพื้นฐานหรือปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 ข้อคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร ข้อคำถามในแบบสอบถามนี้ เป็นข้อคำถามที่ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย ปัจจัยการควบคุมภายใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม และด้านการประเมินความเสี่ยง เป็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้มาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ค่าแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มีระดับความเห็นด้วยมากที่สุด มีระดับความเห็นด้วยมาก มีระดับความเห็นด้วยปานกลาง มีระดับความเห็นด้วยน้อย และมีระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร ข้อคำถามในแบบสอบถามนี้ เป็นข้อคำถามที่ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ประสิทธิภาพการควบคุมภายใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน และด้านการดำเนินงาน เป็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้มาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ค่าแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มีระดับความเห็นด้วยมากที่สุด มีระดับความเห็นด้วยมาก มีระดับความเห็นด้วยปานกลาง มีระดับความเห็นด้วยน้อย และมีระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ข้อคำถามในแบบสอบถามนี้ เป็นข้อคำถามที่ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็น

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือวิจัย โดยทำการทดสอบเครื่องมือ 2 ส่วนคือ การตรวจสอบความตรง (Validity) ประกอบด้วย การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ดังต่อไปนี้

การตรวจสอบความตรง (Validity)

การตรวจสอบความตรง เป็นการวัดคุณภาพของเครื่องมือที่สร้างขึ้นกับองค์ประกอบที่ต้องการวัดอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเครื่องมือแต่ละชนิดมีจุดมุ่งหมายเฉพาะตัว ดังนั้นเครื่องมือที่มีความตรงในจุดมุ่งหมายหนึ่งได้ โดยไม่จำเป็นจะต้องครอบคลุมจุดมุ่งหมายทั้งหมด (Wainer, H. & Braun, H. I., 1988) โดยการตรวจสอบนั้น จะพิจารณาที่ละข้อว่ามีลักษณะข้อความเป็นอย่างไร และทุกข้อมีคุณภาพตามเกณฑ์ในแต่ละแบบการประเมินนั้น ๆ หรือไม่ สำหรับการศึกษานี้เป็นการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ความตรงเชิงเนื้อหา หมายถึง คุณภาพของเครื่องมือวัดที่สร้างขึ้นมีความถูกต้องตรงตามเนื้อเรื่องที่ต้องการวัดหรือวัดได้ครอบคลุมเนื้อเรื่องทั้งหมด (วัลลภ ลำพาย, 2547) เป็นความตรงที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ตรวจสอบเนื้อหาของเครื่องมือว่าเนื้อหาของข้อคำถามวัดได้ตรงตามเนื้อหาของตัวแปรที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ พิจารณาว่าเครื่องมือที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ถูกต้องตามนิยามเชิงปฏิบัติการในกรอบขอบเขตที่ต้องการวัดหรือไม่ (Gable, 1986) ซึ่งจำนวนผู้เชี่ยวชาญควรมีตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป เพื่อหลีกเลี่ยงความคิดเห็นที่แบ่งเป็น 2 ขั้ว (สุวิมล ติรภานันท์, 2546)

ดังนั้น ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการนำนิยามศัพท์ โครงสร้างการสร้างข้อคำถาม และร่างแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัดกับข้อคำถามที่สร้างขึ้นด้วยคะแนน 3 ระดับคือ

ให้คะแนน +1	ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้อง กับนิยามของตัวแปรที่กำหนด
ให้คะแนน 0	ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้น สอดคล้อง กับนิยามของตัวแปรที่กำหนด
ให้คะแนน -1	ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้น ไม่สอดคล้อง กับนิยามของตัวแปรที่กำหนด

หลังจากนั้นนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมารวมกัน เพื่อคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องฯ ซึ่งมีสูตรคำนวณดังนี้ (Ronna Turner & Laurie A Carlson, 2003)

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

IOC = ค่าดัชนีความสอดคล้อง

R = คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

n = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

เกณฑ์ในการหาค่าความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับนิยามการวัดตัวแปรที่กำหนด (สุวิมล ติรกานันท์, 2548)

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 มีความตรงผ่านเกณฑ์สามารถนำไปใช้ในการทดสอบก่อนการใช้งานได้

2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC น้อยกว่า 0.50 ไม่ผ่านเกณฑ์ต้องปรับปรุงแก้ไข

การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปทำการทดสอบ (Pre - test) จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ หลังจากได้ผลแล้ว จึงนำมารวบรวมเพื่อทำการทดสอบความเชื่อมั่นโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้วัดค่าความเชื่อมั่นที่กว้างขวางมากที่สุดวิธีหนึ่ง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาควรมีค่าในระดับ 0.70 ขึ้นไป และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Corrected Item Total Correlation) ควรมีค่าตั้งแต่ 0.3 (Hair, J. F. et al., 2006)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ บุคลากรของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 336 คน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 50.60 มีอายุอยู่ระหว่าง 20 - 30 ปี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 36.60 มีสถานภาพโสด จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 46.40 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 53.60 มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 29.20 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 - 30,000 บาท จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 42.90

2. ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าบุคลากรของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร มีการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการประเมินความเสี่ยงอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสิทธิภาพการควบคุมภายใน มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าบุคลากรของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพการควบคุมภายในด้านการวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง

ส่วนที่ 2 การสรุปผลตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานได้ดังนี้

1. สมมติฐานที่ 1 การควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ด้านการวางแผน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า การควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ด้านการวางแผน ได้รับการสนับสนุนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

2. สมมติฐานที่ 2 การควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ด้านการดำเนินงาน

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า การควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม และด้านการประเมินความเสี่ยง มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ด้านการดำเนินงาน ได้รับการสนับสนุนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ เป็นไปตามสมมติฐานและวัตถุประสงค์ในการวิจัยโดยผลการวิจัยทั้งหมด ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

การควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน

1. สภาพแวดล้อมการควบคุม

จากผลการวิเคราะห์ของหน่วยวิเคราะห์ทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่าปัจจัยการควบคุมภายในที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจัยการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการควบคุมภายใน เช่น มีการกำหนดนโยบายโครงสร้างขององค์กรและความรับผิดชอบของพนักงานอย่างชัดเจน มีการกำหนดนโยบายของการควบคุมภายในที่ชัดเจน พนักงานมีความรู้ความสามารถที่เพียงพอ มีการสร้างทัศนคติให้พนักงานเห็นถึงความสำคัญของหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ มีการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงานอยู่เสมอ และมีมาตรฐานในการประเมินผลการปฏิบัติงานและผลตอบแทนที่เป็นธรรมต่อพนักงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภชัย ลีเลิศธรรม ศึกษาความเป็นไปได้ในการนำระบบการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO มาใช้กับการบริหารการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) ความเป็นไปได้ในการนำระบบการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO มาใช้กับการบริหารของการไฟฟ้า ส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 3) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ของพนักงานกับความเป็นไปได้ในการนำระบบการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO มาใช้กับการบริหารงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับต่ำมาก 4) ปัจจัยด้านการบริหารกับความเป็นไปได้ในการนำระบบการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO มาใช้กับการบริหารงานของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูงมาก (ศุภชัย ลีเลิศธรรม, 2550)

2. การประเมินความเสี่ยง

จากผลการวิเคราะห์ของหน่วยวิเคราะห์ทั้งหมดจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่าปัจจัยการควบคุมภายในที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจัยการควบคุมภายในด้านการประเมินความเสี่ยง

เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการควบคุมภายใน เช่น มีแนวทางในการบริหารและควบคุมความเสี่ยงที่เกิดขึ้นที่ชัดเจน พนักงานทุกคนรับทราบและมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติงาน การจัดสรรทรัพยากรที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุสำเร็จตามที่กำหนดมีความเหมาะสม การกำหนดวัตถุประสงค์ ตัวบ่งชี้ไว้ในแต่ละกิจกรรมการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายและบุคลากรทุกระดับรับทราบและเข้าใจตรงกัน รวมถึงการกำหนดกระบวนการประเมินความเสี่ยง วิเคราะห์ความเสี่ยงและแนวทางการบริหารความเสี่ยงของแต่ละกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ ฌรินทร์ ชำนาญดู ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการควบคุมภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า มีการเปิดโอกาสให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการควบคุมภายในทุกขั้นตอน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการประเมินความเสี่ยงภายในหน่วยงานนั้นจะต้องมีการกำหนดภารกิจและวัตถุประสงค์ร่วมกันทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ เพื่อป้องกันความผิดพลาดเสียหาย และมุ่งสร้างประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานทุก ๆ ขั้นตอน ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ฌรินทร์ ชำนาญดู, 2548)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า การควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน และการควบคุมภายในด้านประเมินความเสี่ยง มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ด้านการดำเนินงาน ซึ่งวิจัยฉบับนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อปฏิบัติในการทำงาน หรือช่วยกำกับการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับกฎระเบียบแบบแผนที่ได้กำหนดไว้ และสร้างเสริมประสิทธิภาพการควบคุมภายในให้กับสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้แข็งแกร่ง ส่งผลให้องค์กรดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ คือ บุคลากรของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร ควรให้ความสำคัญต่อการควบคุมภายในด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม และด้านการประเมินความเสี่ยง เพื่อส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายใน และให้ความสำคัญในการวางแผน และด้านการดำเนินงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมภายในให้มากยิ่งขึ้น และส่งผลให้การควบคุมภายในขององค์กรมีประสิทธิภาพในระยะยาว การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสำนักงานสรรพากรภาค 1 ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ในภาพรวมของหน่วยงาน ไม่ได้ทำการวิเคราะห์ในระดับส่วนงาน ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไป ควรจะทำการศึกษาในระดับส่วนงานด้วย เช่น ส่วนแนะนำและตรวจสอบภาษีอากร ส่วนวางแผนและประเมินผล ส่วนบริหารงานทั่วไป

ส่วนกรรมวิธีและคืนภาษี และส่วนกฎหมายและเร่งรัดภาษีฯ เป็นต้น เพื่อให้ทราบประสิทธิภาพการควบคุมภายในในแต่ละด้าน โดยจำแนกตามส่วนงานของสำนักงานต่อไป หรือมีการศึกษาในลักษณะเดียวกัน แต่ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นหน่วยงานอื่น เช่น หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประสิทธิภาพการควบคุมภายในครอบคลุมทุกด้านตามมาตรฐานที่กำหนด

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2560). อัตราค่าจ้าง. เรียกใช้เมื่อ 6 มิถุนายน 2562 จาก <http://www.rd.go.th>.
- ณรินทร์ ชำนาญดู. (2548). การบริหารการควบคุมภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและสมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย. (2548). แนวทางการตรวจสอบภายใน. กรุงเทพมหานคร: คูมายเบส.
- วัลลภ ลำพาย. (2547). เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศุภชัย ลีดิตรธรรม. (2550). ศึกษาความเป็นไปได้ในการนำระบบการควบคุมภายในตามแนวทาง COSO มาใช้กับการบริหารการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เขต 1 (ภาคใต้) จังหวัดเพชรบุรี. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2546). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนาจ ธีระวนิช. (2547). การจัดการ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ซี.วี.แอล.การพิมพ์.
- Gable. (1986). Instrument development in the affective domain. Boston: MA: Kluwer-Nijhoff.
- Hair, J. F. et al. (2006). Multivariate data analysis. (6 ed). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Ronna Turner & Laurie A Carlson. (2003). Indexes of Item-Objective Congruence for Multidimensional Items. International Journal of Testing, 3(2), 163-171.
- Taro Yamane. (1967). Work and Motivation. New York: John Wiley and Sons.
- Wainer, H. & Braun, H. I. (1988). Test Validity. Hilldale: NJ: Lawrence Earlbaum Associates.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21
ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช
สถาบันพระบรมราชชนก*

FACTORS INFLUENCING OF STUDENTS ACTIVITIES TO DEVELOP 21ST
CENTURY LEARNING SKILLS OF NURSING STUDENTS,
BOROMARAJONANI COLLEGE OF NURSING
NAKHON SI THAMMARAT PRABOROMARAJCHANOK INSTITUTE

บุญประจักษ์ จันทรวิณ

Boonprajuk Junwin

สิงห์ กาญจนอารี

Sing Kanchanaaree

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช

Boromarajonani College of Nursing Nakhon Si Thammarat, Thailand

E-mail: boonprajuk2518@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนานักศึกษา 2) ศึกษาระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล และ 3) เขียนสมการทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 - 4 ที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาปีการศึกษา 2562 จำนวน 163 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนานักศึกษาอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยด้านกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านเจ้าหน้าที่/วิทยากร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล คือ ด้านคุณภาพของกิจกรรมพัฒนานักศึกษา และด้านกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาสามารถอธิบายการผันแปรของทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล ได้ร้อยละ 51.4

* Received 27 June 2020; Revised 2 August 2020; Accepted 10 October 2020

($R^2 = 0.514$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ข้อเสนอแนะ ควรให้นักศึกษาเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ด้านการเป็นผู้นำและประสบการณ์ในวิชาชีพ มีการประสานงานการดำเนินกิจกรรมโดยบูรณาการกิจกรรมร่วมกับกลุ่มงานวิชาการ เสริมทักษะด้านภาษาอังกฤษเพื่อนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและวิชาชีพของตนเอง ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาอย่างต่อเนื่อง และมีความหลากหลายตรงกับความสนใจของนักศึกษา

คำสำคัญ: กิจกรรมพัฒนานักศึกษา, นักศึกษาพยาบาล, ทักษะในศตวรรษที่ 21

Abstract

This research aims to study in Three issues: 1) Level of supportive factors of adaptive students' activities 2) level of 21th century learning skill of nursing students and 3) to know the influencing factors of adaptive activities of nursing students. One hundred and sixty - three are students who registered in academic year 2019 of Boromarajonani College of Nursing, Nakhon Si Thammarat, Praboromarajachanon Institutes. The questionnaire was used to collecting data and analyse by percentage, average, standard variation and stepwise regression. The result show in three topics as follow: 1) The supportive factors of adaptive students' activities are high level in all parts, the highest score is activity process and the lowest score is staffs. 2) The 21th century learning skills of nursing students are high level, and 3) The quality and process of activities which improve the nursing students' 21th century learning skills can predict their learning skill in 51.40% ($R^2 = 0.514$) significantly ($p < 0.05$) Recommendation: Nursing students should be allowed to be a leader and create the activities by themselves to improve professional skill and experience. In addition, the activity should be integrated to academic department for continuous encouraging student to join and fit to their interest. Moreover, English language skills should sponsor by college to help student to improve language skill benefit to our profession.

Keywords: Adaptive student activities, Nursing students, 21st century learning skills

บทนำ

สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพให้ออกไปสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ ซึ่งการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น จำเป็นต้องมีการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาในลักษณะต่าง ๆ ที่ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนทางวิชาการ ฉะนั้นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษาเพื่อให้เป็นบุคคลมีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลิกภาพ ร่างกาย สติปัญญา สังคม และมีจิตใจที่ดีงาม จำเป็นต้องมีการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์เป็นกระบวนการที่มีหลายด้าน เช่น ด้านวิชาการ ด้านกีฬา และด้านศิลปวัฒนธรรม จะมีผลทำให้บัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถออกไปพัฒนาสังคมและประเทศชาติสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งตามมาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ.2561 มุ่งเน้นการพัฒนาคนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศ ให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา ประกอบกับทักษะศตวรรษที่ 21 ที่เน้นให้นักศึกษามีคุณธรรมจริยธรรม เคารพกฎหมาย มีภาวะผู้นำ รู้รักคุณค่าความเป็นไทย และรู้บริบทสากล (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 12 มีเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านสุขภาพ และกำหนดเป็นวาระในการขับเคลื่อนการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ด้วยการยกระดับคุณค่ามนุษย์ (Human Wisdom) พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 คนไทยมีปัญญาเฉียบแหลม (Head) มีทักษะเห็นผล (Hand) มีสุขภาพที่แข็งแรง (Health) และมีจิตใจที่ดีงาม (Heart) ควบคู่ไปกับการเป็นคนไทย 4.0 ในโลกที่หนึ่งพัฒนาให้เป็นข้าราชการ 4.0 และเป็นภาครัฐที่มีขีดสมรรถนะสูง มีความเชี่ยวชาญหลากหลาย (สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข, 2563) เหตุผล 3 ประการ ที่ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ คือ รูปแบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป การพึ่งพาอาศัยในระดับโลกที่เพิ่มมากขึ้น ภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไปทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมือง และการเรียนรู้การดำรงชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 นั้นมีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 20 ในทักษะใหม่ที่จำเป็นในบริบทของศตวรรษใหม่ ประกอบด้วย ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technologies: ICTs) ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมืองสังคม และวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน

ตามแนวคิดของวิจารณ์ พานิช ได้แจกแจงทักษะในศตวรรษที่ 21 ออกได้เป็น 3 RS + 8 CS + 2Ls ดังนี้ 3 RS ได้แก่ 1) Reading (อ่านออก), 2) (W) Riting (เขียนได้), และ 3) (A) Rithematics (คิดเลขเป็น) 8 CS ได้แก่ 1) Critical Thinking & Problem Solving (ทักษะด้านความคิดอย่างมี วิจญาณและทักษะการแก้ปัญหา 2) Creativity & Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม) 3) Collaboration, Teamwork & Leadership

(ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ 4) Cross - cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ 5) Communication, Information & Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อ 6) Computing & Media Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ 7) Career & Learning Self - reliance (ทักษะด้านอาชีพและการเรียนรู้) 8) Change (ทักษะด้านการเปลี่ยนแปลง) 2 Ls ได้แก่ 8.1) Learning Skills (ทักษะการเรียนรู้) 8.2) Leadership (ภาวะผู้นำ) (วิจารณ์ พานิช, 2556) ซึ่งทักษะต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์และมีคุณค่ามากขึ้น (กังสดาร แดงน้อย, 2555)

การบริหารงานของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช มีงานพัฒนานักศึกษา กลุ่มงานกิจการนักศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบพัฒนาระบบและกลไก ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ และติดตามให้มีกิจกรรมพัฒนานักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลลัพธ์ในศตวรรษที่ 21 แก่นักศึกษา จึงได้จัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีการพัฒนาสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และคุณธรรมจริยธรรม ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช, 2562) ตามแผนกลยุทธ์ของวิทยาลัย ซึ่งได้แก่ 1) กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะองค์การนักศึกษาและชมรมมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ 2) กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานักศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมและเรียนรู้ทักษะทางสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม 3) กิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพในวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดความรักความสามัคคีและทักษะความร่วมมือ และ 4) กิจกรรมภายใต้รั้วครอบครัวยุติธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้เกิดอัตลักษณ์ของบัณฑิตที่พึงประสงค์

ฉะนั้นในการพัฒนานักศึกษาตามแนวคิดการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะที่สมบูรณ์ตามแนวคิดดังกล่าว จะต้องให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากการลงมือทำ ลงมือปฏิบัติจริง (กังสดาร แดงน้อย, 2555) ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้จากสิ่งที่ตนเองปฏิบัติสามารถนำความรู้ใหม่ไปใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ (Ability to Use New Knowledge in a Creative Way) และเตรียมตัวเพื่อการใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง (Life in the Real World) ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถร่วมมือ (Collaboration) กับกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ร่วมกับนักศึกษาต่างสาขา ต่างสถาบันทั้งในและต่างประเทศได้ ดังนั้นคุณภาพของบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการทำงาน และมีทักษะในการเรียนรู้และการปรับตัว (เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ, 2559) ในกิจกรรมพัฒนานักศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อให้นักศึกษาได้ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เตรียมพร้อมที่จะท้าทายจากกระแสโลก เป็นองค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นในการเรียนรู้ของนักเรียนทักษะในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก จึงมีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาระบบ กลไก และการกำหนดทิศทางการพัฒนานักศึกษาให้สำเร็จตามนโยบายของวิทยาลัย และสถาบันพระบรมราชชนก ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 มีปัญญาเฉียบแหลม (Head) มีทักษะเห็นผล (Hand) มีสุขภาพที่แข็งแรง (Health) และมีจิตใจที่งดงาม (Heart) และมีความพร้อมที่จะเป็นบุคลากรภาครัฐที่มีขีดสมรรถนะสูง ดำรงตนและปฏิบัติงานได้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนานักศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก
2. ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก
3. เขียนสมการทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 – 4 ที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาในปีการศึกษา 2562 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก รวมทั้งสิ้น 443 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 - 4 ที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาในปีการศึกษา 2562 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงเส้นตรงโดยมีตัวแปรอิสระ 10 ตัว R^2 ขนาดกลาง (0.1300) Power = 0.90 p – value = 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 คน (ระพินทร์ โพธิ์ศรี, 2549) และเพื่อป้องกันการสูญเสียกลุ่มตัวอย่างเพิ่มอีก 10% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 163 คน ใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) คือ ชั้นปี ร่วมกับการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) โดยการนำรายชื่อนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต มาเรียงตามรหัสประจำตัวนักศึกษา แยกรายชั้นปี จากนั้นเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21

ของนักศึกษาพยาบาล แล้วนำแนวคิดทักษะศตวรรษที่ 21 ขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) สถาผู้นำแห่งชาติเพื่อการศึกษาเสรีและสัญญาของอเมริกา (LEAP) และสมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ (ISTE) มาสังเคราะห์เป็นแนวคิดในการสำรวจทักษะศตวรรษที่ 21 โดยการประยุกต์ตัวบ่งชี้ทักษะศตวรรษที่ 21 ของอัครเดช นิละโยธิน แบบสอบถามจะเป็นคำถามปลายปิด และปลายเปิด มีเนื้อประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ (อัครเดช นิละโยธิน, 2559)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นลักษณะคำถามปลายปิด และปลายเปิด มีจำนวนทั้งหมด 6 ข้อ ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ชั้นปีที่กำลังศึกษา 4) ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สะสม (GPA) 5) บทบาทส่วนใหญ่ในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษา และ 6) ร้อยละในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาในปีการศึกษา 2562

ส่วนที่ 2 ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนานักศึกษา เป็นความรู้สึกรู้สึกต่อการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษา เกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนานักศึกษา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา 2) ด้านเจ้าหน้าที่/วิทยากร 3) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ 4) ด้านคุณภาพของกิจกรรมพัฒนานักศึกษา จำนวนทั้งหมด 30 ข้อ โดยข้อคำถามจะเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งมีระดับการวัด 5 ระดับ นำมาจัดเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ปานกลาง และต่ำ โดยการใช้การแบ่งกลุ่มตามแนวคิดของเบสท์ (Best, J. W., 1977)

ส่วนที่ 3 ทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึกต่อทักษะศตวรรษที่ 21 จำนวน 78 ข้อ โดยข้อคำถามจะเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งมีระดับการวัด 5 ระดับ นำมาจัดเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ปานกลาง และต่ำ โดยการใช้การแบ่งกลุ่มตามแนวคิดของเบสท์ (Best, J. W., 1977)

ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมเชิงภาษา (Wording) จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) รายข้ออยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00 และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยรวมเท่ากับ 0.99

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) โดยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ (Level of Significant) เท่ากับ 0.05

จริยธรรมวิจัย

วิจัยในครั้งนี้ได้รับคำรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิ์ด้านจริยธรรมของผู้ยินยอมตนให้ทำการวิจัย เลขที่จริยธรรม

A04/2563

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 92.02 มีอายุเฉลี่ย 21.26 ปี (S.D = 2.03) กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 มากที่สุด ร้อยละ 30.06 มีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สะสม (GPA) อยู่ระหว่าง 2.50 - 2.99 ร้อยละ 46.63 ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สะสม (GPA) เฉลี่ย 3.00 (S.D = 2.87) บทบาทส่วนใหญ่ของการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาเป็นผู้ร่วมโครงการ ร้อยละ 88.96 และในปี 2562 ร้อยละของการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาในปีการศึกษา 2562 ระหว่างร้อยละ 75.01 – 100.00 มากที่สุด ร้อยละ 64.41 นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาเฉลี่ยร้อยละ 79.02 (S.D = 19.67) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (n=163)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	13	7.98
	หญิง	150	92.02
อายุ (ปี)	≤ 19 ปี	26	15.95
	20 ปี	31	19.02
	21 ปี	45	27.61
	22 ปี	36	22.09
	> 22 ปี	25	15.34
	(X̄ = 21.26 ปี, S.D = 2.03 ,Min = 18 ปี, Max = 31 ปี)		
ชั้นปีที่กำลังศึกษา	ชั้นปีที่ 1	36	22.09
	ชั้นปีที่ 2	36	22.09
	ชั้นปีที่ 3	49	30.06
	ชั้นปีที่ 4	42	25.77
ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้สะสม (GPA)	< 2.50	3	1.84
	2.50 – 2.99	76	46.63
	3.00 – 3.49	75	46.01

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (n=163)	ร้อยละ
	3.50 – 4.00 9	5.52
$(\bar{X} = 3.00, S.D = 2.87, \text{Min} = 2.19, \text{Max} = 3.81)$		
บทบาทส่วนใหญ่ในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษา		
คณะกรรมการองค์การนักศึกษา	14	8.59
ประธานชมรม	3	1.84
หัวหน้าโครงการ	1	0.61
ผู้ร่วมโครงการ	145	88.96
ร้อยละของการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาในปีการศึกษา 2562		
ร้อยละ 00.00 – 25.00	5	3.07
ร้อยละ 25.01 – 50.00	8	4.91
ร้อยละ 50.01 – 75.00	45	27.61
ร้อยละ 75.01 – 100.00 105 64.41		
$(\bar{X} = 79.02 \%, S.D = 19.67, \text{Min} = 12.00 \%, \text{Max} = 100.00 \%)$		

2. ระดับความเห็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนานักศึกษา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 86.50 เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงทุกด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนา $(\bar{X} = 4.22, S.D. = 0.48)$ ด้านเจ้าหน้าที่/วิทยากร $(\bar{X} = 4.14, S.D. = 0.58)$ ด้านคุณภาพของกิจกรรมพัฒนานักศึกษา $(\bar{X} = 4.08, S.D. = 0.60)$ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก $(\bar{X} = 3.94, S.D. = 0.66)$ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเห็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนานักศึกษา จำแนกเป็นรายด้าน

ระดับความเห็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนานักศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนา	4.22	0.48	สูง
2. ด้านเจ้าหน้าที่/วิทยากร	4.14	0.58	สูง
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.94	0.66	สูง
4. ด้านคุณภาพของกิจกรรมพัฒนานักศึกษา	4.08	0.60	สูง

3. ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับสูงมากที่สุด ร้อยละ 93.25 รองลงมา คือ ระดับปานกลาง ร้อยละ 6.75 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช

ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล		จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง	(คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00)	152	93.25
ระดับปานกลาง	(คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66)	11	6.75
รวม		163	100.00

($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.45)

4. ปัจจัยที่สามารถทำนายทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ด้านคุณภาพของกิจกรรมพัฒนานักศึกษา และด้านกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา โดยร่วมกันอธิบายการผันแปรของทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล ได้ร้อยละ 51.4 ($R^2 = 0.514$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) สมการถดถอยที่เหมาะสมที่สุดของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช สำหรับกิจกรรมพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล คือ ดังตารางที่ 4

$$Y_i = 1.568 + 0.353 \text{ ด้านคุณภาพของกิจกรรมพัฒนานักศึกษา} + 0.295 \text{ ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา}$$

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (Beta) การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณและค่าสัมประสิทธิ์ โดยใช้การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรพยากรณ์	B	Beta	t	p - vale
ค่าคงที่	1.568			
ด้านคุณภาพของกิจกรรมพัฒนานักศึกษา	0.353	0.464	6.119	< 0.001
ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา	0.295	0.314	4.138	< 0.001

$R^2 = 0.514$, adjust $R^2 = 0.508$, $F = 84.687$, Sig. of $F < 0.001$

อภิปรายผล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก ได้ดังนี้

1. ระดับปัจจัยสนับสนุนกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนกโดยรวม อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้าน นักศึกษามีความเห็นอยู่ในระดับสูงทุกด้าน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช มีนโยบายในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนา

นักศึกษาที่ให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติด้วยนักศึกษาเอง เป็นกิจกรรมที่เสริมทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ และความสามารถของนักศึกษาครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ กิจกรรมด้านวิชาการ กิจกรรมกีฬาและการส่งเสริมสุขภาพ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และรักษาสีสิ่งแวดล้อม กิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะมีรูปแบบที่หลากหลายและแตกต่างกันไป การจัดกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะที่ให้นักศึกษารวมกลุ่ม จะมีอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ร่วมคิดและทำด้วยกัน กิจกรรมที่จัดขึ้นจะเป็นกิจกรรมที่นักศึกษาให้ความสนใจและมีความถนัด ซึ่งการทำกิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดประสบการณ์ที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ตรงตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของบัณฑิตระดับอุดมศึกษา กิจกรรมที่จัดยังส่งเสริมให้นักศึกษามีวิสัยทัศน์ที่กว้างขึ้น และเป็นกิจกรรมที่เสริมการเรียนรู้เพื่อให้เหมาะสมวิชาชีพพยาบาล อีกส่วนหนึ่งก็อาจจะเป็นเพราะว่านักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ซึ่งโดยปกติเพศหญิงจะมีระดับความร่วมมือที่มากกว่าเพศชาย มีความก้าวร้าวน้อยกว่า และสามารถแก้ไขความขัดแย้งได้ดีกว่า ผู้หญิงจะให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบ ความวิริยะ การทำงานหนัก ความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จ ความชอบ จิตวิญญาณที่ท้าทาย ความซื่อสัตย์สุจริต ความมั่นคง ความมั่นใจ ทักษะที่ดี อารมณ์ การพัฒนาบุคคล และการมุ่งเน้นต่อการทำกิจกรรมที่มากกว่า (อรนิภา กุลสมบูรณ์สินธุ์ และเจริญชัย เอกมาไพศาล, 2560) ในการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของเจมส์ (Jamias, Camelo J., 1969) ที่กล่าวว่า กิจกรรมนักศึกษาเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยนักศึกษา หรือสถาบันเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ ด้วยความสมัครใจ และการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาไม่มีผลในการนับหน่วยกิตหรือคะแนนใด ๆ อันจะช่วยให้นักศึกษาเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา และการศึกษาของรุ่งอรุณ พรเจริญและคณะ พบว่านักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร มีระดับความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมนักศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านคุณภาพของกิจกรรมนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมนักศึกษา ด้านเจ้าหน้าที่/วิทยากร และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ (รุ่งอรุณ พรเจริญ และคณะ, 2558) แต่การศึกษาในครั้งนี้แตกต่างกับการศึกษาของจตุรวัฒน์ ฝนิกรมัย ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2556 พบว่า นักศึกษาไม่ได้ระบุว่ากิจกรรมพัฒนานักศึกษามีประโยชน์ (ร้อยละ 52.75) (จตุรวัฒน์ ฝนิกรมัย, 2557)

2. ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 พบว่า นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช มีระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับสูง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่า การรับสมัครเพื่อเข้าศึกษาต่อ นักศึกษาส่วนใหญ่มาจากการระบบรับตรงจากพื้นที่ภาคใต้ และจบชั้นมัธยมศึกษาจากโรงเรียนต่างอำเภอ ทำให้มีระดับทักษะมีไม่ต่างกันมากนัก ประกอบกับวิทยาลัยมีกระบวนการเตรียมความพร้อมในทักษะด้านต่าง ๆ ก่อนเข้ารับ

การศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่ต้องเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพโดยให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และสมรรถนะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนักศึกษาทุกคนต้องอยู่หอพักของวิทยาลัย จึงทำให้นักศึกษาทุกคนเรียนรู้เรื่องการเรียน และความเป็นอยู่ไปพร้อม ๆ กัน สอดคล้องกับการศึกษาของกมลรัตน์ เทอร์เนอร์และคณะ ที่พบว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยรวมของนักศึกษาพยาบาล ในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี อยู่ในระดับดีทุกชั้นปี ยกเว้นชั้นปีที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง (กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ, 2558) เช่นเดียวกับ ชัยวัฒน์ ไบไม้และคณะ ได้ศึกษาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พบว่า ส่วนใหญ่มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับสูง (ชัยวัฒน์ ไบไม้ และคณะ, 2562) ส่วนการศึกษาของชนกร แก้วมณี ที่ได้ศึกษาทักษะศตวรรษที่ 21 ของบัณฑิตวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์ พบว่า ทักษะศตวรรษที่ 21 โดยรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับดีเช่นกัน (ชนกร แก้วมณี, 2562) ส่วนดารารวรรณ รองเมือง ที่ได้พบว่า ระดับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ดารารวรรณ รองเมือง, 2562) และการศึกษาของเหงียน ถิพูฮ่าและสิรินาถ จงกลกลาง ที่ได้ศึกษาการศึกษาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกาบัง ประเทศเวียดนาม พบว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาพรวมอยู่ในระดับมาก (เหงียน ถิพูฮ่า และสิรินาถ จงกลกลาง, 2561)

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาของวิทยาลัยเป็นกระบวนการทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษามีประสบการณ์และสามารถลงมือปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จได้ อีกทั้งวิทยาลัยจะมีขั้นตอน หรือกระบวนการในการจัดกิจกรรม นักศึกษาด้านต่าง ๆ เพื่อให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมที่วิทยาลัยจัดขึ้น ประกอบกับวิทยาลัยจะสนับสนุนการจัดกิจกรรมแต่ละประเภทเพื่อเสริมสร้างทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ ผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครอบคลุมการพัฒนาด้านวิชาการ วิชาชีพ การบำเพ็ญประโยชน์ การรักษาสีงแวดล้อม ศิลปะวัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจน กีฬาและนันทนาการ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ 2) ด้านคุณภาพของกิจกรรมพัฒนานักศึกษา มีอิทธิพลต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า กิจกรรมที่วิทยาลัยจัดขึ้นสามารถส่งเสริมประสบการณ์ในการใช้ชีวิตในสังคม สามารถนำความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปปรับใช้ร่วมกับการศึกษาได้ ทำให้นักศึกษามีความต้องการและสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมาก ประกอบกับกิจกรรมสามารถพัฒนาความสามารถของนักศึกษาที่

ได้ โดยนักศึกษาสามารถนำความรู้ ความสามารถและประสบการณ์พร้อมที่จะประกอบวิชาชีพ และดำเนินชีวิตในสังคม และไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและวิชาชีพของตัวเองได้

ส่วนปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่กำลังศึกษา ผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้สะสม (GPA) บทบาทส่วนใหญ่ในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษา และร้อยละในการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาในปีการศึกษา 2562 ปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน กิจกรรมพัฒนานักศึกษา ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่/วิทยากร และ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่มีอิทธิพลต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1) ระดับปัจจัยสนับสนุนกิจกรรมพัฒนานักศึกษา ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อแยกเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนา ด้านเจ้าหน้าที่/วิทยากร ด้านคุณภาพของกิจกรรมพัฒนานักศึกษา และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก) ระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก พบว่า มีระดับทักษะในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับสูงมากที่สุด รองลงมา คือ ระดับปานกลาง 3) ปัจจัยที่สามารถทำนายทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช สถาบันพระบรมราชชนก จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่ ด้านคุณภาพของกิจกรรมพัฒนานักศึกษา และด้านกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา สามารถเขียนทำนายได้ ดังนี้ $Y_i = 1.568 + 0.353$ ด้านคุณภาพของกิจกรรมพัฒนานักศึกษา $+ 0.295$ ด้านกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา **ข้อเสนอแนะทั่วไป** 1) จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสนับสนุนด้านคุณภาพของกิจกรรมพัฒนานักศึกษา มีอิทธิพลต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช จึงควรจัดกิจกรรม โดยให้นักศึกษาเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมด้วยตัวเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมประสบการณ์ด้านการเป็นผู้นำและประสบการณ์ในวิชาชีพ และควรจะต้องมีการประสานงานการดำเนินกิจกรรมโดยบูรณาการกิจกรรมร่วมกับกลุ่มงานวิชาการ จะทำให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานในอนาคตได้ อีกทั้งยังคงต้องเสริมทักษะด้านภาษาอังกฤษเพื่อนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและวิชาชีพของตัวเองได้ 2) จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสนับสนุนด้านกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา มีอิทธิพลต่อทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาอย่างต่อเนื่อง และมีความหลากหลายตรงกับความสนใจของนักศึกษา มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมอย่างทั่วถึงกิจกรรมและควรประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า ส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักคิดและสร้างสรรค์

กิจกรรมในแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม สนับสนุนให้นักศึกษาเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมด้วยตัวเอง โดยมีอาจารย์เป็นที่ปรึกษา **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาที่ตรงกับความต้องการของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต 2) ควรประเมินกิจกรรมต่าง ๆ ที่วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช จัดขึ้นเป็นรายกิจกรรม อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพของกิจกรรมที่ตรงกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

เอกสารอ้างอิง

- เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และคณะ. (2559). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 3(2). 208-222.
- เหิงยีน ถิพูฮ่า และสิรินาถ จงกลกลาง. (2561). การศึกษาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดกาบบัง ประเทศเวียดนาม. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับ บัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(2), 14-24.
- กมลรัตน์ เทอร์เนอร์ และคณะ. (2558). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาพยาบาล ในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี. วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข, 25(2), 178-193.
- กังสดาร แดงน้อย. (2555). ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. วารสารวิจัยและพัฒนา, 4(1), 51-59.
- จตุรวัฒน์ ผนึกรัมย์. (2557). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2556. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ชนุกร แก้วมณี. (2562). ทักษะศตวรรษที่ 21 ของบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์. วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สรรพสิทธิประสงค์, 3(3), 11-27.
- ชัยวัฒน์ ไบไม้ และคณะ. (2562). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้. วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทรรศน์, 14(1), 58-73.
- ดาราวรรณ รongเมือง. (2562). บรรยากาศการเรียนรู้ ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 6(1). 167-177.

- ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี. (2549). สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งอรุณ พรเจริญ และคณะ. (2558). ความพึงพอใจของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช. (2562). คู่มือนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2562. นครศรีธรรมราช: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช.
- สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. (2563). แผนยุทธศาสตร์สถาบันพระบรมราชชนก สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข. ใน แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 12. กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). หลักสูตรฝึกอบรมนิสิตนักศึกษาเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- อรนิภา กุลสมบูรณ์สินธุ์ และเจริญชัย เอกมาไพศาล. (2560). อิทธิพลของคุณลักษณะทางเพศต่อความก้าวหน้าในอาชีพของผู้จัดการโรงแรม: กรณีศึกษาผู้จัดการโรงแรมเพศหญิงในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. วารสารธรรมศาสตร์, 36(3), 148-182.
- อัครเดช นิลโยธิน. (2559). ตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- Best, J. W. (1977). Research in Education. (3 rd ed). New Jersey: Prentice hall Inc.
- Jamias, Camelo J. (1969). Student Extra-Curriculum Activities and Public Relations. In Student Problem in Southeast Asian University. University of Maraya.

การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครราชสีมา เขต 7*

THE DEVELOPMENT OF THE SOCIAL STUDIES TEACHERS
CHARACTERISTICS INDICATORS IN 21ST CENTURY IN NAKHON
RATCHASIMA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 7

ทัศนีย์ เหล่าบุราณ

Thassanee Laoburan

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Maharakham University, Thailand

E-mail: thassanee9988@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะครูสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2,423 คน ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) จำนวน 500 คน โดยการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 แบบมาตราส่วน ประมาณค่า จำนวน 66 ข้อ ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.60 ถึง 1.00 ค่าอำนาจจำแนก เป็นรายข้อ ตั้งแต่ 0.429 ถึง 0.762 และมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.978 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผลการวิจัยพบว่า 1) ตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ประกอบด้วย 6 ด้าน 66 ตัวบ่งชี้ 2) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน มีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อยู่ในเกณฑ์กำหนดค่าไค - สแควร์ เท่ากับ 1002.88 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 954 ค่าความน่าจะเป็น

* Received 28 June 2020; Revised 31 July 2020; Accepted 11 October 2020

(P - Value) เท่ากับ 0.13229 ค่าดัชนีวัดระดับ ความกลมกลืน GFI = 0.933 ค่าดัชนีวัดระดับ ความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว AGFI = 0.924 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือในรูป ของคะแนนมาตรฐาน SRMR = 0.0166 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน โดยประมาณ RMSEA = 0.00923 แสดงว่า โมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง

คำสำคัญ: การพัฒนาตัวบ่งชี้, ครูสังคมศึกษา, ประถมศึกษา

Abstract

The purpose of this research were 1) to development of the Social Studies Teachers Characteristics Indicators in 21st Century in Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 7. 2) to Confirmatory Factor Analysis of the Social Studies Teachers Characteristics in 21st Century in Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 7. The sample consists of 2,423 Social Studies Teachers in 2019. 500 Social Studies Teachers used the Confirmatory Factor Analysis (CFA) by multistage random sampling by the questionnaire "The development of the Social Studies Teachers Characteristics Indicators in 21st Century. The research instruments were a rating scale, 66 variables. The Validity of the questionnaire (IOC) was 0.60 to 1.00, the discrimination was 0.429 to 0.762 and the reliability was 0.978. The descriptive statistics used in data analysis by statistical package. The research results were as follows. 1) The result of the Social Studies Teachers Characteristics Indicators in 21st Century consisted of 6 factors with 66 variables, including. 2) The result of the Confirmatory Factor Analysis of the developed model of the indicators of the Social Studies Teachers Characteristics in 21st Century in Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 7 with the empirical data, the statistics value showed $\chi^2 = 1,002.88$, $df = 954$, P - Value = 0.13229, GFI = 0.933, AGFI = 0.924, SRMR = 0.0166, RMSEA = 0.00923. That meant the model was fitted with the empirical data.

Keywords: The Development of Indicators, Social Studies Teachers, Primary

บทนำ

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาและระดับชั้น มัธยมศึกษาทุกคนต้องเรียน เป็นวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจว่ามนุษย์ต้อง

ดำรงชีวิตอย่างไร ซึ่งวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่สามารถพัฒนาพลเมืองเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม มีความสัมพันธ์กัน และมนุษย์เข้าใจในความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย และช่วยให้สามารถปรับตัวเข้ากับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ 5 สาระ ได้แก่ 1) ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม 2) หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม 3) เศรษฐศาสตร์ 4) ประวัติศาสตร์ 5) ภูมิศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

ตามที่กระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม อันทำให้การศึกษาต้องมีการปรับตัวเพื่อผลิตพลเมืองของโลกให้มีความรู้ความสามารถเท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญของการสร้างคนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและประเทศชาติ เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายต้องตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2554) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนของครูในศตวรรษที่ 21 จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต้องมีการปรับบทบาทของตนเองและมีการฝึกปฏิบัติการสอนให้เกิดเป็นทักษะการสอนต่าง ๆ ด้านสารสนเทศและการสร้างเครือข่ายมากขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเพื่อให้เกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปใช้ดำรงชีวิตประจำวันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556) ด้วยประเด็นความสำคัญดังกล่าวประกอบกับการรับเอาแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มาใช้เป็นส่วนหนึ่งของฐานคิดการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการเป็นพลเมืองของสังคมในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนไปจากเดิม อีกทั้งบทบาทหน้าที่ครูย่อมต้องเปลี่ยนไปตามยุคสมัยด้วย จึงจำเป็นต้องมีทักษะในด้านการคิด ทักษะในด้านภาษาเพื่อการสื่อสารในระดับสากล ทักษะในด้านการบริหารจัดการกับข้อมูลสารสนเทศที่มีอยู่อย่างมากมายมหาศาล รวมทั้งความสามารถในการใช้และเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสื่อสารโทรคมนาคม (วิจารณ์ พานิช, 2556)

ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจในการทำวิจัยในหัวข้อ การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาศตวรรษที่ 21 เพราะในโลกยุคใหม่เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คุณลักษณะของผู้เรียนก็แตกต่างจากเดิม คุณลักษณะของครูผู้สอนย่อมต้องเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ที่มีอยู่ (วิภาพรรณ พินลา และคณะ, 2561) จากการศึกษาเกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณภาพการปฏิบัติการสอน เอกสาร งานวิจัย ทฤษฎี ตัวบ่งชี้องค์ประกอบ (Composites Indicators) งานวิจัยปัจจุบัน ยังไม่พบการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 เหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้

คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครูผู้สอนรายวิชาสังคัมศึกษาในประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาสังคัมศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 2,423 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาสังคัมศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยใช้เกณฑ์ 5 เท่าของจำนวนตัวแปร ในการวิจัยมีจำนวนแปร 66 ตัวแปร คิดเป็นกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 330 ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน เพื่อให้มีความเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร (Representativeness)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาทฤษฎี แนวคิดและเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูสังกัดศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3. กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ

4. เขียนข้อคำถามของแบบสอบถามตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูสังกัดศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้ครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามศัพท์เฉพาะที่ได้กำหนดไว้

5. วิพากษ์และปรับแก้ข้อคำถามตามคำแนะนำของอาจารย์ควบคุมปริญญาพันธ์ เพื่อปรับการใช้ภาษาและให้ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมตามโครงสร้างทฤษฎี

6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูสังกัดศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำนวน 5 ท่าน

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ กับครูสังกัดศึกษาระดับประถมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Total Correlation) ตั้งแต่ 0.429 ถึง 0.762 ใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค เท่ากับ 0.978

8. นำแบบสอบถามที่มีคุณภาพแล้วไปจัดพิมพ์เป็นฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยส่งแบบสอบถาม จำนวน 637 ฉบับ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 500 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 78.49

4. ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาและคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์นำข้อมูลมาบันทึกลงในแบบรหัส (Coding Form)

การวิเคราะห์ข้อมูล

มีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อคำนวณค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้สูตรเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2.2 ตรวจสอบเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของข้อมูลแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่ โดยคำนวณจากค่า Kaiser - Meyer - Olkin Measure of Sampling Adequacy โดยค่า KMO ซึ่งค่าที่ได้ควรจะมากกว่า 0.5 เป็นการทดสอบว่าข้อมูลมีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ

2.3 การตรวจสอบความเป็นเอกลักษณ์ของเมตริกซ์โดยใช้ Bartlett's Test of Sphericity เป็นการตรวจสอบเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของประชากรว่าเป็นเมตริกซ์เอกลักษณ์หรือไม่ ดังนั้น ค่า Bartlett's Test ควรจะมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) หมายความว่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ไม่เป็นเมตริกซ์เอกลักษณ์

2.4 นำเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของข้อมูลที่มีคุณสมบัติตามการตรวจสอบข้างต้นมาดำเนินการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ด้วยการพิจารณาความสอดคล้องความกลมกลืนระหว่างโมเดลสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Congruence: IOC) ของแบบสอบถาม

2. การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา

4. สถิติขั้นพื้นฐาน ได้แก่

4.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

4.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 วิเคราะห์ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (Standard Error of Estimate)

4.4 โมเดลการวัด และโมเดลสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Measurement Model and Confirmatory Factory Analysis Model) ในรูปของสมการเมทริกซ์ตัวแปรความคลาดเคลื่อนและพารามิเตอร์

4.5 โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Linear Structural Relational Model) เขียนในรูปของสมการเมทริกซ์ตัวแปรและพารามิเตอร์

5. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องโมเดลโครงสร้างเชิงเส้นตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสถิติที่ใช้วัดระดับความกลมกลืน ได้แก่

5.1 ค่าสถิติไค - สแควร์ (Chi - Square Statistics: χ^2) ใช้ทดสอบสมมุติฐานทางสถิติ ค่าไค - สแควร์ ควรมีค่าต่ำมากยิ่งมีค่าใกล้เคียงศูนย์มากเท่าไรแสดงว่าแบบจำลองสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าไค - สแควร์ ระดับการยอมรับ คือ χ^2 ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติหรือค่า P - Value สูงกว่า 0.05 แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้อง

5.2 ทดสอบระดับความกลมกลืน/ความสอดคล้องหรือความตรงของโมเดลตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Goodness of Fit Index: GFI) ค่าระดับการยอมรับ GFI มีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้น แสดงว่า แบบจำลองมีความสอดคล้อง

5.3 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI) นำค่าดัชนี GFI ค่าระดับการยอมรับ AGFI มีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้น แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้อง

5.4 ดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation: RMSEA) ค่า RMSEA ที่น้อยกว่า .05 แสดงว่ามีความสอดคล้องสนิท ค่าที่ใช้ได้และถือว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากรไม่ควรเกิน 0.08

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า ประกอบด้วย 6 คุณลักษณะ 66 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.548 ถึง 0.932 ดังนี้

1.1 ความรู้ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้สังคัมศึกษาประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 20 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.633 ถึง 0.780

1.2 ความรู้ความสามารถในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 17 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.548 ถึง 0.932

1.3 ความรู้ความสามารถด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 9 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.570 ถึง 0.921 มี

1.4 ความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 7 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.650 ถึง 0.903

1.5 คุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอน ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 6 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.798 ถึง 0.870

1.6 ความรู้ความสามารถด้านสื่อ เทคโนโลยีสมัยใหม่ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 7 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.848 ถึง 0.914

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองตัวบ่งชี้การพัฒนาวัดบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า ประกอบด้วย 6 คุณลักษณะ 66 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกตั้งแต่ 0.536 ถึง 0.886 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านความรู้ความสามารถในศตวรรษที่ 21 ด้านความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร ด้านความรู้ความสามารถด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ด้านความรู้ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้สังคัมศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอน และด้านความรู้ความสามารถด้านสื่อ เทคโนโลยีสมัยใหม่ มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.886 0.872 0.856 0.817 0.570 และ 0.536 ตามลำดับ มีดัชนีวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่าไค - สแควร์ เท่ากับ 1002.88 ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.13229 ท็องศาอิสระ (df) เท่ากับ 954 ค่า GFI = 0.933 ค่า AGFI = 0.924 ค่า SRMR = 0.0166 ค่า RMSEA = 0.00923 แสดงว่าโมเดลมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

อภิปรายผล

1. ผลศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ปรากฏว่าตัวแปรในองค์ประกอบเดียวกันมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 41110.636 แสดงว่ามีค่ามาก แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดัชนีไคเซอร์-ไมเยอร์-โอลคิน (Kaiser - Meyer - Olkin Measure of Sampling Adequacy) ซึ่งเป็นดัชนีบอกความแตกต่างระหว่างเมทริกซ์ สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ ควรมีค่ามากกว่า .50 จากผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีไคเซอร์-ไมเยอร์-โอลคิน มีค่าเท่ากับ 0.94 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการ วิเคราะห์องค์ประกอบได้ ซึ่งได้องค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 9 องค์ประกอบ ตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.513 ถึง 0.869 ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถในศตวรรษที่ 21 ด้านความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร ด้านความรู้ความสามารถด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ด้านความรู้ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้สังคัมศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอน และด้านความรู้ความสามารถด้านสื่อ เทคโนโลยีสมัยใหม่

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Secondary Confirmatory Factor Analysis) การพัฒนาวัดบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาใน

ศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า ตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 66 ตัวบ่งชี้ ค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.632 ถึง 0.953 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปน้อย ด้านความรู้ความสามารถในศตวรรษที่ 21 ด้านความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร ด้านความรู้ความสามารถด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ด้านความรู้ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอน และด้านความรู้ความสามารถด้านสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ น้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.886 0.872 0.856 0.817 0.570 และ 0.536 ตามลำดับ โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่าสูงคือด้านความรู้ความสามารถในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับ ฤตินันท์ สมุทร์ทัย, ได้สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 พบว่าองค์ประกอบของหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21 ควรมี 5 องค์ประกอบ ซึ่งจะขอกล่าวเฉพาะหัวข้อที่ตรงประเด็นกับคุณลักษณะองค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถในศตวรรษที่ 21 คือความสามารถพื้นฐานทางจริยธรรม (Ethical Underpinning) ในการอยู่ร่วมกันและมีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถตระหนักถึงความสวยงามของการอยู่ร่วมกันในวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งถือเป็นพื้นฐานทางจริยธรรมที่สำคัญของการดำรงชีวิตในโลกอนาคต ความรู้(Knowledge) ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในอนาคต (ฤตินันท์ สมุทร์ทัย, 2556)

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบในลำดับถัดมารองจากลำดับคือ ด้านความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับ วิจารณ์ถาวรดี และ ฌมณ จีรังสุวรรณ กล่าวในบทความเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Framework) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ด้านผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน (Student Outcomes) และระบบสนับสนุนการศึกษาของศตวรรษที่ 21 (21st Century Support Systems) ปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ซึ่งในด้านของหลักสูตรและวิธีการสอน (Curriculum and Instruction) มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการของวิชาแกนหลัก สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา และสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency - Based) สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน เรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) เพื่อสร้างทักษะขั้นสูงทางการคิดบูรณาการแหล่งเรียนรู้ (Learning Resources) จากชุมชนเข้ามาใช้ในโรงเรียน (วิจารณ์ถาวรดี และฌมณ จีรังสุวรรณ, 2558) และ โณทัย อุดมบุญญานุภาพ กล่าวถึง คุณลักษณะครูรุ่นใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญและเป็นจุดเด่น ควรมีคุณลักษณะเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจในเป้าหมายและวิธีการของหลักสูตรและการสอน สามารถจัดระเบียบเนื้อหาสาระการเรียนรู้และจัดกิจกรรม

กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ให้สอดคล้องกับพัฒนาการผู้เรียนและมีความสามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้ตรง ตามความต้องการของท้องถิ่น (โณทัย อุดมบุญญานภาพ, 2545)

ทั้งนี้การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 (Secondary Confirmatory Factor Analysis) พบว่าแบบสอบถามคุณลักษณะตัวบ่งชี้ครูสังคัมศึกษาระดับประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งรายละเอียดองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ความรู้ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้สังคัมศึกษา สอดคล้องกับวิภาพรรณ พินลา และคณะ ได้กล่าวถึง ครูสังคัมที่ดีจะต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) มีพื้นฐานความรู้ในสาขาวิชาสังคัมศาสตร์และสามารถบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ ได้รู้และก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคัมโลก 2) มีประสบการณ์ทางสังคัม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม 3) มีความรู้และความเชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข 4) มีทักษะในการเป็นผู้นำรู้จักพิจารณาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และตัดสินใจได้ถูกต้อง เหมาะสม 5) เป็นผู้นำในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนและชุมชน จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำและมีประสบการณ์ตรงทางด้านความรู้และสังคัม (วิภาพรรณ พินลา และคณะ, 2561)

องค์ประกอบที่ 2 ความรู้ความสามารถในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ โณทัย อุดมบุญญานภาพ ได้กล่าวถึง คุณลักษณะครูรุ่นใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญและเป็นจุดเด่นควรมีคุณลักษณะของความรอบรู้ความสามารถที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์และทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถเชื่อมโยงสภาพท้องถิ่นเข้ากับมาตรฐานสากลในลักษณะสหวิทยาการมีความรู้ความสามารถในวิธีการแสวงหาความรู้ (โณทัย อุดมบุญญานภาพ, 2545)

องค์ประกอบที่ 3 ความรู้ความสามารถด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน สอดคล้องกับ สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล คือ ความสามารถในการวัด และประเมินผลผู้เรียนได้ตามหลักการของการวัดและประเมินผลและเป็นไปตามเป้าหมายการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ อีกทั้งมีการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2558)

องค์ประกอบที่ 4 ความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับ โณทัย อุดมบุญญานภาพ ได้กล่าวถึง คุณลักษณะครูรุ่นใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญและเป็นจุดเด่นควรมี คุณลักษณะเกี่ยวกับความรู้และความเข้าใจในเป้าหมายและวิธีการของหลักสูตรและการสอน สามารถ จัดระเบียบเนื้อหาสาระการเรียนรู้และจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ให้สอดคล้องกับพัฒนาการผู้เรียนและมีความสามารถพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้ตรง ตามความต้องการของท้องถิ่นได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ (โณทัย อุดมบุญญานภาพ, 2545)

องค์ประกอบที่ 5 คุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอน สอดคล้องกับ โฉนทัย อุดมบุญญานภาพ ได้กล่าวถึง คุณลักษณะครูรุ่นใหม่ในศตวรรษที่ 21 มีความรัก ศรัทธาที่จะเป็นครู มีความเมตตากรุณาและเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ มีจริยธรรม มีกิริยามารยาทสุภาพ เรียบร้อย วางตนอยู่ในศีลธรรมอันดีเปี่ยมด้วยคุณธรรมฝึกหัดปฏิบัติตนยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยชี้แนะทางถูกต้องแก้ไขสิ่งผิดและยึดมั่นตามหลักศาสนา มีบุคลิกภาพดีเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเด็กและสาธารณชน ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการดำรงชีวิต (โฉนทัย อุดมบุญญานภาพ, 2545)

องค์ประกอบ 6 ความรู้ความสามารถด้านสื่อ เทคโนโลยีสมัยใหม่ สอดคล้องกับ สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 เกี่ยวกับความรู้และเข้าใจเทคโนโลยีใหม่ๆสามารถชี้แนะข้อดีข้อเสียของเทคโนโลยีแก่ผู้เรียนและวิธีการสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ อย่างถูกวิธีและเลือกรับข้อมูลอย่างถูกต้อง (สุคนธ์ สิ้นธพานนท์, 2558) Expanded มีความสามารถในการถ่ายทอดหรือขยายความรู้ของตนสู่นักเรียนผ่านสื่อเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ Exploration มีความสามารถในการเสาะหาและคัดเลือกเนื้อหาความรู้หรือเนื้อหาที่ทันสมัย เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนผ่านทางสื่อเทคโนโลยี (อ่องจิต เมธยะประภาส, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

- 1) ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า ประกอบด้วย 6 คุณลักษณะ 66 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.548 ถึง 0.932 ประกอบด้วย
 - องค์ประกอบ 1.1) ด้านความรู้ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้สังคัมศึกษาประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 20 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.633 ถึง 0.780
 - 1.2) ด้านความรู้ความสามารถในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 17 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.548 ถึง 0.932
 - 1.3) ด้านความรู้ความสามารถด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียนประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 9 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.570 ถึง 0.921
 - 1.4) ด้านความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 7 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.650 ถึง 0.903
 - 1.5) ด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอนประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 6 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.798 ถึง 0.870
 - 1.6) ด้านความรู้ความสามารถด้านสื่อ เทคโนโลยีสมัยใหม่ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 7 ตัวบ่งชี้

มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.848 ถึง 0.914 2) ผลการวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองตัวบ่งชี้การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่าประกอบด้วย 6 คุณลักษณะ 66 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกตั้งแต่ 0.536 ถึง 0.886 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปน้อยคือ ด้านความรู้ความสามารถในศตวรรษที่ 21 ด้านความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร ด้านความรู้ความสามารถด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ด้านความรู้ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้สังคัมศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอน และด้านความรู้ความสามารถด้านสื่อ เทคโนโลยีสมัยใหม่ มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.886 0.872 0.856 0.817 0.570 และ 0.536 ตามลำดับ มีดัชนีวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่าไค - สแควร์ เท่ากับ 1002.88 ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.13229 ท้องศาอิสระ (df) เท่ากับ 954 ค่า GFI = 0.933 ค่า AGFI = 0.924 ค่า SRMR = 0.0166 ค่า RMSEA = 0.00923 แสดงว่าโมเดลมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** จากผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 มี 6 องค์ประกอบประกอบด้วย ความรู้ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้สังคัมศึกษา ความรู้ความสามารถในศตวรรษที่ 21 ความรู้ความสามารถด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร คุณธรรมจริยธรรมของครูผู้สอน และความรู้ความสามารถด้านสื่อ เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทั้ง 66 ตัวบ่งชี้ ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่ผลิต และหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับครู ใช้เป็นแนวทางการพัฒนาครูสังคัมศึกษาระดับประถมศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาครูสังคัมศึกษาให้เป็นไปตามแนวทาง ประพฤติปฏิบัติให้มีความเหมาะสม และทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการก้าวสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป** การวิจัยครั้งนี้เป็นการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 และพัฒนาเป็นตัวบ่งชี้ ซึ่งมีข้อดี เนื่องจากตัวบ่งชี้สามารถอธิบายลักษณะครูสังคัมศึกษา และครอบคลุม หลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้สอนเป็นสำคัญ ทั้ง 6 คุณลักษณะ ทำให้เห็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาตามลำดับความสำคัญ ซึ่งน่าจะมีการศึกษาต่อ โดยการนำตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูสังคัมศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 66 ตัวบ่งชี้ ที่ผู้วิจัยได้ให้ข้อสังเกตในข้างต้นนั้น ไปปรับปรุงและศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบ แนววิธีการอย่างไรจึงจะเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและมีความเหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อมของผู้เรียน และสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- โณทัย อุดมบุญญาณภาพ. (2545). คุณลักษณะครูรุ่นใหม่กับการปฏิรูปหลักสูตรการผลิตครูในศตวรรษที่ 21. วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 1(3), 22-31.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). ผลการวิจัยกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ .
- ฤตินันท์ สมุทรทัย. (2556). การวิจัยนาร่องการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูสำหรับศตวรรษที่ 21. ใน การประชุมทางวิชาการวิจัยทางการศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 15. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วัจนรัตน์ ควรดี และณมน จีรังสุวรรณ. (2558). การปฏิรูปการศึกษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา, 27(93), 12-20.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่สะท้อนต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ทิพยสุทธิ.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โอเพ่นเวิลด์ส.
- วิภาพรรณ พินลา และคณะ. (2561). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร สันธพานนท์. (2558). การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินต์.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2554). เอกสารประกอบการสัมมนาเข้มครั้งที่ 1 ชุติวิชาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับ ศึกษาศาสตร์ (20904). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อ่องจิต เมธยะประภาส. (2558). คุณลักษณะของครูและนักเรียนในศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 13 กุมภาพันธ์ 2560 จาก GotoKnow: <https://Www.Gotoknow.Org/Posts/589309>

ปัจจัยสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 3 ใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

THE RELATIVE FACTORS AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF
STUDENT AFFAIRS OPERATIONS THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3 IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA

อนุพงศ์ จุงใจ

Anuphong Joongjai

วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง

Wachapatr Techawattanasiridwrmong

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Rajabhat Pranakorn Sri Ayutthaya, Thailand

E-mail: anuphong.1711@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการเสริมแรง ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาและปัจจัยแนวทางการปฏิบัติ ที่สัมพันธ์กับงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา และ 2) ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินการวิจัยเชิงสำรวจรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ รอง ผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรฝ่ายกิจการนักเรียน จำนวน 210 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า T - test วิเคราะห์สถิติเชิงปริมาณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Regression) เลือกตัวแปรโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter) ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูปทางสถิติ ผลวิจัยพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุ 23 – 30 ปี มีตำแหน่งเป็นครูผู้สอน ประสบการณ์การทำงาน จำนวน 1 – 5 ปี มีวุฒิทาง การศึกษาระดับปริญญาตรี 2) ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับ มาก สูงสุดคือ ด้านปัจจัยแนวทางการปฏิบัติ และ 3) ระดับประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการ

* Received 29 June 2020; Revised 3 August 2020; Accepted 11 October 2020

นักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อนำมาทดสอบตามสมมุติฐานพบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานกิจการนักเรียนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลงานกิจการ นักเรียนโดยด้านปัจจัยแนวทางการปฏิบัติ มีผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน สูงสุด รองลงมา ด้านปัจจัยส่วนบุคคล และด้านปัจจัยการบริหารสถานศึกษามีผลต่อ ประสิทธิภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 78.30%

คำสำคัญ: ปัจจัยสัมพันธ์, ประสิทธิภาพการดำเนินงานกิจการนักเรียน, งานกิจการนักเรียน

Abstract

The purpose of this article was to 1) to investigate personal factors, reinforcement factors, educational institution administration factors and guideline factors related to student affairs work of secondary schools under the Secondary Education Service Area Office 3 in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, and 2) to study the effectiveness of student affairs management of Secondary Schools under the Secondary Educational Service Area Office 3 in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. Research methodology was a survey study, collecting data obtained from questionnaires. The samples were the deputy director of student affairs, teachers and student affairs personnel, totaling 210 samples. The statistics for the analysis were descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation and samples t-test. Quantitative data were analyzed using statisticsto determine multiple regression coefficients, Enter regression, and data were processed from statistical package computer programs. The analytic results indicated that in terms of personal factors, most of samples were female than males aged 23 - 30. The sample had the current position as a teacher and work experience of 1-5 years. The education level was a bachelor's degree. The factors related to the performance of student affairs were at the highest level including the practical factors. The opinions on the effectiveness of student affairs of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office 3 in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province were at the high level. The highest level of aspect was on the student support systems. The results of the hypothesis testing showed that factors related to student affairs operations had a positive influence

on student affairs effectiveness. The factor of practice had the highest influence, followed by personal factors and the administrative factors, influencing the changes at 78.30%.

Keywords: The Effectiveness, The Relative Factors Affecting, Affairs Operations

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดฉะนั้นครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้้นำผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนให้แสวงหาความรู้ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ สร้างสรรค์ความรู้ของตน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นสถาบันทางการศึกษาที่วางรากฐานความคิด และ ความประพฤติของวัยรุ่น ปลูกฝังคุณธรรมให้แก่พลเมืองของชาติ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2526) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความประพฤติ ปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม ตามกฎระเบียบของสังคม เนื่องจากประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ในโลกกำลังประสบปัญหาด้านสังคม เป็นอย่างมากโดยเฉพาะเรื่องความ ชัดแย้ง ทั้งทางด้านความคิดและการกระทำของตัวบุคคล องค์กรและสังคม สถานศึกษามีความจำเป็น ที่ต้องมุ่งเน้นการเรียนการสอน การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในสถานการณ์ในปัจจุบัน หาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องสังคม ศาสนาและ วัฒนธรรม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนด ขอบข่ายภารกิจการบริหารและจัดการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ซึ่งงานกิจการนักเรียนเป็นหนึ่งในภารกิจหลักของการบริหารงานทั่วไป การบริหารงาน กิจการนักเรียนเป็นงานบริหารที่สำคัญด้านหนึ่ง ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนมีขอบข่าย กว้างขวาง ครอบคลุมกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ประกอบด้วย ด้านงาน แนะแนว ด้านงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยของนักเรียน ด้านงานประชาธิปไตยและวินัยนักเรียน กิจกรรมส่งเสริมและปกครองจริยธรรมนักเรียน (นาวิ กริธาทรัพย์, 2553) เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการพัฒนาไปในทางที่ถูกต้องเมื่อสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนจะได้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และมีคุณค่าต่อสังคมต่อไป การบริหารกิจการนักเรียนจึงเป็นตัวช่วยผลักดันและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนได้เป็นอย่างดี การบริหารงานด้านนี้จึงถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก จำเป็นที่จะต้องใช้ความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรที่มี

ประสบการณ์การทำงานรู้และเข้าใจถึงสภาพปัญหาของนักเรียน เน้นอนสิ่งสำคัญที่เป็นแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นคือ หน่วยงานมีการบริหารจัดการที่ดี ผู้นำมีการส่งเสริมให้ครูบุคลากรเกิดความพึงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะนำมาสู่ผลสำเร็จของหน่วยงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมเขต 3 มีโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดจำนวน 2 จังหวัด ได้แก่จังหวัด นนทบุรี และจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีโรงเรียนในความรับผิดชอบ จำนวนทั้งหมด 29 โรงเรียน เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัด ที่มีการขยายตัวด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคม การเมือง การปกครอง และการศึกษาเป็นลำดับมาจนถึงปัจจุบัน มีการพัฒนาใน ทุก ๆ ด้านเพื่อรองรับการเติบโต จากโครงสร้างดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกสบายของการคมนาคม ด้านสาธารณูปโภค ด้านการท่องเที่ยว เป็นจังหวัดที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวหลาย ๆ ด้าน ขณะเดียวกันนี้ วัฒนธรรมจากต่างชาติก็หลั่งไหลและเข้าสู่จังหวัดแห่งนี้ ผู้คนรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเหล่านี้มาใช้ในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา จึงมีพฤติกรรมการเล่นแบบจากวัฒนธรรมชาวต่างชาติและจากทางสื่อสังคมจากช่องทางต่าง ๆ มากมาย ทำให้คนในสังคม เกิดการเอารัดเอาเปรียบ แกร่งแย่งชิงดี สภาพแวดล้อมที่มีสิ่งเร้าที่นำไปสู่ทางเดินที่ผิด มีแหล่งสถานบันเทิงต่าง ๆ เป็นที่มั่วสุมของวัยรุ่นมีอบายมุขหลากหลายรูปแบบ ขาดการควบคุมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ทำให้วัยรุ่นพาตนเองสู่สิ่งเหล่านี้ได้ง่าย ในที่สุดก็เป็นปัญหาของครอบครัว สถานศึกษา และประเทศชาติที่ได้ผลเมืองที่ไม่มีคุณภาพ สาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาจาก สภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลง และความขัดแย้งในด้านค่านิยม ทางด้านเทคโนโลยี และวัฒนธรรมใหม่ ๆ ที่เผยแพร่เข้ามา รวมทั้งสภาพทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำ เกิดการเอารัดเอาเปรียบและแข่งขันกันสูง สภาพครอบครัวที่เป็นปัญหา เช่น ครอบครัวที่แตกแยก ครอบครัวที่บิดามารดาแยกกันอยู่เนื่องจากความจำเป็นในด้านอาชีพ การดิ้นรนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้บิดา มารดา ไม่มีเวลาที่จะอบรมจิตใจนักเรียน และโรงเรียนซึ่งมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมและพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2542) หน้าที่ดังกล่าวจัดอยู่ในภารกิจหลักของงานฝ่ายกิจการนักเรียน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาที่สำคัญต่อการพัฒนาการบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นอย่างมาก จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างไร ซึ่งจะช่วยพัฒนา ยกระดับการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาศึกษาเขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการเสริมแรง ปัจจัยการบริหารสถานศึกษาและปัจจัยแนวทางการปฏิบัติ ที่สัมพันธ์กับงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการกิจการนักเรียนและการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียนครูและบุคลากรฝ่ายกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 460 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียนครูและบุคลากรฝ่ายกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 210 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) วุฒิการศึกษา 4) ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน 5) ประสบการณ์การทำงานฝ่ายกิจการนักเรียน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามแนวคิดวิธีของลิเคิร์ต (Likert) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

ส่วนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา จากการสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการและงานวิจัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3. การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม เป็นประเด็นคำถามในแบบสอบถาม คือ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานกิจการนักเรียนและประสิทธิผลการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1 นำแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานกิจการนักเรียนและประสิทธิผลการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

3.2 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.3 นำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try out) รองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน ครูและบุคลากรฝ่ายกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนเพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าแอลฟาสัมประสิทธิ์ (Coefficient Alpha) ของครอนบัต (Cronbach) จากนั้นผู้วิจัยแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ โดยได้ค่าแอลฟาสัมประสิทธิ์ที่ 0.95

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับรองผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน ครู และบุคลากรฝ่ายกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 210 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การจัดกระทำข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาตรวจนับจำนวน 210 ฉบับ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) วุฒิการศึกษา 4) ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และ 5) ประสิทธิภาพการทำงานโดยการแจกแจง ความถี่ และร้อยละ (%)

5.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินการกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต3ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดย โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานกิจการ นักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ โดยการนำข้อคำถามที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดของแต่ละด้านมากำหนดค่าเฉลี่ย

5.2.4 จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จาก มาทำการวิเคราะห์ปัจจัย สัมพันธ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินการกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามทฤษฎีของรอง ผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนักเรียน ครูและบุคลากรฝ่ายกิจการนักเรียนเพื่อทดสอบสมมติฐานหา ค่าความสัมพันธ์ โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficients) และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต3ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต3ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงาน กิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต3ในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา				
	$\bar{X}$	SD.	แปลค่า	อันดับ
ด้านปัจจัยส่วนบุคคล	4.14	0.60	มาก	(2)
ด้านปัจจัยการเสริมแรง	4.02	0.72	มาก	(4)
ด้านปัจจัยการบริหารสถานศึกษา	4.10	0.64	มาก	(3)
ด้านปัจจัยแนวทางการปฏิบัติ	4.18	0.67	มาก	(1)
ภาพรวม	4.11	0.62	มาก	

ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต3ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านปัจจัยแนวทางการปฏิบัติ รองลงมา ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ด้านปัจจัยการบริหารสถานศึกษา และด้านปัจจัยการเสริมแรง ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ประสิทธิผลงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต3ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 2 ประสิทธิผลงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต3ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประสิทธิผลงานกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	$\bar{X}$	SD.	แปลค่า	อันดับ
ด้านระเบียบวินัยและการมีส่วนร่วม	4.11	0.69	มาก	(3)
ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.27	0.72	มากที่สุด	(1)
ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร	4.14	0.60	มาก	(2)
ด้านการให้บริการนักเรียน	3.93	0.66	มาก	(4)
ภาพรวม	4.11	0.61	มาก	

ผลการวิเคราะห์ ประสิทธิผลงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านระเบียบวินัยและการมีส่วนร่วม และด้านการให้บริการนักเรียน ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์สมมุติฐานหาค่าความสัมพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 3 ค่าความสัมพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Model (ประสิทธิผลงานกิจการนักเรียนโดยรวม)	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t.	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	0.537	0.141		3.80	0.000
ด้านปัจจัยส่วนบุคคล	0.190	0.073	0.187	2.60	0.010*

Model (ประสิทธิผลงานกิจการนักเรียนโดยรวม)	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t.	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ด้านปัจจัยการเสริมแรง	0.101	0.072	0.119	1.39	0.164
ด้านปัจจัยการบริหารสถานศึกษา	0.175	0.088	0.185	2.00	0.047*
ด้านปัจจัยแนวทางการปฏิบัติ	0.398	0.072	0.436	5.50	0.000*

R. = 0.887 R Square = 0.787 R Square Adjusted (R²) = 78.30% (0.783)
F-statistics = 189.601 Sig. = 0.00 Durbin-Watson = 2.062

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานกิจการนักเรียนที่มีผลกระทบต่อประสิทธิผลงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยภาพรวม มีค่าคงที่ 0.53 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระเท่ากับ 0.141 ผลการพยากรณ์นั้น มีค่า t - test = 3.80 และ Sig. = 0.00 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้นำเสนอตัวแปรต้นหรือปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีค่า Sig. < .05 จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ด้านปัจจัยการเสริมแรง และด้านปัจจัยแนวทางการปฏิบัติ

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านปัจจัยแนวทางการปฏิบัติ รองลงมาคือ ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ด้านปัจจัยการบริหารสถานศึกษา และด้านปัจจัยการเสริมแรง ตามลำดับ ซึ่งด้านปัจจัยแนวทางการปฏิบัตินี้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านนี้มีความเกี่ยวข้องกับการวางแผนและการปฏิบัติงานเป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับการค้นคว้าอิสระของ วณิชย์ เอื้อน้อมจิตต์กุล ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนจรัญราษฎร์บำรุง กรุงเทพมหานคร ที่พบว่าการบริหารกิจการนักเรียนมีแนวปฏิบัติด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน อยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการจัดการประชุมวางแผนงาน รวบรวมระเบียบแนวทางการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน และปรับปรุงระเบียบและแนวทางให้มีความทันสมัย รวมถึงมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน (วณิชย์ เอื้อน้อมจิตต์กุล, 2556)

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระดับมาก โดยสูงสุดคือ ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รองลงมา ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านระเบียบวินัยและการมีส่วนร่วม และด้านการให้บริการนักเรียน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิชาติ สวัสดิ์มงคล ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียน

ของผู้บริหารและครูโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 3 พบว่า สภาพการบริหารกิจการนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่พบว่ามีความมีประสิทธิภาพดำเนินการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือ (อภิชาติ สวัสดิ์มงคล, 2553)

3. ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำเนินงานกิจการนักเรียน ได้แก่ ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ด้านปัจจัยการบริหารสถานศึกษา และด้านปัจจัยแนวทางการปฏิบัติ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยแนวทางการปฏิบัติ มีผลสูงสุด รองลงมา คือด้านปัจจัยส่วนบุคคล และด้านปัจจัยการบริหารสถานศึกษา ผลวิจัยพบว่า ด้านปัจจัยแนวทางการปฏิบัติมีผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลงานกิจการนักเรียนเพิ่มขึ้น 0.436 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤกษ์ จันทะวงศ์ ได้ศึกษาแนวปฏิบัติในการแก้ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนวชิรวิทย์ ฝ่ายมัธยมจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในการวางแผนจัดกิจกรรมการควมมีการวางแผน การจัดสถานที่และงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน มีการวัดผลและติดตามผล สามารถนำผลไปปรับปรุงและพัฒนาต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสม ผลวิจัยพบว่าด้านปัจจัยส่วนบุคคล มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลงานกิจการนักเรียนเพิ่มสูงขึ้นเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 0.187 (ฤกษ์ จันทะวงศ์, 2553) สอดคล้องกับแนวคิดของ วรจิตร หนองแก ที่กล่าวไว้ว่าการปฏิบัติงานนั้น ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ในผลวิจัยพบว่าด้านปัจจัยการบริหารสถานศึกษามีผลเชิงบวกต่อประสิทธิผลงานกิจการนักเรียนเพิ่มขึ้น 0.185 (วรจิตร หนองแก, 2540) สอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ ที่กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการจัดการศึกษาให้ดีขึ้น ตลอดจนการประเมินผล เพื่อให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรและให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2553)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาปัจจัยสัมพันธ์ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการดำเนินการกิจการนักเรียน คือ ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ด้านปัจจัยการบริหารสถานศึกษา และด้านปัจจัยแนวทางการปฏิบัติ ซึ่งมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลการดำเนินการกิจการนักเรียน และประสิทธิผลการดำเนินการกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการดำเนินงานมากที่สุดคือด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน **ข้อเสนอแนะ** 1) หน่วยงานที่

เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับปัจจัยแนวทางการปฏิบัติให้มีความชัดเจนและเป็นแบบแผนการปฏิบัติงานได้อย่างมีระบบ มีการวางแผนการดำเนินงานกิจการนักเรียนให้มีความชัดเจน มีการกำหนดตัวบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานด้านกิจการนักเรียน ส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการบริหารสถานศึกษาภายในโรงเรียนอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนในการจัดกิจกรรมของนักเรียนมีการวางแผนการดำเนินงานกิจการนักเรียนร่วมกันทุกฝ่ายในสถานศึกษา ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และมีการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนและนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนา 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการบริหารสถานศึกษาให้มีเป้าหมายสู่ความสำเร็จให้ชัดเจน เสริมแรงบุคลากรอย่างรอบด้าน ต้องให้ความสำคัญแก่บุคลากร เปิดรับฟังข้อคิดเห็นและร้องเรียน และให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหา นอกจากนี้การบริหารสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน ต้องมุ่งสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะอย่างรอบด้าน ไม่เพียงแต่ด้านความรู้เพียงด้านเดียว ยังรวมถึงการเสริมสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความประพฤติที่ดี การบริหารสถานศึกษาที่นำไปสู่การเชื่อมโยงและถ่ายทอดความรู้พัฒนาคุณภาพและสมรรถนะผู้เรียนให้เป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานและสังคม ควรให้ความสำคัญต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลการเรียนรู้ ควรให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคและวิธีการที่เน้นการปฏิบัติมีความหลากหลาย การสนับสนุนการสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์และการวัดผลและประเมินผล ที่สอดคล้องกับมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาและมีการจัดการสถานศึกษาให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญต่อการเลือกครูและบุคลากรเข้ามาทำหน้าที่งานกิจการนักเรียน คัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องมีคุณสมบัติที่พร้อมในการทำงาน มีวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่กิจการนักเรียน มีทัศนคติที่ดี เข้าใจขอบข่ายภาระงานกิจการนักเรียน มีไหวพริบปฏิภาณสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เมื่อเกิดสถานการณ์ขึ้นในสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล และที่สำคัญครูและบุคลากรทางการศึกษาควรมีมนุษยสัมพันธ์ ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกของตนเองเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาในการปฏิบัติงาน สถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรมีสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน มีความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงาน มีความตระหนักเห็นความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ตลอดจนควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้บุคลากรนำความรู้ความสามารถและทักษะที่มีมาพัฒนานวัตกรรมที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนด้านความประพฤติ ส่งเสริมและ

สนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมการประชุมการพัฒนางานกิจการนักเรียนนักเรียน ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ การอบรมการสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้งานกิจการนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา. (2542). แนวทางประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กฤษณ์ จันทะวงศ์. (2553). แนวปฏิบัติในการแก้ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนวชิรวิทย์ ฝ่ายมัธยม จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นาวิ กริธาทรัพย์. (2553). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนเทศบาลเมืองพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. ใน สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2526). การจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2553). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วณิชย์ เอน้อมจิตต์กุล. (2556). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนจรัญญูมัยรังสฤษฎ์. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรจิตร หนองแก. (2540). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดขอนแก่น. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาการพัฒนา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- อภิชาติ สวัสดิ์มงคล. (2553). สภาพและปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหารและครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal Education and Psychology Measurement*, 3(30), 607-610.

การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

PARTICIPATIVE ADMINISTRATION AFFECTING THE EFFECTIVENESS
OF SCHOOL MANAGEMENT UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3 IN PHRANAKHON SI AYUTTHAYA

ราม เรือนทองดี

Ram Ruanthongdee

วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง

Wachapatr Techawattanasiridwrmrong

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

E-mail: ramawd29621@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) ศึกษาประสิทธิผลของ การบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา กับประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก โดยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้าน การดำเนินการ 2) ประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก สูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมีอิทธิพล

* Received 30 June 2020; Revised 10 August 2020; Accepted 12 October 2020

เชิงบวกต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยด้านการกำกับติดตามและประเมินผล มีอิทธิพลสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการดำเนินการ และด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ ส่วนด้านการรับผลประโยชน์มีอิทธิพลเชิงลบต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ร้อยละ 58.80% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม, ความสัมพันธ์, ประสิทธิผลของสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the participatory administration of educational institutions under the Secondary Education Service Area Office 3, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, 2) to study the effectiveness of the administration of educational institutions under the Secondary Educational Service Area Office 3, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, and 3) to study the relationship between educational institution participatory administration and the effectiveness of the administration of educational institutions under the Secondary Educational Service Area Office 3, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The research results were as follows: 1) The participatory management of the educational institutions at a high level. The highest level was in the aspect of operation. 2) The effectiveness of the school administration at a high level. The highest level was in the aspect of school change and development to keep up with the current situation. 3) The results of the hypothesis testing showed that participatory administration had a positive influence on the effectiveness of the administration of educational institutions under the Secondary Educational Service Area Office 3, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The aspect with greatest influence was monitoring and evaluation, followed by operations and decision - making, respectively. The benefit receiving had a negative influence on the effectiveness of the administration of educational institutions under the Secondary Education Service Area Office 3, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, with the influence on the change in the effectiveness of the administration of

educational institutions under the Secondary Education Service Area Office 3, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province.

Keywords: Participatory Administration, Relationship, The Effectiveness of School

บทนำ

ในสภาพสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และประเทศไทยอยู่ในช่วงของยุคที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและมีการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ทันสมัยเข้ามา มีบทบาทพร้อมกับวัฒนธรรมของชาติตะวันตกซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทั้งทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมซึ่งการศึกษาถือได้ว่าเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด ในการสร้างสรรค์ ความก้าวหน้าและเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาทุก ๆ ด้าน รวมไปถึงการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมต้องเกิดจากการฝึกฝนเรียนรู้ไปสู่การลงมือปฏิบัติให้ได้นานออกมาอย่างมีคุณภาพ และการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8 จนถึงปัจจุบัน ฉบับที่ 12 ยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ซึ่งหมายถึงการพัฒนาการศึกษาให้ทันยุคทัน การเปลี่ยนแปลงของโลก สถานศึกษาจะเป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษาในช่วงวัยต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

คนไทยในอนาคต จะต้องมีความพร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีความมั่งคั่งอดออม มีความโอปอ้อมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 อนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตสู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด และผู้ประกอบการยุคใหม่โดยประกอบสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานตามกฎหมายมีหน้าที่จัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาและบริหารครูให้ทำหน้าที่หลักด้านการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน สถานศึกษาแต่ละแห่งมีสภาพแวดล้อม มีปัจจัยและวัฒนธรรมแตกต่างกัน การบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาทุกแห่ง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่อย่างหลากหลายเพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ให้การจัดการศึกษาเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแบ่งเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) สถานศึกษาเป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดใน

การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ การบริหารจัดการให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และเสมอภาค (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) การดำเนินงานเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ปัจจัยที่มีการบริหารที่ดี ความสามารถในการจัดองค์กรและการใช้ทรัพยากรที่หามาได้อย่างคุ้มค่า โดยมุ่งหวังพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข ความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ดังนั้นสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีหน้าที่กำหนดนโยบายมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องสนับสนุน ส่งเสริม กำกับดูแล และประเมินผลสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ เกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องของการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน นั้น ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผล และสถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ซึ่งยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจจากการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2561 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 29 โรงเรียน ซึ่งผลคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศทุกรายวิชา โดยมีผลคะแนนเฉลี่ยรวมระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 35.91 ระดับประเทศ ร้อยละ 37.50 และผลคะแนนเฉลี่ยรวมระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 33.71 ระดับประเทศ ร้อยละ 35.02 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3, 2562)

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในรูปแบบใดที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในระดับใดบ้างกับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อสะท้อนปัญหาให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาเพื่อจะได้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้เกิดประสิทธิผลกับผู้เรียนและเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ชุมชน และการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาที่สัมพันธ์ประสิทธิผลของ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของ สถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1,278 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 291 คน การกำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางจิสและมอร์แกน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามปลายปิดชนิด มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ ดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่สัมพันธ์กับประสิทธิผล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัด พระนครศรีอยุธยา แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) วุฒิการศึกษา 4) ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และ 5) ประสบการณ์การทำงาน เป็นแบบ ตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามแนวคิด

ของ เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ด้านการตัดสินใจ 2) ด้านการดำเนินการ 3) ด้านการรับผลประโยชน์ และ 4) ด้านการกำกับ ติดตาม และ ประเมินผล ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) กำหนดความมากน้อยในระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553)

ส่วนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการสังเคราะห์จากแนวคิดของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยความสามารถ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการยกระดับสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน 2) ด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 3) ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน 4) ด้านการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และ 5) ด้านการแก้ปัญหาการดำเนินงานในสถานศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) กำหนดความมากน้อยในระดับประสิทธิผลการดำเนินการของสถานศึกษา

นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมเนื้อหา จากนั้นปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

นำแบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อ ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค พบว่ามีความเชื่อมั่น (α) = .977

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลกับครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเองได้แบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) วุฒิการศึกษา 4) ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน และ 5) ประสบการณ์การทำงานโดยการแจกแจง ความถี่ และร้อยละ (%)

การศึกษาเรื่องการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการศึกษเชิงสำรวจ (Survey Research) รวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 291 ตัวอย่างสถิติใน การวิเคราะห์ผลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) อธิบายผลการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ

ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยการนำข้อคำถามที่มีระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดของแต่ละด้านมากำหนดค่าเฉลี่ย 5 ระดับ (ไศภิตา คล้ายหนองสรวง, 2558)

ทำการทดสอบสมมติฐานโดยทดสอบความสัมพันธ์ของสองตัวแปรใช้สถิติทดสอบแบบ Pearson's Correlation Coefficient ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ทำการเลือกตัวแปรโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter) โดยใช้ค่า Tolerance และ VIF ทดสอบว่าเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multi Collinearity) ประมวลผลข้อมูลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย

1. ศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีค่าเฉลี่ย 4.14 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.42 อยู่ในระดับมาก โดยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการดำเนินการรองลงมา ด้านการตัดสินใจ ด้านการกำกับติดตามและประเมินผล และด้านการรับผลประโยชน์ตามลำดับ

2. ศึกษาประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.04 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44 โดยสูงสุด ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน รองลงมา ด้าน การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านการแก้ปัญหาการดำเนินงานในสถานศึกษา และด้านการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามลำดับ

3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการกำกับติดตามและประเมินผล มีอิทธิพลสูงสุด รองลงมา ด้านการดำเนินการ และด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ และการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ด้านการรับผลประโยชน์มีอิทธิพลเชิงลบต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมโดยผลทดสอบแสดงให้เห็นว่าการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวมได้ร้อยละ 58.80% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผล

1. การศึกษาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีความคิดเห็นในระดับมาก โดย สูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการดำเนินการ รองลงมา ด้านการตัดสินใจ ด้านการกำกับ ติดตามและประเมินผล และด้านการรับผลประโยชน์ ตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิด ญัตติฯ พวงธรรม ที่กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหาร การพัฒนา และ ปรับปรุงวิธีการบริหารงานด้านต่าง ๆ เพื่อนำพาสถานศึกษาสู่ความก้าวหน้า ส่งเสริมความ เจริญด้านความคิด ความรู้ ควบคู่กับการสอดแทรกคุณธรรมแก่นักเรียนเพื่อให้ได้นักเรียนที่มี คุณภาพ โดยผลวิจัยพบว่า ด้านการตัดสินใจสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ร่วม ประชุมหารือ แลกเปลี่ยนความเห็น เพื่อกำหนดแผนจัดทำโครงการ กำหนดเป้าหมาย หรือ การดำเนินงานเรื่องต่าง ๆ ของสถานศึกษา ด้านการดำเนินการสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ด้านการรับผลประโยชน์ สูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสวัสดิการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อบำรุงขวัญและ กำลังใจในการปฏิบัติงาน และด้านการกำกับติดตามและประเมินผล สูงสุด ครูและบุคลากร ทางการศึกษามีส่วนร่วมวิเคราะห์และประเมินผลงาน โครงการ และกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางปรับปรุง พัฒนาในการดำเนินงานครั้งต่อไป (ญัตติฯ พวงธรรม, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด บรรลัชนี ศักดิ์วีไลพร ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ หมายถึง การสนับสนุนทรัพยากร การบริหารงานและการขอความร่วมมือด้านบุคลากร (บรรลัชนี ศักดิ์วีไลพร, 2553) และสอดคล้องกับแนวคิด เมตต์ เมตต์การุณจิต ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หมายถึง การสนับสนุนด้านทรัพยากรต่าง ๆ การบริหารงาน การทำกิจกรรม และประสานความช่วยเหลือ (เมตต์ เมตต์การุณจิต, 2553)

2. การศึกษาประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีความคิดเห็นในระดับมาก โดย สูงสุด ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน รองลงมา ด้านการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียน ด้านการแก้ปัญหาการดำเนินงานในสถานศึกษา และด้านการดำเนินงานของ สถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิดของ เรียม สุขกล้า ที่ให้แนวคิดไว้ว่า ประสิทธิภาพโรงเรียน คือ ความสำเร็จของ โรงเรียนที่สามารถทำ หน้าที่ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เกิดจากประสิทธิภาพของผู้บริหารครูที่ สามารถใช้ ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการ เพื่อแสดงให้เห็นว่ามี ความสามารถในการปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ ความสามารถในการผลิต นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก

ความสามารถ ปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และความสามารถ แก้ปัญหาภายในโรงเรียน (เรียม สุขกล้า, 2553)

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการกำกับติดตามและประเมินผล มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวมโดยด้านการกำกับติดตามและประเมินผล มีอิทธิพลสูงสุด รองลงมา ด้านการดำเนินการ และด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ และการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ด้านการรับผลประโยชน์มีอิทธิพลเชิงลบต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวมโดยผลทดสอบแสดงให้เห็นว่าการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวมได้ร้อยละ 58.80% สอดคล้องกับแนวคิด Mott ที่กล่าวว่าประสิทธิผลขององค์การในแง่ของความสามารถในการผลิต ความสามารถในการปรับตัวและความสามารถในการยืดหยุ่นประกอบด้วยความสามารถ ความสามารถผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจากผลวิจัยพบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ด้านการกำกับติดตามและประเมินผลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 0.476 (Mott, P. E., 1972) สอดคล้องกับงานวิจัยสราวดี เฟิงศรีโคตร ที่ศึกษาวิจัยพบว่าการร่วมประเมินผลมีความสัมพันธ์กับรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยนอกจากนี้จากผลวิจัยพบว่า อันดับรองลงมา ด้านการดำเนินการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 0.338 และด้านการตัดสินใจมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษาเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 0.330 (สราวดี เฟิงศรีโคตร, 2554) สอดคล้องกับแนวคิด กฤดีทรัพย์ เชื้อพันธ์ ที่กล่าวว่า การตัดสินใจนั้นเป็นเกณฑ์ที่แสดงถึงควมมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา (กฤดีทรัพย์ เชื้อพันธ์, 2554)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาระดับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม และระดับประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัด

พระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา กับประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา ในภาพรวมพบว่าการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยาร้อยละ 58.80% อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจากการวิจัยจะเห็นได้ว่าการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่ผู้บริหาร ครู บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลของสถานศึกษาในเชิงบวก **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้** จากผลการวิจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์ แม้พบว่าอยู่ในระดับมาก แต่กลับมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และมีอิทธิพลเชิงลบต่อประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีแนวทางในการพิจารณาความดีความชอบ การเสริมแรง ให้กำลังใจ และจัดสวัสดิการที่เหมาะสม สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในทางบวกต่อสถานศึกษา **ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และผู้ปกครอง 2) ควรศึกษาปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) ควรศึกษาปัญหาและพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.
- เรียม สุขกล้า. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูกับประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. ในวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไศภิดา คล้ายหนองสรวง. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. ในวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2). กรุงเทพมหานคร: องค์กรรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

- กฤดีทรัพย์ เชื้อพันธ์. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุในการจัดทรัพยากรมนุษย์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ณัฐรภา พวงธรรม. (2553). การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- บวรลักษณ์ ศักดิ์วิไลพร. (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพของงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สรวดี เพ็งศรีโคตร. (2554). รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. (2562). ข้อมูลสารสนเทศ ปีการศึกษา 2562. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2562 จาก <http://www.secondary3.go.th/main/news/7752.html>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- Mott, P. E. (1972). The characteristic of efficient organizations. New York: Harper & Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการ
ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE CREATIVE LEADERSHIP AND
ACADEMIC MANAGEMENT OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS IN
SECONDARY SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3 IN PHRANAKHON SI AYUTTHAYA

วรุฒ สุขสอน

Warut Suksorn

วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง

Wacharapatr Techawattanasiridumrong

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

E-mail: warut4524@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 170 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบง่าย โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เท่ากับ .91 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการ เท่ากับ .93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านการสื่อสารและด้านการแก้ปัญหา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม 2) การบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

* Received 30 June 2020; Revised 7 August 2020; Accepted 12 October 2020

ระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการแก้ปัญหา รองลงมาคือ ด้านการสื่อสาร และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, การบริหารงานวิชาการ, ผู้อำนวยการสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were to Study 1) creative leadership of school administrators; 2) academic Management of school administrators, and 3) the relationship between creative leadership and academic management of school administrators. The study was conducted with 170 administrators, academic associate and teachers working in secondary school under the secondary educational Service Area Office 3 in Phranakhon Si Ayutthaya. The sample group was acquired by a sample random sampling. The research instrument employed in this study was a five - rating scale questionnaire with a reliability to measure the creative leadership of school administrators at .91 and a reliability of the questionnaire to measure the academic management at .93. Statistics employed in this research included mean, standard deviation, and Pearson Product Moment Correlation Coefficient. The findings revealed that: 1) creative leadership overall and in each aspect were found in a highest level. The highest mean score was found on vision, followed by communication and problem solving. The lowest mean score was found on team work; 2) academic Management in overall and in each aspect were found in a highest level. The highest mean score was found on learning management and followed by developmental curriculum. The lowest mean score was found on research for learning development, and 3) the creative leadership of school administrators showed positive relationship with academic Management in secondary school under the secondary educational Service Area Office 3 in Phranakhon Si Ayutthaya in a high level at a statistical significant level of .01. The creative

leadership of the school administrators showed the highest relationship on problem solving, followed by communication. The lowest score of relationship was found on teamwork.

Keywords: Creative Leadership, Academic Management, School Administrators

บทนำ

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ การศึกษาถือเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์เพื่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้านโรงเรียนซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ จึงต้องพัฒนาองค์กรให้พร้อมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ การบริหารวิชาการจึงมีบทบาทสูงสุดต่อความสำเร็จ การบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เพราะผลผลิตของสถานศึกษาคือการสร้างมนุษย์ให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ มีความรู้ มีจริยธรรม ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจึงเป็นงานสำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งมีวิธีบริหารจัดการให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำหน้าที่ด้านวิชาการ ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่และเกิดประสิทธิผล (ปรียาพร วงศ์นุตรโรจน์, 2553)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ได้กำหนดวิสัยทัศน์แห่งการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสู่สากลบนพื้นฐานความเป็นไทย โดยมีเป้าประสงค์ให้นักเรียนมีพัฒนาการที่เหมาะสม ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา มีบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม และมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ ซึ่งการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษานั้น ปัจจัยที่สำคัญจะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานภายในสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาที่มีผลต่อคุณภาพผู้เรียนโดยตรง ทั้งด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การวิจัยและพัฒนา การนิเทศการศึกษา รวมทั้งการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ปัจจุบันพบว่าการจัดการศึกษาทุกระดับประสบปัญหาสำคัญคือ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 มีค่าเฉลี่ยคะแนน O - NET ระยะเวลา 3 ปี ย้อนหลังนี้ พบว่ายังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนระดับประเทศ ซึ่งข้อมูลได้มาจากการรายงานการ

ทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จากกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ทั้งที่โลกมีความเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าตลอดเวลา ซึ่งสาเหตุก็มาจากปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ทั้งด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นเนื้อหาสาระแบบท่องจำมากกว่าการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง การขาดแคลนครูและบุคลากรที่สอนตรงสาขา ความไม่เสมอภาคกันทั้งด้าน สื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งบริบทของแต่ละสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพทั้งสิ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3, 2563)

นอกจากนี้ยังมีอีกปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีคุณลักษณะทางด้านภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งในปัจจุบันโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์ รู้จักคิด วางแผน กำหนดเป้าหมาย มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักการแก้ไขปัญหา การสร้างแรงจูงใจ การทำงานเป็นทีม รวมทั้งการพัฒนานวัตกรรมหรือแนวทางใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leadership) ขึ้น (กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, 2556) ซึ่ง นเรศ บุญช่วย ได้ให้ความหมายว่า ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ การแสดงออกซึ่งการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา มีทัศนคติในเชิงบวกต่อโลก และต่อชีวิต เชื่อมมั่นในคุณค่า และศักยภาพของตนเอง และผู้อื่นที่พร้อมจะก้าวข้ามอุปสรรคไปด้วยกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความยืดหยุ่นทางความคิด และการกระทำ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสมดุลในชีวิตที่รู้จักพัฒนาตนเองเสมอ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และจิตวิญญาณ (นเรศ บุญช่วย, 2553) และเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ให้ความหมายว่า ผู้เชิงสร้างสรรค์ คือ ภาวะแห่งความสำเร็จประการหนึ่งของภาวะผู้นำ คือ ความสามารถในการกล้านำความเปลี่ยนแปลง และความสามารถในการกล้าเผชิญกับความท้าทาย ด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุผลสำเร็จ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550) ดังนั้นในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนั้นต้องอาศัยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการบริหารการศึกษา การบริหารงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำผล

การศึกษามาพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้เกิดประสิทธิผล และประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ สถานศึกษาฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 29 โรงเรียน เป็นจำนวน 290 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ สถานศึกษาฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 17 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 170 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างสุ่มแบบง่าย โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดจากตารางขนาด ของกลุ่มตัวอย่างเครซีและมอร์แกน จัดทำบัญชีชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้งหมดจำนวน 29 โรงเรียน และสุ่มเลือกมาจำนวน 17 โรงเรียน โดยใช้วิธีการจับฉลาก (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นมา โดย แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็น คำถามลักษณะตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง และวุฒิทางการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวทางของ ลิเคิร์ต (Likert, Rensis) ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยมีองค์ประกอบ 4 ด้าน จำนวน 36 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ จำนวน 9 ข้อ 2) ด้านการสื่อสาร จำนวน 9 ข้อ 3) ด้านการแก้ปัญหา จำนวน 9 ข้อ และ 4) ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 9 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.91 (Likert, Rensis, 1967) ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert, Rensis) ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน จำนวน 40 ข้อ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 10 ข้อ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ 3) ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 10 ข้อ 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ และ 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 10 ข้อ ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0 และมีค่าความเชื่อมั่น 0.93 (Likert, Rensis, 1967)

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดขอบเขตคำถามจากตัวแปรที่ศึกษา ให้สอดคล้องกับเนื้อหาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยสร้างแบบสอบถามแบ่งเป็น 1 ฉบับ ซึ่งมีส่วนประกอบ 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถามลักษณะตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านการแก้ปัญหา และ 4) ด้านการทำงานเป็นทีม จำนวน 32 ข้อ โดยคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert, Rensis) กำหนดระดับการปฏิบัติ 5 ระดับ คือมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และตอนที่ 3 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ และ 5) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 40 ข้อ โดยคำถามทั้งตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวทางของ ลิเคิร์ต (Likert, Rensis) กำหนดระดับการดำเนินการ 5 ระดับ คือมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมอื่น ๆ นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบหาความเที่ยงตรงด้านโครงสร้างเนื้อหาและเสนอแนะ และนำผลมาวิเคราะห์ข้อคำถาม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม เลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruency: IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผลปรากฏว่าข้อคำถามใช้ได้ทุกข้อโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 – 1.00 นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขถูกต้องสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดอ่างทอง จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นตามแนวของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งแบบสอบถามต้องได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.91 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเท่ากับ 0.93 แล้วนำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงแล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยส่งแบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างวันที่ 1 - 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 และได้รับกลับมา 170 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และหาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product – Moment Correlation Coefficient)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of objective Congruency: IOC) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สถิติที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product – Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน (n = 170)

ด้านที่	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1.	ด้านวิสัยทัศน์	4.67	0.38	มากที่สุด
2.	ด้านการสื่อสาร	4.64	0.34	มากที่สุด
3.	ด้านการแก้ปัญหา	4.64	0.34	มากที่สุด
4.	ด้านการทำงานเป็นทีม	4.63	0.33	มากที่สุด
	รวม	4.65	0.31	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านการสื่อสารและด้านการแก้ปัญหา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน (n = 170)

ด้านที่	การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
1.	ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.69	0.36	มากที่สุด
2.	ด้านการจัดการเรียนรู้	4.70	0.33	มากที่สุด
3.	ด้านการพัฒนาสื่อและ เทคโนโลยีทางการศึกษา	4.65	0.33	มากที่สุด
4.	ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.67	0.35	มากที่สุด
5.	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	4.63	0.36	มากที่สุด
	รวม	4.67	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

การบริหารงานวิชาการ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	รวม
X1	.785**	.670**	.727**	.658**	.677**	.773**
X2	.692**	.719**	.712**	.746**	.698**	.783**
X3	.656**	.735**	.717**	.717**	.749**	.785**
X4	.626**	.649**	.699**	.670**	.707**	.736**
รวม	.772**	.772**	.796**	.777**	.788**	.858**

**p < .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .858$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการแก้ปัญหา ($r = .785$) รองลงมาคือ ด้านการสื่อสาร ($r = .783$) และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($r = .736$)

อภิปรายผล

จากการวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการอภิปรายผลดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 มุ่งเน้นการจัดการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยกำหนดเป้าประสงค์ และกลยุทธ์ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความเป็นเลิศ มีความคิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม มีภาวะผู้นำทางวิชาการ และการบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักถึงความภาวะผู้นำ

ของตนเองให้ทันต่อความก้าวหน้า ความทันสมัย และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยมีความคิดสร้างสรรค์ การกำหนดเป้าหมาย การแก้ไขปัญหา มีทักษะการสื่อสาร พร้อมทั้งการส่งเสริมและจูงใจให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ บงกช วิจิตร ได้ศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ตามความคิดเห็นของครู โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (บงกช วิจิตร, 2560)

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 มีการบริหารงานและดำเนินงานกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการวัดและประเมินผล กำกับ ติดตาม รวมทั้งการสร้างวิจัยและนวัตกรรม เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการงานวิจัยของ พัชรวิพรรณ ช่างโม ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก (พัชรวิพรรณ ช่างโม, 2558)

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการบริหารงาน การจัดการศึกษาให้มีความก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน รวมทั้งการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดสอดคล้องกับการงานวิจัยของ ศิริรัตน์ ตรีเหรา ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดตราด พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตราด มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ศิริรัตน์ ตรีเหรา, 2558)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ภาวะผู้เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ รองลงมา คือ ด้านการสื่อสารและด้านการแก้ปัญหา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้เชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .858$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการแก้ปัญหา ($r = .785$) รองลงมาคือ ด้านการสื่อสาร ($r = .783$) และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($r = .736$) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ระดับสูง ทั้งด้านวิสัยทัศน์ ด้านการสื่อสาร ด้านการแก้ปัญหา และด้านการทำงานเป็นทีม ก็ทำให้มีการบริหารงานวิชาการทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อยู่ในระดับสูงตามไปด้วยเช่นกัน และในทางตรงกันข้ามถ้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต่ำ ย่อมทำให้มีการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับต่ำตามไปด้วย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และการพัฒนาตนเอง เพื่อนำไปบริหารงานวิชาการในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ด้านการมีความยืดหยุ่นและการปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น 2) ควรมีการศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาองค์ประกอบในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ด้านการนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). สูดยอดภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย.
- กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์. (2556). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์: สิ่งที่ควรค่าสำหรับทุกคนในอนาคต. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- นเรศ บุญช่วย. (2553). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา. ใน ดุษฎี นิพนธ์การศึกษาคุณูปกตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- บงกช วิจบ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปรียาพร วงศ์นุตโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- พัชรวิวรรณ ช่างโม. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 5. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริรัตน์ ตรีเหรา. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตราด. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3. (2563). ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน สังกัด สพม. เขต 3. เรียกใช้เมื่อ 8 เมษายน 2563 จาก <http://www.secondary3.go.th/main/news/5084.html>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal Education and Psychology Measurement*, 3(30), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการ
จัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสิงห์บุรี*

GUIDELINES FOR DEVELOPING THE PARTICIPATION OF THE
EDUCATIONAL INSTITUTION COMMITTEES IN EDUCATIONAL
MANAGEMENT OF SCHOOL UNDERSINGBURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA

จุฬามาศ แจ่มมี

Juthamard Jammee

วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริदार

Wacharapatr Techawattanasiridumrong

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand

E-mail: juthamardjammee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี 2) เสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรีกลุ่มตัวอย่างได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรีจำนวน 274 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.09, S.D. = 0.25) สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 1.52, S.D. = 0.04) 2) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนี้ 1) การให้ข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับ

* Received 4 July 2020; Revised 20 September 2020; Accepted 10 October 2020

ความต้องการของท้องถิ่นร้อยละ 27.00 2) การร่วมพัฒนาครูและบุคลากรอื่น ๆ เพื่อการพิจารณาชั้นและความดีความชอบเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานของการครูและบุคลากรอื่น ๆ ร้อยละ 32.80 3) การจัดหาเงินงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดหาทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่ยากจนและขาดแคลนเพื่อให้พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและเท่าเทียมกัน ร้อยละ 33.60 และ 4) ให้มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนการให้ประชาชนเข้ามาใช้ประโยชน์จากโรงเรียนและร่วมพัฒนาโรงเรียน ร้อยละ 47.80

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา, การจัดการศึกษาของสถานศึกษา, คณะกรรมการสถานศึกษา

Abstract

The Objectives of this research article were to 1) study the generality problems of the participation of the educational institution committees in educational management of school under Singburi Primary Educational Service Area. 2) Offer guidelines for developing the participation of the educational institution committees in educational management of school under Singburi Primary Educational Service Area. The sample group consisted 274 people educational institution committees under Singburi Primary Educational Service Area. The instruments used to research were: questionnaire of guidelines for developing the participation of the educational institution committees in educational management of school under Singburi Primary Educational Service Area. The findings are indicated as follows: 1) The state of the Participation of the Educational Institution committees in educational management of school under Singburi Primary Educational Service Area was generally at the moderate level mean ($\bar{X}$ = 3.09, S.D. = 0.25). The state of the problems of the participation of the educational institution committees in educational management of school was generally at the low level mean ($\bar{X}$ = 1.52, S.D. = 0.04). 2) Offer guidelines for developing the participation of the educational institution committees in educational management of school 1) providing information in establishing school curriculum to develop desirable characteristics of students in accordance with local needs percentage 27.00. 2) Developing teachers and personnel for the determination of steps and virtue, building morale of teachers and other

personnel percentage 32.80.3 Budget financing materials and equipment providing scholarships to needy students and lacking in order to improve educational management to be most effective and equal percentage 33.60. and 4) To strengthen the relationship between the school and the community allow people to take advantage of the school and to develop the school percentage 47.80.

Keywords: The Participation of the Educational Institution Committees, Educational Management of School, Committees in Educational Management

บทนำ

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ได้กำหนดนโยบายที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ข้อที่ 4 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อส่วนรวม การเสริมสร้างพลังทางสังคมสนับสนุนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยโรงเรียนทั้งหมดใน จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 99 โรงเรียน แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 - 2564 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ได้กำหนดกลยุทธ์ที่ 6 การพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีแนวทางการดำเนินงานที่ส่งเสริมสนับสนุนผู้ปกครองชุมชนสังคมและสาธารณชนให้มีความรู้ความเข้าใจสร้างความตระหนักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานการกำกับดูแลตลอดจนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี, 2563)

สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องจัดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสม และมีการจัดระบบการบริหารงานตามขอบข่ายภารกิจของสถานศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและการบริหารทั่วไป (พรเทพ ฐิ์แผน, 2561) สถานศึกษากับชุมชนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถ

แยกออกจากกันได้ด้วยทั้งสองส่วนต่างสนับสนุนเกื้อกูลและพึ่งพากัน ทั้งนี้โดยมี “ผู้เรียน” เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับชุมชนและพ่อแม่ผู้ปกครองเข้าด้วยกัน (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2540) สถานศึกษาที่มีการร่วมมือร่วมใจกันทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน มีการประสานความร่วมมือร่วมใจจากผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันจัดแสวงหาทรัพยากรสิ่งอำนวยความสะดวกจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนานักเรียนและสถานศึกษาร่วมกันจะทำให้เกิดความรักความสามัคคีและความเข้าใจที่ดีต่อกัน เยาวชนจะได้รับการปลูกฝังให้รู้และรักท้องถิ่นที่อยู่ มองเห็นคุณค่าและปัญหาในหมู่บ้าน อีกทั้งยังเป็นพลังเกื้อหนุนให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งต่อไปในอนาคต (สุมน อมรวิวัฒน์, 2554)

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รวมทั้งอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) กล่าวสรุปได้ดังนี้ 1) กำกับกำกับการดำเนินการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น 2) ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา 3) มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนดและ 4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเปรียบเสมือนผู้แทนของท้องถิ่นที่เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยจะเป็นกลไกเชื่อมโยงนโยบายของรัฐให้เข้ากับชุมชนที่ตั้งของสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนไปสู่ความเป็นพลเมืองที่ดีเป็นพื้นฐานการศึกษาตลอดชีวิต เป็นพื้นฐานอาชีวศึกษาและเป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป (วรวิทย์ ต๊ะคำวรรณ, 2558) ซึ่งหากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถทำหน้าที่แสดงบทบาทความรับผิดชอบต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนได้เป็นอย่างดี ก็จะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี เพื่อใช้

เป็นข้อมูลในการวางแผน และเป็นข้อมูลในการนำไปปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี จำนวน 99 โรงเรียน โดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) จำนวน 274 คน

ตัวแปรต้น ได้แก่ สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป

ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ประเภทปลายปิด (Closed Form) ลักษณะเป็นแบบบังคับเลือก (Force Choice) มี 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยส่งแบบสอบถามให้ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี
3. หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว 15 วัน ผู้วิจัยดำเนินการติดตามการส่งแบบสอบถามคืนโดยการโทรศัพท์สอบถามและติดตามรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง
4. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมาครบตามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 100 และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

2. ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรีวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และทำการประมวลผลข้อมูลหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. แนวทางการพัฒนาพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และทำการประมวลผลข้อมูลหาร้อยละค่าความถี่และจัดเรียงลำดับแล้วสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

ผลการวิจัย

1. ผลสรุปการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.20) เรียงลำดับได้แก่ด้านงานบริหารงานทั่วไป การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านงบประมาณมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.36) การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านงานวิชาการการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.18$, S.D. = 0.21) และด้านการบริหารงานบุคคล การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 2.12$, S.D. = 0.24) ตามลำดับสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาโดยภาพรวมมีสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.52$, S.D. = 0.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.57$, S.D. = 0.70) รองลงมาคือ ด้านงบประมาณสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.52$, S.D. = 0.67) ส่วนด้านการบริหารงานทั่วไป สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.49$, S.D. = 0.67) และด้านการบริหารงานบุคคล สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 1.48$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ

2. ผลสรุปการเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

พบว่า ได้แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรีดังนี้ 1) การให้ข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 27.00 2) การร่วมพัฒนาครูและบุคลากรอื่น ๆ เพื่อการพิจารณาขึ้นและควมดีความชอบเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานของการครูและบุคลากรอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 32.80 3) การจัดหาเงินงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดหาทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่ยากจนและขาดแคลนเพื่อให้พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและเท่าเทียมกัน คิดเป็นร้อยละ 33.60 และ 4) ให้มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนการให้ประชาชนเข้ามาใช้ประโยชน์จากโรงเรียนและร่วมพัฒนาโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 47.80

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.09, S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ($\bar{X}$ = 4.44, S.D. = 0.20) เรียงลำดับได้แก่ด้านงานบริหารงานทั่วไป การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านงบประมาณ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.70, S.D. = 0.36) การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านงานวิชาการ การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.18, S.D. = 0.21) และด้านบริหารงานบุคคล การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.12, S.D. = 0.24) ตามลำดับ สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาในภาพรวมมีสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 1.52, S.D. = 0.04) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ด้านงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 1.57, S.D. = 0.70) รองลงมาคือ ด้านงบประมาณ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 1.52, S.D. = 0.67) ส่วนด้านงานบริหารงานทั่วไป สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 1.49, S.D. = 0.67) และด้านงานบุคคล สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 1.48, S.D. = 0.62) ตามลำดับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุ เจริญจิตร ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่พระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา

พระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป 2) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยจาก 78 มากไปหาน้อยได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป 3) เปรียบเทียบสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละด้านในภาพรวม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพ แตกต่างกันไป มีสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไปแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) เปรียบเทียบปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำแนกตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละด้านในภาพรวม พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพ แตกต่างกันไป ปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ภาณุ เจริญจิตร, 2554) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรณี ทองปน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพ ปัญหา ความต้องการ และแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับมาก 2 ด้านคือ ด้านงานวิชาการ และ ด้านบริหารงบประมาณ ส่วนสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้านบริหารงานบุคคล และ ด้านบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อยเรียงตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารทั่วไป ด้านบริหารบุคคล และบริหารงบประมาณ 3) ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้มา

จากคำถามปลายเปิด เมื่อนำมาประมวลกับหลักการทฤษฎีการมีส่วนร่วมและสามารถนำเสนอเป็นความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ พบว่า คณะกรรมการต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาให้เท่าเทียมกับโรงเรียนอื่น ๆ รับทราบรายงานการประเมินผลการเรียน ร่วมหาวิธีแก้ไขนักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ และจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า คณะกรรมการต้องการมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นชอบและตรวจสอบในการใช้จ่ายเงินงบประมาณของสถานศึกษาการจัดหาทุนการศึกษา ให้แก่นักเรียนที่ยากจน และขาดแคลนด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า คณะกรรมการต้องการมีส่วนร่วมในการกำกับดูแล ติดตาม นิเทศการปฏิบัติงาน การพิจารณาขึ้นความดีความชอบ และจัดสวัสดิการให้กับครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน ด้านการบริหารทั่วไป พบว่า คณะกรรมการต้องการมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง วัด สถานศึกษาและชุมชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการของชุมชน อนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน ตลอดจนการประสานงานกับองค์การทั้งภาครัฐและเอกชน 4) แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้มาจากคำถามปลายเปิด เมื่อนำมาประมวลเข้ากับหลักการทฤษฎีการมีส่วนร่วมและสามารถนำเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมได้ ดังนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ควรจัดให้มีการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการเป็นกรรมการสถานศึกษาพัฒนาให้รู้บทบาทหน้าที่ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นกรรมการสถานศึกษาโดยควรจัดสรรงบประมาณและจัดการอบรมให้กับกรรมการทุกชุด เมื่อมีความรู้ความสามารถและเข้าใจในบทบาทหน้าที่อย่างดีแล้วจะทำให้เกิดมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากขึ้น (พรณีทองปน, 2556)

2. เสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี พบว่าจากผลการจัดอันดับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และสามารถสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสรุปได้จากอันดับ 1 ของแต่ละด้านที่ผู้สอบถามได้เลือกตอบ ดังนี้

2.1 การให้ข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2.2 การร่วมพัฒนาครูและบุคลากรอื่น ๆ เพื่อการพิจารณาขึ้นและความดีความชอบเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานของการครูและบุคลากรอื่น ๆ

2.3 การจัดหาเงินงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดหาทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่ยากจนและขาดแคลน เพื่อให้พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและเท่าเทียมกัน

2.4 ให้มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน การให้ประชาชนเข้ามาใช้ประโยชน์จากโรงเรียนและร่วมพัฒนาโรงเรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ผู้วิจัยสรุปดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.09, S.D. = 0.25) สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 1.52, S.D. = 0.04) 2) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดังนี้ 1) การให้ข้อมูลในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นร้อยละ 27.00 2) การร่วมพัฒนาครูและบุคลากรอื่น ๆ เพื่อการพิจารณาขึ้นและความดีความชอบเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานของการครูและบุคลากรอื่น ๆ ร้อยละ 32.80 3) การจัดหาเงินงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดหาทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่ยากจนและขาดแคลนเพื่อให้พัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและเท่าเทียมกัน ร้อยละ 33.60 และ 4) ให้มีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนการให้ประชาชนเข้ามาใช้ประโยชน์จากโรงเรียนและร่วมพัฒนาโรงเรียน ร้อยละ 47.80 พบข้อเสนอแนะในการวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป 1) จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี พบว่าสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับปานกลางด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคล สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับน้อยโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือด้านงานวิชาการ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้คณะกรรมการสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นผู้วิจัยมีข้อเสนอดังนี้ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาควรจัดให้มีการอบรมคณะกรรมการสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานให้มี

ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสถานศึกษาควรจัดให้มีคู่มือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น **ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความคาดหวังของสถานศึกษาต่อบทบาทการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา 2) ควรมีการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษาขนาดโรงเรียน 3) ควรศึกษาอุปสรรคที่มีผลต่อปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี

เอกสารอ้างอิง

- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. ใน ดุษฎี นิพนธ์ครุศาสตร์ดุฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรเทพ ฐัฒน. (2561). การบริหารสถานศึกษาและพัฒนาชุมชน. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พรรณี ทองปน. (2556). สภาพปัญหาความต้องการและแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภาณุ เจริญจิตร. (2554). การศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่พระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วรวิทย์ ต๊ะคำวรรณ. (2558). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1. ใน รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ (Proceedings) เครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. (2563). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2561 - 2564. สิงห์บุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). เอกสารประกอบการศึกษาดูด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์และ

- วิธีการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานผู้บริหารในสถานศึกษา
ปีงบประมาณ 2547. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
_____. (2563). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ.
2563. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). แผนยุทธศาสตร์ชาติ
20 ปี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ.
สุนน อมรวิวัฒน์. (2554). ครุศึกษากับความเปลี่ยนแปลงที่ท้าทาย. กรุงเทพมหานคร: โครงการ
ปาฐกถาศาสตราจารย์.
Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research
Activities. *Journal Education and Psychology Measurement*, 3(30), 607-
610.

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย*
PERFORMANCE ANALYSIS OF SMALL AND
MEDIUM ENTERPRISES IN THAILAND

รณิดา คงเขตนวณิช

Lamida Kongkadvanich

ฐิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์

Titaporn Sincharoonsak

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Sripatum University, Thailand

E-mail: lamida.ko@spu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย และเพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อทำการศึกษาวិเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 260 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม ได้ทำการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงและค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha มีค่า α มากกว่า 0.7 ซึ่งหมายความว่า ข้อคำถามมีความเชื่อมั่น สถิติพรรณนาที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทุนจดทะเบียนมากกว่า 5 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 10 ล้านบาท ประกอบกิจการมากกว่า 15 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี และมีจำนวนพนักงานน้อยกว่าหรือเทียบเท่า 50 คน และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ส่วนใหญ่เท่ากับ 0.21 – 0.40 ขณะที่อัตรารส่วนการทำกำไร (Net Profit Margin) ส่วนใหญ่เท่ากับ 6% – 10% และอัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต (Capacity Utilization) ส่วนใหญ่เท่ากับ 68% – 75% ทำให้ทราบถึงความสามารถในการใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างรายได้ ผลการดำเนินงานทางการเงินสามารถวัดได้จากรายได้จากการดำเนินงานรายได้ หรือกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน หรือยอดขายรวม นักวิเคราะห์หรือนักลงทุนอาจต้องการมองลึกเข้าไปในด้านการเงิน ซึ่งนักวิเคราะห์และนักลงทุนอาจมองลึกไปถึงงบการเงินและอัตราการใช้ประโยชน์เป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน ของวิสาหกิจขนาดกลางและ

* Received 30 June 2020; Revised 9 August 2020; Accepted 13 October 2020

ขนาดย่อมในประเทศไทย เพื่อใช้ในการตัดสินใจ และกำหนดนโยบายการบริหารงานของวิสาหกิจ เพื่อสามารถได้เปรียบคู่แข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ผลการดำเนินงาน, อัตราส่วนทางการเงิน, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Abstract

This article aims to study general information on small and medium enterprises in Thailand and to analyze the performance of small and medium enterprises in Thailand. It uses the quantitative analysis to analyze the performance of small and medium enterprises. This study used 260 samples. The research instrument were questionnaires. The questions have confidence by validity and reliability were examined with the Cronbach's Alpha coefficient having α greater than 0.7. The descriptive statistics in the study were mean, percentage and standard deviation. The research was found that most of the sample groups had a registered capital of more than 5 million baht, but not over than 10 million baht, operated their business more than 15 years but not over than 20 years, and had fewer or 50 employees, and the rate of return on assets (ROA) was mostly equal to 0.21 - 0.40 while the profit margin ratio (Net Profit Margin) is mostly 6% - 10% and the Capacity Utilization rate is 68% - 75%. Make them aware of the ability to use assets to generate income. Financial performance can be measured by operating income or cash flow from operations or total sales. An analyst or investor may want to monitor deeper into finance. Analysts and investors may look deeper at financial statements and growth rates as performance indicators of small and medium enterprises in Thailand.

Keywords: Performance, Financial Ratio, Small and Medium Enterprises.

บทนำ

สถานการณ์ในปัจจุบันทำให้ธุรกิจบางธุรกิจมีการบริหารงานและดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างลำบาก เนื่องด้วยการขาดความพร้อมและการปรับตัวล่วงหน้าก่อนที่สถานการณ์ทางธุรกิจหรือตลาดจะเปลี่ยนแปลง ทำให้ธุรกิจบางธุรกิจเกิดสภาพคล่องและการบริหารงานหรือเลิกกิจการไป ดังนั้นสิ่งสำคัญในการวางแผนล่วงหน้าสำหรับธุรกิจนั้นคือ การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของธุรกิจเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าได้นำเรื่องแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลการดำเนินงานมาประยุกต์ใช้กับ

กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจประเทศไทย โดยปัจจุบันมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มากกว่า 2 ล้านราย และมีส่วนสำคัญต่อการผลิต การบริการและการค้าในภาคเศรษฐกิจของประเทศไทยทั้งหมด ซึ่งส่วนใหญ่ปราศจากการวางแผน หรือการบริหารจัดการตามหลักการหรือวิชาการที่เหมาะสม แต่ด้วยความสามารถที่โดดเด่นเฉพาะตัว ทำให้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีส่วนสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจถึงร้อยละ 42 ต่อ GDP ของประเทศไทย แต่เนื่องด้วยการขาดความพร้อมและการปรับตัวล่วงหน้าก่อนที่สถานการณ์ทางธุรกิจหรือตลาดจะเปลี่ยนแปลง พบว่ามีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จำนวนมากที่ปิดกิจการหายไปจากตลาด และมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จำนวนไม่น้อยเช่นกันที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่อาจไม่สามารถยืนระยะการดำเนินกิจการได้อย่างแข็งแกร่งและพัฒนานตนเองไปสู่การเจริญเติบโตของธุรกิจได้ แนวทางสำคัญในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ไปสู่การสร้างความสามารถทางการแข่งขันที่ยั่งยืน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2560)

ผลการดำเนินงานทางการเงิน (Firm's Financial Performance) เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญสำหรับการวัดประเมินความสำเร็จของธุรกิจ เนื่องจากเป้าหมายหรือเป้าประสงค์ของธุรกิจ คือ การสร้างผลกำไรสูงสุดให้กับผู้ถือหุ้นและองค์กร ขณะที่กระบวนการทำงานที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นวิธีการมาตรฐานในการบัญชี การควบคุม และการวัดผล โดยการขจัดขั้นตอนที่ไม่มีความจำเป็น เพื่อลดระยะเวลาและค่าใช้จ่าย อาทิเช่น ลดต้นทุนสินค้าคงคลัง ลดต้นทุนในการผลิต ลดต้นทุนในการรอคอย ลดค่าเสียโอกาส รวมถึงเพิ่มความรวดเร็วในการตอบสนองลูกค้า (Dimi, O., 2015) ผลการดำเนินงานทางการเงิน (Firm's Financial Performance) เป็นประเด็นวัดประเมินที่สำคัญ เช่น การวัดประเมินความสำเร็จขององค์กร ที่ Kaplan, R.S. & Norton, D.P. ได้นำเสนอไว้ตั้งแต่อดีตและถูกใช้มาจนปัจจุบัน ที่กล่าวถึงดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุล หรือ Balanced Scorecard ที่มีการวัดประเมินที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กร โดยมี 4 มุมมอง ได้แก่ มุมมองด้านการเงิน (Financial Perspective) มุมมองด้านลูกค้า (Customer Perspective) มุมมองด้านกระบวนการภายใน (Internal Business Process Perspective) และมุมมองด้านการเรียนรู้และการเจริญเติบโต (Learning and Growth Perspective) (Kaplan, R.S. & Norton, D.P., 1992)

ถ้ากล่าวถึงผลการดำเนินงานจะแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างรายได้ ผลการดำเนินงานทางการเงินสามารถวัดได้จากรายได้จากการดำเนินงานรายได้ หรือกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน หรือยอดขายรวม นักวิเคราะห์หรือนักลงทุนอาจต้องการมองลึกเข้าไปในด้านการเงิน ซึ่งนักวิเคราะห์และนักลงทุนอาจมองลึกไปถึงงบการเงินและอัตราการเติบโตของอัตราผลตอบแทนหรือหนี้สินที่ลดลง ซึ่งตัวชี้วัดผลการดำเนินงานส่วนใหญ่

อยู่ในรูปของอัตราส่วน (MacKay, P. & Phillips, G. M., 2005) จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ผลการดำเนินงานทางการเงิน (Firm's Financial Performance) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) 2) อัตราส่วนกำไรสุทธิ (Profit Margin) และ 3) อัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต (Capacity Utilization) ทั้งนี้จะทำให้เกิดการพัฒนา SMEs ให้มีศักยภาพด้านการแข่งขันที่ดีในการประยุกต์แนวทางการดำเนินงานด้านการบัญชีให้สอดคล้องกับแนวทางของ กลยุทธ์การผลิตที่มุ่งเน้นในการสนับสนุนการดำเนินงานแบบทั่วทั้งองค์กร ทำให้ SMEs ไทยสามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในตลาดโลก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ซึ่งมีรายละเอียดการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรของการศึกษาวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้มุ่งเน้นไปที่การศึกษากลุ่มประชากรที่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMEs ในประเทศไทย โดยเป็นประเภทธุรกิจการผลิต ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 113,722 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2560)

1.2 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ได้ออกแบบกรอบแนวคิดและกระบวนการวิเคราะห์ ทางสถิติโดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ 20 เท่าขององค์ประกอบ (กลยา วานิชย์บัญชา, 2557) ทั้งนี้มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 13 องค์ประกอบ ดังนั้นจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำนวน 260 ตัวอย่าง

1.3 การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ใช้วิธีการสุ่ม 2 ขั้นตอน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อกำหนดบริษัทหรือองค์กรที่เข้าทำการศึกษาและสุ่มกลุ่มตัวอย่างเลือกผู้ตอบแบบสอบถามที่เหมาะสมและสามารถให้ข้อมูลได้อย่างมีคุณภาพ ดังนี้

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเชิงระบบ (Systematic Sampling) โดยนำจำนวนองค์กรองค์กรทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์หาสัดส่วนเพื่อสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเชิงระบบ เพื่อให้เกิดการกระจายตัว

$$\begin{aligned} k &= N / n \\ k &= 113,722/260 \\ k &= 437 \end{aligned}$$

ดังนั้นจะสุ่มกลุ่มตัวอย่างทุก ๆ 437 เลือกหนึ่งบริษัท โดยเริ่มต้นจากรายชื่อแรก และตรวจเช็คความเหมาะสมต่อคุณภาพการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้หากไม่ได้ตามจำนวนจะเริ่มนับบริษัทที่ 2 และเลือกทุก ๆ 437 บริษัท ต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อประยุกต์และอ้างอิงในการสร้างเครื่องมือการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะขององค์กร ประกอบด้วย ทุนจดทะเบียน ระยะเวลาการดำเนินกิจการ จำนวนพนักงาน เป็นต้น โดยมีระดับการวัดข้อมูลแบบมาตราวัดนามบัญญัติ (Nominal Scale) และเรียงอันดับ (Ordinal Scale) รูปแบบข้อคำถาม

ส่วนที่ 1 เป็นแบบปลายปิดให้เลือกทำรายการ (Check List) โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกคำตอบที่สอดคล้องหรือตรงความเป็นจริงมากที่สุด เช่น ทุนจดทะเบียน ประกอบด้วย ทุนจดทะเบียน 1 ล้านบาท, ทุนจดทะเบียนมากกว่า 1 ล้านแต่ไม่เกิน 5 ล้านบาท, ทุนจดทะเบียนมากกว่า 5 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 10 ล้านบาท, ทุนจดทะเบียนมากกว่า 10 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 20 ล้านบาท ทุนจดทะเบียนมากกว่า 20 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 30 ล้านบาท ทุนจดทะเบียนมากกว่า 30 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 40 ล้านบาท ทุนจดทะเบียนมากกว่า 40 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 50 ล้านบาท ทุนจดทะเบียนมากกว่า 50 ล้านบาทขึ้นไป เป็นต้น ระยะเวลาการดำเนินกิจการ ประกอบด้วย ประกอบกิจการไม่เกิน 5 ปี, ประกอบกิจการมากกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี, ประกอบกิจการมากกว่า 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี, ประกอบกิจการมากกว่า 15 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี, ประกอบกิจการมากกว่า 20 ปี แต่ไม่เกิน 25 ปี, ประกอบกิจการมากกว่า 25 ปี แต่ไม่เกิน 30 ปี และประกอบกิจการมากกว่า 30 ปี ขึ้นไป เป็นต้น จำนวนพนักงาน ประกอบด้วย จำนวนพนักงานน้อยกว่าหรือเทียบเท่า 50 คน, จำนวนพนักงาน 51 – 100 คน, จำนวนพนักงาน 101 – 150 คน, จำนวนพนักงาน 151 – 200 คน และจำนวนพนักงานมากกว่า 201 คน เป็นต้นไป

ส่วนที่ 2 ผลการดำเนินงานทางการเงิน (Firm's Financial Performance) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on

Asset: ROA) อัตราส่วนกำไรสุทธิ (Net Profit Margin) และ อัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต (Capacity Utilization) โดยเก็บข้อมูลจากผลการดำเนินงานทางการเงินจริงขององค์กร มีระดับการวัดข้อมูลแบบมาตรวัดอัตราส่วน (Ratio Scale) ทั้งนี้ได้ทำการทบทวนแนวทางของ ข้อคำถามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตารางที่ 1 รายละเอียดการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับผลการดำเนินงานทางการเงิน

องค์ประกอบ	ระดับการวัดข้อมูล	แหล่งอ้างอิง
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์	Ratio Scale	(Kwon, O. & Wen, Y., 2010), (Khrawish, H. A., 2011), (Junarsin, E., 2011)
อัตราส่วนการทำกำไร		
อัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถ		
ของกำลังการผลิต		

ทั้งนี้ส่วนที่ 2 เป็นการวัดค่าตัวแปรด้วยการตอบคำถามแบบให้ตอบตามความจริงมาตรวัดแบบ Ratio Scale โดยวัดประเมินผลทางการเงินด้วยผลรายงานทางการเงินบัญชีจากทั้งสามตัวชี้วัดเพื่อประเมินประสิทธิภาพทางการเงิน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย โดยเป็นข้อคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

การพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ใช้การพัฒนาเครื่องมือ 2 วิธี ได้แก่ การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ดังต่อไปนี้ การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการอ้างอิงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับการพัฒนาเครื่องมือด้วยวิธีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เป็นนักวิชาการ 2 คน ผู้ประกอบการหรือผู้บริหาร 2 คน นักสถิติ 1 คน เพื่อระบุและคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามแต่ละข้อ โดยต้องมีค่า IOC มากกว่า 0.50 และการตรวจสอบการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หรือความสอดคล้องภายในด้วยค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการประเมินคุณภาพเครื่องมือด้วยค่าสถิติ IOC มาใช้ในการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยการทดสอบ Try out กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรของการวิจัยจำนวน 30 ตัวอย่าง พบว่า มีค่า α มากกว่า 0.7 ขึ้นซึ่งหมายความว่า ข้อคำถามมีความเชื่อมั่น (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2557)

3. การสถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ใช้สถิติการวิเคราะห์เชิงพรรณน ได้ถูกนำมาใช้เพื่อการอธิบายผลของการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ผลเพื่อแจกแจงรายละเอียดหรือวัดระดับตัวแปรต่าง ๆ ประกอบไปด้วยสถิติค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้ในการอธิบายข้อมูลคุณลักษณะขององค์กร และค่าสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวัดระดับค่าตัวแปรที่ได้ทำการศึกษาในครั้งนี้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยซึ่งผู้วิจัยสามารถอธิบายงานวิจัยดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของทุนจดทะเบียน

ทุนจดทะเบียน	จำนวน	ร้อยละ
ทุนจดทะเบียนต่ำกว่า หรือเทียบเท่า 1 ล้านบาท	35	13.5
ทุนจดทะเบียนมากกว่า 1 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 5 ล้านบาท	50	19.2
ทุนจดทะเบียนมากกว่า 5 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 10 ล้านบาท	71	27.3
ทุนจดทะเบียนมากกว่า 10 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 20 ล้านบาท	46	17.7
ทุนจดทะเบียนมากกว่า 20 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 30 ล้านบาท	32	12.3
ทุนจดทะเบียนมากกว่า 40 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 50 ล้านบาท	11	4.2
ทุนจดทะเบียนมากกว่า 50 ล้านบาทขึ้นไป	15	5.8
รวม	260	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีทุนจดทะเบียนมากกว่า 5 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 10 ล้านบาท จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 รองลงมามีทุนจดทะเบียนมากกว่า 1 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 5 ล้านบาท จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 19.2 ทุนจดทะเบียนมากกว่า 10 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 20 ล้านบาท จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 และสุดท้ายมีทุนจดทะเบียนมากกว่า 40 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 50 ล้านบาท จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของระยะเวลาการดำเนินการ

ระยะเวลาการดำเนินการ	จำนวน	ร้อยละ
ประกอบกิจการไม่เกิน 5 ปี	7	2.7
ประกอบกิจการมากกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี	63	24.2
ประกอบกิจการมากกว่า 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี	65	25.0
ประกอบกิจการมากกว่า 15 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี	67	25.8
ประกอบกิจการมากกว่า 20 ปี แต่ไม่เกิน 25 ปี	32	12.3
ประกอบกิจการมากกว่า 30 ปี ขึ้นไป	26	10.0

ระยะเวลาการดำเนินงาน	จำนวน	ร้อยละ
รวม	260	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ส่วนใหญ่ประกอบกิจการมากกว่า 15 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 รองลงมาประกอบกิจการมากกว่า 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ประกอบกิจการมากกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 และสุดท้ายประกอบกิจการไม่เกิน 5 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของจำนวนพนักงาน

จำนวนพนักงาน	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนพนักงานน้อยกว่าหรือเทียบเท่า 50 คน	145	55.8
จำนวนพนักงาน 51 – 100 คน	89	34.2
จำนวนพนักงาน 101 – 150 คน	0	0.0
จำนวนพนักงาน 151 – 200 คน	26	10.0
รวม	260	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่า วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีจำนวนพนักงานน้อยกว่าหรือเทียบเท่า 50 คน จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 55.8 รองลงมาจำนวนพนักงาน 51 – 100 คน จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 และสุดท้ายจำนวนพนักงาน 151 – 200 คน จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ผลการดำเนินงานทางการเงิน (Firm's Financial Performance) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Asset: ROA) อัตราส่วนกำไรสุทธิ (Net Profit Margin) และ อัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต (Capacity Utilization) โดยเก็บข้อมูลจากผลการดำเนินงานทางการเงินจริงขององค์กร มีระดับการวัดข้อมูลแบบมาตรวัดอัตราส่วน (Ratio Scale) และเพื่อให้สามารถวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structure Equation Model: SEM) ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงได้มีการปรับค่าให้อยู่ในรูปของ Interval Scale แบบช่วงคะแนน 5 ช่วงคะแนนเทียบเท่ากับปัจจัยหรือตัวแปรอื่น ๆ ที่ทำการศึกษา โดยใช้สูตรการคำนวณดังนี้

สูตรการคำนวณ

$$\text{ช่วงคะแนน} = (\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}) / \text{ช่วงคะแนน 5}$$

ตัวอย่างเช่น ค่าเฉลี่ยเปอร์เซ็นต์ที่ค้นพบ สูงสุด คือ 25 และต่ำสุด คือ 1 ดังนั้นคำนวณได้ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนน} = (\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}) / \text{ช่วงคะแนน 5}$$

$$\begin{aligned}
 &= (25 - 1)/5 \\
 &= 4.80 \\
 &= 5
 \end{aligned}$$

หมายความว่า องค์กรที่ให้ค่าเปอร์เซ็นต์ ระหว่าง 0 - 3 จะมีช่วงคะแนนที่ 1 คะแนนอธิบายได้ดังนี้

ตัวอย่าง

1.00 – 5.00	=	ช่วงคะแนน 1 คะแนน
6.00 – 10.00	=	ช่วงคะแนน 2 คะแนน
11.00 – 15.00	=	ช่วงคะแนน 3 คะแนน
16.00 – 20.00	=	ช่วงคะแนน 4 คะแนน
21.00 – 25.00	=	ช่วงคะแนน 5 คะแนน

ตารางที่ 5 แสดงอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)

อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA)	จำนวน	ร้อยละ
0.10 – 0.20	14	5.4
0.21 – 0.40	151	58.1
0.40 – 0.60	58	22.3
0.61 – 0.80	15	5.8
0.81 – 1.00	22	8.5
รวม	260	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบกิจการมีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ส่วนใหญ่เท่ากับ 0.21 – 0.40 จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 58.1 รองลงมา มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) 0.40 – 0.60 จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) 0.81 – 1.00 จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) 0.61 – 0.80 จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 และสุดท้าย มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) 0.10 – 0.20 จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4

ตารางที่ 6 แสดงอัตราส่วนการกำไร (Net Profit Margin)

อัตราส่วนการกำไร (Net Profit Margin)	จำนวน	ร้อยละ
1% – 5%	13	5.0
6% – 10%	121	46.5
11% – 15%	68	26.2
16% – 20%	28	10.8
21% – 25%	30	11.5
รวม	260	100.0

จากตารางที่ 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบกิจการมีอัตราส่วนการทำกำไร (Net Profit Margin) ส่วนใหญ่มีอัตราส่วนการทำกำไรที่มีร้อยละ 6% – 10% จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 รองลงมามีอัตราส่วนการทำกำไร (Net Profit Margin) 11% – 15% จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 มีอัตราส่วนการทำกำไร (Net Profit Margin) 21% – 25% จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 11.5 อัตราส่วนการทำกำไร (Net Profit Margin) 16% – 20% จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 และสุดท้ายมีอัตราส่วนการทำกำไร (Net Profit Margin) 1% – 5% จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0

ตารางที่ 7 แสดงอัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต (Capacity Utilization)

อัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต (Capacity Utilization)	จำนวน	ร้อยละ
60% – 65%	17	6.5
66% – 75%	143	55.0
76% – 83%	60	23.1
84% – 91%	21	8.1
> 92%	19	7.3
รวม	260	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบกิจการมีอัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต (Capacity Utilization) ส่วนใหญ่เท่ากับ 68% – 75% จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 รองลงมามีอัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต (Capacity Utilization) 76% – 83% จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 มีอัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต (Capacity Utilization) 84% – 91% จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 อัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต (Capacity Utilization) > 92% จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 และสุดท้ายมีอัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต (Capacity Utilization) 60% – 75% จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5

อภิปรายผล

1. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีทุนจดทะเบียนมากกว่า 5 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 10 ล้านบาท จำนวน 71 คน รองลงามีทุนจดทะเบียนมากกว่า 1 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 5 ล้านบาท จำนวน 50 คน และทุนจดทะเบียนมากกว่า 10 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 20 ล้านบาท จำนวน 46 คน และสุดท้ายมีทุนจดทะเบียนมากกว่า 40 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 50 ล้านบาท จำนวน 11 คน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ส่วนใหญ่ประกอบกิจการมากกว่า 15 ปี แต่ไม่

เกิน 20 ปี จำนวน 67 คน รองลงมาประกอบกิจการมากกว่า 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี จำนวน 65 คน ประกอบกิจการมากกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี จำนวน 63 คน และสุดท้ายประกอบกิจการไม่เกิน 5 ปี จำนวน 7 คน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ส่วนใหญ่มีจำนวนพนักงานน้อยกว่าหรือเทียบเท่า 50 คน จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 55.8 รองลงมาจำนวนพนักงาน 51 – 100 คน จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 และสุดท้ายจำนวนพนักงาน 151 – 200 คน จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 เนื่องจากส่วนใหญ่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ส่วนใหญ่เป็นองค์กรที่มีเจ้าของคนเดียว เริ่มต้นก่อตั้งขึ้นด้วยตนเองและสืบทอดอำนาจการบริหารจัดการ การเป็นเจ้าของผ่านทางครอบครัวหรือสายเลือด เป็นธุรกิจที่เจ้าของมีความเชี่ยวชาญหรือความสามารถที่โดดเด่นและใช้ความสามารถดังกล่าวขับเคลื่อนองค์กรไปตามสถานการณ์ ซึ่งส่วนใหญ่ปราศจากการวางแผน หรือการบริหารจัดการตามหลักการหรือวิชาการที่เหมาะสม แต่ด้วยความสามารถที่โดดเด่นเฉพาะตัวทำให้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มีส่วนสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจถึงร้อยละ 42 ต่อ GDP ของประเทศไทย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2560)

2. การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

2.1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบกิจการมีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ส่วนใหญ่เท่ากับ 0.21 – 0.40 รองลงมามีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) 0.40 – 0.60 ถ้ากล่าวถึงแสดงว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย มีประสิทธิภาพทางการเงิน และการจัดการสินทรัพย์เพื่อให้เกิดผลกำไรสูงสุด อัตราส่วนนี้รวมถึงรายได้อื่น ๆ ที่เกิดจากการลงทุนและกิจกรรมการดำเนินงานอื่น ๆ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สามารถวัดความสามารถในการใช้หนี้และอัตราส่วนระหว่างกำไรขององค์กรก่อนหักดอกเบี้ยและสินทรัพย์รวม สินทรัพย์ที่จับต้องได้สามประเภทที่แสดงในงบแสดงฐานะทางการเงินขององค์กรและบัญชีสินทรัพย์ถาวรระยะยาวส่วนใหญ่ ได้แก่ ทรัพย์สิน โรงงาน และอุปกรณ์ เป็นต้น ดังนั้นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยมีผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ที่มีอัตราส่วนต่ำ แสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการทำกำไรน้อยจากการคำนวณซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการเลือกสินทรัพย์ที่เหมาะสมต่อการดำเนินกิจกรรมการผลิต ทำให้สามารถช่วยองค์กรในการลดต้นทุนการสูญเสียเปล่าหรือสูญเสียลงได้ทำให้เกิดประสิทธิภาพจากการถือครองสินทรัพย์ (Tao, R. & Zhao, H., 2019)

2.2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบกิจการมีอัตราส่วนการทำกำไร (Net Profit Margin) ส่วนใหญ่มีอัตราส่วนการทำกำไรที่มีร้อยละ 6% – 10% รองลงมามีอัตราส่วนการทำกำไร (Net Profit Margin) 11% – 15% แสดงให้เห็นว่าองค์กรมีความสามารถในการทำกำไรน้อยเพียงใดหลังจากหักค่าใช้จ่ายทั้งหมด ภาษี ดอกเบี้ย ซึ่งเป็นอธิบาย

ความสามารถทางการเงินของธุรกิจ รวมถึงการดำเนินงานในทุก ๆ กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งความสามารถในการขายและบริหาร การบริหารจัดการต้นทุนขาย (ต้นทุนทางตรงและทางอ้อม) ทำให้พบว่า กิจกรรมมีการบริหารด้านการจัดด้านการขายและการบริหารต้นทุนที่ส่งผลต่อกำไร อยู่ในระดับน้อยจากอัตราส่วนที่คำนวณได้ จากการวิเคราะห์อัตราส่วนการทำการกำไร (Net Profit Margin) สามารถช่วย ในการพิจารณาความสามารถในการควบคุมต้นทุน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขององค์กร (Okun, A., 2019)

2.3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบกิจการมีอัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต (Capacity Utilization) ส่วนใหญ่เท่ากับ 68% – 75% รองลงมาคืออัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต (Capacity Utilization) 76% – 83% เป็นแสดงให้เห็นถึงเศรษฐกิจที่สำคัญซึ่งไม่เพียงแต่จะอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงกับผลผลิตสูงสุดหรือศักยภาพ แต่ยังหมายถึงระดับความต้องการของตลาด ตามแนวคิดตัวชี้วัดอัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต เช่น อัตราจำนวนผู้ว่างงาน อัตราการเติบโตของวัสดุ ชั่วโมงการทำงานของพนักงาน เป็นต้น จากการวิเคราะห์ทำให้พบว่าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีอัตราส่วนการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิตอยู่ในระดับปานกลาง เป็นการใช้กำลังการผลิตที่เกินและต่ำกว่ากำลังการผลิตของโรงงานสามารถลดความสามารถในการแข่งขันของโรงงานด้วยการเพิ่มต้นทุนการดำเนินงาน (Sequin, B. & Sweetland, J., 2014) เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจเป็นจำนวนมากจึงทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยมีผลการดำเนินงานที่น้อยจากการวิเคราะห์ในแต่ละอัตราส่วน เนื่องด้วยการขาดความพร้อมพร้อมและการปรับตัวล่วงหน้าก่อนที่สถานการณ์ทางธุรกิจหรือตลาดจะเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับงานวิจัยกับผลการดำเนินงานทางการเงินสะท้อนถึง ผลการดำเนินงานและผลการดำเนินงานของภาคธุรกิจที่แสดงถึงความสำคัญด้านการเงินโดยรวมของภาคธุรกิจในช่วงเวลาที่กำหนด บ่งชี้ว่าองค์กรมีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มความมั่นคงและความสามารถในการทำกำไรของผู้ถือหุ้น (Farah Naz et al., 2016)

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยเกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลง ในเรื่องการบริหารงานภายในองค์กรและการทำกำไรขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทุนจดทะเบียนมากกว่า 5 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 10 ล้านบาท ประกอบกิจการมากกว่า 15 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี และมีจำนวนพนักงานน้อยกว่าหรือเทียบเท่า 50 คน และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ส่วนใหญ่เท่ากับ 0.21 – 0.40 ขณะที่อัตราส่วนการทำกำไร (Net Profit Margin) ส่วนใหญ่เท่ากับ 6% – 10% และอัตราการใช้ประโยชน์จากความสามารถของกำลังการผลิต (Capacity Utilization) ส่วนใหญ่เท่ากับ 68% – 75% ทำให้ทราบถึงความสามารถในการใช้สินทรัพย์เพื่อสร้างรายได้ ผลการดำเนินงานทางการเงินสามารถวัดได้จากรายได้จากการดำเนินงานรายได้ หรือกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน หรือยอดขายรวม นักวิเคราะห์หรือนักลงทุนอาจต้องการมองลึกเข้าไปในด้านการเงิน ซึ่งนักวิเคราะห์และนักลงทุนอาจมองลึกไปถึงงบการเงินและอัตราการเติบโต ซึ่งตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานจากการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับคู่แข่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายเพื่อเป็นข้อได้เปรียบสำหรับการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มอื่น ๆ ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่กว้างและสามารถนำข้อมูลแต่ละกลุ่มมาเปรียบเทียบในการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2557). การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2560). สถานการณ์ของผู้ประกอบการ SMEs ปี 2560. เรียกใช้เมื่อ 12 ตุลาคม 2560 จาก <https://mgronline.com/smes/detail/9600000080756>
- Dimi, O. (2015). Possibilities Of Organizing The Romanian Management Accounting For A Company Which Applies Lean Accounting. (Edition 6). Annals - Economy Series, Romania: University of Târgu Jiu.
- Farah Naz et al. (2016). Financial Performance of Firms: Evidence from Pakistan Cement Industry. Journal of Teaching and Education, 5(1), 81-94.
- Junarsin, E. (2011). Executive Compensation and Firm Performance: An Empirical Examination. European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences, 1(28), 163-179.

- Kaplan, R. S. & Norton, D. P. (1992). The Balanced Scorecard - Measures that Drive Performance. *Harvard Business Review*, 70(1), 71-89.
- Khrawish, H. A. (2011). Determinants of commercial banks performance: evidence from Jordan. *International Research Journal of Finance and Economics*, 81(1), 148-159.
- Kwon, O. & Wen, Y. (2010). An empirical study of the factors affecting social network service use. *Computers in human behavior*, 26(2), 254-263.
- MacKay, P. & Phillips, G. M. (2005). How Does Industry Affect Firm Financial Structure? *Review of Financial Studies*, 18(4), 1433-1466.
- Okun, A. (2019). Patent Application Filing Frequency and Jurisdictional Range in The Pharmaceutical Industry. In A Dissertation Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Doctor of Business Administration. Capella University.
- Sequin, B. & Sweetland, J. (2014). Drivers of Canadian Food Processing Competitiveness Macro Factors and Micro Decisions. Canada: George Morris Centre.
- Tao, R. & Zhao, H. (2019). Passing the Baton: The effects of CEO succession planning on firm performance and volatility. *Corporate Governance: An International Review*, 27(1), 61-78.

การประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV
ของโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาตากเขต 1*

PROJECT EVALUATION OF EDUCATION MANAGEMENT USING
DISTANCE LEARNING TELEVISION OF SMALL SCHOOL IN TAK
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE OFFICE AREA 1

เพชรไพลิน สอนทิพย์

Phetpailin Sornthip

จิตติมา วรณศรี

Jitima Wannasri

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University, Thailand

E-mail: petsor.2610@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP โมเดลในการประเมิน ซึ่งมีการประเมินได้แก่ การประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต การประเมินทั้ง 4 ด้านสามารถประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ได้อย่างครอบคลุมเนื้อหาสาระที่ต้องการประเมิน เป็นการประเมินเพื่อทราบประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 และเพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงใช้หรือแก้ไขให้มีความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 สามารถจัดการเรียนการสอนโดยใช้นวัตกรรม ช่วยสอนให้เป็นประโยชน์สูงสุด โดยแหล่งข้อมูลการประเมินคือ ผู้บริหารสถานศึกษา 34 คน และครูผู้รับผิดชอบโครงการ 167 คน รวม 201 คน จากโรงเรียนขนาดเล็ก 33 แห่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือคือ แบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูล

* Received 23 June 2020; Revised 20 July 2020; Accepted 8 October 2020

โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินพบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน โครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากผ่านเกณฑ์การประเมิน และการประเมินในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เพื่อการประเมินโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 และได้ทราบถึงวิธีการการประเมินโครงการอย่างถูกต้องและเที่ยงตรงในการทำงานวิจัยในครั้งนี้

คำสำคัญ: การประเมิน, โครงการ, การจัดการศึกษา

Abstract

The purpose of this research is to evaluate the project of Education management using Distance Learning Television in small school under Tak Primary Educational Service Office Area 1 using CIPP model. Which including are context evaluation, input evaluation, process evaluation and product evaluation. Four evaluation can evaluate the project of Education management using Distance Learning Television in small school under Tak Primary Educational Service Office Area 1 by covering of all content. That express the efficiency and effectiveness of the project of Education management using Distance Learning Television in small school under Tak Primary Educational Service Office Area 1 and evaluated the project to be more perfect. And small school under Tak Primary Educational Service Office Area 1 able to manage teaching and learning using innovation Help teach in the best interest. Which the data collected from 34 school administrators and 167 teachers total is 201 persons in 33 small schools under Tak Primary Educational Service Office Area 1. The instrument was evaluation form. Data analysis used mean and standard deviation. The results found that the project of Education management using Distance Learning Television in small school, as a whole and each aspects, the operation were at high level and pass the criteria. And this evaluation is on purpose of evaluate the project of Education management using Distance Learning Television in small school under Tak Primary Educational Service Office Area 1 and know how to evaluate the project correctly and accurately in this research work.

Keywords: Evaluation, Project, Education Management

บทนำ

การศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาบุคคล สังคมและประเทศชาติ การที่ทำให้บุคคลมีความรู้ความสามารถทั้งด้านทักษะวิชาการและวิชาชีพ ทักษะชีวิต เป็นพลเมืองที่ดี มีจิตสำนึกของความเป็นไทย ตระหนักถึงคุณค่าของประเพณีและวัฒนธรรม อันดีงาม มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา มีคุณค่าต่อสังคม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถพัฒนาชุมชน และประเทศที่ได้อาศัยอยู่ให้มีความเจริญก้าวหน้า เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนสิ่งต่าง ๆ การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและมีค่ามากในการพัฒนาบุคคลด้านปัญญา การให้การศึกษาแก่ประชาชนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ดังนั้น การที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ ก็จะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า มั่นคง และสันติสุขได้ (กนกลักษณ์ เตชะ , 2559)

ระบบการศึกษาของไทยยังมีขีดจำกัดในการบริหารจัดการและการให้การศึกษาแก่เยาวชนให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ “การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม” เป็นอีกหนึ่งในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ได้รับเริ่มโครงการตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2510 ดาวเทียมได้ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารภายในประเทศไทย เป็นการวางรากฐานในการปฏิรูประบบการจัดการศึกษาให้มีความก้าวหน้าและรู้เท่าทันเทคโนโลยี ใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูในท้องที่ชนบทห่างไกล และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา (จิราวัฒน์ ประสาธณกุล, 2560) จึงได้มีพระราชดำรัสให้มีการจัดตั้ง “โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือครูตู้” โดยการถ่ายทอดสดจากโรงเรียนวังไกลกังวลในพระบรมราชูปถัมภ์ ในรายการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำนวน 6 ช่องสัญญาณ เป็นปฐมฤกษ์ในวันที่ 5 ธันวาคม 2538 และเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 ได้ออกอากาศการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู สร้างความเสมอภาคในการได้รับการศึกษา (เชาว์ อินโย, 2555)

ต่อมามูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้สนองแนวพระราชดำริด้านการศึกษา โดยการถ่ายทอดสดการเรียนการสอนและวิชาชีพผ่านทางโทรทัศน์ 15 ช่องสัญญาณ ตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้น และครูสอนไม่ตรงวิชาเอก โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กและตั้งอยู่ในชนบทห่างไกลที่มีเป็นจำนวนมาก เพื่อที่จะสามารถเรียนรู้ได้ทุกช่วงเวลาและไม่มีข้อจำกัดด้านสถานที่ ซึ่งการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นเทคโนโลยีที่มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้ดำเนินการมาก่อนที่จะมีการปฏิรูปการศึกษาถือได้ว่าเป็นการปูพื้นฐานในการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และ

ตามอัยยาศัย การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษาของชาติให้บรรลุเป้าหมาย (ชนกพร ตุ่มทอง, 2559)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2574 ได้มีการกำหนด นโยบายและยุทธศาสตร์ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ผู้เรียน สถานศึกษาและ หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภท จะต้องเข้าถึงทรัพยากรและระบบเครือข่าย เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ มีองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยี เพื่อการศึกษาเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น รวมทั้งมีศูนย์กลางในการจัดเก็บรวบรวม สื่อการเรียนการสอนแบบดิจิทัลที่ทันสมัย (ภาวิณี วัดเมือง, 2556) โดยกำหนดตัวชี้วัดภายใต้ ยุทธศาสตร์ ซึ่งร้อยละของผู้เรียนในสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนทางไกลด้วยระบบ DLTV จะต้องมียุทธศาสตร์ทางการเรียนเฉลี่ยที่สูงขึ้น ดังนั้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการ จัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กให้มีความเท่าเทียม ทั่วถึง อย่างมีคุณภาพให้ สามารถครอบคลุมได้โดยทั้งหมดจึงเป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ชนบท ห่างไกล ความยากในการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนขนาดเล็กให้เพียงพอกับความต้องการ จึงทำให้ขาดทั้งสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สมัย และด้วยปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถได้ครบทุกสาระวิชา และครบได้ทุกชั้นเรียน (เมฆินทร์ ทานิล, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ที่ได้จัดทำแผนพัฒนาเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ DLTV, DLIT ตามแผนพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 (พ.ศ. 2561 - 2564) เพื่อการจัดการเรียนการสอนทางไกล ผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ได้มีการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่อง รองรับกับสถานการณ์ของโลกและเทคโนโลยีที่ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (วรรณา เครือคนโท, 2560) จึงมีการปรับปรุงการดำเนินงาน ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ใหม่ เป็น New DLTV ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง พร้อมกันหลายอย่าง ทั้งด้าน Hardware Software และ Peopleware การดำเนินงาน New DLTV ในส่วนของต้นทาง โดยการปรับผังรายการใหม่ที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายไปยังนักเรียนใน โรงเรียนที่ขาดแคลนครู และประชาชนทุกกลุ่มทุกช่วงวัย เป็นการจัดการศึกษาทางไกล ที่ครอบคลุมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากความสำคัญของโครงการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินโครงการ CIPP Model เพื่อตรวจสอบการบรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการและศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและ อุปสรรค เพื่อบ่งชี้ประสิทธิภาพของโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV

โรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อนำข้อคิดเห็นและผลการประเมินโครงการในครั้งนี้ ไปใช้เพื่อปรับปรุงให้โครงการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สุวิมล ติรกานันท์, 2550)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบทของโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก
3. เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก
4. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูล

1.1 ผู้ให้ข้อมูลในการประเมินโครงการ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 34 คน และครูผู้รับผิดชอบโครงการ 167 คน รวม 201 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากโรงเรียนขนาดเล็ก 33 แห่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ปีการศึกษา 2562

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์แนวทางในการปรับปรุงการดำเนินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV จำนวน 8 คน

ประเด็นที่ประเมิน

ประเด็นการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่

- 2.1 ด้านบริบท (Context Evaluation)
- 2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)
- 2.3 ด้านกระบวนการ (Process evaluation)
- 2.4 ด้านผลผลิต (Product Evaluation)

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 จำนวน 1 ฉบับ ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ตอน ตอนที่ 1 ประเมินด้านบริบท ตอนที่ 2 ประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ตอนที่ 3 ประเมินด้านกระบวนการ ตอนที่ 4 ประเมินด้านผลผลิต โดยหาคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน วิเคราะห์หาค่า IOC มีค่า

เท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินโดยทดลองใช้กับครูและผู้บริหารที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเพียร์สัน มีค่าเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบประเมินทางไปรษณีย์และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป SPSS โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดในการประเมิน

CIPP โมเดล	การประเมิน
1. ด้านบริบท (Context Evaluation)	- นโยบาย - วัตถุประสงค์ของโครงการ - ผู้บริหารและครูผู้สอน
2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)	- สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ - งบประมาณ - เวลาเรียน - การวางแผน
3. ด้านกระบวนการ (Process evaluation)	- การดำเนินการ - การตรวจสอบและประเมินผล - การนำผลการประเมินมาปรับปรุง
4. ด้านผลผลิต (Product Evaluation)	- การจัดการเรียนการสอนที่ดีมีคุณภาพ - การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 โดยภาพรวม

ที่	รายการประเมิน	(n=201)		ระดับการปฏิบัติ	การตัดสินใจตามเกณฑ์
		$\bar{x}$	S.D.		
1	ด้านบริบท	4.22	0.64	มาก	ผ่าน
2	ด้านปัจจัยนำเข้า	4.02	0.68	มาก	ผ่าน
3	ด้านกระบวนการ	3.89	0.69	มาก	ผ่าน
4	ด้านผลผลิต	3.99	0.63	มาก	ผ่าน
	รวมเฉลี่ย	4.03	0.60	มาก	ผ่าน

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านบริบทมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านบริบท ผลการประเมินพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 1 โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายเพื่อแก้ปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 5 โครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7 ผู้บริหาร มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการ DLTV มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 19 ระยะเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านกระบวนการ ผลการประเมินพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 29 มีการตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนการสอน DLTV มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ข้อ 33 นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้ในการปรับปรุงในการดำเนินโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลผลิต ผลการประเมินพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 34 กิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ข้อรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 42 ผู้เรียนสามารถวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 3 แนวทางปรับปรุงโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก

ประเด็น	แนวทาง
ด้านบริบท	1. โครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV เป็นโครงการแสดงถึงความสามารถด้านการบริหารจัดการที่ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสามารถเป็นสื่อการสอนที่ดีในยุคการจัดการศึกษาด้วยระบบดิจิทัล ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วสะดวกมากยิ่งขึ้น ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อโรงเรียนขนาดเล็ก จึงควรศึกษา เตรียมการ และนำมาใช้เป็นสื่อการเรียนรู้อันมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 3 แนวทางปรับปรุงโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก (ต่อ)

ประเด็น	แนวทาง
ด้านปัจจัยนำเข้า	1. ควรมีการจัดอบรมครูผู้สอนให้มีความมีความเชี่ยวชาญในการใช้งาน DLTV โดยเฉพาะครูรุ่นใหม่ที่สามารถเรียนรู้ได้เร็วและเห็นสะดวกที่จะใช้งาน You Tube มากกว่าการใช้งาน DLTV โดยจัดทำตารางเรียนที่สอดคล้องกับโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ได้จัดเตรียมไว้ให้ และควรมีการวางแผนจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกัน 2. ควรติดตามและประเมินผลโครงการเป็นระยะ คอยให้คำแนะนำ ตรวจสอบเช็คเครื่องมือและอุปกรณ์ สัญญาณต่าง ๆ ให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ 3. ด้านงบประมาณ เพื่อจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์มาช่วยในการจัดการเรียนการสอนตามโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV และควรมีการใช้งานให้คุ้มค่า 4. ควรจัดสรรบุคลากรให้บริการ ดูแลและคำปรึกษา แนะนำการใช้อุปกรณ์ให้ได้มากที่สุด เชื่อว่าน่าส่งผลดีต่อกับทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้เรียนที่มีความรู้มากยิ่งขึ้น ครูสอนได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนน่าจะดีขึ้น
ด้านกระบวนการ	1. ควรมีการวางแผนการไว้ก่อน ย่อมส่งผลของการทำโครงการมีความพร้อมทั้งทำและทำให้มีข้อผิดพลาดน้อย ได้ผลผลิตมาก 2. ควรมีการวางแผนการเรียนการสอน DLTV ตามที่กำหนดให้ ครูสามารถโหลดศึกษาแผนการสอนได้ก่อนเปิดภาคเรียนสามารถเตรียมการเรียนการสอนได้ก่อน นับได้ว่าเป็นสะดวกสบายอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน DLTV และครูก็ยังสามารถจัดการเรียนการสอนได้ครั้งละหลาย ๆ ชั้นในกรณีโรงเรียนที่มีครูและนักเรียนมีจำนวนน้อยตามอัตราค่าจ้างที่สามารถส่งครูผู้สอนไปสอนได้ 3. ควรมีการประเมินผลเพื่อทราบและสรุปผลการดำเนินโครงการด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น แบบสอบถาม แบบทดสอบ ฯลฯ แล้วนำผลมาวิเคราะห์สรุปผล เพื่อปรับปรุงแก้ไขในการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป
ด้านผลผลิต	1. โครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีเกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กที่ขาดแคลนครู ดังนั้นเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น ครูควรคอยดูแล และให้ความช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดในระหว่างการทำกิจกรรมของนักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์

อภิปรายผล

มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV โดยภาพรวมพบว่าอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนมีผลการเรียนที่สูงขึ้นทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ทั้งระดับสถานศึกษาและระดับประเทศ ซึ่งส่งผลถึงตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารและครูมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการ DLTV สามารถนำมาใช้ได้หลากหลายวิธี เช่น วีดิโอสื่อความรู้ ใบงานความรู้ต่าง ๆ เกมส์ เป็นต้น รวมทั้งโรงเรียนมีการกำหนดเวลา กำหนดการสอนสามารถให้ผู้เรียนได้เรียนตามตารางสอน ซึ่งเหมาะสมอย่างมากกับโรงเรียน

ขนาดเล็กซึ่งมีบุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ที่มีโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในสังกัดในการดูแลและรับผิดชอบและด้วยนโยบายพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการปรับปรุงการดำเนินงานของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม New DLTV พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีทางไกล (Distance Learning) ซึ่งสอดคล้องกับบุญญธรรส นาคหัตถ์ ที่กล่าวว่า เป็นการจัดการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยี ในการจัดการเรียนการสอนในทุกห้องเรียน แก้ปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ครูสามารถจัดการเรียนรู้ในทุกสาระได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนและครูได้เข้าถึง สื่อเทคโนโลยี ที่ทันสมัย นักเรียนและครูมีเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมีคุณภาพ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการนำเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล (Distance Learning) การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television; DLTV) มายกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 มาดำเนินงานโดยเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษา โดยมีการจัดสภาพการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ของครูอย่างครบถ้วน ทั้งกระบวนการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการสร้างความรู้ จากการลงมือปฏิบัติ เนื้อหา ตลอดจนสื่อและอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดเรียนการสอน อันจะเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ลดช่องว่างและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพให้กับผู้เรียน อันเป็นการดำเนินการตามรอยเบื้องพระยุคลบาท และสนองพระราชดำริในการที่จะพัฒนาการศึกษาไทยให้เจริญก้าวหน้า (บุญญธรรส นาคหัตถ์, 2559)

2. ผลการประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลทางไกลผ่านดาวเทียม ด้านกระบวนการพบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดโดยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอนอาจไม่เป็นไปตามกำหนดการ และโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกลมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับการรับสัญญาณที่รับได้ไม่ชัดเจน และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียร เป็นต้น อีกทั้งมีด้านกระบวนการพัฒนาของโครงการไม่ต่อเนื่อง การนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้ในการปรับปรุงในการดำเนินโครงการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ขาดการนำผลการประเมินมาพัฒนาต่อยอดโดยใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่และปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งสอดคล้องกับ สุรเดช โสมาบุตรและพัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์ ที่กล่าวว่า โรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ชนบทห่างไกล มีความความยากลำบากในการจัดสรรงบประมาณของโรงเรียนขนาดเล็กให้เพียงพอกับความต้องการ จึงทำให้ขาดทั้งสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่สมัย และด้วยปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถได้ครบทุกสาระวิชา และครบได้ทุกชั้นเรียน อย่างไรก็ตาม โครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมก็สามารถช่วยแก้ปัญหา

ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงระบบการศึกษาของไทย ให้มีความเท่าเทียมอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ก่อนประถมถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 และโรงเรียนขนาดเล็กนั้นเป็นการจัดการศึกษาให้กับประชาชนในทุกพื้นที่ทั้งในเมืองและชนบทหรือแม้แต่พื้นที่ทุรกันดารที่ยากต่อการเดินทางและในการจัดซื้ออุปกรณ์หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ เช่นเดียวกับโรงเรียนขนาดใหญ่หรือโรงเรียนในเมือง (สุรเดช โสมบาบุตร และพัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการประเมินโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ 1) ด้านบริบท การดำเนินการโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ด้านบริบท มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 1 โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายเพื่อแก้ปัญหการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5 โครงการเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านปัจจัยนำเข้า การดำเนินการโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ด้านปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อ 7 ผู้บริหาร มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการ DLTV มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 19 ระยะเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความเหมาะสม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) ด้านกระบวนการ การดำเนินการโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ด้านกระบวนการ ในภาพรวม มีการความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 29 มีการตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้หลังการจัดการเรียนการสอน DLTV มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 33 นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้ในการปรับปรุงในการดำเนินโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 4) ด้านผลผลิต การดำเนินการโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV โรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ด้านผลผลิต ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 34 กิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากส่วน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 42 ผู้เรียนสามารถวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก **ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้** 1) ควรเน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นพัฒนาผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ครบทุกกลุ่มสาระ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ 2) ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับเวลา เหมาะสมกับผู้เรียน ตามช่วงวัยของผู้เรียน ปรับตารางเรียนให้สอดคล้องกับโรงเรียนต้นทาง 3) ควรประชุมหารือเพื่อหาข้อสรุปของโครงการ กำหนดแนวทางว่าควรจะทำเนินโครงการต่ออย่างไร จึงจะเกิดผล แล้วนำข้อสรุปไปปรับปรุงใช้ เพื่อพัฒนาโครงการต่อไป 4) ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเสนอแนะความคิดเห็นในชั้นเรียน โดยครูผู้สอนช่วยเป็นผู้โต้ตอบกับผู้เรียน และผู้เรียนสามารถวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ครูผู้สอนเป็นผู้ที่คอยให้คำปรึกษาหรือดัดแปลงกิจกรรมอื่นที่ไม่สามารถทำได้ในชั้นเรียน โดยให้ผู้เรียนออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับชั้นเรียน **ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป** 1) ควรศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้โครงการการจัดการศึกษาทางไกลที่มีประสิทธิภาพ 2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโครงการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV

เอกสารอ้างอิง

- กนกลักษณ์ เตชะ. (2559). ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการบริหารจัดการการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ของโรงเรียนบ้านแม่คำ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- จิราวุฒน์ ประสาททนกุล . (2560). การบริหารการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โรงเรียนวังไกลกังวลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชนกพร ตุ่มทอง. (2559). การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สำนักรับนโยบายและวิชาการกระจายเสียงและโทรทัศน์. เรียกใช้เมื่อ 10 กันยายน 2562 จาก https://broadcast.nbt.go.th/bcj/2559/doc/2559_11_4.pdf
- เชาว์ อินใย. (2555). การประเมินโครงการมหาลัยเรศวร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญโญรส นาคหัตถ์. (2559). สภาพและปัญหาของ eDLTV โทรศัพท์ผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภาวิณี วัดเมือง. (2556). การประเมินโครงการหลักสูตรพิเศษห้องเรียนภาษาอังกฤษ(Intensive English Program). ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- เมฆินทร์ ทานิล. (2561). สภาพการดำเนินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. ใน รายงานวิจัย. มหาลันเรศวร.
- วรรณา เครือคนโท. (2560). การประเมินโครงการขยายผลการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 4. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สุรเดช โสมาบุตร และพัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์. (2560). แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 36(6), 28-41.
- สุวิมล ติรกานันท์. (2550). การประเมินโครงการ แนวทางสู่การปฏิบัติ มหาลันเรศวร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนธ์

วารสารมหาวิทยาลัยนครพนธ์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double Blind Peer – Reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน ทางวารสารมีกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนธ์

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ สหวิทยาการอื่น ๆ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 – 12 หน้ากระดาษ A4 หรือ B5 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง

ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

- 2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก
- 3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน
- 4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ
- 5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 – 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด
- 7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิ
- 5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการอ้างอิง/1 บทความ

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด – ปิด แล้วระบุชื่อ – นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย เว้นวรรคหนึ่งครั้งแล้วตามด้วยอ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอย่าง เช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่นมนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบลูญในโนคะทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างอิงผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากร, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างอิงของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมชื่อผู้แต่งทั้งสองราย แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์อาภากรและเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างอิงของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kemp, S., 2020)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Levinson, D. & Ember, M., 1996)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Davis, S. N. et al., 2020)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง.// (เลขหน้าที่ อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจจ สัจฉิณโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวิระ. ทฤษฎี และวิถีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลข หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).
สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาจอพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง ฝายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบุญ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาควิม. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไหมสน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทางโทรศาสตร์. (นางณฐณัช แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ทวีศักดิ์ อุ่นจิตติกุล. (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาท จะสืบทอดดำรงอยู่อย่างไร? เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <https://www.dailynews.co.th/article/666936>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562. เรียกใช้

เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่อง(ถ้ามี). //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

ธิดาภูมิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบุรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยัตถ์ 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (2555). การจัดการศาสนาและ วัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2556 จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Muniyandi, M. et al. (2015). Health literacy on tuberculosis amongst vulnerable segment of population: Special reference to Saharia tribe in central India. The Indian journal of medical research, 141(5), 640-647.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6(5), 25-28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนมได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMND> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: tak.punyada@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการ หรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิขสิทธิ์วารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300 คำ)

(16 pt) ระบุประเภทของวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด)

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt) (ไม่เกิน 300 – 350 คำ)

..... (16 pt)

Keywords: 3 – 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16 pt)

2..... (16 pt)

3..... (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt)..... ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่
สอดคล้อง กับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

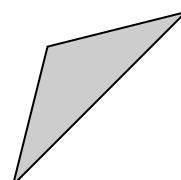
.....

.....

.....

.....

.....

(16 pt).....ระบอบองค์ความรู้เป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์หรือออกมาใน
รูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

[illegible]

....(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

[illegible]

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt)...ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16.pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt) (ไม่เกิน 300 – 350 คำ)

(16 pt)

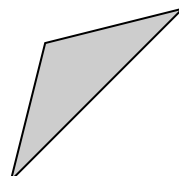
.....

.....

.....

.....

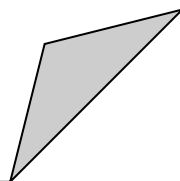
Keywords: 3 – 5 words

บทนำ (18 pt)

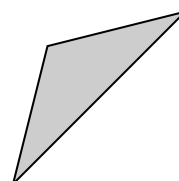
.....(16 pt).....

.....(16 pt).....

(16 pt)

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

